

VENERABILIS PETRI
CANTORIS

ECCLESIAE B. MARIAE PARISIENSIS,
AC S. THEOLOGIAE DOCTORIS ET PROFESSORIS,

VERBUM ABBREVIATVM.
OPVS MORALE

AB ANNIS FERE QVINGENTIS CONSCRIPTVM,
OMNIBVS THEOLOGIS, PASTORIBVS, CONFESSARIIS,
Concionatoribus, Iuris-consultis, & cuiuscumque conditio-
nis hominibus vtilissimum:

*E tenebris nunc primum erutum, & notis illustratum studio
operâ R. di P. D. GEORGII GALOPIN Monasterij S. Gislens
Ordinis S. Benedicti Prouinciæ Hannoniæ Religiosi,
& Bibliothecarij.*

Cum Indice duplici: in fronte Capitulorum, in calce. Rerum,
& Sententiarum.

Ex Typographia MONTIBVS,
FRANCISCI WANDRÆI sub Biblijs.
M. DC. XXXIX.

SVPERIORVM PERMISSV.
Eremitarū Camaldulensium Monast. Regij apud Varsaviā. 1654.

H. V. 4.

VERBO DEO,
VERBO INCARNATO,
VERBO ABBREVIATO,
DOMINO NOSTRO
IESV CHRISTO

QMNE studium meum illustrationi
huius *VERBI ABBREVIATI*, à
Venerabili Petro Cantore conscri-
pti, impensum, tibi, *IESV BONE*, of-
fero ac consecro: mei, & omnium qui hoc
Opus fructuosè legerint, æternùm, precor,
miserere.

A P P R O B A T I O.

Hoc opus venerabilis Petri, Cantoris Ecclesiæ B. Mariæ Parisiensis, S. Theologiæ Doctoris, & eiusdem abhinc annis penè quingentis professoris, quod, *Verbum Abbreviatum* inscriptum, totum exactè perlegi, mihiq̃ue visum est multimodâ eruditione refertum esse, & zelo ardentissimæ Charitatis, eleganti stilo concinnatum. Quapropter vnâ cum doctis notis doctissimi viri Domni Georgij Galopini, ascetæ antiquissimi monasterij S. Gisseni, & bibliothecarij, magno totius Ecclesiæ bono in lucem emittetur. Actum Duaci die 29. Octobris 1636.

*GEORGIUS COLVENERIUS S. Theol.
Doctor, eiusdemq̃ue Regius ordinariusq̃ professor
Collegiata Ecclesiæ S. Petri Præpositus & Canonicus,
duacensis academici Cancellarius, & librorum
Censor.*

S U M M A P R I V I L E G I I.

Philippus Dei gratiâ, Hispaniarum, Indiarum &c. Rex Catholicus: Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantie &c. diplomate suo sanxit, ne quis librum, cui titulus est: *Venerabilis Petri, Cantoris Ecclesiæ B. Mariæ Parisiensis, ac S. Theologiæ Doctoris & Professoris, Verbum abbreviatum*, notis R. P. Georgij Galopini Religiosi monasterij S. Gisseni illustratum, citra voluntatem eiusdem ante sexennium imprimat, aut alibi terrarum impressum in Inferioris Germaniæ ditiones importet venalemq̃ habeat: Qui secùs faxit, confiscatione librorum & aliâ graui poenâ mulcabitur, vti latius patet in litteris datis Bruxellæ 12. Ianuarij 1638.

Signat.

DE BERTY.
LECTO.

LECTORI CHRISTIANO

S.

Verbum abbreviatum diu multumque desideratum, Lector Christiane, tandem in lucem prodit, at non nisi multis prius insumptis sudoribus. Cum enim plerumque chirographa, & squalore obsita, & ab edaci vetustate corrupta videamus, haud dubium, quin lectorem diligentem, & (vt sic loquar) indefessum requirant, qui priusquam ea prælo committat, iterum iterumque examinet, num verba & sententiæ, Amanuensium incuriâ & scribendi præcipitatione, deprauata sunt. Ideoque, quantum fieri potest, non vnico exemplari, sed altero & altero vtendum est, vt vnus mendum aliud emendet, vnus mutilum aliud suppleat, sicque lectio sanior & intellectu facilior emergat. Hic me id fecisse oportuit. Vbi ex vno ad me misso exemplari cœpisssem apographum formare, tantam in eo vidi characterum trituram, tamque obscuras & inusitatas verborum abbreviationes, vt statim iudicarem pluribus mihi opus esse, si lectionem genuinam vellem colligere.

Triaitaque mihi in hunc finem comparavi chirographa

â ;

è tri-

LECTORI CHRISTIANO.

è tribus Belgij nostri Monasterijs virtute & doctrinâ florentissimis, nimirû Vedaſtino, Marchianenſi & Camberonenſi. Quartum apud nos ſæpiùs quaſui, ſed reperire nō potui, eò quòdauolâſſet. Altero præterea codice Cāberonenſi uſus ſû, quo, inter opera Anſelmi Cantuarienſis, aliquot *Verbi* noſtri *abbreviatæ* capitula continebantur. Huius codicis, dum in notis mentionem feci, fragmentum Camberonenſe nuncupavi: cætera verò exemplaria, nempe Vedaſtinum, litterâ V. Marchianenſe M. Camberonenſe C. breuitatis cauſâ ſignavi.

Horum trium margines & oræ notis nonnullis onerati ſunt, non tamen à Venerabili Petro auctore, ſed à ſtudioſis illuſtrationis ergò ſuperadditis. Id apertè colligitur ex Vedaſtino margine citato in notis ad c. 97. Ibi enim legitur: *Totum ergo membrum hoc diſtinctionis abolendum eſt, nec credendum Petrum Cantorem Pariſienſem vitium hoc, & cætera quæ inueniuntur in hoc libro, poſuiſſe, ſed Scholaſtici illum tranſcribentes, & notulas ſuas ad libitum addentes, totum corruperunt.*

Marchianenſe cum Camberonenſi, quoad textum & notas collaterales, ut cumq̃ue conueniebat; at à capite 66. uſque ad 80. & à Vedaſtino, & à Camberonenſi ferè continuâ lectionis varietate recedebat. Quapropter verbotenus deſcribendum cenſui, & deſcriptum in calce operis, hoc eſt, poſt omnes notas, reponi.

Illaverò, de quâ dixi, varietas, non modò in verbis conſiſtebat, verùm etiam in exemplis, quæ, quo plura & ampliora ſunt, eò, præ alijs, ad propoſiti argumenti pleniorẽ intellectum & probationem magis conducunt. Hæc autem

partim

LECTORI CHRISTIANO.

partim Auctoris sunt, partim alicuius Scholiastæ, qui capi-
te 80. verba Petri Cantoris citans, ipsum Magistrum nun-
cupat, quod Auctorem de seipso dixisse minimè putandum
est. In fine
post
omnes
Notas.

Vedaſtinum eleganti ſtilo ſcriptum eſt, ſed dolendum,
multis in textu ſuperabundare, multis quoque carere. Abū-
dat, dum ea quæ marginis ſunt, videlicet notas, in textu re-
cipit. Deſicit, nec rarò, dum partes veri textus omittit. Id
mecum viſus eſt interdum aduertire quiſdam eiufdem Mo-
naſterij, vt reor, Religioſus, qui hos defectus notans plum-
beo ſtilo, in lateralibus oris ſcripſit: *deſicit hic.*

Nunc, quod ad notas attinet, ſcias velim Lector, me fi-
deliter eas ſubnotaſſe quæ utriuſque exemplaris erant; at ubi
res expoſcebat (quod non rarò contigit) pro ingenij & iu-
dicii copiâ, meas interdum adieciſſe, quibus obſcura voca-
bula explicarem, ſententiarum citationes deprauatas reſti-
tuerem ac illuſtrarem; câ tamen breuitate hæc perſtrinxi,
quâ potui, ne pro *Verbo abbreviato*, *Verbum prolongatum*
redderem. Si quid autem in illis à me minus rectè dictum
ſit, opto illam B. Auguſtini ſententiam mihi aptari; *Nec pi-*
gebit me, ſicubi hæſito, quærere: nec pudebit, ſicubi erro, diſcere. De Tri-
nit. l. i.
cap. 3.
& c.
Proinde quiſquis hæc legit, ubi pariter certus eſt, pergat mecum:
ubi pariter hæſitat, mecum quærat: ubi errorem ſuum cognoscit,
redeat ad me, ubi meum, reuocet me. Ita ingrediamur ſimul
charitatis viam &c.

Hoc, tu Lector, vt *Verbo abbreviato*, & polliceor vbe-
rem referes fructum. Lectio enim ſalutaris & fructuoſa eſt
ad peccati cuiuſcumque fugam & cautelam, ad mores in-
for.

LECTORI CHRISTIANO.

*In te-
xtu
Mar-
chia-
nensi
cap. 80
post
omnes
notas.* formandos, capescendas virtutes, ad amorem Dei, mundi.
que contemptum instillandum animo; &, vt verbis cuius-
dam sapientis concludam, *Verbum abbreviatum, planum est*
ad fidem & morum scientiam habendam. Vale in Domino, &
si quis stimulus virtutis ex hac lectione animo tuo altius so-
lito infederit, pro nostri suscepti laboris mercede, me tuis
apud Deum precibus iuua.

DE PE-

DE PETRO CANTORE.

HUIUS OPERIS AVCTORE,

ELOGIA.

Terminque auctoris conitio, operis ab eo conscripti certa commendatio est. Iacobus uero Petri Cantori. conuocatus habetur uita sanctitas & doctrina, a quo post de ipso testimonium subiciam, ex probatis & antiquis auctoribus excerpta. Sed primum uirtus Lector monendus est, uidelicet agnomen Cantoris, non ab ore me aut prentelli, sed ab officio, Petro uirtuti nostro inditum esse. Erat enim in Ecclesia B. Marie Parisiensi Choroſtates, id est, chori præconior, seu Cantor (vulgo intonator) unde contemporaneus Petrus Cantor dictus est. De hoc ergo:

Iacobus à Vitriaco S. Rom. Ecc. Cardinalis
Historiæ suæ occident. cap. 8.

Petros Denique sibi reliquit viros bonos & timoratos, qui in
vitiis peccatorum non steterunt, & in cathedra peccatorum non sedie-
runt. Quorum unus uelut lilium inter spinas, & rosa inter urticas:
quod dicitur. Per uiam, ubi est fides Satana: quasi ille redolens in die
bis etiam: quasi uelut lilium, ornatum omni luteo protecto. Quod oli-
u spinulosus, & cyprus in altitudinem se tollens. Quod calix istud
& Dominus heri, erat tunc temporis Magister Petrus venerabi-
lis Cantor Parisiensis, uir potens in opere & sermone: aurum suum &
argenteum similiter conlans, & uerbis suis staterem faciens, in uia ho-
nestate ponans & gratia uirtutis conferens doctrina sua. Coepit enim fa-
cere & docere, cum uirtutem ardens & lucens & ductus supra mon-
tem posset, & candor in aureum in domo Domini &c.

Thomas Cantipratanus libro 2. Apum
cap. 1. Num. 9.

ε

De hoc

Vol. 1.
Cant.
2.
Apoc.
2.
Ecl. li.
10.
L. 10.
14.
L. 10.
28
A. 2. 1.
10. 10.
5.
M. 10.
5.
2. 10. 1.
10. 10. 3.

DE hoc libro vico (Iohanne Canonico regulari in Cantiprato)
mibi seu canonici referebant, quod cum esset Parisiis & audiret
beatorum magni viri Magistri Petri Cantoris Parisiensis quibusdam dis-
putationibus & tentationibus pertrahabatur &c.

Idem libro 1. cap. 19. Num. 8.

*Quod merita & damnable est, dum tamen unum competens sit, he-
necesse plurare tinere. Hoc idem Magister Petrus Cantor S. Mariae Pari-
siensis, & dixit & scripsit.*

*Idem lib. 2. cap. 30. secundum exemplar m. S. Sancti Sepulchri
C. Martini, 10. huius Georgii Coluenerij S. T. Doctoris & Cancell.
lary Duacensis &c.*

*Hoc idem Magister Petrus quondam Cantor Parisiensis
cuidam mihi noto narravit &c.*

Vincennes B. R. de e. in Speculo historiali lib. 29. vet.
editionis cap. 59.

*Idem anno (1197.) Petrus Cantor Parisiensis tam vitam quam do-
ctrinam consensu de transitione perit utique iustitia, apud canonicos Lon-
gi pontis in magna d. actione sanctaque confessione migravit a corpore.*

*S. Antoninus in Chron. parte 2. tit. 17. cap. 9. 55. 29. eadem
habet quæ Vinc. Bellouacensis.*

Cæsarius Heisterbachensis Ord. Cisterc. lib. 2. Histo-
riarum memorabilium cap. 34.

Tutoribus Philippi Regis Francorum, qui hodie regnat, orati in ci-
uitate Pwysensi resurans quidam ditissimus, Theobaldus nomine.
In cum haberet possessiones plurimas, infinitasque pecunias ex usuris con-
gregatas diuinitus compunctus, ad Magistrum Mauritium civitatem can-
tatis Episcopum venit, cuius consilio se commisit. Ille vero, cum in adifi-
catione Ecclesie B. Marie nimis serareret, consilium ei, quatenus pecunias
suas ad firmandam inchoati operis contradiceret. Qui huiusmodi consilio a-
liquantulum sibi suspecto, ad Magistrum Petrum Cantorem, verba Episcopi
ei inferuans, Cuius respondit: Non dedit tibi bonum consilium hac
vice.

vico: sed vade, & sic clamari per plateas suo voce praeconis, qui paratus
 sis restituere omnibus, à quibus aliquid supra sortem cepisti. Factumque est
 ita. Deinde rediens ad Magistrum, ait: Omnibus ad me venientibus, teste
 conscientia, censurasti in ablata, & adhuc supersunt plurima. Tunc ille:
 Modò inquit, poteris eleemosynam dare secundò. Relatit ubi Dominus
 Daniel Abbe Sconvia, quod ad consilium eiusdem Cantuarii, per plures
 annos adductus fuit, & moribundus inveniret, sermo enim eius impel-
 leret, ac erent. Tunc gl'iosus ille, quoniam profectis pecunijs Principatus huius
 rabat, qui filios Nobilium obsides tenebat, &c.

Idem lib. 12. cap. 69.

Quid n' dixerit Sanctum Thomam Cantuarii, & domum in re-
 gione pariter n. abbatem, & in Ecclesia de Cantuarii. Idem
 quod et alii, inter Magistros Pontificatus est. Item Magister Regius, in-
 vauit illum legum suum morte, & si non tali, Brati vni consilium in-
 ducans contrarium. Lamentum Magister Petrus Cantuar, inquit esse Mar-
 tyrem D. odigman, & ipse pro Martino Ecclesia incedit. Quorum
 quaestionem Christus soluit, cum multis & magnis illius, & gl'ificauit.

Idem lib. 12. cap. 48.

Magister Petrus Cantuar Parificensis verba, quae ex exercitio p'nci-
 p' adificauerat. Illic in Pontificatus domo ordinis, n. f. & f. est No-
 uis, & in fraactionem p'nci uis defunctus est, & in Capitulo sepultus.
 Cumque postea in fite adificiorum corpore eius, & t' transferendum, a-
 p'rio f'p'ulo, tam magnus, & tam laus sius ex illo odor eff'ruit, ut
 n' reseruitum illius fragrantia respicerentur. Odor illic, signum erat exi-
 mia eius doctrine, cuius mercedem receperat in calo. Quoniam vero gra-
 tie, quoniam hanc gl'io, Doctoris, siue Praedicatores, post hanc vitam me-
 reantur, subsequens sermo declarat.

Chronicon Marchianense in Paralipomenis Synopseos Franco-
 macrouingicae anno 1194. fol. 987. sic habet:

Petrus Cātor Parificensis, eximius Doctor, qui scripsit Verbum breuiatum,
 in magnā deuotione & consolatione sanctā migrat à corpore in monasterio,

quod dicitur Longus Pons non longè à Successione.

Henricus de Gandauo in libro de Illustrib.

Ecclesiæ Script. cap. 15.

Petrus Cantor Parisiensis, & ipse etiam Theologica scho'æ Rector, scripsit librum, qui à sui principio. Verbum abbreviatum nominatur magis à vobis 1. p. num. Scripsit etiam alium librum, quem vocavi Criticam Theologorum, ad collectum S. Scripturæ, in multis locis satis utilem.

Ioannes Trithemius libro de Script. Ecclesiasticis

circa annum 1200.

Petrus Cantor Parisiensis, & postea (ut fertur) Episcopus, vir in diuinis litteris eruditissimus, & in sacris Phil. soph. à nob. literatus Theologus fidei Par. s. multis annis gloriosa præsuit, & discipulus multos egregios erudiuit. Scripsit etiam quædam præclara opuscula, de quibus præca ad manus nostras meminisse. Volumen prænotatum:

Volum abbreviatum lib. r. Verbum abbreviatum.

De primis in diu. lib. 1. -- Ab ei dicitur principium.

Grammatica Theologorum—lib. 1.

Sermones varios — lib. 1.

De quibusdam miraculis — lib. 1.

De sacramentis populi — lib. 3. Circuibat populus.

Clarum temporis. Henrici 6. anno Domini 1200.

Sixtus Senensis libro 4. Biblioth

thece San^{ct}e.

Petrus Cantor Parisiensis, & postea eiusdem Urbis Episcopus, inter alia præclara operâ & edita, Criticis Theolog. omnino, & in uniuersa S. Scripturâ lib. ex quibus in Bibliotheca Lugdunensi Ord. Predicatorum vidi infra scriptos libros:

In Psalterium — — — — — Elebat Ioannes quia non erat qui aperiret

In Prophetia — — — — — Parabolas salomonis secundum Hebraicâ veritatē

In Ecclesiastem — — — — — Beatus vir, cuius auxilium abs te etc.

In Sententiam — — — — — Summa Regis palatium.

In Ezechielum — — — — — & factum est in trigesimo anno &c.

In ast.

In 47. *Apst.* — — — Liquefacta est terra &c.

In canonicis *epist.* — — — Os meum loquetur sapientiam &c.

In 48. *id.* — — — Hæc sola inter lilios non uiuificaui. Pro heretia
vocalur.

Hæc ex Sixto Senensi repetitis addit Antonius Possevinus
hoc Iesu. in Apparatu Sacro. To. 2. littera P.

Scripsit item atque adeo in Germaniâ existisse nostro tempore in 12.
Prophetas aliqui testantur. sed & scripsit tres lib. orationum & argumentis.
Aliam quæ in prænotuit Verbum abbrevi. & Grammaticam Theologorum
Atheniæ de Miraculis quibusdam: Sermones plures. At qui eiusdem
Petri Cantoris exist. t. m. s. epus morae suæ de Cælis confectum. L. u. s. j.
in B. de de in Cod. q. s. n. s. r. s. q. u. o. d. o. b. u. s. M. i. n. i. s. t. e. r. s. a. c. e. p. t. i. s.
v. u. t. C. m. o. p. u. e. m. u. o. n. i. s. m. o. n. q. t. i. n. o. i. n. t. r. a. d. u. B. a. r. a. g. u. l. e. s. i. n. t. e. r. d. i. o. s.
q. u. i. s. u. b. i. n. o. t. u. o. c. a. m. p. u. t. u. r. a. n. t. o. b. t. i. n. u. r. S. i. m. i. l. e. Q. u. o. d. d. i. c. i. t. i. n.
G. e. r. m. a. n. i. a. e. x. t. r. a. d. u. c. t. a. d. e. m. C. o. r. r. e. m. e. n. t. i. u. m. i. n. 1. P. r. o. p. h. e. t. a. s.
i. d. e. m. e. n. t. i. u. m. h. a. b. e. r. e. e. x. e. p. t. o. n. e. b. e. n. e. d. i. c. t. e. G. e. f. a. c. t. u. m. i. n.
q. u. a. b. i. l. i. t. e. r. P. e. t. r. i. C. a. n. t. o. r. i. s. e. x. p. o. s. i. t. o. s. u. p. e. r. 12. P. r. o. p. h. e. t. a. s. I. t. e. m. d. i. s.
c. u. p. s. e. s. a. u. t. e. m. o. d. u. m. A. l. p. h. a. b. e. t. i. d. e. e. n. i. i. m. a. t. e. r. i. a. T. h. e. o. l. o. g. i. a. M.
Dresserus, id est, Matthæus Dresserus.

Præter ea quæ habet Sixtus Sen. & Possevinus, huius Petri Cantoris,
Petrus Cressetinus, citat sermonem 2. de B. Virgine quæ habeatur sub finem
Verb. abb. ad ill. A. i. s. a. q. s. Ecce gentes quasi stilia stulæ &c. In
triumpho B. Mariæ die 2.

Item hic 23. citat eiusdem sermonem 1. de Annuntiatione.

Georgius Cassander in Incordinis Romani de Officio magis hæc habet:
Ante pauca quæque sæcula, in Galij. multum visitata fuerunt
M. de, vulgæ d. t. e. b. i. f. a. c. i. t. a. t. e. f. u. e. r. a. t. a. q. u. a. d. i. f. f. i. c. a. t. a. v. i. d. e. l. i. c. e. t.
eum plures mille diuersis argumenti viq; ad offerendum scriptis
literarum tandem vno Canone concu. abutitur. u. r. u. s. q. u. a. s. f. l. u. d.
d. o. c. e. r. i. b. i. t. P. e. t. r. u. s. C. a. n. t. o. r. i. n. V. e. r. b. o. a. b. b. r. e. u. i. a. t. o. E. a. o. m. n. i. u. m.
obsoletas existimo, &c.

In Catalogo m. 58. li. rorum lib. h. a. b. e. t. e. a. C. a. n. t. o. r. o. n. e. n. s. i. B. s. n. i. e. r. o.
Minorit. P. r. e. m. m. o. r. i. a. c. a. t. o. h. a. b. e. n. t. u. r. e. x. p. o. s. i. t. o. n. e. s. M. i. g. u. e. n. t.
i. n. C. a. n. t. o. r. i. s. i. n. v. n. u. m. e. x. q. u. a. t. u. o. r. I. t. e. m. l. i. b. e. r. m. i. g. P. C. a. n. t. o. r. i. s. q. u. a. d. i. f. f. i. c.
a. u. r. V. e. r. b. u. m. a. b. b. r. e. u. i. a. t. u. m. I. t. e. m. e. x. p. o. s. i. t. o. i. n. l. o. b.

Insuper videtur Petrus Cantor scripsisse in Mathaum ex Ludolfo Saxone in vita Christi parte 1. cap. 17. 28. & 42. Quibus locis citatur, & in postrema editione subnotatur in margine: In Matt.

Idem Ludolfus ibidem cap. 68. se de eo loquitur: Hoc idem (scilicet mortale & damnabile off.) Petrus Cantor Parisiensis & dixit & scripsit.

Cecilius Coluencius S. T. Doctor & Prof. per. atq. Cancellarius Duacensis, in notis ad cap. 19. lib. 1. Bonitatum suis, seu d. m. Thoma Cantipratani, ad illa verba.

Hoc idem Magister Petrus, Cantor S. Marie Parisiensis, & dixit, & scripsit, se inquit: Hoc est lectio m. S. B. & tertio, imp. 3. annus accidit in anno m. SS. que habent: Magister Petrus S. m. m. r. Cantor Parisiensis, sed in M. S. P. super illas, de hinc Petrus, alius est, Cancellor: si ex ant. m. m. u. imp. 3. que m. o. l. ann. s. a. per. per. Hoc idem Magister Petrus Cantor S. Marie Parisiensis dixit & scripsit. Certe qui addit Cancellor, sine auctoritate, florescent in verum. Nec enim apparet Petrum Cantipratensem, aut esse Trithemio, Prædictus fuit Ecclesia Trecentis, Cantorem f. c. Ecclesie S. Maria Parisiensis.

Etiā etiam, eod. Trithemio auctore, Petrus Cantor posterior Comestore annis fere quatuor, intra Flori in omni Comestor anno 1160. Cantor obiit in f. Vincentio in f. c. Ant. non in Chronico anno 1197.

Eodem, inquit ille, f. c. Ant. anno 1197. lib. 2. cap. 1. p. 9. ubi duo imp. praestant nomen Comestor. Verum non remanent, & ex eo probatur, quia Cantipratani, vix videtur potuisse vivere æqualem Petri Comestoris; & quod annis M. SS. cum tertio imp. ibidem nullam habeant huius lectionis vestigium.

Cap. te vero 30. per. 12. sine illa donec fite legant omnia: Petrus Cantor Parisiensis.

Ioannes Cogitatus l. 4. f. 1. l. 1. Terræ f. f. cap. 1. ex libro Obituario eiusdem Ecclesie.

Defunctus habendas Octobris obiit egregius Doctor Petrus Cantor Parisiensis, qui in L. f. c. cum hoc, f. c. annis a. i. quā d. el. ius, vacatione humiliter decessit: & postquam auctoribus suis f. c. t. e. & mo-

*rum norma non medico tempore exstitit, assumpto Cisterciensi habitu, in
Monasterio Longi-Pontis sanctitatem vite beato fine compieuit.*

Thomas Iames in catal. go suo M. SS. librorum, qui adhuc
in Angliā referuantur, excuso Londini anno 1630.

Petrus Cantor scripsit super librum Num. Deuteron. Iosue, Iudicum &
Ruth. Exemplar 1. Oxonia in biblioth. Ball. vol. 22. In Psalmos ex-
empl. unum ibidem vol. 30. Verbum abbreviatum exemp. 1. Cant. in
biblioth. Ben. vol. 223. Glossam in Evang. exemplo 1. Oxonia in Biblioth.
Col. Mss. vol. 144. Distinctiones exemp. 1. Cant. in Biblioth. Ben. vol.
219.

INDEX

INDEX CAPITVM

HVIVS OPERIS.

Caput. I. **C**ontra superfluitatem & prolixitatem glossarum, & inutilium questionum.

1. De breuitate Lectionis.
2. De breuitate & conuersione quæstionum.
3. De breuitate questionum, & tamen, & dispensationibus.
4. De modo disputandi, qui est, ut sine contentione disputetur.
5. De predicatione, quam debet procedere sanctitas vitæ.
6. De commendatione Sacri eloquij.
7. De curiosâ predicatione, & contra eam.
8. De humilitate predicationis.
9. De superbia predicationis.
10. Contra Inuidiam.
11. Contra detractionem.
12. De Humilitate.
13. De laudibus quibus humilitatis melior.
14. De Mansuetudine.
15. De paupertate.
16. Contra queritantes, & detinentes superflua.
17. De mediocritate.
18. Contra venientiam & aliam similitudinem.
19. Contra cupiditatem & auaritiam.
20. De Auaritia.
21. Contra acceptores munerum.
22. Contra acceptores munerum pro iustitiâ facienda, vel alia causa, aut alia, vel alia causa.
23. Contra simoniam existentem circa exercitium officiorum, seu quorumlibet spiritualium, & ne pro temporalibus fiant, prohibetur.
24. Contra queritantes temporale commodum in spiritualibus.

25. Contra simoniam existentem in substantijs Sacramentorum, præcipue Eucharistiæ.
26. Contra venalitatem & pluralitatem missarum.
27. Contra illos multos, & facientes.
28. Contra inegre confiteres vel sumentes Corpus Christi.
29. Contra inegre biles bicipites, bicipites in pluribus beneficijs.
30. Contra inegre & Lamechitas in pluribus Ecclesijs.
31. De Sancta vnicitate.
32. De vnicitate malâ.
33. Contra inegre simoniam, scilicet in officijs, & in pluribus, & in Ecclesijs.
34. De inegre sinceritatem canonice electionis.
35. De quatuor generibus spiritualium.
36. Quatuor generibus spiritualium.
37. De pena simoniacorum.
38. De inegre spiritualium.
39. De choritis.
40. De pena choritarum.
41. De inegre spiritualium.
42. De inegre spiritualium.
43. De inegre spiritualium.
44. Contra eos qui exuunt se à iurisdictione suorum Prelatorum.
45. Contra adulatores.
46. De inegre spiritualium.
47. De inegre spiritualium.
48. De inegre spiritualium.
49. Contra inegre spiritualium.
50. Contra fornicatores.
51. Contra adulteros.
52. Legibus diuinis, in casibus suis, potius esse iudicandum quam humanis.
53. De inegre spiritualium.
54. Con-

INDEX CAPITVM.

44. Contra ambitiones.
55. Contra promotionem indignorum.
56. De officio Prælatorum.
57. Contra negligentiam Prælatorum.
58. De spirituali patientiâ Prælatorum.
59. De sollicitudine & humilitate Prælatorum.
60. De statu Clericorum & inferiorum ordinum.
61. Contra Prælatos pueros vel nouitios.
62. Contra malam taciturnitatem, maximè Præ-
63. De bonâ taciturnitate.
64. De vitio linguæ.
65. Qualis debeat esse prædicatio pro modo auditorum, & contra malam loquacitatem prædicantium.
66. De officio Prælati & partito, & contra acceptationem personarum.
67. De mediocritate in omnibus tenendâ.
68. De malâ singularitate.
69. De bonâ singularitate.
70. De bona societate habendâ & malâ fugiendâ.
71. De suggestionem carnalis affectus.
72. Commendatio solitudinis loci.
73. Peccatum vnius sæpè redundat in vniuersitatem.
74. De constituendo se reo exemplo Sancti viri pro modicâ occasione peccati.
75. Contra suspiciosos, & ex coniecturis intemeratoria iudicia prorumpentes.
76. Contra rumorosos.
77. Contra inconstantes.
78. Contra peregrina iudicia ferri candentis, & a-
79. Contra traditionum onerositatem & multitu-
80. Contra mollientes arcum Sacre Scripturæ.
81. Contra pigros.
82. Contra superfluitatem & curiositatem vestitum, ciborum & ædificiorum.
83. De superfluitate vestium & pretiositate.
84. Contra varios artifices istarum vanitatum;
85. Contra molliem vestium.
86. Contra superfluitatem ædificiorum.
87. Contra prodigos, qui malè acquirunt & peius
88. De abstinentia pro castitate.
89. Contra temerarios in temporalibus au-
90. De his qui puniuntur instrumento suæ offen-
91. De multiplici facie hominis.
92. De commendatione fidei.
93. De defectu fidei.
94. De Spe.
95. De Charitate.
96. De luctu bono & malo.
97. De bona esurie & siti.
98. De misericordia generali.
99. De misericordia ignoscente.
100. De clementia iudicis, vel de misericordia re-
101. De misericordia laxante.
102. De misericordia re-
103. De misericordia re-
104. De misericordia re-
105. De misericordia re-
106. De misericordia re-
107. De misericordia re-
108. De misericordia re-
109. De misericordia re-
110. De Pace.
111. A quibus pacem habere debeamus.
112. De effectu pacis.
113. De duplici pace.
114. De Patientiâ.
115. De quatuor Virtutibus Cardin-
116. De Prudentia.
117. De Fortitudine.
118. De Temperantiâ.
119. De Iustitia.
120. De Veritate.
121. De Sanctâ & bonâ violentiâ.
122. De Obedientiâ.
123. De Magnanimitate.
124. De Oratione.
125. De effectu Orationis.
126. De impediens orationem.
127. De vitando Iuramento.
128. De bona simplicitate.
129. De Hospitalitate sectandâ.
130. De vestendis nudis.
131. De visitatione infirmorum & incarceratorum.
132. De Sepeliendis mortuis.
133. De Ieiunio.
134. De singillatione gastrimargiz.
135. Contra gulam & ebrietatem.
136. De simplici fornicatione.
137. De adulterio.

HVIVS OPERIS.

<p>138. De vitio sollicitudo.
 139. De ingratis sine.
 140. Epilogus facierum culpe.
 141. De Pœnitentiâ.
 142. Quanta debeat esse contritio.
 143. De Confessione oris.
 144. De Confessore.
 145. De satisfactione pro peccato, & perfectio-
 nâ & qualitate eius.
 146. De cautela pœnitentiz.</p> | <p>147. De breuitate temporis vite humanae semper
 habenda in corde.
 148. De acceleranda pœnitentiâ.
 149. De 7. causis accelerandæ pœnitentiz, &
 causa.
 150. De pœnâ æternâ.
 151. De gaudio & præmio beatitudinis æternæ.
 152. De immortalitate æternâ.
 153. De Proprietate Monachorum.</p> |
|---|--|

FINIS.

NOMINA

NOMINA AVCTORVM, QVO-
rum operâ vsus est Auctor in hoc libro
Verbum abbreviatum dicto.

A.

A Lanus Poëta.
Albericus Remensis.
Agellius, seu Aulus Gellius.
Alexander 3. Papa.
Ambrosius.
Anselmus.
Appendix Conc. Lateran. 3.
Aquila scripturę interpretes.
Arator Poëta.
Aristippus.
Aristoteles.
Athanasius.
Augustinus.
Aufonius Poëta.

B.

B Afilius.
Beda.
Benedictus in Regulâ.
Bernardus.
Biblia Sacra & secundum 70. & vulgatę
editionis.
Boëtius.

C.

C Arthusiensium instituta.
Cassiodorus.
Cato.
Cicero.
Cisterciensium constitutiones.

Claudianus.
Collationes Patrum.
Concilium Lateran. sub Alex. 3.
Concilium Remense sub Eugenio 3.
Concilium Turonense.
Constitutiones Gregorij 7. Papę.

D.

D Amasus Papa.
Demosthenes.
Diogenes.
Dionysius Areopagita.

E.

E Picurus.
Eugenius Papa 3.
Eusebius Cæsariensis.

F.

F Vlco Remensis.

G.

G Allus Poëta.
Gelasius Papa.
Gesta Philosophorum per Laërtium.
Gilbertus Episcop. Pictaviensis.
Glossa interlinealis.
Glossa ordinaria.
Gratianus.
Gregorius Magnus.
Gregorius Septimus.

NOMINA

II.

Hieronymus.
Hilarius.
 Hildebertus Cenomaneſis Epiſcopus.
 Hiſtoria tripartita.
 Horatius.

I.

Innocentius 2.
Iſidorus antiq. Iudaic.
 Iſidorus.
 Iſidorus Caſtoreſis.
 Iſidorus C. ſenſum, & C. ſenſu.
 Iſidorus.

I.

Iſidorus S. ſenſu.
Iſidorus S. ſenſu.
 Iſidorus.

M.

Macrobius.
 Magiſter de Sentent. ſeu Petrus
 Lombardus.
 Marcialis.
 Marcellus.

O.

Omnium.
 Omnium.

P.

Petrus Hieronymus, ſeu Magiſter Aba-
 b. ſenſu.
 Plutarchus.
 Plutarchus.
 Plutarchus, ſeu Gilbertus Picauienſis.

AVCTORVM,

Propertius.
 Proſper de Vita contemp.
 Prudentius.
 Pulanus.

Q.

Quintilianus.
 Quintus Curtius.

R.

Rabanus.
 Remigius.
 Robertus de Cameraco.

S.

Samſon Rem. Archiep.
 Salluſtius.
 Seneca vterque.
 Sidonius, 9.
 Statius Poeta.
 Strabus Suëronius.
 Symmachus.

T.

Theſphorus Papa.
 Terentius.
 Thomas Cantuar.
 Theophylaëtus.

V.

Valerius Maximus.
 Virgilius.
 Vitæ Sanctorum, vt
 Vita S. Furiſi.
 Vita S. Launomari.
 Vita ſeu Legenda Sancti Sebaſtiani.

VERBVM

VERBI ABBREVIATI

CAPVT PRIMVM.

CONTRA SUPERFLVITATEM ET PRO-
lixitatem Glossarum & inutilium Quaestionum.

HEBVM abbreviatum se ite dicitur. Si enim ^{Rom.}
Verbum de Deo Patris ad nos munda nuntiat, filiis Dei in- ^{9. 28.}
circumferentibus, quoniam totum non ca. it. O. v. l. re. u. ite vte. ^A
in Virginalis voluit circumferentibus; quoniam magis Verbum Sa-
cræ Imaginæ (quod nobis tribuit, & quod nobis in animum &
pignus tuæ d. l. et in reliquit) voluit abbreviare: in quo vias & semitas eius
deprehenderemus, in quo cursus nostri viam breuiter & succinate ad æter-
nam beatitudinem legereamus expressam. Superfluitas verborum, imo &
infinitas est in alijs scriptoris respectu Sacræ Scripturæ, quam respicit illa.
Hanc prolixitatem & superfluitatem verborum Philosophus vituperans, & ^{Seneca}
refecandam ostendens, ait: Distrahit nos librorum multitudo. Itaque, cum ^{epist.}
legere non possis quantum habueris, satis est habere quantum legas. Sed ^{2.}
modò, ut quis, hunc librum euoluere volo, modò illum. Fastidientis sto-
machi est multa degustare: quæ, ubi varia sunt & diuersa, inquinant, non ^B
alunt. Probato sitque semper lege libros: & si quando ad alios diuertere
houerit, ad priores redi, quæ tibi comparans in auxilium aduersus omnia
vitia & omnem pestem: & cum multa percurreris, vnum exerce quod illo
die decoquis. Hoc quoque ipse facio. Ex pluribus quæ legi aliquid appre- ^{Idem}
hendo & excerno. Item: cum multum supereset ætatis, parè dispensan- ^{Seneca}
dum esset, ut sufficeret necessarijs. Magna enim dementia est superfluitati in- ^{epist.}
tendere in tantâ temporis egestate. Non est opus verbis, sed rebus. Hæc est ^{48.}
scientia rerum, quæ magis informat animum, vitam disponit, actiones re- ^{Epist.}
git, agenda & omittenda demonstrat: sed & ad amplius, & per anticipia ^{16. 2.}
ad quantum dirigit cursum. Nemo securus sine ea. ^{Epist.}

A

Itaque ^{16.}

Epist. Itaque cum breue sit tempus, cum punctum, & etiam minus puncto sit, quo viuimus: cum retroacta tempora mors iam teneat, Domino per horam saltem seruiamus, breuitatemque imitantes, colligamus vtiliora capitula, sumpta, tum ex corpore Sacre Scripturę, tum ex bene dictis aliarum scripturarum.

Seneca ep. 16. Quidquid enim ubicunque bene dictum est, meum est inquit Theologus, ad vitiorum singulorum redargutionem, & ad virtutum & morum commendationem, & operum nostrorum directionem, negotiorumque in Ecclesia emergentium decisionem.

In tribus igitur consistit exercitium Sacre Scripturę: circa Lectionem, Disputationem, & Prædicationem. Culibet istorum mater obliuionis, & nouerca memorię, est nimia prolixitas. Lectio autem est quasi fundamentum, & substratorium sequentium; quia per eam ceterę utilitates comparantur. Disputatio quasi paries est in hoc exercitio & ædificio: quia nihil plene intelligitur, fideliter prædicatur, nisi prius dente disputationis frangatur. Prædicatio verò, cui subseruiunt priora, quasi tectum est regens fideles ab æstu, & à turbine vitiorum. Post lectionem igitur Sacre Scripturę, & dubitabilem, per disputationem, inquisitionem, & non prius, prædicandum est; ut sic cortina cortinam trahat, & cetera.

CAPVT II.

D

DE BREVITATE LECTIONIS.

Rom. 8.5. in Enig. Luc. 8. **G**regorius breuitatem lectionis commendans, ab eaque prolixitatem & superfluam expositionem ressecans, ait: Lectio ista (scilicet: *exiit qui seminat seminare semen suum*, & cetera) non indiget expositione, sed admonitione. Admonitoria igitur, quia per se patent, seorsum in loco priuato legantur: Expositoria verò & diffusiua in scholis audiantur. Ad hoc, inquit *Hier. in c. 1.* Hieronymus, terenda sunt Magistrorum lumina. Item idem. Cum Dominus ante offensam idololatrię illi populo tantum decalogum commisisset sufficientem ad salutem; post illam multiplices contulit caeremonias, quibus, meritis eorum exigentibus, onerati sunt & afflicti: Eorum exemplo nos vereri debemus, quod, cum Dominus tantummodo textum Euangelij Matthei Ecclesię primitiue commisisset omnia necessaria saluti continentem, meritis nostris exigentibus, putà vanis exercitationibus, & inquisitionibus superfluis, & peccatis alijs, glossarum multitudine, lectionum superfluitate *Eccle. 1.* & prolixitate onerati sumus: in quibus est tantum labor & afflictio spiritus: putà in glossis illis, quę non intra, sed circa textum loquuntur. Item *Isaias cap. 55.* *Quare appenditis argentum vestrum, non in panibus*, id est, in ipsa refectione, scilicet

VERBUM ABBREVIATVM.

scilicet, spiritualium eloquiorum saturantium & necessariorum: & laborem vestrum, scilicet studium, non in saturitate, sed in folijs verborum, & in multitudine, quæ aurem præteruolant, & animum non satiant. Item idem: *Vbi est literatus, ubi est verba legis ponderans*, scilicet Scriba & Phariseus legem superflua expositione onerans? Item: Hieronymus textum per textum exponit, aliam glossam superuacaneam iudicans; ideoque nobis difficilior est ad intelligendum. Item: Sicut Hieronymus & Origenes asteriscos & obelos illuminandis, & confodiendis, & delendis præposuerunt: ita & nunc magis videtur esse opus, ut hæc præponeremus ad explanationem difficultum, & iugulationem delerionem quæ prolixitatis, & superfluitatis glossarum. Item: Sicut in templo erant infuloria: in candelabro, extinctoria, & emunctoria, sic in Sacra Scriptura infulores fuerunt, ut, qui eam exposuerunt Hieronymus & Gregorius. Exinctores, qui hæreses extinxerunt, scilicet validi mallei hæreticorum, Augustinus & Hilarius, Emunctores, qui superflua extirpauerunt, ut Hieronymus & Origenes; quorum exemplo, & nos aliqua de superfluis emungamus & rescemus à lectione eius.

Item: Pudorem maximum nobis incutere deberet, quod Hieronymus solâ bibliothecâ adiutus, vocatus à Damaso Papâ & consultus, ad omnes consultationes & quæstiones Ecclesiæ sufficienter responderit. Item: Idem in anni vnius spatio, totam bibliothecam Historicâ, Allegoricâ, Tropologicâ & Anagogicâ Paulæ & Eustochio exposuit. Item Augustinus: Noli credere meis verbis, nisi id quod dixerò, per vetus vel nouum testamentum probauerò. Item ait Apostolus: *Si quis loquitur, quasi sermones Dei*: Glossa: Non contra voluntatem Dei, iuxta auctoritatem Sacri eloquij, & ad utilitatem proximi. Item: Armat tantum extrinsecus, & non intrinsecus, inermes sumus contra Iudæum, hæreticum, tum in opponendo, tum in respondendo. Item: Sacra Scriptura est navis nostra, quâ transire debemus hoc mare magnum & sparsosum, & cætera: quæ non est oneranda saburra, & superfluis expositionibus, sed sufficientibus & necessarijs tantum. Item: Sapientia & necessaria prætermittenda sunt, ne multitudine utilium prægrauemur. Item in Legendâ Sancti Martini: Cui pauca non sufficiunt, nec plura proderunt. Item Salomon: *In paucis sunt actus tui*. Ergo si in rebus paucitas, potius in verbis esse debet.

Item: Hoc est pretiosum gutturi, quod ex oculis Domini liquitur, cui nihil superfluum, nihil adulterinum, nil contrarium admiscendum est. Item: Os putei Abrahæ, à quo Isaac amouit lapidem, iterum cum Philistæis obstruimus. Item: Cum modicâ farinulâ & similâ tantum, præceptum est filiis Israël, ut migrarent de Ægypto. Item:

Gemma auroq, reguntur

Omnia: pars minima est ipsa puella sui.

A 2

Grego. moris.

1/a. c.
33, 18.

Exod.
25.

B
Aug. l.
3. conp.
tra
Maxi-
mū
c. 14. &
in Pl. 57
1. Pal.
4, 17.

Ps. 103
Seuer.
Sulp.
dial. 1
c. 12.
Eccli.
13.

Gen.
26.

Exod.
12.

Quid.
l. 1. de
reme-
dio a-
moris.

VERBUM ABBREVIATVM.

- C** Gregorius: Sicut otiosi vel viciosi lectoris est manifestè dicta exponere, ita prudentis est, obscure dicta patetis declarare. Item: Hoc est lignum quod plantatum est & cetera, vltique facit, id est, facere docet; cuius solum non deficiet, omnia est verbum vite: sed solum decedent, quibus fructum arboris obumbramus, ne appareat. Si poma huius arboris, nisi quantum sufficit, colligere prohibemur, multò magis folia inutilia. Item: Sicut textus est umbra vite æternæ, ita Glossa, quæ ei applicatur, sit, & esse debet verbum vite æternæ. Item: In Deuteronomio cap. 16. Non plantabis nemus, vel omnem arborem iuxta altare Domini Dei tui. Hæc est arbor non frondosa, hæc est vitis non pampinosa, sed fructifera, quæ plures habet fructus quàm folia: & folia quæ lem habet quibus teguntur promissa & comminationes. Item: Solutus est liber septem signaculis signatus per Christum clauem David, pro quibus, vt soluerentur, fleuit Ioannes. Ne cogamus eum iterum flere, per superfluas expositiones & inutiles glossas, obscura, & tædiosa, & onerosa reddendo ad legendum. Item: Tenebrosa aqua nubium facta est portabilis, quod patet per Iunachum; qui Philippo monstrante ei locum Itacæ de Passione Domini scriptum: Sicut ovis ad occisionem ducetur, & cetera. statim intellexit. Item: Petra fissæ sunt, & monumenta aperta sunt in Passione Domini: Quia scripta Prophetarum dura ad intelligendum, aperta & manifesta facta sunt per impletionem, quæ multitudine glossarum obscura reddimus. Item: Resarcire videmur velum templi quod scissum est, & ceteronias reuocare: cum tamen Christus sit finis promissorum, qui consummat omnia. Item: Videmur similes esse palpatibus ad ostium Loth, & non intrantibus: Similes Agyptiis palpatibus in meridie, vnde in Libro Sapientiæ capite vltimo. Item: Videmur velare faciem Moyli, scilicet Sacram Scripturam; vt nobis, sicut lo teis, cornutus appareat, cum Deus eam detexerit & reuelauerit. Item: Videmur velare faciem Christi & dicere: Prophetizans nobis Christus, quis est qui te percussit, vel intelligit. Item Leuitici 26. Vetusissima veterum, vt modum legendi antiquorum, cometas, in vsu, id est, imitabimini: & cetera, id est, modum legendi modernorum, qui tamen iam tenuerunt, & ideo veteres nouis, id est, vetustissimis veterum in nouis. & tunc in vsu superuenientibus, proiciemus. Item Isaïas: Canpores tui ad ascensum aquam vino: Non admiscemus aquam & faciem vino, amurcam oleo, paleam grano.
- D** Item: Maxime deberet mouere nos ad breuitatem assequendam, damnum in scribendo tot & tanta volumina, propter sumptus nimios: damnum in legendo, propter minorem profectum, & dilationem ad cetera utiliora; putà damnum in emendando, propter iacturam temporis. & tædium & laborem corporis: damnum in ferendo, propter ponderositatem librorum & impedimentum. Item: Consumimur in legendo superflua, vt situs locutura, numeros annorum & temporum, genealogias, dispositiones mecha-

micas in

nica in ædificijs vt in dispositione tabernaculi, templi etiam imaginarij. A
Non ideo data est nobis Sacra Scriptura, vt in ea vana & superflua quære-
remus, sed fidem & doctrinam morum, & consilia & responsiones ad in-
nita negotia in Ecclesiâ emergentia.

CAPVT III.

DE BREVITATE ET COMMODITATE
QVÆSTIONVM.

POST hæc de breuitate quæstionum, vel disputationis agendum est, &
quæ, & cuiusmodi tractari debeant, ostendendum. Ad hoc Epistola ad
Ephesios cap. 4. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat: sed si quis bonus
est, ad ædificationem iudei, vt des gloriam audientibus. Item 1. ad Timotheum
cap. 1. Rogavi te, vt denunciare quibusdam fratribus, ne aliter docerent, neq;
intenderent saluti & genealogijs interminatis; quæ quæstiones præstant ruinam
magis, quam adificationem Dei, quæ est in fide. Item in eadem cap. 6. Si quis
alius docet, & non acquiescit sanctis sermonibus Domini nostri Iesu Christi, & ei,
quæ secundum pietatem est, doctrina: superbus est, & nihil sciens, sed languens
circa quæstiones & pugnas verborum, ex quibus oriuntur inuidia, contentiones,
blasphemia &c. Item in eadem cap. 4. Ineptas & aniles fabulas deuota. Potius vers. 7.
exerce te ad pietatem, quæ est in fide & bonis moribus. Item in eadem cap. 6.
Prophanas vocum nouitates, & oppositiones falsi nominis scientia, deuota; quam
quidam promittentes circa fidem exciderunt. Vera scientia est, quæ tantum cõ-
sistit in doctrinâ fidei & morum. Item 2. Epist. ad Timotheum cap. 1.
Formam habet sanctorum verborum, quæ à me audisti, in fide & dilectione in Chri-
sto Iesu. In eadem cap. 2. Noli verbis contendere. Nihil enim utile est, nisi ad
subuersionem audientium. Item in eadem cap. 2. Exhibe te inconfusibilem, re-
cte tractantem verbum veritatis: prophana autem & vaniloquia deuota. Mul-
tum enim proficiunt ad impietatem, in quibus nullus est fructus. Item in eadem
cap. 2. Stultas & sine disciplina quæstiones deuota, sciens quod generant lites: ser-
uum autem Domini non oportet ligare. Et nota differentiam inter stultas
quæstiones & temerarias. Hæ enim vanæ sunt & inutiles, illæ periculosæ &
animam subuertentes, erroremque suum ciuõ generant. Item cap. 3. Tu
verbis permane in his quæ didicisti, & credita sunt tibi, sciens à quo didiceris, &
quia ab infanzia Sacras Litteras nosti, quæ te possunt instruere ad salutem per fi-
dem, quæ est in Christo Iesu. Omnis enim scriptura diuinitus inspirata, utilis est
ad docendum, ad arguendum, ad corrigendum, ad erudiendum in iustitiâ, vt per-
fectus sit homo, ad omne opus bonum instructus. Item in Psalmo 48. Os meum
loquetur sapientiam: Glossa: de fide & cælestibus: & meditatio cordis mei pru-
dentiam.

- Verf.* *dentiam*: Glossa: De bonis moribus. Item in Psalm. 67. *Verumtamen ceno*
22. *fringet Dominus*, humiliando vel puniendo, *capita inimicorum suorum*, id est,
C *superbiam*, & *verticem capilli*, id est, versutias inanium quæstionum. Sunt
Verf. enim qui tales calumniarum & quæstionum minutias quærent, ut & ipsos
24. *capillos scrutari* videantur. Item Levitici cap. 1. *Offerens turturem vel colu-*
26. *bam projiciet vesiculam*, id est, omnem tumorem (Tumor infusa repellit: ob
hoc fit altare tuum concavum) & *plumas*, id est, superfluas & inutiles projice
quæstiones.
- Verf.* 1. Item in eodem cap. 26. *Si mandata mea custodieritis, dabo vobis pluviam tem-*
19. *poribus suis: si non, dabo vobis de super celum ferreum* (id est, scripturam, quæ
non pluet vobis doctrinam) & *terram aeneam*, id est, diuinam Scripturam
Verf. *volis instructuolam*. *Consumetur in cassum labor vester*. Glossa: Quem diui-
20. nis Scripturis impendens, quia prauè intelligitis & superfluis vacatis. Item
Verf. Deuteronomij cap. 28. *Dei Deus i norem*, id est, doctrinam, quæ non exci-
24. tet germina virtutum, sed æternum pronunciet interitum. Et *descendat de*
celo super te cinis, id est, doctrina vrens, subtilis, & confusa: *Donec contera-*
ris, Glossa: æternâ pœnâ. Simile autem confusio est, quod in cinerem & pul-
uerem redigitur. Nihil subtilius aritâ, nihil adeo obest utilitati, sicut nimia
subtilitas. Puluerem ne moueas & dispergas, ne eo moto inuoluatur & ob-
Ep. *scuretur*, imo exaceretur oculus mentis tuæ. Item Seneca: Aliud est propo-
10. situm declamantibus & assensum corong captantibus. Aliud his qui otioso-
rum aures disputatione variâ aut volubili detinent. Facere docet celestis
Ep. *Philosophia*, non gurgire, non linguosè loqui. In rebus enim est, non in
16. *verbis*. Non est populare artemium, licet nunc vitio nostro, gloriæ & quæ-
stui & litigio data. Ne acquiescas in gyris Megasthenis & amfractibus ver-
borum & cauillarum ædibus labyrinthi: sed fuge. Item: Quid mihi verba
Sen. *distorques & syllabas digeris?* Scilicet non potero à fugiendis petenda fecer-
Ep. *nere*, nisi quæstiones vaterrimas construxero, & conclusionem falsâ à vero
48. nascens mendacium adstruxero. Pudeat quod in re tam seriâ senes ludimus.
D O pueriles ineptiæ! In hoc barbam demisimus? Hoc est quod tristes doce-
mus & pallidi? Cælestis Philosophia aliquid promittit, scilicet, ut me Deo
aliquid parere faciat. Non est locus jocandi: ad inferos aduocatus es. Op-
pem te laturum naufragis, captis, ægris, egentibus, intentè securi præstinti-
bus caput pollicitus es. Aduersus vitia est nobis pugna, aduersus pestes ere-
Ep. *bi*, aduersus monstrum huius maris. Quid ergo aduersus mortem tu tam
22. minuta jacula jacularis? Subulâ leonem excipis? Acuta sunt ista quæ dicis.
Nil acutius aritâ: sed ipsa subtilitas, quædam inutilia & inefficacia reddit.
Val. Valet ad hoc exemplum de Polemone, qui quidem, cum esset vitæ perdi-
11. *tissimæ*, sentis roseis redunitus, vnguentis delibutus, nebulonum & leonum
12. *turbâ constipatus*, scholas Xenocratis intrauit. Proinde omnes discipuli in-
dignati

VERBUM ABBREVIATVM.

dignatur int. vehementer: solus Magister, illius miseriae compatiens, digressus est à ea in proposita disputationis, & disputare cepit de frugalitate, & bonis moribus virtutes singulas commendans, eisq; re vitia opposita redarguens & vituperans. Tandem Polemon valde commotus suram de sura deposuit, omniaq; insignia luxuriae & lenocinij focalia, & reticula, & coronulas, & huiusmodi, reiecit: Sicq; vnâ & acutissimâ disputatione grauissimus Philosophus euasit, qui leno turpissimus intravit. Item Seneca: Quid mihi verba caputosa componis? Cur interroganti, vincula, disputationis scilicet, nectis? Magnis telis magna portenta, id est, vitia, feriuntur. Item: Pudet descendere in aciem pro Dijs & hominibus susceptam, subulâ armatum. Pro Dijs, id est fide: pro hominibus, id est, bonis moribus: contra vitia susceptam, armatum subulâ, id est, leui & friuolâ ratione, vel disputatione. Item: Multa inuenissemus necessaria, nisi quasivissemus superflua. Multum nobis temporis verborum cauillatio eripuit, captiosq; etiam disputationes, quae acumen irritum exercent. Nectimus nodos, & ambiguâ verborum significationem, quasi nobis vacet, quasi iam viuere, quasi iam mori sciamus. Et infra: Cauendum est magis, ne res nos, non verba decipiant. Quid mihi vocum dissimilitudines definiunt, quibus nemo inquam, nisi dum disputat, captus est? Res tallunt, id est, mas. Item: Ille, cui probas habere cornua, non tam stultus est, ut frontem suam tentet & tangat. Sic ista sine noxâ decipiunt, quomodò praestigiatorum acetabula & caleuli Pygmaeorum, in quibus ipsa fallacia delectat. Sed non vaco aduersus istas ineptias. Ingens negotium in manibus meis est. Nunc mortifera mecum sunt, mors me sequitur, vita fugit; aduersus hæc me doce. Item: Nil turpius caelesti Philosophiâ captante clamores. Sit aliquid inter clamorem theatri & scholæ. Disputationes preparatæ & effusæ auribus populi, plus habet strepitus, minus utilitatis. Nemo consilium clare dat. Submissa verba facilius intrant & herent: nec multis opus est, sed efficacibus.

Non ergo clamandum in disputationibus Theologiae: non disputandum de friuolis, sed, ut ait Seneca: De Iustitia, de Pietate, de frugalitate, de vtrâque Pudicitia, scilicet mentis & corporis, mihi disputa. Tragicus etiam ait: Veritatis simplex est oratio, ideo illam implicari non oportet. Nec enim quidquam minus conuenit quàm subdola ista calliditas animi, magna conantibus.

Deponamus igitur huius declamationis acutæ concinnationes, quaestiu- culas inutiles, ne diutius cum Iudeis videamur montem Seir multiplici & vano circuitu circuire: & tam diu in Ramessè peruagando ad terram promissionis, id est, ad veritatem Theologiae nequeunt peruenire. Ad maiora igitur natus, rebus studeas non verbis: ut quidquid legeris, quidquid disputaueris, quidquid prædicaueris, ad mores in te, & in alijs, exemplo tui, informan-

informandos refectas. Puta, in te marcentia excita, tumida dona, fluida coëcce, soluta constringe, cupiditates tuas vexa, & extirpa, ignorantiam tuam illumina. Pro disputationis utilitate, & contra eiusdem inutilitatem, monemur exemplo antiquorum. Patriarchæ enim opere & exemplo contra idololatram pugnauerunt. Prophætæ verbo & exemplo filios Israël contra inobedientiam corripuerunt. Apostoli verbo, & exemplo, & etiam morte contra infidelitatem prædicauerunt. Doctores vero Ecclesiæ contra hæreses in defensionem Euangelij & fidei disputauerunt. Nos verò steriles in Ecclesiâ, nullumque fructum ferentes in ea, in superfluis & vanis quæstionibus languentes deficiamus.

CAPVT IV.

DE TEMERITATE QUÆSTIONVM, ET TEMERARIIS
DISPUTATIONIBVS.

2f. 48. **S**imul insipiens & stultus peritunt. De stultis disputationibus dictum est: quæ hodie sunt inutiles, quia tamen videntur habere aliquid subtilitatis, alliciunt & decipiunt. Licet autem stulti peccant, magis tamen insipientes, qui de cælestibus supra vires & supra ea, quæ sufficiunt ad salutem, inquirunt: qui veispis & pugionibus Dominum IESVM exagitare videntur.

Rom. 11. Apostolus contra tales inuehitur, dicens: *Non plus sapere quam oportet, sed &c.* Item Ieremias cap. 17. *Vae mihi mater mea, quæ me genuisti: virum rixæ, vel iudicij.* Alia littera: *Virum distortæ, vel qui iudicat in vniuersa terra.* Non generavi, nec generavi mihi quemquam, & omnes male ii aut mihi: Contradicendo mihi & ego eis: ita & nos verbis maledicimus, & contradicimus inuicem, ferè in nullo consentientes.

Verf. 4. Item Iob cap. 19. *Nempe et si ignoravi mecum erit, de non necessarijs, ignorantia mea: ita & scientia, non contra, ut scientia, quæ euanciscere facit & superbiere.* Item Ecclesiasticus cap. 16. *Non exortauerunt pro peccatis suis antiqui gigantes, quibus comparantur & assimulantur cæcioni.* Et ibidem: *Qui minoratur, id est, qui distribuit per oculo corde, cogitat inanis.* Item Psalmo 63. *Scrutari sunt iniquitates, &c.*

Verf. 7. Lucas cap. 2. *Eccce hic positus est in ruinam, & in resurrectionem multorum.*

Verf. 14. in Israël, & in finem cui contradicetur. Eo enim nato, statim contradicunt ei ab Herode de regno: postea, à Scribis & Phariseis de inscriptionis titulo: & modò de humanitate eius contradicunt, & de alijs Sacramentis, cū dinedi diuersa & aduersa super his sentiunt. Item Psalmo 50. *Incerta & occulta sapientie tue manifestasti mihi.* Incerta sunt, quæ patent aliquibus indicijs, de quibus tamen plura ignoramus quam sciamus. Occulta sunt, quæ omnino latent, de quibus nulla habemus indicia, & hæc & illa Dominus

David

VERBUM ABBREVIATVM.

9

David reuelat. Sed nunquid præsumimus David superare, vel ei æquales
 esse mentis. vt similiter nobis Dominus ista reuelat. Tales designantur dice-
 re: *Mirabili facta est scientia tua, & non potero ad eam, in d potius possunt. I-*
 tem: Nec hoc dicere dignatur: *Defecerunt oculi mei in eloquium tuum.* Hiero-
 nymus: Non sum tam ineptus, vt credam me posse carpere ad plenum fru-
 ctus illius arboris, cuius radices fixæ sunt in cælo. Item: *Tales manus sic strin-*
 gunt, quod pro lacte sanguinem eliciant, vel fundunt. Item: *Aquas unius moris*
 quibus ambulare debemus in domo cum consensu, faciunt aquas contradictionis,
 quibus contradicunt, & sibi inuicem, & ipsi Domino, ipsiq; se aquis. Ieremias
 cap. 23. *Contritum est, inquit, cor meum in medio mei, contritauerunt ossa mea;*
factus sum quasi vir ebrius, & quasi homo madidus vino à facie Domini, à facie san-
cti verborum eius: & ideo: Quia adulteru repleta est terra, quia à facie maledictio
non luxit terra. Si ergo à facie Domini primariâ, quæ est diuina essentia, ad eam
 intelligendam & cognoscendam factus sum quasi vir ebrius, &c. ita & à facie
 eius secundariâ scilicet verborum eius, quæ est de illâ, & quam docet agnosce-
 re. Item: Consideratè & discretè præceptum est Hebræis. ne aliqui infra tri-
 ginta annos constituti, legerent principium Geneseos, & finem Ezechielis, &
 Cantica Canticorum: Ergo per classes & ad mensuram, & à fidei, & à gra-
 diente dispensatore dispensanda esset esca Sacræ Scripturæ. Item: *Dominus*
Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in omni terra: quoniam eleuata
est magnificentia tua super cælos, Sacræ Scripturæ. & ita non possumus ad eam: & 16.
 ita nomen eius inexplicabile & admirabile; similiter magnitudo eius, cuius
 non est finis. Item: Tegenda est arca ad reuerentiam, licet detecta sit quo ad
 caeremonias. Item: Fumus aromatum temperabat visum Sacerdotis. ne ingre-
 diens templum nuda videret sancta sanctorum: ita & nunc temperare debe-
 mus vltim nostrum. Angelus Tobie cap. 12 *Benedicite Deum cali, &c. Etenim*
sacramentum regu abscondere bonum est: opera autem eius reuelare & confiteri ho-
norificum est. Glossa: Mysteria Domini tegenda sunt, opera verò prædicanda.
 Vnde scriptum est in Psalms: *Mirabili facta est scientia tua ex me, &c.*
 Glossa etiam textus alibi: *Mirabilia opera tua, & anima mea cognosces nimis.* Er-
 go opera Domini inquiras de ipsis, & de poenitentia, dandisque consilis in
 Ecclesia tractes. Item: *Os non conuincit ex eo: Et: Ossa Regis Idumæ ne rediga-*
tu in cinerem. Claudatur puteus, ne bos vel asinus cadat in eum. Item: *iuxta*
eloquium tuum da mihi intellectum. M. Non infra, non contra, non supra: non
 audeo etiam dicere quod cum eloquio. sed iuxta, ne tibi de pari contendere
 videar. Ideoque: *Adhesi testimonijs tuis Domine: Non supra, sicut illi qui assi-*
milantur Simoni Mago, qui volauit, sed non supra pennas ventorum, quod so-
lus Christus, Qui posuit tenebras latibulum suum, quoadusque videamus eum in
futuro sicie ad faciem. Item: *Supra volantes, Posuerunt in celum os suum, &*
lingua eorum transiuit in terrâ, id est, de cælestibus humano more tractant &

B

dispu. 722

C disputant, qui statuant oculos suos declinare in terram, quibus necesse esset cum
Ps. 11. Martino potius cælum respicere, quàm in cælum os ponere. Conueritis Dominus
Ps. 77. flumina talium in sanguinem, id est, in carnalem sensum & expositionem: &
44. omniū auctore, puluerem & quisquilias, & sarmenta vilia colligere. Vnde
Epist. ad Em. Philosophus: Qui in maximis, & rebus dubijs timidus erit, nauci non est. Et
Isach. Hieronymus: Stultum est sollicitari de eo, quod sine periculo nescitur. Item:
de Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis querite illum. Qui enim am-
custo- bulat simpliciter, ambulat confidenter. Non dico simplicitate simulatâ & hære-
dia ticâ, vel simplicitate stultitiæ cognata, sed simplicitate existente sine plicâ
Virgin erroris, & sine plâ curiositatis, & temeræ inquisitionis. Item: Et Quasi modò
Sap. 1. geniti infantes, rationabiles tamen, lac concupiscente doctrinæ: Quasi scilicet
Præu. sufficientia & minora quæ capere potestis. Solida ergo monemur non inqui-
10, 9. rere, multò magis & curiosa, imò prohibemur. Nolite extollere in altum cornu
1. Pet. vestrum: nolite loqui aduersus Deum iniquitatē: Vel per hæresim blasphemando,
2. 2. vel in moribus malè docendo: vel per superbâ & curiosam disputationē nimis
Ps. 14. inuestigando: vel præcepta Domini generalia particularia, & localia, & tēpo-
74, 6. ralia esse asserendo: arcumque Sacræ Scripturæ carnali expositione leuigan-
1. Reg. do. Nolite loqui sublimia & temeraria gloriantes: sed recedant vetera de ore ve-
2, 3. stris: scilicet superflue & temerariæ inquisitiones, & praua dogmata Philoso-
D
Judic. phorum Item: Dixit Manus ad Angelum qui ei apparuit: Quod est tibi nomen? Re-
13, 17. spondit Angelus: Cur queris nomen n eum, quod est mirabile, & inexplicabile? M.
18. Si ergo de nomine Deitatis prohibemur quærere, multò magis de re nomi-
1sa. 9. nis curiosè & superbè. Omne nomen Dei est ineffabile. Sufficiat ergo quod
 Hieronymus: Non minori scelere dicitur Deus non esse quod est, quàm ne-
Exod. gatur esse quod est. Moyses posuit terminos circa montem, ne bestia, quæ
19. tangeret, lapidaretur: Sic & Christus, & Patres nostri terminum posuerunt in
Ps. 103. monte & circa montem Sacræ Scripturæ, quem non debemus transgredi per in-
9. utilem, & temerariam, & superfluum inquisitionem. Tangentes enim mon-
 tem bestialiter, lapidabuntur. Item Parabolarum cap. 25 fili, inuenisti mel, sci-
Hebr. licet doctrinæ: Comede quod suppetit tibi, ne fortè satiatus euomas illud: Glossa:
11. Sollicet, ultra vires quærendo, perdas intellecta Item: Tantum summitatem
Ver. 16 virgæ cum Ionathâ, malle intinge, & exhilarabuntur oculi tui vt illius: & be-
1. R. 15. ne profecti erit hostes tuos, vt ille: quia Declaratio sermonum tuorum, Domine,
14. illuminat: Non tibi enebat, non inuoluit, vt curiosa inquisitio. Item Ecclesia-
1. 18. stica. Non capite tertio: Est, altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris: sed
Ver. 22 quæ præcepit Deus cogita illa semper, & in pluribus operibus eius non eris curiosus.
 Non enim tibi necessarium est, ea, quæ abscondita sunt videre oculis tuis: multò
 magis in perferatandâ maiestate illius, Item ibidem: In superuacuis rebus
 noli

Noli scrutari multas, & in pluribus operibus eius non eris curiosus. Primum enim super sensum hominum ostensa sunt tibi: multos enim supplantant suspicio eorum. Item Ecclesiastes c. 7. Qui necesse est homini maiora se querere, cum ignoret quid conducat sibi in vita, uat. Item ibidem: Dixi, sapiens efficiar, & ipsa uingras recessus à me. Multò magis quam erat: & alta profunditas, Quis inuenit eam? Item ibidem cap. 8. Quis talis, ut sapiens, est, & qui nouit solentem uerbi Diuinitatem? Item ibidem: Intellexi quòd omnium operam Domini nullam possit homo inuenire rationem eorum quæ sunt sub sole: & quanto plus laboraueris ad quærendum, tanto minus inuenies. Item: Fili pauci sint sermones tui, de Deo, de quo etiam varia periculosè dicuntur. Item ecclesiastico: Qui querit legem, replebitur ab eà, & qui curiosè & insidiosè agit, scandalizabitur ab eà: & non inueniet eam. Item Aristoteles: Nunquam decet nos esse uerecundiores, & magis sobrios, quàm cum de Dijs loquimur. M. Multò magis cum de vno & uero Deo loquimur.

CAPVT V.

DE MODO DISPUTANDI, QUI EST, VT SINE
CONTENTIONE DISPUTETVR.

Sequitur de modo disputandi, qui exigit, ut sine lite & contentione fiat. **B**
Vnde Isaias: *aqua Siloi fluunt cum silentio, non cum litigio, non cum impetu, & tragico hiatu.* Item in Deuteronomio in cantico Moysi: *fluat ut ros eloquium meum: Stillando, & sine strepitu & effusione nimia.* Item libro 2. Regum cap. 22. *Posuit tenebras latibulum suum, in circuitu suo cribrans aquam.* Sacra scilicet Scripturæ, de nubibus calorum. Cribrando ergo eas, & non cum impetu fundendo, tractandum est de illis, ut descendant de nubibus Sacra Scripturæ. Item 2. ad Tim. 2. *Non oportet seruum Dei litigare, ut obstrepat studio altercandi; Erroremque suum tragico defendat hiatu: sed mansuetum esse ad omnes. cum modestià corripientem & disputantem.* Item: *Non in contentione.* Glossa: Altercatio enim non decet Sanctos, sed collatio. In contentione enim minor inuidet maiori, & se illi præferre contendit. Item 2. ad Timotheum 2. *Noli uerbis contendere, nihil enim uile est, nisi ad subuersionem audientium.* Glossa: Contentio nihil potest nisi subuertere, dum uerbosus par, uel superior uidetur Catholico humiliter loquente; in quâ non potest non fieri, quum excitet aliquid quod contra conscientiam dicatur.

Pronunciatio ordinata debet esse ut uita: ordinatum autem non est quod præcipitatur & properat. Celeritas etiam dicendi nec in suâ potestate est, nec satis Philosophiæ amica est, quæ uerba debet ponere, non proijcere, &

C procedere pedetentim. Item Philolophus: Ad summam totius summæ, tardiloquum, rutiloquum, submissa voce loquentem te esse iubeo. Caput enim mouere, brachia intorquere, digitos extendere, pedes supplodere, totumque corpus concutere, quid aliud est nisi quædam similitudo insaniz, & te similem pugili ostendere? Item Iſaias: Cum deflexi digitum extendere, & loqui id quod non prodest, tunc placebit anima mea. Item: Sicut turpe est interrogantem histrioni in disputatione assimilari, si gesticulando proposuerit: ita & soluentem nimis esse præproperum turpe est & periculosum, maximè in questionibus soluendis, ubi vertitur periculum animarum. Vnde in Ecclesiastico: fili, sine consilio nihil facias, & post factum non penitebis. Item: Qui interrogationem, soluendo scilicet manifestat, parabit verbum: Glossæ: Orando, meditando, bene operando: Et sic depressus, exaudietur, & conseruabit disciplinam, & tunc respondebit: Proordia facis: quæ si recta erunt. Sec. Item in eodem, c. 32. Vir consilij non desperat intelligentiam: alienus & superbus non pertimescet timorem, etiam postquam fecit cum eo sine consilio, & sui insectationibus arguetur. Item c. 37. Fili, in omnibus cor boni consilij fac: ne tecum non est enim tibi aliud plus illo. Item c. 37. Ante omnia opera verbum verax præcedat te & ante omnem actum consilium stabile. Item: Labia imprudentium stulta & inconsiderata narrabunt: verba autem prudentium statera ponderabuntur. In ore saturo: non cor illorum, & in corde sapientum os illorum. Item: exemplo Sanctorum primitiue Ecclesiæ, nec non & iustorum eos præcedentium, etiam & aliorum seniorum prædictos sequentium, qui nihil soluebant, ad nulla respondebant, nisi deliberatione & consilio præhabito & præcedente. Item à simili: Cum enim in questione morà super aliquà terrulà vel reculà al à terrenà, coram iudice: si tanta adhibeat solennitas iudicij tum in testium approbatione, tum in aduocatorum purificatione, in induciarum protelatione & expectatione, in accusatorum puritate, demùm in sententiatione: multò magis in his, ubi agitur de cælestibus, de Sacramentis Ecclesiæ, de his etiam (scilicet consilijs dandis, vel non dandis) in quibus vertitur periculum animarum. Exemplo quoque Aristotelis, ad nullam etiam facilem, questionem sibi propositam, respondentis, nisi datis inducijs. Vnde, & cum ei proponeretur questio difficilis, Theophrastus, iuuenili calore à thue imbutus, questionem illam se solutorum promisit. In cuius solutione cum deficeret & nullum erubesceret ait ei Aristoteles: Opus est tibi igno. Alii Verò discipulo scilicet Eudemo (qui cum nimis morosus, & non nisi cum inducijs diutinis sibi proposita soluebat) ait Aristoteles: Tibi opus est calcaribus. Venam tamen ingenij habebat diuitem.

CAPVT VI.

DE PRÆDICATIONE, QUAM DEBET PRÆCEDERE
SANCTITAS VITÆ.

Sequitur de recto exercitij Sacre Scripturæ, hoc est de prædicatione, cui **A**
sus, vt duorum præcedentium, fundamentum est sanctitas vitæ & con- ^{Supra}
uersionis bonæ, per quam venit ad illa. Vnde in Psalmo: *Mibi adherere* ^{Cap. 1}
Deo, per fidem & bonam vitam, & operationem fidei, bonum est: deinde: *Ponere* ^{Pf. 72,}
in Domino Deo spem meam, vt sic annuntiem omnes laudationes, vel prædicationes, ^{13. &}
tuas in portu filia Sion. Est enim multiplex prædicationis: scilicet: Eruditio- ^{Pf. 94}
nis, correctionis, exhortationis, excitationis, consolationis, & sustentationis ^{15.}
beneficij. Et quia tribus prædictis subsistit vox quasi eis necessaria & eorum
præambula, sciendum est multiplicem esse vocem. Est etiam vox detrus. Vnde: ^{Pf. 6.}
exaudiuit Dominus vocem fleus mei. Et est vox confessionis, deinde vox
exultationis serenatæ conscientie, quam sequitur vox prædicationis. Vnde
in Psalmo: *In voce expultationis & confessionis sonus epulantis.* Et in alio: *Confite-* ^{41.}
bimur tibi Deus, peccata, & pro amouendis malis: Confitebimur tibi laudes, & ^{Pf. 74,}
pro conferendis bonis: Et, tunc, bene viuentes & operantes, inuocabimus no- ^{1.}
mentum, vt alijs bene & vtilia prædicemus. Vnde sequitur: *Narrabimus mi-*
rabilia tua, opera creationis & recreationis ad excitandum populum. Hic or- **B**
do etiam additur in ordine medendi. Prius enim amouenda sunt nocua, &
cætera. Item Dominus ad idem loquens Prædicatoribus, ait: *Vos, conditi sa-* ^{Matt.}
pientia, estis sal terræ, vitæ: Vos estis lux mundi doctrinæ. Vita enim bona, scien- ^{5. 13,}
tiam, non dico verborum sed rerum, præcedit. Vnde per vitam, & non aliter, ^{14.}
peruenies ad scientiam, scilicet operum. Hæc est scientia rerum: qui autem ^{Ecclesi. 1}
diligit, illa non caret: Item Salomon: *Fili, contempe sciam, serua manda-* ^{iuxta}
ta eius, & Dominus dabit tibi illam. Item: *a mandatis tuis intellexi;* scilicet, im- ^{Græcæ}
pletionem eorum per opera, intellexi tunc habui in doctrinâ. Et dicit Glossa su- ^{exemplaria,}
per illum locum: Per custodiam mandatorum, peruenitur ad secreta myste- ^{Pf. 118}
riorum. Item: *intellectus bonus omnium, scientibus eum, primo dicitur: Bonitatem,* ^{104.}
& disciplinam, & scientiam doce me. Primo disciplinam, postea scientiam. Item ^{Glossa}
Beati immaculati in viâ, qui ambulant in lege Domini: Beati qui seruantur testi- ^{oratio,}
monia eius: Quasi: Prius habeas fundamentum vitæ (scilicet innocentiam ^{Pf. 110,}
ambulans in lege Domini: bene operando) tan leui scrutare eius testimonia, vt ^{10.}
maiores tibi compares scientiam. Item Apostolus: *Attende tibi, & doctrinæ.* ^{Pf. 118,}
Et idem in regulâ Apostolicâ, præcætit ea quæ ad vitam mundam sunt, vt: ^{64.}
Oportet Episcopum esse sobrium, castum & huiusmodi: etiam id quod dicitur ^{Pf. 118,}
doctrinam, inquit: in Doctore, bona vita præcedat doctrinam & prædicationem. ^{1.}
B 3 ^{1. Tim.} ^{4.} ^{nem, Tps. 1, 2}

Cnem. Restat enim, vt eius prædicatio cõtemnatur, cuius vita despicitur. Item: Greg. exemplo Domini, qui cepit facere & docere. Item: Sacerdos legalis primò induebatur superhumerali, deinde rationali. Opera enim propria & proximorum ferenda sunt, & opera legis implenda primò scilicet ante quã accedas ad rationationẽ & doctrinam, quã prius habeas vitam mundã. Item: In figurã horum *Arms separationis*, & *pectusculum eleuationis* continebat Sacerdotibus. Prius enim laborandum & operandum est, vt separetis à malo, antequam eleueris ad scientiam & contemplationem mentis. Item: In tunica Sacerdotis erant, *mala punica* (per quã feruor charitatis, quã præcedit denotatur) & *cinnabula* per quã sonoritas doctrinæ & prædicationis, quẽ sequitur. Obmutescit enim facundia, vbi ægra subest conscientia. Item ex virtutibus: *In virtute multã, Dominus verbum dabit* Euangelizantibus virtute multã: Ad vtrumque enim referendũ est quod dicitur, *in virtute multã*. Item: In Sacra Scripturã res potius quàm verba loquuntur, *Res age ratus eris*: In eã potius res persuadent quàm verba. Quod conijcitur exemplo Bernardi prædicantis Monialibus, & in principio sermonis obmutescens propter peccata illarum. Quibus pœnitentibus & confitentibus pluit eis imbrem de cœlo Sacra Scripturæ. Item: exemplo eiusdem prædicantis laicis Teutonicis: & commouentis eos ad fletum, quem tamen non intelligebant. Cuius sermonem retexuit post eum quidam Monachus optimus interpres, quo loquente nihil moti sunt. Qui enim non ardet non accendit. Sæpe enim Deus claudit ora Prophetarum propter peccata populi. Item Philosophus: Magnificentior est sermo in tenui panno & grabato cum pallidã facie factus. M. Nos autem tumentibus & rubentibus buccis prædicamus verbum Dei, & idcirco contemnitur. Item: Legitur in vital. Patrum: Eremitæ quidam cum sæcularibus quibusdam accesserunt ad Fœlicem Abbatem petentes ab eo sermonem fieri. Qui nihil respondit illis. Illi iterum pullauerunt, & iterum obtinuit. Tertio pullauerunt, & respondit: Quia non est sermo hodie. Sermo enim nõ est, nisi ei respondeant vita loquentis, & meritum audientis. Ad minus enim exigit vita sanctitatem loquentis, vt scilicet præcedat quasi fundamentum. Item: Tractantes (legendo vel disputando, vel prædicando) verbum Dei sine fundamento sanctitatis & vitę similes sunt Sodomitis pulsantibus ad ostium Loth, & intrare volentibus vt turpia agerent: sed percussu aõrasiã ostiũ inuenire non valuerunt. Sic & quærentes gloriam, quæstum, & huiusmodi in Sacra Scripturã, ex eã populare artificium faciendo cecati curiositate & peccatis alijs, non permittuntur intrare. Item: Si Mariæ Magdalenzæ feruenti in dilectione prohibitum est à Domino ne tangeret pedes eius, quia nondum ascendit ad Patrem in corde suo: Quãto magis prohiberi deberemus à tactu horum pedum scilicet Sacra Scripturæ, qui minus diligimus, quorum etiam vita criminibus deturpata Domino foetet. Item Iob: *Spes hypocrita peribit*, &

Et, & non placebit ei uerordia sua. Gregorius super hunc locum ait de Origene: Quia hic est qui facit quod loquitur, & quod loquitur facit. Hypocrita enim est qui aliud loquitur, aliud facit. Hypocritæ quidem proferunt uerbum, sed non accendunt auditores ad supernum desiderium.

CAPVT VII.

DE COMMENDATIONE SACRI ELOQVII.

Verbum quod de frigido pectore erumpit non inflamat, quia, qui non ardet non accendit. Item: *Ignitum eloquium tuum uehementer*: igne scilicet charitatis conditum, & ex charitate prolatum, ut ignis ignem loquatur. Item: Ad hoc in missione Spiritus Sancti, idem super capita Apostolorum in igneis linguis apparuit, ut igni feruentiore dilectione, ignita eloquia & omnibus linguis proferrent. Item: *Ignem ueni mittere in terram, & quid uolens ut ardeat?* Item: Basilio magno prædicante uidebatur auditibus quod lingua ignea egrederetur ab ore eius: Ex igne enim charitatis loquebatur. Item: Prædicante Sebastiano Zoë uxor Nicolstrati ad illum ait: Video ante te Angelum Domini tenentem tibi librum apertum, de quo procedit uniuersa tua prædicatio. Item Apostolus *Os meum patet ad uos, O Corinthii, quia dilatarum est charitate cor meum.* Aliter non patet in prædicatione, sed ea habita ait Dominus: *Dilata os tuum, & ego adimplebo illud.* Item David: *Dilatatum est cor meum, & exsultauit lingua mea, &c.* Item Ezëchieli ait Dominus: *Fili hominis comede uolumen istud, in quo erat scriptum, Lamentatio, Carmen, & Vexillum.* Carmen Iustificationum, Lamentatio in pœnitentium, Vexillum damnatorum siue reproborum. De premio enim patriæ, pœnitentiæ & pœnæ gehennæ debet esse tantum prædicatio. Et comedi illud: & factum est in ore meo quasi mel dulce. Dulciter & suauissimè uerbum Dei ore prædicat, qui eum in corde suauissimè diligit in ueritate. liter autem & acerbè eum prædicat lingua, cui obuiat & contradicit conscientia. Item: *Peccatori dixit Deus: Quare tu enarras iustitias meas?* Cum tu opere non impleas, quare sermone cõmuni aliquid de maiestate meâ, ad populum, scilicet proferas? Et, *quare assumis testamentum meum,* id est, cum sis indeuotus præsumis illud per os tuum (priuata enim lectio non prohibetur) pollutum alijs prædicare? Quasi, nec sancta uerba os tuum præsumat docere. Et dicit Cassiodorus super hunc locum: Prohibet Deus ne lingua præsumat prædicare publicè cui obuiat conscientia praua: non tamen interdicitur laus conuersis ad pœnitentiam: sed uide ne cantes bene & uiuas malè. Item Apostolus: *Castigo corpus meum & in seruutem redigo, ne forte, cum alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar.* Non ait: Ne cum alijs legerim, priuatè scilicet. Non igitur

immi-

Commisceant se scelerati diuinis sermonibus. Item: Ad hoc in veteri Testamen-
 to erat labium æneum in introitu Tabernaculi, vbi Sacerdotes lauabant ma-
 nus ingressuri Tabernaculum & egressuri. Unde: *Mundamini qui fortis vasa*
Domini. Item: In eodem labio erant speculi, in quibus intuentes. id est ingressuri &
 egressuri Tabernaculum, viderent si quid maculae in se esset ad purgandum.
 M. Ad hoc solummodo.

Prædi- Nota quod est prædicatio quæstiuosa, alia vana & superba gloriam qua-
 rens, alia curiosa & stulta, alia subdola & hæretica, alia contumeliosa & scan-
 dalis plena, cum is scilicet prædicat, cuius vita despicitur, & istæ dæ nequa-
 quæ tolerantur. Alia officiosa, vt cum quis de officio prædicat: Alia charitativa,
 vt cum quis, priuatus scilicet, ex charitate & non de officio prædicat. Pec-
 cor autem occultus, & non prælatus, bene prædicare potest: prælatus autem
 peccator, etiam occultus criminaliter peccabit, si prædicauerit: quod probat
 Hieronymus his verbis talem alloquens sic: Non omnes Episcopi sunt Epi-
 scopi. Qui enim in officio malè viuunt vt quid locum & terram alterius occu-
 pas? Caue ne prædicatio & debita populo oratio, ei pro peccato tuo subtra-
 has, & tu cum plebe æternaliter furaris. Qui enim suis premitur, aliena
 non diluit. Talis enim commune opus impedit & ideo mortaliter peccat. Sed nec de
 officio debet prædicare impoenitens & existens in proposito peccandi, quia

D contra officium venit, & illud exsequendo mortaliter peccat: Quamto magis
 cuius vita est scandalis plena? Item: Nisi fueris imitator Samsonis, non ex-
 trahes fauam de ore Leonis. Item: Ieremiæ inquit Deus: Priusquam te forma-
 rem in utero, noui te, & antequam exires de vulu, sanctificauit te, & Prophetam in
 gentibus dedi te. Et dixit Ieremiæ: A. a. a. Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer
 ego sum: id est, A. b. c. d.arius, in vitâ scilicet, in scientiâ, in facundiâ. Item

2. Timotheum 2. Tu ergo, fili, quæ à me audisti & per multos testes, hæc commen-
 da fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere. Idonei, vitâ, scientiâ, fa-
 cundiâ. Hoc enim tertio opus est (facundiâ scilicet) vt duobus primis: alio-
 quin quantum quis prodest exemplo, tantum nocet silentio. Item in eadem:

2. Tim. Sollicite autem cura te ipsum probabilem exhibere: primo operarium inconfusibi-
 lem, & post, recte tractantem verbum veritatis. Item Dominus in Euange-
 lio: Quis putas est fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiâ
 suam, vt det illi in tempore tritici mensuram? Inde sciens quæ, quibus, qua-
 lia & quando sunt apponenda. Item Philosophus: Nihil adeo nos Philosopho-
 phos infestat, quàm quod nobis obijetur, nos verba, non opera tracta-
 re, vocamurque à mouentibus facetias; animalia * gleba. Item: Sanctus
 Gedeon pugnaturus contra Madianitas fractis lagunculis & accensis lumini-
 bus siue lucernis, insonuit tubis, & territi sunt M. dianitæ & confecti. Item:
 Præceptum est a Domino Isaïæ, & Ieremiæ, quod non nisi prius succincti
 lumbus & renes prædicarent. Item: Filij Israël obsidentes Iericho, septies

eam circueſerunt, & in ſeptimo circuitu tubis inſonuerunt, & corruerunt mu-
ri Iericho. Iericho defectus interpretatur. Prædicaturus itaque primò om-
nes defectus ſuos cum mundo, qui in defectu eſt, circueat, & in ſeptimo cir-
cuito, id eſt cum plenè & perfectè in perfectà circuitione ſcilicet, corruent
vitia mundi ſilium hominum quibus prædicabit. Item: *Circumſi & immolauit in
tabernaculo eius hoſtiam vociferationis, &c.*

Ps. 26,

CAPVT VIII

DE CVRIOSÀ PRÆDICATIONE, ET CONTRA EAM.

Philosoſophus: O tu lector, diſputator, ſimiliter & prædicator, qui bonum
& honeſtatem vitæ quæris, ne exſpectes magnificas voces ab iſtis circu-
latoribus & venatoribus verborum, qui ſoſculis & coloribus adulterantibus
verbum Dei, furtiuèque translationibus & ſimilitudinibus, improbiſque o-
rationibus potiùs delectabilibus, & pruritu auribus generantibus, quàm v-
tilibus vtuntur. Talis prædicator, nonne me magis iuuare poterit, quàm nau-
ſcabundus nauis gubernator, qui vix ſtare poteſt attonitus & vomitans non
ſe, nec alios regere valens? An minor curâ debet regi vita humana in hoc
mundo, quàm nauis in mari?

Senec.
epiſt.
71. &
108.

Sed inquires, hæc ſequi & attendenda eſſe dicit Ariſtoteles, Socrates, Plato,
Philo, & alij? Ne cures de dictis eorum in talibus, ſed potiùs, vt bene viuas,
fac quæ loqueris. Item: Exemplo Abbatis Willelmi Clerenallentis, qui ſer-
monem nouit texere, ſed potiùs de negotijs & gerendis in monaſterio tra-
ctare, inquiens hujuſmodi ſermonem tantum pruritu aurium generare, li-
cèt multum rogatus & in pluribus capitulis, vt prædicaret. Item: Qui hæc
præcipit. *Noliſte ſolliciti eſſe de craſtino:* ſimiliter & hoc: *Noliſte cogitare qualiter,*
vel quid loquamini. Qui ergo cogitat qualiter vel quid loquatur, obuiat & eua-
cua præceptum Domini, quia furioſè ſtudens, pluteum cædit, & ſermo hu-
ius demorſos ſapit vngues. Cuius ſi vita præſentaret, & lingua ſine labore &
ſermone præmeditato. Tali enim *dabitur in illâ horâ quid loquatur.* In Actibus
Apoſtolorum Lucas redarguens curioſos prædicatores & auditores, ait: *A-*
thenienſes omnes aduena & hoſpites ad nihil aliud vacabant, niſi aut dicere,
aut audire aliquid noui: Non vt crederent vel facerent illud, ſed vt admi-
rarentur. Item Apoſtolus: *Non veni ad vos in ſapientiâ verbi, non in doctâ huma-*
na ſapientiâ verbum, ſed in ſimplicitate ſermonis, *ne euacuetur crux Chriſti:* Vt
cùm veritas pateat, non requiritur ornatus verborum, vt verbis potiùs fiat
fides, quàm veritate paſſionis, quæ vt geſta eſt, & ita ſimplici ſermone narra-
da eſt, ne quod credimus attribuatür humanæ ſapientiæ potiùs verbis, quàm
veritati & gratiæ, & ita *euacuetur crux Chriſti.* Veritas autem angulos non
quærit, quia ſibi ſufficit. Non ita eſt de cæleſti Philoſophiâ vt de humanâ,

B

Mar-
6.
Luc
12.

Ca. 17
11.

1. Cor.
1. 17.
2. 13.

1. Cor.
quæ 2.

C

C quæ meretrix improba sibi non sufficit, nisi coloribus adulterinis, & stibio Iezabel coloratur & depingatur, scilicet flosculis & phaleris verborum, vt potius appareat quàm existat sapientia. Item Hieronymus: Amicus amicum non debet mescare, sed apponere potius quod prosit, quàm quod delectet. Item Philosophus: Iubeo te non esse anxium circa compositionem & curam sermonis: à tali enim non expectes solidum & integrum verbum. Cuiuscumq; enim videris orationem curatam, concinnam, politam, & circumflectam, & humiliter cadentem: scito quòd is animus pusillus deditus est & fractus. Animus verò magnus remissius quidem loquitur, vtens scilicet proprijs verbis, sed sincerius & securius. Vides hos iuuenes capite complutos, barbâ nidos, & de capsulâ totos? Hi effidentes in syllabâ, sæpè cadunt à totâ oratione, vt alienâ mouentes risum cum corniculâ ablatis ei pennis mutuatis à singulis auiibus. Tales verbum Domini solidum perdunt, in arcâ habentes panem firmatum non in corde: panem perditum faciunt & conficiunt varijs modis, vt non proprium saporem, sed alienum & adulterinum sapiat.

Ite: Hieronymus ostendens qualiter debeat fidelis & prudens prædicator prædicare, ait in epistolâ ad Iulianû consolatoriâ super morte filiarû eius. Itaque; non scribentis diligentia, sed dictantis temeritate longum ad te silentium rûpo, offerens tibi nudam officij volûtatem & temporalem: & pro temporalibus & in tēporalibus afferens consolationem. Ex tēporalis est epistola absq; ordine sensuum, sine lenocinio & compositione verborum, vt per totum, in illâ, nil de oratore inuenias vel reperias, sed in procinctu effusam putes, & abire cupienti ingestum viaticum. Loquitur diuina Scriptura viuâ voce simplicia & vtilia: *Musica in tumultu tempestiua narratio.* Vnde nos leporem artis Rhetoricæ contemnentes, & puerilis acque plausibilis eloquij venustatem, ad Sanctarum Scripturarum grauitatem confugimus vbi vniuersum vera medicina est, vbi dolorum certa remedia, in quibus recipit vnicum si iunxeris mater in feretro, vbi turbæ dicitur circumstanti: *Non est mortua puella, sed dormit.* Vbi triduanus mortuus & foetens ad vocem inclamantis Domini, ligatus adhuc institis egreditur & erumpit. *M.* Talis ergo debet esse prædicatio, quia talis est scriptura, vt prædicti mortui in peccatis, ad ipsam, & per ipsam suscitentur, & vt ipsa virtutes operetur, & curet infirmos potius quàm delectet curiosos. Item idem; Prædicator sapiens testimonio sapientis omnes suas & omnium auditorum imposturas & circumstantias debet attendere, ne in vno sermone decurrat sed multiplex etiam, vt pro aduertantibus mutet & formet sermonem, subtrahat & addat si necesse fuerit secundum competentiam singulorum. Vtens enim vnico & firmato sermone ad omnia vitia curanda similis est medico danti vnâ pillulam ad omnem morbum. Similis est etiam oratori scienti vnicum genus causæ & quædam communia ad perorandum, quibus vtitur in omni causâ, & in omni negotio. Item: Similis est iste patri-familias domus

VERBUM ABBREVIATVM.

domus hospiti suo apponenti frigidos & fistulatos & putidos cibos, quibus non nutritur, cui recentia debent, pp. m. Item: Huiusmodi predicatoribus qui bene inchoant quia à bono principio, & male mediant & terminant sermonem, sua & ornata sequentes verba à principio remota. Talibus potest obijci illud Poëticum:

Amphora caput Horat.
Institui corrente ratâ cur & reus exit? de Ar-

Et iterum: *fortasse cypressum* Ibid.

Scis simulare. Ibid.

Et item: *Purpureum latè qui splendat unus & alter*

Et item: *Assuunt panem*

At illi dextra iacebat Irenæ.
Bellua Sac. 4.

Incipiunt enim isti predicatores sic: *In principio erat verbum* Deinde dicunt: Verbo quot accidunt? Et lectos & caminos predicant & allegorizant. Item: Athenienses Apostolo loquente seria aiunt: *Frater, si qua habes verba exhortationis, dicas nobis.* Qui etiam contexens sermonem in Epheso in recessu suo, paucis verbis locutus est. Sic & Athenis, in quibustamen omnia necessaria animæ Christi inaeperiuntur tum prælatorum ad prælationem & regimen, tum subiectorum ad humilitatem consequendam. Item Hieronymus in suâ prædicatione epistolâ: *Vult Dominus, vivit sermo eius, vivit illa sunt verba eius, quibus restructor tibi filius, eo attestante qui ait: Qui credit in me etiam si mortuus fuerit vivet.* An contristaris & ignoras de dormientibus, sicut & ceteri qui spiritum non habent? Absit. Quia, si credas quod Iesus mortuus est & resurrexit, ita credimus, &c. Ad hanc & per hanc vocem, mortem, quam pro morte & dolore filij contraxeras à corde tuo expellam, nunc revivificas & consolationem recipias. Item: *Vivus est sermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens & penetrans usque ad divisionem animæ & spiritus, compagum quoque ac medullarum, necnon & cordis cogitationum discretor.* Heb. 4.

CAPVT IX.

DE HUMILITATE PRÆICATIONIS.

Philosophus: Talis debet esse oratio sapientis, qualis & vita eius, non polita, non recitata, non plausibilis movens homines ad risum, & ad huiusmodi, sed tantum sensus sine ornatibus verborum explicans simplici sermone.

C ne. Item: Cur cor tuum in verbo curato & non vero capit oblectamentum?
Idem. Cur auris pruritur? Vrendus es, secandus es. Vrendus es in corde. secandus
ep. 75. in aure, vt talia à te seces & auferas, ne talia volutet cor tuum, & auscultet
 auris tua. Periculosa enim sunt, etsi delectabilia. Item idem: Ars de celesti-
 bus purè traditur, aliæ verò artes ad ingenij exercitium sunt: hæc autem in
 negotium animarum. Non quærit ægrotus eloquentem Medicum & formo-
 sum, compositum; sed prudentem, curare scientem, beneuolum & com-
 positum in sermone humili, & habitu mediocri, & staturâ breui, ne in magna
Senec. præsumat. Sic & naui non formosum gubernatorem, sed regere scientem
ep. 75. quærit. Item: Hieronymus ad humilitatem Sacræ Scripturæ inuitans, ait: Hic
Indic. est ille rusticanus vomer, quo occidit Samgar sexcentos Philisthæos: Et tu
3. tot vitia & dæmones, si rusticano & humili sermone prædices, occides. Hoc
Ioan. enim gladio interficiuntur potius quàm gladio Ciceronis. Hæc est mandi-
12. bula asini super quam sedit Dominus, quâ Samson interfecit mille Phil-
Indic. isthæos. Hoc est receptorium lactis, à quo David limpidissimos quinque la-
15, 16. pides elicit, quibus percussit & prostrauit Goliath. Claros dico lapides
1. Reg. & naturales, non fucatos, non subornatos. Subornatus enim sermo sus-
17, 40. stus est, sicut & iudex subornatus, vel testis, vel aduocatus. Et nos ergo de-
D clinantes ampullosa verba, & potius officiosa quàm vtilia, vt pauperes & ex-
 siles, humilia secæmur, Poetâ nos ad hoc inuitante, qui ait:

Telephus & Pelens cum pauper & exsul uterque,

Horat. *Proiecit ampullas & sesquipedalia verba.*

de Ar. Item: Non assimilemur ei, qui se tragico defendit hiatu.

de Poët. Item:

Quid ferret hic dignum tanto promissor hiatu?

Idem *Vt ridentibus arident, ita stentibus adsunt*

ibid. *Humani vultus, Si vis me flere, dolendum est*

Primum ipsi tibi, tunc tua me infortunia ludent,

& mouebant. Item: Ne desperes, quia:

Sunt verba & voces quibus hunc lenire dolorem

Possis, & in parte tantum deponere morbum.

Horat. *Sic inquit Philosophus amico desolato. Etiam tu prædicator dicas:*

epi 1. *Sunt verba & voces quibus hunc lenire dolorem*

Lib. 1. *Possis, & ex toto tantum deponere morbum.*

1. Reg. Item: Hæc sunt verba infantilia designata per saliuas defluentes per barbam

21, 19. David, & ideo virilia, quia: *Quod stultum est Dei, sapientius est omnibus homi-*

1. Cor. *nibus.* Item Gregorius: De fabricâ sermo veritatis non exit, sed de naturâ.

1. Et Hieronymus: *Qui ad inscrutabilia & secreta Dei non penetrat, & quod*
patet, & quod non patet, in eloquio diuini sermonis humili & rectè viuenti
patenti.

Hucusque exercitij Lectionis, Disputationis, & prædicationis semina & fundamenta iecimus, quibus cuncta quæ viderit ad eandem materiam pertinentia diligens Lector poterit adijcere. Hoc vnum tamen moneo, vt vtilia tantum & sufficientia apponat. Alioquin, sicut Salomon testatur, *faciendum librorum non erit numerus*. Et Ioannes in Apocalypsi: *Ad hoc, inquit, nihil adijcies*. Et in Legendâ Beati Martini legitur, quod cui ad informationem vitæ pauca Sanctorum exempla non sufficiunt, multa non proderunt.

CAPVT X.

DE SVGILLATIONE SVPERBIÆ.

OMnia prædicta ad duo faciunt, scilicet, vt sciamus, *declinare à malo, & facere bonum*. Et quia non potest vitari malum nisi cognitum prius, à sugillatione superbiæ (quæ attestante Beato Augustino, est causa & principium omnium malorum & peccatorum) inchoandum est. Hâc quicumque caderet, mundus est: quia hoc peccatum, est vltimum redeuntibus ad Deum, quod recedentibus primum fuit. De quâ Hieronymus ait: Superbia ratione cælestis, cælestes appetit mentes, & ad proprios reuolans ortus, apponit gloriam & puritatem hominum irrumpere, quæ de gloriâ & puritate Angelorum erupit; vt quos inuenit participes naturæ, faciat consortes ruinæ. Constructo enim spiritali ædificio iusti, & ritè omnibus perfectis, innascitur ei & subreptit sæpè superbia, pro excellentiâ operum & virtutum quas habet. Vnde efficitur talis, vt iam cum Pharisæo loquatur attollente oculos in cælum, & dicente: *Non sum sicut ceteri hominum, ieiuno bis in sabbato, &c.* cum Publicanus & humilis è contra statueris *declinare oculos in terram*, percutiens pectus suum, & dicens: *Deus propitius esto mihi peccatori*. Item Hieronymus: Hæc est quæ Angelum de sublimi ordine & gloriâ Angelorum deiecit in aërem caliginosum deputatum ei in carcerem vsque in diem iudicij. Hæc est quæ primum hominem de paradiso cælesti deiecit in mundum, & in lacum miseriae, & in lutum fecit. Hæc est quæ populo Iudaico elato, quia non fecit taliter nationi, populum gentium prius non reputatum *stilla sicula*, prætulit, sicque caput versus est in caudam, & cauda in caput. Item David: *Prauaricantes reputaui omnes peccatores terræ*. Sūt enim peccatores cæli, & peccatores terræ. Peccatores verò cæli, sunt sicut ille qui dixit: *Ponam in calo solium meum, & ero similis Altissimo*: & sicut ille qui dixit: *Peccaui in calum & coram re*: & hi, de quibus dicitur: *Posuerunt in calum os suum*; & quicumque cæli incolæ relinquunt cælum: quales sunt, qui gratiam, quam infundente Spiritu Sancto acceperant, minuunt.

Peccatores autem terræ dicuntur, qui terrenis inuoluuntur delictis, vt libido,

VERBUM ABBREVIATVM.

22. C bido, Gastrimargia, & huiusmodi. Item Dauid: *Domine iustus concidet cervi-*
ces peccatorum, id est, cervicofos & superbos peccatores conteret. Non ait:
 4. *Pedem vagum ad mala non manum noxiam, non oculum lascivum, vel quic-*
cunque membra, quibus itur ad malum, sed veritatem: quia nihil adeo Deo
 27. 18. displicet sicut cervix erecta post peccatum. Item idem: *Si mei non fuerint do-*
 4. *minati, tunc immaculatus ero*, & *emundabor a delicto maximo*: id est superbia.
 Eccl. 10. Nihil enim gravior est quam *apostatare a Deo*, quod facit superbia. Itē idem:
 Ps. 35. *Non venias mihi pes superbie*, & *manus peccatoris non moveat me. Pes superbie*,
 11. id est, superba affectio: & ita *manus peccatoris*, cuiusque scilicet suggerentis
 mihi ut peccem, *non me mouere poterit*. Rectus ordo. Radix enim peccati su-
 27. 18. perbia, per quam ad alia peccata proceditur. Hoc est quod dicitur in alio
 Psalmo: *Ab oculis meis munda me*, & *ab alienis parce seruo tuo*: si mei non fue-
 rint *dominati tunc immaculatus ero*. Item Hieronymus: Superbia spuro compa-
 ratur. Non enim sufficit superbis quod Deum offendunt, nisi & in faciem
 eius conspuant. Friguntur enim & impingunt se in ipsum, quia cum alijs vi-
 27. 72. tijs receperit à Deo. Vnde: *Maledicti qui fornicantur abs te*: Isti incurrunt &
 D ingrantur in eum. Item: Superbia incipit ab iniuriā Dei, idcirco Deus
 hoc vitium super omnia vitia detestans, ait: Mihi referretur hic hostis meus,
 2. Pet. cum eo mihi est congressio. Vnde dicitur: *Superbus Deus resistit*. &:
 2. *Frangit Deus omne superbum*.
 Iuda Non dicitur libidinosus, gastrimargis resistere, quæ tamen vitia abominatur,
 episto- sed non adeo, ut superbiam. Item idem: Superbia cornuta depingitur. Duo,
 la. enim habet cornua: Vnum contra dilectionem Dei, alterum contra dilectio-
 1 Pet. 5. nem proximi. Contra cornua, humilitatis, scilicet dilectionis Dei, & dilectio-
 Pru- nis proximi. Vnde precipue hoc vitium Deum impugnat. De his cornibus
 dent. ait Dauid: *Exaltabantur cornua iusti*, & *omnia cornua peccatorum confringam*,
 Ps. 92. Item Hieronymus: Nihil est quod ab ineunte ætate horruerim, sicut mon-
 bom. 4. strum superbiæ, sicut cervicem erectam, sicut oculos sublimes, sicut superci-
 Ps. 4. 1. lium graue, sicut contumeliosam humilitatem. Item Dauid: *Domine Deus*
 Epi. 1. *meus, si feci istud*: quasi, peccatum superbiæ ignominiosum, quod nominare
 ad A. etiam horrendum est, cum Domino maxime aduersetur. Item Ecclesiasticus
 bigan to. 1. ca. 10. *Odibilis est coram Deo & hominibus superbia, & execrabilis omnis iniquitas*
 Ps. 74. *gentium*. Item: *Arrogans & superbus odibilis est in ciuitate*. Super omnia vitia
 Tiron. detestatur superbiam Sacra Scriptura. Vnde & Psalmista, ferè in omni Psal-
 Eccl. 10. mo conqueritur de illa, ut ibi: *Multiplicata est super me iniquitas superborum*.
 Ps. 118. Et ibi: *Superbi inique agebant usquequaque*, vel, *usque valde*, quia alios peccan-
 69. 51. tes peccando excedunt. Vel, *usquequaque*, usque ad peccati consummatio-
 nem. Omnis enim peccati consummatio est superbia. Vnde non restat gra-
 Ps. 118. uis & ulterius peccare quam per superbiam. Item: *Coagulatum est sicut lac*
 70. *cor eorum*, id est, superborum. Sicut enim lac coagulo & fermento constri-
 gitur

giture & indurefcit, fic & fermento fupcribæ lac fupcriborum confringitur, A
ne dilectio eorum extendatur vſque ad proximum & inimicum, ad quem
deberet extendi, ergo nec ad Deum. Item Gregorius: Sicut humilitas omnia *Lib. 1*
vitia eneruat, omnes quoque virtutes colligit & roborat, fic & fupcribia om- *Mora.*
nes virtutes deſtruit & diſſipat, omniaque vitia coaceruat & conſolidat. I- *ca. 30*
tem: In portâ Religionis Chriſtianæ ſub atteſtatione proficetur catechizan- *Or lib.*
dus quòd *abrenunciat diabolo*, vt principi & auctori omnium malorum, & *34. ca.*
omnibus operibus eius, & præcipuè *pompis eius*, quæ difficiliùs cauentur, & non *18.*
nili cum maxima cautela. Opera enim eius, quæ conſiſtunt in illicitis, mani-
feſtiùs patent, & ideo faciliùs cauentur. Pompæ verò in licitis, & in vſu lici-
torum, quæ accedente fupcribia fiunt illicita; vt in ſuperfluitate & apparatu
veſtium pretioſo, in ſellis deauratis, & in calcaribus, & frænis, vbi magis re-
lucet & nitet aurum, quàm in altaribus. Sed nōne in vſu temporalium di-
ſtincta eſt meta, certuſque modus & limites, quos non licet excedere ſine
peccato? Nōne natura hæc diſtinxit? Nōne & Sancti, vt Apoſtolus, *1. Tim.*
bentes veſtimenta & alimenta hu contenti ſunt? Nunquid aliquis ſic ſe paſcen- *6.*
do & veſtendo, ſicut hodie nūc, in primitiuâ Ecclēſiâ peccaret mortaliter?
Nunquid non corripereſtur ſuper huiuſmodi? & ſi tunc fuerit peccatum
mortale, quomodò deſiſſe peccatum?

Sed Obijcies: Quia viuendum eſt cuilibet pro modulo ſuæ perſonæ, & ſe- B
cundum mores bonos, & conſuetudines illorum, inter quos viuitur, ita vt
his occasione mouendæ concupiſcentiæ non ſtudeant, nec in ſe, nec alijs: Sed
quouſque protendetur hæc conſuetudo? Nunquid non poterit vſque ad ſu-
perfluitatem porrigi? Sed qui ſciolus eſt conſuetudinis illius honeſtæ, licitæ
& limitatæ, de quâ dicitur & intelligenda eſt auctoritas, cum ſingulis diebus
conſuetudinibus priſtinis aliquid adijciatur, tūc ſcilicet conſuetudini ve-
ſtiendi ſe, tūc alijs? Item: Quantum ſit monſtrum ſuperbiæ oſtendit ortus
eius. Oritur enim quandoque à dono fortunæ, & hoc multiplici: Vt à diui-
tijs, quia *abundantia panis*, & *ſuperbia vita cauſa fuit peccati ſodomorum*. Item:
Adipem ſuum conſuſerunt, os eorum loquutum eſt *ſuperbiam*. Item: Vide quid *Ezech.*
faciat otium & cibus alienus: *In labore hominum non ſunt &c.* Prodiit quaſi ex *c. 16.*
adipe iniquitas eorum. *Pſ. 18.*
Pſ. 72.

Ab habitu etiam exteriori & interiori procedit quandoque ſuperbia, vt
eſt veſtitus, victus, equorum, familiæ, & huiuſmodi. Vnde Sebaſtianus:
Nonquam hic Chriſtianus fuit, quia ſaporum lautitiam dilexit. Ità & Philo- *Seneca*
ſophus vectus in vehiculo confracto; ita debilibus aſinis & macris trahenti- *ep. 87.*
bus illud, ſolo motu vitam teſtantibus, mulioneq; ſe diſcalciato & ferè nudo,
illis, quos obuiam habuit, quærentibus, ſi eius eiſet vehiculum: Reſpondit:
Non, ſed alienum ſibi commodatum. Rediens autem ad humilitatem & cor
ſuum, ait: Quid feci modicitatem meam negans, quaſi ſuperbè & malè ex-
cuſans?

Cusans? Qui enim sordido erubescit, nonnunquam pretioso gloriabitur. Quandoque à dono naturæ oritur superbia, vt scientiæ, ingenij, memoriæ, industriæ, vocis delectabilis, rationis & huiusmodi. Vnde Benedictus Romę timens monstrum superbiæ cum ingenio & scientiâ superare se videret cœtaneos suos adolescentes, recessit à studio prudenter nescius, & sapienter indofugâ superbie. Apostolus etiam ait: Scientia inflat, charitas edificat. Et Augustinus Hieronymo scribens: Malo vt cesset scientia ista, quæ inflat, quàm pereat quæ ædificat, scilicet charitas. A generis etiam nobilitate oritur superbia. Sed tolle gor. in Hannibalem tuum precor. Miserum enim est aliorum incumbere famæ.

2. Dia. Quis fructus generis, si coram lepidis malè viuatur?
logi Nobilitas animi sola est atque unica virtus.
libr. Dic mihi Teucrorum proles, animalia muta,
1. Cor. Quid generosa putes nisi fortia? Sed tu
8. 1. Nil nisi Cæropides truncoq; similimus Herma.
S. Hie. A pulchritudine etiam oritur superbia. Vnde:
ron. 10. Fastus inest pulchra, sequiturq; superbia formam.
2. epi. Quandoque à dono gratiæ oritur. Vnde Hieronymus: Sub cinere & cilicio,
malis sub ieiunio in tunica & manica folliculatâ, sæpè latet magna superbia; quia:
Satyræ Cum bene pugnari, cum cuncta subacta putari,
8. Quæ plus infestat, vincenda superbia restat.
Quid. Item: Multiplicata est super me iniquitas superborum. Quibus non profuit
lib. quodd humana natura, post delictum primi hominis, humiliata est & quodd
2. fa- passa, & quodd multipliciter afflicta (Christus scilicet in eâ) ergo superbis nec
storiâ. mors Christi, nec crux, nec lancea, nec clauis, nec huiusmodi profunt, cum
D humilitati obuiant, imò destruere nitantur, velintq; eam non esse, & ita
Pf. 118 Christum nec Deum, nec hominem esse. Itē: Quia à bonis & donis fortunæ,
69. vt à diuitijs, oritur superbia, præcipit Apostolus in 1. ad Tim. Diuitibus huius
1 Tim. sæculi non sublime sapere, nec sperare in incerto diuitiarum, quæmodò adueniunt,
6. 17. modò recedunt. Item: A potentatibus & dignitatibus vel habitis, vel concupitis, vt in illis quis superbiat, oritur superbia. Vnde Beata Virgo: Deposuit
Luc. 1. potentes de sede, id est, superbos; & exaltauit humiles. Potentes potenter tormenta
Sap. 6. patientur. Retribuet enim Dominus abundanter facientibus superbiā. Item:
Pf. 30. Non expauit Apostolus diuitias (pro se, sed pro alijs, qui ait: Scio abundare,
Phil. & penuriam pati) sed morbum earum, id est superbiā, vel cupiditatem;
4. 12. quæ duo vitia semper adiuncta sunt, sicut testatur Beda super Ecclesiasticū.
Pron. Item: sic erat Sapientia: Diuitias & paupertates Domine ne dederis mihi. Pauper-
30. 8. tatem, ne aliena furer ex inopiā: diuitias, ne dicam quis Dominus est? Item Hie-
Pf. 144 ronymus: Suauis Dominus vniuersis, tamen monstrum & sterces superbie sordibus & alijs malis, sed venialibus, curat & expellit. Hæc stercorea sunt bouum
Ecclesi. lapidantia: cæteris vitijs non ita vilia apponuntur emplastra. Vnde Deuter.
22.

Cap. 7. Deuorabis septem populos & consumes, qui sunt in terrâ ad quam ibis, A
sed paulatim & per partes, quia non poteris eos delere simul, ne fortè multiplicen- ^{Perf. 1.}
tur contra te bestia terra. Vide ne de bestiis oriantur vrsi & leones & deuorent ^{22.}
te. Sunt enim vitia quædam nobis tributaria, quibus maiora cauentur: de
quibus dici potest:

aliquisq; malo fuit usus in illo.

Sic & Paulus curatus est à superbâ à malo scilicet tributario. Vnde: Ne magni. ^{2 Cor.}
tudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis mee angelus satanae, ^{12.}
&c. Si subtilius etiam consideres, animaduertes vitium superbiæ sordidissi-
mum sordidissimo, & mortale mortali emplastro sæpe curari. Vnde Multipli ^{Pf. 15.}
cata sunt infirmitates eorum, postea accelerauerunt, &c. Item: Satanus satanam ^{Mat.}
expedit &c. Item: Venies in Babylonem, & ibi curaberis. Item: Priusquam hu- ^{12. 26.}
miliarer ego deliqui. ^{Pf. 118.}

Sæpe etiam hoc monstrum quâdam bonâ simulatione & contemptu cura-
tur. Vnde Gregorius de quodam Eremitâ rogato à quodam ciue, qui opulcu-
la sua vendebat, vt domum eius intraret si ille que eius agrotanti manus im-
poneret. Qui cum accederet ad ciuitatem, videns ciues & pompam venire
sibi obuios; horripillationes & quædam præambula, & præludia superbiæ in se
sensit pro honore sibi exhibito; qui & ne superbiâ oriretur, expulsiuit se, &
proiecit in flumen: quem ciues, quasi furiosum contemserunt. Ille verò reli-
ctus semicinctus suis, nudus, in cellulam suam rediit. Sic se Magister Lant-
francus curauit à superbiâ, breuiando scilicet producendas, & producendo
corripiendas syllabas. Qui tamen ita subtiliter & acutè postea in Turonensi
Concilio contra Berengarianam hæresim disputauit. De talibus dici po-
test:

Est ubi contemptus nimis iuuat.

Stultitiam simulare loco prudentia summa est.

Item Hieronymus: Superbia est mors positus inter nos & solem. qui non
permitit nos videre solem iustitiæ. Item: Hæc est tartarus, posita inter nos & se. ^{Thron.}
rusalem ne ipsam videamus. Hæc est nubes interposita de qua dicitur: Opposui ^{3.}
sibi nubem ne transeat oratio. Item: Domine non est exaltatum cor meum. Est enim ^{Pf. 130}
superbiæ cordis, oris, totius corporis, & operis. Superbiæ sibi omnia membra ^{Pf. 130}
corporis vendicat, sibiq; se seruire cogit, & tunc e primò sibi ipsi consonat &
concordat. De superbiæ cordis que intoxicat & pululare facit, (vt radix) ^{1. Me-}
alius species superbiæ, ait David: Domine non est exaltatum cor meum. Os au- ^{temor}
tem hominis duplex est, scilicet os faciei, & vultus. Os homini sublime debet ^{pho-}
frons domicilium est, & signum verecundæ humilitatis, vel impudentis ela- ^{scos.}
tionis. De hoc ore ait Poëta: ^{Sra-}
Quis gerit ore nimas, quanto premit omnia fletu? ^{rus}
In hoc ore multiplex superbiæ: Vt superbiæ clare naris. Vnde Isaias: Attende ^{The-}
tibi. ^{baidos}

C tibi a⁶ homine, qui spiritum habet in naribus. Superbia etiam oculorum. Vnde: *Proph. 6* Oculos subleues. & Propheta: *Neque elati sunt oculi mei.* Et Iob vel Sapientia: *Extollentiam oculorum meorum ne deleat mihi.* Et ceruix etiam erecta. Vnde: *Domini concidet ceruices peccatorum.* Vnde etiam Cassiodorus Senator loquens de adolescente Iuliano Apostata: Non est sperandum de eo cui in iuuentute sunt hec: Ceruix inflexibilis, oculi vagi & discurrantes, nares minaces & iniurias spirantes, humeri iactantes, schemata ridenda. Est etiam os lingue sepebæ. Vnde: *Differdat Dominus uniuersa labia dolosa, & linguam magniloquam.* Item: *Posuerunt in celum os suum & lingua eorum transiit in terra.* Lingua etiam superba quandoque vendicat sibi omnia membra, quali ea cogat loqui, & sibi seruire. Vnde:

Cum pes, cumq; manus, cum cetera membra loquantur,

Inferius guttur quã ratione tacet?

Est etiam superbia totius corporis (sols pudendis exceptis in quibus recundamur, vnde etiam amplè sibi in re et tegimus. Quidam enim staturam pedibus adiungunt, & statam superstatam ponunt, ventre se incedunt, mole corporis & gastrimargia eos non cogente ad hoc. Quidam verò pettorosè quali arcuati:

D *Et multum referunt de Mecenate supino,*

Quam manibus in omnem partem se extendunt. Vnde:

Venit atq; affluam digitis sudantibus aurum.

Quidam erecti & extento collo, & quasi adhxo palo incedunt. Vnde Isaias:

Extente sunt pili ipsius, & ambulauerunt colla extento. De superbia operis, ait

Dauid: Non habitabit in me lio domus mea, qui sunt superbi. Item: *Retribuet*

Domini abundanter facientibus superbi. Item: *Non ambulauit in magni, neque*

in mirabilibus super me, &c. Singula vitia, singula membra possident, in quibus

domicilia habent; sed hoc vitium in omnifere membro dominatur.

Propter has plures species superbiæ ait Propheta pluraliter: Terra manus tuas

in superbiis eorum, qui maligna loquuntur super me. Hoc etiam vitium adeò

pettiferum est & dominans, quòd dominium & regnum alterius viti sibi

vendicat. Vnde Philosophus: Video, inquit, unicam filuam pluribus Ele-

phantis sufficere, tauros torolos, & vnico agro contentos esse. Quid est igitur

quod homo, minor his, pascitur terrâ, cælo & mari? num propter famis

quantitatem, quã cetera animalia vincat, vel ob ingluuiem exsaturandam?

Minimè. Non enim vltus ventris est in pretio, sed ambitio. Item in 4 Reg.

veruntamen ex vltu non abstulit. Item: Superbus Deus resistit. Frangit Deus omne

superbum. De talibus enim citò vleiscitur, alios expectat magis ad peni-

tentiam. Item hoc vitium redarguens Apostolus, ait: Non incompósitos; nec

in incedu, nec in habitu exteriori scilicet, vel interiori: quia incompositio

corporis signum est interioris incompositionis. Item Ecclesiast. 35. Item

Iob

Iob 1. vers. 25. *Tendit enim manum suam contra Deum: &c.* Item: & sicur
Gigantes iterunt contra me superbi. Item: Hi sunt Gigantes edificantes
turrem Babel contra Dominum, ut ascendant in caelum. Item: *1st. cum au-*
boro dicunt ascendam in caelum, &c. Item: Iob 18. *Donet potentia linem & ora-*
bia eius pro genita mori, id est superbia, quae inter vicia prius in caelestibus
nata, primam creaturam Dei, id est Angelam occidit. Item Cassiodorus: *in Ps.*
Non est tertia origo peccati praeter occultam, quo cecidit diabolus, & alie.
num, quo homo reatus est, & consuetudo fecit suum. Vnde dictum est *Ps. 18.*
Psalmo: *Et emendator a delicto maximo,* id est a delicto superbiae, quod vere
est maximum. Non enim est maius peccatum quam apostare a Deo, quod
est vitium superbiae hominis & Angel. *superbia vero est initium & causa omnis*
peccati, id est omnis generis peccati, quia qui caret, ille vero est immunis ab
omni peccato. Vnde dicitur in eodem psalmo: *Et erant ut complacent eloquia*
oris mei, &c. *Eloquia enim oris mecerunt talia, ut complacent in conspectu tuo*
semper, non hominum. Si autem non mundas a superbia factio, eloquia mea
non complacent in conspectu tuo. Si vero mundas factio, non solum clo.
quia, sed, & *meditatio carnis meae erit talis,* non ut placeat hominibus, sed ti-
bi, qui intus vises, & conscientiam hominum inspicis.

B.

CAPVT XI.

CONTRA INVIDIAM.

Invidia mater est superbia: & vana bene suffocata in tre & contrita
lulio cretat & concenterat fari. Per superbia cecidit primus Angelus,
de Angelo factus satan quam retinuit in effectum & forte in affectum inui-
diam autem etiam in effectum, & in affectum. Huius munda mors intrauit in
mundum. Quia enim diabolus inuolit in homine quod per siderat, nifus est
ut suggerit one sua a bono illo caderet & homo, inquit sin serpente: *Qui.*
cumque me comite me. eras sicut Dy. Quam magnam autem sit hoc vitium,
patet per radice n eius, scilicet superbia: & per effectum. Parit enim fra-
ternum odium; quod scilicet odium quantum sit, & quam graue, patet ex
auctoritatibus Sanctorum qui dicunt propter illud omnia peccata sunt red-
dita, etiam diuina redire & repeti usque ad nouissimum qui frantem; quod
maxime est irremediabile, quando habet inuidiam radicem. Nas citur enim
quandoque ex contumelia, vel iniuria. Ex contumelia dupliciter. Ex contu-
melia verbi scilicet occali, ut detractorij; vel veroiniuncti & contume-
lii. Ex iniuria dupliciter. Ex iniuria damni, vel ex iniuria iura corpori, &
tunc hoc vitium, scilicet fraternum odium, remediabile est, quia causam ha-

Cbet impulsuam. Item: Si pro qualitate meritorum boni inferentur ordinibus Angelorum; ergo pro qualitate meritorum mali inferentur ordinibus demonum vt sicut illi demones in æternum inuidebunt, sic & ipsi mali in æternum inuidi permaneant. Sic ergo cum inuidia regnatura sit post mortem, non est verum quod dicitur à Poëta:

Pascitur in vino liuor, post fata quiescit.

Quid. Ignoro tamen si homines post mortem inuidebunt. Item: Tanta est inuidiæ malitia, quod etiam ipsi Spiritum Sanctum persequuntur. Quid enim in bono proximo aliud persequor, quam donum Spiritus Sancti? Itaque ipsum datorem in dono persequor, & extinguere conor. Item: Diminuere vel incrementare bonum proximi quid aliud est, quam illud Beelzebub Principi demoniorum adscribere? Et ita Dominum datorem boni esse nolumus, cum illud in proximo peruertimus, quasi diabolo illud adscribentes. Item: Sicut inuidia aggressa est primum Adam, per quam intravit mors in mundum, ita & aggressa est secundum Adam. Per inuidiam enim crucifixus est Christus à Sacerdotibus & Pharisæis. Hæc est fera bestia, quæ deuorauit Ioseph (eo quod à patre eius deis fratribus plus amaretur) & illum actualem, & Ioseph spiritualem, Christum scilicet. Hic est cæcus, qui absorbit Ionam. In duobus autem consistit inuidia, scilicet in gaudio, & dolore. Vnde Poëta:

Insultare malis, rubescere letis.

Thz. Ibi autem à Poëta non notatur nisi una causa, ubi alter Poëta ait:

Inuidus alterius rebus macrescit epimis.

Horat. Et alia ubi ait:

Semper abest risus nisi quem ferere dolores.

Quid. Vtraque in hoc: O dulces vitæ potus, sed iterum intraturæ tenebras.

2. Nic. Item Iob: *Stultum interfecit superbia, paruulum inuidia.* Item Salomon in Paralipol: *Mundicia vel ita cerdo est sanctorum carum: patendo esum inuidia.* Itē Iudas: *Concupietis ignem ardoris, & patietis stipulam & spiritus vester consumet, & deuorabit vos.* Vnde Poëta:

Ca. 33. *Iustus inuidiā nihil est,*

quæ proximum suum protinus consumit auctorem. Item: Sicut signa sua habet superbia, vt non lateat (vt oculos sublimet) alia etiam in alijs membris ita & inuidia signa sua habet. Hæc est enim:

1. Nic. *Perpetua anxietas, nec mense tempore cessat,*

2. Nic. *Fauibus vt morbo siccis, & pallentibus, interq; molares*

14. & *difficili crescente cibo.*

35. *Deprendas animi tormenta latentis in agro*

Corpore: deprendas & gaudia, sumis utrumque

4. Idem. *Inde habitum facies.*

4. Idem. Hæc etiam:

Inter fratrimos vetus atque antiqua similitudo.

Immortale odium, & nunquam sanabile vulnus.

Item: Hæc, nata à superbia, mater est proditoris, homicidij & fratricidij. Hæc enim exagitatus Cain, fratri ait in dolo: Eamus in campum. Vbi (cum ^{Gen. 4} respiceret Deus ad Abel & ad munera eius, ad Cain autem non respexit, nec ad munera eius) Cain magis inuidius fratri, eum occidit, signumque inuidiæ suæ & sceleris accepit à Domino, timorem semet mentis & tremorem capitis. Qui timens ne oblectus suum interficeretur à Domino, dixit ei Dominus: Non morieris in odò, sed tremulus & vagus eris super terram in portam peccati. Item: Hæc exagitatus Iob A nasam fratre interfecit, nec non & Abner, inuidens & timens, (ed quòd I. famularis esset Dauid) quod principatus militiæ ei auferretur à Dauid, ut eorum alteruter ei succederet. Item: Hæc est spiritus malus, quo peruersus Saul exagitari à Domino inuidens Dauid, ed quòd prospere ei succederet, quòd I. eum audiret mulierculas in laudem Dauid decantare: Saul percussit mille, & Dauid decem milia, coram propallente & citharizante Dauid ad lyram, in pristinum statum mentis perductus est. Sed iterum spiritus malus, peruersus a Domino eum exagitare cepit contra Dauid, quia, xli ad tempus cesset venenum inuidiæ, vix extinguì potest, quin iterum pullulet.

Item: inuidia filia, & mater superbia in vnum conspirauere ad ruinam totius mundi. Sicut enim illa à bonis, prosperis & melioribus oritur, ita & hæc à bonis naturalibus, & à bonis proximi, & alienis & melioribus. Vnde:

Aurum, & opes, & rura frequens donabit amicus,

Qui velis ingenio cedere, rarus eris.

Item: Hæc est mater detractionis. Velenim abrogat in toto bona hominis, vel derogat in parte eis inculcando si ex toto delere non potest: & si non alicui nocuisset, extincta fuisset. Item in Parabolis Salomon detestans inuidiam, ait: Ne comedas cum homine inuido, & ne desideres cibos eius id est, morsus, detractiones, coruisiones eius: Quoniam in similitudinem arioli & coniectoris estimat quod ignorat. Comede & auo, dicit tibi, & mens eius non est tecum. Cibus, quis comedas, euones, per penitentiam, & perdes pulchros sermones tuos, quibus ut corrigeretur, eum corripuisti & monuisti. Item: Ed amplius detestabilis est inuidia, quod oritur à bonis naturæ, sicut & fortunæ. Contradicit enim inuidia scientiæ, si quis eam naturam ingenio & exercitio sibi comparauerit, Quia:

Qui velis ingenio cedere, rarus eris &c.

Vnde Hieronymus in Prologo Isaïæ: Non ignoro nos quoque patere moribus, lurimorum, qui stimulant te inuidia, quod consequi non valent, despiciunt, & contemnunt, & inculcant, sed legant prius & postea despiciant, ne videantur, non ex iudicio, sed ex odij præsumptione, ignorata damnare

C Item: Si oritur inuidia à donis gratiæ, contemptus est (quia contemnuntur boni ab inuidis dicentibus, quia boni sunt, sed imperiti & illiterati.) Vel est sancta imitatio: Id est sanctam superbiam, similiter sanctam inuidiam. Vnde:

Num.

Et tantu amulus actus.

11.

Et Iosue amulus Moyfi fuit. Coram quo, cum n. discretur quò d. quidam (nescio qui sint) prophetant. I. ait Moyles: *Etiam omnes prophetarent sicut & nos.* Item Apostolus: *Quod si inuicem mordetis & comeditis, crederetis ne ab inuicem*

Gal. 5.

consumamini. Item: Per inuidiam veritas Hebraica secundum interpretationem Hieronymi, nobis sublata est, quæ interpretationi eius inuidit.

CAPVT XII.

CONTRA DETRACTIONEM.

Proh.

25.

Roma.

30.

Sicut inuidia filia est superbiæ, ita & inuidia filia & deusiposimus est detractio, quam possit superbiens & inuicem redarguens. Apostolus in I. p. 1. ad Romanos cap. 1. ait: *Et aptare transiit eos Deus in captiuitatem, nomine reprobos omni impudate, contentionem, superbos, elatos, iuratores, detractores,*

D.

Gal. 5.

15.

*Deo edibant. Quod diligenter notandum est. Cum enim omnes malos Deus odio habeat, de his tamen dicitur. Detrahentes quasi in hac eis est epipheton attribuens. Item epistolæ ad Gal. 5. *Quod si inuicem mordetis & comeditis, crederetis ne ab inuicem consumamini.* Item 1. Cor. 13. *Et veritate fidei, quod si per inuidiam & detractionem.* Item in Psal. 10. *Non a theis inuicem cor prauum, id est, detrahens, superbis oculis & insatiabilis.* Item Parabolarum cap. 4. *Remoue a te os prauum, & a te lingua libera habens os tuum.* Item cap. 24. *Conuersio stulti peccatoris est, & a nominatio hominum detractio.* Item Leuitici 19. *Non maledices fratri tuo, id est, absenti non detraches.* Stultus enim est, sed Magis excusabilis, qui presenti contra velum iniret: proditor autem & dolosus magisq. reus accensibilis, qui absenti lædit & rodit. Item Ecclesiastes 10. *Si mordeat serpens in praetorio, nihil eo minus habet qui occulte detrahunt.* Ergo detractor serpens est serpentium habens morsum, & linguam veneniferam. Item Sal. mon: *qui detrahunt proximo, Deo & homini se obligat.* Vel in posterum se Deo obligat, ut per contritionem cordis ei satisfaciatur & ita remittatur ei peccatum; sed & homini, ut corporaliter ei satisfaciatur, si damnum corporale ei intulit; quia non dimittitur peccatum nisi restituatur ab actu. Sed si spirituale vulnus ei inflixerit, puta odium per detractionem, vel ut amorem huiusmodi appetat per eius suggestionem, & huiusmodi. Nunquid corporaliter ei satisfaciatur, ut scilicet corpore alter eam visitare teneatur ubicumque fuerit & spirituale vulnus quod ei intulit, auferre, dicendo humiliter: Remitte mihi quia per detractionem vel alio modo, sic læsi te, vel ne amore huius inardeas, quia, cum tibi per-*

suadens,

suadens, decepi te? Videtur quidem ex Euangelio sic esse factum: sciendum taliter læsis. Aut enim Dominus: *Si offers munus tuum ad altare, & ibi aliquid frater tuus aduersum te; dimitte ibi munus tuum, & vade prius reconciliari fratri tuo, & sic veniens offeres munus tuum.* Veniens, non tantum pallibus fidelioribus & deuotionis, sed corporeis, vt innuit exclusiua dictio.

Nunquid si legi famam alicuius apud Prælatum, quod minus detur ei præbenda, alias autem danda teneor ei confiteri, quia sic eum læli, & præbendam ei detrahendo, abstuli? Detrahere enim est de aliquo, de plenitudine aliquid tollere. Nunquid teneor ei præbendam conferre talem, quam abstuli detractio? *Quæstio est.* Item in Psalmo: *Et dedit erugini fructus eorum.* Erugo vitium est quod in fructibus aurâ noxiâ latenter operatur. Hoc est inuidia, quæ bona alteris eruginat, adurit, consumit. Hæc est locusta. Locusta enim ore lædens, & fructus comedens & arbores, est malitia, quæ testimonium boni, detractio corrudit. Hæc est etiam cynomyia, id est musca canina, quæ aculeo unguit. Item: Ad huius pestis singillationem exemplum. Augustinus inuicem mihi & modesti sufficere debet. Quia cum plura epigrammata super mentem suam posset inscribere, contra edacitatem & loquacitatem, quæ saepe ad hunc mensis hæc scribit: *Ne grauentur corda vestra in crapula & ebrietate.* Et laudat: *Sic timendi sunt absenta quasi medicamentum: sicut uti uento quod breue est, si non inueniatur.* & *Hæc uis similiter mala.* Et laudat: *Hæc domus non est mea sed carissimi pauperum.* Maxime hoc elegit aponere, epigramma inuidia & metricum, quod detractioem remoueret à mensâ suâ; inquiens:

Si quis amat dictis absentum rodere vitam,

Hanc mensam indignam nouerit esse sui.

Item hoc, bus in epistola Canonice, cap. 4. Noli detrachere alterutrum fratres. *Qui detrahit legem, aut iudicat fratrem suum, detrahit legi & iudicat legem; Si autem iudicat legem, non est legis factor, sed iudex. Vnus est enim legislator & iudex qui potest perdere & liberare. Tu autem quæ es, qui iudicas proximum tuum? Detrahunt legi, & iudicat legem omnes detractores, quia quod lege prohibetur, scilicet non detrachere, operatur. Vel legi detrahunt, & eam iudicat, qui officio suo eam priuat: ut qui peccatum occultum publice arguit, vel cum liuore vel libidine vindictæ, & sine præmonitione, vel aliquid de cōtingentibus omittit. Ait enim Dominus: *Si peccauerit in te frater tuus increpa illum, & si penitentiam egerit, dimitte illi.* Item Parabolarum 24. *Ne insidieris, & quæras impietatem in domo iusti,* id est, ne quæras occasionem per quam deroges, & detrahas homini iusto. Item Salomon in eodem detractorem detestans, vocat *gladium, & iaculum & sagittam acutam, omnem loquentem contra proximum,* scilicet solum testimonium quod facit detractor.*

Sed: Nunquid minus detrahunt loquendo verum de aliquo? R. Quia et si

verum

- C** verum detractor de eo dicat, tamen quoad eum mendacium est & falsum, quia contra mentem dicit illud. Manifesta ergo detractio est ex cerra veritate, vel virtute, & fallitate, etiam si dente mordaci & lingua maliuola dicatur verum de aliquo, vt scilicet eum inducat in odium & contemptum, vel vt in aliquo minuat suam, vel quodcumque bonum eius. Si autem compaties & condolens, & in detestationem vitij, non vt ducas in odium de quo verum locutus fueris publicum eius peccatum coram ipsis, qui nouerunt, reuelans secretum inter te & ipsum suum, vel illos qui eque nouerint vt tu, vt sic saltem illis condolentibus & corripientibus corrigatur, non eris detractor. *Voluntas enim & propositum distinguit maleficium.* Item in Psalmo: *Eny hominum de res eorum arma & sagitte, &c.* Dentes. id est, corrisiones detractorum, arma sunt & sagitte. &c. Item: *Sepulchrum putens est guttur eorum;* quia foetida sunt verba adulatorum & corruptentia. *Linguis suis dolose agebant, venenum aspidum & insanabile sub labijs eorum. Quorum os maledictione & amaritudine plenum est.* Item Verbum cuiusdam sapientis: Vide & considera conformitatem omnium membrorum corporalium, quomodo compatiatur omnia vni commembro laeso, quomodo supportent illud & foueant, nolintque maculam eius vel vitium detegi, sicut nec proprium: Quamò magis hæc conformitas obseruanda esset à membris spiritualibus, si scilicet, qui sunt membra corporis Christi, cuius ipse est caput, vt scilicet inuicem sese supportarent, condolerent, nec vnum membrum turpitudinem commembri sui infirmi detegeret, sed potius regeret exemplo Apostoli ad Corinthios, dicens: *Et quæ putamus ignobiliora membra corporis, his abundantiorẽ honorem circumdamus.* Exemplo etiam matris, filium infirmiorẽ & iuniorẽ amplius fouentis, eique blandientis. Exemplo etiam Patris familiars filium prodigum ad mensam propriam reuocantis. Item (sicut conijecitur ex illo versu Psalmi) *Ne fecis proximo suo malum & opprobrium nõ accepit aduersus proximos suos.*
- Tria** genera sunt detractorum. Quidam enim inuenit & concipit detractio-
genera nem, habens materiam detrahendi, & occasionem, vel, non habens, menda-
detra. citer fingit aliquid in proximum, quod crudelius est. Vnde Poeta:
Horii *Qualibet in quibus opprobria fingere solemus.*
- Hierat.* Quidam audit & refert tertius tamen refert detractio-
lib. 1. nem, inuenit, secundus eam auget & multiplicat, tertius auctoritatem detrahendi
ep. 15. præstat, in quo eam corroborat. Si enim decilet auditor, decilet & detractor.
1. j. 14. Vnde Psalmist: *Et opprobrium non accepit aduersus proximos suos;* non inuenit,
3. non finxit. *Vou accepit,* id est, non acceptum habuit, vt opprobrium & detractio-
Prou. nem referret, non accepit etiam vt in daret. Vnde Salomon in Paraboli-
24. 21. lis: *Time Deum p'imi, & cum detractoribus non commiscearis,* participium habendo, vel referendo, vel audiendo: *Quoniam repente co'surgit perdis eorum, & ruinam utriusque quis nouit?* detractantis scilicet, & ei fauentis, hoc est audientis:

dicentis: Ergo ne participium habeas cum detractoribus, *sepi aures spinis*. ne de- A
tractionem audiant, & etiam aperi ad obiurgandum detrahentem. Vnde Sa- *Ecclef.*
lomon: *Ventus Aquilo dissipat puerum, & facies tristu linguam detrahentem.* 28.
Item Hieronymus in epistola ad Nepotianum: *fili, caue ne habeas linguam* *Prou.*
detrahentem, & aures prunentes. Nulla est enim excusatio, quam preten- 25.
dis, scilicet, quod non potes hominibus violentiam inferre, ora eorum ob-
struere, aures sepiare. Nulli enim inuito loqueris. Non in petra figitur sagitta,
sed resiliens saepe mittitur in dirigentem. Sicut ergo lumbos tuos castos, ita
os, oculos, aures castissime serua. Item Ps. 43. *Posuisti nos opprobrium vicinis*
nostris. susannationem & derisum, (vel contentum, alia litera) *his qui in circuitu*
nostro sunt. Item: In homilia 24. super cantica, Bernardus: In detractoribus,
inquit, impietum est quod legitur in Evangelio: *in illa die facti sunt amici He Luc. 23*
rodes & Pharisaei. Tales enim sortium ambulant, pariter sedent, sibi concordant
& conuertunt, vt susurrata & detractores proferant, vt in hoc sese discordi-
ter concordantes & concorditer discordes inueniantur. Haec autem, scilicet pe-
stis detractio, acrius charitatem impugnat & leuit quam cetera vitia. De-
tractor enim in se charitatem extinguit, vel perimit, si eam prius habuit, si
non, se vacuum ab ea ostendit. In auditore etiam quantum in se est chari- B
tatem extinguit, & proximum etiam in odium & contentum, non tantum
praesentium, sed & absentium, & ad quoscumque volat illud venenosum &
irreuocabile verbum, *transit*. Duo autem sunt genera detractorum, manife-
stam scilicet, & occultam. Primum sine fronte, sine ore verecundo, & irre-
uerenter quicquid venosus virus in buccam venerit, dente mordaci, & lin-
gua maledica emittit. Secundum vero simulatae fuceo verecundiae & quodam
colore detractioem adumbrat & palliat, eam proferens verbis quibusdam
flebilibus & plangentibus voce remissa, & vultu demisso, oculis in terram de-
fixis, dicens sic: Per me istud non innotesceret de eo, nisi alij illud propalaf-
sent: in omnibus eum laudo, verum in hoc non laudo, in quo doleo: Me-
lius enim egisse poterat & huiusmodi. Et hoc genus crudelius est priore, quia
huiusmodi detractio eo ipso persuasibilior est, quod procedere videtur ex
affectu compassionis, & ita crudelior manifesta detractio, quae totum vi-
rus suum sine palliatione effudit. Triplex autem legitur poena detractorum.
Poena Ecclesiastici iudicii Dei, de qua legitur in Distin. 46. capitulo *Clericus*.
Poena etiam occulti iudicii Dei, quam oculata fide quotidie videmus & legi-
mus; priuationem scilicet officij linguae; & hoc in hereticis, in blasphemis, in
venalibus in lingua, in lingua vaniloqua etiam gloriofis (qui *os suum ponunt in Ps. 72*
calum) in incredulis. Vnde & Zacharias perdidit ad horam *prompte molinos Luc. 1,*
loquela) in detractoribus & soritoribus Deo odibilibus. Poena etiam futuri
& manifesti iudicii. Vnde Salomon in Parabolis: *Non commiseris eam cum detractore* *Prou.*
& iudicibus, quoniam repente confarget perditio eorum, & ruinam utriusque quis nouit? 24.

C Item Ecclesiastico: *Audisti verbum aduersus proximum tuum? commoriatur in Ecclesi.* *te, fidens quoniam non te dirumpet.*

19.

CAPVT XIII.

DE HUMILITATE.

Sicut diximus, superbiam filia est inuidia, neptis est detractio; & uent per
Rom. 5. *Superbiam primò mors intrauit in mundum.* ita, per humilitatem Christi,
Matt. 2. *vita primò intrauit in mundum. Per aliam enim etiam reuerſi ſunt Magi in re-*
gionem ſuam. Sicut enim per ſuperbiam primò recedimus à Deo, ita per hu-
 militatem primò accedimus ad ipſum. Et cum Dominus Ieſus Chriſtus in
 omnibus virtutibus polleat & commendetur, maximè in humilitate com-
 mendatur, adeò quod de eà præcipuè, præ cæteris virtutibus, ſcholas cæle-
Matt. 23. ſtes reuerſe, inquiens: *Diſcite a me quia mitis ſum & humilis corde.* Item Au-
 guſtinus hanc commendans ait: *Hæc eſt aqua quæ non legitur in libris alie-*
xerit. *nigenarum, Philoſophorum ſcilicet. Rhinocerotes enim indignabundi ex lo-*
Tom. 1. *là indignatione ſeipſos occidebant. Item Hieronymus ad Antonium Mona-*

chum nolentem ei reſcribere: Dominus noſter humilitatis Magiſter diſcep-
Matt. 23. *taſ tibiſ de dignitate deſcendiſ. ſtatuit paruulum in medio eorum dicens:*
Chriſt. 18. *Niſi quiſ humiliauerit ſe ſicut paruulus, &c. non poteſt intrare in regnum calorum.*
ſte 11. *Quod ne tantum docere & non facere videretur, impleuit exemplo, quod*
mit. 11. *docuit verbo, dum piſcatorum pedes lauit, dum traditorem in oſculo exci-*
11. *pit, dum loquitur cum Samaritanâ, dum cum Mariâ peccatrice, ad pedes ſe-*
Aſ. 1. *dente, de cælorum diſputat regno, dū ab inferis inſurgens primū mulierculæ*
Ioan. 13. *cidē apparuit. Satanæ autem ex Archangelico fatigio, non aliâ ob cauſam,*
Luc. 11. *nili ob contrariam humilitati ſuperbiam ruit. Iudaicus etiam populus primò*
Ioan. 4 *prælatuſ ſtilig ſitule, per hanc primuſ in cathedraſ & ſalutationeſ in foro ven-*
Iſa. 14 *dicans, gentili populo ſuccedente, deletuſ eſt. Et ita verſa eſt cauda in caput,*
Iſa. 40 *& e contrario. Contra Sophiſtaſ quoque ſæculi & Sapienteſ mundi, Petruſ*
Matt. 23. *& Iacobuſ piſcatoreſ mittuntur, cuiuſ rei cauſa ſcriptura ait: Deus ſuperbuſ re-*
Deut. 28. *deſit, humilibuſ aut gratiam. Viſe, frater, quale & quantum malum ſuperbia*
1. Pet. 5. *ſit, ſcilicet quòd a luſſariuſ habet Deum: ob quod in Euangelio & Phari-*
Luc. 18 *ſæuſ arrogans ſpernitur, & humiluſ Publicanuſ auditur. Decem iam, ni fal-*
 ſor, epistoſaſ pienas tam officiij quàm precum tibi miſi cum tu e contrà ob-
 ſurdeſcaſ. nec nutum facere dignuſ & Domino loquente cum ſeruiſ, fra-
 ter cum fratre non loqueriſ. Quid ſi raro, ideò tunc, inquam, nimis contu-
 meioſe. Crede mihi ni ſtiliſ verecundia prohiberet, tanta Ieſuſ ingererem,
 vt inciperet mihi reſcribere vel iratuſ. Sed quoniam & iracuſ hominiſ eſt, &
 iniuriã non facere Chriſtiani, ad antiquum morem reuertens, ruſſum præ-

cor,

cor, vt & diligentem te diligas, & conferuo sermonem impertias conferuus. **A**
 Item Dominus aliud dogma de humilitate proponens, ait: *Super quem requiescit spiritus meus, nisi super humilem, & quietum, & trementem sermones meos?*
 Acti dicat: Sola humilitas facit mihi domum quietam & trementem sermones meos. Item Psalmo 15. *Notas mihi fecisti vias vite*, id est humilitatis. Est enim cæteræ virtutes sint viæ vitæ, tamen nomen generale omnium. humilitati attribuitur & appropriatur, quæ est cæmentum omnium aliarum virtutum, sicut superbiæ generale nomen vitiorum attribuitur, vt ibi: *Emundabor à delicto maximo*. Generaliterque demonstratur ibi: *Domine Deus meus si feci infidus*, id est, opus superbiæ, quæ est fons & origo aliorum vitiorum. Item Beata Virgo imitatrix filij sui, in cantico suo præ cæteris omnibus virtutibus, quis habuit, humilitatem præponit, inquit: *Respexit Dominus humilitatem ancille sue*; ecce enim ex hoc Beatam me dicent omnes generationes. Deposuit potentes de sede & exaltauit humiles. Item David in Psalmo 130. *Domine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei; neque ambulauit in magnis, neque in mirabilibus super me*. In hac præcipuè virtute commendatur David. Item: Legimus quendam Eremitam in visione vidisse in aëre mundum, plenum laqueis, & quæsiit sic ab Angelo sibi familiari: Quis euadet omnes liqueos istos? Cui respondit Angelus: Sola prudens humilitas. Est enim incauta humilitas, quæ est cognata stultitiæ. Item: Notandum quod tres sunt gradus acquirendæ & conferuandæ humilitatis. Primus est pensare, quid nō habeas. Secundus, quod nil à te habeas. Tertius cogitare te posse amittere quod habes. In primo inuenis te imperfectum, tum in naturalibus bonis, tum in gratuitis. In secundo, te nihil proprium habere. *Quid enim habes, o homo, quod non accipisti?* Et de plenitudine eius nos accipimus omnes. In tertio: Timeas ruinam & lapsum, scilicet, ne auferatur à te quod videbaris habere. Item: Dominus in principio sermonis sui commendans humilitatem, quasi præcipuam ad fidei Christianæ religionem, apud Matthæum ait: *Beati pauperes spiritu*, id est, humiles: *Quoniam ipsorum est regnum celorum*. Item: David intuens humilitatis utilitatem, eam commendans ob hoc, ait in Psalmo 17. *Quoniam populum humilem saluum facies, & oculos superbiorum humiliabis*. Item: Ego dixi in excessu mentis mee. *Pro eltus sum à facie oculorum tuorum*, quia humiliatus factus sum nimis & abiectus, bonâ obiectione: *ideo exaudiisti vocem orationis mee*. Item in eodem: *Quoniam respexisti humilitatem meam, saluasti de necessitatibus animam meam*. Item in Psalmo 101. *Respexit in orationem humilium*. Item in Psalmo 24. *Vi te humiliatam meam & laborem meum, & dimitte vniuersi delicta mea*. Præce sit enim humilitas laborem pœnitentiæ ad hoc, vt dimittantur peccata. Item in Euangelio: *Qui se exaltat humiliabitur*: quod est: *Qui se exaltat exaltatione superbiæ; humiliabitur*, depreffione pœniæ & quasi humiliat. virtute, exaltabitur, in præfenti, & in futuro. In præfenti, augmento virtutum &

C bonorum operum : in futuro, gloriæ collatione.

Item Samuel ad Saul 1. Regum. cap. 15. *Nōne cū es parvulus in oculis tuis, caput & Rex in Israel factus es? Nunc autem quia factus es magnus in oculis tuis, & abiecasti sermones Domini, seruando Agag Regem Amalec & quæque pingua de grege, abiecit te Dominus. ne sis Rex super Israël; sed succedet tibi rex nulus tuus.* Et Gregorius super hunc locum, ait: Cū paruus esses in oculis tuis, mihi magnus fuisti: cū te magnum conspicias, à me paruulus existimaris. E contrā Dauid cū regni sui potentiam coram arcā Domini saltando despiceret, dixit: *Ludam coram Domino & vilior fiam, & ero humilu in oculis meis.*

17. Item 2. Reg. 6. Michol vxor eius irridens eum saltantem, & tripudiantem, 2. Reg. & se rotantem, brachiaque intorquentem, & psallentem coram arcā, ait: 6. *Quā gloriōsus fuit hodie & heri Rex Israel, discooperiens se ante ancillas seruarum suorum, & nudatus est quasi videretur unus ex scurris.* Cui Dauid: *Ludam ante Dominum meum, qui elegit me. Ludam, & vilior fiam plusquam sum factus, & ero humilu in oculis meis, & cum ancillis, de quibus locuta es, gloriōsior apparebo:* Super hunc locum inquit Gregorius: Libet intueri quanta virtutum munera Dauid perceperat, & in his omnibus quā fortem se humilitate seruabat. Quem enim non extolleret ora leonis frangere, vrsorum brachia dissipa-

D pare, audire ab omnibus hoc: *Saul percussit mille, & Dauid decem millia:* de- Lib. 27 spectis prioribus fratribus de post factantes eligi, reprobato Rege, ad regni gubernacula inungi, timendum cunctis, Dauid vno lapide Goliath strauisse, à Moral. 6. 27. Rege proposita, extinctis allophylis numerosa præputia reportante, promissum tandem regnum percepisse, vniuersum Israël sine contradictione possedisse? Et tamen cum arcam Dei in Ierusalem reuocat, quasi oblitus prælatum se omnibus, admixtus populis ante Arcam saltat, & quā in tripudio per saltum se rotat: prælatuq se cunctis. se sub Domino minimis exæquando, 1. Reg. 17. & abiecta exhibendo contemnit. Non potestas regni ad memoriam, reduci- 2. Reg. 6, tur, non subiectorum oculis, saltando, vilescere metuit, non se hōnore prælatum cæteris ante eius arcam, qui honorem dederat, recognoscit. Coram Deo egit debilia, & extrema vilia, vt illa ex humilitate solidaret. quæ coram hominibus gesserat fortia. Plus stupeo Dauid saltantem, quā pugnātem. Pugnando hostem subdidit, saltando coram Domino semet-ipsū vicit, quem Michol ex tumore regij generis insana humilitatem despexit.

CAPVT XIV.

DE DVOBVS GENERIBVS HUMILITATIS

MALÆ.

NOtandum duo esse genera humilitatis malæ. quæ à se remouet Dauid. Quidam enim in sublimitate constituti continentur se esse cinerem & fauillam, sed vilitatem ab hominibus non sustinent. Alij in sublimitate constituti, & fauillam & cinerem se esse fatentur, & viles se esse ab hominibus sustinent, sed intus ob hoc intumescunt. Ideo contra hos duos tumores superbæ humilitatis ait Dauid: *Ladam & vultor sum in conspectu Domini in oculis 2. Regi: meis*; scilicet, & vt vilem me esse ab hominibus sustineam, & propter hanc vilitatem, intus etiam, id est, in oculis cordis, non intumescam. Item notandum quod quadruplex est humilitas. Est enim humilitas naturæ, & humilitas gratiæ, & humilitas culpæ, & humilitas poenæ. Primæ duæ coniuncte sunt & affines, sibi que conformes, sed tamen vna earum meritoria est. De humilitate naturæ dicitur: *Nisi quos humiliauerit se sicut paruulus iste, non intrabit in Mat: regnum celorum*. De humilitate gratiæ dicitur: *Scilicet paruulos venire ad me, 18. 4. talium est enim regnum celorum*; qui scilicet hoc habent per gratiam quod illi per naturam. Et iterum: *Conspicebor tibi Pater cali & terræ, qui abscondisti hæc a sapientibus, & prudentibus seculi, & reuelasti ea paruulis*. De humilitate culpæ (est enim duplex humilitas culpæ, procedentis ex simulatione, dicitur: *Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces*. De humilitate verò culpæ procedentis ex seculi timore, dicit Poëta:

Asperius nihil est humili cum surgit in altum:

Cuncta ferit, dum cuncta timet, desauit in omnes.

De humilitate poenæ dicitur: *Qui se exaltat, humiliabitur*, confusione scilicet, & abiectioe, & poenâ gehennæ. Et iterum Parabolarum cap. 29. *Superbum sequitur humilitas*, poena scilicet gehennæ, & confusio, & abiectio: *Humilem spiritu suscipiet gloria*. Item: Libet intueri, quot & quantis exemplis humilitatis Sacra Scriptura respersa sit, vt ex illis pauci, quasi seminarium, colligamus. Vides itaque Iacob matri suæ obtemperantem, & cum eâ domi manentem à Domino electum: Esau verò venantem & grandia appetentem reprobatum. Saul paruulum de post asinas in regem assumptum, & eundem factum improbum, superbum, postea deiectum. Vides Dauid paruulum, postpositis fratribus maioribus, de post fratres electum. Dominus etiam Peccatorem de post retia in Apostolum elegit, infirma mundi elegit, vt confundat quæque fortia. Piscatores elegit, non Philosophos. Cum Romæ quendam

C nobilem quidam vellent eligere in Apostolicum, quidam dixit: *Fabri filio, Matt.* Piscatori Petro successorem quærimus, non Augusto:

15. *Nam regit hic animas, corpora Cesar habet.*

Ob hoc etiam præceptum est in lege altare holocausti fieri concauum (quæ tumor infusa repellit) & quadrangulum, propter quadraturam quatuor cardinalium virtutum. Dominus etiam cum esset in vrâ & eâdem maiestate

27. *Ps.* 17. Deus cum Patre, *inclinauit celos & descendit, formam serui accepit, pauperem Phil.* 2. fabrum patrem putatiuum elegit, de utero virginis pauperculæ & quæstuariz, & in diuersorio natus, pannis inuolutus, in modico præsepio collocatus:

Luc. 2. *Pastoribus (pernoctantibus super gregem suum) & humiliter primò manifestatus, quasi iam tunc dicens: Abscondo hæc secreta natiuitatis meæ sapientibus,*

Matt. & reuelo ea paruulis. In templo etiam cum hostia pauperum oblatas, paruola &c. *per quem nec ales esurit, lactans est & alitus, qui humilia, & humilibus verbis predicauit in vili patibulo passus, in sepulchro alieno positus.*

Matt. 27. Tu ergo quicumque es, exemplo Domini, *quanto maior es, humilia te in Eccl.* 3. *omnibus*, non tantum in verbis, sed etiam in operibus, & in omni membro tuo: in gestu, in habitu; vt vbi cumque superbia potest habere domicinium, *Ps.* 112. *opponas humilitatis responsum, dicens cum Propheta: Adsparges me Domine hyssopo, &c.*

Ob hoc etiam monemur in Psalmo tanquam pueri laudare Dominum: ibi scilicet: *Laudate pueri Dominum, id est, humiles. Sola enim humilitas respicit Ps.* 137. *Deus, & ab illis solis digne laudatur, quia, Non est speciosa laus in ore peccatoris Matt.* & superbit quia, *Dominus alta à longè cognoscit. Ad informandum etiam humilitatem, Deus à pueris Hebræorum, non à Scribis & Phariseis Rex appellari & laudari voluit. Quibus ei obuiam procedentibus, super asinam, scilicet animal humile & mansuetum, sedit, vt omnia humilitatem resonarent:*

Ps. 8. *Laudatores, quia, ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem tuam: Laudatus, quia in se, & in iumento, cui insedit, humiliavit se. Ob hoc etiam Matt.* 21. *pueris, saltem ætate, in Ecclesia decantatur: Benedicamus Domino, vt ostendantur omnia opera nostra in humilitate compleri, eaque debere condiri, alioquin infusa & insipida ea reputari. Item: Iacobus in epistola Canonica cap. 4. Humiliamini in conspectu Dei, & ipse exaltabit vos. Et Apostolus ait: Non alta sapientes, sed humiliter consentientes. Item idem: Noli altum sapere, sed magis time, id est, humiliare. Vbi enim superbia, ibi ruina. Vbi verò humilitas, ibi modestia. Superbiam sequitur ruina & deicctio: humilitatem gloria & exaltatio. Melius est humiliari cum humilibus, quam diuulseri solum cum superbis. Item: Melius est modicum iusto super diuitias peccatorum multas. Item*

Gregorius: Qui humilitatem non habet, hypocrita est (si de humilitate virtute, non politica, quod quidem verum est, hoc intelligitur) ergo omnis peccator non habens charitatem hypocrita est. Quod videtur maxime ob

hoc,

hoc, cum quilibet appetat videri quod non est, & celari in se quod est. Talem
 p[ro]phet Deus partem cum hypocritis, qui in plerisque locis Sacre Scripturæ, ma-
 xime in Euangelio, sagittantur. De quibus etiam Iob ait: *Hoc scio, quod iam* Ma. 24. 51.
meorum breuius est, & gaudium hypocrite ad inlar puncti. Si ascenderis, & que Matt. 23.
altesum super ora eius, & caput eius nubes tegeris, quasi sterquilinum in fine Ca. 20.
p[ro]destur. Haec hypocrita sterquilinum comparatur, qui est paries dealbatus, de
 quo dicitur: *Fig. & lapidabitur de v[er]bis suis.* Tales etiam cum stercoribus suis, Eccli.
 10. 1. temporalibus priuantur, torquentur, & angustiantur pro amissis illis; 22. 1.
 sicque quæ fuerunt illis oblectamenta, vertuntur eis in tormenta. Item: Hie- Ad ca. 5. ver. 26.
 ronymus super epistolam ad Gaium castigans superbam humilitatem Echo-
 larium, ait: Quid est aliud Dei opus, quam Scripturas legere, in Ecclesia præ-
 dicare, Sacerdotium cupere, ante altare Domini ministrare? Sed & hæc, nisi
 quis omni diligentia, & *hodie cor suum*, de cupiditate laudis oriuntur. Videas Prou. 4
 plerisque (quod etiam Tullius ait) libros suos de contemnenda gloria in-
 scribere, & propter gloriam nominis sui titulos prænotare. & quasi de humi-
 litate loquentes & inscribentes superbiunt, materiamque & sermonem hu-
 militatis in gloriam conuertunt. Interpretamur Scripturas, sæpè vertimus
 stultum, quæ digna sunt lectione scribimus, & nisi Christi causâ fiant, sed me- B
 morie in posteros. & famæ in populos, totus labor irritus fiet, & *erimus quasi* 1. Cor. 13.
tripanum sonans & cymbalum conrepans. Videas plerosque de scripturis inter
 se contendere, & Athleticam, scilicet Domini facere sermonem, inuicem pro-
 uocant, & si victi fuerint, inuident. Inanis quippe gloriæ cupidi sunt. Item
 ad Philippenses 2. *Si qua ergo consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si*
qua societas spiritus, &c. Item 2. Corinth. 4. *Habemus thesaurum istum in vasis*
fractilibus, ut scilicet virtus Dei, & non ex nobis: quia vas fictile es, & cor-
ruptibile, sicut stercoreum & sibus vermium. Huiusmodi, quia thesaurum
 habes in hoc vase, animam, scilicet, lumine vultus tui Dei insignitam. O Ho-
 mi. Agnosce dignitatem tuam in quâ *conditus es ad imaginem Dei*, sicque di- Gen. 1.
 sce sanctam superbiam. Quam gloriosus enim ardor martyrij inerat Thebææ Gen. 1.
 legioni? Item: Heclesiasticus humilitatem abiectionis & pusillanimitatis re- Ver. 19
 durguens, ait cap. 13. *Attente, ne seductus in stultitiâ humiliers.* Noli esse humi- 11.
 lus in sapentiâ tuâ, ne humiliatus in stultitiâ seducaris. Item de eadem Apoosto-
 lus ad Titum 2. *Nemo te contemnat, sed argue cum omni imperio.* Super quem Ver. 19
 locum ait Hieronymus. Nihil est quod adeo destruat & corrumpat Ecce-
 siam, sicut quod dicitur laicos esse meliores Clericis. Item: Ecclesiasticus
 humilitatem simulationis & fictionis corripiens cap. 19. ait: *Est qui nequiter*
humiliat se, & interiora eius sunt plena dolo. Timeas ergo quod dicitur in Psal-
 mo 93. *Deus ultionum Dominus, Deus ultionum libere agit.* Exaltare qui iudicas
 terram, redde retributionem superbus. Vsq[ue] quo peccatores Domine, vsq[ue] quo pec-
 catores gloriabuntur, effabuntur & loquentur iniquitatem, loquentur omnes qui

operantur

C operantur iniustitiam? Timeas & videas illud quod dicitur in Psalmo 88. *Tu humiliasti sicut vulneratum superbum, in brachio virtutis tuae dispersisti inimicos* Ps. 87. *tuos.* Amplectere quod dicitur in alio Psalmo: *Pauper sum ego, & in laboribus* Ps. 21. *à iuuentute mea: exaltatus autem humiliatus sum & conturbatus: ideo, Exaudiisti vocem orationis mee, dum clamarem ad te.* Item: Attendas & illud Hieronymi dicentis *Qui virtutes sine humilitate congregat & cōaceruat, itidem facit, ac si pulvisculum in supercilium montis portet. ad levis auræ flatū dispergendum.* Item: Dominus collectis discipulis sermonem faciens in monte, in eoque sedens septenariam scalam Iacob contextens, humilitatem, quasi fundamentum Sanctitatis, in primo gradu locauit, aperientiꝫ os suum dixit: *Beati* Matt. 5. *pauperes spiritu. Paupertas spiritus est humilitas.* Matt. 5.3.

CAPVT XV.

DE MANSVETVDINE.

C ontra pessimum ternarium, superbæ, scilicet, inuidiæ, detractio-
disputauimus, antidotum humilitatis opposuimus, circa quod bonum
est immorari: *Humum est enim nos hoc esse*, id est, in eâ; & de collatancâ ipsius,
virtute scilicet Mansuetudine, aliqua sunt colligenda: quia non est mitis,
qui non est humilis, & è conueto. Vnde humilitati, quasi virtutem colla-
tancam, conterminam, & vicinam, adiungit Dominus in scâ à Iacob man-
suetudinem statim potest, dicens: *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram,*
scilicet, Viuentium. Et alibi: *Discite à me quia mitis sum & humilis corde.* Hæc
commendatur ab origine vocabuli. Dicitur enim mansuetus quasi manufactus,
homo scilicet associabilis, tractabilis & benignus in aduersis. & contra iniu-
rias etiam proprias. Item: Ab exemplo Christi, qui mitissimus apparuit: *Sua-*
uus Dominus & mitis. &c. Item: Hæc commendatur in Moyse, qui mitissimus
hominum fuit, intellige præter Christum. Item: Exemplo Andreæ Aposto-
li, qui mitissimus Sanctorum fuisse legitur. Item auctoritate Scripturæ:
Mansueti hereditabunt terram, & delictabuntur, in multitudine pacis. Suscipiens
mansuetos Dominus, humilians autem peccatores usque ad terram. Et: *Diriget*
mansuetos in iudicio, docebit mites vias suas. Item auctoritate Poëtæ:
Non cadit in mores feritas inamabilis istos,
Nec minus à studijs disider ista suis.
Maxime ergo dissidere debet à studijs Christiani, si ita à studijs Gen-
tilis:
Adde quod ingenuas didicisse fideliter artes
Emoluit mores, nec finit esse feros.
Item Iacobus in Epist. cap. 1. *Suscipite in mansuetudine insitum verbum, quod*
potest:

potest saluare animas vestras. Item 1. Paral. cap. 18. Porro filij Dauid erant p̄i
mi ad manum Regū.

CAPVT XVI.

DE PAUPERTATE.

Regimē celestis doctrinæ quod potest saluare animas vestras, de humilitate Jac. 1.
& māluetudine facile dicitur: *Discite a me, quia mitis sum & humilis cor.* Mat.
23. adiungit tertium, non virtutem, sed augmentum virtutum in scala iacob,
scilicet paupertatem, de quā verbo & exemplo rexit scholas, præcipuē quia
matrix est custodia virtutum, dicens: *Beati pauperes, quia vestrū est regnum* Luc 6,
Dei. Paupertatem autem loquor visibilem, quā, sicut & spiritali, resperfa
est tota Sacra Scriptura, quam maxime redolent ferē singuli Psalmi: quam
Dominus, non tantum verbo, sed exemplo, vt imitaretur & peteretur ad vir-
tutum custodiam, commendauit, sibi que eum, & domui suæ commendauit,
vel delectauit, dicens in Euangelio: *Vulpes foras habent & volucres celi nidos;* Mat. 3
hūus autem hominis non habet ubi caput suum reclinat, nisi vile præsepulum
pauperum, & quæstuarie virginis vterum, crucis patibulum, sē pulchrum, B
sed & hoc alienum. Inde est etiam quod Dominus maledictos & pauperes Mat. 4
p̄secutores elegit, in quibus fundaret Ecclesiā suā. Inde est etiam quod I
turbis violentibus eum rapere in Regem, aufugit. Inde est etiam quod ter
rogatus noluit intrare domum regali, ne diuitias honorare videretur, cū n
ad domum descenderit Centurionis; quia potius honoranda sit paupertas &
amanda. Inde est etiam quod ait cuidam adolefcenti diuiti: *Si vis perfectus* Mat. 8
esse, uade & vende omnia quæ possides, & da pauperibus, & sequere me: quod non
possunt diuites implere, vt testatur Hieronymus. Hi enim holocaustum of-
ferre non possunt, intellige de facili. Vnde alibi Dominus: *Facilius est camelum* Mat. 8
intrare per foramen acus, quā diuitem in regnum celorum. Vtrum tamen ver-
bum possibilitatis, cū negatiua particula possibilitatem neget, vel facilita-
tem, quæstio est. Hoc autem constat, ait Hieronymus, tutius esse, diuitias
nec habere, nec amare, quia vix haberi possunt, & nō amari. Item: Ad detesta-
tionem diuitiarū, eadē diuitiæ nomine cuiusdam dæmonis censentur: Ver-
de: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis.* Mammon autem vel mam-
mona, quod est nomen dæmonis, diuitiæ interpretantur, vel quia viciōsē ac-
quiruntur vel pessime distribuuntur, vel distribuendæ non distribuuntur,
vel distribuentem superbire faciunt. Item Hieronymus. Ad commendandam
paupertatem, ad eiusque electionem, libet intueri illos versus Lucani:

O vici tuta facultas

Exigui paruiq; lares, O munera nondum

F

Intellecta

*Intellecta Deum, quibus hoc contingere muris
Aut templis potuit, nullo trepidante tumultu
Casarea pulsante manu.*

Pradam civilibus armis

Sic non esse casus.

Item in eodem :

fecunda virorum

*Ibid.
Lib. 1.*

Paupertas fugitur, totoq; accersitur orbe

Quo gens quaeque perit.

Diuitiae autem effeminatos nutriunt & molles non viros. Item Hieronymus; se undum Quintilianum Oratores ad prurium & delectationem aurium nonnunquam versibus Poetarum vel Poëmatum vtuntur. Hoc autem non deceat Christianum, cui tamen de Ethnicis scripturis (spoliatis Aegyptijs, Hebraicisq; ditatis) licet inducere, relictis virginibus, & totis crinibus puellae, vt veritas commendande virtutis, vel vitij affocandi, amplius commende-
tur & confirmetur testimonio aduersariorum.

D Iuuenalis:

*Catyr.
co.*

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Claudianus:

*Lib. 1:
in Ruf-
finum.*

Vivitur exiguo melius, fortuna beatus

Omnibus esse dedit, si quis cognouerit vti.

Cato:

Paupertatis onus patienter ferre memento.

*Senec.
ep. 42.*

Non est onus nisi in patientibus. Item: Seneca ad commendationem paupertatis, imò ad commendationem amissionis diuitiarum, ait: Hoc itaque in his quae affectamus, ad quae magno labore contendimus, inspicere debemus, aut nihil in ijs commodi esse, aut plus incommodi. Quaedam superuacanea sunt, quaedam tanti non sunt. Sed haec non prouidemus, & gratuita nobis videntur quae carissimè constant. Ex eo licet iturpor noster appareat, quòd ea sola putamus emi, pro quibus pecuniam soluimus; ea gratuita vocamus, pro quibus nos ipsos impendimus, quae emere nolimus, si domus nobis nostra esset pro illis danda, si amicum aliquod fructuosumque praedium, ad ea paratissimum sumus peruenire cum sollicitudine, cum periculo, cum incuria pudoris, libertatis & temporis. Adeo nihil est cuius se vilis. Idem itaque in omnibus consilij, rebusque facimus, quod solumus tacere quotiens ad infamiam alio-
cuius meritis accesserimus. Videamus hoc quid concupiscimus quanti defec-
tor pretij. Saepè maximi pretij est pro quo nullum datur. Multa tibi pos-
sumus ostendere, quae requiritur acceptaq; liberate nobis extorserunt. No-
stra est, multa nostra non essent. Quid stultius quam per aliorum p-
cula:

cula in suum ruere; non cogitare quàm onerosa sint quæ petimus, etiam si A
superflua non essent?

Item: Vxor Tobie: Nunquam esse pecunia ista, pro quâ misimus te peregrinari, Tob.
fili lumen nostrorum baculum senectutis nostre. Suspicebat enim nobis paupertas no-
stra, et diuitias computaremus hoc, quod videbamus filium nostrum. Item Hiero-
nymus super illum locum: Parasti in dulce linc tuâ pauperi Deus, ait, quod hu. Ps. 67.
ius verius explanatio nunquam melius elucescit, quàm in illo Apologo Flac-
ci Horatii dicentis:

*Cervus equum pugna melior communibus herbis
Pellebat, donec minor in certamine longo,
Imploravit opes hominis, frantumq; recepit.
Sed postquam victor violens discessit ab hoste,
Non equitem dorso, non frantum depulit ore.
Sic qui pauperiem veritum, potiore metallis
Libertate caret, Dominum vehit improbus, atque
Serviet aternum, qui parvo nesciet uti.*

Horat.
l. i. ep.
10.

Item iuxta verbum Sapientis. Sapientius, & verius ridet pauper, quàm
diues quiescit & dormit. Vnde Iuuenalis Sat. i.

B

Et nos

*Consilium dedimus Sylla, priuatus ut altum
Dormiret*

Item Hieronymus. Ob hoc ampliori voto amplectenda est paupertas, quo-
li, qui omnia reliquerunt pro Christo, & nudi nudam sequuntur, excellen-
tior quam dignitate venient cum illo iudices. Vnde: *Vos qui reliquistis
omnia & secuti estis me, sedetis super sedes iudicum & iudicabitis tribus
Israel.* Item: Exemplo Apostoli. tum qui naues, & rema, & etiam voluntatem
habendi reliquerunt pro Christi nomine. Item: Per contrarium eius scilicet
cepit, elacet & veritas & utilitas ipsius. Pater enim Sodomorum fuit abun-
danti panis, & superbia vitæ, quæ ex abundantia temporalium bonorum pro-
cessit: quia:

Luxuriant animi rebus plerumque secundis.

Et. ad
exlu-
peran-
tium
hera-
tor: d.
Mat. 4
Ezech.
16.
Ouid.
de Ar-
te A-
mand.

Item Poëta:

Præstabat castas humilis fortuna Latinas.

Item Gregorius: Quis morum & diuitiarum infirmitas vulnerat. pau-
pertatis medicamentum. Item Hieronymus: Ob hoc amanda est paupertas, quod
a quibus, a nemine offendit. Item idem. Hoc vnum dicit omnia habenti, quod
non est qui ei verum dicat, vel in corrigendo, vel in consolando, vel peni-
tentium imaginando. Sed & propter diuites sumus huius præcepti præuari-
cat ore: si perierit in te frater tuus in reprobis, & i peritentiem aperit, si-
mule illi. Quos bene confiteri, vel dignos fructus penitentia facere, difficile est. Mat. 3

C Item: Exemplo Xerxis Regis Persarum cum innumerabili exercitu in expeditionem contra Lacædemones proficiscentis, Rang & Palpones de penetrabilibus domus eius cum per adulationes exæcrauerunt, dicentes, nec ipsum aërem sufficere capacitatis grandinis cælorum, & similia in hunc modum. Tandem vocatus Domaratus exsul & pauper, etiam Lacædæmonius, ait Regi: Meniuntur tibi, qui te victorem promittunt ob multitudinem exercitus. Sed non ita eueniet. ipsa enim moles exercitus tui opprimit te, & à tempore vincēis; & ita contigit. Item: Quòd ij, qui *vel querunt omnia sedebunt iudices*, idè est, quia paupertas voluntaria sapius nutrit est, & signum maioris charitatis licet tamen inter diuitias esse pauperem. Item: Ad significandum diuitias esse contemnendas, *adulescens relictus sine dote aufugit natus*. Item: Ad idem figurandum, Ioseph palliū reliquit meretrici Ægyptiæ. Nisi enim multa etiam de necessarijs relinquamus voluptati meretrici, ipsa inuoluet nos & obruet. Vnde Apostolus: *Omnes qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet*, etiam à licitis. Item Ieremias: *Nabuzardan Rex Cocorum vinitorum pauperes & agricolis reliquit in terrâ propriâ, diuites verò & potentes rapuit, & transtulit in exilium*. Item David: *Parcet pauperi & inopi, & animas pauperum saluus faciet*. Item in Euangelio pauperem, nomine, Deus vocauit. Erat autem mendicus nomine Lazarus: nomen diuitis tanquam indigni & ignominiosi non ponit, dicens: *Erat qui cum diues* &c. Item Sanctus Bernardus querens à quodam Abbate religioso, quomodo ei, & conuentui esset. Respondit: Benè. Quia adhuc relictus sumus pauperes. Item: *Exultauit pauperes Dominus, & electos suos non despexit*. Item Hieronymus: In hoc multum laudanda est

(1) paupertas, quia *vincit eius exarsit & soluit*. Sunt autem compedes naturæ, compedes fortunæ; paupertas scilicet, & illi adhærentia. Sunt & compedes culpæ & compedes gratiæ & perfectionis. De quibus Augustinus Has nimis onerat, qui supra necessaria accumulatur. Item Philosophus. Memini Attalum cum magnâ admiratione omnium hæc dixisse: Diu, inquit, nisi imposuere diuitiæ. Stupebam ubi aliquid ex illis alio atque alio loco fuisset. Existimabam similia esse quæ latebant, his quæ ostenderentur, sed in quodam apparatu vidi totas vrbes opes exaltatas, & in argento & in auro, & in his quæ pretium auri & argenti vincunt. scilicet exquisitos colores lapides, & vestes ultra non tantum nostrum, sed ultra finem huiusmodi aduectas. Hinc puerorum perspicuos cultu atque formâ greges: hinc foeminarum & alia, quæ res suas recognoscens summi imperij fortuna protulerat. Quid hoc est, inquam, aliud quam irritare cupiditates hominum per se incitatas? Quid sibi vult ista pecunie pompa? Ad discendam auaritiam conuenimus. At, me herclè, mirus cupiditatis isthinc effero quàm attuleram. Contemni diuitias, non quia sunt superuacuas, sed quia ab effectu pusillæ sunt. Vidistine quàm intra paucas horas ille diuitiarum ordo lentè dispositus transierit? hoc totam vitam nostram

stram occupabit, quod totam diem occupare non potuit? Accessit quoque illud dictum eius: Quod tam superuacua mihi visae sunt habentibus, quam fuerint spectantibus. Hoc itaque ipse mihi dico, quotiens tale aliquid perstrinxerit oculos meos, quotiens occurrit domus splendida, culta cohors seruorum lectica formosissimi posita calonibus. Quid miraris? Quid itupes? pompa est. Ostenduntur istae res, non possidentur; & dum placent transiunt. Ad veras potius te conuertere diuitias: discere paruo esse contentus. Sed & illam vocem magnus, atque animosus, ex lama: *Habeamus aquam, habemus polentam*. Turpe est beatam vitam in auro & argento reponere; aequè turpe in aqua & polenta. Quid ergo faciam, si ista non fuerint? Quæris quod si remedium inopiae? ta nem fames finit. Alioquin quid interest, magna sint, an exigua, quæ seruire te cogant? Quid refert quatuluncumque sit, quod tibi negare possit fortuna? Hæc ipsa etiam aqua & polenta in alienum cadit arbitrium. Liber est autem non in quem parum licet fortunæ, sed in quem nihil. Ita est, si nihil horum desideres. Natura dixit omnibus; hæc si voles frequenter cogitare, id agis, ut sis felix, non ut videaris, & ut tibi videaris, & non alijs. Item ad idem Poëta:

————— Tolle querelas.
*Pauper enim non est cui rerum suppetit usus.
 Si ventri bene, si lateri pedibusque tuis, nil
 Diuitia poterunt regales addere maius.*

*Horat.
 l. 1. ep.
 12.
 B*

Item: Diues qui necessarijs non est contentus, Lupus est, qui plures ouiculas strangulat, cum vix vnā vorare & comedere queat. Item Seneca: Hoc ex alienis hortulis sumptum est: Magnæ sunt diuitiæ, lege naturæ composita paupertas. Lex autem illa naturæ, seis quos nobis terminos ponat vel statuatur? Non esurire, non sitire, non algere. Vt famem sitimque repellas, non est necesse superbis assidere liminibus, nec supercilium graue, & contumeliosam etiam humanitatem pati; nec est necesse maria tentare, nec sequi castra. Pacabile est quod natura desiderat, & est appositum. Sed nunc ad superuacua sudatur. Illa sunt quæ togam conterunt, quæ nos se nescere sub tentorio cogunt, quæ in aliena litora impingunt. Ad marum est quod sat est. Item idem: Honestæ inquit, res est lata paupertas illa verò non est paupertas si læta est, quia cui bene cum paupertate conuenit diues est. Non qui parum habet sed qui plus cupit pauper est. Quid enim refert quantum illi in arcæ, quantum in horreis iaceat, quantum pascat vel foeneret, si alieno imminet; si non acquisita, sed acquirenda computet? Quis sit diuitiarum molus quæris? Primus: Habere quod necesse est. Secundus: Quod sat est, vel quod satis est, possidet. Is scilicet item habet, qui quatuluncumque modicum sibi et necessitatem, etiam necessitate, possidet. Natura enim contenta est ne effusa-

*Seneca
 Epist. 2.*

Certe, etiam cum temperatâ & modicâ fame & siti; h's autem quæ supersunt; supra famem & sitim satiatur.

CAPVT XVII.

CONTRA QUÆRITANTES ET DETINENTES
SUPERFLVA.

Sed huic obijcit Augustinus, inquiens: non tantum si superflua, sed etiam si necessaria pauperibus non erogemus. raptores sumus. Item Hieronymus: Aliena rapere conuincitur, qui ultra necessaria sibi retinere probatur. Quasi diceret: Necessitatem retinere potes, dum de hac pro tempore, & loco, & inopia postulantis eroges. Augustinus etiam satietatem concedit diuitibus dicens: Diuites vtantur superfluis, dum ex eis pauperibus necessaria erogent.

Contra verò: Bonum paupertatis videtur Salomon dicere. cum orauit dicens: *Diuitis & paupertatem ne dederis mihi.* Respondetur: Quia paupertatem non abhorruit, sed occasionem eius, scilicet: ne occasione eius factum perpetraret. Sed nec diuitias expauit. sed morbum earum, scilicet superbiam. Sed si paupertatem patienter ferre non potes, eligas mediocritatem iuxta Poëtam, qui ait:

Horat.
lib. 2.
Ode 10

*Auream quisquis mediocritatem
Diligit tutus, caret obsoleto
Sordibus tecti, caret inuidendâ
Sobrius aula.*

CAPVT XVIII.

DE MEDIOCRITATE.

Pf. 36.
16.

Ad auream mediocritatem commendans, ait: *Melius est modicum iusto super aruitum inceditum multo.* Quia, vt ait Augustinus: Qui diues est, multis indiget; & vbi sunt multa curæ, & sollicitudinum indigentia; Diuitiaque, quas diuites inultu cogerant, adiant qui in puncto horæ eas deueniunt. Item de hac mediocritate ait Sapiens quidam: *Melior est buccella panis iusti quam domus quam dicitur, & affluentia, & epula Regum & Principum.* Item hanc commendans Seneca, ait: Craes Romanus staret cornaturi in honorem Iouis in Locris sicco, cum alij vasa aurea, alij gemma, alij argentea, & tapetia, vestesq; & ferreas aristas, & contextas afferrent, & in publicum iter nerent, libet inter hos intercedere concordiam & similitudinem alterius Catonis domi fortique egregia facta: Taberonis, qui ligneos lectulos, cum alij argenteos,

Prou.
17, 1.
Ep. 95.
58.
104.

genteos, in publicum stravit, hædinasque prostragulis & tapetijs pelles, & ante ipsius Iouis cellam apposita cœuinis vasa fistilia; Quid aliud præter paupertatem in capitolio posset consecrare? Vt nullum factum eius habeam, quo illum Catonibus inferam, hoc parùm credimus? Censura fuit potius illa collatio cœnæ, non cœna; quasi potius fuit schola & doctrina ad appetendum mediocritatem, quàm cœna ad explendum & saturandum ventrem. O quàm ignorant homines cupidi gloriæ, quid illa sit, aut quemadmodum appetenda! Illo die populus Romanus multorum supellectilem spectavit, vnius tantum miratus est. Omnium aliorum aurum argentumque fractum est, & milies conflatum & adhuc conflandum, per manus sordidas transiturum, contrectatum & contrahendum, at omnibus sæculis Tiberonis fistilia durabunt. Item idem amplius determinans & circūcidens mediocritatem, etiam quàm Augustinus (in cuius determinatione aliquid fortè videtur latere, cum ait: pro modulo perlonge tunc, & facultate, pro consuetudine Ecclesiæ, & patriæ in quâ tibi vivendum est) ait: Illud te adinoneo ne eorum more, qui non præfere, sed conspici cupiunt, facias aliqua, quæ in habitu tuo, aut genere vitæ notabilia sunt. Asperum cultum, & intonsu in caput, & negligentiorum barbam, & inditum argento odiam, & cubile humi positum, & quidquid aliud ambitionem peruersâ sequitur viâ, evita. Satis ipsam nomen Philisophiæ etiam cælestis, etiam si modeste tractetur, inuictosum est. Qui si nos hominum consuetudini cœperit us excerpere? Intus omnia duli nilia sint; frons populo nostra conveniat. Non splendeat toga, nec sordeat quidem. Non habeamus argentum in quo solidi auriceatura descenderit, sed non putemus frugalitatis indicium auro argentoque caruisse. Id agamus, ut meliorem vitam sequamur quàm vulgus, non ut contrariam. Annon quos emendari volumus, fugamus à nobis, & auertimus. Illud quoque efficiamus, ut nihil in tali velut nostri dum timent ne miranda sint omnia. Hoc primum Philisophia dirigit, sensum communiorum, humanitatem contumeliosum secundum mores hominum natus honesti congruos & congregationem pecuniæ, scilicet, à qua professione dissimilitudo nos separabit. Nempe propositum nostrum est secundum naturam vivere. Contra naturam est torquere corpus nostrum, & fieri se, si eum duris, & spulorem appetere, & cibis non tantum vilius uti, sed conatibus & horridis. Quemadmodum nautem dehiat rare dilaas res luxurie est, ita vitæ & non magno parabolæ regere, de mentis. Fugitatem exigit Philisophia, non peritiam. Potest autem esse non in omni frugalitas. Ut in aliis ubi placeat, scilicet, temperetur vitæ in bonis moribus & publicos suscipiant omnes vitam nostram, sed non agamus. Quæ ergo eadem fuerit us quæ ceteris? Nihil inter nos & illos interit? Philisophia quidem. Dissimilis nos se se vulgo stat. Quis nos se spe, aut propius, qui domum nostram mirauerit, nos potius mietur quàm supellectilem.

Seneca
Ep. 1.

B

C pelle scilicet nostram. Magnus quidem est ille, qui fictilibus sic vtitur quem admodum argento: nec ille minor est, qui sic argento vtitur, quemadmodum fictilibus. Infirmi animi est pati non posse diuitias. Nunquid igitur appetenda sunt? Non: sed nec contemnenda iuxta vulgum. Attali Magni Philosophi, qui diuitias non contemnit, sed alijs habendas permittit.

Sen. et.

119.

CAPVT XIX.

CONTRA VERMEM ET MALVM DIVITIARVM.

Sicut spiritualis paupertatis, hoc est, humilitatis, nutritrix est & fomentum ista sensibilis paupertas, ita opportunus eius. scilicet diuitie nutrant & pariunt cupiditatem, Apostolo attestante, quod in Epist. 1. ad Tim. 6 loquens contra laborantes in acquisitione diuitiarum: *Est autem questus magnus pietas cum sufficienti*, scilicet, ut habeat homo, quantum necesse est vite sustentandæ, & quantum congruit personæ suæ, ut eis conveniat, cum quibus honestè viuendum est. Et addit: *Nihil enim intulimus in hunc mundum, non aut dubiam*

Verf. 6.

Verf. 7.

Verf. 8.

Verf. 9.

Non gulæ irritamenta, & vestes, quibus regimur, non ornemur & luxuriemur, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, non aut sunt, sed volunt diuites fieri, ultra scilicet propositum, & fines, & terminos positos à naturâ, incidunt in tentationes multas & laqueam diaboli, & in desideria multa inutilia & nocua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem.

CAPVT XX.

CONTRA CVPIDITATEM ET AVARITIAM.

1 Tim.

6, 10.

Gen 3.

118, 3.

de. 118.

arbitr.

ca. 17.

17. &

in Ps.

118.

118.

1 Tim.

6, 10.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

118.

Radix omnium malorum est cupiditas, quæ est plus habendi quidlibet quam satis est; quod Græcè dicitur: *πλεονεξία*. Hac enim cecidit diabolus, qui non pecuniâ, sed propria potestate amavit, & primi homines qui voluit esse sicut dii. Ergo cupiditas, secundum hoc, continere videtur quasi tam species vitiorum, scilicet superbiæ, elationem, gastrimargiam & quasdam alias. Ad quam questionem, & argumentum ad ipsam, facit, quod supponit Augustinus: Quidam libri habent, *Radix omnium malorum est auaritia*, quæ specialiter intelligitur amor pecuniæ. Unde in Græco dicitur *φιλαργγία*, sed hæc species ponitur pro genere. Auaritia enim est species cupiditatis: Gregorius è contra, inter hæc non distinguit, dicens: Tribus modis tentauit diabolus primum hominem.

Primo Gula, in persuasionem cibi, cum dixit: *In quacumque die comederis*, Secundo, inani gloriâ, in promissione deitatis, cum ait: *Eritis sicut dii*. Ter-

uo,

tiō, Auaritia, in promissione scientie, cum dixit: *Scientes bonum & malum.* A
 Guia est immoderata ebrietas. Vana gloria, amor propriæ exc. lletie.
 Auaritia immoderata est haberi cupiditas, quæ non tantum est pecunie, sed
 & altitudinis & scientie. cum supra modum suæ limitas ambitur, imo etiam
 quæcumque res, cū n̄ sup̄ā, quam satis est, appetitur secundum Augustinum.
 Item ad idem Philosophus: & quemadmodum aliarum rerum, ita & intem- *Sener.*
 perantia litterarum laboramus. Non enim discimus vitæ, sed scholæ. Item *ep. 16.*
 Philosophus: Non est quod miteris animum meum; adhuc de alieno libera-
 lis sum. Quare autem alienum dixi? Quicquid benedictum est ab vilo, meum
 est, sicut id quo Las Epicuro dictum est: *Si ad naturam eius, nunquam eris*
pauper; si ad opinionem, nunquam eris diues. Exigua natura desiderat immensum
 opus. Congeratur in te, quicquid locupletes multi possederunt: Ultra pri-
 uatum pecunie modum sortante prouehat, aut tegit, purpurā vestiāt, &
 ad hunc modum deliciarum opus quæ perducatur ut terrarū marmoribus absco-
 das, non tantum habere tibi liceat sed calcare diuitias. Accedant statuz &
 picturæ & quicquid ars ultra luxuriæ elaborauit, & ab his maiora cupere di-
 sces. Naturalia desideria finita sunt: ex falsa enim opinione nascuntur, vbi de-
 sinant, non habent: Nullus enim terminus falso est: viā eunti aliquid extre-
 mum est: error immensus est. Retrahe ergo te à vanis, & cum vis scire quod
 petis vtrum naturalem habeat aut cæcā cupiditatem, considera si non possit
 alicubi consistere. Si longè progredito, semper aliquid longius restat, scito id
 naturale non esse, quia:

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

Iuuen.

Si diuitias non haberemus, auri & lapidi non essemus. Item Salomon Pa-
 rabolarum cap. 30. *Sanguisuga due fiæ sunt diaboli incessanter clamantes:*
Affer, affer, Libido incessanter, & incessans cupiditas. Illi enim ætate vel
 medicamento occurrunt anquā, uti nunc. Item cupiditas comparatur Hy-
 dropisi, quia:

Sat. 14.

Ver. 15.

Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.

Ouid. l.

Item: Et fabulæ Narcissi comparatur, quia:

Fab.

Dumq̃, sitim sedare cupit, sitis altera creuit.

Idem.

Item: Iuxta verbum cuiusdam Sapiētis: Nos senes, cū ad omnia alia re-
 ctius ceteris sapiamus, ad solam avaritiam desipimus & deliramus: & quod
 minus restat vitæ, tantū amplius vitæ quæritur.

3. Mæ-

ram.

fab. 6 c.

CAPVT XXI.

DE AVARITIA.

Avaritiam speciem cupiditatis, licet Gregorius inter speciem & genus non distinguat, fugillat & detestatur Ecclesiasticus cap. 10. *Avaro avaritiam nihil est scelestius.* Et quia pro avaritiâ & pecuniâ cupidè congregatâ sæpè superbit avarus, addit: *Quid superbus terra & cinis?* Deinde preponit de avaritiâ: *Nihil est enim iniquius quam amare pecunias.* Hic enim & animam suam, non tantum linguam, venalem habet, quia in vitâ suâ proiecit intima sua, seipsum eviscerans (sicut aranea quæ textit inutiles tela) sollicitudine acquirendi & conservandi pecuniam. Vnde David: *& tabescere je. isti invidia, sunt avaritia.*

De F. *neam animam eius, quia:*

avaritia.

Impiger extremos currit mercator ad Indos.

Item Hieronymus in fine galeati principij: *Credenti totus mundus divitiarum sollicitus est: infidelis autem etiam obolo impiger.* & magis eo quod non habet, quam eo quod habet. Item: Epitheton est avaritiæ, avarum vel facere superbum. Vnde Horatius: *usque ad talum furavidus.*

l. i. ep.

Hoc epitheton ingulare sufficiat illud Horatij:

Epist.

Tantalus à labris sitiens furciventer capiat

ad Paul.

Exummas: Quid ridet? Mutato nomine, de te

lin. ex

Palus narratur, congestis unguibus saxis

c. 17.

Indormis inhians, & tanquam parcere sacris

Prom.

Cogeris, aut pictus tanquam gaudere tabella.

intra

Item: Ad hoc facit verbum cuiusdam pauperis Clerici & honesti, dicentis: *Divitias illius divitis centueuplatis, etiam millecuplatis proijcerem, antequam tantam sollicitudinem acquirendi conservandique, & acipiendi eac haberem.* Sine sollicitudine enim eas habeo & compicio. Ingredior enim monasterium, cuius aurum & argentum in vasis templi ad speciem, pascuo oculos: quod mihi conservatur sine sollicitudine appositionis custodum, ut iterum cum libuerit, eo viso pascua oculos. Hieronymus: *Clericus dives debet esse in conscientia, pauper in pecunia.* Est enim in partem vel sortem Domini assumptus, imò pars Domini. Nos enim sumus, de quibus ait: *Eunus ceciderunt n. in praetura:* qui oculos & retrò habere debemus, nobis scilicet & alijs providentes. Item Sebastianus in Legenda sua: *Si obijcis cur Deus dedit divitias, si eas habere non possumus nec debemus? Ad opus inquit, liberalitatis tibi collatae sunt. Si vis fœnerare & eas multiplicare, potius fœnerare eas fratri Christo. Pone eas in manus pauperis Christi, Centuplum accipies & vi-*

Matt.

19.

tam eternam possidebis. Nonne tibi gratiosus esset, qui tibi tras fituro ad nundinas per locum periculosum, latrunculis oblitum, pecuniam tuam ad locum tutiorem deferre, vt saluam illam reciperes? Ita quidem. Pone igitur eam in manus puerum, a quo in calistes in iuros deponetur, vbi iure non furatur, nec effodiunt.

Quas dederis solus semper habebis opes.

Item Ecclesiasticus auaritiæ vitium suggillans, ait cap. 14. *Viro cupido & te-*
naci, sine ratione est plantata. Per fas enim & nefas acquiritur, & ita sine ra-
 tione. Si poteris recte, & non quorumque modo rem. Idem consequenter: & ho-
 mini liuido ad quid aurum? Videtur ergo quod omnis auarus inuidus: inuidet
 enim alienis diuitijs, vt habeat eas. Qui acervat ex animo suo inuadit, & hys con-
 gregat, & in bonis suis deus luxurians. Qui perit nequam, cui alij bonis erit?
 Et non, id est, iucundus, ut in conspectu. Et David: Theaurizat, & ignorat cui
 congregabit ea: Et Relinquent alienis diuitijs suis. Qui in malis, nihil, si co-
 quunt, & hoc relictio est malitiæ ipsius, & si bene iecerit, ignoranter, & non volens
 facit, & in nouissimo malitiam suam manifestat. Insatiabilis est vultus cupi in
 partem iniquitatis: non satiabitur donec consumat iusticiam, animam suam cre-
 faciens. Oculi malus ad mala, & non satiabitur pane iniquus; in iusticia auarus
 erit super mensuram suam. Item: Iuxta quendam sapientem: Nihil grauius im-
 precari potest cuius quam auaritia, quæ, in præsentem vexante cor eius, dira
 tormenta patitur & in futuro æterna supplicia sic promeretur. Item Aposto-
 lus ad Ephelios 5. *Scitote quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus quod*
est idolorum seruus non habet hereditatem in Christi regno, & Dei. Sicut enim
 idololatra patriam & seruitutem, quæ Deo debetur, exhibet idolopitã auarus
 seruicius potius pecunia, quam Deo, cultum Deo debitum, exhibet pecu-
 niæ & nummo. Item Apostolus ad Colos. 3. *Mortificate membra vestra, quæ*
sunt super terram, tugientes fornicationem, luxuriam, concupiscentiam malam,
& auaritiam, quæ est simulacrorum seruus. Augustinus etiam auaritiã, idolo-
 latræ rectè comparat, quia non dispar malitia, & vno plenè opere comple-
 tur. Vtraque enim nititur auferre Deo quod suum est. Hæc scilicet glo-
 riam Deitatis, ne solus habeat eam, & illa res Dei, vt sola habeat quæ Domi-
 nus omnibus fecit. Item Hieronymus ad Heliodorum Monachum: *Ad summa-*
to male pondere peccatorum, leuius peccare videtur alicui auarus, quàm idolo-
latra; sed non mediocriter errat. Non enim grauius peccat, qui duo grana
 thuris projicit super altare Mercurij, quàm qui auarè, cupit, & inutiliter
 pecuniam congregat & coaceruat. Item Dominus in Euangelio: *Nemo potest*
duos Dominis seruire, Deo & Mōnæ, id est auaritiæ, quæ nomine deliciarū
vel diuitiarum, quæ eam pariunt & fouent, immo potius nomine dæmonis,
qui præest diuitijs male acquisitis, nuncupatur. Item diabolus ad Dominum
 de auaritia tentans eum ait: *Ecce omnia tibi dabo, si proci lens adoraueris me.* Ergo

C qui diuitias & gloriam mundi appetit, cadit & adorat diabolum. Auaritia enim respectu aliorum vitiorum maiorem operatur casum, quæ Deo seruitutem & adorationem sibi debitam aufert. Item Apostolus 1. ad Cor. 5. *Si quis frater nominatur inter vos fornicator, aut auarus, aut idolu seruens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cum huiusmodi non licet cibum sumere.* Ergo vitandi sunt auari, maxime feneratorum à communione Sacramentorum Ecclesiæ separandi, nisi resipiscant & ablata restituant. Apud Sanctum Dionysium quidam talis mortuus in sterquilinum proiectus est. Tandem procurante auaritiâ cuiusdam Monasterij in sepultura Ecclesiæ est sepultus. Et reclamantibus honestis viris, ne in exemplo traheretur, proiectum est cadauer eius effossum in sterquilinum. Obiectio de nullibus detinentibus decimas. Item **Luc. 11.** Dominus in Euangelio: *Cauete vultu ab omni avaritia. Non enim in abundantia, cuiusque in vita eius est, ex his quæ possidet.* Possessio enim eius, gratiæ & gloriæ est amissa. Item Parabolarum cap. 15. *Conturbat domum suam qui sestat avaritiam: qui autem odit munera, viuet.* Qui vero ubenter accipiunt munera, ignis deuorabit tabernacula eorum. Item 28. *Qui odit avaritiam, longi fient dies eius.* Vir autem qui festinat ditari, & alijs inuidet, ignorat quod egestas superueniet ei. Item Ecclesiastæ 5. *Auarus non impletur pecunia, & qui amat diuitias, fructus non capiet ex eis.* Vbi multa diuitia, & multi qui comedunt eas. Et quid prolest possessori, nisi quod cernit eas? Item in eodem: *Vir cui dedit Deus diuitias, & substantiam, & honorem, & nihil deest anima sua ex omnibus quæ desiderat; nec tribuit ei potestatem Deus, ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud; hoc vanitas & miseria magna est.* Item Horatius:

Lib. 1. *Quid melior seruo, vel liberior sit auarus*
Ps. 16. *Non video. Nam qui cupiet metuet quoque, porro*
Qui metuens vinit liber mihi non erit vnquam.

Quia:

Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
Semper in augendâ festinat, & obruitur re.

In cōmend. in cap. 50. Item Hieronymus: Auaritia est sicut infernus, & os vuluæ meretricis. Insatiabilis enim est; & quod magis rapit & deuorat, eò amplius rapere fitit, quæ perdat. Vndè Poëta.

Proo. *Opibus donatur auarus*
Quicquid in orbe peris.

Item idem:

Semper auarus etiam diues eget.

Proo. 30. Diues verò est, qui pauper est cum Christo. Item idem: Cum duæ sunt filiæ languifuge, scilicet libido & avaritia, peior filia & detestabilior est avaritia. Illi enim succurritur beneficio ætatis, progressu tēporis, huic verò nullo medetur quis antidoto; sed quanto minus restat viæ, tantò magis crescit in acquirendo,

do. Vnde Claudianus:

*Quid nervos secuisse iuvat? Vis nulla cruentam
Castrat avaritiam, parum exercita furus;
Sed peius in aurum;*

Aestuat; hoc vno fruatur succisa libido.

*Lib. 1.
in Lu-
tropid*

Item: Dominus in iudicio super omnia monstra, solum monstrum avaritiæ detestabitur; ut potè causam damnationis nostræ; eiusque contrarium, scilicet misericordem largitatem vel liberalitatem super omnia opera nostra, quali causam salutis nostræ approbabit, cum dicet: *Esurius & non dedisti mihi man-
ducare, sitiui & non dedisti mihi bibere, & ita de cæteris.* Et quæ est causa qua-
re non dederitis? Avaritia. Quæ, quare dederitis? Liberalitas. Facilius est ta-
men dare (quia hoc est se exonerare) quam opera cæterarum virtutum im-
plere. Vnde & modicum est poenitenti iniungere, de substantia sua pauperi-
bus erogare, nisi avaritia laborauerit, ut sic curetur ab eâ. Item Hieronymus:
Idò detestabilior est avaritia quod ipsa vitium contrarium sibi nutrit & fo-
uet: Prodigalitatem enim semper fere comitatur avaritia. Vnde Poeta Clau-
dianus:

*Quodcumque profunda
Traxit avaritia, lux peiore refundit.*

*Debel.
lo Gil.
donico*

Quomodo ergo sunt contraria?

Item Genetis 31. Rachel fugiens cum Jacob à facie patris sui Laban furata est
idola eius, quæ abscondit subter stramenta cameli & sedit super. Quæ Laban
querenti ea, & non inveniendi in tentorio eius, ait *Ne irascatur Dominus meus,*
quod coram te nequeo assurgere, quia iuxta consuetudinem seminarum nunc acci-
dit mihi. Jacob autem postea comperiens Deos alienos esse in domo sua scilicet
idola Laban, licet aurea & argentea cum inauribus & ornamentis & phi-
lacterijs suis infodit sub terebintho. Per Jacob Christus & perfectæ poeni-
tens qui omnem cupiditatem mundanam, antiquam, & Philosophiam eius,
id est omnes occasiones & circumstantias avaritiæ infodit sub cruce Christi;
nudus nudum sequens Crucifixum, cuius paupertas maximè in cruce appa-
ruit. Pendens enim in eâ tantum cinctorium, velamen scilicet pudendorum,
habuit. Quis cū Christo dicere potest: *Venit enim Princeps huius mundi & in me*
non habet quicquam? Et cū Apostolo: *Mundus mihi crucifixus est. & ego mundo?* Per
Rachel, quæ interpretatur ovis, molliter poenitens & imperfectè significatur.
Cui iuxta consuetudinem seminarum accidit, cum immanitiam avaritiæ secutus, quasi
molebria patitur. De hac tamen poenitendo abscondit idola, hoc est avaritiâ, &
subter stramenta cameli, scilicet sub fimo, & sub stratorio cameli, hoc est humi-
litate poenitiæ, omnem tumorem, & sublimitatem, & avaritiam, quæ est ex
diuitijs, tegens; ita quod sedit super finum in quo abscondita erant idola,
quia Deum præponit omnibus, & si iuxta se diuitias habeat: Cui tamen res

*Genes.
35. 4.*

*1. Ioan.
14.*

Gal. 6.

*Genes.
31. 35.*

C. facie seruauit; non illerebus, qui de se ait:

Horat.

Et mihi res, non me rebus supponere conor.

Item ad idem valet exemplum Ioseph, qui non tantum pallium, sed & lacrimam eius reliquit meretrici Egyptiacæ. Hoc est non tantum cupiditatem, sed & omnem occasionem eius & circumstantiam relinquere debemus mundanæ voluptati. Item ad idem valet exemplum adolens, qui, relicta syndone, nullus profugus, scilicet in uentis. Item ad hoc valet exemplum de vitulo constati, quem Moyses præcepit religi in minutissimum puluerem. Non enim tantum ipsam auaritiam, & substantiam peccati debemus condemnare per penitentiam adolere, sed etiam omnes circumstantias eius, & occasio-

nes minutissimas penitus absumere, & nullo immunditiam morum stercore eodem denotare cum Apostolo, qui ait: *Omnia haec reputauit et periora, ut Christum lucrifaceret.* Item Hieronymus. Crates Thebanus. homo quondam diuissimus. proficiscens ad philosophandam Athenas. magister Iulius Iardus secum detulit. Qui in viâ secum deliberans, & considerans se non posse simul virtutes & diuitias possidere, cum ad deducendam auaritiam iret, diuitiasque fomenta & nutrimentum esse auaritiæ conspiceret, proiecit à se aurum, in quens diuitiæ, abite, procul sitis à nobis. Nunc vero sarcinati auro & argento Christum pauperem sequimur, & sub prætextu eleemosynarum pristinis opibus incubantes, quomodo possimus aliena fideliter distribuere, qui nostra timide reseruamus? Item ad idem valet exemplum Cynici & Philosophi illius, scilicet Diogenis, in solio degenus, qui vacuus spaci & timoris expertus, locupletem transegit paupertatem.

Ad quem Aristippus quidam auleus, cum mūdaret & lauaret olera sua, accedens ait: Tu cum regibus & Philosophis sis, si regibus seruire voluisses, olera tua non lauares. Cui respondens ait: Si paupertate mediores scires uti, non oportet et te regibus mendicando adulatione mentiri. Vnde Horatius:

Lib. 1.

Ep. 17.

Si pranderet olus patienter, regibus uti

Nolles Aristippus: Si sciret regibus uti,

Fastidires olus, qui me notat.

CAPVT XXII.

CONTRA ACCEPTORES MVNERVM.

Non tantum exemplis Ethnicorum detestamur & ingulamur auaritiam, & omnem acceptionem munerum, sed & exemplis plurimis Sacre Scripturæ. Primum exemplo Abrahamæ. cui reuertenti à cæde quatuor Regum, cum Loth, & substantiam eius reduceret, Rex Sodomorum dixit: *Da mihi auxilium, cetera tolle.* Qui respondit ei: *Neus manum meam ad Dominum Deum excel-*

exceſum, poſſe ſtorem: cui & terra, quoniam a ſilo ſubiegmus & ſue ad corrigiam au-
 lige non accipit ex omnibus, quæ tua ſunt, ne dicas: ego dixi aut abraham; Ex-
 te nus quæ comederunt iuvenes & partibus virorum, qui mecum venerunt. Iſe-
 nim accipiet pars ſuas. Item Genetiſ 23 Abraham mortuâ vxore Sara, di-
 xit ad filios Heth: Aueni ſum & peregrinus apud vos, date mihi in ſepulchri vo-
 biſcum, ut ſepeliā mortuum meum. Reſponderunt tū filij Heth: Princeps Deros a-
 pul nos: in ecclēſia ſepulchrum noſtrum ſeculi mortuam tuam. Surrexit Abraham, gra-
 tiuſ egit, & adorauit eos, & dixit: Si placuit vobis, ut ſepeliā mortuum meum,
 incremte apud ephron ſit tam ſoror, ut pro pecuniā digna det mihi ſpeciem duplicem
 quam habet in extrema parte agri ſui, in poſſeſſionem ſepulchri. Reſpondit E-
 phron cunctis iuſtitiis. Nequaquam ita fiet: ſed gratis rado tibi agrum & ſpeciem
 cam, quæ in eo eſt. Reſpondit Abraham: Non gratis accipiam, ſed dabo pecuniam
 pro agro. Suscipe eam, & ſic ſepeliā mortuum meum in eo. Et appen-
 dit pecuniam Abraham quatuor ſcilicet milia ſicli et quatuor ſingulos ſilos argen-
 ti, ut probate moneta & publica. Item Genetiſ 33. Exemplo Elai, qui Iacob fratrem
 ſuo offerente ei munera in bobus, alinis, ſeruis & ancillis, ait: Quoniam ſunt iſ-
 te curia ſunt otia, habeo. Reſpondit Iacob: Et munera gratia in coram Do-
 mino meo. Et ille: Habeo, inquit, plurima frater mi. ſunt tua tibi. Dixit Iacob: B
 Non ita, ſecro; ſed tibi in gratiam in oculis tuis, accipe munusculum de mani-
 bus meis: ſi enim iſta ſatiſſimam tuam, quæ iſtorem vultum Dei: ſus mihi propitiuſ
 & ſuſcepit benediſſionem, quam attulit tibi. Vix fratre compellente ſuſcepit. Iſta ta-
 men ſuſceptio, licet coacta, in eo, & in ſimilibus eius, ſignum eſt diuinæ re-
 probationis. Quidam enim ſunt, qui volunt cogi accipere, & tamen acci-
 piunt. Grata eſt, ut iſta rei, cogit, meretur. Item Exodi capitiſ 24. & 35. Ca 24
 Pro conſtruendo enim tabernaculo omnes viri & mulieres mente deuota a ver.
 obtulerunt donaria. ut fierent opera quæ iuſſerat Dominus per manum 19 25-
 Moyſi: cunctique filij Iſrael voluntaria Domino dedicauerunt. Cum autem ar- que ad
 tiſſes inſtarent operi, dixerunt Moſi: Plus offert populus quam neceſſarium eſt. 27. Et
 Inſet ergo Moſes præ omni voce cantari: Nec vir, nec mulier quicquam ultra offe- ver 5,
 rat in opere ſanctuarij. Sed, iſſatum eſt a muneribus offerendis, id quod oblati ad ſini
 ſaſſi erent, & ſuperabant eam. Item Numeri cap 16. Inſecrante Moſe Da- uſque,
 than & Abiron murmurantes contra Aaron, reſpondeunt ei dicentes: Nun- Exod.
 qui tibi parum eſt tibi, quod tibi duxiſti nos de terra lacte & melle manante, ut occide- c. 36,
 res nos in deſerto. Num & domus tuæ ſacra noſtri? An & oculos noſtros occideret? ver. 54
 Reſpondit Moſes deſcendit ad Dominum: Ne aſpicias Domine ſacrificia eorum: tu
 ſer, quo nec aſſam quidem unquam acciperim ab eis, nec aliquid quæpiam
 eorum. Item numeri * cap. 22. Seniores Madi & maiores natu habente preſent. A 2,
 diuinatōis in manibus, in ſi iſta uis, dixerant ad Balaam: Sic dixit Balaam, filius 60,
 Sephor, Rex Mithitarum: Ne cunctis venire ad me peratum honorare te & quid-
 quid volueris dare tibi, veni & maledicam populo iſti. Reſpondit Balaam: Si dederit

VERBUM ABBREVIATVM.

- 30 Cuius Balac plenam domum argenti et auri, non potero immutare verbum Dei mei, et vel minus, vel plus loquar. Item: Balac praebens & offerens ei munera. Num. 23. Maledic Jacob, detestare Israel. Qui respondit: Quomodo maledicam, cui non maledixit Deus? Qui detestare Iseph, quem Dominus non detestatur? Nunquid auctorem possum, quam potius fecit mihi Deus? Qui benedixerit Jacob, erit et ipse benedictus, & qui maledixerit, in maledictionem reputabitur. Verumtamen pergens ad praedium meum, et in terram meam, quid populus tuus huic populo faciat. Quod Apoc. 22. sapienter, sicut Iohannes in Apocalypsi testatur dicens: Balaam, accepto pretio diuinationis, licet cordas, docuit Balac mittere scandalum super Israel, scilicet ad id de sacrificijs idolorum & fornicari. Item 1. Reg. 12. Dixit Samuel ad Saül: Tu es Rex Israel, et audivi vocem vestram in terra omnia, quae locuti estis ad me, & consilium super vos Regem, qui exaltatur ante vos; & nunc sum conuersus coram vobis ad adiungendum mihi, quae in domo habetis. Ecce praesto sum. Loquimini de me coram Domino & coram Corpore eius, sicut ait Saul. Virum bonum cuiusdam reuerentem, an a quo. Si quis uerum calumniatus sum, si oppressi aliquem, si de morte cuiusquam manus accepi, & contemnam illud uerbum, volens, restituam. Item exemplo Dauid 2. Reg. ultimo: Ne perquam per te uen, sed etiam pretio de te arcam, et de te placuit Domino tibi, tam & non offeram Domino meo holocaustum. Item: Exemplo addo Prophetam 3. Reg. 13. Locutus est Rex ad virum Dei: Veni tecum domum tuam, & dabo tibi munera. Respondit vir Dei: Si uideris mihi mercedem partem domus tuae, non veniam tecum, nec comedam panem, neque bibam aquam in loco isto. Item 2. Esdræ quinto: Ego & fratres mei, domum tuam parimus pecuniam & frumentum: non repetimus in commune tuum, et alium non habemus quod deberet nobis &c. Item: A. Esdræ 10. Esdræ cap. 22. Vos scitis a prima die, quae ingressus sum in Asiam, qualiter uolens per omne tempus fuerim conuersatus, seruens Domino in humilitate & laetitia. Et texens sermonem moralissimum, ultimo annexit de officio Praetorum, docens eos cauere auaritiam exemplo Iai, cum ait: argentum, & aurum, aut vestem non concupiui. Ipsi scitis, quoniam ad ea quae opus mihi erant, & his qui mecum sunt, ministraverunt manus meae. Item epistola Iudae: Vae illis qui in u. Cain abierunt, & in u. Balaam mercede effusi sunt, & in u. Cor. 6. contradi. me Cor. perierunt. Item 2. ad Corinth. 11. Grati euangelizandi uobis, & cum uobis apud uos & egerem, nulli onerosus fui, sed in omnibus sine opere meo uobis eruiui, & seruiuo. Est ueritas Christi in me, quoniam haec gloria non accipiendi non infringetur in me, in regionibus Achaiae, quod facio & faciam, ut amorem occasionem praedicandi eis, qui propter questum praedicant. Item Ezechielis cap. 22. Munera, & surum & superabundantiam accepisti, & auiare proximos tuos calumniaris, meum officium, ait Dominus. Ecce, complo manus meas super auaritiam tuam quam fecisti. Item Apostolus in Act. Apostolorum 2. Omnia ostendi uobis, quoniam sic laborantes oportet susci-

*sus ipere infirmos, & meminisse verbi Domini te, tu (quoniam ipse dixit, & frequenter in ore habuit) Beatus est, inquit, magis dare quam accipere. Item exemplo Beati Thomæ, qui Cancellarium suum instituens, sacramento iuraturandi eum adstrinxerat, ne vnquam aliquid, vsque ad canipulum, in administratione cancellariæ acciperet. Item Ecclesiastici 20. Exenia & dona excæcant oculos in. Per. 32 dicunt, & quasi mutus in ore auertit correptiones eorum. Corrupti munere, obmutescunt cessando à correptione. Item Ilas: *Quis amittat in iugum & b. 1. 13. quitur veritatem, qui proicit auaritiā ex calumnia, & excutit manus suas ab omni munere? Iste in excelsis habitabit.* Nota verbum excussi- nis. Per laxationem manuum de facili labuntur in terram magna munera sed minima nisi per excussionem, sed adherent manibus, vt puluis. Item Strabus super Exodum: Cupiditas est ramunculus proiectus in os canis, qui facit eum obmutescere. Item Cupidus est fuitis illi fatuo pastori Virgiliano, de quo:*

Lupi Merim videre priores.

Vigil.

De quibus dicitur, quod si prius viderint homines, faciunt eos obmutescere. Item Iob 15. *In igne ignis deuorabit tabernacula eorum, qui libenter accipiunt munera.* Item 4. Reg. 5. Naaman Syrus curatus a lepra per Eliseum, ait ei: *Ossecro, Domine mi, vt accipias benedictionem a seruo tuo. At ille respondit: Vult Dominus ante quem stes, quia non accipiam.* A quo cum accepisset munera Grezi, abiente Domino suo Eliseo, dixit ei Eliseus in reditu: *Nunc igitur accepisti argentum & vestes, et cinas oliveta, vineas, onces & boues, & seruos & ancillas: sed etiam lepra Naaman adheret tibi, & semini tuo vsque in sempiternum.* Item Democritus regatus vt pro libertate Reipublicæ tuendâ aperiret os suum, inuoluit caput lanâ simulans se ægrotare, & ait: Non possum: si nanchen etenim, Frater, patior. Et respondit ei: nō synanchen, inquam, sed argyranchen. Item: *Munera excæcant oculos sapientum, & vim auctoritatis inclinant.* Item: Exemplo Cyriaci Diaconi Marcelli Papæ, qui potestatem habens imperandi demonibus, curauit filiam Diocletiani Augusti arreptam à demonio de qua egrediens insinuit in filiam Saporis Regis Persarum. Qui auditio quod Cyriacus curasset filiam Diocletiani, misit legionem magnam cum muneribus ad Diocletianum, vt ad preces eius Cyriacus veniret, & sanaret filiam suam. Requiritus Cyriacus exaudiuit eum: Et cum ei prepararentur currus & equi, super quos veniret, ait: Nō decet Christianum ita pōpōse incedere: sed præcedite, & ego sequor. Qui cum curâ set filiam Saporis, ipsumque & domum eius totam baptizasset, obtulit ei Rex munera. Qui respondens, ait: Non accipiam, inquit, hæc munera, abut enim vt gratia Christi sit, vel æstimetur venalis. Item Hieronymus: Sicut nec matrona casta est, quæ munera accipit maxime ab amatore & sponso suo (quæ signa sunt leuitatis eius, & futuri incestus) ita nec iudex à confratre manuscula accipiens, quæ signa sunt corruptionis eius, & iudicij ab eo faciendi. Item Ieremiæ cap. 6.

eccl. 12. 9.

B

D. 11.

16.

C A minore quippe usque ad maiorem, omnes auaritia student; & à Prophetâ usque ad Sacerdotem cuncti faciunt dolum; & curabant contritionem filia populi mei cum ignominia, dicentes: Pax, Pax; & non erat Pax. Item Exodi 23. Nec accipias munera, quæ excæcant etiam prudentes, & subvertunt verba iustorum. Item: Quintilianus de quodam Oratore Athenis erudito, & factò disertò impensis cuiusdam diuitis. Qui postea pro republicâ rogatus loqui, stetit in causâ contra patronum suum, contra diuitem illum; in quâ obtinuit diues. Unde & Oratorem illum in ius vocauit, accusans eum super ingratitude. Qui cum accisaretur, ait diuiti illi: Domine mi, tu scis. quia nihil crudele in te intorsit, nihil causâ odij, sed pro libertate Reipublicæ, & honestate personæ meæ. immo etiam & tuæ, steti. Nunc verò hæc video, quia nihil est periculosius acceptis muneribus, si ad omnem nos obligant seruitutem. Item: Hieronymus scribens cuidam diuiti Matrone, sciensque se per hoc canes suos detrahere, sic dicere illum in familiaritatem Principum affectare; Respondit eis: Absit ut ista queram. Cui enim satis est vile obseculum, & panis erubarius, talia non querit. Quia fidele testimonium est (contemptus munerum & opum) quod non habet causas mentiendi, adulandi, mendicandi, familiaritatem potentum acquirendi.

D

CAPVT XXIII.

CONTRA ACCEPTORES MVNERVM PRO IVS.
TITIA FACTA, VEL FACIENDA, ACCELERANDA,
vel omittenda.

A Cceptio munerum multiplex est. Prima simplex est, & licitorum munerum pro nulla causâ iniuncta acceptorum, periculosâ tamen. quæ cadenda sunt libertatem nostrâ, de quâ supra disputauimus in fine capituli de auaritia. Secunda est pro iustitiâ factâ, quod Giezi sic vel faciendâ, quod Simoniacus: omittenda vel omittenda, accelerata vel acceleranda, quod iniquum, pro iniustitiâ etiam faciendâ, quod est diabolicum. Tertia est de rapinâ occulta vel manifesta: Pura, Rapinâ violentâ, Usurâ Furto, Exactionibus, Extortionibus pecunie. Talis citra stipendium præscriptum acceptis, & huiusmodi. Quarta est pro spiritualibus: ut Ordinibus, Sacramentis, Beneficijs Ecclesiasticis, Officijs, & illis annexis conferendis. vel collatis, vel non dandis (cum aliquis digno proposuerit dare beneficium ecclesiasticum) etiam (pro magis crudelitas est) contumelia, etiam illata Spiritui Sancto; & impedimentum quo minus currat gratia eius. Quinta est cum quis accipit per dolum, curioles, & artem mimicam & histrionicam, vel cum abundet nec egeat. Vnde Hieronymus: O Monache si eges & accipis, das potius quàm accipis:

accipis: si accipias, & non eges, rapis. Sexta est de illicitè acq̃uistis muneribus accipere, et̃ in pias causas expendantur; puta. vt ex illis construatur gran-
giz & officinæ monasteriorum, & huiusmodi.

Contra secundum titulum hæc colliguntur. Acceptores munerum pro mi-
seria facta faciendâ, accieciendâ & or̃mendâ. vel pro iniustitiâ faciendâ:
Si sunt Pastores & Prælati Ecclesiæ. similes sunt Nabal stultus, qui condens
oues, non respexit Dauid, nec est misertus super contritione Ioseph. Hi
non sunt Pastores ouium, sed tonfores, eximatores, depilatores, lupi &
emunctores pecuniarum, lac & lanam in ouibus querentes, luro inhiantes
potius quàm salutem animarum intendentes. Legitur enim in primo libro Re-
gam cap. 25. Quod cum Dauid audisset in deserto, quod tonderet Nabal oues, et
gregem suum, misit de eum iuuenes ad eum dicentes: Quodcumque muneris
tuis, da seruis tuis. & p̃teritio Dauid. Qui respondit, dicens: Quia est Dauid? Et quis
est filius isai? Nunc meruerunt serui super terram qui seruiunt Dominos suos.
Hoc audiens Dauid, iratus est valde, iubetq̃ re seruis suis accingi gladio,
quasi vindicaturus in eum. Quod audiens Abigail vxor eius prudens & sa-
pient, nescio vico eum panibus & vino & arictibus coctis occurrat Dauid, &
descendens de atino, prociuit in al pedes eius & ait: In me sit, Domine mi, hæc
iniquitas; Rogo ut suscipias hanc seditiõem hanc, quam attulit amicitia tibi Do-
mino meo: malitia non inueniatur in te. Non veniat hoc tibi in sanguinem cordis &
scrupulum, quod effuderis sanguinem viri mei, cum confluerit te Dominus Duce
super Israel. Suscepit ergo Dauid quæ obtulit, & ait: Nunc pacifice in domum
tuam. Dominus tamen post decem dies visitauit Dauid, percussit Nabal, & ton-
sorem, & mortuus est. Item: Tales similes sunt Laban, qui circumuenit Ia-
cob sibi seruientem, decemq̃ue vicibus mutauit mercedem eius, qui si in
vendit, & reputauit quasi alienas, comeditq̃ue premium earum. Ob quam
causam, cum ierat tondendas oues, Rachel furata est idola patris sui, quæ in-
ter omnia chariora habebat, & fugit. Item: Maximi tonfores ouium vique
ad carnes, immò tonfores vsque ad sanguinem, quod si neciuerint, depila-
tores sunt vsque ad pellē, id est, in minoribus domus: exterius vili pulchri, sed
in operibus & interius lupi rapaces. Hi similes sunt Absalon (qui quantò magis
tondebat capillos, tantò ampliùs surgebant; qui agrum Ioab, ad se venire re-
cusantis, habentem messē hordei, iussit comburi) qui quod per se facere e-
rubescent, per officiales subtonfores suos, lenones & haustos tonsuræ scruta-
toresq̃e & indigatores rapinæ suæ adimplent. Quibus confutandis esset mu-
lierculus venales lenocinio circumducere, quàm rapinæ & participio peccati
maiorum studere, cum tamen de raptis nihil possint restituere. Item: Similes
sunt tales Iudæ, qui vxore mortuâ, ulcendit ad tonfores ouium suarum. Quo
adscendente ad tondendas oues, Thamar nurus eius, mutato habitu vidua-
tis, in biuto itineris sedit. Quam videns Iudas, suspicatus est esse meretri-
cem,

Ceteri, cum quâ, loco meretricis, datis ei muneribus, coijc. Item Psalmo: *Nonne cognoscent, in futuro, omnes qui operantur iniquitatem, multiplicem?* Et qui sunt illi, & ob quam causam operantur iniquitatem? Ij scilicet qui, & quia, *denorant plebem meam*, quotidianâ rapinâ & multiplici, sicut *escam panis*, id est, qui ministerio suo vtuntur propter capiendâ munera ab hominibus, non ad salutem hominum, vel ad gloriam Dei. Panis enim quotidianus cibus est & suavis: similiter & ipsi delectantur cum quotidianâ rapinâ, vt simplices Christianos absorbeant. Qui, vt tales sint, indè provenit, quia Dominum non inuocant, sed temporalia. Item Psalmo 25. *Dextera eorum repleta est muneribus*, cum pro iustitiâ pretium pecuniæ, laudis, timoris, iniustæ misericordiae quaeritur. Item Psalmo 143. *Quoniam os locutum est vanitatem, & dextera eorum, dextera iniquitatis*, quæ potius sinistra dicenda est quàm dextera, quia pro his quæ sunt dextera temporalia quaerunt, mutantque dexteram in sinistram, existentes non ambidextri cum Aod, sed ambisinistri; ideoque nec Regem Eglou pinguisimum confodere possunt. Item tales, hoc inaudatum præuariciâ nequeunt implere: *Nescitis sinistra quid faciat dextera*, cum ea, quæ sunt dextera, pro sinistra & temporalibus faciunt. Item nec hoc: *Leua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me*: sed, *Leua manum eius sub capite meo, & leua eius amplexabitur ire*, qui non habent, nisi leuam, pro leuâ tantum operantes. Item: Tales in iudicio cum hædis foetidis collocantur à sinistris, non cum agnis à dextris suauiter redolentibus, qui hîc non nisi sinistram quaerunt. Item Zachariae 5. *Et dixit angelus ad me: Vide quid est hoc quod egreditur. Et dixi: Quidnam est? Et ait: Hæc est amphora egrediens. Et dixi: Sic est oculus omnium in terra, & ecce talentum plumbi portabatur, & ecce mulier sedens in medio amphora. Et dixi: Hæc est impietas. Et proiecit eam in medio amphora, & misi missam plumbeam in os eius.* Hieronymus: Olim sedie iniquitas super talentum plumbi, modò verò super talentum auri. Nunc impletum est Poëtæ illud:

2. dicit.

3. Pers.

2. 1. &

27.

Adant.

5. 3.

Gant.

2. 6.

D

Mact.

1. 3. 33.

Hier.

Com.

met. in

Zachariae

riam

5. &

Nabô

E.

Pro.

perli

l. 9. E.

legia

11.

In A.

Ba A.

Post id

* Im.

2. 1. 6.

Gent.

M.

Aurea nunc verè sunt sacra, plurimus auro
Venit bonos.

Auro perficitur, quicquid capteatur iniquè,
Nemoq; pratense munere vana roget.

Item Arator:

Hæc tecum mente sagaci
Solus, quid esse putes, rutili quod massa metalli
Ponitur ante pedes, sacris non tradita dextris,
Contemni debere probant quod tangere vitant,
Calamitumq; docent, quod subdunt gressibus aurum,
De que terrena veniunt ad pectora cura,
Consimili iactatur humo, quo sistat anare

Mens tua, discite loco quod tu custodis anhelus,
Quod statione premis, quod cernere sapius ardes,
Eius in amplexus per somnia cuncta recurris,
Horrescunt tractare pji, nec tunc quoque grstant
Cum bona facta parant, quantum speculantur in illis
Stare nefas, & dona gerens contemnitur aurum.

Item Claudianus:

Propria solatia * soris

Communes vult esse notas, & venditus ipse
Vendere cuncta cupit, cum tantum saepe duorum
Diuersum, suspendit onus, cum pondere iudex
Vergit, & in geminas nutat prouincia lances.

Vnde Hieronymus: Iudex non debet esse sicut statera, quæ modico obli
pondere inclinatur in aliam partem, & ita iniusta est: sic & iudex, qui respi
cit munus vel personam, vel aliquid præter iudicium Domini, propter quod
inclinatur in aliam partem, minus iuste examinat. Vnde Salomon: *Pontus &* *Provi.*
statera iudicis Domini sunt. Qui autem propter murus vel aliud huiusmodi *16, 11.*
declinat iustum iudicium, seu in circumstantijs eius & appendicijs, seu in su
bstantijs sententij pondus & pondus habet in damo. Vnde Salomon: *Abomin.*
eo est apud Deum, pondus & pondus: statera dolosa abominabilis est Domino. Pon. *Deut.*
aus aequum voluntatem eius. Item Deuteronomij ca. 25. *Non habebis in succulo di* *25.*
uersa pondera, maius & minus non erit in demo tui. Abominatur enim Dominus *Provi.*
eum qui facit hæc. Item: *Beatus qui excutit manus suas ab omni munere:* Augu. *20, &*
sternis dicit: Pecunie, laudis, timoris gratie priuatis iniuste misericordie. *11.*
Vnde Dominus in Leuitico: *Ne consideres personam pauperis,* Augustinus ad lit: *Angu.*
In iudicio: quia, qui patit succello pauperis, misertus eius in causâ iniustâ, *14, 33*
percutit cor eius. Item Exodi cap. 23. *Non declinatus in iudicium pauperis.* Sed *Cap. 19*
hodie non oportet hoc præcipi: Contemnuntur enim modò pauperes in iu
dicio, immò etiam à fratribus. Vnde Salomon: *Frates hominis pauperis ole* *Provi.*
tunt eum. Item Ieremiæ c. 48. *Maledictus omnis qui facit opus Dei fraudulenter.* *18.*
Gregorius pro corporalis rei premio, vel pro laudis verbo, vel pro humani iu
dicii gratiâ. Item Hieronymus: Sicut vinum abundantius sumptum, etiam
subtile, hebetat ingenium, ita & munusculum iudicis iudicium, ne possit cer
nere verum. Item: Sicut Matronæ quæ accepit munusculum aliunde missum
corruptionis sug est signum, sic à iudice qui accipit, munusculum scilicet, nò
nisi corruptum emanabit iudicium. Item Exodi cap. 18. *Iethro Moysi: Quid* *17, 18*
est hoc quod facis in plebe? Cur solus sedes, ad iudicandum, & omni populus præ
solatatur de mane usque ad vesp. ram? Non bonam rem, inquit, facis: stulto labore
consumerus tu, & populus tuus tecum; ultra vires tuas est equorum; non poteris solus *Exod.*
sustinere. Sed audi verba mea atque consilia, & Dominus erit tecum, scilicet, si ac
18, 18

Cremoueris multitudinem negotiorum, ne pregraueris. Potissimum est, si tales elegeris iudices, ut eos nobiles, potentes qui timeantur. Qui si humiles fuerint, in hoc iustitie & Ecclesie melius provideatur, si autem superbi & mali, oleum additur camino.

Exod. Sapientes & timore. Dicitur in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam. Cōstitue ex eis tribunos, Centuriones, & De. alios qui iudicent populum omni tempore.

Deut. Præcipia quæ eis, dicens: Audite illos, & quod iustum est iudicate, siue ciuis sit ille,

1. 16. siue peregrinus. Nulla erit distantia personarum, ita paruum audietis sicut magnum, nec accipietis personam cuiusquam, quia iudicium Dei est. Quod si difficilius vobis visum fuerit aliquid, in causis scilicet, referre ad me, sicque dimittetis populum in pace. Item Deuteronomi cap. 16. Iudices & magistros constituas immobiles in omni loco portus tuis, quia Deus dedit tibi per singulos tribus tuos, ut iudicent populum in iusto iudicio, nec in alteram partem deueniant. Nec accipias personam vel munera, quia munera excauant oculos sapientum, & mutant verba iustorum coram hominibus. Iste, quod iustum est, exequetur, ut iustus in æternum. Item in Sallustio Cato: O vos omnes homines, qui iustum iudicium iudicare debetis, eccidit est res ob amore privato, vel odio, timore, vel cupiditate, vel gratia, ut si ei esse de iustitia, alioquin rectum iudicium de facili declinabitur.

1. 16. Item Tullius de Officiis: Maxime perturbantur officia in amicitijs, quibus & non est difficile quod recte possit & tribuere quod non sit æquum. Contra officium est, se habere ad aliquem totius scilicet que sunt tribuenda, breue & non distans prope non est. Quæ enim videntur vtilia, honores, diuitiæ, voluptates & huiusmodi: hæc amicitia non quam interponere sunt. At neque contra Republicam neque contra salutandam, iustitiam ac fidem, amici causa vir bonus aliquid faciet, nec si iuxta lex quidem erit de proprio amico. Deponit enim personam amici, cum personam inuit iudicis. Tantum dabit amicitie, ut veram amici causam esse moneat, & ut exorandæ litis tempus, quo ad per legem liceat, accommolet, nihilque propterea ei tribuat, nisi quod iustitia fide impendit. In danda sententia solum Deum in mente habeat, non amicum. Nam hominibus facienda sunt, quæ amici velint, non amicitia tales sed coniurationes dicenda sunt. Ergo is sit in lex & talis, qui dicat patri, & cuiusvis homini: Nihil ego.

Deut. Item Amos: Querite Dominum & euertis, ne forte comburatur, ut in domo Ioseph. Vos qui conuertitis in a synthium iudicium vestrum, & iustitiam in terrâ, & pro terrâ, terrenis scilicet relinquitis. Facientem, Deum scilicet, Arcturam & Orionem: qui subdet vastitatem super robustam, scilicet, fortem & magnum deprimentem populum & depopulantem, vel depopulationem super potentem affert. Vult: Potentes potenter tormenta patientur. O qui habuerunt in porta corripientem, & loquentem perfide abominabilem: Idcirco pro eo quod dissipatus pauperem, & pradam electam tollebatis ab eo, domos quaduo lapide edificabitis, & non habitabit in eis. Vineas amantissimas

firmas plantabitis, & non biberis vinum earum; quia cognoui multa scelera vestra, & fortia peccata vestra, hostes isti, & iniusti iudicii, accipientes munus. Ideo prudens in tempore illo tacebis, quia tempus est malum, quando quis non recipit correptionem, pro quo prudens tacet, ne Sanctum dei conturbet. *Quarite bonum & non malum, & Dominus erit vobiscum: Olite malum & diligit bonum, & constituente in porta iudicium, si forte misereatur Dominus reliquis* Ioseph. Item Amos: *Vidi Dominum stantem super a tere, & dixit: Percute cardinem & commoveantur superliminaria. Avaritia enim in capite omnium, & non sumum eorum in gladio interficiam. Non erit fuga eis; fugiet & non saluabitur ex eis, qui fugerit. Si descenderint usque ad infernum, inde manus mea educet eos; & si ascenderint usque in calum, inde deiciam eos.* Item idem cap. 2. *Hec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Israel, & super quatuor non convertam eum pro eo quod vendiderit argento iustum, & pauperem, pro calceamentis qua conerunt super pulvorem terra, capita pauperum & viam humilium declinant, & super vestimentis pignoratibus accubuerunt, & vinum damnatorum biberunt.* Item idem cap. 3. *Nunquid rugiet leo in saltu nisi habuerit pradam? Nunquid dabit catulus leonis vocem de cubili suo nisi aliqui laprehenderit? Nunquid cadet avis in laqueum terre absque aucupe? Nunquid auferatur laqueus de terra, antequam caperetur? Item idem cap. 4. Audite verbum hoc vacce pingues, que estis in monte Samarie, que calamitatem iustis egitis, & confringitis pauperes, que dicitis officialibus vestris: Afferte, afferte & libemus. Iuravit Dominus, quia vos, & reliquia vestra in ollis feruentibus proficiemini in Arnon. Item idem cap. 6. *Ecce qui opulenti estis de Sion, & consilii in monte Samaria; optimates capita populorum. Transite in Chanaan: descendite in Geth, & videte, si latior terminus eorum termino vestro est. Quasi diceret: Non tot facinorosa apud idololatrias videbitis, quod apud vos agrotantes compatiuntur domum Israel. Verbum terribile. Qui si parati estis in domum malum, qui appropinquatis solio iniquitatis, qui dormitis in lectis ebrietas, & lascivitis in stratis vestris, comedentes agnum de grege, & vitulos de medio armenti; qui canis ad vocem Psalterii: sicut David praeceperunt se habere quasi canis, & bibentes in phialis vinum, & optimo unguento delibuti, & nihil compatiebatur super concretionem Ioseph. Hec dicit Dominus: Quia in capite transmigrantium migrabitis. Item Iosue ca. 3. *Disce, quia praebo eum eis in iustitia: qui per suum puerum in prostrato, & puellam vendiderunt pro vino, ut biberent, demolientes scilicet & corrumpentes pro more animas effeminas, senes & pueros quas vendunt in seivum uti de Sion. Item Olee: Non est veritas in terra, non misericordia, non scientia, sed male habet mendacium, furum & homicidum: invidiam autem, obliuio legis Domini Dei sui; & ego obliuiscar eorum, & furum eorum: Gloria eorum in ignominiam commutabo. Peccatores populi non conederent, non dico comedentes tantum oblata pro peccatis, vel quia absorbentes & destruentes per orationem, doctrinam, & confessionem.***

(quod

- (quod bonum esset) sed iustificantes inpium pro muneribus, & pium con-
 demnantes. Item idem: *Audite hoc sacerdotes, & attendite domus Israël, &*
 domus Regis auctoritate, quia vobiscum iudicium est, quoniam laqueus facti estis
 speculationi & habere expansum super Thabor, ad capiendas aves, & vti-
 culas tantum. Item Amos: *Ecce vobis, qui conuertitis in amaritudinem iudicium,*
 & fructum iustitiae in absinthium; qui letamini in nihilo. Nihilum est acceptio
 personarum, timor, remissa misericordia, corruptio per munus, sacculus
 pauperum, & huiusmodi. Qui dicit: Nunquid non in fortitudine nostrâ assum-
 ptimus vobis cornu, praelationis & dominationis? Sed nemo sibi assumit honorem,
 &c. Item Oleg: *Si fornicaris tu Israël, non delinques saltem Iuda; & nolite ingre-*
di in Galgala, scilicet volutabrum vitiorum, & ne ascenderitis in Beth-aen,
scilicet in montem superbiae, post Ephraim. Quoniam calumniam patiens E-
 phraim, fractus iudicio, capit alire post sordes. Item Malachiae cap. 1. O Sacer-
 dotes, qui despiciatis nomen meum, qui offeritis super altare meum panem positum,
 & dicitis: Mensa Domini despecta est: Si offeratis eorum vel clauum nonne ma-
 lum illud est? Offer illud Duci, si placuerit ei. Et intra: Quis est in vobis, qui claudat
 ostia, & incendat altare meum gratuitè? Non est mihi voluntas in his, idcirco nec mu-
 nus suscipiam de manu vestra. Nomen meum pollutum, mensam meam contamina-
 stis, dicentes: Ecce de labore; & intulistis de rapinis, iudum & languidum, & in-
 tulistis munus, sed ego exstului illud & contemsi. Item idem cap. 2. O Sa-
 cerdotes, si non aperatis cor, ut detis gloriam nomini meo, mittam in vos egesta-
 tem, & maleficium benedictionibus vestris; projiciam vobis brachia & arum
 dextrum, & disperdam super vultum vestrum stercus solemnitatum vestrarum.
 Pactum meum fuit cum Levi, & illud seruauit, & non primitiua Ecclesia, præce-
 ptum & Evangelium Domini, & cetera quæ sequuntur induci possunt ad
 commendationem Ecclesiae primitivæ, & blasphemiam modernæ. Et oportet
 ut ita altare Domini, lacrymis & fletu; Non accipiam placabile quid de manu
 vestra. Item Michæ 2. *Ecce qui cogitatis in corde, & operamini malum in cubili-*
bus vestris; in luce matutina faciemus illud, quoniam contra Deum est manus eorum.
Conceperant agros, & violenter tulerunt, & domos ruperunt, & calumniaban-
tur virum & domum eius, virum & hereditatem eius. Item idem: Nonne verba
 mea bona sunt cum eo qui recte graditur? & contrario, populus meus in aduersarium
 confurrexit, & desuper inimicam, pauperum, pactum sustulistis, eos qui transibant
 simpliciter conuertistis in bellum. Mulieres populi mei cizistis de domo deliciarum
 suarum, a parvulis earum tulistis laudem meam in perpetuum. Item cap. 3. *Audite*
Principes Iacob, & Duces domus Israël. Nunquid non vestrum est scire iudicium,
qui ovis habetis bonum & diligitis malum, qui violenter tollitis pelles eorum, de-
super eos, & carnem eorum, desuper ossibus eorum, qui comedunt aem populi mei,
& pellem eorum desuper excoierunt, & ossa eorum confregerunt, & concide-
runt sicut in lebete, quia carnem in medio ollæ, nequiter agentes in adinventioni-
bus suis.

bus suis. Item idem: Hæc dicit Dominus: Super Prophetas qui seducunt populum
meum, qui mordent dentibus suis, & prædicant pacem; & si quis non dederit in ore
eorum quippiam, sanctificent super eum prælium, quibus erit nox pro regionibus, & te-
nebræ pro luvinatione, quia non est responsio Dei in illis. Item idem: Audivi 96 Mich.
principes domus Iacob, & iudices domus Israel, qui abominamini iudicium, & om- 3, 9.
nia recta pervertitis: Quia adificasti Sion in sanguine, & Ierusalem in iniqui-
tate. Principes eius in muneribus iudicabant, & Sacerdotes eius in mercede doce-
bant, & Propheta eius in pecunia discebant, & super Dominum requiescebant,
decetentes: Nunquid non Dominus in me in vestro? Non venient super vos mala.
Item cap. 6. Audite trius. Et quis approbabit illud? Quasi. Quis erit auctor ho- Michi
rum verborum? supple Deas. Accurat ignis in domo impij, & thesauri ini- 6, 9.
quitatis & mensura muneris plena. Nunquid inspicabo stateram impiam, sic-
culi & succedi pondera dolosi, in quibus divites eius repleti sunt iniquitate, & habi-
tantes in ea loquebantur mendacium & lingua eorum fraudulenta in ore eorum? I-
tem c. 7. Peris sanctus de terra, & rectus cum hominibus non est. Omnes in sanguine
iniduantur, vir fratrem suum venatur ad mortem. Molem manuum suarum di-
cunt bonum: Princeps posulat, & iudex in reddendo est & magnus locutus est tende-
rium animæ suæ. Item Epistola ad Hebræos, cap. 10. Amos cap. 8. Malachias
.cap. 2. Epistolâ ad Laodicenses cap. 1. B

CAPVT XXIV.

CONTRA CLERICOS SUPERFLVIS VTENTES,
ET SE EXCVSANTES PER HOC, QVOD PSALLANT
in Ecclesiâ.

DE corruptione & avaritiâ iudicum hucusque. Hinc prosequamur ve-
ram utinam persequamur Prælatorum fuscinulas, ostia, & nulle alia
fraudis commenta; quibus oculos pauperum exhauriunt, facti piscatores
pecuniarum, non animarum. De fuscinulis his & tridentibus, legitur 1. Reg.
cap. 2 de filijs Ieli: Qui fuscinulas & viciniis mittebant in lebetes, caldaria,
& cassum, & omne quod leuabat fuscinula, tollebat Sacerdos sibi. Cuius
puer dicebat immolanti: Da mihi canem, ut coquam Sacerdoti. Cui immolans
ait: memento primum iuxta morem hunc adeps, & deinde tolle tibi quicquid un-
que desiderat anima tua. Qui respondens aiebat ei: Nequaquam: Nunc enim dabis,
aliquem tollam vi. In quo percutiuntur Prælati, qui stipendijs suis non con-
tenti, per fuscinulas & officiales suos, retia sua in capturam pecuniarum la-
xant, mittentes rete in altum, id est in profundam pecuniæ, dicentes fusi-
culis: Exinanite, exinanite usque ad fundamentum loculorum. Horum autem of-
ficialium tria sunt genera. Confessor, cui Episcopus vices suas in Spirituali-
bus, in 136, 7.

C bus, in audiendis confessionibus, & curandis anabus committit. Quæstor palatij sui, Decanus, Archipresbyter. & huiusmodi qui incrementis & profectibus causarum & negotiorum Episcopi per fas & nefas inuigilant. Præpositus ruralis primus, licet Deo dignior, Episcopo tamen est vilior. Cum isto ei est rarus sermo, rara consultatio super reddendam rationem villicationis suæ, super regimine animarum, in quo patet quantum amabat eas, & Redemptorem & summum pastorem earum. Cum Tortore autem & Præposito, frequens ei est sermo, ratiocinatio & consultatio. In quo patet quantum dilexerit pecuniam. Sed & quod detestabilius est, primum mittit ad officij sui executionem, sine magna fidelitatis eius examinatione præhibita, sine Sacramento iurandi de fidelitate ei seruanda, in regimine animarum interposito. Secundum autem & tertium discurrit usque ad vnguem: Si bene nouerint bursas pauperum emungere, & cum asportato lucro ad Dominos suos redire, quibus tutelam pecuniæ sine iuramento interposito non committit, ut discant ei esse fideles in studio & lucro, pecuniæ, rapinæ, & quod mirabilius est & execrabilius, illis quæsturam, torturam, & exactionem, & prælaturam vendit, ad pretium certum committit. Qui ne damnum & detrimentum propriæ pecuniæ incurrant, per omne nefas exactionum, calumniarum, rapinarum, laxant retia sua in capturam pecuniarum, prædones effecti potius quam officiales.

M
Luc. 5.

Horum autem duorum, scilicet Quæstoris & Præpositi, violentior est Quæstor. Præpositus enim sæpius poena certa & definita reum punit: Quæstor verò, incerta & voluntaria, pro modica culpa maximam poenam infligens. Cuius iudicium & laquei solo auditu timentur: quippe immisericors apparet in omnibus vijs suis. Et quia licet nobis vnde cumque proficere & doceri, tales suggillamus hoc exemplo. Quidam Clericus, cum ad aleam omnia quæ habuit, præter quinque solidos, amisset, coepit se deuotare, Deumque blasphemare, & promittere hos quinque solidos homini, qui eum doceret, quomodo magis Deum offenderet. Aderat qui hoc doceret, sub testimonio omnium eius doctrinam confirmante & approbante, dicens: Si Deum, super omnem peccatorem volueris offendere, has officialis. vel quæstor palatij Episcopi. Item: Ministri & officiales prælatorum ostiola sunt abscondita, sub mensâ Belis, subterranea per quæ furtim ingrediebantur Sacerdotes eius, ut asportarent & deuorarent polita à Rege super mensam. Quos occidit Rex Cyrus eorum fraudem comperiens, tradiditq; Bel in potestatem Danielis, qui statim subuertit eum, & templum eius. Ista ostiola abscondita, iam versa sunt in ianuas & fores patentes. Cum enim tunc bona pauperum & diuitum clanculo subriperentur, nunc publicè, & coram omnibus rapiuntur per commenta infinita, fraudes, & nouitates eorum extorquendi pecuniam inuentas, locoque iuris & consuetudinis iam habitas. Propter hæc ostiola, officiales, scilicet prælatorum & ministros principum, ait Dominus per Ioannem Baptistam

flam militibus & ministris principum: *Neminem conculseritis.* Augustinus Crimen conculsionis est, cū n per metum aut violentiam ab officialibus exigitur & extorquetur pecunia à subditis. Huius criminis pœna, secundum ius statutā est in quadriplum, quæ utinam hodie in duplum statueretur. Item Hieronymus: Ob hoc militibus & ministris statuta sunt certa stipendia, ne dum sumptus quæritur prædō grafiatur. Item: Trepres hoc ait Dominus Apostolis & ministris hie desine: *Eligi vos, ut eatis, siue morā & non ut edatis, sed fructum afferatis,* non rapinā, non lucrū temporale, sed pacatissimū. Vndē sequitur: *Et fructus vestri maneat.* Sed nōne dignus est operarius mercede suā? Ita quidem, sed eo tantum quē definit Dominus: *Etantes & bibentes quæ apud illos sunt,* non quæ apud illos nō sunt. Non ut in delicijs & ferculis exquisitis, cum singulis per singulos dies per vicarium suum sumant. Item: Cū n anathemata veteris testamenti execrarentur, & ab omnibus vlibus separarentur, ut anathema Ierichontinum de quo legitur in Iosue 6. capite: anathemata noui testamenti hodie consecrantur & laxantur in capturam pecuniæ; sed & hodie excommunicatur ut pecunia extorqueatur. Quod Dominus detestans, ait ad Iosue propter Achan: *Polutus est populus anathemate. Tulerunt enim de anathemate, & saturati sunt atque meriti.* & absconderunt inter vasa sua. Vndē nec poteris Israel stare ante hostes suos, sed fugiet eos, donec deleatur ex te, qui contaminatus est hoc scelere. Inuentus est autem Achin reus pro pauculis quibusdam rebus isportatis: *ad vocem Iosue lapsus est ab omni populo, cunctaq, quæ illius erant cum anathemate consumpta sunt.* Item: & quod execrabilius est, hodie excommunicatus non absoluitur, nisi prius præstito Sacramento, quod ad iudicium prælati stibit satisfactorius de contumacia & transgressione. Qui absolutus statim condemnatur in pœnam pecuniariam ad vsus proprios; cū pactio pecuniæ siue in absolute, siue antē, vel pro absolute factā. pariat simoniam. Absolutio enim est spirituale pertunens ad potestatem clauū. Si autem ei adu liceret, ut anathema suum pauperibus erogaret, hoc quidem tolerabile & bonum esset. Si obijciant non esse simoniam, quia sic punire excommunicatos à sæculari potestate eis datum est: hoc quidem verum est quo ad pœnæ ilationem. non autem quo ad absolute. Illa enim à Deo est. Sed nec inferitur pœna à principe tali, nisi separato ab Ecclesiā per annū & diem. Quare ergo & ipsi hoc spatium anticipant; immō etiam suspensionem modicam in pœnam pecuniariam conuertunt? Item: Cū præfidi prouinciæ secundum leges inhibeatur, præter procuracionem necessariam, à comprouincialibus exenia & munucula, quæ vsq, ad quantitatem muneris exerceant, accipere; quantō magis hoc inhibendū esset ministris Ecclesiæ? sed & aliquis præfectus communis alicui si ita administratione eius, nonne cogitur ad restitutionē illius, quod malē in administratione accepit secundum leges sæculares? Quantō magis in administratione Ecclesiastica hoc est obseruandum,

Cum quæ hodie venalis proponitur, & in rapinâ commutatur? Item Cum in crimine iniuriarum, tractatio partium & indulgentia à parte aduersâ concessa, apud forenses iudicē, & litē sopiant. & omnē pecunia tollant; Quomodo immittitur agitur apud Ecclesiasticū? Sed & solus metus Archidiaconi hodie ex fuisse ab Ecclesia transactionem, nisi præuncta manu. & etiam indulgentiâ & remissionē iniuriarum, ad quā tenemur ex præcepto Domini dicentis: *Dimittite, & dimittetur vobis.* Item: Vt execrabile exemplū de huiusmodi ostiolis ponamus. Quidā pro causā pecuniariā subire debuit iudiciū aquæ. Aquā benedictā, eoque spoliato, ligato & sedēte super tabulam cuppæ, vt dimitteretur in aquā, cum remitteret et aduersarius omnem iniuriā & querelā, adfuit quæstor palatii postulans ab eo (nec enim noto, nec contesto) nouem libras & dimidiā ad ius principis pertinentes. Quas dare renuens, diu litigatum est inter eos de summā pecuniæ maiore soluendā vel minore. Aduertens a re n se non liberē abire posse, ait: Pecuniam tibi nec modicam dabo, sed iudicium experiar, & iustus inuentus, dabo pauperibus quinquaginta solidos in pastum. Qui subiit itaque iustum, & mundus inuentus est. A quo, cum à Sacerdote quingue solidi, pro benedictione aquæ exigerentur, irritus est ab omnibus, simulque quæstor palatii. Item Hieronymus: Aded inuasit pestis auaritiæ Ecclesiam, quod timendum est ne de eā possit dici: *A planta pedis usque ad verticem capitis*, hoc est, à minimo vsque ad maximum, à cupiditate, non est in ea sanitas. Item: Quod supra fecit Sacerdotum Baal est, hodie etiam à minoribus Sacerdotibus iuratur prælato, quod omnes causas, ex quibus potest extorqueri pecunia, referent ad ipsum, & quod nullam subterebant, etiam cum possent per se pacem de re illi inter partes componere. Sicque citat aliqui, si super se derint citationi, vt contumaces excommunicantur, si adfuerint se purgaturi, incurrunt peritium. Sed estne tale iuramentum Sacerdotum licitum & discretum? Videtur, cum hoc Ecclesia pro maiori parte sustineat, & cum administratio eorum pendeat de superiore prælato, & ita huiusmodi causa ad ipsam potius videntur spectare. Papa tamen Alexander in decretali quidam scripsit tale iuramentum esse inlicitum & illicitum. Item: Ad hæc officia occasionaliter pertinent Canones quidam prohibentes aliquos in secundo vel in tertio genere amicitias coniungi, coniunctos tamen non separari concedunt. Quibus abutentes, quali fuscum & tridente in castrum pecuniæ proclibito nostro, quos volumus coniungimus, & quando volumus eos separamus. Quod si in metis & terminis positus à Domino subteremus, non sic contra sacramentum. Matrimonij ad voluntatem nostram dispensaremus. Item: Ad hoc fecit illud decretum licet ps, ex utraq; parte fecimus, quod est huiusmodi: Ne quis ducat uxorem sui compatriis, vel conuinctis sui, nec prohibeo, nec concedo. Item: Hæc ostiola sunt meruli, quos Beatus Martinus circa finem vitæ suæ videns in flamine assiduus captus piscium

sciam intendentes, & inhiantes, ait. Forma, inquit. hæc dæmonum est. Qui- A
bus præcepit, ut auclarent à flumine. Item: hi sunt *musæ & perdes* (suauitatem Eccles.
orationis & pacis Ecclesiasticæ, quas utinam Abraham abegnit flabello à sa. 10.
criticis; sed nunc creuerunt vsque ad cotuos. & alleci cadaueribus non re- Genes.
deunt ad arcem. Item: hi sunt Accipitres & quæcumque aues rapaces, quær- 15.
omnium caro prohibetur in lege. Accipiet enim dicitur ab accipiendo, id Genes.
est, rapiend. Sic enim verbum accipitur: hi: Non accipies in pignus aliam mo- Levit.
lam, nec vestimentum vi tue, id est, non rap es. Et in Apostolo: *Suscinete, si quis* 11.
deurat, si quis accipit, id est, rapit. Item: Ad. o viri Ecclesiastici hodie student 24. 6
auaritiæ, quod non est Domini de illis dicere: *Fanes ceciderunt mihi in brachi-* 2. Cor.
is, sed in rapinis, falsis, & finibus peccatorum: qui priores sunt finibus 11, 20.
Iuris enim rapiunt & torantur si iusti verò non sibi, sed lenones sunt & baiuli Ps. 15.
alienæ pecuniæ & aui ab gentes feras & pecora in retia aliorum. Item, hi sunt
canes immundi, de quibus Dauid ait in Ps. 58. *ipsi disperguntur ad manducan-* Ps. 58.
dum, & deuorandum: si vero non fuerint saturati & maruorabunt, acculabunt, 16.
extorquebunt & rapiunt. Item: Quam detestabile est, quod i sputa, in gelia,
lancea, & clauso, & eracem Christi conuertimus, cor illius in for-
tate auaritiæ, in laqueos & retia pecuniæ. Item: *Si seminauerimus vobis* 1. Cor.
ritu diuini magnum est si carnalia vobis metamus, quasi hæc seminatio illam mes- 2, 11.
sionem exigit sibi debitam. Quod si non seminaueris & acceperis debitum, B
etiam illud tu non accipis, sed rapis, & in sacrilegiū debitum conuertis. Si enim
non seminaueris, quomodo accipies? in ratio re dati & accepti consistit pax Ec. Phil. 4
clesiæ. Des spūalia, & accipis temporalia. Ab hoc debito etiam Apostolus,
cū n posset accepisse, abstinit, propter pseudo repellendus. propter cario-
sos amouendos. propter auaritiā subditorum, ne ab auaris & incorrectis,
vel incorrigibilibus aliquid acciperet, & ne impunitatem peccandi, si acci-
peret, sibi emptam putarent. Sed quare hodie non nisi ab incorruptis & ma-
lis accipitur, à bonis nil nisi per calumniam? Item: *Dignus est operarius mer-* Luc. 10
cede sua, quod si non operatur nec laborat, nec etiam manducet: si verò operatur 2. Thes.
dignus est cibo suo, id est tibi debito & necessario, non superfluo & lautitia, 3.
& multitudine ferculorum. *Suo* etiam, id est, suæ personæ & familiæ sibi ne- 10.
cessariæ pro modulo personæ & administrationis sibi debite, non sequelæ
grætionum, in quibus imminet calamitas & destructio, tum pueris ceruo-
bistam propter Sacerdotis. Item: Ad hoc valet exemplum, quod Apostoli,
cū n posset accipere, videntes aliquos spūalia & correptionē nolle accipere,
excussimus puluerem de vestibus suis in testimo. n illi. Quali dicerent: excussimus Marci
marus & puluerem pedum à manibus vestris, quasi nec etiam modi. 6, 11.
cum a te nō & comparabile puluerem, à vobis incorrigibilibus accipiemus.
Et nō solum a vobis, vel infidelibus, sed etiam a trituranis, prædicatori scilicet. ter- 1. Cor.
ra Ecclesiæ vomere prædicationis excolenti legem Dei ruminanti. in areâ 9, 21

C Ecclesiæ, separatione palearum à granis, trituran-
tum. Sed utina n Deus infrenaret ora prædicatorum modernorum, non di-
co ut non comederent, sed ut non raperent & deuorarent: Item Prædicatu-
ro Euangelium, cū n supponitur Euangelio puluinar, quasi diceret: *Lena eius*
sub capite meo, &c. prædicanti hæc omnia adijciuntur. Quare ergo puluinar
supponitur Euangelio? quare hæc accipis, immò rapis, cum non annunties?
Item: Officiales prælatorum non solum sunt sanguisugæ illorū, qui intume-
scunt ut derumescant, sed & colatoria illis lac rapinæ colantes sibi quæ sordes
peccati retinentes. Item: Ad hoc valet illud exemplum prælati, qui per ora
omnium subditorum suorum confessus est. Singulis enim singulas ca-
lumnias, rapinas, & alia peccata confitentibus, inquit: Omnium istorum reus
sum. Ergo tales longâ & multâ manu peccant.

Quid.

An nescis longas Regibus esse manus?

16 He.

roudu.

27. 2.

In ps.

61.

D

Reges dico Ecclesiæ prælatos. Vnde: Et nunc Reges intelligite. Item Psalmo

61. Nolite sperare in iniquitate, & rapinas nolite concupiscere, diuitiæ si affluant,

in ps. nolite cor apponere. Item Augustinus: Idem accidit in mure, & in latrone, &

in raptore. Prædatis? & præda efficietis. Tenes? & teneberis. Rapis? & ra-

pieris in mensecula. Sicut mus ad escam concupiscit rapinam, qui eam à rap-

toribus accipit. Item Job cap. 31. Si aduersum me terra mea clamat, &c.

CAPVT XXV.

CONTRA SIMONIAM EXISTENTEM CIRCA EX-
ERCITIUM ECCLESIASTICORVM OFFICIORVM,
seu quorumlibet spiritualium, quæ ne pro tempo-
ralibus fiant, prohibetur.

Iustitia & administratio Reipublice non tantum in diffinitione causarum
constitit, verum etiam in celebratione & collatione Sacramentorum &
exercitio Ecclesiasticorum officiorum, seu quorumlibet spiritualium. Quæ
ne pro temporibus fiant, prohibet Sacra Scriptura, auaritiam sic illicitè ac-
cipientium, iustitiam quæ & Deum, cum Iudâ, vendentium, in pluribus locis
suggerens. Primum in Euangelio sic: *Spiritus est Deus, & eos qui adorant eum in*
spiritu & veritate, id est, pro spiritualibus & veris bonis oportet adorare, ut
adorat oſ, spiritualium omnium executionem complectatur. Non ait: Pro
temporalibus, sed pro æternis. Alioquin, nisi, *Oculus tuus fuerit simp. ex, totum*
corpus tuum tenebrarum erit. Item. Tullius in Officijs: Nullum vitium tetrius
est auaritia in principibus, & Reipub. gubernantibus. Habere enim que-
ritui a publicam, non modò turpe est, sed sceleratum, nefarium, & sacri-
legum. Itaque quod à pello Pythius oraculum edixit, Spartam, nullâ re aliâ,
nisi

VERBUM ABBREVIATVM.

71

A

nisi auaritiâ, esse perituram: Id videtur non solum Lacedæmonijs, sed etiam omnibus opulentijs populis prædixisse. Nulla enim re facilius conciliare beneuolentiam multitudinis possunt ij, qui Reipublicæ præsumunt, quàm abstinentia & continentia. Qui verò populares esse volunt, & administrationem Reipublicæ attentant, ut quæstui & gloriæ studeant, fundamenta Reipublicæ labefactant. Item idem: Ex eodem vtero naturæ nati sunt continentia, & abstinentia, & caro. Cato: Quantò magis ex eodem vtero gratiæ & Euangelicæ doctrinæ nasci deberent continentia & abstinentia, & populus Christianus? Item Apostolus: *Quæ sursum sunt querite, non quæ super terram*, nec pro terrenis. Item Dominus: *Primum & potissimè, querite regnum Dei, & hæc omnia adicientur vobis*. Non ait: Quærite hæc, & quærite illa, sed hoc præcipuè, & illi adicientur vobis. Item: *Leua eius sub capite meo, non super, & dextera illius amplexabitur me*. Dextera est beatitudo æterna, & omnia quæ viam & iter præparant ad ipsam, quasi, leua pro dextera sit, non dextera pro leua. Vnde: *Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua*. Inde est etiam quòd differentia constituitur inter vetus & nouum testamentum, quia, hoc æterna illud, temporalia promittit. Huius etiam lectio in fine, in signum huius rei, acuitur, illius verò lectio deprimitur. Item: Ob hoc sandalia Apostolorum & Episcoporum, inferius soleas habent, superius aperturas: Quasi dicatur: Prædicatione & quodcumque spirituale ei annexum, nunquam tangat & respiciat terrenum emolumentum, nec abscondatur sub terrâ in vase mundani timoris, sed solum celestia consideret liberè. & sine spe cuiuscumque terreni commodi. Item: Ob hoc Thuribulum in fundo soliditatem habet, in superiori verò parte foramina & aperturas, scilicet, ut fumus orationis ascendat, non descendat respiciens aliquod terrenum commodum. Quod si respexerit inuertuntur sandalia & thuribulum. Et nota quòd triplici ex causâ fiunt spiritualia. Causa propter quam, quæ debet esse solus Deus, & causa sine quâ non possent fieri, & causa sine quâ non fierent. Si spirituale sit ob temporale tantum, & non propter Deum, istud execrabile est & diabolicum. Si verò causa Dei, & causa terreni emolumenti, sine quâ non fierent, cum possint, iam causa sine quâ vertitur in causam propter quam. *Pallium enim meum breue est, &c. Et stratum meum angustum est, &c. Non potestis Deo seruire & mammona*. Quousque clauicatis in duas partes? Non potestis ingredi terram duabus vijs. Tertiam verò causam necessitas humanæ fragilitatis excusat. *Dignus est enim operarius cibo suo*. Item Apostolus epistola 2 ad Corinth. 4. *Non adulterantes verbum Dei*. Augustinus: Pro questu ut pseudo vel vanâ gloriâ prædicantes, sed ex simplicitate & ex Deo, causâ Dei tantum, & coram Deo loquimur & operamur, ut in verbo, quodlibet opus bonum & spirituale intelligatur. Item: Duo fines sunt, inter quos debet concludi omne opus, Timor pœnæ (Nec omnino finis indebitus, quia à peccato excusat & elongat; nec omnino debi-

Coloss.

3, 2.

Mat. 6

Cant.

2, 6.

Mat. 6

B

Isaia 1

28.

Mat. 6

3. Reg.

18.

Ecclesi.

2.

Mat. 10.

2. Cor.

2, 17.

Glossa

inter-

linea.

in hunc

locum,

tus,

Cus, quia non immerito consummat) & amor Dei, scilicet oculus dexter. Si-
Ibid. nister ad supplementum, oculus dexter ad diligendum Deum. Vbi est ergo ter-
Ver. 6. tius ad diligendum nummum, cuius causâ operaris? Item: Illi sunt fines, duæ
 molæ, de quibus Dominus in Deuteronomio cap. 24. *Non accipies loco pigno-
 ris* alterutram molam, scilicet molam timoris, sed maxime molam amoris
 Dei à quocumque opere tuo non auferas. Cùm ergo prima non sit meritoria
 sine secundâ, immò sine eâ quodammodo esse prohibetur, multò magis pro-
 hibita est tertiâ molâ concupiscentiæ, vel quartâ variæ gloriæ ab omni opere,
 ut nec tertiâ alterutri duarum admisceatur. Quemadmodum enim mens di-
 uisa non impetrat; ita nec opus sic diuisum, in quo non est diuisio sub Deo,
 nec propter Deum, sed contra Deum: ita vti iam non sit diuisio & participati-
 o, sed toticipatio illius operis à diabolo. Sed cùm in opus dexterae operatum
 causâ vel amoris pecuniæ acquirendæ, vel nouæ recipiendæ, pariat simoniam:
 Nunquid & si causâ & timore habite iam perdendæ, vel recipiendæ fiat, erit
 simoniacum? Constat quod minus malum. Item: Legitur quòd Amram vir
Exod. de domo Levi genuit filium Moysen de vxore sua, & videns eum elegan-
2. 96. tem abscondit tribus mensibus. Et tu ergo absconde opera tua à cupiditate
 & vanâ gloriâ, ne rapiantur ab Ægyptijs & submergantur, & ne, facta mu-
 liebria id iunctione multræ, referuentur ad opus diaboli. Item: *Intra cubicu-
 Mat 6* *um tuum, & clauso ostio,* à cupiditate & vanâ gloria ora, bene operando, *Pa-
 trrem tuum.* Item: Cùm duplex legitur inuitatorium, Plalmus & classicû, ter-
 tium in Ecclesiâ canticus cæteris inuenitur donatum. Item: Dominus præ-
1. Cor. cipit Pascha celebrari *in azymis sinceritatis & veritatis,* Augustinus: Sine om-
5. 8. ni corruptione vitiorum, in veritate bonorum operum, quæ sunt dextera.
Gal. 5. Cui si admisceatur sinistra, iam in fermento veteri celebratur Pascha. Pascha
inter. celebrat Sacerdos, quotiens ad altare accedit, ut Agnum Paschalem immo-
ad vi- let. Item: *ideo dixi mandata tua super aurum & topazion.* Augustinus: Non
dem propter aurum & topazion, vel aliquod temporale, ut Iudæas allucien-
locum. d, temporalibus: quæ minor est Christianus, si spiritualia egerit pro temporali-
Psal. 118. bus, qui super ea, non propter ea tenetur diligere mandata Dei. Cuius vita
127. debet esse crux & martyrium, ut illud hic attēdat: *Horabitur & habitus* eos non
In me consolationem terrenam, ut expectet in futuro sibi conferendam beatitudi-
Psal. 118. nem æternam. Item Augustinus. Ideo noluit Dominus per baptismum amo-
16. 20. ueri perire non sicut & culpam, ne delicatè in Deum crederetur, potius, scilicet
Enchi- cet, intuitu amotionis pœnæ, quàm amore fidei & iustitiæ.

66. *En-*
li. 2. de
peccat.
merit.
En re-
miss. c.
 24.

C 74 ciens quæpiam per dexteram. Si obijcis, quod bona species est ideo, quod plures & frequentes sic psallunt & canant, Deoq; se seruiunt in Ecclesia audi Augustinum hoc improbantem, cum ait: Melius est peccare in spiritu & casti-
ti, quam impurè & non sincerè fieri, tractari, vel tangi. In hac denique ob-
iis agendis, Dominus non frequentiam multorum probat, sed deuotionem in
animorum. Item: Pulsante vltimâ campana horæ nunciatæ in quadam Ec-
clesiâ, repagula quæ polito in perculâ chori parandâ, cucurrerunt Clerici
tanquam ad scienciam, & tanquam vetula & luctantia: quidam se incur-
uantes, quidam super repagulum saltantes, vt intrarent: quidam autem per
maiorē portam intrantes inordinate cum per eam non liceret ingredi nisi
personis Ecclesiæ. Ob hanc etiam turpitudinem vilius quæstus, dictum est
à quodam laico, & supplicatum cuidam clerico, ne propter dedecus, horæ illi
interesset. Sed quid ageret? Si chorū intraret, cupiditate tangi notaretur a
laicis: si non, superbia à clericis. Item: Quidam præbendarius in duabus Ecce-
lesijs vicinis, nocturnis horis adfuit in vtrâ, diurnis in aliâ, & ita Oluerto cur-
rente, & sibi vtriusque respondente, restinante ditabatur. Item: Quis con-
stitutus certus pensionarius super huiusmodi mercedonum distribuendum,
cum videret multitudinem clericorum horis interesse, murmurauit & doluit,
D clericosque increpare cepit, eò quod assiduū interesset horis & multi. Item:
Quid vilius quàm duas horas in Ecclesiâ quadam (quia ad illas decantandas
non est constituta certa pecunia) à laicis dici horas Domini, cæteras denarij,
inimò diabolij? Imò ad has horas decantandas, & horas etiam Beatæ Virginis
non adfuit clerici, sed præsentēs in alijs, ab his fugiunt, vt nullum opus tibi
venderet in Ecclesiâ Spiritus Sanctus, cum nihil gratis ea fiat, sed omne tibi
venderet nummus. Et in summa: Sicut ante hoc miserum mercedonum con-
stitutum, decus & laudabile fuit chorū intrare, Ecclesiastica officia cele-
brare, in his assiduū esse; ita nunc dedecus & ilaudabile, cum in istorum
assiduitate reputemur esse cupidi magis quàm deuoti: & ita nunc:

*Nobilis Ecclesia quondam venerabile nomen,
Prostat, & in quaestu pro meretrice sedet.*

CAPVT XXVII.

CONTRA SIMONIAM EXISTENTEM IN SV-
STANTIIS SACRAMENTORVM, PRÆCIPVE
Eucharistiæ.

S venalitas, lepraque Giezi & simonia Simonis adeo turpis est & damna-
bilis in appendicijs Sacramentorum, vt supra innouit, quāto magis &
in ipsis substantijs Sacramentorum, præcipue in Eucharistiâ? Totus enim
Christus

Christus ibi sumitur, fons & origo omnium gratiarum, cum alijs Sacramen-
tis gratiæ distribuuntur. Pro nulla turpitudine & enormitate peccati Domi-
nus legitur ita iratus esse & irasille, sicut pro venalitate columbar, maximè
Eucharistiæ. Ob hanc enim pestem purgandam, & ejiciendam de Ecclesiâ,
legitur Dominus ardore Spiritus concitatus, ad horam innatam sibi & ineffa-
bilem maculationem & patientiam (quam tamen exuere non potuit, quia *Iselis*
mentis impiorum est, &c. quasi deponens, cum illo facto de *summis*, ven-
dentes & ementes oves & columbas in templo, *eiectis de eo*, & *mensam nummu-*
larum evertisse. Altaria Dei sic vocat propter avaritiam Sacerdotum. Item:
Zelo domus Dei accensus, de quo legitur: *Aelus domus tue comedit me*, dicit
eius *domus mea*, domus orationis vocabitur, vos autem *peritis idem spiritum* tam la-
tronum. In spelunca & rapitur, & dividitur præda rapta. Latro autem est,
qui pro spiritualibus Ecclesiæ seclatur lucra temporalia, qui & non dantes,
nihil quæ offerentes prosequitur corporaliter tentans, quomodo ab eis mune-
ra accipiat & rapiat. Dantesque necat spiritualiter, qui dum læsionem & ra-
pinam bonorum proximi cogitat, quasi latro sedet in spelunca. Item Augu-
stinus: Domus negotiationis faciunt Ecclesiâ, *omnes qui querunt in ea, quæ sua*
sunt, & non quæ Iesu Christi. De qua etiam Augustinus ait: Nemo in oratorio
aliquid agit, nisi id ad quod factum est, unde & nomen habet. Item: Loc eo-
dem zelo domus Domini accensus Petrus, ut imitaretur Magistrum in puni-
tione rabiei & heretis simoniace, ait Simoni Mago estimanti gratiam Spiritus
Sancti esse venalem: *Pecunia tua tecum sit in perationem*. Optatiue dixit
hoc, raptus in sublime Dei iudicium, prævidens in eo pestem Ecclesiæ fu-
turam. Eodem zelo percussit Ananiam & Saphiram ita ut efficerentur mortui
coram eo, dicens illis viventibus: *Quomodo ausi estis mentiri Spiritui Sancto?*
Item: Notabiliter notandum est, quod Dominus adhuc adolescens, nec ha-
bens potestatem publicæ administrationis, sed sitis abiectus & vilis inter eos,
Vendentes & ementes eiectis, &c. In hoc dans omnibus formam & exemplum
accusandi, increpandi, & ejiciendi quod possumus quamcumque speciem
& pestem simoniæ, maximè venalitatem Eucharistiæ. Item: Bis legitur *ei-*
cide vendentes & ementes in templo, dans nobis formam & exemplum quod
non semel, sed semper quotiescumque columbam vendere viderimus. corri-
pere & arguere debemus vendentem & ementem, ut hæc passis eiiciatur de
Ecclesiâ. Item: Si Dominus ita figuram venalitatis columbar corporaliter pu-
niunt: Quamto magis ipsam veritatem & lepram simoniæ punier incompara-
biliter magis? Item: si tunc cum *flavello facto de sunicula* puniti est venalitas co-
lumbæ: Quamto magis nunc puniri deberet, non tantum cum *flavello*, sed
etiam cum *lanis*, *gladijs* & etiam cæteris armis, totisq; viribus impugnat? tē:
Quanta sit enormitas huius sceleris patet ex eo, quod cum Dominus alijs
criminibus homines irretitos expectaret ad poenitentiam, ut Iudam prædi-

Corem, nos instruens, vt sine ordine iudiciario peccata proximorum alia non accusemus, non propulemus, sed tegamus & sustineamus, vt ipse prodigionem Iudg; hoc solum flagitium non potuit sustinere, quin illud itatim & corporaliter puniret, cum cetera verbo corripuerit & puniuerit. Item: In hoc quod vendentes columbas eiecit & mensis nummulariorum euertit, quos ibi auaritia sacerdotum posuerat, vt mutuo darent non habentibus hostias, vt eas sic paratiores inuenirent. Ostendit etiam omnes occasiones simonice, omnemque facilitatem accipiendi, etiam vilia muneacula pro spiritualibus, in Ecclesia eradicandam esse & extirpandam. Item: Quid periculosius, quam quasi cæci ipsum Deum patitur ipsi vendi quam si iusta venditus fuerit, in alijs sacramentis venalitate aperte cernentes. in hoc vero non? Vt cum quidam missam in die integrè dupliciant & duplicent, alij verò præ pudore & timore non audent duas integrare, vnam duplicent, trifaciunt, & multifaciunt, id est, multarum facietum celebrant. Item: Quia tu plus, quam, si ad primam faciem & primum introitum non offeritur, aliam adumere faciem, immò tertiam & quartam, vt offeratur? Hi tales sunt cantantibus fabulas & gesta. Qui videntes cantilenam de Lachrimo non placere audientibus, statim incipiunt de Narciso cantare quod si nec placuerit, mutant de alio. Quæ autem sit causa, quare cetera officia Ecclesiastica in hac ampliare, puritate, & institutione maneant, & non duplicentur, istud solum contra institutionem suam duplicetur constat quod de cibario, quæ ad hoc offeritur & non de illa. Item: Vt adhuc instamus radicali, id est, cupiditas, simoniaq; extirpandæ. sic *Benedictus sit in vita mea. sed licet in nomine tuo, non nominis, non cupiditatis, leuabo manus meas;* quis in honore & gloria Domini leuat, qui bonis insistens, non suam, vel mundi sed Domini gloriam querit. Quod diceret: A me incipio, quia mecum vixi & concupiui, & cetera, & ceterum prædico, Crucifixum adoro, & quod plus est Crucifixum facit in medio, fumo, alijs manducandum distribuo. Quomodo ergo manus mundo crucifixas, te, Christe, conficientes, leuabo ad alium quæ ad te pretiosa multæ?

48.3. Quomodo ad questum, maxime ad pecuniam? Item Simon Magus, qui Christianus esse, & miracula facere volebat propter quod inceptum passus est à Simone Petro: Ob quam vlciscendam quasi dixit ei: Tu reperi me. & ego triumphabo de te, immò de toto capite Ecclesiæ. In ipsa curia, altariibus periam solum, cubile, & thronum & domum meam; vt cum præfatus Angelis, & quasi coadunatus in vno angulo altaris conficere corpus Domini, ego in alio cum ministro altaris, immò cum meo patris alius pro pretio conficiam. Cupiditas dominatur in hoc sacramento, quod tamen in pretiabile est. Item: Si ego ab altari repeller, non ideo minus sed magis simoniacæ cupiditas filia mea, filia summi sacerdotis irrumper in Sacris Sacramentis, omnia in altaribus proponens venalia. Et quod nefarium edicere obus illis.

C in Sabbato; in quo non licebat eis colligere, vel aliquid operari. Qui verò
 amplius quàm gemor, & vitra quod sufficiebat ad vescendum collegerat,
 computruit & verrescebat collectum: Ita timendum est ne Sacramentum
 altaris bis in die ab vnico confectum putrescat, non dico in Sacramento, sed
 in conscientia conficiens propter peccata & scelera sua, illud sic duplican-
 ris. In natali autem Domini propter solennitatem & quasi Sabbatum, tum
 propter mysterium, concessum est rurali Sacerdoti ter conficere. Maior au-
 tem Prælati in quâ iam Beata Maria die semel conficit, in quâ iam bis; sed
 nunc multo plando nullas quotidie celebramus natalie Domini. Item: Si præ-
 dictio assidua non fructificat, sed vilesit; quanto magis & hoc Sacramen-
 tum iteratum in die vilesit, & vertitur in tantum deuotionisq; detrimen-
 tum? Item: In illo tempore erat firmo Domini pretiosus quia rarus, ita &
 confectio Eucharistiæ quia rara: sed nunc vni, quia totiens iterata. Item: Si
 in figurâ vnicus Agnus immolatus in vnica domo, vnica vice in Pascha Do-
 mino offerebatur, immolabatur, totus comedeatur, & festinanter; tu pec-
 cator, Quomodo audes irreuerenter & assidue ipsam veritatem figuræ du-
 plicare, triplicare, multiplicare sub notâ & specie venalitatis, cum de hoc alta-
 ri non solum tant edere, quod ad internatulo, corporis, asseruiunt? Item: Si legis Sa-
 cerdos semel in anno cum sanguine intrabat in Sancta Sanctorum, semel
 quotidie cum incenso in Sancta. Quomodo tu peccator Sacerdos euangelicus,
 quotidie, & quod abominabile est, bis in die intrare audes in Sanctissima
 Sanctorum, carum Sanctorum Sancta, & celestia pignora, sic irreueren-
 ter & minus timorati, quia assidue, & forsan sine sanguine & incenso? Cum
 sanguine, id est, cum fide passionis & dolore cordis, ab eo, quasi quodam san-
 guine per oculos emanante, & cum lactu agrestis, cum incenso orationis
 acceditur ad hæc Sancta. Hunc enim calicem lachrymæ faciunt dul-
 ciorum. Item: Si Sanctus ordo Carthusiensium in holocaustum, hic etiam
 oblatorum Deo, à labe mundi per abstinentiam & macerationem carnis pur-
 gatorum, & iam volantium super pennas ventorum, non nisi in festis & profe-
 stis, spirituali officio intitulatis, audet conficere, Quomodo tu peccator Sa-
 cerdos, intrepidus audes tam Sancta irreuerenter (quia bis in die) tractare?
 Item: Quidam iustus aduertens & considerans quod Dominus in sexta terriâ
 positus, rait in monumento nouo, & syndone mundâ, nec mutauit sepul-
 chrum, sed quieuit in illo per sabbatum totum in Domini. & tertiâ die sur-
 rexit, proposuit, quod tantum in tertio die conficeret, vno die, quasi requiei,
 interposito, in quo quidam syndonem suam, id est, conscientiam, lachry-
 mis & penitentia; & feruas & deuotius resingeret in tertiâ die ad corporis
 Domini confectionem. Item: Si in ieiunio semel tantum in die acceditur ad
 mentis corporalem, quanto magis ad mentis spirituales? Si tunc vnica
 efica, spiritualis nunc spiritualiter multiplicatur per quædam extrinseca con-
 dimenta

imenta introitus, vsque ad nauseam, vsque ad ebrietatem. Item: Quidam **A** maiore interpretantur illum locum Dominice orationis: *Panem nostrum quoti-* *Luc. 11.*
di panem a nobis hodie: non a nobis tantum. Item: I Hebrews loco *quotidianum*, habet
sepe, quod interpretatur *saepius*, habetque duplicem interpretationem. Vnde
 Matthaeus interpretatus est sic: *Panem nostrum supersubstantialem*; Lucas, *quo-* *Mat. 6*
tidium; Marcus, *peculiarem*, quem non *super substantialem, & peculiarem,* *Luc. 11.*
& quotidianum faciunt, sed vilem quantum in se est, & venalem, biduanum,
 & triduanum.

CAPVT XXIX.

CONTRA MISSAS MVLTARVM FACIERVM.

O Minis falsitas angulos quaerit, &c:

Dum vitant stulti vitium in contraria currunt.

Horat.

Sic dum quidam vitant pluralitatem missarum, reuergunt cupulinti suæ &
 volumen queritantes, non in vitium tantum, sed in monstrum incidunt, in-
 stitose multis bifacientes, trifacientes. Et cum apud Apostolorum legatur
 Ecclesia constare ex personis multarum facierum, nusquam legitur missa
 duarum, vel trium facierum. Item: Apud Petras legimus Ianum bicipitem,
 Hydram septicipitem, Arctura centimanu, Geryonem, bicornem, alium
 tricornem, nusquam legitur milia bicipitem, bifaciatam, multifaciatam.
 Monstruosius enim omni monstre est multas bifaciare, trifaciare, & huiusmo-
 di. Item: Tales obuiant mysterio missæ, quia:

Expiunt opum, superbiam, gloria, laudes,

Rite electione triplicata, preces.

Horat.

lib. 1.

Serm.

Sac. 1.

B

2. Cor.

1.

Vide

Notas

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

39.

40.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

47.

48.

49.

50.

51.

52.

53.

54.

55.

56.

57.

58.

59.

60.

61.

62.

63.

64.

65.

66.

67.

68.

69.

70.

71.

72.

73.

74.

75.

76.

77.

78.

79.

80.

81.

82.

83.

84.

85.

86.

87.

88.

89.

90.

91.

92.

93.

94.

95.

96.

97.

98.

99.

100.

101.

102.

103.

104.

105.

106.

107.

108.

109.

110.

111.

112.

113.

114.

115.

116.

117.

118.

119.

120.

121.

122.

123.

124.

125.

126.

127.

128.

129.

130.

131.

132.

133.

134.

135.

136.

137.

138.

139.

140.

141.

142.

143.

144.

145.

146.

147.

148.

149.

150.

151.

152.

153.

154.

155.

156.

157.

158.

159.

160.

161.

162.

163.

164.

165.

166.

167.

168.

169.

170.

171.

172.

173.

174.

175.

176.

177.

178.

179.

180.

181.

182.

183.

184.

185.

186.

187.

188.

189.

190.

191.

192.

193.

194.

195.

196.

197.

198.

199.

200.

201.

202.

203.

204.

205.

206.

207.

208.

209.

210.

211.

212.

213.

214.

215.

216.

217.

218.

219.

220.

221.

222.

223.

224.

225.

226.

227.

228.

229.

230.

231.

232.

233.

234.

235.

236.

237.

238.

239.

240.

241.

242.

243.

244.

245.

246.

247.

248.

249.

250.

251.

252.

253.

254.

255.

256.

257.

258.

259.

260.

261.

262.

263.

264.

265.

266.

conjugata purificanda, vel alius eius necessitatis emergaret. Ommino autem inhabitum fuit, ne aliqua necessitate vigente, ita bincerentur missæ, sed de potestâ casu post hostiam missam, introitus missæ Cathacumenorū inchoaretur, vas & alius pro hâto sacerdotis. Item: Obiitatur mysterio missæ ab Ecclesia vniuersè approbato. Sacerdos enim stans primò in missâ ad dextrum cornu altaris, significat aduentum Christi ad populum Iudaicum dextrum & sibi peculiarem. Primò reditus eius, a dextro cornu ad sinistrum, aduentum Christi ad Gentes idoleiâtras, in quarum collectione adhuc immoratur. Reditus eius à sinistro cornu ad dextrum, significat collectionem relinquarū ad fidem, quæ erit tempore Henæ & Menoch, quam anticipat & maturat, imo factam esse figurat, sic reuers frequentes a cornu ad cornu, tamen nondum significat vel repræsentat hostiam esse missam. Item: Per missam

Iean. 1. passio Domini, qui se *pro patre*, quasi, de dextro cornu altaris, *transiit in mun-*

1. Iean. dum *sinistrum & malignum* Qui, cum eius hora veniret, ut de hoc mundo per pas-

5. sionem transiret ad patrem, missus est hostia pro nobis in celum, *ascendens*.

Iean. Christus in *agnum captiuum* dedit *captiuum*. Hanc figuram missæ præ-

13. 1. quam tales destruunt, vel falsam & inanem esse ostendunt, cum à cornu ad

14. 4. cornu redeant, ad sinistram à dextra, & ad dextram à sinistra nondum mis-

sâ esse. Item: Visitationes vel institutiones missarum, non auctoritas Ec-

clesiæ, sed cupiditas instituit. Cuius rei est argumentum, quod missæ fauora-

D biliores inferantur, non aliæ, ut missa de Beato Lino, vel de Sebastiano, &

huiusmodi. Item: Cum cætera officia Ecclesiastica non inferantur, Cur officium

missæ inferatur pro cupiditate? Multiplicatio enim orationum non est reser-

uatio officii, quia in quibuslibet Ecclesiis, non ideo infertur, licet multiplici-

Dan. 2. Item: Misa sic inferatur, similis est idolo Nabuchodonosor, de quo apud Ba-

nieliem prima visio. Quis cepit erat ex auro, pectus & brachia de argen-

to, venter & femora ex ære, quædam pars pedum ferrea, quædam pars

Item: A bonis tanquam sine exemplo scilicet, quia Ecclesiæ bonæ

non habent hanc consuetudinem inferendi missas. Item: Exemplo de col-

lectione primæ missæ celebrâ quibusdâ Monachis, secundæ recordatur bas-

talit Sacerdotum ceteris huiusmodi discipulis eius dicitur Monachorum.

Exemplum de mutatione secundæ, quæ ad secundum cõfessionem

pro fidelibus oblati in habitu Sacerdotis, non ad primum, cum tamen sede-

ret Monachus in missâ ex se trans oblati non potest transire, sed

sus recessit. Item: Exemplum multum, quod missas in multis

re desistentium; quod autem si de his missis non esset, non

que ad vesperam missas non habent, sed ad matutinam, & ad vesp-

nec Sancti, & cetera. Item: Exemplum de Sacerdotibus, qui

nondum casulâ inferunt missas, sed prius in pectus, & cetera

tus recederet. Item: Exemplum de amodo. Frustrum enim debito p-

missio, cum habeat auctoritas, quia, quanto sepius & specialis pro eis offer-
 tur Sacramentum altaris, tanto amplius refrigerium percipiunt. Item: Cum
 confiter Ecclesie, quod speciales orationes sinuant super generales, ergo si
 tricenale vnius vel annuicarium tricen-
 h alterius annum retetur & aggregetur,
 iniuriabitur alteri, immodò verique cum non tantum generali oratione,
 sed & speciali vtriusque anima ex promisso conspicietur. Item: Nunquid
 missa sic inserta liberaretur à purgatorio anima missi de Agri-
 grantis, rogantis, ut pro eà à iusto missa celebraretur, nisi per
 rationem consequeretur? Item: Exemplum Magistri Fulconis Decani & canonicus, nolentis, ut annuic-
 sarium patris, annuicatio Episcopi aggregaretur. Item: Exer-
 pium Matronæ recusantis oblatas missas à Sacerdote in quadragesima decantandas
 pro fidelibus, quas, licet si in penitentiam inuenias, noluit tamen eas à
 Sacerdote quadragesima seruuio obligato decantari. Sed quid faciet Sacer-
 dos rogatus ab illo & ab illo tricenalia facere, si non fuisse velit ad specialia tri-
 cenalia peragenda? Dicat rogantibus: Pro memor charorum vestrorum in
 tot missis. Non dicat: Pro ipsi tricenale, nisi specie intenderit. Pera-
 gens enim generaliter non est absolutus à fidelibus, qui supplicans sic intel-
 lexit promissi. Item: Si missa est huiusmodi insertio missarum & pluralitas
 tenetur Sacerdos cui libet roganti missas quotlibet eas decantandas cō-
 cedere, cum petitiū, per huiusmodi inuentionem, de facti possit implere. I-
 tem: Missa tricenale, quæ est sine gratiâ & humore confessionis Eucharistiæ, non
 celebratur pro fidelibus. Si ergo duo introitus præmittuntur hostiæ, alter erit
 missa tricenale & i. d. a. que iungitur post missam, sicut & præmissa hostiæ. Quare
 igitur præmittitur hostiæ missa inserta? Propter cupiditatem & in frau-
 dem animarum? Item: Præter duplicem & insertionem missarum, inuenit
 cupiditas nouitatem missarum, sicut unicam missam de omnibus Apostolis
 decantandam. Item: Missam Epiphaniæ, vel alterius solennitatis omni die,
 etiam die Paschæ decantandam (cum:

Singula quoque locum teneant sortita decenter)

Ut tempore Paschali Missæ & Laudes ad alia pertinentes decantentur, ita
 ut alijs temporibus, ut varietas officii totum deuotionem augat ministrorum
 & uisitantis tollat fastidium. Deuotionem autem taliam, ut etiam die Pa-
 schæ si de Anglis celebratur, non vitupero, nisi propter se in laudum. Item:
 Quia etiam vniuersi iherusalem pro se faciunt cel. orant quibus obuiant suf-
 fragi. & orationes pro defunctis inserta. Item: (Quod siens dico) Hoc tan-
 tum Sacramentum quidam in item magicam vertunt, celebrando missas
 super imagines cereis ad imprecandam alicui, cum alicui imprecantes,
 missas si. Nam decies vel pluries decantant, ut ante secum die a vel post
 in domum mittitur, & cum mortis sepiatur. Item: Item qui hanc missam pro
 strage interfectorum, quasi nouorum martyrum in circuitu Ierusalem prostra-

Corum, inueniant. putantes eam esse efficax allectorium ad oblationes propter fauorem oculorum. Ad hunc morbum multiplicem ab Ecclesia expellendum, vnicum hoc credo esse remedium; videlicet, si esset paucitas Ecclesiarum, paucitas in eisdem altarium, paucitas & delectus ordinandorum, delectus etiam ordinatorum & admittendorum; insuper delectus maximè Præpositorum minorum Sacerdotum: Et summum remedium à Gregorio octauo deliberatum esset immotio oblationum, præterquam ter in anno, die scilicet Natalis, Paschæ, Pentecostes, & in die solennitatis Patroni Ecclesiæ, & præsentè cadere defuncti, & in die anniuersarij cuiuscumque. Vide in toto Israel non fuisse templum nisi vnicum, vnicum tabernaculum, vnicum etiam in atrio templi sub diuo altare oblatorium. In Sanctis quidem erat altare incensæ, sed in illo non offerebatur nisi medicum incensum. Hinc pluralitatem altarium detestans Osee, ait: cap. 8. *Quia multiplicauit populus meus altaria ad peccatum, factæ sunt aræ ei in delictum. Offerunt hostias, Dominus non suscipiet eas.* Exemplo ergo vnicui templi, in singulis ciuitatibus vnica deberet esse Ecclesia, vel si populata esset ciuitas, paucæ, ita tamen quod sub vna maiori Ecclesia. Plurimos enim capellanos peperit ministeria illegitima, & plura alia monstra, & extraordinaria.

8. Reg.

Exod.

17.

Per. 11

D

CAPVT XXX.

CONTRA CONFICIENTES, VEL SUMENTES
CORPVS CHRISTI INDIGNE.

Quia supradicta pluralitas, multiplicatio, & nouitas misarum, procedit ex cupiditate & inuentione conficientium, restat dicendum de indigne conficientibus, & sumentibus corpus Christi. Contra igitur indignam contradictionem, necnon & indignam sumptionem scribens Apostolus in epistola primâ ad Corinth. 11. ait: *Propter autem seipsum homo, & sic de pane illo edet, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indigne, &c.* Augustinus: *Sine deuotione, vel aliter quàm à Domino, vel ab Ecclesia mysterium hoc traditum est, celebrando, vel in voluntate peccandi manendo. Iudicium sibi manducat & bibit, non iudicans corpus Domini, hoc est, debitâ ueneratione, à ceteris alijs non discernens, ex consuetudine conficienti vel sumendi corpus Christi.* Item: Gregorius de quolibet indigne conficiente vel sumente corpus Christi, sicut & de Iuda dicit Dominus: *Verumtamen ecce manus tradente me mecum est in mensa.* Exemplo enim Iudæ filium hominis trahit, qui illud inuisibile Domini corporis Sacramentum violare præsumit. Non secundum ritum Ecclesiæ conficiendo, vel sumendo indigne, talis est proditor.

Apud

Aug.

de 20.

cl. 1.

de 20.

p. 53.

Luc.

22.

Ioh. 6.

p. 22.

Ioh. 6.

Vendit.

Vendit, qui, eius timore & amore neglecto, caduca amare conuincitur & criminosa. Item Augustinus: Magis peccant, qui tradunt Christum peccatoribus membris, quàm qui illum tradidit crucifixoribus. Iudeis item idem super Ieremiam 68. *Ne dederim in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto*: Quibus sunt similes indigne confidentes & sumentes. Grauius enim peccant Christum contemnentes in ceteris regnantem, quàm qui illum crucifixerunt in terris ambulantiem. Item non iam veritate posita in meritis & maiestatis inexcusabiles sunt. *Si non emissem, & locutus es non fuisset, peccatum* *Ioan. 15.22.*
impudens non haberent, nunc autem &c. Hi verò per ignorantiam Dominum crucifixerunt: Vnde & pro eis orauit: *Pater ignosce illis, nesciunt enim quid faciunt.* *Luc. 23.*
 Item: Si à pueritia in Freno Ioannes conuersus, in vtero matris sanctus. *Luc. 1.*
 Amatus, etiam à Domino inuitatus, non ausus est illum tremendum Angelis & reuerenda uocem Dominica regere: quomodo tu peccator & pollutus. *Marci 1.*
 non dico verticem, sed totum Christum Deum & hominem, non tantum tangere, sed in ergastulo corporis polluti, quàm includere & incarcerare praesumis? Vel si iste titulus Christum baptizare, à quo debuit baptizari, quomodo peccatrix anima, à quo tota debes inhabitari, illum totum in vili hospitio corporis tui non vereris includere? Item: Si Mariae in tanto seruire Domino diligenti, etque tam deuotè viuo & mortuo obsequenti dictum *B*
est: Noli me tangere, nolum enim in astra ascendere ad Patrem meum, in corde tuo. Si inquam non est ei permissum tangere *scabellum pedum eius* exteriorum, quia non creditur eum qualem esse Patri, quod à *semmo celo egresus eius*: Quomodo tunc peccatori scitum esse credere & permissum, totum Deum, non tantum tangere, sed in toto corpore tuo in mundo ponere? Time, ne non tantum dicitur tibi. *Noli me tangere, sed etiam: Amice, quomodo huc,* scilicet ad caeleste *Matt. 22.11.*
 conuiuium, *inuasisti, non habes vestem nuptialem*, hoc est charitatem? Item: *2. Reg. 6.*
 Si Oza quia in munus exiit ad arcam figuralem, ne declinaret basibus, ne scilicet transiens à Domino ad mortem percutus est. Quomodo magis percuti debeat à Domino, qui in ligno vetem arcam, scilicet corpus Domini, contigit vel tangit? Ille tamen ex libito officio, quia dicitur *Leui*, scilicet gener erat & sacerdos, accessit ad sanctam arcam, sed indignè. Tradunt enim *Michai*, qui in rebus praecedenti concubauerat eum in viore. Quomodo magis autem percutiatur accedentes ad corpus Christi in seculum, concubinari in vermereticum concubatores? Item: *2. Paral. 26.*
 Ozius qui praesumpsit officium in ceteris Domino contra officium Sacerdotum, à Domino lepra percussus est: Quomodo magis lepra immundè morte aeterna. percutiatur à Domino, qui indignè officium eorum in Domino praesumpserunt immolare? Itè: Ex institutione primitiae Ecclesiae lecto Euangelio dicebatur Carthaginiensis: Exite, exite. Stergo membris Christi, habentibus scilicet charitatem, non leuit interese confectio corporis Domini, maxime timendum est

C membris diaboli, & non habentibus charitatem tantum Sacramentum conficere vel sumere. Indubitanter autem dico ministris altaris sic conficentes, vel sumentes, mortaliter peccare, vel etiam circa hoc in altari ministrantes. *Ubi* Scriptum est: *Mundum qui seruit vasa Domini*. Vt vñ verò peccent mortaliter, qui sunt in suburbio & choro Ecclesie; qui tamen cum ministris altaris per deuotionem & conseruium debent corpus Christi conficere, & spiritualiter, etiam non sacramentaliter, sumere, non diffidio. Multum tamen eis tinendum est, cum ad hoc sint membra diaboli, quod interfant confectio corporis Domini, cum Cathecumenis, etiam sanctificatis, non liceret in-
Ubi teresse. Item: *Constituite d. emporium in condensis usque ad cornu altaris*. Nota
Ubi uenitatem & stabilitatem in bono. Item virtutum, ut dicatis: *Haec est*
Ubi dies qui sunt Domini. Item enim, ut *Reliquie cogitationis diem festum age-*
Ubi rent Domini, id est, in serenuitate condescendite, & hoc in condensis omnium acci-
Ubi carum fidei, virtutum, bonorum operum, lachrymarum, quæ hunc po-
Ubi tum facient dulciorem, abstinentiarum penitentialium; qui accedere cupi-
Ubi unt ad hoc ad cornu altaris. id est ad corpus Christi conseruandum, vel sumen-
Ubi dum. Item Exodi 12. Si Dominus præcipit agnum Paschalem & figuralem
D comedi agnum igni, & cum liliis agrostibus, & hoc à succindis venis, re-
Ubi nonitis baculis in manibus: Quare magis præcipit ne ad esum veni Agni
Ubi Paschalis quam accedere nisi cum a marito. Ne quis cornitentiæ decoctus et-
Ubi iam in cibano Spiritus Sancti, calidus. Sibi nihil conseruius, totus, totus virtu-
Ubi tibus indutus, ut nec in pedibus sit d. solutus. Unde: *Culcitra pedes in præ-*
Ubi parationem Evangelij pacis, sed in illo, virtutibus, assuetudibus, operibus bo-
Ubi nis solidus. Item: Ad terrorem incutionem accedentibus ad Eucharistiam
Ubi valet exemplum illius Sanctæ penitentis & pythæ, quæ in deserto peni-
Ubi tentiam agens, semel in hoc Sacramento per quadraginta annos visitata est
Ubi à Domino, per Zozymum Abbatem Eremitarum illius deserti. Cui pri-
Ubi mo contestata est; secundo accedens ad eam, ut ei daret Eucharistiam,
Ubi in aduentu Domini corpus tota est effusa in lachrymas. Licet enim
Ubi singulis diebus lachrymata fuerit, tunc amplius & fere usque ad effusionem
Ubi oculorum.

Vnde

Ubi illa. *His, ea, patris venit ad calicem pietatis.*

Ubi lertus. *Se totam mactat lachrymis, calicis, comprat.*

Ubi Item: De indigere accedentibus ad hoc altare, conqueritur Dominus di-
Ubi cens: *Et desiderant in aliam uiam se, amaritudinem peccati sui, Et in tri-*
Ubi pte. *men, quæ eos sunt ut dberem, eolq. se muni, ut incorporarem, Potauerunt*
Ubi me aceto, acedine prauitatis sue. Sed inueniendum quod Dominus, cum
Ubi Man. *gustaret acetum noluit libere, ita nec tales bi incorporat, etli sacramenta-*
Ubi 57. *liter Eucharistiam sumant, qui de Ecclesia sunt nomine, sed non nomine.*

Item

Item Augustinus : Qui non prius cum Christo crucifixus fuerit carni, A
 mundo, & concupiscentijs eius antequam accedat ad corpus Christi ^{Gal. 5.}
 conficiendum, vel percipiendum, quantum in se est, rursus crucifigit
 Christum, illi que annumerandus est, de quibus ait Apostolus : Rursum ^{Heb. 6.}
 in se crucifigentes Dominum, & ostentui, & in derisum habentes. Item:
 Marcus abscondit sibi pollicem, vt reprobus esset Sacerdotis, timens ne
 raperetur in Sacerdotem. Aded enim reuerbatur corpus Christi confi-
 cere; quod sapius tamen sacramentaliter sumperat. Nunc autem ordi-
 nandi non auferunt sibi naturalia, sed licita & illicita asserunt, vt ordi-
 nentur, & potius causâ quæstus quàm deuotionis & obsequij diuini.
 Item in Vital- patrum : Quidam senior inter Eremitas, cum ab illis e-
 ligeretur in Sacerdotem, & vi quâdam ordinatus ab Episcopo Egypti,
 ait : Ego, licet Sacerdos sim, non conficiam in vitâ meâ, indignum
 se reputans conficere corpus Christi; etsi illud, non conficiens, ab alio
 sumeret. Nunc autem quidam nimis frequenter quasi epulum quoti-
 dianum corpus Christi conficiunt propter cupiditatem, quidam nimis
 rarò propter acediam. Item in Plauto : *Emitte lucem tuam & verita-* ^{Ps. 42.}
tem tuam, ipsa me deduxerunt & adduxerunt in tabernacula tua prius; & ^{3.4.}
ita, Inroibo ad altare Dei, corpus Christi conficiendo vel sumendo, Ad Deum ^B
qui lausit iuventutem meam, id est, lætam iuventam, scilicet gratiæ,
mihî tribuit in re, iuventam etiam gloriæ in spe. Iuuentus etiam naturæ
attendenda est in ordinando, nili grauitas morum, & vitæ Sanctæ supple-
uerit ætatem. Conficiens autem & assistens altari, dum conficit velut in
Paradiso est, posteriorum omnium oblitus. Item : Lauabo inter innocen- ^{Ps. 29.}
tes manus meas, & sic innocens & mundus, exemplo & imitatione eo- ^{6.}
rum quasi Angelus, Circumdabo altare tuum Domine, vt conficiam cor-
pus tuum. Item : Cum iret Iosue in agro Ierichontino quidpiam medi- ^{1. Iosue.}
tans, vidit Angelum cum euaginato gladio, cui ait : Quis es ? Noster es,
an aincerantorum ? Qui respondens ait : Princeps sum exercitus cali. Tolle
calcamenta de pedibus tuis : Locum enim in quo sis terra Sancta est. Cogi-
tes ergo qui accedis ad altare confectorus & sumpturus Eucharistiam,
qui locus in quo sis, terra Sancta est; locum terribilem, domus Dei, & porta cali. ^{Genes.}
Tineas Angelos ascendentes & descendentes illi per scalam gladio euaginato, ne ^{28.}
demerant pedes tua. Tineas ne securus ad radicem arboris iam posita sit, ex co- ^{3. Reg.}
quod indignè accedis. Tineas chorum Angelorum assistentiam contra te, se- ^{27.}
sentium testimonium iniuriarum tuarum, & iram Domini vindicare parato- ^{Mat. 23.}
rum. Si indignè accesseris; vel sacri fionum lau- & orationum tuarum ante
conspæctum Dei in sublime deferentium; si dignè obtuleris. Vnde:

Tempore quo supplex assistit Presbyter arie,

Mactaturq; Patri filius ipse manens.

pistolà ad Hebræos: *Habemus altare, de quo non habent edere, qui tabernaculo corporis deseruiunt, ut qui non macerant & crucifigunt carnem suam cum virgibus & conupiscentiis; qui manus non aperiant in opus &c.* Item: Qui, & quàm digne & timorâtè accedere debeant ad Eucharistiàm conficiendam, vel sumendam, Apostolus in 1. ad Cor. 11. declarat, dicens: *Conuenientibus volui vnum, iam non est.* (id est, non conuenit) *Dominicam cœnam manducare, nisi probatis primum & præparatis, ut ibidem infra ostenditur.* Item: Si cum oramus. *Etiam præcepta sunt a nobis non oriri, vix audeamus dicere, Pater noster, nisi filij eius simus per adoptionem, & nisi petitiones omnes, quæ sequuntur impleuerimus: Quantò difficilius audeamus ipsum totum conficere & sumere, quia hic maior deuotio & puritas conscientie exigitur?* Vnde & hæc oratio præmittitur sumptioni Eucharistie Sanctæ. Item: Vide ne supra vnum gommor, scilicet sobrietatis, hoc cœleste Manna colligas & sumas, ne vermescere faciat conscientiam tuam peccatis. Vide; ut in synagoga munda, & nouâ, & purâ conscientia inueneris corpus Dominicum. Vide, ut illud reponas in sepulchro, in quo nondum quisquam inueniuerit: vel si diabolus ibi collocatus fuit, non nisi, eo delecto, sepelias Dominum in mundo sepulchro tuo. Vide ne ponas vinum novum in vasis veteris peccatis: Vide ut super nouum plaustrum portes arcem Domini cœlestem. Cui, si adiunxeris vacas, tales adiungas, te scilicet & alios, qui non nouerunt retrò recedere colla post vitulos, id est, affectus, videlicet post desideria carnalia, sed directo itinere procedentes, licet mugientes, ardeant Dominum deferant in terram promissionis, in domum Aminadab cœlestem. Item. Item Ps. 117. *Confiteantur diem iolemnem in condensis vespere ad cornu altaris.*

CAPVT XXXI.

CONTRA GERYONES BELLVAS BICORPORES,
BICIPITES IN PLVRIBVS ECCLESIIS.

Pluralitati & bifacialitati & trifacialitati missarum non absimilis, non absona est pluralitas personarum, dignitatum, officiorum circa eandem personam, siue in vniâ Ecclesiâ, siue in diuersis. Sunt enim quidam, qui velut Geryones, Biatet, bicorpores, tricorpores, belluæ multorum capitum monstruosa, contendunt Deo trino in personis & vni in substantiâ, assimilari. Horum enim quilibet, cum sit vnus in substantiâ & in personâ, tamen appetit plures esse personæ in personatibus & dignitatibus Ecclesiæ. Hoc genus hominum monstruorum, & horrendis monstrum, redarguit Dominus in 1. Reg. & in Numeris cap. 4. distinguens & diuidens officia ministrorum tabernaculi, alij officio deputans Meraritas, alij Casithas, alij Gersonitas, alij Leuitas & Aaronitas. Quod si in Synagoga & in figura nulla potuit

C fieri officiorum permutatio, nulla ordinis, vel vicissitudinis obumbratio; quanto magis in Ecclesia, ubi est veritas, hæc permutatio & indistinctio officiorum, personatum, dignitatum esset prohibenda & ab eâ eliminanda, quam adeo deturpauit & confudit, ut ignoretur quomodo, vel sub quo titulo huiusmodi belluis sit scribendum. Item: Si distincta essent officia, dignitates, & personatus, *vere terribilis esset locus Ecclesia, & ut castrorum acies ordinata, aduersus quam non praevalerent porte inferi.* Si autem in acie & bello materiam non conceditur quod idem sit primipilus, & armiger, & constabularius, & Princeps militiæ Senescallus quod idem sit custos dextri cornu bellici & sinistri, idem aquilonaris & australis: Quanto magis in Ecclesia & bello spirituali, ubi pugnandum est, non contra hostes vilibiles tantum sed inuisibiles, scilicet demones & vitia, non debent permisceri officia? Ob hanc in diuisionem personatum & officiorum de facili triumphatur Ecclesia à diabolo, mundo, & vitijs, ut iam dicat: *Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum,* propter membra mea confusa, indistincta & inordinata. Item Augustinus: Si suspectus habeatur secundum leges sæculares, qui duas tutelas, vel plures, sibi peteret, vnde & ab omni repelebatur: Quanto magis, qui in Ecclesia plura officia appetit & usurpat, repelli & suspectus haberi deberet, ne dum duorum officiorum, vtrumque attentat, neutrum bene peragat. Item: Iethro, etiam Gentilis, legitur in Exodo, & in Deuteronomio dixisse Moysi inter causam & causam à mane vsque ad vespertinam iudicanti, ab omnibus ita habito, quod seipsum non habuit. *Stulto inquit, labore confiteri; partire onus tuum in plures &c.* Vnde ait Augustinus: Videtur quidem mihi animum pluribus actionibus humanis nimis intentum Deo quodammodo vacuari, quo tanto fit plenior, quanto in supernâ & æterna libertate extenditur. Quanto magis ergo Deo vacuatur, qui pluribus officijs est intentus? *Quia;*

Ecclesi.

II, 10.

Immun.

Sap. 6.

Exod.

18.

*Pluribus intentus minqr est. ad singula sensus.***O**b hoc ait Salomon: Fili, ne in multis sint actus tui.*Imponit finem sapiens & rebus bonis.*

Moyfes ergo ad consiliam Iethro alios constituit Decanos alios Quinquagenarios, alios Centuriones: Millenarios alios, Pentecentarios, alios Chiliarchos & omnes in permixtos. Quare ergo in Ecclesia idem Decani & Archidiaconi idem duo Archidiaconi, & huiusmodi. Istos autem maiores causas ad Moysen referebantur, de minimis autem non iudicabat, nisi suspectum haberet Decanum, vel alium officialem, qui haberet de his ex officio suo iudicare. Sicq; videtur non esse appellatum pro minimis causis. Nunc autem in minimis causis facti appellati etiam multa tenet. Sed, inquit, Non laboramus, non onerat. sanus sicut Moyfes, etiam pluribus dignitatibus & officijs addicti. Ea enim per Vicarios, per mercenarios, per concubinariorum exsequimur.

73

- C** **strorum.** Quibus obleruatis in Ecclesiâ, rectè & verè dici poterit de eâ. *Pulchra es & decora sicut ierusalem, ut castrorum acies ordinata.* Item in epistolâ Jacobi cap. 3. *Nolite plures fieri magistri fratres mei:* dicit interlinealis: id est, plurimum Ecclesiarum ministri, *scientes quoniam maius iudicium sumitis.* Promiscuis enim actibus officia Ecclesiarum perturbantur. Item: Si prohibitum est ne vna Ecclesia, vna præbenda, vnus Episcopatus in plures diuidatur; à simili per contrarium, non plures vni præbende assignentur, nisi fortè propter penuriam minorum, & multitudinem causarum: & hoc propter turpes & ignominiosas quæ inde procedunt, enormitates: immodò vna videtur, non plures vni. Si præbenda vni contentus vna ex ne; Quare non contentus es vna Ecclesiâ? Atque de quod Ap. Iohannes dicit: *Qui ad vno seruit, de alio & vno.* Non vni. Quia alio & vno de altariis vnat, nec dicit. *Qui altariis seruit, de altario viuatur.* Qui non seru tabario vel altariis, de altario vel altariis viuatur. At enim, in *2a cor. 13. laborat non manducet:* sic ergo vbi non laborat, vel quando non laborat, nec manducet. Si quis obijciat. Quod in pluribus seruus Ecclesijs Respondet. Quoniam vno & eodem tempore pluribus Ecclesijs non potest seruire, & ita proportionatè temporis, à singulis Ecclesijs, in quibus seruit, & prout seruit, beneficium recipiat.
- D** **Consulat vnusquisque conscientiam suam intellectu formâ verborum dantis & accipientis beneficium Ecclesiasticum, qualiter debeat se habere in Ecclesiâ. Triditur enim ei liber, & dicitur. Do tibi hanc Ecclesiam, vel præbendam, ad honorem Dei & obsequium huius Ecclesie. Quasi diceret: Assidues sis Ecclesie huius officio. In quibusdam autem Ecclesijs expressius hæc forma suppletur. Do tibi hanc Ecclesiam, vel præbendam ad honorem Dei, & seruitium huius Ecclesie, vt residens sis & mansionarius in hac Ecclesiâ. Item: *1sa. 4. 1.* Tales malè videntur interpretari: *apprehendent septem mulieres virum vnum.* Videant ne incurant illud iucundum figmentum A. Iohannis; qui cum diu moratus fuisset cum Patribus conscriptis in Capitolio, & ab eo quæreret Mater quid diffinitum esset: nolens Patrum reuelare consilium, nouam adinueniens stropham, respondit matri suæ, audi le, quod de cætero plures uxores erunt vnus viri. Quo audito, mater conuocatis matronis ad ostium Capitolij clamauit: Non duæ vni, sed vna duobus. Sed non duæ vni, sed duo vni: imò hodie plures quàm duo, vt in Ecclesiâ S. Mederici, & multis alijs Item notandum, quod sæcularibus iurisdictionibus non potest vnus miles duobus Dominis duas legiones facere, nisi salua prioris legione, & sic alterius iurisdictioni diminui ut: Quantò minùs potest aliquis se diuidere, vt in pluribus Ecclesijs Deo seruiat, cum se totum & semper debeat exhibere, vt in singulis seruiat? Quidam etiam impropèriuit alij, quod plurimum populorum tutelam suscepit, quàm ipse habuit in suâ Parochia personas: Audui, inquit, quod, cum quidam Decanus vehementer argueret subditum suum super marrantijs quas**

tijs quas faciebat singulis horis, diurnis & nocturnis: ille contrà respondit: **A** Quid me arguitis, qui in tot Ecclesijs, in quibus habetis dignitates, & à quibus redditus & obuentiones quotidie recipitis, tot defectus & marrantias absentia vestri facitis? Sic Decanus ille obmutuit, nec eum, vel alium, super tali defectu & marrantia postea ausus est reprehendere, maiorem in seipso causam redargutionis præsentiens. Audiui etiam, quod cum duo essent Canonici duarum Ecclesiarum, & vnus esset Decanus in vnâ, & alter in alâ, qualitum est vter Pater esset spiritualis alterius, vter esset obedientarius alterius. Responsum est, quod quamdiu sunt in aliquâ illarum Ecclesiarum, ille qui est Decanus in Ecclesiâ in quâ sunt, est Pater spiritualis alterius, & alter obedientarius eius. Qui si non fuerint in vnâ Ecclesiarum illarum, sed fortè in alâ, vel alijs, vter esset Pater, vter filius spiritualis? Contra naturam & monstruosa est talis paternitas & talis filiatio. Infamis etiam haberetur talis medicus, qui curam centum vel triginta egrotorum in eadem vilâ, ne dum in diuersis vilijs susceperet, multò magis ille, qui curas tot animarum, non in vnâ vilâ sed in diuersis, non in vnâ regione, sed in diuersis suscepit, infamie notâ debet percellâ. Item Ioannes in Euangelio suo: *Unus Pastor dat animam suam pro ouibus suis: mercenarius, & qui non est pastor, cuius non sunt oues propriæ, cum aperit venientem, & dimittit oues, & fugit, &c.* Si videt lupum venientem, ergo præsens est. Item: Si fugit, ergo præsens est. Sæpè etiam non fugit, sed auertit oues & reducit ad caulas, prædicat quandoque; ergo mercenarius minus præcât quàm ille cuius est Ecclesiâ, cum semper sit absens. Sed quomodo conuenietur ipse qui semper est absens? Non est pastor, quia non pascit oues; non mercenarius, quia mercenarius semper est præsens, ille verò non. Non ita pie in nostro cupiditas monstruosa nouum fingat vocabulum ad hoc monstrum fingendum, sufficit quòd diuersitatem donorum gratæ & spiritus. Sapienti distribuit Dominus in spirituali corpore, quod docet Apostolus in Epistola 1 ad Corinthios cap. 12. *Diuisiones gratiarum sunt, idem autem Dominus &c.* Et statim subiungit: *Atque quidem per spiritum datur sermo scientiæ, & alij sermo sapientiæ, &c.* Non omnia contulit vni, vt singula membra sibi inuicem subseruiant. Similiter diuersa officia assignat singulis membris Apostolus in humano corpore. Ita in eodem: *si totum corpus est oculus, ubi auritas? si totum auditus, ubi odoratus?* &c. Et statim subdit: *Non potest dicere oculus manui, opera tua non indigeo; aut iterum caput pedibus: Non est mihi necessary.* Sic quoque in dono Patris familias diuersa sunt officia humane necessitatis. Alium enim constituit subulcum, alium bubulcum, alium aurigam, alium veredarium, & cætera, iuxta propriam facultatem, ne aliquod incurrat damnum rerum suarum: Quantò magis distinctio officiorum, dignitatum, in spirituali corpore (id est, in Ecclesiâ) est faciendâ, vt charitas omnia coniungat, & diffusius dilatetur? Vnde ille egregius versificator:

*Excubias capitū oculos, modulaminis aures,
Ductoresq; pedes, omnificasq; manus.*

CAPVT XXXII.

CONTRA BIGAMOS ET LAMECHITAS IN
PLVRIBVS ECCLESIIS.

Pvideat quòd quidam Episcopi mutuuntur ab alijs Episcopis oculos. Et cum sint quatuor Episcopi, qui non habent nisi duos oculos, sic non solum cæci vel lusi, sed etiam monstruosè oculis orbi sunt facti, cum debeant esse animalia plena oculis ante & retrò, ut legitur in Ezechiele. Quisque enim deberet esse Argus, ut spiritualiter videret, & videre faceret. Quia iux-

Cap. 1. Ouid. ita Poëtam:

Meta.

Centum luminibus cinctum caput Argus habebat.

fab.

deci-

mè.

Tales peiores sunt Iulio Cæsare. Cuius cum singula vitia enumerasset: Lucanus, in fine dixit de eodem:

Lib. 3.

Omnia Cæsar erat.

belli

Pharf.

D

Quasi omnes dignitates Romæ sibi usurpauit. Erat enim Consul, Quæstor, &c. & hoc in eâ sè ciuitate. Peior ergo ille, qui in diuersis omnes vult habere honores. Bellum multorum capitum, similis illi monstro, de quo disceptant Theologi, quòd ab vniuerso infirmus videtur vniuersum supra verò aut infra. Et sic mentiuntur qui dicunt quòd sola G. H. eret monstus. Nota quòd nihil magis deturpat corpus vel caput quàm oculi obstantes: nullæ partes corpori magis sunt necessariæ. Dabitur etiam, est, an iste qui est persona multarum facierum, debeat habere similiter singulæ partem vel diuersas singulas. An qualiter scribat, vel qualiter ei scribendum, an eam dignitatis nomine: an omnia dignitatis nomina sint apponenda, an vnam an nomen proprium ita quod non nomina dignitatum, in quo foris offenderetur. Si dicatur quòd nomen maioris dignitatis est præponendum tantum: quid si plures habuit pares dignitates? Si dicatur quòd appropriari ei debet nomen dignitatis illius Ecclesiæ, quam potius frequentat: Sed quid si nunc huc, nunc illuc discurret?

Horat.

Quo teneam nodo mutantem Protea vultum?

lib. 1.

quæst.

Quærat ab eo quis vocetur, vel quo nomine velit sibi scribi, ipse etiam ignorabit. Quidam, cum tali bellæ multorum capitum scriberet, & nomina dignitatum & præbendarum omnium in salutatione præmisisset, audiuit à quodam: Adhuc addendum est istud: Seruus & rusticus de Sancerro. Hanc etiam personam multarum facierum oportebit habere multiplicem habitum, multos breuiarios propter diuersos vsus Ecclesiarum, quibus præest. Sed

quid

VERBUM ABBREVIATVM.

93

quid ei agendum, cum excommunicati sint in hac Ecclesia, omnes habentes tales vel tales pannos? Quid si excommunicatus est omnis, qui in Ecclesia illa habet nisi voces quas alia reprobant? Ite etiam est idolum Horatij multiforme, cuius exemplar in rebus naturalibus non potest inueniri. Vnde:

*Humano capiti cervicem pictor equinam,
lungere si velit, & varias inducere plumas.*

Idem alibi:

Moueat cornicula risum

Furtiuus undata coloribus.

Horat.
de ar-
te.

Lib. 1.
ep. 3.

Furtum etenim est, vel rapina, quod tot bona pauperum sibi toticipat & usurpat. Contra tales loquitur Dominus in Euangelio Lucæ: *In quamunque ciuitatem intraueritis, elige quis in ea sit dignus, & in domo illius manete, & nolite transire de domo ad domum.* Si ergo hospes vultus noctis ita eligendus est dignus: & si non transiendum est de domo ad domum; Quanto magis qui mansionarius & minister debet esse perpetuus in vnâ & eadem Ecclesia?

Luc. 19.
7.

CAPVT XXXIII.

DE SANCTA VNICITATE.

B

Hanc etiam monstruosam pluralitatem dignitatum & huiusmodi in eadem vel diuersis Ecclesijs circa eandem personam, redarguit triplex & sancta vnicitas ne talis cum Dauid dicere possit: *Respice in me & miserere mei,* Ps. 124. quia *unicus & pauper sum ego.* Si ergo, à simili, opponas diuitias; Respondebo: Quia licet inter diuitias esse pauperem. Non expauit Apostolus diuitias, sed mores earum. Prima vnicitas est fidei, Sacramentorum & morum, quæ caret distractis per hæreses & schismata. *Vna enim fides, vnum baptisma, vnus Dominus &c. Vnam potestatem a Domino &c. Vna est columba mea.* In vno cubito est consummata arca. Secunda vnicitas est actuum. Vnde Salomon: *Fili ne in multis sint actus tui.*

1. Tim.
6.
Ephes.
4.
Ps. 126.
Cant. 2.
Genes.
6.
Eccli.
11.
Inuen.
Sai. 6.
Exod.
18.
1. Thef.
Sal. 37.

Imponis finem sapiens, & rebus honestis.

Et alibi:

Pluribus intentus minor est ad singula sensus.

Partire onus tuum in plures &c. A simili: Ergo & ab hac elicitur tertia vnicitas, dignitatum scilicet, officiorum, reddituum. Si enim negatur consequens; & antecedens. Si negatur & prohibetur pluralitas actuum ergo & pluralitas dignitatum, & huiusmodi. Plures enim dignitates vel redditus habere, est antecedens ad plures actus in illis exercere. *Qui enim non laborat, nec manducet.* Sed & apud sæcularem iudicem officium duarum tutelarum petens, suspectus habetur, ne dum vtrumque attentat, neutrum bene peragat. Si ergo prohi-

C bitum est: Ne in multis sint actus tui, fortius prohibetur antecedens, scilicet ne
Ecclesi. in pluribus Ecclesijs, redditibus, dignitatibus sint actus tui. Vide ne ab omni-
 11, 10. bus, ne à pluribus Ecclesijs, redditibus, & huiusmodi ita habearis, quod teip-
 sum non habeas.

CAPVT XXXIV.

DV VNICITATE MALA.

E St & quarta vnicitas, scilicet mala, quā quis singularitatem appetit in-
Gal. 6. ter alios, statuens sibi iustitiam, reputans se aliquid esse, cum nihil sit, supra
 modum, vel quod non habet sibi arrogans, singularis, ferus, vnicornis, super-
Ecclesi. bus. De quo dicitur: *Vae soli, quia si cecideris, per superbiam cadens, non habet*
 4, 10. *subleuantem se.* Item: Omnia omnesque quæstiones, quæ de duplici matrimo-
Genes. nio vxorum Iacob, & de subintroductis ei ancillis induci possunt, & de ijs,
 29. & contra tales: Iacob tamen excusatur, eò quod duas duxerit ad procuran-
 dum sobolem ad cultum Dei, ad multiplicandum populum vnius fidei. Vi-
 derint ipsi, si plures Ecclesias, dignitates susceperint, ob fecunditatem & v-
D tilitatem Ecclesiæ spirituales, potius quam obuentiorem & fructum tem-
 poralem. Si hæc susceperint ad multiplicandum populum in cultu Dei, ad
 multiplicandum filios & fructum bonorum operum in eā. Non videtur qui-
 dem verisimile, eò quod Rachel, Ecclesia aliqua scilicet, fecundior in ob-
 uentionibus & temporalibus fructibus, præponatur Liæ. fecundi ori tamen
Genes. in fructu spirituali. Liæ enim contemnitur, illa prælegitur. Sed & Rachel
 30. Liæ ait: Da mihi partem de mandragoris filij tui Ruben. Quæ respondit: Parumne
 tibi videtur quod præripueris maritum meum mihi, nisi etiam mandragora filij
 mei tuleris? Ait Rachel: Dormiat tecum & quiescat hac nocte, pro mandragora fi-
 lij tui. Nunc autem attribulati duabus Ecclesijs, cum vna & in vna eorum, nec
 vna nocte pro pluribus mandragoris & obuentionibus eius, quas præcipuat,
 dormire, quiescere, legere, & cantare curant. Sed & fecundior esset Ec-
 clesia, si singulis Ecclesijs singuli ministri assignarentur. Si obijcias pau-
 citatem clericorum & ministrorum; at hodie pluribus & indoctis, plu-
 res committuntur Ecclesiæ, & doctis viris & prudentibus pluribus
 nulla, cum nec vna vni talium deberet committi, & plures viro pruden-
 ti pro inopiā bonorum, possent tradi. Sed nec vni medico plures infirmi, nec
 vni tutori plures tutelæ committuntur cum difficultate & periculo, multo
 minus plures Ecclesiæ vni deberent committi, vbi vertitur periculum ani-
 marum: ibi corporum & possessionum. Item: In tales cadit maledictio Dei,
 de quā legitur in Deuteronomio cap. 28. *Vxorem accipis, & alius dormiat,*
 quies-

quiescat, cantet & ministret in Ecclesiâ. Quod sequitur, illis non conuenit, sed contrarium est eis: *Plantas vineam, & non vindemias eam, seras agrum & non metis fructus eius.* Isti autem è contrario, non plantant, non paltinant, non paxillant vineam, neclætamen apponunt, & tamen vindemiant eam, & de vino eius bibunt; non serunt agrum, & colligunt fructus eius, vt ei assimilentur. de quo Dominus in Euangelio ait: *austerus homo es, metu ubi non semina.* *Matt. 21.* *sti, & colligis vbi non sparsisti.* Item: Si offensa generatur in Ecclesiâ, pro mar. 25. tantu & absentia alius per diem, qui legere vel cantare debet in eâ; Quando maior si abiens quis fuerit per annum, immò per decennium, vel maius spatium ab Ecclesiâ, in qua ministrare debet? Sed maxima offensa & marrantia est, quòd vnus bis legat, vel cantat in vnâ nocte in aliquâ Ecclesiâ, Quando maior esse deberet quòd vnus duabus deputaretur Ecclesijs, cùm in eis vnâ die vel nocte legere, cantare, & ministrare non possit? Sed in quadam nobili Ecclesiâ quæ d turpius est quinque vel plures dignitates sunt diuissimæ in obuetionibus & redditibus; pro quibus perceptis in eâ, nec per vicarium, nec per alium seruitur. Non dico, non cantatur, non legitur tantum, sed nec etiam consilij eius assistitur. Quippe nulla personarum quinque, semel in anno præsens in eâ inuenitur. Item: Tales detestabiliores sunt Lamech, qui primus bigamiam introduxit. Isti eni n, non tantum bigami, sed & trigami, & Gen. 4. tetragami, pentagami inueniuntur, & deinceps. Sed & talis quam Ecclesiarum suarum relinquit hæredem omnium cõgregatorum in vnâ earum, difficile erit distribuere, & relinquere singulis quæ sua sunt Ecclesijs. Item: *Isaias c. 5. v. a qui coniungit domum ad domum,* Ecclesiam Ecclesiæ copalandò, & a. *Isa. 5. 3.* *grum agro vsque ad terminum loci maioris scilicet: Nunquid habitabit vos soli in medio terre?* Quasi diceret: Nunquid vos soli sapientes estis, vel soli canere nouistis in Ecclesiâ, propter quod plures vsurpatis?

CAPVT XXXV.

CONTRA EXTERIOREM SIMONIAM, SCILICET
IN OFFICIIS, ET DIGNITATIBVS, ET
redditibus Ecclesiæ.

P Estem & lepram simoniæ, quæ vertitur circa Sacramenta interiora, etiam *Pf. 17.* *Ioan.* *10. 1.* *De fals.* *Jo. ostio* *intra-* *dis in* *Eccle-* *siam.* *Matt. 23.* *usque ad cornu,* & Sacramentum altaris supra suggillauimus: speciem autè eius, quæ cõsistit circa exteriora: Puta officia Ecclesiastica, Ecclesias, dignitates, redditus, personatus, & quæcumq; annexa spiritualibus, sic suggillat Dominus in Euangelio Ioannis c. 10. *Qui non intrat per ostium,* Christum; humilis scilicet, ne erectus offendant in humilem ianuam, scilicet Christum, alioquin casurus erit ex alto. *Et qui non intrat* (vocatus etiam à Deo canonicæ electione,

C electione alioquin auditurus: Amice, *quomodo huc venisti, non habens vestem nuptialem?* in ouile ouiam id est in Catholicā Ecclesiā, & in confortiū fidelium, quodcūq; videlicet collegiū Sanctorū *ascendit alius* in quoquo modo præter Christū, vel non bene de eo sentiendo, vt hereticus, vel *que sua in Ecclesiā nō iuxta Iesu Christi sunt querendo*, vt pseudo- & mercenarius, vel simoniacus: &

Venditus ipse

Vendere cuncta cupit.

Ioan.
10, 1.

(Vix enim bono medio exerceantur, bona sine concludantur, quæ malo sunt inchoata principio. *de factis*, qui quod licitum est suum dicit, id est, oues Dei suas dicit, si regimen animarum ei commissum est; si non: quod non suum est, vt patrum suum crucifixi, & bona pauperum, sicut raptor absconditus, sibi usurpat. *hic est & latro*, quia furus est. scilicet oues Dei. Si regimen animarum habet, occidit septem: etiam nō, & se occidit, & bona pauperum violenter rapit & detinet. *Qui autem in ea per otium*, id est Christum, sincere, *non sua* sed *qua Iesu Christi querat in castro*, id est in ouis. *Ita ostenditur*, id est Sacra Scriptura, quæ ducit ad Christum, & ad beatitudinem eius æternam: vel Spiritus Sanctus, *qui docet omnem veritatem*, aperit ampliore viam ad beatitudinem abscondita scripturarum, quæstionum, confessionum & consiliorum. *Qui enim sequitur me*, non ambulat in tenebris, ignorantie vel peccati: *Et oues*, id est, predicatorum & virorum sanctiorum, humiliter & deuotè obediunt voci eius, quia Christus ipse facit, &

Phil. 4

Num.

4, 49.

Matt.

7, 21.

Clau.

diuus

li. 2

laud.

bis

Stim.

conis,

Ioan.

10, 1.

Exod.

13.

Ioan.

10, 1.

Apoc.

14.

Ioan.

14, 6.

quærit nō aliud. Et hic propriè oues vocat, per vocat, & exaltat. *Et exaltat*, id est exaltat, nominati in ex suo nomine, ex nomine dicitur, id est, prædestinationis, vel gratie spiritualis. De cuiusmodi nominati dicuntur: *Gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in libro vitæ*. Item: *Veni Moyses* vnumque nque, scilicet ex nomine suo, non ex nomine vulgari, non ex nomine pecuniæ numeratæ, non carnalis affectus, non cuiusvisque conditionis priuatæ, vt generis, & humilitatis. *Omnis enim qui unquam vocem vocauit Patris mei, qui in celis est*, siue Græcus, siue Scythia, vel quicumque Barbarus, *hic aptus est regno Dei*. Et Poëta:

Lectus ex omnibus oris

Euehig, & mores non quæ cunabula queris.

Hic oues educti & emittit verbo & exemplo, de Egypto, de peccatis: Et inter eos vult perfectionis consilio, & vite merito & exemplum. *Et oues* id est sequuntur usque in regnum Dei, obediendo & perseverando usque in finem, qui fecit vocem eius *quocumque ierit*. *Alienum autem*, (in quo non saltem non est vox Christi, sed lucri temporalis cuiuslibet bonas alàs videatur) *non sequuntur*, sed fugiunt ab eo, quia non nouerunt vocem aliorum. Sicut autem Christus est *spiritus* intrandi in Ecclesiam & militantem, & triumphantem, ita & *in*, ego sum *Via* in exemplo, *Veritas* in promisso, & *Vita* in premio, & ponis nobis

Ecclesiasticis, non vintulatis. Prohibetur enim in consecratione distinctio-
ne iuncta. De semet ipsis, et antiqua. & lap des Ecclesiæ consecrata in
communes usus redigere. Quod temporalia pro spiritualibus offerri possunt,
videtur ex Numeris cap. 31. in fine: Accedentes filij Israel ad Moysen dixe-
runt: Ob hanc causam offerimus in donis Domini, singula quod in præliis cum po-
tuerimus invadere perijerunt: et, armis, annulos, dorantes, murenes, et depre-
corum pro nobis Dominum. Ergo pro tricarijs, annuatibus, & huiusmodi, licet
exigere, & dare pecunia? Non est ita. Huiusmodi solutio sumitur ex hoc
quod sequitur: Susceperunt Moyses & Eleazar Sacerdos omne aurum ex ære, &
susceperunt intulerunt in tabernaculum testimonij, in munus nuntij priorum, & præ-
coram Domino. Ex quo patet, quia potest pecunia dari Ecclesiæ in memoriale
& exornamentum eius in figuram de votivis sitis in figura Ecclesiæ, & in
exemplum. Et tunc potest dari pro spiritualibus. Ita enim & Petrus in ea o-
rat pro populo, videns illum devotione & opere viciniari Deo; sicut Eccle-
siæ pro dignitate, & operis si petens orationes, & satisfactiones eius. Et
gaudet in eis, & dare Ecclesiæ, ut in ea intuler, præbendas & redditus
accipiat. Non est ita. A se emittit hunc in le reformatur pactum. Sat-
isfingit enim & orationes Ecclesiæ necessaria sunt ad salutem inter amicum Ec-
clesiæ. Et sic de his est salutis pro inter aggregandas et suffragis Ecclesiæ.
Cum enim vult hil dat, sicut, & qui plus dederit, cum devotè, & ex
animo recipiat. Quia tunc per pactus & venales videbunt in ea. Secun-
do datur pecunia Ecclesiæ in necessitate, & saltem emittuntur tunc. Et
strorum & necessitatem luminarium Ecclesiæ, & huiusmodi, sine quibus of-
ficiu divinum in ea non celebrabitur. Tertio, quandoque datur in Ec-
clesiæ pecunia. (quæ tunc expendenda est in pias causas, alioquin cupiditas
eam exigit non debet) non pro spiritualibus, & abolitione conferenda sed
pro pæa presentium temporum. In primo casu excluditur omnis pactio &
conditio. In secundo admittitur pactio, ut scilicet Sacerdos paciscatur cum
patrono de necessarijs vitæ inveniendis. Sic etiam Sacerdos carens beneficio
Ecclesiastico, potest cum alio, ut ministret in Ecclesiâ eius, dum mo-
ram fecerit in scholis super necessariorum inuentione sufficientium tali officio
exequendo: Ut scilicet habeat non tantum vnde viuat, sed vnde pauperes
pascit, ut quod præstare ne. consistet opere. Si militet in tertio casu admit-
titur pactio, quæ tamen cum * sit, siue in secundo casu, siue in tertio, sic fieri
debet, ne propter eam in seculum veniat. Turpis pactio, inhonesta & * forte
cupida semper excluditur. Cum autem officia Ecclesiastica sint de genere
spiritualium, sic etiam Sacerdos veniens ad hunc officium: per iocundum se, & ope-
ras suas, & operationes, & ad hunc officium. Et signum in benedictione nuptia-
li committit, simoniam. Sic qui spiritum non superem, personæ suæ insti-
tutionem, pro emolumento temporalium ad se habendo, in Ecclesiâ suscipit, alius

det, sed ei necessaria vitæ ex oblationibus ministrabit; quod multi appro-
bent, cuiusque ingratum reputant, qui patrum apotito necessaria ministrare
sunt, quali ea spe & eo intuitu sic hoc beneficium receperit, & alius eodem
intuitu ei contulisset? Item: Si Praelatus non inas daturus nepotibus suis
rebus, quibus beneficia Ecclesiastica, & si a hoc eodem ei paru nper cogat, caro,
nili obuentiones & fructus percipiat? In his omnibus casibus, queritur: Si vi-
tiosus fuerit ingressus, & simoniacus. Item: Qui vnum duorum spiritualis
scilicet beneficij, & ei annexi reddituum inuiditum detrahunt, & cui
vnum emit, neutrum inemptum relinquunt; erit qui vnum dedere & reli-
quum, & qui vnum acceperit & reliquum. Sed si talis aliquis aliter con-
fert dignitatem Ecclesiasticam, aliàs non collaturus, nisi fructus eius impi-
gnorauerit ad emendum, vel redimendum agros, vel redditus Ecclesiæ, vel in
fabricam, vel sumptus eius concedenda; & si unus alterum recipit, & non
reliquum, quia non statim. Hæc namque obiecta de annuatis, biennalibus,
triennalibus, & quinquennalibus, que omnia videntur a facere in fraudem simoniæ.
Hæc dicitur, quod quidam dicentes legem, non tenent, tamen ecclesiasticarum
factam eorum auctoritate Ecclesiæ, & ob utilitatem eius, licitam esse;
provenientes tamen ex propriis utilitate, & utilitate Episcopi simoniacam.
1. Cor. Item: Hæc est regula: *Quia non debetis*, &c. convincitur alios percipere
2. simoniacæ, & ad hoc non debetis induci, præterea alicuius per a munus, & aliud
spirituale, cui annexi sunt factus sine illo anno servienti in Ecclesiâ Ca-
nonicus in hoc, & non in. Simoniacum est, ergo percipientes fructus sic,
subtrahunt Ecclesiæ reddituum, & servitorem, & servitorem? Si servierit,
ergo subtrahunt annexum spirituale, & aligant os boni trituranti, sicque ser-
vienti altari, non vivit de altari, & seminans spiritualia, non metit carnalia?
Credo autem, quod si sic ceram isto iudice ventilaretur hæc causatili,
saltem portionem reddituum, unde vivere posset, assignaret. Injustum enim
est integritatem spiritualium aliquem habere, ut cantandi in choro, intrandi
capitulum, ministrandi ad altare, & non integritatem annexorum eis. Talia
enim nec, etiam in pias causas, licet expendere. De communi autem portio-
ne Ecclesiæ, posset quidem elemosyna huiusmodi annua monasterijs, vel
alijs locis religiosis assignari; de portione autem spirituali, & singulari alicuius
de Ecclesiâ, non posset. Cum autem prædicatorialis ex parte utriusque pro-
venientes, faciat vitiosum ingressum, magis facit vitiosum ex parte dantis Ec-
clesiasticum beneficium. In manu enim eius & voluntate est dare illud vel
non. Hic est ostium per quod intratur bene vel malè: videat ne corrumpatur,
quod minus gratis datur, si autem accipiens habuit voluntatem dandi munus
per se vel per aliud, dum non dedere ei: Praelatus contulerit beneficiū Eccle-
siasticū sincerè & sine spe aliquā muneris, accipiet illud, poenitentia agens su-
per pravā volūtate suā, nec erit vitiosus eius ingressus, cū sinceritas ostij ma-
neat

neat. Gratis enim accepit, & ille gratis dedit. Ipsi enim prauā & simoniacam, quo ad Deū, rapuit voluntatem, penitēdo de illā, cū eam ad effectum non perduxerit, nihil simoniace acquirit vel possidet. Quemadmodum si in voluntate haberem quod l. emerem à te filiam tuam mihi in vxorem; tu autem gratis eam mihi dares gratis & sine emptione eam haberem vxorem. Item: Si tu cum Ecclesiā eilet occultum in licio eius secreto, in licio videlicet confessionis, nisi publice factum est, sicq. re ablatum à confessore præcipitur restituere; ergo non omnia occulta mentis, sicut iudicio Ecclesiæ interiori, non exteriori, simonia est; & ad. p. u. sic. nefisium, turpius scilicet & occulte relinquendum. Confessor enim in sex interior iudicare debet restituendum, cū in simonia, quo ad Deum, commissū sit: In lex verò: ausarum & exteriorum non iudicat hoc esse simoniam, nisi reus publice hoc confessus fuerit, vel super hoc convictus. Item: Sit, quōd aliquis accedens ad Ecclesiam, vel Monasterium, dicat offero me & mea h. c. Ecclesiæ, vel Monasterio ad seruandum in eo perpetuū, si sine distinctione recipitur, sanus erit ingressus eius. Si autem puta quā oblatā ab eo exigantur, vel si distinguatur inter sua & illius, ut sua scilicet sint causā cui recipiatur, vitiosus erit ingressus. Si autem inter sua & illum distinguatur, ut scilicet ille sit causā, cur sua cum ipso recipiantur, sanus & licitus erit ingressus. Si autem Monasterium eguerit, ita quod differentem se illi, sine pecunia recipere non possit vel sustentare, spirituales fraternitatem ei concedat, non corporalem; vel in exceptionem paupertatis suæ, & sustentationem vitæ illius exigere potest ab eo, ut cum recipiat, & temporales redditus, quibus tantum sustentetur dum vixerit: Quod si perpetuos exegerit, iam manifesta cupiditas vitiosum facit ingressum. Ex his autem liquet non debere construī, vel fundari aliquod Monasterium, sine certo numero agrorum, pecorum, & personarum. Cū enim ista augmentum susceperint, non nisi difficile laqueos & cupiditates simoniæ vitare poterit. Quid si familiaribus Episcopi, mihi non beneuolis, dederō, ne famam meam apud eum iegant, sed sileant, nec iuuent, ut mihi conferatur beneficium Ecclesiasticum? Signum tacurnitatis cū habeant consulare Episcopo vitiosum facit ingressum. Quid si non sint familiares Episcopi, & tamen eis dederō, ne famam meam iniecerint? Non propter hoc erit vitiosus ingressus. Sed nunquid si dederō ostiario Episcopi, ut ingrediar in Capellam eius, vbi ordiner? Non, cū n. ordo iam mihi debeat examinatione, merique susceptione in matriculā quæ præcessit, etiam si non præcesserit examinatio, vel susceptio, & tamen huius causā spe ordinandi si ingressus fuero, quia dignus sum ordinari non erit vitiosus ingressus, si propter hoc ei dederō quia nulla penes eum est cura de ordinibus. Excedit autem simonia ramos suos ab altaribus in quibus relicta sedet, & nid fiat v. que ad fores & introitum ordinum conferendorum. Assistit enim Cappellanus ordi-

frica consuetū priuatus est p̄uiliari n̄ ḡat ā. Alius dūm conferret ordines, *Matt.*
dicens *in nomine Patris & Filij*, defectit in tertio signo. Commutat enim cum
debuit inuocare *spiritum sanctum*. Quasi diceret ei. *Gratis accipis, & gratis date.*
Accesse nuntius etiam sicut & princeps ac. Vnde Cyrillus *Laurens* ablati ei
muneribus, ut veniret curare filiam Saporis Regis, ait: Abiit mihi Christi
gratiam per me esse vendem. Præcedite, inquit Nuncijs, non descendam
ecum, sicut nec Christus, sed pedes sequar vos. Quædam etiam mulier Re-
hijonatoris peritus nihil manducans, & in extasi, & visionem Angelicam
sape rapta, dum subebatenti ad frangendū caput, & agrorum emerit, cum
ad opus Monasterij illius, dona ab offerentibus susciperet, gratiam p̄stulauit,
& Spiritum propheticum, & alioquinem amant Angelorum. Alij aljs
modis plurimis a Deo grauitè puniti sunt.

CAPVT XL.

DE COMMUTATIONE SPIRITVALIUM.

Sequitur de c̄mutatione spiritaliū quæ emptionis & v̄ditionis contra-
ctus. Vnde & nota similes facere videtur. Cōmutatio etiam mer-
cū in quibusdā Prouincijs, ubi copia monetæ nō est, locum tenet contractūs,
em̄ptionis & venditionis. ut pro merce mercis, pro animali animal accipitur:
Sic & cōmutatio in spiritalibus, emptioni & venditioni non multum videtur
abstrahi. & quod faciat simonia. Hæc ratione, cōmercio, pactio cōmutationis
(propter quæ resignatur beneficium Ecclesiasticum, propter quæ etiam, & per
quam aperitur ingressus in aliud, simoniam facit. Inter Episcoporum danteū,
consensu tamen huius cōmutationis, & inter resignantem beneficium, quod
Episcopus proprio nepoti cōfert. Ergo & inter resignantes etiam cōtra cōsent-
tiam dantis Episcopi, in quo casu (scilicet Episcopo infirmo) pactio huius
cōmutationis) beneficium illud non simoniacè dabit nepoti suo, ille tamen
simoniacè illud acquirit. Item: Permutatio cōmutationem, præcipuè
decimarum redemptarum a manu laici, & reddituum ex locis provenien-
tium, quo locumque Ecclesiasticum beneficium haberi potest, & in omnes
prebendæ Ecclesiæ alienius per cōmutationem talium, non simoniacè
comparari possunt, quod tamen falsum est. Item Deuteronomij cap. 22.
*Si quis habuerit uxorem, & uxorem occiderit eam: postquam senio-
res ciuitatis hoc conuerint, secundum legem eam puniet, & ad iudicium
illius erit in uxorem, ita ut non possit admittere omnem preteritā suā. A si-
mili ergo: si iuxta legem est totius erit hostia, & quæm occiderit non ut eam
dimittat, quia alia pignora est & superior, secundum preceptam ciuitatem in
canonibus puniri debet, & in cōmuni omni tempore vitæ suæ.*

Nota tamen, quod leuonutatio & personarum & beneficiorum, auctoritate Ecclesie facta, & ob vtilitatem eius, admittitur; quæ verò fit propter temporale commodum, ubi attenditur scilicet magis propria vtilitas quam Ecclesie, nequa habere videtur. Noto tamen os meum in calum ponere, ut asseram hoc esse simoniacum, cum Summus Pontifex Alexander huiusmodi commutationem fieri ex dispensatione concesserit; nescio, siue in scripto, siue sine scripto. Item Dominus: *Gratu accepisti, grati dote.* Et item idem ahibi: *Si iuratus es in nomine domini, recumbis in nouissimo loco, expectans quousque dicatur tibi: amice ascende superius.* Et Apostolus: *Nemo sibi sumat honorem, &c.* Ex his tribus colligitur, quod gratia, nisi datur grata, non est gratia. Sed Et tunc medium inter: *a Deo vocari, & sumere sibi honorem?* Ablit. Non enim à Deo vocaris, nisi per eam adscendis, nisi gratis accipias: scilicet, ut nihil tuum interpretaris, tibi sumis honorem. *Stunde intram quam per ostium,* aliunde adscendens, ab alio quam à Deo vocaris. Sed quid si fructura ostij tantum sit in voluntate, & non in opere? Pœniteas de voluntate & beneficium acceptum, licet cum voluntate malâ, retineas, gratis tamen datum. Non minus enim accipiam Codicem tuum, si gratis illum mihi dederis, licet propositum illi emere. Constat ergo ex his quod si pactio super augendâ pensione (maxime habita inter Claustrales, cum curam animarum non habeant, & vicariū perpetuum institutum, vel instituendam) simoniam facit: Si inter Clericam secularem & Vicariam perpetuam, quævis est. Tunc enim esset quoddam ligonate & certæ pensiones essent utriusque. Pactio autem inter tale n & Vicarium temporalem non facit simoniam, quia necessitate excusatur.

CAPVT XLI.

DE CHORITIS.

Sequitur de Choritis. Quismodi sunt qui per preces & violentiam secularium Principum, siue Ecclesiasticorum in Ecclesiam intruuntur & hoc vel quia damnum rerum temporalium timeatur, vel damnum corporis, vel feruenter timeatur Principes: Sic autem intrusi maius peccatum habent, quam simoniaci. Sicut enim latro peior est fure, qui hic occidit, ille fustigari præcipitur, sic & Chorita simoniaco; quia hic in pace, scilicet datâ pecuniâ intrat Ecclesiam; Chorita verò per violentiam, frangendo ostium. Si ergo, ubi non delinquimus, pares sumus, si iubetur nobis non dominari in clerico, sed dicitur nobis: *Et domine nimis pascis mare & bestias terre,* id est, bestialiter viuentibus tantum, non illis qui recte viuunt, qui non commiserunt aliquid super quo corripiri debent; cum etiam maior Dominus scada minoris Domini non possit dare, vel ei præcipere ut det, nec maior Prelatus minori, ut det Ecclesiasticum beneficium. Sed nec dare, cum illius sit illud dare, nisi in casu, scilicet

in pœ-

in pœnâ malè dantis Ecclesiæ iustitiam beneficium, tunc ei præcipere possit, ita ut meliori daretur. aliter præcipientes & huiusmodi emancipationes & exceptiones, ob obedientiam minoris Prælati procurantes, sanctitatem vel sinceritatem ostij, non videntur letare, sed particularia scilicet inducere, & quibus constabit illud vniuersale scilicet, & separatio à Romanâ Ecclesiâ De qua Apostolus: *Nisi venerit discipulus primum, & reuelatus fuerit homo peccati, 2 Thes. filius perditionis, qui aduersatur & extollitur super omne quod dicitur Deus, aut quod sal. 2. colitur, ita ut in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam deum.* Hoc autem dico potius timendo & dubitando, quàm asserendo, ne ponam os meum in calum, Ps. 72. maxime cum omnes res Ecclesiæ sint in potestate maioris Prælati, tunc tamen cum minor Prælati delinquit.

CAPVT XLII.

DE POENA CHORITARVM.

Sequitur de pœnâ Choritarum. Core, igne de cælo missus combustus est Num. 16. in ligno æterni ignis, temporale sicuturi, eo quod valenter sibi usurpauit officium Sacerdotale. Ozias etiam cuius in lebre tenuit thuribulum tamquam si Sacerdos esset, lepra percussus est: ita & Oza Arcan, & Maria soror Aaron ob solam detractionem.

CAPVT XLIII.

DE SANGVINITIS, QUI EDIFICANT SION IN SANGVINIBVS.

Sicut autem lepra Giezi, sinceritatem, ita per quam intratur in Ecclesiam, & spirituale beneficium corrumpit, sic carni caro & sanguis. Cum enim datur & sanguis, non gratia datur, sed natura. Gratia enim, si gratis datur, non est gratia. Sicut ergo impedimentum est lepra Giezi, quo minus datur gratis Ecclesiasticum beneficium, ita & si caro & sanguis videtur impedimento esse. Hoc autem potius obijciendo & opinando induci quàm asserendo. Sic dantibus obijci potest quod similes sint Iulæ, qui oculos habuit aspidem, Domiri scilicet, in quibus erant res pauperum, & proprios in quibus mittebat quæ asportabat vxori & liberis. Qui si propter furtum, qui si vultus dici cum nuntio facilegium, cuius mercedem meruit suspendi laqueo, quantum magis furtum & sacrilegium committit, qui patrimonium Crucifixi pauperibus erogandam, non dico ad horam, dat carni & sanguini, sed officium dispensandi res pauperum, dum vixerit, nepoti committit, quem etiam inde

sumptus facturum esse nouit, non in usus pauperum, sed in ambitionem, uanitatē, & sibi luxus, neque fraudaturus, & spoliaturus pauperes, immodicum Christum rebus, & bonis suis? Item: Cum de inuentibus in Ecclesiam per Christum dicatur: *Qui non ex sanguine, neque ex uoluntate carnis, sed ex Deo nati sunt* de intrantibus per carnem & sanguinem dici potest: Qui ex sanguinibus, & ex uoluntate carnis, non ex Deo nati sunt, in ordinem & beneficiorum Ecclesiasticorum perceptione. Plures autem sunt natiuitates nostrae, si cut enim nascimur in Spiritu Sancto Deo, ita & in Sacramentorum aliorum perceptione. Tales nequaquam dicere: *In manibus tuis sortes meae*. Non enim consideratur uoluntas & conspectus in Deum. Pars & hereditas Christi eis confertur. Item: A talibus non sortitur fors super tunicam Domini inconsutilem, ut sortiantur cuiuslibet sed sciunt eam, nec sortem requirunt. Non enim iacitur fors cum non relinquatur hereditas contra faciem sortis, & in sanguine, & quasi iure hereditario, non sorte Domini sortem sunt in patrimonium Crucifixi. Item: Ii quasi erigentes Dominum in mentibus eius pauca vel nulla erogando, utrum non sortem uoluntate faciant? Item: Sortem super eis quis quid tolleret. De talibus ait Michaeas: *Veritas per a b s c i s s i o n e m*, scilicet Ecclesiam, in sanguine, in precibus in carnalibus etiam affectibus dantes carni & sanguini, potius ad destructionem Ecclesiae, quam ad perfectionem. Hi sunt uelut pupae quae nidificant in stercorebus suis. Sic danti Ecclesiasticum beneficium potest obijci: Quasi non & sequeantur ei sic dare, non Pater meus, non mater mea. Item: *Quasi non & Pater & Mater non propter me*, id est, non post partum carnis affectus, quod non nulli in danda spiritualia naturae, & alio modo in danda Deo. Item Dominus: *Qui pater meus, & Mater mea, & fratres mei*. Et extendens in unum in d. spiritus, ait: *Hi sunt pater, & mater, & fratres mei*. Quasi diceret: Vir spiritualis carnis non est. An diceret Pater & Mater? Neque uos, iniqua nobis se est. in d.andum maxime in spiritualibus conferendis. Ob hoc etiam Ierum & de alia tribu gentium sonum praedicat. Item Ieronimus: *Non est in Deo*. &c. Supra in hoc eodem titulo ferè in principio. Item: *S. vnus ex leprosis* in leprosis, in septimanâ uicis suae non iussit buillet pauperibus *Primum* in leprosis, quorum erant omnia communia, sed referat ea, uel partem illorum quod minus passerentur pauperes, uxori & liberis. Quasi d. d. mentis expertus est, ut non credat illum suum esse percussum à Petro, eodem filio in & terrore, quo Ananias & Sapphira, eodem etiam maledictione, qui Simon Magus percussus est? Nepotem ergo tuum in columnam Ecclesiae non erigis tamen Ecclesiasticum beneficium, unde sustentetur, ei assignare potes. Sed quid si aequè honestus est, & dignus, ut extraneus? Sed & hoc periculosum est nisi probitas eius exigat & excludat omnem infamiam, scandalum & malum exemplum, quod de facili non fit.

Non

Non est in exemplum à bene gestis nostris sumitur, sed à cortice, specie, & superficie illorum, non à veritate. Si enim dedi nepoti meo propter gratiam, alij meo videntur exemplo, vt dent suis propter naturam magis, quam propter gratiam, dicentes: Nonne meus, sicut & meus dabo? ego gratia, ille de natura. Ex præmissis patet, quantum recesserimus à cunabulis primitiue Ecclesie in conferendo administrationem, & dispensationem rerum pauperum, consuetudinem p[ro]p[ri]am quàm antiquos sanctos sequentes, quali præscriptione nos tuentes, sed sic aduersus Ecclesiasticum beneficium, potuerint securè mori in eo, solum et sine regeneratione eius? Non est meum hoc definire, ne in celum ponam os meum.

CAPVT XLIV.

CONTRA EOS QUI EXVNT SE A IURISDICTIONE SVORVM PRÆLATORVM.

C Hæretici sunt, qui quasi per quandam violentiam exiunt, & 257
 transgrediuntur à unitate & obedientia minoris Prælati, auctoritate
 minoris. Quibus quasi Scismaticis obuiare videtur illud Apostoli in primâ
 Epistolâ ad Corinthios, cap. 12, de unitate, & unitate, & de unitate obuiatione
 corporis humani corporis sibi unitatem substantialem. Cum
 enim plura sunt in mundo corpora sibi necessaria & subsistentia,
 ne possint corpus, quod si esset si omnia membra essent vnum membrum, non
 præcipere vni membris non in se: aut caput pedibus: Non es mihi
 nec ego, nec excellentius membrum: inferiori potest præcipere, ne sit alijs
 necessarium, ne feriat & obediat melius. Ergo multo magis in membris
 Ecclesiasticis melius debet hanc unitatem obseruari, ne fiat exemptio & sub-
 tractio, sed, ut obediunt alicuius membri à iurisdictione, & seruitute, &
 reguntur magis auctoritate & in utilitate maioris. Item: S. Bernardus in li-
 bro de considerationibus, qui inscribitur de Consideratione: Si Seraphim præ-
 cipere vult Thronis & dominationibus ne essent inferiores Cherubin, nec
 illi obediunt superiori, sicut debent, sed quasi prius fronte sibi responderent: Nū-
 quid hoc sustineret ille Monarchus, qui eos sic ordinauit, se licet, vt vnus or-
 do alio esset inferior? Absit! grauis, sicut credo, vindicaret in illum, quàm
 vniuersum sit in dominatione & exemptione, & iurisdictione
 Domini potentem. Qui si prius esset in paradiso, ob hoc deiec-
 tus manet in inferis in supplicijs inferni. Item: Refertur & legitur idem
 Bernardus in eodem huius occasione & exemptionis ab Ecclesiâ eradicandæ
 multum affectu se fuisse in se: Papas per triennium propter tria maxi-
 me, scilicet, propter reuocandos Episcopos ad Metropolitanum suum, vt ei
 subij.

subijcerentur & obedirent, & Abbates exemptos ad Episcopum suum ut sub
 eius iurisdictione militarent. Secundum erat, ne aliquis in Ecclesia tuus ha-
 beret dignitates. Tertium, ne Monachus in cella, vel alibi extra Conuentum
 degeneret. Item: Moyses Consilio letho constituit Decanos, Centuriones,
 Quinquagenarios, Millenarios super populum. omnes autem hæc in figurâ
 Ecclesiæ facta sunt. Nuncquid Moyses in turbâ let officia & iurisdictiones
 singulorum, non peccâvit? Sed nec etiam, ut ab vno appellaretur ad alium,
 pati voluit, ne fraudarentur vel priuarentur officijs sibi inunctis, nisi, si ali-
 quid quæstionis natum fuerit, tunc quidem illud præcepit referri ad se vel
 ad Ilar. vel ad Aaron. Ergo multò magis debet in Ecclesiâ hæc exemptio à
 iurisdictione Prælati ordinarij vitari, ne turbatio & confusio officiorum per
 huiusmodi exemptiones patiantur scilicet, & unitatis Ecclesiasticæ scindio-
 nes. Item ad Rom. 13. *Omnes animæ potestatibus suis iunioribus subdita sūt.* Non
 aut potestati sed potestatibus ordinatis a Deo in Ecclesiâ, quibus qui resistit, ordi-
 nationi Dei resistit. Item ad Heb. 13. *Obedite præpositis, ut estis, & subiacete eis mi-
 noribus vel maioribus.* Quomodo igitur maior Prælati aliquem emancipat à
 iurisdictione, & potestate minoris, ne eius sit obedientiarus? Itē: Si huiusmodi
 exemptio & emancipatio non licet sæculari potestati, multò magis nec Ec-
 clesiasticæ, cum in spiritualia maiorem debeant habere & quantitatem, quàm
 sæcularia. Verò etiam. Non potest maior Princeps emancipare aliquem à
 iurisdictione, potestate, feudo & hominibus minoris Domini, nisi cum causæ
 cognitione, ut si ei non dignum vel suspendio, exilio cōmiserit. Sed nec Ecclesiâ
 persona, est ut personaliter puniatur, & si Prælati eius deliquerit, etiam si
 ipsa tota. Non debet peccatum Prælati, vel etiam præsentis Ecclesiæ, redun-
 dare in damnum Ecclesiæ futuræ vel Prælatorum eius futurorum, cum & ipsi
 boni possint esse. Ergo necessaria est huiusmodi emancipatio in spiritualibus,
 cum nū Prælati deliquerint. Ergo cum de obligetur hominibus sæculari domi-
 no & minori, à quo non potest absolui per maiorem, nisi cognita causâ &
 iste obligetur obedientiâ minori Prælati super eum ordinato, etiam maior cum
 absoluit favore personæ, vel huiusmodi alia de causâ. Item: Non potest
 maior Prælati priuare Ecclesiam in æternum officio, sacramentorum colla-
 tione, ut dicat. Nemo, ut hoc, vel hoc Sacramentum alicui conferas in æ-
 ternum: Ergo nec iurisdictione, collatione ordinis, & maxime nobili mem-
 bro ipsius Ecclesiæ.

Item: Cum in excommunicatus iustè à minore ligetur, ita ut non possit ab-
 solui à maiore, non quoad Deum, ne quoad Ecclesiam, nisi cum causæ co-
 gnitione, & digna satisfactione, & consensu minoris Prælati, qui eum liga-
 uit, ergo iustè subditus alicui Ecclesiæ ordinatione, non potest emancipari &
 exiri à iurisdictione & potestate minoris, auctoritate maioris, nisi cum con-
 sensu minoris, & etiam Ecclesiæ eius, & certâ ex causâ, ut ob utilitatem vtrius-
 que.

lus eius eandem significationem habet, quam & annulus Episcopi, ergo sponte
 sus & paronymus est Ecclesiæ? De lingulis etiam mitæ, & sandalijs eius,
 quæ erant, quam habeant significationem, necnon & de benedictione eius,
 quæ benedicatur in Abbatem, qualis sit, & si repeti potest. De hac ait Magi-
 ster Gilbertus Episcopus Lichuensis, qui simplex est, sicut benedictio su-
 per cibum facta; non enim confertur cum impositione manus, unde & re-
 peti potest; Vel semel benedictus & depositus Abbas, sine iteratione benedi-
 ctionis exerceat officium Abbatis. Sed quomodo manus imponit alijs, usque
 ad Diaconatum? Perè videtur à se ordinatos mittere in vineam Domini, sicut
 10. & Episcopus. Quomodo etiam habet potestatem super conuocandâ & cele-
 brandâ synodo sacerdotum vel Capitulo, sicut atterebat S. Bernardus, &
 alij viri Religiosi? Verendum est, ne hæ exemptiones, & diuisiones particu-
 lares, virtutis lem faciant diuisionem à Romano regno spirituali, quæ fa-
 2. Thef. cta est iam ex parte à Romano regno materiali, de quâ Apostolus: *Nisi ve-*
neris, disces munum, & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui ad-
uersatur & exaltatur super omne quod dicitur Deus, &c. Huiusmodi Abbates
 exemptos. Magister Gilbertus schismaticos esse dicebat. Sed dicitur mihi: *Os*
tuum pone in altum. Respondeo: Non. Hoc autem non allerendo, sed oppo-
 nendo induco. Non enim licet mihi dicere Domino Papæ; Cur ita facis? Si-
 crilegium enim est opera eius redarguere & vituperare. Verumtamen horum
 solutionem, vel quâ ratione eis obuietur, non video. Scio autem, quia aucto-
 ritate canonis veteris vel noui non sit huiusmodi diuisione, & exem-
 ptio in Ecclesiâ, sed speciali auctoritate Sedis Apostolicæ, quam non patitur
 Dominus errare. Forte enim instinctu & familiari consilio Spiritus Sancti
 leg. quæ priuatâ dicta hoc facit, sicut Sampson se cum hostibus occidit, sed
 sic sublati sunt Consules & Proconsules de medio, ut pauca vel nulla impe-
 rent, & omnia Cæsar sit, qui omnia licet omnibus imperet.

CAPVT XLV.

CONTRA ADVLATORES.

A Testante Gregorio sicut nummus muneris & pecuniæ effectus est si-
 moriæ, ita & nummus obsecrationis vel exsecutionis sordidæ, puta
 12. adulationis. Manus enim gratiæ collatum est, sed nec donum gratiæ est, quod
 15. confertur tam culpæ quam pecuniæ, vel naturæ. Pestem itaque adulationis
 18. Propheta sugillans, ait Psalm. 108. *Et induit maledictionem sicut vestimentum,*
& intrauit sicut aqua in interiora eius, & sicut oleum in ossibus eius. Adulatio, Augu-
 20. stinus & oleum, & maledictio est, quia & delectat, & tormenta parat. Et Ps.
 25. 140. *Corripiet me iustus in misericordiâ & increpabit me, oleum autem peccatoris*

non impinget caput meum. Augustinus: Oleum autē est falsa laus adulatoris, & similita dilectio, quę mētes à rigore veritatis emollit. Hi sunt vēditores olei, qui verba cadentia tollunt. Seneca: O quando erit illa dies, quando nemo mentietur in honorem tuū? Ob hoc autem amanda est paupertas quę non inuenit adulationem, quam fouent diuitię. Vndē Dauid Psal. 104. *Edidit terrarum ranas in penetralibus regum ipsorum.* Ranae sunt adultores garruli & loquaces; quorum garrum & adulationem execrans Poēta, ait:

Turba salutantum lasas tibi perstrepat ades,

Hic auium cantus labantis murmura riuī.

Hi sunt cinipēs. Vnde sequitur: *Dixit & venit cynomyia, & cinipēs, quę oculū pungunt, & tamen magis nocent quā cynomyia; similiter & adulatio magis quā detractio:* Vndē Ps. 69. *Aueriantur faciem & Erubescant qui dicunt mihi: euge, euge.* Augustinus. Duo sunt genera persecutorum, scilicet vituperantium & adulantium: sed plus persequitur lingua adulatoris, quā manus interfectoris. Vtrumque, id est vituperatio siue detractio & laus, ignis est, quo vit, sicut aurum, probatur in fornace, qui vituperio vel laude tentatur. Exit integer qui neutro rapitur. Et Psal. 39. *Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi euge, euge.* Qui adulatoriē de bono meo mihi applaudunt. Item in Threnis primo Aleph. *He: Facti sunt hostes eius in capite,* quia adultores, Principes & capita Ecclesię excecant, &

Cui caput est agrum, cetera membra dolent.

Error enim Principis trahit in exēplum. Itē: Quod magis noceat mel & leuitas adulationis quā amaritudo detractiois, cōstat, quia nullus adeo securus est & rigidus & securus, qui hac pte quandoq; nō capiat, in quā delectari videtur, cū statim eā à se nō repellat. Ad hoc argumētari etiā poteris ex Psal. 119. *Domine libera animam meā a latronibus: quę detrahūt, & prohibenda deterrent. Et a lingua dolosa; quę laudando plus premit & nocet, palliato fine consilij, quo cades cū ascendere cōperis.* Vndē & Propheta contra eam quārens remedium. subdit, vel Dominus ei dicit: *Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguā dolosam, adulatoriam? Sicut a potentis acuta cum carbonibus desolatoris.* Hoc est remediū. Itē Ps. 33. *Prohibe linguā tuam a malo, detractiois, & labia tua ne loquantur dolum, adulationis; quo dolo cecidit primus homo, cuius radix in posteritate eius mare, eō quod adulanti diabolo confecerit, cū ait ei sub palliato fine consilij: Quācumque die comederis ex eo, eris sicut Os.* Hoc dolo extollitur diabolica superbia in homine, vt præsumentes de se, dicat: *Ascendam in calum, ponamq; sedem meam ad Aquilonem, & ero similis Altissimo.* Vnde

Et tua seruatum consume in sacula rhombum.

Poēta:

Iste capi voluit; Quid apertius? Et tamen illi

Adoñ.

dem

Ps 140

ver. 5.

Epist.

10.

Verf.

30.

Clau.

dianus

libr. 1.

in Ruf.

sinum.

Psal.

69. 4.

In eū.

dem

Psal.

vers. 16

Thre-

norum

cap. 1.

ver. 5.

Psal.

119. 2.

Pf. 119

ver. 3.

et 4.

Verf. 14

Gen. 3.

Isa. 14.

Iuue-

nalis

Satyra

4.

dixeris laudant, quidquid denegaueris negant, tacitam vocant, & sanctam, & in quâ nulus dolus est. Ecce verè ancilla Dei dicentes, ecce tota simplicitas, non vtilia horrida, turpis, rustica, terribilis; & quæ idèd forsan maritum non habuit, quia inuenire non potuit. Naturali ducimur malo cum adulatoribus nostris libenter fauimus, & quamquam nos respondeamus indignos in ijs, in quibus nos laudant, & calidus rubor ora nostra perfundat; audito mendacio in laude nostra. attamen ad laudem suam intrinsecus lætatur anima. Item Ecclesiastici cap. 13. *Diuiti decepto, multi sunt recuperatores: locutus est superba, & iustificauerunt illam. Huic deceptus est, vel cecidit, insuper & arguitur: locutus est sensatè, & non est datus ei locus. Diues locutus est, & omnes tacuerunt, & verbum illius usque ad nubes perducunt. Pauper locutus est, & dicunt, quis est hic? & si offenderit, subuertunt illum.* Item Ps. 54. *Molliti sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula. Celsus odoros: Adulatores ab ira vultus Domini in futuro diuidentur, quando in vltimâ ventilatione paleas à granis separabit. Et cur? Quam auerunt adulatione sermones suos super oleum; ut sicut oleo nihil leuius, tamen adulationis mollior dicitur superare: ita in contrario intelligatur tanto sceleris par inuenti non posse.* Item Deuteronomij 14. *Non coques hætum in lacte matris sue.* Et Exodi 23 Item 2. Reg. 20. Item Cantico amoris cap. 1. *O pulchra, si ignoras te, hoc est quia ignoras te, in mendacio, adulatione delectata: egredere à consortio meo, & abi post vestigia gregum tuorum, & pascè hædos tuos.* Item Iſaias 3. *Popule meus qui te veatum, &c.*

CAPVT XLVI.

DE ACCEPTORIBVS MVNERVM ILLICITE ACQUISITORVM.

Dictum est de principalibus & primarijs acceptoribus munerum illicitorum. & etiam licitorum, quibus libertas vendi videtur, restat dicendum de secur darijs, ijs scilicet, qui à primis aliquid accipiunt. Ut autem proponenda melius pateant, distinguendum est inter illicitè acquisita. Quædam enim illicitè acquiruntur, & iniuste detinentur, quæ nec etiam in iustas causas expendi possunt. In quibus enim aliquid non habemus ius dominij, in alios transferre nequimus. Quæ enim tenemur restituere, quomodo alijs conferemus? Non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum; nec agitur poenitentia dum ista detinentur, sed fingitur. Talia sunt per simoniam, furtum, vsuram, rapinam acquisita. De quibus prima causa, quæstione 1. *Non est putanda.* Et causa 14. *Quæstione 5. capitul. 1. 2. 3. 4.* Quædam autem iniuste acquiruntur, & non iniuste detinentur. Cum purgato vitio, scilicet cum poenitet quis super eo quod malè acquisiuit. Cum ergo

ergo res vitiosa non fit, quia Domino voluntario & sciente acquiritur, pur-
gato in hunc modo acquirendi, si q̄ cessante causâ, cessabit effectus, quo mi-
nus scilicet expendatur in pias causas. Vbi enim turpitudinis est ex utraque
parte dantis scilicet, & accipientis, prior est pars possidentis, quia nec dan-
ti competit repetitio, nec accipienti restitutio. Sed etiam secundum humanas
leges: si quis paciscitur cum meretrice, vel aduocato, & huiusmodi, dare ei
decem solidos, à iudice civili cogitur ei soluere. Quæ ergo acquiritur sunt ab
histrione, mimo, meretrice, aduocato, medico, & milite, conditione ludi
vel militiæ secundum artem; & sine fraude sequente, expendi possunt in pias
causas. Sed si acceperit quis decem, ut aliquem interficiat gladio, vel ei ve-
nenum propinet, licet mihi de sic accepto munere accipere? Videtur per illam
regulam: In pari turpitudine potior est pars possidentis maximè purgato vitio.
Sed & sic videtur posse accipi à simoniacis. Non est ita; Sed nec similiter in
homicidio, vel propinatione veneni, & huiusmodi atrocissimis sceleribus.
Nemini autem licere accipere à secundarijs acceptoribus munerum illicito-
rum, quorum restitutio præcipitur, sic constabit. Primum exemplo Step-
hani Abbatis secundi in ordine Cisterciensis. Qui cum fratres sustentationem vi-
uam die non haberent, cum vno Conuerso perrexit ad villam vicinam, in qua
illis diuissim mendicantibus, cibumq̄ se fratribus querentibus, quidam pla-
centas Conuerso, quidam cascos quidam cadum vini dabant. Quæ Abbas ab
eo accipiens, & super altarium, cui infidebat, imponens, cum eissent in reditu,
inter plallendum & ora. dum diligenter quæsiuit à Conuerso à quibus eleē-
mosynam accepisset, qui multos enumerans, dixit se à Sacerdote illius villæ
eleēmosynam accepisse. Quod audiens Abbas, Pastoribus & pauperibus tibi
factis obuijs, statim ea omnia distribuit. Cui Conuersus: Absit, mi Abbas, ut
hanc rem facias. Fratres enim domi moriuntur fame. Cui Abbas: Sacerdos
ille simoniacus est, nec debemus quidquam accipere à talibus exemplo To-
biæ, qui in extrema etiam paupertate audiens vocem heredi balantis, quem
uxor eius domum attulerat, ut inde ei pulmentarium fieret, dixit: *Vide ne fur-*
tivus sit, sed redde eum Domino. Filij enim Sanctorum sumus, nec licet nobis ali-
quid de furto edere, vel contingere. Nunc autem moderni Religiosi passim à
quouis munera oblara recipiunt, abutentes illi à auctoritate Apostolicâ: *Nihil*
interrogantes propter conscientiam. Ut autem melius suggilletur hæc species a-
uaritiæ, inspicienda est radix eius quæ in acquisitione rei primò vitiosè acqui-
sitæ vel detentæ consistit. Cuiusmodi primarios acceptores Dominus in Lu-
câ per Ioannem Baptistam redarguens, ait cap. 3. Publicanis venientibus ad
eum, ut baptizarentur ab eo. Qui dixerunt ad illum: *Magister quid faciemus,*
ne excidamus & in ignem mittamur? Nihil amplius quàm quod constitutum est
vobis, faciatis. Ambrosius & Beda aliam legunt translationem, scilicet hanc: *Nihil*
ultra prescriptum exigatis, siue pecuniæ, siue angariæ, vel per angariam.
Sed

Tob. 2.

1. Cor. 10.

Luc. 3.

13.

In hunc

locum

Luce.

quasi qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in
 vultu patris sui. Glossa: Quam delectabile est sacrificium, quod orbi do-
 torum Patris comparatur. Item Hieronymus: Qui à raptoribus simoniacis, fer-
 nitoribus, munera accipiunt, similes sunt iis, qui minores pisces deuora-
 tos à magnis deuorant & comedunt. Sicut enim sic deuorati nulli vsui sunt
 apti: ita nec oblatio talium vlli vsui, vllius religioni apta est. Item: Tales si-
 milis sunt Achin & socijs eius, qui contra praeceptum Domini furati sunt re-
 gnam auream de anathemate Ierichontino. Quod enim iniuste acquiritum
 est non est offerendum, sed anathematizandum, id est, suspendendum, & ab
 vsu humano remouendum, quia restituendum. Vltus enim bonus, non iustifi-
 cat inane acquiritum. Hieronymus: Diligenter discutendum est, & cauendum
 ne quis aliquid tulerit de aliquo anathemate, ne propter illud multi perdan-
 tur. Item: Tales sub praetextu religionis vel paupertatis à talibus munera acci-
 pientes, similes sunt Gedeoni, qui accepit à populo inanes, & quaecumque
 aurea de prelo Madianitarum, ut inde faceret Ephod, & Therapim: & sa-
 ctum est hoc. Gedeoni & omni domui eius in ruinam. Item: Similes sunt illi Sauli,
 quem protegit Dominus a facie sua, ne eum Rex in Israel, eo quod contra prae-
 ceptum eius resisteret Agag Regem per qui simum, & quaeque potiora de
 prelo Amalechitarum, ut immolaret ea Domino. Item Ilias: Quid mihi mul-
 titudinem victimarum restitutum dicit Dominus? Pletus sum. Hic, iusta vestra
 nati. Hieronymus hunc locum duobus modis exponens, ait: Potest & hoc
 de illis accipi, qui rapinam vel avaritiam in dantibus offerunt, vel pauperibus
 tribuant. Item: De tota Domini de tota, in planta cui, id est licite acquisita.
 Tunc enim non est illicite acquisita, qui restituenda. Sed nec licite acquisita
 tua est, cum tibi alijs non sit saluum, quod pro ablatis restituas. Id enim tan-
 tum in bonis alienis comparatur, quod deducto ere alieno, residuum est ei.
 Est ergo regali, quia nunquam illud acquisitum est accipiendum ab ali-
 quo, nisi causa praedicationis quae conuertatur, vel nisi in extrema necessitate:
 Sed nec licite acquisitum, nisi saluum & residuum sit ei. vnde ablata resti-
 tuat, vel debita persoluat. Contra hanc enim regulam accepta, credo, ab eo
 qui accipit, esse restituenda. Si autem obliuiscantur auctoritatem Apostoli, scilicet:
 Nihil interregas propter conscientiam, dicimus, qui de Idolothys in-
 telligenda est. Sed & hi fraudes sunt sedentibus & manducantibus in Idoloth:
 quia, cum scandalo fratrum, rapinas & huiusmodi illicite acquisita ab offe-
 rentibus accipiunt, cum potius essent restituenda. Item: Agentes & consen-
 tientes pariter peccant, parique pena puniendi sunt consentientes, qui à ta-
 libus incorruptis accipiunt. Item ad Ephes. 4. Qui furabatur, iam non furetur;
 magis autem laboret operando manibus suis, quod bonum est, & habeat unde tribuat
 necessitatem patienti.

Q

CAPVT

VERBUM ABBREVIATVM.

Subuenite oppressi, eum sustentando cibo, & oppressione suâ eripiendo. Iudi. 17. 1.
 cetero populo, depolite viduam; & senem, & arguite me, & sic dicemus. Nunc
 autem diuitibus dant munera, sequuntur retributiones, vel vicissitudines in
 re numerando & viciscendo. pupilli & egeni non iudicant, sed diuiti. Causa vi. 16. 1.
 dua vel miserabilis perionæ non ingreditur ad eos, vt causam eius foueant, ut
 uent patrocínio, & illi, quod iustitia est, adiudicent, vel indigentem pascant.
 Item Dauid: Edent pauperes & saturabuntur. Et alior: Viduam eius benedicens
 benedictam, pauperes eius saturabit omnibus, non esclâtes. Itē Apostolus 1. Tim. 5. 15.
 Viduas quæ vere viduæ sunt, id est sicut à viris. ita & à curis & auxilio mundi
 exuta & desolata) honora, necessaria præbendo, & solatijs fouendo. Si qua au- 5. 3.
 tem & filios aut nepotes habet, distat primum domum suam regere. Quali, si
 alia ui viduæ est. vel si habet vnde sustentetur, siue de proprijs, siue de bonis
 parentum, non pascatur rebus Ecclesiæ. Si autem verè vidua est, & desolata,
 tunc rebus Ecclesiæ alitur. ita quòd Monasteriū non intret, nisi ætas eius ad
 huc & opat lex pata annorum. Si quis autem fidei habet viduas aliquas sibi
 committuntate pertinetas, vel iuniores, sumuntres illas ne grauetur Ecclesiæ,
 ut p. quæ vere viduæ sunt, sup. lat. Ecce quod Apostolus gratis. & sine om-
 nimoda recipiente non temporalium admitter viduas in consortium Ec-
 clesiæ quæ vere viduæ sunt, & ætatis incompetens, alijs veris viduis, citra æ-
 tatem, non committit ingreditum, sed præcipit eis de bonis Ecclesiæ alimoniam
 exhiberi. Item 1. Salmo 1. 2. Faciens misericordiam Dominus, & iustitiam omni-
 bus iniquam patientibus. Interlinealis. Misericordia ergo in omnes est ficien-
 da. Vnde alibi: Omnipotenti te tribue, & omni potenti da. Et item: Si i. amicit
 inimici tuus, dila illum. Sed obijce etiam: arguitur illud Ecclesiastici c. 12.
 Da bono, & ne receperis peccatorem; bene i. i. & non dederis impro. Sed in
 hoc verborum consuetu, duo, immo tria attendes: Naturam, & gratiam, quæ
 naturam vitia reparat, & vitium. Di nature, quia hom. si indiget scilicet. Na-
 turam autem quandoque carnalitatem & sanguinem vocamus: & confan-
 guineis dabis de proprio, de patrimonio tuo non Christi Sanguine acquirit,
 cuius dispensatio credita est vni Ecclesiasticis, vt illud pauperibus distri-
 buant. Ob hoc enim præcepit Dominus in lege, vt talis eligeretur Sacerdos Deur.
 & Leuita, qui dicerent Patri & Matri non noui res. Sed nunquid confan- 33.
 guineo meo bono & probo, non dabo de patrimonio Crucifixi? Non, vt eri-
 gas eum columnam in Ecclesiâ. propter pernicios exempli. Non enim conti-
 deratur quòd bono dederis, sed quòd consanguineo. vt trahant in exemplum.
 Gratia da & præcipue de patrimonio Crucifixi. Gratis enim confertur. Vn-
 de & potius gratia immò soli gratiæ debet cōferri, non naturæ, id est carnali-
 tati. Vnde in Vital Patrum: M. Abba dabone eleēmosinam parenti. si i. o vel
 consanguineo? Respondit Abbas. Non. Cur mi Abba? Quia modicum san- 10. nu.
 guinis te trahit: 101.

Vitio nunquam dederis, qui paria sunt, & dare peccatoribus, & in dolare demonibus. Sic enim diligendi sunt peccatores, ut non diligantur, vel foveantur eorum errores. Item: Si dispensatores rerum multitudinis, cuius erat cor unum & anima una, lautiùs quibusdam, quia consanguineis, distribuissent, credo quod eodem fulmine percussi essent à Petro, quo Ananias & Saphira. Item: Si, secundum Philosophos, in secularibus beneficijs conferendis, videnda non est quid des, & cui, quare, & quomodo, multò magis in Ecclesiasticis beneficijs, & obventionibus eorum. Quid? In quo intelligas, & quantum attendendum est quia dandum & secundum illud, quod unicuique opus est. Quod non considerans Alexander, reprehensibilis fuit. Cum enim ad Regem accederet miles senex & stipendiarius, & emeritus, rogans stipendia militis sui, eò quod litem cum eo militis fecit, & gloriam triumphi sepiùs eius auxilio ab hostibus obtinisset, ait illi: Do tibi civitatem illam. Qui respondit: Non tam dignus tanto munere. Cui Alexander: Non quid te accipere contemnat, sed potius quod me dare doceat, attendo. Seneca in libris de Beneficijs: O animal tumidissimum, animal gloriæ, qui te totum commetiri debueras personæ & modicitati accipientis, ut te munusque tuum pro competentia illius temperares. Item: Quid iam accedens id animal peti munus modicum ab eo. Qui respondit: Maior dignus es, nec me tam modicum dare decet. Qui cum petisset maius. Respondit, Non tantum merenti, ideo nec tantum tibi dabo. O animal avarum, qui & minus & maius munus capiose subtrahis, Cui etiam des, considerandum, iuxta illud Poetæ:

——— Videro cui des.

Ecce iterum: Desulet elemosyna in manu tuâ &c.

Et iterum: Non magis turpe est turpibus dare, quam ob turpia dare. Maius est indignis de patrimonio Christi dare, periculosius est, de illis dispensatores rerum pauperum constituere. Per hos enim, cum non possint amoveri, dum defraudatur Christus, per illos ad tempus. Quare, etiam considerandum. Hæc est enim Christiana consideratio in omni munere conferendo, quo animo scilicet det, simpliciter scilicet, ut tantum propter Deum, qui non quantum, sed ex quo animo detur, attendit. Des ergo, quia Propheta, quia bonus, quia etiam homo, & indiget, nunquam quia peccator & infirmus. Qualiter, ut ne murmuratione, sine iactantia, sine exprobratione. Fiat ut ros munus & eloquium tuum. Cito etiam, quia non tulit, hoc gratis qui cum rogaret, accipit. Et iterum: Bis dat, qui cito dat. Item: Non est bonum sumere panem gloriarum, & mittere canibus ad manducandum. Item: Auctum ne angeas, & dimitte ne dures. Formari autem in conspectu, vel dandis beneficijs Ecclesiasticis, præscripsit nobis Hieronymus in illa Epistola: Moyses amicus Dei &c. Forma verò distribuendi obventiones spiritualium, ut potè panem & vinum quotidianum, erit exemplum illius Beatæ communionis. in qua de his, quæ ponebantur ante pedes Apostolorum, dabatur prout unicuique opus erat, & nos de

Tertium genus hominum est Pseudo-Prædicatorum, & hoc duplex. Quidam enim sunt mendaces, qui quæritantes munera per mendacia, per falsas reliquias, nugas & lites, per ista etiam macula alij fingunt se esse Nicolaos, vel quodcumque similes à Deo missos, & deludant homines, & eis sic sua forentur. Tales omnes duo mala faciunt in Ecclesia: quòd scilicet res pauperum fortim surripiunt, sæpè etiam à pauperibus, & quòd veris pauperibus non creditur.

De his queritur, vtrùm sic accepta teneantur restituere. Primi deprehensi puniantur: quòd si deprehensi non fuerint, laudo quæ à restituunt, vel pauperibus distribuunt. Idem consulo, & absconditis mimis, & quasi ioculatoribus: Deserviant enim pauperes veros. Hoc idem dico de his quæ mendacijs sunt acquisita.

Nunquid igitur Ecclesia constructa mendacijs destruetur? Non. Quia lapides, & huiusmodi minoris sunt pretij, nec possunt fieri cuncta, à Deo semel dicata. De cippis & alijs, quæ pretiabilia sunt sic acquisitis, laudo quòd vendantur, & restituatur accepta, si memorie occurrunt, quæ, & à quibus accepta fuerint. Quod si autem ita sit sciendum videtur ex ista regu à: Vbi turpiter est ex una parte, potius pars est possidentis, quam non committit ubi repetito, si hoc non vel meretrici dederis, cum scies & prudens dedis, quæ est pars possidentis, quæ nulli accipienda. A non. Vbi turpiter est tantum ex una parte, potius est pars reliquæ partes. Ignorans dedit mendaciter, & accipiens eum in nomine Prophetæ, ergo turpitudine versatur tantum ex parte, ergo sic acceptum tenetur restituere. Hoc enim turpiter est tantum ex parte accipientis. Item Nonnulli debet dolus suus, vel mendacium, veritas per se sciat, ergo sic accepta tenetur restituere, saltem in manus Episcopi, ut consilio eius erogentur pauperibus.

CAPVT XLIX.

CONTRA DANTES HISTRIONIBVS.

Item addendum est de histrionibus, meretricibus, mimis, ioculatoribus, magis, aleatoribus, & ioculatoribus. De corripiendis histrionibus & meretricibus Apostolus in prima ad Thimothæum, cap. 3. *Rogamus fratres vestros in domino, à quo, qui cessat, ne perdat, quod illi dare solent, ut non committantur, item 2 ad Thimothæum, 3. de excommunicandis & vitandis, item in cōmunionem: Complimus autem de vobis fratres in domino, ut nunciat per prophetas vobis, de curiosis, & magis vitandis, & facitis, & facitis, quod si quis noluerit obedire vobis, excommunicetur. Et ad vnum in canonem late, vel ad quibus dandæ sententiæ contra eos sentiat, dicens, item*

epistolæ

- Per. 6. epistolā cap. 3. Denuntiamus autem vobis fratres, de curiosis in nomine Domini
nosri Iesu Christi, per Iesum Christum Iudam Dei precipimus, cui honor est,
 si morosa eius, excluditur ut *suuabatur* vos, non communicetis eis. *Subtra-*
hatu scilicet ab omni fratre ambulante *nondotatē*, cōtra id quod exigit ordo na-
 ture, vel gratiæ, & non secundum *transiōnē* quam acceperunt à nobis. Ipsi enim sciūt
 quomodo *modum* oporteat *et* *imitari* nos scilicet quomodo non inquiri, ut qui alie-
 na negotia curant, vagantes h. ellae. Tuimus inter vos, neque gratia, tunc labo-
 re sentiet, panem manui. auimus lumptum ab aliquo, sed in labore & fatigatione
 nocte & die operantes, ne quem vestrum grauaremus. Non quasi non ha. serinu
 potestatem, accipiendi à vobis necessaria vitæ, ut à subditis, sed ut nosmetipsos
 formam daremus vobis ad *imitandū* nos. Contra curiosos non laborantes, A-
 gustinus: Vult seruos Christi. Apostolus, corp. talia opera operari, ut ne
 compellantur expetere ab aliquo necessaria petere. Nec est contrarium I-
 minicum præceptū: Nolite solliciti esse quid manducetis &c. Patet enim ex con-
 tinentiis hoc ideo dictum esse, ne propter hoc Euar gelizarent, non ut ista,
 quantum necessitati sat est, nō procurent; quasi Operaret apud vos, ad exem-
 plum vestrum, sic enim faciendū locebam. Nam & *carissimus* nū apud vos hæc de-
 nuntiabamus vobis, quoniam si quis non vult operari corp. taliter, & proprijs ma-
 nibus, nec manducet. Ideo autem hoc præcepto: inuenimus enim quosdam inter
 vos ambulare: nō quæ, scilicet non operantes, sed curio. & *curiosos*, de auctoritate
 bonibus in otio videntur. Ipsi autem qui *curiosos* sunt in *curiosos* & *curiosos*
 inueniunt in Domino Iesu Christi. Et cum *curiosos* sunt in *curiosos*, non erubescunt, non erubescunt
 Ios, non mirantur Ios, non caute non operantes, tum in *curiosos* proprijs laboribus
 manducant. Et ne hac occasione cessarent in *curiosos* pauperibus, addidit
 Vos autem fratres nolite *curiosos*. *curiosos* pauperibus. Quod si quis non obe-
 dit *curiosos*, hoc scilicet præcipimus, ut operetur &c. hunc per epistolam
 vestram intelligi dicitur, ut e. *curiosos* excommunicem, vel per epistolam meā,
 Per. 14. tunc scilicet, nos *curiosos* *curiosos*, vel notatum sententiā denuntiate. Si
 ne *curiosos*, *curiosos* in *curiosos*, ut *curiosos*, erubescat abiectis, &
 tamen nolite *curiosos* existimare, sed corrigite et fratrem, ex dilectione
 scilicet. Nota quia quinque ex causis abstinit Ap. stolus, ne quid à subditis
 acciperet. scilicet, ne aliquem illorum grauaret, tunc superatum propter au-
 ritiam eorum, tum inopet. pseudorepellendos, tum propter iniquitatem
 peccandi, ne dando illi prædicatiōem, emptiani sperarent, tum propter cu-
 riosos amouendos ab otio: ut sic, exemplo eius, cibum ab ore manuum suarum
 Per. 10. tum quererent. Item 1. Thelai 4. Rogamus autem vos fratres, ut ab omni
 negotio, & *curiosos* *curiosos* *curiosos* sitis, Glossa, à curiositate, & ut vestrum negotium
 agatis, manibus vestris, scilicet et operemini manibus vestris, sicut precipimus vo-
 bis, ne *curiosos* *curiosos*, ex quo maxime curiositas venit, & nullius aliquid deside-
 rit. Item *curiosos* cap. 12. si *curiosos* *curiosos*, & *curiosos* tibi gratia
 multa.

cenari emeret & propinquaret, qui necessarium, non superfluum comparauit. Voluit enim de constante nihil latur histrio, scilicet de alieno, ait: Nescis quos in hospitium receperis. Lautiores & superfluos cibos quærimus: supra id quod latet nobis, & familie tuæ, compara nobis. Qui respondit, In hoc cogit quod iungo & leccator es. Et expulit eum, super humeros eius carnis propinaculis. Qui recedens benedixit ei, dicens se non nisi vnum hospitem inueniisse; exemplum cuius, si alij imitati eissent, iam pridem a parte laetitia recessisset, & periret. Item alius accipiens à potente quinquaginta libras, miles vero ab eodem sexaginta solidos vilissimæ monetæ, probato tamen primo, quod miles, & quod captiuatus esset, inquit: Mihi lubriformis, & sine contradictione, & probatione dedisti tantam summam, viro autem ingenuo eiusdem conditionis, cuius & tu, strenuiori te & vtiliori fortè Reipublicæ si in apice regiminis esset constitutus, dedisti tam modicam summam: cum indigeat, nec sine probatione? indignatusque dedit militi quindécim libras quas acceperat. Item natura apum, cum explodit burdones, monstrat tales à domibus esse arcendos. Vnde Virgilius:

Virg.
Georg.

Idem idem, perit a præsepibus arant.

CAPVT L.

CONTRA FŒNERATORES.

PROPRIO LIBRO FŒNERATORES, sicut spe Tullius genus elatus, & ad istam in præfatione libro scribitur. Vnde Tullius: *Quidam in peritioribus animis sunt. In eorum natura, & talentum gratie præcipit Dominus multipliciter, donec illud ad vitam, & deo, & centuplum accipiamus, & vitam æternam possideamus. Vnde Augustinus: Miser homo, cui fœneraris hominis talentum, & centuplum accipis, & vitam æternam possidebis. Ne si seruus nequit delictum talenti tui, sicut Aduocatus linguæ, vel talentum tuum vendens, cuius pretium est, quàm abscondere. Si enim seruus in eorum talentum non utitur, qui abscondit talentum Domini, turpius est, si in corruptione sit, & nequior, quia malè erogat vendens talentum, & talentum vendit, & pecuniæ, sicut & talentum culpæ, præstat Dominus dari a seculum, non enim talentum poenæ. Augustinus: Viata enim est, & non plus arguitur in poena, quàm commissum sit in culpâ. Ex præfatione præfationis & cuiuslibet Domini animi eorum, qui redemerint animas suas per astringentiam ab usuris peruenit, & poenæ supra quantitatem culpæ, & qui non abstinuerint, dabo illo assimilantur. Sicut enim talis est iniquitas peccati, ut ab eo aliud recipiat, quia sanctorum peccata non arguit, & peccatum quod statim non diluitur per poenitentiam,*

fuo pondere ad aliud trahit: sic homo foenerator talentum pecunie latus v-
furam, vt aliud recipiat. Et sicut diabolus talentum peccati non vult, nisi red-
dit. (qui quanto magis detinetur, tanto magis multiplicatur) sic nec foe-
nerator talentum pecunie credidit proximo, qui etiam dante ad viam
prior est excedere diabolo, qui diabolus auctor omnis malicie talentum
suum, non alienum, mutuum dat. Foenerator vero dante mutuum talentum
pecunie, non suum, sed Dei, & quo proximus gratus esset iuuandas, & ob
hoc sibi collatum nequiter dat ad usuram, qui etiam tempus vendit, vt pro-
pter dilationem temporis maiorem, plus lucri recipiat. De quo etiam David:
Mutualitur peccator, a Deo, talentum naturæ, gratus talentum culpe a dia- *ps. 16,*
bolo, & non soluit. Iudas autem miseratur & tradidit eum quidam de sacerdotibus.
miseratur, & commodat, gratis disponit, &c. Ego autem a peccatore & a *ps. 111*
bitur talentum pecunie, & non soluit, quia non habet unde, nec erator vult,
vt soluit, putans quod amplius recipiet. Et cum pecus non possit improbare
alicui, quam vt incedat in manus diaboli, Propheta maiorem esse auctorem im-
precationem, quam imprecatur alicui, vt incedat in manus & in peccatorum
toris, ut: Scitatur foenerator omnem sui famulum eius, & circumplebitur a peccatoribus *ps. 108*
eius. Vnde Iudas: Alicui comedent labores eorum. Alienus est, cui gratis non dat
mutuum proximo. Cum ita iuratum, & accipit si aliquid ex dilatione tempo-
ris, vel cum penæ adijcitur supra culpam, & fura committitur, quæ seipsum
& cancro corripitur, qui seipsum, & pulchrum credidit, vt totum corpus oc-
cupet. Vnde Poeta:

Hinc usura vorax, avidumq. in tempore sanus.

Comparatur etiam igni sacro, hoc est execrabili & inextinguibili, nec non &
morbo qui dicitur: *Noli me tangere.* Ille et autem usura multa umbracula, &
palliola quibus tegitur, & quasi excusatur. Inter quæ hoc maximum est, quod
credidit alicui vt pro carâ: puta panis furatus, vel aliud meritorium vile
pro carâ vendere. Si autem veniens, res se vendit & creditur pretium auge-
gens ex dilatione temporis plus se credidit, quam mutuat ad usuram caræ spe-
ciem pro carâ. Ille enim rem vilem pro carâ sub pallio & specie meritoria,
non dico vendidit, sicut asserit, sed etiam mutuat, vt cum augmento reci-
piat. Item: Foenerator plus peccat quàm diabolus, qui tantum de bonitate vel clari
hominem suis bonis seducat, vel latro, qui de die & manifeste. Hic enim con-
tinuat maleficium, & artem rapiendi bona proximi, illi verò non. Item:
Morbus iste, processu temporis, cum claudis & paralitico inualuit. Antiquitus
enim in totâ ciuitate vix vnus foenerator reuerberetur, & ille magis occultus,
nec foenerabatur nisi pauperibus, nec tunc nisi claudis, & diabolus quod
non publicarent. De quo si forte oueratur praua suspicio, dicebatur domus
illius domus diaboli vinea, putrus ager diaboli, & deinceps osculum patris
non dabatur ei in mîsa. Ignis à vicinis in domo eius non sumebatur, sed nec

cum eo aliquis aliquod participium habebat. Pueri etiam ad eius occursum expauescebant, & alteriter eum digito monstrabat. Ad id enim detestabile tunc tempore factu vix iam vixit. Nunc autem face temporum nostrorum:

Inuen.

Sat. 2.

Inter iam ista palam, cupiunt & in acta referri.
Proch doctor! Homines tam detestabiles nunc fiant cubicularij Principum, & cubicularij quam si hos, petus à se rebri interueniente, in Principes
1. Reg. & Principes deinde promouerunt, ut *sedant cum Principibus, & cathedram,*
2. & *gloriam gloriantur.* Hi sunt etiam locali & sanguisugæ Principum, quia cum omni luxerint, euomunt in filium, ut possit dicere Princeps ad sanguisugam talem:

Horat.

lib. 1.

ep. 7.

Dent.

23, 19

Macra carum repetes arctum, quem macra subiisti.
Isti etiam non in laqueum adepti sunt. Principes enim eos tuentes, non permittunt eos super aliquo crimine accusari, dicentes: Isti nostri ludæi sunt, imò peiores ludæi sunt, quia ludæus, ex præscripto legis, non se iuratur fratri, & tantum alieno ex promissione: Iste autem & proximo, & alieno contra præceptum Domini se iuratur. Tales etiam in detestationem criminis, si clerici fuerint, non potest clericale privilegium aduersus Principes tueri. Consecrantur enim omnia bona eorum cum decedunt, ut in eis nullam potestatem habeat spiritus, vel ipsi, etiam si testari voluerint ex eis. Exemplum autem de M. machi cadaver torceratoris ad sepulturam deferentibus, milite quoque Domini se iuratur ei obui, pater & filius in titulo. De iuramentis memora illi ut ac perstra. Tales maledictionem hanc incurrunt: *Ve qui depulsi sunt, quia & ipsi depulsi sunt.* Sed & maxime pudeat Praelatos nostri temporis, qui dato de rectoris Alex. III. in Lateranensi Concilio de n. peite penitus per sententiam anathematis eorum hanc hanc alius tam possit res n. as palpari, & in suis vicis fouent. Vnde, eadem a quorundam presentibus in Concilio quaereretur, qui, & quales sententia daret percederetur: Respondit est à quodam Praelato quod notori tantum. Et cum processum esset in questionem qui essent notorii dictum est: Qui publicè fateretur se esse usurarios, vel aliquo signo notari solent. Ut scilicet qui capistrum venale in summitate virgati venerunt, et omnia in circumstantiis. Sicque est exultatum decretum illud. Item in laqueum rectoris per contrarium sensum, quod dictum est: *Ad id Dominus in laqueum & fateretur se esse venale tuo.* Tali vero dicitur: *In laqueum & fateretur se esse venale tuo.* Et Isaias: *Regionem vestram coram vobis a me.* Et in sententia cap. 17. *Clamat perdix, fouit, quod non peruenit, et non in medio, non in medio, in medio dierum suorum derelinquet eas, & in non peruenit, et non in medio.* Perdix autem est immodica, per quam sicut hæ-

Horat.

lib. 1.

ep. 7.

Dent.

23, 19

et 31

Isai.

cap. 17.

et 31

et 31

et 31

et 31

et 31

et 31

et 31

et 31

et 31

et 31

et 31

et 31

et 31

et 31

et 31

et 31

et 31

hæreditas

hære litas talium transit in tertium heredem, sicut plurima exempla docue- *Oni-*
runt. Et qui non habet euentus iuranda præta bonos, & quæ ma e parta sunt, *duo e-*
malè dilabuntur. *legia x.*

Secunda poena eorum est, quod si vult potuerunt ablata restituere. Ad id *Pœna*
enim hoc peccatum super omnia alia vi. *3.* *vide*
restituere possunt. donatores malunt e. *infra*
quoniam ablata sua restituerunt. *6. 52.*

Tertia poena est in gehenna: quod si aurum balieus super ipsos entes *Pœna*
cum Nerone effundetur abundanter, & ex omni parte. *3.*

Quarta poena, quod si Pater, qui male sceneratus est pro Filio, & filius, qui *vide*
in rapinam eius eo inuitus introijt, sibi in dialogo improperabant, impro- *infra*
buntur, seinuicem lacerant, & vterque in alterum inuolat. Crudele et- *6. 52.*
iam est & periculosum à se recedere scenerem pecuniam accipere, vel qu- *4.*
cumque aliam, dū nec in talem esse cognouerimus exemp- *Cap 8,*
ait: *Filius Sanctorum lumu. & non possunt ita committi. sicut gratia que in iura e* *ver. 5.*
Deum. Et auctoritate B. Hieronymi dicentis: *capitulum est nobis in iurime,*
ne ab illis accipimus m- *ne aures nouimus videre de hebreis in iurime,* *P. 49.*
ne dicatur nobis: *Ex eplo etiam B. Pauli i ma-*
cula lepre. vel in nobis videri, sed quod à se recit re accipiat tunicam, *1. 1.*
quem tamen talem elongauerat, sicut in legenda eius legitur. *Sicut*
dis 16.
Ianna,

CAPVT LI.

CONTRA ADVOCATOS.

SVpradicto generi hominum, scilicet sceneratorum, simile est d- *genus*
hominū in cupiditate, hoc est Advocatorū. Si autem non in *genus*
tum mutuatur peccator, & non soluet, sic Advocatus gratis talentum naure. *P. 50.*
talentum scientie & gratie. Deo accipit, & nalam genis fuit, sed lingua
venalem facit, licet sit in vitam neminem in vdo sicum, & de facili labile.
Quod tamen officium si non vendere possit Advocatus testatur Augustinus, *Epist.*
dicens: Non debet in lex deo vendere infirmum, aut te his rebus te- *54. 11.*
sti noniam, quia Advocatus vendit in tu patrociniū, & tam peritus ve- *2. 1. 1.*
rum consilium. Si index es, vides & habes vade vias. Vende venia li- *donu.*
cium etiam in legas, dū non iudicium auctum sic officio in iudis & iusti-
tiae timore, si non est. Si prociases & filium habes ab Ecclesia, licet aliq
stipendij nullus: vel si non eges, non licet tibi vendere patrociniū, quod
gratis tunc est conferendum.

Si eges, d- *conferenda* in m- *de suā,* moderatā tamen, non superflua. *Iur.*
Proferunt etiam iurim quod circa officium Advocacionis exercetur, non p- *10. 7.*
sum officium, non artem, quia:

Vlysis argutias, & Sinonis fallacias, & si dem Polymnestoris, & pietatem
Pygmalionis, & Achitophel contra, & Abiloris oscula.

1. Reg.
17. &
15.

CAPVT LII.

LEGIBVS DIVINIS, IN CASIBVS SVIS, POTIVS
ESSE IVDICANDVM QVAM HVMANIS.

P Arabolarum cap. 23. Veritatem eme, & noli vendere sapientiam, & doctri-
nam, & intelligentiam: sed gratis date, quia gratis accepistis. Ne dicatis si-
cut superba fides: Si iustificationem habeo ex fide, quomodo gratis? Matth.
10.
Rom. 3.

Item: Sicut legitur in tragœdiâ quâ iam Senecæ: Vitum est euidam, quod
videtur Nerone, n apud interos balneantem, ministrisq; se circa eum autum
ferum transfundere. dicit tuncq; e, cum videret chorum Advocatorum ad se
venientes: Illi, inquit, venite genus hominum. O Advocati amici mei
accedite, ut mecum vultis vale balneatis; adhuc enim superest locus in co,
quod est hic refectum. Item: Ex eo quod turpe & ignominiosum est alicui
capituli dicitur, inquam nunc viderem, vel quod nunquam membrum. Mere-
tur enim est veniat in ora sua exponere, neisbra habere venalia. Item: Ex
vel sapientis invidiosus est. Sed turpe sit vivere verum propter turbam
Advocatus tunc est in causa. Bene, inquit, Pater p. bas sic qui oreb. Illas amo-
nerunt de hoc, & quod eam coterellis Advocatis mandassent, opus me-
lus & vultus perierunt. Item: Hi in novissimis suis maxime inveniuntur in-
sapientes, tamq; se morte decedentes. Quidam enim quia linguam venalem
habuerunt, tunc & linguas mortem antecesserunt. Cuidam etiam morienti
visi est amica celestis aura inuiri, quasi diceret: Graviter & de facili, sicut
atundo verbo agitur, peccavi in lingua. Cuidam vitium est inferius labium
moueri citius, citius crederi. Quidam etiam c. m. f. retetur Eucharistia in
extremis, ait: Iudicetur prius vitium rectum sit: quod accipiam. Cui adstan-
tes: Nos quidem & rectum & iustum iudicamus. Quibus ille: Non est, in-
quam, rectum iudicium. Non enim, cum non sitis mihi pares, habetis me ius-
te iudicare. Item: Advocatus, vel advocat intuitu Dei, vel gratia amici, vel
causa lucra sed qui intuitu Dei hodie rarus invenitur, quod est am. si advo-
casset, licet & meritorie hoc posset facere. Vnde Dominus: *Ca. si vidus intret* Dent.
10.
ad te, iudicem: audienda vel ter nina. J. A. re, A. la. re. tu n. defendenda.
Iob etiam fuit Advocatus pauperum in causis. *de. P. a. ei. claud. ori. in ca.* 1/a. r. r.
Iob ca.
29.
co. Pater eram pauperum, & causam, quam re. f. in, di. enter inveni. i. g. am.
Convenit molis inquit, & de dentem. d. m. a. p. e. am. pradam. Similis ei
qui ait:

Expiens inopen. & egenum de manu fortior in eius, &c.

Pf. 34.
10.

Hodie

Hodie cum pauca, vel nullae miserabiles personae veniant in questionem litigii, sed diuites questionem super praedictis & inuicibus agitant, cum etiam aduocare in eam a iustitia Dei periculosum sit: quippe gloria & ambitio forte super excedant nos. Adco tamen uenire ad eam a iustitia inuita non videamur infici, penitus desistendum esset a patrocinio causarum, cum honestioribus & utilioribus studiis vacare possimus, nisi causa viduæ vel alicuius miserabilis personae (quam Dominus per te mouet) intraret ad te iudicem, vel Aduocatum. Gratia autem a te aduocare, periculis est.

Licet enim gratiam a me tibi sic comparas, unde forte ad tempus tibi concilias; ex parte autem aduersarii cum multis sollicitis, plurimum odij & perpetui colligis. Si dixeris tuorū causam amici, ut eum & aduersarium moneam ad pacem: Sed quid erit, si causam eius iniunctam cognoueris? Tunc monebo ad pacem. Per transactionem erige monitionem, ut pacificatur de alieno, ut alienam recipiat, & ita ut recipiat, & cum aliena factura dicetur: tuque si conductum fueris, salariū & stipendium tuum accipies ex rapina, cum de hic extorto & acquisito aliquid impleris. Sed & vir qui iūctas & prudens, ut conuictiens causam amici sui, iniunctam quam prius foverat, reliquit transire is se ad partem aduersarii tuendam, non tamen sicut proditor. Si autem cupis lucrari Aduocas, si indiges in exceptionem & remedium pauperis taxaberis tibi, dum tamen secundum proportionem iustitiae pretij recipias, ne plus mercedem a parte iustitiae pretij, ne pro modo labore, plurimum stipendij exigas. Si verò non indiges & accipis, mortaliter peccas: qui iunctus est, quæ unicuique gratis tribuit, quod suum est.

Si consilium huic debitum vendideris ei, praesertim cum non occuparis honestiori vel utiliori studio, ergo ius suum, rem sibi debitam vendis. Sic licet furtum vel rapinam committas, cum non gratis conferas, quod gratis tribuere debueras, sicut legitur Psalms. 112. *Veritatem emendat, & non veniunt in consilium, & doli non est, & vitium gentium.* Ille autem non peccat, quia redimit quod suum est.

CAPVT LIII.

QVOD SOLIDITATIS NIHIL HABET POSITIVA
IVSTITIA.

AD periculum huius officij accedit, quod Aduocati potius positivæ iustitiae hominum (quæ nihil habet soliditatis) innituntur, quam diuinæ; cum David, in persona cuiuslibet fidei per Spiritum Sanctum dixerit: *18. iudices & principes non iudicabis iustitiam tuam.* Et item: *A iudicibus tuis non declinaui.* ver. 16. Item Dominus Moysi Deuter. cap. 16. *Iudices & Magistros constitues per singulos*

de illis aliter sit: Cuius est etiam auctoritas. Ergo si confiteamur illi
 mili iuxta Ecclesiasticum in cap. 7. si pauperes & ceteros huiusmodi
 maximè illos in quibus non est dispensatum, sed tenet Ecclesia reuerentia
 eis obuiari, vltu vtentium. Nec enim tenet Ecclesia, quia non tenet
 nec improbat, nec obuiari non debet. Ergo si tenet Ecclesia, non
 huiusmodi eius non pollet promoueri. Ergo Canones & iura humana nil habet
 vigorem, non huiusmodi, sed auctoritas & disciplina: ne velintate vtentium in
 contrarium. Quod si non sufficit, quod videtur, quia Clemens. Nisi cano-
 nem de monachis & de religione arguendus est: si tantum vult habens honorum,
 & eos non obuiari, sed inobedientia. Ergo vltus vtentium in contrarium,
 & tunc dicitur, quod quoscunque vtentes contra quem in regle canonem
 in quo non est dispensatum, nec contrario capitulo ei derogatur, tra-
 fores constituit & inobedientes.

CAPVT LIV.

CONTRA AMBITIOSOS.

S Variis modis specielus ambulationis, nunc maximo & præcipuo eius ra-
 mo faciendo, hoc est ambulationis locum apponamus. De qua suggil-
 landa Ecclesiasticus cap. 7. ait: *Noli querere ab homine ducatum, neque à Rege*
cathedram honoris, & penes Regem noli velle videri sapiens. Noli querere fieri iudex,
neque valde obuiari, noli duci & sapientia, neque iniquitatem populi: ne
forte extirpatus sis a populo, ut puta si videris in apertate tua, & cetera.
Non poteris in ecclesia videri, nec te amittis in populo: nec aliquid
habeas in ecclesia potestas, ita quod non sis in ecclesia. Perinde quod in
*populo non sis, nunc aliquod peccatum vnum à quo sis non vultis se par-
 tis iniquitatis somnium, quod non debet esse huiusmodi & cetera.*
 si pulchrum peccatum extra ciuitatem singulorum singula se sin ciuitatem
 quod se conuincitibus officium tuum, per incantationem, verigeonem, mis-
 sionem pro singulis iniquitatibus subditorum pauperis. Vnde Apostolus 1. Tim.
 Timothee 5. *Nemini eius manum imponas, neque hominibus, quibus per te non*
 Gloriam omnibus, quoscunque faciet postea orlinatus à se citra diligentem,
 discretam, & diuinam examinationem. Si gloriatur etiam virtutum ambitio
 in carne libit: *namque dicit qui non vult in carne in impium, & in ecclesia peccatorum*
non tenet, & in ecclesia per silentia non vult. Nec appetit huiusmodi, siue
 Ecclesiasticam dignitatem & temporalem, vel doctrinam in Cathedra que si-
 cut pestilentia & morbus serpens omnes & totum gregem inuadit, per quem,
 & se & alios irridet, & illunt. Vnde Hebraica veritas habet: *Beatus qui non*
se sit in cathedra derisorum, quibus erit vix. Quoniam enim & se & alios deri-
 dent,

ei exhibendam. Item Gregorius in Pastoral: Pollens virtutibus, inuitus & coactus accedat ad regimen animarum, non pollens virtutibus non accedat. Sed an pollens modò, qui scilicet modò potest polere si pœnituerit, sed infirmitas & fragilitas modica obstitit, in omnibus alijs polens scientiam & famam & humilitati habet, in qui pœnebat prius, sed qui polere potest, sed modica fragilitas resistit, ita quod non cum serenitate conscientiae accederet. Quid faciet? Nunquid honorem contra conscientiam inuitus & coactus accipiet, vel oblatum ex toto spernet pro conscientia mala tolerabitque se sententia anathematis pereunt, eò quòd curam proximorum neglexerit? Item Gregorius: Consi serare & perpendere debet quisque quantitatem virtutum suarum, & pro viribus suis suscipere curam animarum, ne dum gloriatur, in loco gloriæ sit alijs casu ruinæ. Vnde nec velit esse in lex aliorum, qui mordetur conscientia facinororum suorum. Idem confirmat Poeta dicens:

Sumite materiam vestris qui scribitis aquam

Viribus, & persate dum quid ferre rocescent,

Quid valeant humeri.

Horat.

de arte

poet.

initio.

Quæ autem considerare debet aspirans ad dignitatem Ecclesiasticam, Augustinus super illam locum apostoli de scribis: *Qui se ipsos hominibus qui idola sunt habent, et non vultis facientia facientia Item Poeta:*

Nec quemquam iam ferre potest Casarum pro ore

Pompeiusque parem.

Luca.

l. 1. de

bello.

Plur.

alio.

Iurisque secundi

Ambitus impatiens.

Ambitione destruitur et est Res publica, interitus Senatus. Hoc maxime cauenda est in Ecclesiasticis, & ne prærupte ad honorem Ecclesiasticum ascendatur. Vnde Dominus apostolis: *Ad honorem spiritus sancti in quocumque loco sitis, peccatum est, quod si sitis, interitus est.* Quasi diceret Consecrata Sacramenta spiritus sancti, alijs ministrantibus, nisi qui sunt puri, non periturus? Vel quomodo donatus est conferus in calicibus? Item illi qui promoti, in extremis cum lacrymis pœnituerant se feceris honoribus quia cum maximo periculo acquirantur. Cum illi non possint se regere, dicuntur male ministrantibus de basibus suis simpliciter huc ad se dirigant. Item Gregorius Primogenitus Prior Curialensis, electus in Pontificem Episcopum, postmodum in Cardine, & Abbate suo Sancto Leonardo ex reuerentia Episcopum, postmodum in Cardine, prostratus in modum crucis, pedes humis, & deinde in modum elegantiam. Monachus sanctus si me dicitur se potero, si se potero, vero non natus. Cuiusmodi in extremis afflicti quidam Monachus eius aeternus factus cultus & gloria. Item si se potero, si se potero, vero non natus. Cuiusmodi in extremis afflicti quidam Monachus eius aeternus factus cultus & gloria. Item si se potero, si se potero, vero non natus. Cuiusmodi in extremis afflicti quidam Monachus eius aeternus factus cultus & gloria.

Genes. Quod est opus vestrum? respondit: Viri Pastores sumus ab infantiâ. Ad peregrinandum in terram tuam venimus. Ecce quia vbique virilitas præcedit gradum prælationis. Maxima enim pars religionis animo constat: animositas enim valde necessaria est Prælato, qui si timet, actum est de eo. Horatius:

Lib. 3.

Si fractus illabatur orbis,

Ode. 3.

Impavidum ferient ruina.

initio.

Jerem.

1.

Genes.

28.

Greg.

Hom.

12. in

Euan.

gelin.

Item: Jeremias, nec sanctificatus ex utero, & Domino etiam iubente, officium & onus Pastorale vetitus est subire (*Terribilis est enim locus iste*) dicens: *A, a, a, Domine Deus; Ecce nescio loqui, quia puer ego sum*, & elementarius vitæ. Cuius autem vitæ despicitur, restat ut prædicatio contemnatur. Elementarius etiam scientiâ: oportet autem Prælatum esse Doctorem. Elementarius etiam facundia: ineloquens autem quantum prodest exemplo, tantum nocet silentio. Nam latratu canis, baculoque Pastoris luporum rabies arcenda est. Et dixit Dominus ad me: *Noli dicere, quia puer ego sum, quoniam ad omnia quæ mittam te ibis, & uniuersa quæcumque mandauero tibi loquens. Ne timeas à facie eorum, quia ego tecum sum. Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce constitui te super gentes & regna; Ut euellas, arguendo vitia; Et destruas, auctoritatibus improbandis; Et disperdis. ijs. & mundo abrenuntiari faciendo; Et edifices. prædicando, consolando, fouendo; Et plantes, confessiones audiendo, & satisfactionem coniungendo.*

Item Ps 102. *Benedicite Domino omnes Angeli eius, Ministri & Prælati Ecclesiæ potentes virtute, facientes, non tantum prædicantes, verbum illius. Ad quid? ad audiendam vocem sermonum eius. Hoc est, ut vitæ boni à vestra, præcepta illius audibilia faciais. De facili enim auditur Prædicator, qui facit & vivit ita, ut prædicat: Qui aliter vivit & aliter prædicat, facit et verbum Dei non audiat, vel ei creditur. Jerem. c. 1. Tu ergo accinge lumbos tuos, & surge, & loquere ad eos omnia quæ præcipio tibi. Ne formides à facie eorum, nec enim timebunt te faciem vultum eorum, sed sicut Ezechiel cap. 3. Dedi tibi frontem æneam, & duriores frontibus eorum, ut adamantem & silem: faciemque dedi tibi valentiores faciebus eorum.* Et Jeremias: *Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum æreum super omnem terram Iudæ: Notabiliter notandum quod Iob, Helias, Hieremias, Ioannes, non nisi accinctis lumbis, quidam tunicis pelliceis, quidam corrigijs, quidam asperitate vitæ & maceratione carnis missi sunt ad prædicandum. Hoc idem præceptum dedit Dominus Apostolis, dicens: *sint lumbi vestri præcincti, & post, lucernæ ardentes.* Ituro enim ad bellum, primum est infrænandum iumentum corporis, crucifixione illius cum vitijs & concupiscentijs, abstinentiâ & continentia, ne homo ruat in præcipitium, & ut composito gradu vehat tantum infellorem, id est, Spiritum Sanctum. Ad quod rigida & austera vita decet Prædicatorem, non mollis & enervis. Prælatus autem civitas est munita virtutibus: columna*

lumina sustentans Ecclesiam: murus, eam tuendo, ad quem, sicut ad ciuitatē
refugij, contugendum subditis. Quia *Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei.* Hæc Pf. 86.
est ciuitas, scilicet Prælati, quæ non expugnatur.

Item: Accedens ad officium pastorale attendat, quod inter iudices nul-
lus iudicare voluit populum, nisi prius suscitato spiritu eius à Domino ad
hoc exsequendum. Vnde suscitauit Dominus spiritum Othonielis, spiritum
etiam Deborah Prophetissæ, autequam iudicaret populum. Spiritum etiam
Gedeonis, qui nisi dato tibi signo velleris compluti & areæ aridæ, deinde è
contrario, areæ complutæ & velleris siccati voluit iudicare populum. Nec tu
ad hoc officium accedas, nisi prius datis tibi, non dico signis miraculorum,
sed signis virtutum & bonorum operum. Item Exodi 3. ait Dominus Moy-
ses: *Quis ego sum, scilicet insufficiens, & nihil, ut vadam ad Pharaonem, & edu-*
cam Filios Israel de Ægypto? Cui Dominus: *Signum habebis quod misero te, scilicet*
mutationem virgæ in colubrum, & vice versâ colubri in virgam: signum
etiam manûs, nislæ in linum & factæ leprosq. extractæ & mundatæ: signum
etiam mutationis aquæ in sanguinem. Cui Moyses: *Obsecro Domine, non sum*
eloquens ab heri & nudius tertius, & ex quo locutus es ad seruum tuum impeditio-
rum & tardioris linguæ sum. Obsecro, inquit, Domine, mitte quem misurus es, scili-
cet digniorem & eloquentiorem me, Aaron. Augustinus: Secundum He-
braeos gracilem & tenuem vocem habuit Moyses, & necesse erat, clamorâ
voce uti, quia propter Regium fastum prope accedere non permittebatur: &
est summa, quia nec tardus linguæ erat, nec se ineloquentem profitebatur, cui
Dominus dedit verba sua in os eius. Erat autem, quantum ad Ægyptios sono-
ræ vocis & eloquentiæ incomparabilis, sed se reputabat ad hoc officium in-
suffICIENTem. Qui autem credit se esse sufficientem, insufficiens est; & qui pu-
tat & credit se esse insuffICIENTem, sufficiens est, & benepatens, & humilis, vt
annûtiat: *Quod enim sapientius & fortius est hominibus, stultum est Deo; & quod stul-*
tum est Deo, sapientius & fortius quod beat homine. Item 2 Tim. 2. *Sollicitè autem*
cura te ipsum probabilem exhibere Deo operarium, id est, merito vitæ te talem
apud Deum exhibeas, vt tibi populus obediat. Inconfusibilem, vt dictis opera
consonent; nec erubescas, vel timeas euangelizare. Idem in primâ ad cum-
dem: *Attende tibi primò, & doctrinâ post.* Quo nomine officium totum Præ-
lati intellige. Et in Act. Apost. cap. 20. *Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo*
posuit vos Spiritus Sanctus Episcopos, regere Ecclesiam Dei. Recte tractantes verita-
tis verbum, rectè docentes proximum verbo, & exemplo se licet, & pro com-
petentiâ singulorum, vt ita baculus pastoralis conuertatur in se, & os turturis
retorqueatur vsque ad ajiellus. Vnde Dominus in Euangelio: *Quis putas est fi-*
dels seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, & (ibi)
priuati amoris, scilicet timoris, vel lucri super familiam suam, vt illi in tempore

Iudic.

1.

Iudic.

4.

Exo. 7.

Exo. 4.

Exo. 7.

Exo. 4.

Glossa

interl.

ad illud

locum

Exodi

4. &

Aug. 1.

2. q. 11.

Exo. 1.

q. 10.

Exod.

4.

1. Cor.

1.

1. Tim.

4, 16.

Act. 20

28.

2. Tim.

2, 15.

Leu. 1.

ver. 17.

& 5.

ver. 8.

Luc. 1

41.

CAPVT LVII.

CONTRA NEGLIGENTIAM PRÆLATORVM.

A Postolus scribens contra negligentiam Prælatorum 1. Timoth. 4. ait:
Attendite Pastores, lectioni, & potest, exhortationi iam volentium & doctrina nescientium: & non negligere gratiam officij tui, quæ in te est, quæ data est tui per Prophetiam, id est, Sanctorum canonicam electionem, in quâ ex præteritis videntur dicere qualis futurus sis. Et in eadem epist. Ut hoc præceptum, de informandâ & regendâ Ecclesiâ Christi, vigilanter, sollicitè & strenuè, tibi commendo fili, o Timothee, secundum præcedentes in te prophetias, id est, secundum quod te noui habere ante hanc scientiam sacram literarum, quæ dicuntur Prophetiæ, vel secundum quod Spiritus Sanctus ostendit mihi de te per inspirationem vel gratiam exponendi eas, quam noui te habere, quoniam ab infantia sacras literas nosti, & secundum etiam præcedentem vitam tuam, quæ debuit esse quali prophetia, qualis taturus es, si post nodum promotus es. Ut milites, actu, in illa bonam militiam, habens fidem, sanam doctrinam, & bonam conscientiam, Item 1. Machab. 5. Si Iudas Machabeus potestas secularis, erat congregans extremos exercitus, horatusq; populum per totam viam, donec venirent in terram Iuda, & ascenderent in montem Sion cum gaudio & letitia, & offerrent holocausta, eò quod nemo ex eis cecidisset, donec reuerteretur in pace in Ierusalem; Quanto magis Prælati Ecclesiastici debet ex officio congregare debiles & infirmos de Ecclesiâ, & hortari per totam viam huius vitæ, vigilanterq; & strenuè eos custodire & regere, quousque ascendant in montem Domini celestem Ierusalem, laudantq; sponsum in secula sæculorum in pace, eò quod nemo ex eis cecidisset, cum cecidissent à latere eius per custodiam Pastoris tato itinere minantis eos per desertum in terram Iudæ? 4. Reg. 22. Si Iosias Rex Iudæ adhuc puer, auditis verbis legis Domini, perlecto coram eo Deuteronomio, perterritum habuit cor, scindens vestimenta sua, humiliatus sedens & flens coram Domino, eò quod præcepta eius non obseruaret, percussit fœdus coram Domino, ut ambularet post eum in omnibus præceptis eius, in toto corde & in totâ animâ, suscitaretq; verba fœderis & legis lectæ coram eo, præcipiens etiam omnia immunda vasa eijci à templo, seminifluos & immundos à ciuitate, altaria & lucos destrui, ritumq; legis in omnibus obseruari: Quanto sollicitius & vigilantius spiritualis Prælati (ad cuius pertinet officium) in prædictâ Ecclesiâ Dei curare debet, & non negligere, vel quasi surdâ aure transire, ad tonitrua & verba Domini non euigilans? Item Ieremias comminans Prælati propter socordiam, torporem & negligentiam ipsorum cap. 50. ait: Grex perditus factus est populus meus: Pastores eorum seduxerunt eos, feceruntq; vagari in mon-

cibus superbie, de monte in collem, de peccato in peccatum, transferunt. Obliti sunt cecilius sui, à quo tria hominem expellunt, fumus, stillicidium, & litigiosa vxor. Omnes qui inuenerunt, comederunt eos, & hostes eorum dixerunt: Non peccauimus, pro eo quod peccauerunt Domino decori iustitia. Item: Dominus totam Gahlzæam circuibat prædicans, & curans languores populorum, docens in hoc officium Prælati, in quo exercendo debet esse vigilans, utilis, sollicitus, impinger, & strenuus. Item Isaias cap. 52. Ablatus est populus meus gratis: Per incuriam Pastorum; Dominatores eius iniquè agunt dicit Dominus, & iugiter tota die nomen meum blasphematur. Vnde Ezech. cap. 36. Propter vos in iugiter nomen meum blasphematur inter gentes, quia populus hodie, non sicut, imò plusquam Sacerdos, & Sacerdos minus, non sicut populus. Contra cuiusmodi Sacerdotes Apostolus scribens 1. ad Timoth. cap. 4. ait: Nemo contemnat adolescentiam tuam, sed exemplum esto fidelium in verbo, & prædicatione, & conuersatione ut videntes tuam, etiam à licitis pluribus, continentiam, ipsi Sancti comparatione tua id dignos se esse iudicent. Nihil enim est quo magis ledatur Ecclesia, quàm quod laici: videt esse meliores clericis. Item Isaias c. 28. Audite verbum Domini viri illusores, qui dominamini super populum meum. Dixistis enim (opere, si non verbo) percussimus fœdus cum morte. (Vnde Salomon: Sponsiones fecerunt & que ad mortem.) & cum inferno fecimus pactum. Flagellum inundans cum tran, et non remet super eos, vel nos. Isaias hoc de ijs dicit: Quia posuimus mendacium spem nostram, & mendacio protecti sumus: sed vobis, qui præ ebrietate in discretionem & negligentiam errauistis. Sacerdos & Prophetæ nesciunt, præ ebrietate absorpti sunt a vino, luxuriâ & iucunditate, & delectatione temporalium. Errauerunt in ebrietate, in discretionem & superfluitate, aliosque errare fecerunt. Nesciunt videntem, ignorauerunt iudicium. Omnes enim mensa repleta sunt vomitu sordibusque, ita ut non esset ultra locus. Vique enim ad os repleti est Ecclesia in Prælati itercoribus temporalium, delidia, avaritiâ, adeo ut laici locum in his non relinquunt, sed eos superent. Propterea, & vobis de ceteris populi mei, qui inistis consilium, & non ex me; qui ordiremini telam, & non per spiritum sanctum; qui addis peccatum super peccatum, qui ambulatis pompâ, & descendatis in Egyptum, & os meum non interrogastis, sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis, habentes fiduciam in umbrâ Egypti: Diuitijs & pompâ seculari. Vnde Amos cap. 6. & qui opulenti estis in Sion optumates capita populorum ingredientes pompaticè domum israel. Propter quod emittam famem in terram, non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi verbum Dei. Quia paruuli petierant panem, & non erat qui frangeret eis: Immo adest qui panem spiritualem verbo & exempli, corporalem etiam rapinâ auferat. Vnde & Pl. 104. et vocauit famem super terram, & omne firmamentum panis contriuit. Misit ante eos virum, in seruen conundatus est Ioseph. Humiliauerunt in comedibus pedes eius, ferrum pertranxit animam eius, donec veniret verbum eius. Ecce, quæ Prælati

Vers. 7.

Matt. 4, 23.

Vers. 58

Ver. 12

Sap. 1.

Isa. 28. 7.

Isa. 30.

Amos 6.

Thren. 4.

pecuniam in vasis vestris. Prædicatori enim, qui ad contemptum diuitiarum hortari debet, amputatio prope necessaria est, ne portans opera seculi, & o-
nus seculiarum negotiorum minus vacet officio suo. Tanta enim fiducia de-
bet illi esse in Deo, ut præsentis vite sumptus, etiam non prævideat, tamen ti-
bi non defuturos certissime sciat. Quare autem hæc eis præcipiat, subdit (quia
omnia necessaria eis debentur, ab ijs quibus prædicant, *Dignus est operarius ci-* Matt.
bo suo. Nota, 1°. Et cuius modi *foet.* Audi Lucam hoc determinantem. *Eden-* 1° 10.
tes & stuentes, quæ apud illos sunt. Et ne lautiora & pretiosiora, quàm *quæ apud* Luc. 10
illos sunt, quærant. *libi f. et: quæ apponuntur vobis.* Si ergo cibum quæris,
necesse est, ut modicam partem prædicationis amplectaris, ut obser-
ues principium mandati. Sicut: *Ne possideas aurum vel argentum.* Si tibi, ut
successori apostolorum, expas à laudibus, quibus operaris, cibum erogari: 10.
Quomodo hanc mandati obseruabitur (immò multis etiam canonibus obser-
uatur vel confirmatur) sine principio eiusdem? Incivile est partem legis ape-
rire, & obseruandam esse asserere, partem verò abscondere, vel de eâ, quasi
non obseruanda, disputare. Vel quâ auctoritate derogabitur primæ parti
præcepti? si dixeris consuetudine & vniuersitatem in contrarium, loca &
tempora & personalia esse asserens præcepta Ecclesiastica, nihil soliditatis
habebit Evangelium, cui obicit Dominus, dicens: *Quod vni dico, om-* Marci
nibus dico. Si dixeris, quia hoc non possides, sed ad usus pauperum refer- 13.
ues, ita & laicus. Nihil amplius ergo tibi in hoc præcipit, quàm in laico. Item
Dominus: *quam arduum est camelam intrare per foramen acus, quam autem intrare in regnum cæ-* Luc. 18
lestium est camelam intrare per foramen acus, quam autem intrare in regnum cæ- Matt.
lestium. Mirantibus autem & obstupescuntibus discipulis in verbis eius, dixit ei 19.
Simon Petrus: *Eccene nos reliquimus omnia;* etiam voluntatem habendi. In nu-
mero enim diuitum computatur, qui diuitias concupiscit, etiam eas non ha-
beat. Sequitur. *Et sicuti sumus te.* *Quid ergo erit nobis?* Respondit: *In regenera-* Ibid.
tione, cum sederit filius hominis in sedem suam, sedentis & vos super sedes
duodecim iudicantes duodecim tribus Israël. Pro quo præmio Ioannes reliquit su- Marci
am donec profugit ab eis, Ioseph relicto patre, *Mattheus etiam relicto telonio,* & ratio- 14.
cin iuxta gressum relinquit etiam cum periculo, secutus est Dominum. Ille et
iam vi Evangelicus volens sequi patrem, præcipit à Domino relinque-
re sepulturam patris sui, & sequi eum. Et quomodo magis Prælati præcipitur
relinquere stirpis belii, & onus, & etiam temporarium. Sed quomodo
Prælati succedentes Apostolorum, huius temporis dicunt: *Eccene reliqui-* Mat. 6
mus omnia, & sicuti sumus te. cum temporalibus abundant etiam supralai-
cos cum omnia ea inquirant, quæ gentes cum thesaurizant sic contra præcep-
tum Domini multiplicantes aurum & argentum, equos & phaleras, & pomam
saeculi quod etiam Regibus Israël prohibitu fuerit, ne reducerentur in *Æ. v* Deut.
ptum? Si dixerint quia omnia reliquerint, eo quod patrimonium & propria 17.
non

Luc. 9. tur eni Tu autē vade, & annuncia regnū Dei. Illud etiam Apostoli ad hoc pos-
60. set retorqueri: *Hoc commenda fidei: reus, humilis qui idon. i sunt:* Vita, scientiā,
2. Tim. facundia, hæc docere. E contra illi septem primitiui Diacones instituti sunt
2. 2. ad crepandum & distribuendum cibos pauperibus, vt Apostoli liberius vaca-
Act. 6. rent contemplationi, orationi, & prædicationi. Sed ro. ne Stephanus prædi-
 cavit? nonne Philippus? Ita quidem æquē, vt Anst. h. ita & alij maxime
 dispersi sunt. De statu Clericorum sufficienter scribit Hieronymus ad Nepo-

De vi- tianum.

1. Tim.
rigorē,
inci-
pit.
Petis
à me
Nepo-
tiano.
Ep. 12.

CAPVT LXI.

CONTRA PRÆLATOS PVEROS, VEL NOVI-
TIOS.

AD reuerentiam Sacerdotalem maxime necessaria est ætas, & quasi de-
 substantia quædam Sacerdotis. Vnde Ceremonialis Episcopus electo
 cuidam legitur: Est ætas, quam rigor canonicus, quæ in cor seceratis metuit, &
 consecratis excludit. Hæc si scia se habent, vbi ita labor tibi incumbit, nec
 facile bonos exitus inuenient, quæ multo inchoata sunt principio. In summis
 enim Sacerdotibus ætis integritas postulat. Vnde nec periculum Religio me-
Eccl. 6. tuat, nec reuerentiam dignitas Sacerdotis amittit. Inde est quod d. Eze. hie:
1. in trigentesimo anno cæci aperiuntur, & videt visiones Dei, & prophetat: Prius
 ætas Prophetæ describitur, et quibus annis prædicationis committi debeat o-
1 Tim. stendatur. Christus quique Ioannem supra Petram dilexit: Petro tamen non
2. Ioanni, hæc virgini & forte literatiore, concessa est *potestas ligandi atque sol-*
Ca. 57. *uendi.* Qui enim per Ihsam dixit: *aufer te o seculi: de via populi mei:* Ceram
 d. tempus ostendiculum ponere noluit, nec maioribus antepondere iuuenem;
 quamuis cum prærogatiua castitatis fieri præ cæteris fecerit familiarem. De-
 titit igitur ætati, non meritis, nec præiuit conjugatio virgini, sed proue-
Ca. 2. ctorem iudicium. Denique Lucā docente dicimus quod Beata Virgo Chri-
 stum iuuenem in templo sedentem in medio Doctorum, audientem illos, &
 Hasse-
 nus-
 Hæc
 lertus
 1. Pa-
 ral. 29
 Iere. 1.
 Dan.

interrogantem.
 Donce igitur annorum defuit integritas Doctor omnium, fines discipu-
 li non excessit. Vbi verò pleni dies accesserunt, fidens est Magister pro debi-
 to, qui fuerat discipulus pro exemplo. His omnibus expressa Ecclesia for-
 ma, quam sequatur, certumq; se lines apponitur gratis, infra quem fieri non
 licet Episcopum: facto, cedit ad iudicium.

13. Sed obijetur de Salomone qui duodennis inunctus est in Regem: Sed de
2. Tim. Ieremiā, Dan. ele, Timotheo, qui pueri & citra ætatem videm facti sunt
4. Prophete & Doctores Ecclesie, nulla est obiectio. Ob hoc enim & Salomon

forte

Moribundus et languidus, sordidatus luxu voluptatum magis amator, quam
 vir, qui se ad rem publicam perducere cupit, mittet te in terram latam &

In ; ... *vertem. Item Hieronymus: Effa.*

10. *Deliciosa, fracti in foemis*

... .., on a grand p'ebien De: 1.

1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 26

... 10 cm, 1 ppm, ...

De la que se sigue, que el alma humana es un ser claro, luminoso, & di-

...Книжкинхъ нѣтъ (уб. тѣхъ)

[illegible]

Multi clurientes & nudi,
(3 virtutes) habent ali-

Reuerendissimi patris et fratris nostri in Christo salutem in uos Domini. Om.

Fig. 10. α - β transition in the α -phase of polyethylene. α -phase of polyethylene, 15.78 in. cable.

Quemque in malis, quodcumque latuerit, carens

Indicando ora α la costante di proporzionalità, si ha:

de iur. canon. & consuetudine iur. canon. & generalis ius canonum.

7. Aşağıdaki cümleleri okuyunuz ve doğru olanı işaretleyiniz.

2. The

1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 26

UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY

nam circa 5. et 6. p. datus p[re]cepto et c. omnes et illi qui in eis fuerint for.

gus, & c.

in rebus. *Quantò magis iuuenes &*

ad hoc, ut per nos et in nostrum regnum in ecclesiam, ut patet alios. pre-

1900. — In primis in luxuria non robur habet, eò quòd diuitibus
concordia est, non discordia. Multumque in illis concordia

rum viginti quinque lege hu-

... hodie eadem lege, talis ad

Luc. 10

Primâ voce sedes cum Mariâ ad pedes Domini.

E. 7.

Secundâ: Surgis ad osculum manuum.

Tertiâ: Ad osculum capitis.

Quartâ: Ad totum Christum inungendum. Cuius quinque sunt species:

Correctionis. Hæc scholarium in malis moribus, & in vitiis vitandi: sacra Scripturæ contrarijs. **Eruditionis,** Prælatorum, & sanctorum exhortationis, **excitationis & consolationis.** Vocem vocationis autem non habuerunt Apostoli, & Apo-

E. 7.

stolici viri in Ecclesiâ primitiua. De his vocibus Dominus ait: *Si autem adherere Deo bonum est, ponere in Domino Deo sperare, ut annuntiet omnes prædicationis tuas in portu Ebraeorum.* Sunt etiam plures modi prædicandi, quos diximus, in quibus male tacetur, maxime a Præfato. Si quis autem talis alius à prædictis superadditur, à malo curriculum, ostentationis, & delectationis est.

E. 14

Vnde Apostolus: *O non sermo malus, neque perlatio, neque superbia, & per peras,*

E. 40.

non in utilitatem. Et David: *Os meum loquitur sapientiam, de fide, & me-*

4.

ditatio cordis mei prudentiam, de bonis moribus.

CAPVT LXIII.

DE BONA TACITVRNITATE.

Supposito vitio malæ taciturnitatis, commendamus bonam taciturnitatem. Apertus os Præfatus ad Deum laudandum, adorandum, confite-

Ecc. 3

ndum, consulendum, consolandum, prædicandum, docendum. Est etiam

Ps. 118

tempus tacendi, & tempus loquendi. Vnde: *In corde meo abscondi eloquia tua, ut*

Mat. 7

non percam tibi. Augustinus: Fundamentum religionis est bona taciturnitas.

I. 10.

Sed enim te præcepit Sancti Dei non esse clamorantibus, nec margaritis

26.

perge las dare, ut per eos, ne fieret Dei indignus ostendatur, ne Babylonis

claustra deinde Dei reuelentur, quæ tamen quis diuulgat, ut ei, cui loquitur,

placeat per adulationem, vel propter cupiditatem, vel propter vanam gloriam,

vel cum fine loquatur. Aliumenda est inique diuina silentia, ut paucis

taceat quis quam loquitur, iuxta illud: *Sit quies homo velox ac iudicium,*

Iac. 1.

tardus ad loquendum. Sunt autem bonæ taciturnitatis quatuor cause, penes

auditores scilicet, quia canes sunt detractores, oblati & infideles, vel qui

porci sunt fastidii verbo Dei, & immundi.

Mulus detractiois prolator, peior, relator, pessimus, au litor. Vnde Eze-

chiens cap. 3: *Ego domus linguam tuam absterget, & non peribis, & es mu-*

rus, nec quasi vir obiurgans, quia domus exasperans est. Tertia causa est assiduitas.

I. 10.

Prædicatio enim, si assidua est, vi est.

Sat. 6.

Imponit finem sapiens & rebus bonis.

Quarta causa, incapacitas auditorum. Vnde Apostolus: *Non potui vobis quasi*

spiritus

spirituali loqui; *lac vobis posui de li non escam*. Similiter duæ causæ atter-
duntur circa Prædicatorem peccati scilicet conscientia (vnde: *Peccatori dixit*
Deus: Quare tu es aris iustis meas, & assumisti testamentum meum per os tuum?
scia vero os fidi & iplum.) et muta facundia, cui ægra subest conscientia. Me-
dudicaturatippam: Rebus loquaris prius quàm verbis, & incapacitate diuini e-
loqui; vel verecundia bonâ. Vnde: *1, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui*. Si
ergo utile & necess. fa. sit loqui; vide quæ. quot, quanta, qualia, quando lo-
quaris, cui vel quibus, vbi, & qualiter. Vide etiam, si tibi opus fuerit vti cõ-
muni prædicatione, vel priuatâ. quæ sit ad priuatam personam, & in loco se-
creto. Vbi quandoque cessandum est à correptione. Vnde Apostolus: *Hebre.*
ticum hominem post triam admonitionem denita: ita & incorrigibile hominem
& incorrigibilem Principem. Vnde Hieronymus in prologo super Eisdram:
Frustrâ quidem niti, & nil aliud, nisi fugando vel corripiendo odium in-
currere, extremæ dementiæ est. Vnde etiam Paulus, ne prouocaret iram Ce-
ris, ita curâ & subinsulento prælixit destructionem Romani Imperij.
quod non prælixit, ita edidit, quod in medidit: *Ut qui nunc tenet, teneat,*
donec de medio sit. Ita etiam Ieremias ca. 25. curâ & prudenter prædixit, &
comminatus est destructionem Babylonis, vt ait Hieronymus, re Regem Ba-
bylonis prouocari in iram hoc nomen *Sesach* posuit præ hoc nomine *Baby-*
lon, quæ & *Babylonia* erat. De quo etiam idem Hieronymus ait: Principibus
& plebeo. Prophetis, & Sacerdotibus acculantibus, & crimen mortis in eum
imponentibus loquitur ad populum, quem illi concitauerant aduersus illum,
prudenter, humiliter, & constantiter. Prudenter prouocans eos ad peniten-
tiam, vt Dominus mutet sententiam suam de destructione ciuitatis, humili-
liter, dicens: *seruus vester etiam in manibus vestris sum*. Constantiter, dicens: *In*
veritate inquit me Dominus ad vos, & hac euenient, nisi penitentiam egeritis. It.
communi autem prædicatione nequaquam tacendum est. Vnde Ieremias
cap. 26. *sciam enim verbum Domini, & loquor ad omnes ciuitates in quibus &c.* Sed
nec in malâ, si malum exemplum timeatur. Vnde nec Ioannes etiam in car-
ceribus fuit.

CAPVT LXIV.

DE VITIO LINGVÆ.

Male in loquacitatis, vel garrulitatis, quatuor sunt causæ: Adula-
tia, auidia, cupiditas, incauta loquacitas. Loquacitas itaque con-
tra quam clamat Propheta dicens: *Pere Do-*
minus super omnes iniquitates, & circumplebit eos iram suam. Non decet autem
in viciis malitia, & utinodi sunt & otiosa. Vnde abbas Serapion vi. 4.
tal patrum:

tal putrum: Nō est membrum in corpore meo, quod ita timeam sicut linguā.

Item: Si quis putat se esse religiosum, non est talis inquam suam, à malo, sed sedulo: **cor** furu. hunc vult esse religio. Item idem: Dicitur deus, multos labores sustinui, & diu in eremo vixi, tunc tamen non ad mensuram humilitatis & taciturnitatis, quam habuit Iohannis Baptistae, peruenire. Item Abbas Pastor: Nam iam praeforte sene cuncti videntur, sed quod dicitur in libro. Item idem eisdem querenti: Quod ad multos habuisti in seculo in quo habuisti Religio. Inter quos vult esse non ad aliena non Dominus, & cum quibus praeforte non verba facit, sed deus est. Item idem: Si vis in seculo quietus vivere, multum taceat, multumque non a se, sed a se. Item idem: Proximi.

Item: Primum est, puta compellere linguam.

Item: Primum est, puta compellere linguam.

Item: Primum est, puta compellere linguam.

Item: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam.

Item: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam.

Item: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam.

Item: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam.

Item: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam.

Item: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam.

Item: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam.

Item: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam.

Item: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam. Item idem: Primum est, puta compellere linguam.

verbo malo scilicet. Vel contra se per arrogat iactantia: *Fili, ne te laudent labia* *Prou.*
destratoris Vel contra proximum, & hoc tripliciter. Vel verbo malitie & cōtūmie 4:
 man fiste: Vel verbo detractōis occultae. Vel verbo adulationis fiste. Cōtra
 Deū, verbo iniūrlitatis, verbo blūphemie, verbo prauitatis hæreticæ, verbo
 in iūstitionis itatē, verbo curioſitatis vage. *De omni otioso verbo reddituri sunt* *Mate.*
homines rationem in die iudicii. Quotūm verbum est, quidquid dicitur præter
 voluntatem dicentis, vel acientis. *Terribilis est in ciuitate sua vir linguosus,* & *Eclē.*
te hereticus in vico suo obſtāculū erit. Qui vult vitam, diligit & videre dies bonos, *Pf.* 33
 promittit linguam suam a malo, &c. Non dicit, à verbo otioso, sed a malo; quia
 linguam in se est, & fide labitur in otiosum, auaritiū, superbiā, cūm pra- *Prou. 8*
 uis & c. *De detest.* *Sapientia cor loquax* & c. *Prou.* 10.
 loquax in se nec dicit. Qui semper desiderat dicere, semper vult impe-
 riosus haberi. Veritas non querit, an cor, os, manus concordent: *Intellectus bo-* *Pf.* 110
nus unus est, sed os vultus eius. A mandatis tuis inueni. In Ecclesiastico cap. 28.
Sapientia &c. Fere totū contra vitium linguæ, & huius epist. Iacobi c. 3. *Nati-* *Eclē.*
te plures Magistri fieri &c. 21.

CAPVT LXV.

QUALIS ESSE DEBEAT PREDICATIO PRO
 MODO AUDITORVM, ET CONTRA MALAM
 loquacitatem Prædicantium.

VT officium Prælati prosequamur, pleniusq; de eius incōueniēti loquacita-
 tem persequamur, credimus adiungendum esse præmissis, *De tempe-*
rantia & modestia predicationis: quæ quidem temperanda est secundū qua-
 litatem & quantitatem dīcentium, secundū qualitatem etiam & co-
 pacitatem auditorum. Vnde David: *Dixit interclusit verbum:* id est spiritu de *Pf.* 18,
 spiritali, vt maior maior: *Verbum,* quod est in principio apud Deum, quod se- *3.*
 mel locutus est Deus. *Et nō hō finit in se, inueni,* infirmus, imperfectus, *1. Cor.*
 imperfecto aperte demonstrat minorē se sentiri. Augustinus: *Vt historia-* *In Pf.*
lia de Christo. Non enim omnia omnibus, sed discretē spiritualia spirituali- *18, v. 3*
 bus, sapientiam sapientibus.

Carnalibus verō minora, vt historialia, debet Prælicator annuntiare. Item:
Apostolici viri, in principio erat verbum: *Desiderat annu,* *Pf.* 103
 minores minoribus. *Verbum caro factum est.* Item Apostolus 1. ad Cor. cap. 2.
Non veni ad vos per scientiam sermonis vel sapientia. Nō enim in dīctis me- *1. Cor.*
 sioribus, nisi Christum Iesum & hunc crucifixum. *Sapientia in autem* *13.*
loquimur inter perfectos & spirituales, in quibus charitas omnia cre- *1. Cor.*
ditur, spiritualibus, spiritualia comparantes. Vobis autem non potui loqui quasi dī-

diffipos, edificos, & plures. Quatuor verba ponit pertinentia ad ciliendum peccata (quod fit per victoriam in crepationem, per iudicii comminationem, per confessionis auditionem, & satisfactionis impetitionem) duo tantum ponit ad inferendum virtutes, quod fit per predicationem, & exemplum. Sunt ergo Prælati cophini, quibus extra portari debent peccata, non inferri: ut colligant quisquis, palis, & stercore ad ciliendum laceres Pharaonem, quos lauantes & conficientes amplexus continguntur. Habeat autem Confessor vinum & oleum Samaritanum, vinum ut per increpationem mordacem conficiens a timore Domini concipiat & periat spiritum saltem. Oleum, per consilia bonam, ut non absorbeatur à tristitia, sed *in ipsius visceribus vertatur in* *Joan. 16* *gaudium.* Exhibeat se conficienti talem, suauem & dulcem, & quasi in amplexibus suis eum foventem, dicens ei: Si Deo confiteris, cuius ego sum. Veneris, ut nec verbo, natu, vel signo ei cruciata possim detegere. Quia mihi confiteris, tibi obligor in paternitate spirituali, ut peccata tua sicut & filij superpartem, proinde doceam, & tecum proinde satifaciam. Confite te ergo, & age penitentiam, quod si consilium meum egeris, promittoque me super hoc fideiussorem, dabo, quod ex toto liberaberis.

Nunquam autem confitentem supponet in cupiditate suam, in detentione rei alienæ, sed si obtulerit secreto oblationem, rejiciat: nunquam personam confitentis accipit, vel ei auctoritatem, sed iuste iudicat, ut sanet. De his cophinis dicitur: *Manus eius in cophino seruiuerunt.* Hi sunt cophini, quos iusti Domini *Ps. 80,* nusi implent fragmentis, quæ superauerunt comedentibus, quæ subiciuntur *7.* manus praelentium. In confessione autem tria præcipua maxime necessaria *Joan. 6* debet Confessor inungere penitenti, ut pro posse vitet occasionem peccati, ut fugiat dilationem confitendi, si recidivum passus fuerit, & ut ne negligentiam pro peccatis satisfaciendi non incurrat: ut occasione non peccati fugat, quia sola ea nocent, & occasio quandoque dat materiam peccandi: ut dilationem confitendi expellat, quia dilatio est magna ruina. Vnde postquam committitur est peccatum, statim currendum est ad confesorem. Vnde Augustinus: Cur dubium expectat cras, hodierna salus? Vbi negligenter a satisfactoris incurritur, quia *in maledictus qui sinit opus Dei non gignit.* Nec hoc est *48.* prætermittendum quod quidam, nescio quo aetate, dixit Alexandro tertio: Domine, bonus papa es. Quisquid facis papa est. Et respondit Alexander in vestigia faciens: Si seruum. *Bonum iulius & bonum predicator, & penitentia donat, et forte bone Papa.* Et ita his tribus expressit totum officium Prælati.

CAPVT LXVI.

DE OFFICIO PRÆLATI TRIPARTITO, ET CON.
TRA ACCEPTIONEM PERSONARVM.

T Ripertitum officiu n Prælati, scilicet iudicare, pœnitentiam dare, præ-
dicare, maxime impedit acceptio personæ. Quam redarguens Apolto-
lus I. Rom. 2 ait: Gratia & pax omni operanti bonum in Deum, Iudeo primum
& Græco. Non et cum personarum acceptio quod Deum? Augustinus: Non enim
propter merita placuit n, Iudæos malè operantès recipit, nec propter peccata
pœnitentia Gentis conuersas respuit.

Et autem inquit, quid sit acceptio personarum, videndum quid sit honorificentia, quam præcipit Deus, ut contrarij voluntate contrariis non pareatur doctrinæ & notitiæ. Est autem honorificentia, reverentia exhibenda rationi ex causa debita; puta propter religionem & humanitatem vite. Item (Vide eorum cano capite &c. Iohannis, dionysio, Hieronymo, Basilio, &c.)

Preposituram officium necessarium Ecclesie gentis nobilitate, nec quod
lius Regis, obligatione honestum. Abusus autem huius reuerentie est ac-
 ceptio personarum per se et apud Deū. Nunc autem quid est huius
 modi honorificum quodam sunt causę. Primum causa debita est reuerentie
 a se subhonestę, & quasi appendices hoc efficit. Sed quod si bene videremur
 præponendus sit alij habenti aliam causam, quę illis est. Atque quod verò per
 se est quodam ritus reuerentie existens aut ex causa debita, & illi
 patet propter timorem, cupiditatem, diuitias, vel quodcunque inuitat
 vt qui conuincit, & huiusmodi. Quandoque autem non ex debita
 reuerentia ex causā debita cum esset exhibenda, & hoc est quod per se

[illegible]

Ex exemplo eistradentis. Item Seneca Epistolâ ad Lucilium quintâ Illud autem te admonco, ne eorum more, qui non proficere, sed conspici cupiunt, facias aliqua, quæ in habitu tuo, aut genere vitæ notabilia sint. Asperum cultum, & intonsam caput, & negligentiorē barbā, & indictum argento odium, & cubile humi positum, & quidquid aliud ambitionem peruersâ viâ se putat. Satis nomen ipsum Philosophiæ, etiam si modeste tractetur, inuidioum est. Quid si nos hominum consuetudini ceperimus excerpere? Ii tunc omnia dissimula sint, frons nostra populo conveniat. Non splendeat toga, nec tordeat quidem. Non habeamus argentum in quo si ludi auri cælitura detenderit: Sed non putemus frugalitatis indicium auro argente quo caruisse. Id agamus, ut meliorem vitam se quamus quàm in vulgus, non ut contrariam. Alioquin quos emendari volumus, fugamus à nobis, & auerimus. Illud quoque censeamus, ut nihil imitari velint nostri, dum timens, ne imitanda sint omnia. Hoc primum Philosophia promittit, scilicet, sensum commune, humanitatem, socialitatem, & congregationem, à quâ professione dissimilitudo nos separabit. Videamus ne ista, per quæ admirationem parare volumus, ridicula & odiosa sint. Nempe proprium nostrum est facies humana, totam vivere. Hoc contra naturam est, tenere corpus suum & vires, & se immunditias, & qualem appetere, & citius non tantum vides uti, sed terere & horrens. *Quæ autem sunt in se res leuissimæ, ut est, ita vitæ, & non magis arduo pueri fugere, dementis est. Frugalitatem* *exigit Philosophia, non pœnam.*

Potest autem esse non incompata frugalitas. Hoc mihi modus placet. Temperetur vita inter bonos mores, & nobiles. Sufficiant omnes vitam rostram, sed non agnoscant. Quid ergo? Idem faciemus, quæ ceteri? Nihil inter nos & illos intererit? Plurimum n. Dissimiles esse nos vulgus sciat; qui proprius impulerit, quod non nostrum intererit nos potius intererit quam superleccum nostrum. Magnus ille est, qui in talibus hic vitæ, quemadmodum argento; nec ille minor est, qui sic argenti vitæ, quemadmodum fictilibus. Infirmi autem animi est, non posse pati diuitias.

Item S. Bernardus sedens in capitulo Ratisiacensi pro tribunali, cum quæstio ei proponeretur à Fratribus de singularitate cuiusdam Monachi. ait ei: Crederesne verbo Domini, vel verbo Angelico non contrario verbis Domini? Et ille: Crederem quidem. Tunc Abbas: Et ego dico tibi in verbo Domini. Eres peccator, ut singularitatem tuam deponas, quamvis in eâ videaris quosdam Sanctos imitari, magisque mereberis communi modo viuendi Fratrum. Qui statim requiescens somni, exim singularitatem omnem, vixitque sicut omnes communiter in gregge. Simili opere ergo auerendi est singularitas in congregatione. Faciemus necesse magis, quam in privato loco, maxime illa quæ scandalum parit in finibus.

CAPVT LXIX.

DE BONA SINGVLARITATE.

Bona singularitas, quæ familiaritius dicitur bona solitudo, commendatur in pluribus Sacrae Scripturae locis. Vnde Sara Fina Raguels cap. 3. *Tobias: Tu sis Domine quod nunquam cum iudentibus me misui, neque cum his, qui in leuitate amulant participem me praeui.* Et Ieremias. *Sedebam solitarius & tacebam.* Et Phil. Iohannis: *Fuge turbam.* Nondum enim illi turæ commiserat. *Ego quidem cor meum in imbecillitatem meam, scilicet: nunquam mores quos extuli in turbam, refero.* Semper aliquid ex eo quod composui, turbatur, id quid ex his, quæ fugavi, redit. Quod agris euenit, quos longa imbecillitas usque adeo affecit, ut nunquam sine offensâ proferantur, hoc accidit nobis, quorum animi ex longo morbo reficiuntur; quia inimica est malorum conuersatio. Nemo non aliquod nobis vitium, aut commendat, aut imprimit, aut nescit: bus autem. Vnde quod maior est populus, cui commiscemur, hoc periculi plus est. Nam Ierem. tam damnosum bonis moribus, quàm in aliquo spectaculo retulere. Tunc enim per voluptatē facilius crimina subrepūt. Quid me existimas licere? Auarior redeo, ambitiosior, luxuriosior? immo verò crudelior & inhumanior, quia inter homines fui. Subducendus itaque ut populo tenerer, mus, & paulatim tenax recti, facili transiit ad plures. Socrati, & Catoni & Cælia excutere mentem suam dissimile multitudine potuit. Adeo nemo nostrum est, qui cum maxime concinnamus ingenium, ferre impetum vitiorum tam magno conatu venturum potest. Vnum exemplum luxurie, vel auaritie, multum mali facit. Conuictor delicatus paulatim enervat & emoluit. Vicines diues cupiscitatem irritat; pauperius comes, cum inuis candido & simplici animo, rubiginem suam afflicuit. Quid tu accideris his moribus credis, in quos publice fictus est impetasi? Nonne est, aut imitaberis, aut oderis. Tunc neque artem eritandum est, ne vel similibus malis tuis, te eis conderes, quia multi sunt, ne se inimicus multus, si eos oderis, quia dissimiles sunt. Recede in teipsum quantum potes, cum his conuersare, quia meliorem faciem tunc. Illos admittito, quos tu meliores facere potes. Matus ista fiunt, & homines dum docent, discunt.

Item Ierem. y. *rus, rus in publico, honestus in domo.* Quotiens enim inter homines fui, minus homo relij. Est autem triplex solitudo: Loci, quæ fortium est. Peccatoris, quæ cuiuslibet bereile debet; & solitudo operis, quæ cauenda est in omnibus præsertim cum paria scandala. Item Ierem. cap. 16. *Non, si cum conuerso iudicium, & gloriaris sum a facie manus tuæ; solus sedebam quoniam amaritudine replesti me.*

CAPVT LXX.

DE BONA SOCIETATE HABENDA, ET MALA
FUGIENDA.

Bona felicitudo maxime pendet ex bonorum societate. Vnde Cato: Am- Lib. 1.
 buli cum bonis, qui a conuersatione mores formantur. Et Apostolus dicit: 1. Cor.
Corrumpunt bonos mores colloquia mala. Qui tangit picem coinquinabitur ab ea. 15.
 Et Psalm. 100. *Perambulabam in innocentia cordis mei in medio domus mee.* Et Ecclesi.
 quoque non appropinquabam ante oculos meos rem uisitam, facientes praerogatio. 13.
 Vers. 2.
Non aborui mihi cor prauium declinans a me in uiam, non cognos-
cebam, detrahentem sermo proximo suo hunc persequeretur. Superbo oculo & insu-
stia in corde, cum hoc non edocui. Quis ergo non tenenda adit: O. u. mei al. si- Vers. 6.
 dele terra ut sedeant mecum, in iudicio, in conuiuiis: Ambulans in via immacu-
lata, hic mihi ministrabat, in altari, in mensa, in domo, in quolibet admini-
stratione mea & perfectione. Non habitabit in medio domus mee, qui facit pe-
peritiam; qui operatur iniqua, non dixerit in conspectu oculorum meorum. Et Psal. Vers. 4.
 25. *Non sede cum concilio uanitatis. & cum iniquis gerentibus non introibo.* O. u. mei ep. 19.
 iniquitatem malignantium & cum impijs non fitebo. I. u. u. inter innocentes ma-
 nus meas, & ut uidebam altare tuum deo uine. Ecclesiasticus cap. 9. *Viri iusti sunt* Saneca
sibi commixti. Et Philosophus: Antequam inquit, circumspiciendam est, cum qui-
 bus eilas & bibas, quam quid edas & bibas. Et Augustinus: Decet, inquit,
 Praetorianos tales habere cubiculinos quos timeat, ne si malos, eorum uideat
 approbare vitam, quorum habet conuersionem. Vnde Apostolus: Do- 1. Tim.
 muli iuxta bene praepositum, non ut opus augeat, sed ut filios domum, & familiam 3. 4.
 in omni castitate & sobrietate sibi subditos habeat. Sed dicit aliquis quasi se
 excusando, habens tamen familiam malam: Mihi quidem natura est cum
 bonis, sed vita cum malis. Sed eo ipso malus est, quod malos in domo fo-
 uet, & vita & natura eius cum malis. Quis enim iudex, vel rector populi,
 tales & ministri eius, & contra: Et qualis sit Dominus domus, & uilius
 probat, & monstrat. Vnde Ecclesiasticus cap. 13. *Omne animal aequi simile*
sibi, sic & omnis homo diligit similem. Omnis caro ad similem sibi conuincetur, &
omnis homo simili sibi sociabitur. Si communicabit iustus a quo aliquando, sic peccator
iustus. Quae communicatio sancti hominis ad carnem? Et cum Dominus h. sp. tem Sap. 5:
 uirtus nobis praecipiat eligi, tum propter infamiam, tum propter corruptio-
 nem & perniciem exempli; Quam magis & ille eligendus est, cum quo ti-
 bi diu uiuendum est? Maxime & itaque cauenda est malorum conuersatio. Vx
 enim in iuceo stamus, ne dum in lubrico curramus. Abraham e iam au. luo Genes.
 mandato Domini, omnes uernaculos & mares domus suae statim circumci- 17.

Homil.
4. in
Gene-
sim.

dit. Nota, quia non effeminatos habuit in domo, sed mares, quos etiam circuncidit. Nota ex eo, quod Abraham familiam domus tue in omnibus habeas circumcidit. Quia etiam commendat Origenes, de eo ait: Vide diligenter Abraham Anglos ad conuiuium inuitantis. Abraham inquam, senex curat, Sara vxor eius accelerat, puer festinat. In domo Iplantis, nullus piger est. Item nota verbum Beati Thomae Cantuariensis, quo vocabatur ex Iplanti:

Per quod est virtus maxima, et est, ius.

Mar-
tialis.

Et Cato de re rustica ait:

Celle domus, lumbus, carens, corruptaq; nunquam

Epigr.

Interea Deum.

15.

Et Parabolam in cap. 13. *Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit; amicus stultorum similis ei efficitur.* Et illud. Ignis in ligno, serpens in gremio, mus in porro, perniciosi sunt vicini. In Placuis quamplurimis arguitur societas malorum, commendatur societas bonorum. *Beatus enim vir qui non abiit in concilio*

Isa. x.

& 14. impiorum &c. Domine, qui habitabis in tabernaculo tuo, aut qui requiescet in monte Sancto tuo? Qui ingreditur si se macula & operatur in iustitiam, &c. Confite-

Ps. 34.

bor tibi in Ecclesia magna, in populo graui laudabo te, timentes autem Domi-

Ps. 49.

num glorificantur. Quia etiam illi sanctos eius qui in hoc testamentum eius.

Alioquin pro congregatione & gloria maiorem dicent tibi: *si vide-*

lis foren, carnis eius eo, &c. Et in domo tua implebitur hoc, scilicet

Ps. 34.

cor. Vnde etiam in contritionem in ciuitate. Die ac nocte in iustitia

eius. Super omnia in iustitia, & labor in medio eius & iniustitia. Pro quo etiam

Ps. 12.

iam Propheta imprecatur talibus: Veniat mors super illos, & descendant

in infernum. Quoniam neque in habitaculis eorum, in medio eorum.

rum. Neque in domibus eorum. Quia in domibus eorum. &c. Et Augustinus:

In hoc quilibet inueniuntur. Tota enim domus mala sunt, si non habeat, nisi

causa & se coram Deo, tunc et qui in domo illius viderit, eos saltem

in priuata seculi. Non post mortem ad iudicium deuit, & a se, si potest,

expellat. Sed sic aliquis: Non quidem. Non sunt in se, sed latera mala ha-

bent. Ab his. Non enim in se, sed in latera verbum cuiusdam Sapientis, so-

cietatem parit & cognata. Ita facile conuertuntur. Et illud: Principe &

homines habentes mala latera sunt, tunc & deinde & Harpyis comparat. Descri-

buitur Scylla humanam quidem habere mentem, sed circa caninis capitibus;

harpyiae virgines faciem, sed ungues rapaces. Et ita, ut plures superfi-

cietentis humani homines & mentis videntur, sed stipati lateribus & mini-

stris prauis, odorati prae Scylla rapacitate verbi vnguum, Harpyis simi-

Ps. 124.

les. Ob hoc ergo corruit, quod res diuitem & potentum in loco periculoso

posita est. Quia, rursus in penetralibus regum, viri scelerati, & socii furum maxi-

me in domibus potentum inueniuntur, qui peccatores fiunt propter diuites

Non decipietes, à quibus decipiuntur, cum nec repellantur, qui *laqueo pa-* *1756.*
uerunt pedibus potentum, & foderunt ante faciem ipsorum foueam, & inide-
runt in eam. Hac via illorum scandalum ipsis, & tamen postea in ore suo *1748.*
erunt. Et I. sephus sic Obli. maxime status potentum, melioratus & pri-
 uatus est, quod eos melius, tamen meliocriter malos esse non auit, qui in
 simplici & proprio ore, sed alieno & multiplici, quia longâ manu perueni-
 unt. Libertas per uia sua confitenti, nequeunt, ut pauper dicitur: *Gen. 17.* *Ps. 50.*
ti fuit, & in me fuit peccatum, & tibi & multis proximis in me, & malis facul-
tas meis. Omne iniquum malorum societatem, omne impedimentum quo
in uis in uia Dei prodis, fugis. Unde Dominus: Qui non uidit Patrem & *Luc. 14.*
Matrem non potest meus esse discipulus. Et si oculus tuus scandalizet te, proge eum *Marci.*
à te &c. Et Hieronymus Per calcatum perge Patrem, per calcatum perge
 Matrem, ubi etiam quætax fu. *Patri & Matri dicit: Nescio vos. Iuxta etiam* *Ep. ad*
 consilium Domini, cum Abraham exi de terra, & de cogitatione tua; antequam *Hebr.*
 subastimis dicat cum Propheta. *Ecco elongaui fugiens, & mansi in solitudine.* *dorum*
 Item Plalm. 135. *Et comitatus fu inter gentes, & diluerunt opera eorum. &c.* *de liti-*
 Et Plalm. 135. *Et comitatus fu inter gentes, & diluerunt opera eorum. &c.* *solita.*
 Item Plalm. 135. *Et comitatus fu inter gentes, & diluerunt opera eorum. &c.* *ria.*
 Item Plalm. 135. *Et comitatus fu inter gentes, & diluerunt opera eorum. &c.* *Deut.*
 Item Plalm. 135. *Et comitatus fu inter gentes, & diluerunt opera eorum. &c.* *33.*
 Item Plalm. 135. *Et comitatus fu inter gentes, & diluerunt opera eorum. &c.* *Gen. 12.*
 Item Plalm. 135. *Et comitatus fu inter gentes, & diluerunt opera eorum. &c.* *1754.*
 Item Plalm. 135. *Et comitatus fu inter gentes, & diluerunt opera eorum. &c.* *1755.*

Item: *Castro tibi Domine in toto corde meo in conspectu hominum & congre-*
gatione, eorum, non iniustorum.

CAPVT LXXI.

DE SUGGESTIONE CARNALIS AFFECTVS.

Sicut mala societates, ita & carnalis affectus bonam impedit solitudinem,
 Sob quam fugiendam & amouendam ab utilioribus operibus, Dominus
 preparationem vocans, numero fratrum & matris parentum eum foris, ait: *1756.*
Gen. 22. frater mater & foris & extendens manum in d. lipius dixit &c. *12.*
 Item: *Quoniam in Synagoga relictus à Patre & Matre, eisdem cum qua-*
rentibus. Nescitis, quia in his qua Patris mei sunt oportet me &c. *Luc. 22.*
 & per carnalis affectu procedentia, sicut minus uilia, esse possunt, nenda spi-
 ritualibus & utilioribus.

Item: *Matris nuptis, uio deus teore, ait: Qui tibi & tili m. l. i. r. quasi* *1756.*
ribi ex h. a. d. in spiritualibus operibus. Item: Qui non uidit Patrem & *2, 3.*
Matrem non est, qui spirituales uis & is non preuoluerit carnalibus. Item: Cum *Luc. 14.*
fu. p. l. i. u. n. o. l. u. c. a. r. e. s. e. d. p. a. u. p. e. r. e. s. d. e. b. i. l. e. s. & c. l. a. n. d. o. s. *25.*
habeas carnis effectum, sed diuini amoris incendium. Hieronymus. Obamio *1754.*

rem Christi omittenda est sepultura Patris, pro cuius amore nullus relinquendus est inhumatus. Et Moyses, non de tribu sua, sed de aliâ tribu elegit Ioseph in rectorem populi: Idcirco Sacerdos & Levita nunquam exeant de Sanctis, sed habeat sacerdos caput velatum citari, *qui dicit Patri & Matri: Nescio vos.* Sacerdotibus etiam in veteri lege prohibitum erat interire funibus mortuorum, etiam parentum; vt in hoc instrueremur carnales affectus esse postponendos, maxime cum simus, & debeamus esse Sacerdotes secundum ordinem Meschi. De cuius Patre & Matre scriptura subicit in figuram Sacerdotum Euangelij, vt in spiritualibus deant Patri & Matri: *Nescio vos.* Alienum enim est patrimonium illis commissum, Christi scilicet & pauperum, non illorum, vel parentum eorum. Ioseph etiam (ad cuius nutum omnia subartantur in Aegypto) vix pulsus est, vt suis daretur terra Gessen; quos etiam noluit inuadere, sed in officio confecto & pastoralis permanere. Ne tamen carnis libeamus mores, odiendo parentes, ita docet eos Gregorius moderari lebere. Arca Domini capta à Philistinis super plaustrum nouam impolita erat, vnde stetit strabentes & discubuit in Bethsamis, non reflectentes, quidem colla in via. se in uiginti bus post vitulos. Debemus enim eundem affectum habere in mente, non in opere, præfectum in spiritualibus. Qui enim post vitulos, carnali affectu ducti, colla reflectunt, similes sunt vxori Loth, quæ respexit, & mutata est in statuum salis. Similes sunt mittenti in munus ad aratrum, & respicienti retrò. Similes sunt etiam Hebræi respicientibus in Aegyptum ad ollas carnium, & pepones, & allia Pharaonis. Videant hi, ne per auitam penam Iudæ puniantur, qui ea, quæ mittebantur in loculos Domini & pauperum, adportabat, dans ea vxori & liberis, carnali affectu ductus, ob quam meruit tradere & crucifigere Dominum sibi que suadendum & æternum supplicium. Leuit. 21. *Sacerdos summus ad omnem mortuum non ingredietur omnino, super Patre suo & Matre non contaminabitur, nec egredietur de sanctis.* Hieronymus super hunc locum ait: Quamuis sit potens & diues, & multitudinem efficiat victimarum; si mortuus est, non tangitur à Pontifice, nec videtur: si autem reuiuiscit, & ad vocem Saluatoris de sepulchro egreditur, & falsis peccatorum solutus incedi, intrat ad eum Pontifex, cum eo manet, & prander. Multa nos facere cogit affectus carnalis; & dum corporum propinquitates respicimus, corporis & anime Creatorem offendimus. *Qui autem amat Patrem & Matrem super me, non est me dignus.* Multi Monachorum, dum parentibus miserentur, animas perdunt. Illum attendamus Patrem, qui nunquam moritur, aut qui pro nobis moritur, qui Deo viuens mortuus est, vt nos mortuos viuificaret. Si quid habuimus de Aegypto, quod Princeps mundi laum possit agnoscere, tenenti meretrici Aegyptiæ cum pallio relinquamus. Sindone opertus adolescens vinctum Dominum sequebatur, incurruisset in laqueos, nisi expeditus & nudus persequen-

sequentium impetus declinasset. Reddamus parentibus, quæ parentum sunt. ^{1. Tim.}
 In athen Deo viuunt. Sed hoc de Summo Pontifice, minoribus aliquid in-
 ducitur. Ad teneritudinem carnis etiam eradicandam dictum est Abraham:
Exi de terra & de cognatione tua. Exi, mente, hoc quo ad necessitatem præce- ^{Genes.}
 pti exi, corpore, hoc quo ad cautelam consilij. Dum enim inter propinquos
 tenemur corpore sæpè tenemur & mente. Ob hoc Benedictus, Egidius, &
 quamplures Sancti natale solum reliquerunt, & sancta agmina palidorum,
 eremum ingressi sunt. In libro etiam Numerorum præcipitur Leuitis occi- ^{Ca. 25}
 dere omnes propinquos suos initiatos Beelphegor, sicut & initiatos vitulo.
 Ministrum enim altaris, & viuentem de patrimonio Crucifixi, nihil carnale,
 nullus affectus carnalis tangere debet, quominus testamentum sibi creditum,
 secundum voluntatem testatoris beneplacentem & perfectam, dispenset.
 Item Iudicum 9. Contra consilium Ioathæ (proponentis Sichimitis parabolas
 de eluis, ficibus, & vite, & rhamno) contribules & Fratres Abimelech
 ipsam Abimelech, eligunt in Regem, ab quæ præfecerunt propinquitatem
 carnis ducti. Qui promotus, sicut ignis de rhamno egressus, urbem Sichem
 combussit, & septuaginta fratres, multosque de Sichimitis qui illum promo-
 uerant, interfecit. Item Dominus Matthei cap. 17. *Ut non scandalizemus exi-*
gentes tributum O Petre. Vade ad mare, & mitte hamum, & cum piscem, qui ^{Matth.}
præus ascendet tolle, & aperto ore eius, inuenies staterem. Illum sumens datus pro me
& pro te, est enim filius regni. Vbi ait Augustinus: Miro modo in hoc instrui-
 mur & erudiimur, dum Dominus tantæ paupertatis fuit, ut vnde daret tri-
 buta non haberet. In las quidem habebat communia in loculis, sed Dominus
 res pauperum in suos conuolare vult, vel conuerrere nefas duxit; id ipsum
 das exemplum nobis, maxime ipsi, qui de patrimonio eius viuunt. Si ergo Do-
 minus in suos vias necessarios duxit nefas res pauperum conuerrere, quantò
 magis illas in superfluis expendere? Ex hoc etiam concludere debita illicita,
 licet iuramento confirmata, de patrimonio Crucifixi non esse soluenda, sed
 potius, ut in turpi causâ, rescindatur iuramentum. Item: Bruta foras suos im-
 beciles & adhuc parrhos nutrant, omniq; re curâ fouent & amplexantur. Fi-
 ctos autem grandisculos & aialtos, eos sibi relinquunt. Nos autem etsi ho-
 mines, non tantum in papillari, sed in omni ætate, nec tantum foras nostros,
 sed à latere descendentes suumus, in dollos superfluis oneramus supra ne-
 cessitatem, conferentes eis plurima, & iuxta verbum Alexandri Papæ: *Deus* ^{Alex.}
a suis nobis suis, & diaconus deest nobis nepotes. Item Hieronymus ad Hilario-
 num Monachum: Audi electum Regium *Quo non si mecum aduersum me* ^{de lan}
est, & qui non colligit mecum parit. Recordare tyranni iustitiam quo Chri-
 sto in baptismo consecutus, in Sacramenti verbatim, & pro nomine eius ^{de re}
 paritum non esse Patri, nec Matri. Licet parvus ex d. dependeat nepos, ^{John.}
 licet sparso ctine & scillis vestibus vbera, quibus te nutrerat Mater, ostendat:
 licet

247.12

COMMENDATIO SOLITVDINIS LOCI.

195.24

17, 104

178

10.

1. 1. 1.

3412-

183-4-20

1143

22

12.11.40

712.

Mat. 5

Page 8

KOM. 8
F. 13

Epist.
1. 1. 1.

de Ba

222

22.617

222

Paris

Derm

113573

GeneC

28.

Matt.

16.

Lucy

Ps. 125

Nº 21.

Item ad Ruffinum: Indicabimus tibi quiddam, ut si nescis, discas; si autem cognovisti pariter gaudeas. Bonofus tuus; in dñe meus, & ut veritas dicam, quia Christi: noster: *patemur in eum scandit, portat eum, non post tergum respicit; seminat in lachrymis, ut in gaudio metat: & Sacramento Moyfi*
28.
Matt.
16.
Luc. 11.
Pf. 125.
N. 21.
Aa
serpen-

In hac occasione leuem quidam timens, cum longâ manu peccâisset, per omnium officium factum, sicut & per os proprium, confessus est peccata sua. Ob hanc etiam Robertus Ambianensis Episcopus, qui dixerat in libris secularibus de suspendendo: *Facite opus quod habetis facere*, omnibus diebus vitæ suæ doluit. Sanctus etiam Martinus Anglicus Episcopus vocatus ad baptizandum puerum, quod erat antequam ad eum fortè accedere potuisset, se ab officio suspendit, & fugit in Angliam, clauibus Ecclesiæ proicctis in mare, Deo vovens se a nobis officium Sacerdotis non fore exsequuturum, antequam per igna viueret quod ei remissum fuerit peccatum, quo se ligatum putaret ex fidei occasione. Cui, facto hortulano in Angliâ, clauis inuentus, et tunc se ad officium restituit, qui tamen non statim, sed peractis paucis diebus, restitutus puerum resuscitauit & baptizauit.

CAPVT LXXV.

CONTRA SVSPICIOSOS, ET IN CONIECTVRIS
IN TEMERARIA IUDICIA PROCVMPENTES.

Iustus non se in perpetuum liberâ se amputat leuem occasionem, sed & radicem temerarij ducit in se vitij, et in. Unde, vt faciat quod per eloquia Dei doceatur, orans dicit *aperta opprobria in meum quod suspicatus sum*, Arguitur, id est, scilicet, ne de bonis, vel malis aliorum, malam vel falsam habeam opinionem, quæ est *opprobrium in meum*, quia sæpe aliter quàm res sit esse putat. Nisi cum putat, quàm in alijs suboritur, meum. Et ostendo. Cuius enim oculus de re, vel de statu, loquitur, manifestè operatur, quod in se agitur, hoc de alijs suspicatur, vterum propter alios bona facit, propter hoc credit & aliter facit. bona aliorum putat, ex animo suo solo æstimans suspensio alia habet quædam. Item Augustinus in eundem locum. Sciendū quod si una suspicio in hominem non videtur, datus est suspicionibus locus, quis Deum suspicatur, cum de fine verum præcesserit, ne scilicet testimonium daretur, vel propter laudem, vel propter pecuniam, vel propter victum vel vestitum, cum poterimus eam suspicari propter hoc si. *Non te iudicare alios, ex suspitionibus, & non iudicare, non te iudicabimini, nec ab alijs suspitione iudicabimini.* Iudicia enim hominum temeraria sunt: de quibus suum tantum est iudicare, cum de alijs verè & rectè. Iudicium autem rerum manifestarum cuilibet est. Iudicium de re, verò non tantum est iudicari, & non nisi coniectarum in iudicio, vel coniectarum, sed hoc sic obicitur: Dubia in meliorem partem interpretantur. Iniquum enim & diuini est in aliam partem declinare. & magis pronum esse ad mala quàm ad bona. Unde Apostolus ad

Rom. 14.

Rom. 14. *Infirmum corde in se le assumere, non is de sepe rationem, & suspicio. i. bus, equationem.* Glor. De operibus eam eius, quæ bono & malo animo fieri possunt, cum n. g. foretur quo animo fiant, iudicare prohibetur. Quod si erraverit, & scienter etiam malo animo fieri ad eo, patienter teras, errorem oratione, vel quouis alio modo cures. Unde ad Galatas cap. 6. *Frateres, si praeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, instruite, vel percutite, huiusmodi hominem, cui non defunt uniuersa, sed aliqua, non utique proteruè exagitando, vel peccantem irridendo, vel bona, quæ habet, per temerarium & suspiciosum iudicium in crustando, vel superbe tanquam insinabilem detestando, sed in spiritu lenitatis:* De bonis, quæ habet, gratias Deo agendo, de malis veniam & salutem à Christo promittendo, *completans teipsum ne contemners.* Augustinus: Si alter de relapias quàm se habet, humana tentatio est. Numis autem amare propriam sententiam, & in iudicium temerarium prorumpere, & melioribus usque ad præcendendæ communionis, & commendandi schismatis sacregrum inuidere, diabólica præsumptio est. In nullo autem aliter sapere, quàm res se habet, Angelica perfectio est. Quamdiu igitur non habemus perfectionem Angeli, non habeamus præsumptionem diaboli, potius *alter alterius onera porsemus*, dimittentes debita in inuicem, malis proximorum compatientes, ne si non computaris, tua fiant. *Si quis autem ex stimulo se aliquid esse, arrogantis vanitate, stulta suspicione, & spiritualium comparatione, cum nihil sit, fingens se habere, quod non habet, alios temerarie iudicans non habere quæ habent, ipse se seducat.* Opus autem suum probet potius & iudicet *unusquisque in seipso, & non in altero*, id est, non ex malorum, vel nullis perfectorum suam metiens laudem, sic se vanè commendans, & alios stultè iudicans. Item Epist. 1. ad Corinthios cap. 4. *Notate ante tempus in tenebre, quia tunc veniat Dominus & illuminabit abscondita tenebrarum, id est, nota faciat peccata damnatorum, & manifestabit consilia corlium, & tunc erit laus unicuique a Deo.* Augustinus: Perniciosè erratur in rebus, ut qui malum putat bonum, & bonum malum, qui virtutes non approbat & vitia non detestat. Profectò si aliquà suspicione erratur in hominibus, venialis est & humana tentatio, de quibus sæpe nostra credulitas soluitur. Nec mirum: quia & de eisdem nonnunquam historia, & multò magis fama mentitur. Quod si de his tentemur, iudicia saltem, & definitivas sententias contineamus.

Idem ad Romanos 14. *Tu quis es, qui iudicas seruum alienum? suo Domino sit, aut cadit.* Non ergo amplius nos inuicem iudicemus, sed hoc iudicate magis, ne ponatur os in iudicium fratri vel scandalum. Augustinus de ciuitate. Quod ad nos non pertinet, nobis non usurpemus. Non reprehendamus ea, quæ quo animo fiant, nescimus, vel si etiam aperta sint mala, de sanitate non desperemus. Qui enim hodie malus, cras bonus. In his ergo duobus temerarium iudicium est, quod ex vitio superbiæ vel inuidiæ illorum est, qui magis amant vituperare

Mat. 7 rare quam emendare. Quibus dicitur: Nolite iudicare, ut non iudicemini. Item
 2. Corin. 1. Gloria nostra est testimonium conscientia nostra. Augustinus.

Non consideres gloriam istam ex aliquorum comparatione, quia non ait A.
 postolus: Gloria nostra est testimonium aliene vel malitie, vel minoris gratie,
 sed ait: Testimonium conscientia nostra: quia quoniam est occulta, non est ipsa
 quodammodo sub certa iudicio & ideo nulus presumat contra eam vel pro-
 fute, vel cogitare sententiam, dicens: Quis fuit castitatem, vel illam, vel
 quodlibet et ad iudicium? Si eam putat quod nemo, ipse sit nemo.

Item: Hanc modum in pteon & temerarij iudices de occultis cordium iudi-
 cantes cum sciat Deus sunt cogitationes hominum, quoniam clare sunt; sed
 scrutetur rene. & cor la, cuius in lauit, & non secundum auditum aurium, neque
 secundum visum oculi, non arguet) diuinum officium sibi presumunt & usur-

Isa. 14 pant, volentes parificari Deo, cum de eo, qui ait: *Ascendam in calum, & ero*
similis Altissimo. Quam auctore: Profundum est cor hominis. Inscrutabile est
 quis nouit illud? Nos confitiamur, scrutatores cordium. Et item: *In solis Dei*

quis nouit illud? Nos confitiamur Dei. Item etiam usurpant sibi. Ipsi-
 tum Prophetam Isai, dicentes cum eo ad Giezi puerum usurpant illius: *Nos est*
nostrum in praesentia, quando ad epyli argentum & res a Naaman tot occu-

ruat? Si quis non enim laus emanatibus & in crustantibus operi. De
 no: laus. Principi uenerunt et uisum. Quod dicunt, quod
 dicuntur dicunt, dicentes id fieri causa sinistra, puta laudis, fauoris lau-

ni, vel similia huiusmodi.

Item: Hanc modum Deo eximere & in Spiritum Sanctum peccare, opus scilicet,
 quod est peccatum, non debet attribui, diabolo adscribere. Solus Domi-

nos vult peccare, nec in nomine hypocrita. Quis enim nouit de alio, quod
 sit autem peccatus interius vel exterior, hypocritique bracteatus, nisi Do-

minus? Item etiam quasi peccatum & luxurie vexant iustos reuelantes &
 mentem interius secreta d. misile & modum viuendi ad exemplum. Qui

si viderit signum & non viderit in domo, v. l. de cineribus, stratum
 & lectum, & non viderit. Quin etiam in hoc hypocrita: si non viderit
 in celis, deus & oculos suos claudere dicunt. Quod occulto vocatur cu-

pus, potius non fuerit, & in pluma faciat Sathanapali. Hic
 proprius proprius aliena negotia curant,

habentes os patulum ablata ostij circumstantia & lingua perurientes. Contra
 quos ait Dominus: *Qui in peccato est, in istum, prius in istum mittat.*
 Quod sit totum non cogaris. curiu hanc matrem tuam? Et Philo sophus

in istum, non in istum diffinitas. sed suspensam die teneas sententiam, quae sit
 curiu hanc matrem tuam sed diffinitione est excoquenda, & conpienda, ita & eam
 non in istum, sed in istum. Et Hieronymus: Si videris vinctum Domini.
 non in istum, sed in istum, ne statim inde malum suspiceris, sed dicas, quia
 causa

emula bene licendi hoc fecit. Item Iacobi cap. 4 Qu: libenter fratrem
fratrem meum carissimum agi, & in deum hunc, & in meum carissimum, & in
deum agi, & in meum. Tu autem quis es, qui cum deo prosumis? Item Ecclesiasticus ver. 7
cap. 11. Pili non inerrigis, ne calciperes quemquam, & cum inerrigueris,
corruis. Item: Ampus & opprobrium meum prodeperdis, quia iudicia p. 1. 3
tua iucunda. ver. 3

C A P V T L X X V I.

CONTRA RYMOROSOS.

Quia suspiciosi consueverunt esse rufiores, huiusmodi homines obiurgat Apostolus in 2. ad Thimoth. 3. *Hi quoque eiusmodi sunt, denegantes, & obsecrantes in Domino, id est Christo, ut cum identio, id est, sine querela et rufumculis operantes, panem suum manducent.* Et Cato ait: In di-

Rumores fuge, ne incipias novus auctor haberi;
Rara fides ideo est, quia multi multa loquuntur.

In ii-
f. 10. r.
lib. I.
ep. 18.

Et Horat:

Percunſatorem fugito; nam garrulus hic eſt.

Et Qui tus Cunt usat: Præterea minor otia uisus est vitium:

Fama malum, quo non alius velocius ullum,
Mobilitate viger, viresq; acquirit eundo,

Virg. l.
4. Æ-
neidos.

Te in multis & precibus illis & turpi vultuque non eius vita est inho-
 nester. Tunc hiis qui habent aures, in quibus imprudentes, & se moribus co-
 gnitis mores similes, remittunt, in iudicium & nugigerit, ut quod ne-
 sciant, proferant. In vniuersa sententia debet esse certa animi & indubitata re-
 sponso. Dubias sentis non remanere op miris; nec ergo dubias assertor ali-
 cuius rei. Mors periculosum est precipitare sententiam, per quam lætatur
 finis alicuius & incrustatur, quæ nihil in per quam minuitur, vel deperit recu-
 laplas. Socrates præcepit dari iudicis ad sciendum quicquid que-
 stiones. Et Ecclesiasticus cap. 32. *Filius viri sapientis* hoc est lima discretionis)
 nil facis, nil dicis; & post factam non patieris. Præcipitem enim dictionem
 & ad incertum se sequitur præsentia. Et Salomon *si, ante omnia habas con-
 siliū sapientie*, ut nil faceris aucto, id est prægudicio, hoc est discretionis & deli-
 beratione præcedente, iudas & loquaris. Item Ecclesiastici 33. *Qui interroga-
 tionem manifestat, parat se verbum ad bonos sermones suos in iudicio*. & sic decre-
 catum hominum, exaudiat, & consensit. *Disciplinam, & tunc respondestis*. Item
 Ecclesiastici 2). *Conferma verbum & fideliter age cum illo, & in omni tempore
 inuenies quod tu dicis. Tuiam est*. Et Salomon in Parab. cap. 4. *Paterbra tue
 præcedunt & iussus tuos, id est, op. ra tua, ut nihil sine prouidentia loquaris*, vel
 agas.

Eccli. Ne his assimileris de quibus dicitur: *Cor stultorum in ore eorum.* Et item: *Cor stultorum dissimile erit.* Et item: *Narratio fatui quasi sarcina in via, labia imprudentum stulta narrabunt, & insensati verba inenarrabilia; verba inenarrabilia; verba autem prudentum statera ponderabuntur.* Summa ergo summarum hæc erit, scilicet tardiloquum te esse iubeo. Et Philosophus. Qui in dubijs est, *Id.* midus erit, nauci non erit. Et Poëta:

Senec. Da spiritum tenuemq; moram male cuncta ministrat
ep 40. Impetus.

in fin. ——— Hic miseris furor est instare periclo.
Sta. Nec liberare metus, & tuta odisse.

11. Imperator Augustus in omni bus agendis morosus fuit, nil sine iudicio egit.
Ths. Unde & dicebat Suetonius: Satis celeriter fit, quidquid fit satis bene.
baides.

CAPVT LXXVII.

CONTRA INCONSTANTES.

HOC vitium rumorosorum comitatur inconstantia. Sæpè enim esse confiteri inconstantes, & ita nugigerum. Inconstantes autem redarguens Hieronimus c. 33 ait: *Præcedit fatui, quasi iterum carri, & quasi axi versatili cogitatus illius.*

Cato Conueniet nulli, qui secum discedet ipse.

in diff. Primum argumentum mentis bene componitque est posse morari & seculum
lib. 1. confiteri. Et Apollonius ad Corinthios caput vigesimo. *stare in pie, vi-*
Sen. ep. *aliter agite, quia mulierum est inconstantia. Iustum & mutabile semper somni-*
2. *na. Constantes efficit, & videbitis auxilium domini super vos: Alioquin nequa-*
1 er. 13 *quam, sed inconstantes effecti, maledictionem & poenam filiorum Iude in-*
Virgil. *curretis. Unde Ps. 108. Nuncantes, inconstantes & dubij, transferantur si. y eius*
4. A- *& mendicent, & exierint de habitatione sua. statuetur senator substantiam*
neidos. *eius &c. Tales enim cum suspiciosi incurrunt maledictionem Cain, habentes*
2. Pa- *tremulum caput & tremulum cor & inconstans & tremulam linguam, vagi &*
sal. 10 *pro fugi cum Cain, super terram. Cuius stultitia laborat fastidium sui. inconstan-*
3 er. 10 *tes sibi ipsis vertuntur in tedium. quia stultus ut luna mutatur. Horum opere*
Gen 4. *non habent caudam vel caput, mutant auersi sequentes. Et isa. 3. Mulieres do-*
Eccli. *minate sunt populi mei. Et Parabol. cap. 4. Dirige semitam pedibus tuis, & om-*
27. *nes viae tue stabilientur. Firmamentum est Dominus timentibus eum. Et Petro di-*
Ps. 14. *ctum est: Confirma fratre tuos. Inconstantes enim arundini omni vento agita-*
Luc. 22 *tæ commitantur. Et David ait: Laetetur cor quærentium Dominum, & confirma-*
Matt. *mini &c. Item Per. gressus meos in semitis tuis, ut non moueantur vestigia mea*
11. *Ps. 104* *Et item: Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis. Dominus autem firmavit*
Ps. 9. *faciem*
27.

faciem suam, ut irer in ierusalem. In cuius ore non fuit est & non. A quo vino Luc 9.
Apostolus 2. Corinth 1. se excusans. ait: Nunquid veritate vsu. sem. vi. sic. pad. 51.
me est & non? Idem: statim est ore & immobiles, aduocantes in ep. te. No. 2. Cor.
se. nec. Inconstanter Salomon Apostata equiparat Parabol 6 dicens: Homo
ap. ita & leus. vir inuicilis graditur ore perverso amittit oculos, terit. vide. &c.
Glossa: Exteriorum mobilitate indicat, quod nul à radice interiorius subleuat;
quia mobilitas vel inconstancia mentis. membra p. gbet inquieta. Item: in cir- ps 11
cuitu impij ambulans: Item: Omnem escam abominata est anima eorum &c. & 106

CAPVT LXXVIII.

CONTRA PEREGRINA IUDICIA FERRI CANDENTIS, ET AQVÆ FRIGIDÆ, VEL BULLIENTIS.

Sicut dubia, ita peregrina iudicia, inò diabolica tentamenta, quibus Do-
 minus tentatur, ab eodem sunt prohibita. Vnde Deut. 18. *Cane ne mu-*
matur in te, qui ariolo suscipietur, coferret potentia vel auguria, nec mæstus, ne
incantator, ne psychos confulat, ne diuinos, & querat à mortuis veritatem. Ergo
si tibi prohibitum est per gladium, vel prælium, humorum, & officiorum quæ-
tere veritatem & per ignem, vel aquam, vel aere n; ne officio incantato
ris, vel incantatoris probes alius innocentiam: Eadem etiam auctori-
tas Canonica, & Apostolica. qua ista, & ista prohibita sunt. Item cap. eo-
dem: Prophetæ qui voluerit loqui, quæ ego non præcepi, interpretetur. Sed quomodo
intelligam per istum non esse locutum Dominum? Hoc habebis ignum, si quod Pro-
pheta ille prædixerit, & non euenierit, hoc Dominus locutus non est, sed per tumo-
rem animi sui Prophetæ conficit, & idcirco non timebis eum. Sed peregrina in li-
qua & incantationes, vel execrationes aque, vel ferri candentis sæpe ful-
lunt, nec effectum consequuntur. Itis enim sæpe damnatur innocens. Ego
si non euenient, quod pollicetur miraculator iste, nec tale iudicium locutus
est Deus.

Si autem euenient, & Deus huiusmodi iudicium non præcepit in lege lo-
 qui, vel in angelo, ergo interfici debet, contra Deum sic loquens & incan-
 tans. Item cap. 17. *In ore duorum aut trium testium peribit qui interficitur.*
Nil aliud: Non in secundum verum. quod locutus am. attestations scilicet, le-
gis & huius genij, index iudicabit eum. Et Apostolus ad Hebræos 6. ait: Omnis
controversia pars est iuramentum. Et epistolâ 2. ad Corinth 1. Non quia domina-
mur paci vestre sed adiutores sumus gaudij vestri. Cum igitur non possit cogi
quis credere. Quomodo minus credens comburitur, cum homo eiusm. d. 1. 43
fidei non possit dominari? Et David: Non egredietur Deus in virtutibus nostris,
sicut enim in miraculis antiquorum Patrum. Item Dominus in Matthæo:

Etiam. & per eum fuit, & pro re nimis vtili Ecclesiæ. Item: In iudicio aque
 elementum exercet naturam, & iudicium suum, & manifestationem, & pro-
 bationem innocentie alicuius cuius elementi natura est, corpus ponderosum
 intra se recipere, nisi quasi in pilam, vel in nauiculam corpus humana con-
 uertatur & contrahatur, si que in hoc iudicio gratia iuuatur natura. Et con-
 traria in iudicio ferri candentis in probationem innocentie alicuius aufertur
 elemento naturæ suæ & officium, quod est teneram carnem comburere. Simi-
 liter è contrario in his iudicatur circa manifestationem reatus, vel malitiæ
 alicuius. Vnde concludo, in vtroque elementorum horum deberi obseruari
 naturam eius, & officium in manifestatione innocentie alicuius, vbi miracu-
 lose vtrumque sua natura priuari in manifestatione alicuius reatus, vel pro-
 pter contrarietatem iudicij vtrumque, scilicet iudicium aque, & iudicium
 ignis, esse resellendum & repellendum. Item: Si miracula promissa à Domi-
 no in Euangelio iustis, quam loque fallunt, nec sunt in necessitate, vt se aper-
 effectum suum contendantur, vt scilicet euentur agri per manuum imposi-
 tionem, & huiusmodi, sic et testatur Sancti: Quomodo hæc miracula pere-
 grini iudicij semper in necessitate sunt, vt fiant vel effectum suum conse-
 quantur? si fallunt ergo sperrenda sunt. Quod autem furtim sint miracula
 huiusmodi peregrina iudicia, ex eo probatur, quod si elementis natura sua per
 incantationem aufertur, Sed & miracula facere concessam est etiam malis à
 Deo, & pro malis. Vnde: *Nonne in nomine tuo demonia eijamus?* Sec. Igo ca-
 nam etiam per me, vel pro me miracula non fiant, non ideo credam me esse
 magis fidelem & innocentem. Multo enim Ecclesiæ magis incitent bonis
 & per bonis quam miraculis. Item Dominus: *Quæcumque petieritis in nomine
 meo, pie dabitur vobis, & perseveranter, & ea que sunt ad salutem, dabit, sine
 qua non saluus est.* Vobis, non dicitur hic pro quibus, vel contra
 quos petitur. Quomodo igitur Sacerdos magus & incantator præsumit se
 exauiri pro omnibus, pro quibus, vel contra quos innocat? Item: Petrus in
 dialogo quærens à Gregorio, quomodo calige impositione super iocundum
 resuscitatus sit, scilicet, vel propter meritum innocantis, vel auctoritate matris
 propter regem, vel meritum tatarici di, vel Sanctorum ad quos accessu
 riguntur. Cui Gregorius: Modò pro hac causa, modo pro illa, modo pro omni-
 bus his concurrentibus sunt miracula: sed pro quo? Num sunt hæc ab hu-
 iusmodi Sacerdote? Item: Nec exorcismi inuenti à Salomone, sed nec exor-
 cismi inuenti ab Ecclesiâ, ad effugandos demones, curanlos encephalicos
 morbos sanandos, de necessitate semper sunt efficaces talium, sed non si-
 lunt. Quomodo ergo exorcismi, imò maledictiones in hæc vel illius, de omni-
 rum origine & auctoritate penitus ignoratur, in necessitate sunt, vt semper
 suos effectus nature efficiat? Nunquid est hoc ex vi exorcismi tantum, vel au-
 thoritate eorum, vel ex vi ordinis? Ita dicit, si alicui ordinantur aduersi, sed
 auctor

Marci
16.

Mat 7

len 14

16. 1.

12.

auctor ignoratur. Restat igitur, vt ex vtrius collata hoc habeant. Sed à quo? S. ergo, ex vi ordinis. Nunquid ergo nō aliquis potest enper, quia sacerdos est, vel quia exorcista? Item Plac. *in te anima mea, & libera eam, propter inimicos meos* confundendos, vel conuertendos meā liberatione *eripe me*. Sed mirum videtur, quod in hoc petitionis suæ causam constituit, ac si non esset liberandus, si neutrum eorum contingeret. Sed attendendum quod duæ sunt liberationes: Vna occulta quæ fit propter ipsos Sanctos, qualiter liberati sunt Machabei septem igne confusum p. cum Matre ipsa collem horrente. vt ei gerent potius non pro legibus Dei, quā n. viuere contra eas. Et & alia aperta, quæ fit propter inimicos puniendos vel conuertendos: qualiter tres pueri de igne, et a corpore liberati sunt, p. propter quod ipse Nabuchodonosor conuersus, Deum primum, quem contemnerat, predicauit. Si igitur petis apertam aliter liberationem, nec propter conuersionem tratum, vel fiderationem, Deum quæ tentando, promouas ad eam, & ad miracula faciendā: tempora & statum gratie conatus reducere ad tempora & statum veteris instrumenti; cum Dominus tempore gratie Sanctis suis occulta tantum promittit, datum suum manifesta tempore suo, non sicut antiquis qui tanquam manum recti adherendi erant miraculis & temporalibus ad amorem celestium. Dounus etiam iustis sub nouo testamento per Ihuam 43. ait: *Ne memineritis prius, & antiqua ne intueamini*. Ecce ego facio noua, & nunc oriuntur quæ cognoscitis ea. sic In Psalmis: *in Deo faciemus virtutem* nō in gladio n. in armis. s. i. deo Deo, scilicet, in filiis eius & bonis op. ribus vincendo diabolum. Item Forma baptismalis à Christo inuenta, non semper conseruantur effectus suum, impediēte macula etiam. cuius criminalis. Quomodo igitur forma ex. trahit carnificationis ferri, relicto à quo inuenta, ex necessitate semper habet efficaciam? Item: Si Ecclesia infidelium, promitteret Ecclesie si se hanc se suscepturam si in Christi, si eam veram d. p. b. a. ut & ex. inuenit iudicio. Fieri ex. gentis: Nunquid Ecclesia hanc necesse propter hoc laetantes subter in omnia periora huiusmodi habere? Ab. nec in eam Christi in. cito con. mittere iudicio, ne astut & indignare subter. & ex. permissi de Dei periclitaretur. Ob quam causa nec passi sunt Iudei rotulam suam detinere circa ciuitatem Remensem tamper licentis, denegatā plura Ecclesie ad preces & ad processiones eiusdem. Item: Peregrina iudicia approbantes, celebrantes, vel subeantes, videntur se parificare Ioanni, qui in seruientis olei dolium missus, illasus, & mentis & corporis, ex. it. Similes etiam videri volunt Beato Marcello Patricio. Quia cum super manus eius faber quadam ferri ignitam poneret, & e. prunas in thuribulo poni rogante, ait: *De calore ignis calet, & nouem pondera habet*. Manus autem tui peccatoris, nunquam fiat statera ponderis ferri candentis. Item, vt exemplis vta n. In Remensi Concilio, Presidente Papi Eugenio,

Eugenio, qui tur. Manichæus conuictus, & confessus hæreticum fuisse. de co-
muni de re. Conuicti inuenerat, non interfectus, non membro mutila-
tus. sed ne alios exasperaret, & si forte occideretur in carcere. San-
cti eiusdem ciuitatis Archiep. Leop. potius, aqua & tenui dieta alatus est donec
ouiret. Qui etiam Archiepiscopus iudicium ignis in Diocesi sua exerceri
omnino prohibuit: modicum verò a iura sustinuit quoquo modo, non con-
cedenda non alicui Sacerdoti suo benedictionem aquæ celebrare, nisi prius
præiura cautione Sacerdoti benedictionem aquam à Principibus de non mutila-
lando membro, & de sanguine non effundendo. Sed & infideles olim Chri-
stiano non conuicto vel confesso, dabant inducias triginta dierum, ut secum
deliberaret, an talis sacrificare uellet. à conuicto autem aut confesso, & no-
men Christi negante, tamen aspius, quam ut sacrificaret idolis, exigebant.
Non enim, si sic sentiret in corde, prebatur. Quomodo igitur hæc
corda hominum iudicio peregrino examinare præsumunt? Vel quomodo in-
ducia regum Catharis deliberandi non dantur, sed statim comburuntur?
Imo etiam quædam matronæ honestæ nolentes consentire libidini Sacerdo-
tum de *femine Chanaan* genitorum ab eis in libro mortis scriptæ sunt & a cu-
sate ut Catharæ, & damnatæ etiam à quodam potente & stulto zelatore fi-
dei Christianæ oculis diuinitus Catharorum emunctis & abire permisorum.
Vnicuique quia pauper & pallidus fidem Christi fideliter in omnibus contineas,
& in spem prætendens, combustus est, eò quod Episcopis congregatis
diceret, quod nequaquam iudicium ferri candentis subiret, nisi ei prius
peccata confiteretur, quod ille peccata mortali, & tentatione Domini hoc
fieri posset. Qui audientes hoc verbum vni omnes eam reliquerunt, di-
centes Regi non dicere libenterne iudicio sanguinis. Item Hebr. cap. 11.
Sancti qui in rebus regni Responderunt Aug. Quandoque occulta victo-
ria & in rebus, quandoque manifesta *Operari in iustitiam*, hoc semper.
Adopti sunt reuerenti, totus in Christo Hæc p. & scientia semper per fidem si iu-
stas es, adipiscere. Non enim in necessitate adesse est, ut semper adipiscari f.
quentia in miraculorum superbie, & *Operari in rebus* &c. Sanctita-
tem ergo simul sanctitati illorum præsumit & habere, imò maiorem, quæ
necessitate, & ita quod non saltem, miracula operari attentat. Item Non e-
stantiam iustitiam & incertitudinem peragunt iustitiam multa exempla pro-
bant; ut illud de edituo Aureliani, suspensio pro reliquijs Ecclesiæ Sancti
Samsonis furtim sublati.

Que alius, p. f. deprehensus, confessus est se sustulisse. Et illud de reclu-
so Compendienti, qui pro criminibus factis animis auctor, quia nihil conscius,
tunc terram candens & combustus est. Et illud de reclusa familiari Catha-
ris. Vnde & vult nomen eius in populo, adeo ut nec esset, qui eam facere
morientem pateret. Quæ ad conuictum cuiusdam Decani Rengoli confessa

ei prius, quod omnino inuicibilis est: à prauitate hæreticâ Catharorum, in
 purgationem salutis suam, & bis combata est. Et illud de peregrino An-
 glico, cuius de Comite suo redeunti de paribus Ierosolymitanis socio eius
 d'uerente in S. Iacobum, impositum est (à parentibus loci eius per calu-
 niam, &) quod cum in viâ occisus esset. Vnde & iudiciu in aquâ subiens, perijit
 reuerente hoc reus in Angliam in breui post suspensionem eius. In quibus
 ergo tenenda est sententia, p. c. si nō in causâ sanguinis, ubi non coniectura-
 liter vel probabiliter tantum est procedendum, sed limpidissimis & luce cla-
 rioribus rationibus iudicandum, ne aliter iudicans reus sit mortis condemna-
 ti. Sed nec conuicti ab huiusmodi iudicio tradendi essent mortui, quia hoc iu-
 cum quodammodo est Ecclesiasticum, quia non exercetur sine præsenti
 Sacerdotis, per quod, cum traditur mortui, à Sacerdote traditur: quia illud in
 eo fit, cuius auctoritate fit. Sed & B. F. Thomas Cantuariensis. Clericum de-
 gradatum noluit pro eodem crimine alias puniri, quia non punit Deus in id-
 eum. Quo Iam Cathari conuicti vel confessi non sint occidendi, nisi oc-
 cidant manuante Ecclesia, quod sibi possint resistere, videtur. Aut enim A-
 postolus: *hereticum hominem post trinitam ammonitionem, deuita.* Non ait, occi-
 de. Item David: *Interpascis arundinis, & dissipa, ne in congregatione tua ruat.*
 in vultu populorum. Reuolendi ergo sunt, non occidendi. Vnde & per illud
 Tit. 3. locum 2 Reg. 16. *inpe hre ston ubi s. Patru tui, &c.* in Idorur. Per con-
 cubinis David ab Abialon corruptas, hæreticos & apostatis accepimus. Ad
 has David vltra non progreditur; nec hi similiter regimini Ecclesiæ propo-
 nantur. His tamen iubet David in custodia potius alimenta ministrari, à con-
 sortio autem bonorum alienari debent. Non autem pastum talibus renuit se
 præbere iubet, vt conuertantur beneficiorum occasione. Item 3. Reg. 2. *Non
 te non interficiam, quia portasti iram Domini xxi.* Ap. ostolo etiam eò quod
 omni contemneret, & inrequentes tribulationis sustineret, impositum est.
 Pseudo quod non sanare iocet, nec vit Deiciet. Vnde 2. ad Corinth. ca.
 Ergo in nobis operatur, eò quod non creditis sicut ad alios, vita autem ope-
 rat in vobis, eò quod creditis. Succedunt enim vobis bona ad nutum nobis
 autem semper mala, & mors imminet. David autem ait: Quia: *Memoriam
 fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus.* Non ergo expectes,
 vt semper pro te ita faciat, quæ aliquando fecit, vt memoriam eorum habe-
 res. Item: Apostolus 1. ad Corinth. cap. 12. ostendit diuersitatem personarum
 secundum officia in Ecclesiâ, & diuisionem gratiarum in eâ: Quia: *alij datus
 per spiritum sermo sapientie, alij sermo scientie, secundum eundem spiritum, alteri
 fides in eodem spiritu, alij gratia sanctorum in vno spiritu, alij operatio virtutum
 miraculorum &c.* Si igitur omnibus confertur operatio virtutum maxime
 in peregrino iudicio, Quomodo diuisiones gratiarum sunt? Vel Quomodo ali-
 à Sacerdotibus ad execrandum aquam non admittuntur? Si solis Sacerdoti-
 bus

bus & omnibus conferitur hæc potestas, Quomodo tunc sunt diuinitates grataturæ? Vel ut nunc omnia vel ut membra, Vel corpus. Item: et hoc confertur ex dono Spiritus Sancti tantum, vel ex vi orationis. Si ex dono Spiritus Sancti, igitur aliquis potest carere hoc dono propter maculam aliquam. Et quia *hominibus grataturam sunt*, Quomodo igitur omnes præsumunt hanc potestatem exercere? Quod hoc ex vi ordinis fiat tantum, videtur ex eo quod huiusmodi iudicium contra institutionem & prohibitionem Ecclesiasticam exercetur. Item: Calumnia in hoc iudicio non est impunita. Vnde & passim, & temerarie prohibetur in accusationem cuiusque: ergo hoc iudicium inæquale & iniustum est cum secundum legem, calumniantes in vindicta. si multitudo exposcat supplicij. Item Iudas cap. 44. *Ego Deus faciens omnia, extendens caelos, solus stans in terram, & aquas mea in terra faciens, & iudicium eorum, & arctos in furorem vertens: conuertens sapientes in reuersum, & iuuentiam eorum in stultitiam faciens.* Item: Præbere alicui opportunitatem, vel occasionem fornicandi, cum possis impedire, peccatum mortale est: Ergo & præbere opportunitatem, vel occasionem effundendi sanguinem alicuius cum potis impedire, vel non consentire, magis mortale est, cum & hoc, illo sit peccatum manus. Sic & Sacerdos incriminans elementum & reus subiens et iudicium, mortaliter peccant. Sed dices: Nunquam multitudo est in causa, ideo quod non posse resisti. Sed nunquid multitudo posset facere simplicem fornicationem non esse peccatum mortale, vel magis tolerabile, si omnes fornicarentur? Absit, Iuxta modum. *Ad idcirco non parit peccanti patrocinium*, ergo nec in hoc maiori. Ergo igitur, reus, iuramento me purgarem, nec ultra procedere. Sacerdos iurauerit, non benedicerem aquam vel feruam, nec reliquias & Sancta præberem, ut impercauaret commensurus Monomachiam, ne per auctoritatem & occasionem etiam reus sanguinis effusionis. Item: Veritas huius iudicii, vel consistit in officio Sacerdotis tantum, vel in voluntate rei iudicium subire volentis, vel in utroque; sed non in officio Sacerdotis tantum, quia pro hoc solo non fieret, nec in voluntate rei, quia iniustus subit. Vel si voluntarius: An iusto erit hoc iudicium iniustum? Si hoc: Ergo iniustum erit in eo, quod iniustus subiens? Vel si cordas & si per violentiam in cappam immittitur, Fuitne standum iudicio a quo? Quid igitur, si non habes ex humana ratione quid facias? dicat: *in manus tuas Domine commendo spiritum meum.* Terra vero corporis mei, ut videris expedire, vel detur in manus impiorum, vel si placeat, liberetur. Item: Patet huiusmodi iudicium iniustum esse, ex dolo & cautela, quæ in eo exercetur, ut in ligando corpus humanum in nauiculam veliculam vel pilum, in demittendo, in spiritum retinendo, quo reuerento corpus superenata. Sic ergo incertitudini & cautelæ demittentis vel timoris immixti ob quem spiritum retinet, committeretur sanguis humanus effundendus, *Pro quo sanguinem suum effudit Dominus Iesus Christus.* Item: Pugil 26,

Ps. 30.

Matt.

commiffurus Monomachiam, vel contudit in virtute & robore fuo magis, vel in exercitio artis, vel in omnimoda innocentia fuâ, vel in miraculo Dei faci-
ciendo. Si in virtute fuâ: vel in artis peritâ, ergo inæquate eft iudicium. Si in
omnimoda innocentia præfumptio eft, & anticipatio diuini iudicij, in quo
1. Cor. *folo manifestantur aſcondita corâ noſtri.* Si in miraculo, diabolica tentatio
4. *eft, cum dictum fit: Non tentaſ Dominum Deum tuum,* dum habes quid agas
Mat. 4. *ſecundum humanam rationem.* Item: Patet huiusmodi iudicium eſſe iniu-
ſtum, ex eo quòd diuerſi diuerſa de ipſo ſentiant. Quidam immiſſum in a-
quam, ſi fundum non tetigerit, damnant: alij illum iuſtificat & ſaluant, ſi
aqua totum eum receperit, & concluderit, & operuerit eum capillis: alij (etli
ſon capilli enatent, cum ſint excrementa corporis, non de ſubſtantia eius) ta-
lem iuſtum pronuntiant. Item: Ferrum ſi à tribus deferatur, minus ignitum
& calidum eſt delatum ab ultimo. Vnde & manus tertij inuicta eſt non com-
buſta, cum à tribus deferretur, manuſque aliorum combuſtæ eſſent. Item:
Calloſa eſt manus, vel non. Exemplum de eo, qui præparans unum de filiis
ſuis ad iudicium aquæ ſex ſupereratantibus ſeptem, aquæ impoſuit, qui ſta-
tum fundum perijt. *Iſte,* inquit, *mibi neceſſarius eſt, & poſt periculum*
euiſit.

CAPVT LXXIX.

CONTRA TRADITIONVM ONEROSITATEM
ET MVLTITVDINEM.

Per prædictas traditiones & adinventiones diabolicas de peregrinis
iudiciis omnino illicitas, ſunt quædam traditiones bonæ & viles. Super
tam, & in ea ſolum præceptis Evangelicis & Ap. ſolent, ſicut videtur,
obſtem & ſententiam præbent. Sunt & aliæ huiusmodi, nullo modo offen-
ſiuum mandatiſ ſuiniſ præſentes, & tam per multitudinem ſuam grauam con-
ſtituentes, & in obediencia illis tam præſentes non ſim pericula & in paucitate,
& non niſi pro inuictiſ ſua causa, & vili inſtituenda eſſent. Omnem ci-
dentur præbere, ſicut ſi præceptis. Iſte euiſit. Euiſit licet libere
corripendi fratrem, ſcilicet ſilium, tranquillitas & Religio clauſtri, niſi in
venialibus & in ſuſtrocibus criminibus & in a. corbus dormit & ex-
Mat. *ſpirat fortè apud clauſtrales hoc mandatum: Si peccauerit in te frater tuus, cor-*
19. 18. *ripum & c. ſecundum ſententiam Eccleſiaſticam & ordinem iudicium.* Item:
Traditio de non recedendo à contemplatiua ad actiuam, niſi pro vtilitate
Mat. *Eccleſiæ, his obuiat mandatis: Dominus ſuis dedit poteſtatem cuiuſque ope-*
10. *ris. Et tunc ſi tibi ſimilis ut te aſſeram, & præſe abſte: id eſt, i*
Mat. *contemplatiua offendiſſimum & tadium tibi peperit, redi ad actiuam. Non*
1. 18. *dico*

nere, in necessitate, opera pietatis mandatis hominis: & fortè Spiritus Sanctus, qui cum fecerat dubitare, quid esset a gentibus in dubio, reuelauit, ne postponas opera inferi, ordi reprehensibiles videretur cum Paulus, quibus ait Deus: Vos autem dicite, si iuxerit homo Patri vel Matri cor meum (quod est donum) quocumque ex me, tibi præsuerit. Et ultra non constitutus eum quicquam facere Patri vel Matri: resistentes verbum Dei per traditionem vestram. In nuptione igitur mandatorum Dei potius debemus exerceri cū Dauid, qui ait: in annuntiationibus tuis exercebor. Nunc tamen multitudine novarum traditionum reuocare videmur iugum & onus importabile, quod neque nos, neque Patres nostri potuerunt portare, quæ sæpè dāt materiam & occasionem delinquendi. Vide Apostolum non nisi paucis traditiones habuisse, & mysticas intente, ut de veſtando capite materis in oratione propter Anglos & huiusmodi. Antonius etiam Hermia quibusdam Religiosis querentibus ab eo regulam & formam Religiosæ viuendi, tradidit eis eodem Euangelij. In Lateranensi etiam Concilio sedentibus Patribus ad condenda noua decreta ait Ioannes Carnotensis: Audi, inquit, noua condi, vel parua veterum retingi & innouari. Multitudine etiam inuentorum præſeruiuntur, cū dicat auctoritas, quia etiam de vtilibus aliqua postponenda sunt, ne multitudine vtilium grauentur. In id ideo potius præſcribendum & laborandum eſſet, ut Euangelium obseruaretur, cui nunc pauci obediunt. Timeamus ne dicat nobis Dominus: Bene vritum fuit præceptum Dei, ut traditionem vestram seruetis. Tales in eandem colunt me, ait Dominus. Vide etiam quæ transgressores constituit decretum Gregorij vritum de ieiunando in quarta feria & sexta vsque ad quinque annos in consolatione & visitatione Beate Mariæ Ierolymitanæ: de ieiunando etiam Adventum Domini, quod quidam interpretantur esse exhortationem, alij consilium, alij etiam et esse derogatum uere vritum in eodē titulum. Vide etiam quæ transgressores constituit decreta Lateranensis Concilij, ut illud de reuocandis decimis à manibus sacerdotum sub interminatione anathematis: illud de beneficio Ecclesiastico non promittendo antequam vacaret, in quibus hoc e diluatur nulla memoria præcedentium canonum. * Vide etiam quæ de illud Sacramenti nuntia Sacramentum Ecclesiæ scilicet Matrimonium per traditiones letitiae genere affinitatis & quædam in illis modis vritum & ratum modis firmum si agitur iure Advocatorum, reticulis traditum innatentium, quibus hoc per proprios ne pieant, & alios emangant, ad id ut Sacramentum Matrimonij in oculum laicis veritatem. Vide etiam quæ transgressores constituit si in eodem fuerint traditiones omnes traditæ de Ieiunando in quarta feria, quæ in prætrahentes Advocati, diminuantur de eodem in eodem. * Apostolus tamen aserit, quia Omnis contraria est, & M. y. l. s. in ore duorum aut trium vritum, si in omne ecclesiam. Et eodem Tit. 2. adas itas pede in vno

VERBUM ABBREVIATVM.

207

multas lites dirimebat. Vt autem planior & certior doctrina super licitis vel illicitis traditionibus habeatur, distinguendum est. quoniam quædam traditiones rectâ fronte cõtarie sunt, modatis diuinis; vt traditio de *Corbâ*, huic: *Ho-* *Marci*
nora Patrem & Matrem Quædam eis obicem & impedimētum, quò minùs im- 7.
pleantur f. cõtr. vt illa traditio Canonice regularis de non confitendo Cap-
pellano suo in quibusdam criminibus à Conuersis suis, sed Priori, sic instituta
ob auaritiā. Sicut etiam illa traditio Grandi-Montennum, de non confi-
tendo furtum, vel lapsum carnis, & quædam alia crimina. nisi Priori Grandi-
Montenti, peccante vsque ad eum per cellulas suas à Barbaro mulo, qui ne
peccatum suum sic omnibus manifestaretur, illud sæpè & Sacerdoti, & om-
nibus alijs offendit. Quædam etiam traditæ citra ea, in quibus non periculi-
tur veritas: vt de obseruando silentio, & huiusmodi. parumne scrupulositatem
in conscientijs plurimorum, si scilicet non obseruatæ constituant transgres-
sorem & minus obediētem, vel non, cum citra illis possit esse salus. Quæ-
dam etiam præ multitudinem generant, eas implere volentibus, fastidium &
accidiam, cum scriptum sit: *quia Maledictus omnis qui facit opus Dei negligenter.* *Jeremi.*
Et Hieronymus: Melius est vnum Psalmum cum hilaritate mentis decantare, 48.
quam centum in tristitia & accidia hilariter psallentem & orantem dili-
gi. Deus, non ex tristitia, vel necessitate. Abicitur ex præcepto multipli-
care Matutinas Psalmos vel preces, nisi adfuerit deuotio. Item: Quædam
sebita & deuotionem quamdam vnitatis constituunt, vt traditiones traditæ
super diuersis modis cantandi, psallendi, & ligendi in diuersis Monasterijs,
& Clericorum Ecclesijs, cum vritas in omnibus, quamcumque p. d. mus, for-
uanda sit, quæ est vinculum pacis Ecclesiasticæ. Item: Quædam traditiones
impletæ, vt de cantandis vocibus horis numim parumne securitatem, quasi
eas implens numine vel minus teneatur ad totum implendum, quæ sunt
septem opera misericordie, cum scriptum sit, *quia: Hæc oportet facere, & illa non*
non omittere. Quò si hoc, vel illa necesse est omittere, potius h. p. omittatur, 23.
Pro illis autem quibus exprobrabitur nobis in iudicio, & maledictus omnis qui in
non impauerit omnia scripta in libro hoc, Euangelico. Sed in decalogo p. p. te-
rio, ii. Cant. c. Psalmi & Psalmi Cantici, præcipitur laudare Domnam,
non seiper in Cantico Cantici, vel Psalmi Ps. 150. Alternanda enim sunt
hec, & pro necessitate fratrum, & pro sustinendo tollendo. *1. Cor.*
psallens mente, non solum cultum, glutens carum: non relinquit spiritum 14, 15.
lucere vnicuique propter traditionem, detestacionem vel remotam ali-
cuius expositiorem. sed cum Nicolao ei de prædictis thereas, quæ ante oculos 25.
nuntius tempore habuit hoc Euangelicum. *Inc. 14*
po. id, non &c. Præterea notandum quædam traditiones & consue-
tudes periculosas esse super Sacramentis præstandis à canonicandis, & inti-
tuendis

Ergo & iudicio eius & traditionibus statutis ab eo de ipsis regendis, videtur
 esse itandum & acquiescendum: sic minori, è contrà, sic iurans hoc manda-
 tum. Domini precepit: *si peccauit in te frater tuus, uade & corripe eum inter te* *Mata.*
& ipsam sententiam: si te audierit lucratus eris fratrem tuum. Hic autem statim cogi-
 tur diuere Ecclesie. Item: sic referens lites & delicta ad quæstores pilat j. e.
 mulctores & dep latores, seminator erit discordiæ, perdetque animas sub-
 ditionum, eorum odium incurrens. Item: Moyses instituens Decanos, centu- *Exo. 18*
 riones, & quinquagenarios, non eos adstrinxit iuramento, sed eis simpliciter *Dent. 1*
 præcepit, ut maiores quæstiones, & quas soluere non sufficerent, referrent ad
 ipsum. Item: Secundum leges nullus tenetur accusare. Item: Alia ratione vi-
 detur hoc Sacramentum illicitum, eò quòd scilicet planè obuiet huc man-
 dato Domini: *si recordatus fueris, quia frater tuus aliquando habet auersum te:* Et *Mat. 5*
 mandato Apostoli, qui ait: *Pacem habetote inter vos.* Quæ pax hodie turbatur
 & rumpitur cupiditate Prælatorum non patientium aliquos, prius inimici- *1. Thef.*
 tes, sibi reconciliari gratis, nisi prius scilicet lachrymentur rei pro buta tuâ
 emunctâ, quàm pro delicto. Quod patet per exemplum puerorum, quorum
 vnus, ludendo, alium sagittâ vulnerauit vsque ad mortem. Quorum Patres
 (cùm vnus eorum, scilicet, Pater interfectoris diues esset) non permissi sunt
 sibi reconciliari gratis. Iuramentum autem licitum videretur, quòd minor
 iuraret se executurum vices maioris pro posse suo, & quòd nec celabit iura-
 eius pro proprio lucro captando in minoribus, & quòd enormia delicta, ad
 quæ curanda exigitur maior medicus, referret ad maiorē. Apostolus etiā omnis
 traditiones, præter necessarias salutis, euacuare videtur in 2. ad Cor. ca. 8. *Non*
quasi imperans dico fieri a vobis gratiam & communicationem ministerij in san-
ctis, ne forte inobediendo transgreddimini; sed per aliorum sollicitudinem, & vestra
charitatis ingenium comprobans. Item: Dominus mittens discipulos prædicare *Matta.*
 ait illis: *infirmos curate &c. Gratu accepistis, grati date. Nihil euleritis vobis um;* 10.
Edentes & bibentes, quæ apud illos sunt: & cum digno in ciuitate manere. Nonne
 huc doctrinæ videntur contrarie institutiones datæ de recipiendis Legatis
 cum tot vel tot equis, cum tantâ familiâ, de exactione pastus plurimum fercu-
 lorum? Eorum etiam, quæ non sunt in domo maxime cùm ibi non prædicent
 nec operentur: Apostolus Corinthijs etiam prædicans, & nihil ab eis reci-
 piens, dicit se spolialle alias Ecclesias, quæ interim sumptus oblatos mini-
 strare. Nota quòd spoliatores appellat etiam sumptus modicos, & tunc
 quibus non poterat viuere. Apostolus ergo in necessarijs exspoliavit Ecclesias, *2. Cor.*
 isti in superfluis eas excoriant. *11, 8.*

CAPVT LXXX.

CONTRA MOLLIENTES ARCVM SACRÆ
SCRIPTURÆ.

Sicut per contrariam traditionum adinventionem mandata Dei omittun-
tur, & per molientes & laxantes rigorem Sacræ Scripturæ. Dominus
enim, *te erui arcum suum & parauit illum, & in eo parauit vasa mortis.* Leui-
gantes autem & remittentes hunc arcum, quid aliud satagunt, nisi vt lex di-
uina de sua pendeat interpretatione, voluntate, moribus & consuetudine,
cum potius hæc omnia de illâ pendere deberent? Vnde Dominus Viatori
præcipit, vt sit *consentienti aduersario suo*, non innitatur, vel sequatur volun-
tatem suam, sed aduersariam. Contra huiusmodi homines solatium stultitiæ
suæ querentes, ait Augustinus super illi n locum: *Pax multa diligentibus legem
tuam. & non est illis scandalum.* Nec ipsi scandalizant, nec scandalizantur, vel
ipsi lex non est illis scandalum, quia qui legem diligit, si quid in ea intelligit,
honorat & quod absque eorum videretur, videtur magnū & se nescire. Le-
gem ergo sequitur potius suam cuiuscumque iniqui, qui ari exemplum, ne vi-
dens eum ita se habere, scandalizet & ipse, quod non euenit sequen-
tibus. In talibus & huiusmodi negotiis sequenda sunt exempla priuilegiati
in viâ verò & lei vitæ & morum vitanda, & attendenda est potius regu-
la & forma viuendi & credendi sufficienter præscripta à Domino; quia *Verbum eius
sermo est, & effectus.* Sermo eius *verus est, & efficax*: Præceptum eius *uerbum est
vitalis, & effectus*: *Fidelia omnia mandata eius*, nullo mendacio, vel praua expo-
sitione mutata: *Confirmata in seculum seculi*, non in cassum missa, vt verba hu-
mana, quæ ad libitum nostrum mutari, vel interpretari possunt. *Qui autem ti-
met Dominum, in mandatis eius volet nimis*; vt magis eis innitatur quàm volun-
tati suæ; non iudicans ea difficilia impleri, sicut Mahomerus, qui arcum Do-
mini relaxauit. Cui similes videntur, qui iuxta mores & voluntatem suam, il-
la lenigantes exponunt. Iustus autem, & ex se ipso viuens, ait: *Aaheji*, de propè,
testimonium tuum Domine, non interponens superfluum, vel prauam exposi-
tionem & voluntariam, quasi repagulum inter me & illa, quò minus pecca-
rarem in mandatorum tuorum, quò minus ipsa mihi lucrent. Nam: *Lu-
men pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.* Et Hieronymus ait:
Nullus vnquam auctoritate, vel exemplo perterritus, alicui peruerlitati, vel
Scripturæ Sacræ prauæ expositioni consenti. Et Philosophus: Summa malo-
rum est, quod ad exempla malorum viuimus. Quid igitur? Semper prius
legem consideres antequam exemplum cuiuscumque sequaris, ne offendas.
In multis enim offendimus omnes, etiam Prælati, quorum vita deberet esse le-
ctio

Ratio subditorum, & interpretatio Sacre Scripturæ. Et Deus in Psalmo: *Beatus*
Est cor meum, secretum Scripturæ, in qua est voluntas mea, sicut corali- *Greg.*
quesiens in medio ventris mei: Id est, mollibus & effeminatis liquefcit & eua- *Moral*
nescit. Quia iuxta voluntatem suam viuere cupientes, eam prauâ & molli ex *30.*
 positione admihiant, & euanesce faciant, cum *velum templi scissum sit, ut* *Psal.*
 etiam in finis Sancta appareant, si dilexerint, si oculos in cælum leuauerint, *15.*
 non *statuentes declinare uasos suos in terram.* Et Isaia 1. *Caupones tui miscent* *Marci*
aquam vino. Hieronymus: Qui præcepta Sacre Scripturæ, quibus debet audi- *15.*
 tores corrigere, ad eorum voluntatem emollit, suo sensu immixto, vinum *Pf. 16.*
 corrumpit. Vnde idem: *Vinum tuum, id est, pura & sincera veritas in Sacra* *Ver. 12.*
 Scriptura à contenta, *mixtum est aqua,* prauâ expositione corrumpente & mol- *In hunc*
 liente rigore in Sacre Scripturæ insipiditate sua. *argentum,* eloqui j tui, *et osum* *locum.*
est in scortum: Mutatus est color eius optimus propter vos pictores & argente- *Toren.*
 rios, qui cū n lucidi & argentei esse deberent, versi sunt in luteos & sordidos *4.*
 & fictos, voluntatem suam in mero Sacre Scripturæ sequentes, non Dei.
 Martinus videns ouem tonsam: Hæc, inquit, impleuit præceptum Euangeli-
 cum: *Qui habet duas tunicas, det unam non habenti:* Cui supererogans dimidia-
 uit & chlamydem. Quomodo autem *consentit aduersario suo,* id est, Sacre *Luc. 3.*
 Scripturæ, quæ aduersatur carni & sensualitati hominis, docens eum *uiam* *Mat. 5*
mandatorum Dei, & in illis ambulare, qui *mandata ipsa, confirmata in seculum* *Psalm.*
secum, dicit esse temporalia, localia, personalia, & præcepta civilia, addens
 & subtrahens, interpretans, & exponens ad voluntatem, & libitum suum.
 Tales, inquam, grauiter peccant, quia *os Domini non, sanè & sincerè, interro-* *Iosue 9*
 gant. Qui ob hoc solam quod mandata Dei nolunt implere opere, laborant
 inanis in expositione eorum. Hereticum autem est dicere, ea terribilius dici
 quàm ueris, quia ueris dicta sunt, quàm terribilius. Sanctis quippe maioris
 curæ est integritas & veritas sensuum, quàm integritas & compunctio verbo-
 rum. E contra Philosopho, maxime autem nobis obijci potest. cū n dicamus
 omnia esse in luce, & aperta in doctrinâ Christi, cur sic à Spiritu uiuificante *2. Cor.*
 & literâ Euangelicâ plar à receisimus, exponendo & allegorizando magis *3.*
 quàm Iudæi à tera Occidente? In sexto libro Ecclesiasticæ historiæ cap. 3. le- *Lucas*
 gitur de Origene quia perfectam doctrinam, & consummatam habuit vi à *by. Cap.*
 ad id ut de eo posset uerè dici: Hic est, qui sicut uiuit loquitur, & ut loquitur *farient.*
 uiuit: Et quale est uerbum eius, talis est uita & qualis uita, tale uerbum; qui *30.*
 uoces & mandata Saluatoris ad literam & sincerè, sicut tradita sunt, asserit
 esse obseruanda. præcipue illa duo mandata: *Qui habet duas tunicas, det unam* *Luc. 3:*
non habenti: Et *Nihil solliciti sitis de crastino.* Flauus etiâ discipulus Basilidis si *Mat. 6*
 cut ibi legitur, cū traheretur in causam, & ab eo expeteretur iuramentum *Cap. 5.*
 ait: Christianus sum. Absit ut iurem. Christiano enim non licet omnino iu- *ruet. 3*
 rare, nisi pro his quæ ad salutem pertinent: ut cū pigri sunt auditores & *diff.*
infirmi,

inimici, minuscule volunt acquiescere his quæ dicuntur spectantibus ab
 salutem. Sic & Paulus iuravit, non pro te vili & terrenâ. Etiam sic enee-
 uantes arcum Domini, cogunt eum, quasi mendacem esse, cû n dixerit:
Mat. 7 *Intrate per angustam portam, qui a arcta via est, quæ ducit ad vitam.* Hanc
 igitur portam non inuenimus, vel si inuenimus eam, superflua expo-
 sitione potius, quàm amore adeo dilatauimus, quod iam angustius non
 habeat, vt sic intremus per latam portam, non per angustam. Maxi-
For. 17 mum autem huiusmodi hominibus, immò omnibus nobis, debet incutere timo-
 rem verbum Domini apud Matthæum cap. 5. *Nolite, inquit, putare quod
 veni soluere, id est non implere, legem, aut Prophetas: Non veni soluere, sed ad-
 implere, & quo ad veritatem prædictorum de me, à Lege & à Prophetis, &
 quo ad significationem figurarum & ceremonialium, & quo ad impletionem
 mandatorum. Nec dico implere tantum, sed adimplere perfecte, scilicet im-
 plere in me, & in membris: amen quippe dico vobis; donec transeat calum & ter-
Ibid. *ra, antequam, de hac mutabili formâ, mouentur in immutabili aeternitate, iota v-*
uer. 18 *num, minimum mandatum, vt de non irascendo fratri, de non dicendo ei*
Racha, vel facie, de subueniendo ei, etiâ in asino eius subleuando; de non re-
sistendo molliori, de non dominando proximis. & huiusmodi. Aut vnus aper-
it a lege, denot omnia sunt; non remanebit, quin impleantur in me capite, vel
in corpore: in exhibitione veritatis figurarum, in spiritali impletione man-
Ibid. *datorum, & in perfectione moralium, vt imperfecta perficiantur. Qui ergo*
uer. 19 *soluerit, scilicet, et non impleuerit vnum ex mandatis istius minimi, & docuerit in-*
homines, scilicet soluere exemplo, vel verbo, & expositione arcum Domini
remittente & molliente, minimus vocabitur in regno celorum, despectissimus &
stultus, immò nullus est in Ecclesia Sanctorum. Pro nullo reputatur, in Ec-
clesia triumphanti, vel militanti. Qui autem fecerit & docuerit, scilicet implere
legem, maxime in mandatis minimis, hic magnus. immò maximus vocabitur
in regno celorum. licet in præfenti abiectus & vilis. Paruus ergo est, qui soluit
& hoc docet soluere: Minimus qui soluit & hoc docet; magnus qui non sol-
uit, & si hoc non docuerit; maximus, non soluit, & docet non soluere. Ti-
mensigitur Deum omnia præcepta vsque ad apicem implet, etiâ consilia, si
in necessitate voti fuerint, sciens se redditurum rationem de solutione eorum
vsque ad verbum otiosum. Quod si de verbo otioso reddituri sumus ratio-
nem, quanto magis de otioso & superfluo vestitu, de otiosa doctrinâ & hu-
Ibid. *iusmodi? Addit etiam Dominus: Dico autem vobis quod nisi abstinueritis iustitiam*
uer. 20 *vestra plusquam Scribarum & Pharisæorum (non dico de putatiua eorum iusti-*
tiâ, vel etiam figuratâ, sed morali & spiritali eos iustificante, vt etiam addi-
Ibid. *ta in Euangelio, ad perfectionem impleatis) non intrabitis in regnum celo-*
rum. Verbi gratia. iustus, quia iustus est antiquus: Non occidet; qui autem occi-
*derit, rem erit in iudicio: Ego autem dico vobis, plus imponendo, scilicet non irasci;**

quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Si ergo irasceris peccato eius, vel ipsi per primos motus, caueas ne iudicium amplius irascendo, quam decet, incurras. Ad hoc etiam quòd, qui dixerit fratri suo *racha*, interiectionem, indignationem mentis exprimentem, aduersus eum protulerit, & nutu, vel igno, vel verbulo læserit & mouerit, reus erit concilio. Quantò magis qui nouora præcepta enervando docet soluere? Qui autem dixerit fratri, *satue*, glossa: Vtique ad conuitia, opprobria, verba contumeliosa, specialia & alia determinata processerit vsque ad furorem mentis, non tantum signum, reus eris gehennæ, quasi iam iudicatus est. Item in Ioanne cap. 5. Si litera *Mysi non creditis, quomodo verbum meum credetis?* Quali diceret: Si quæ legis sunt non impletis spiritualiter. Quomodo ea, quæ Euangelica sunt præcepta implebitis? Vnde Augustinus super illum locum: Ex hoc colligitur, quòd qui legis præcepta, quæ exteriora sunt, implere negligit, Euangelica, quæ perfectiora sunt & subtiliora, multò minus implere valebit. Item: *Os meum loquetur sapientiā*, Ps. 4 de se, & meditatio cordis mei prudentiam, de bonis moribus. Ps. 4

Duo enim sunt necessaria ad salutem: Via fidei & lux morum. Si ergo parum deuotem à se le vocamus hæreticum, & increpamus, dicentes eum non esse in viâ, sed extra: Quare & timide recedentem in modico à luce moralium præceptorum non arguimus, obijcientes ei, quòd iam non fit in luce, sed in tenebris, non sobrius sed ebrius sobrietatem vitæ excedens? Cum etiam si les ex quibusdam cellulis, patris locis, scilicet Sacræ Scripturæ, & sub obscuris sit elicta, in quarum cellularum expositione deuiaretur de facili, si aliter addendo, vel minuendo, vel remittendo, quàm nobis statutum est & expositum à Sanctis exponerentur & interpretarentur: Cur in luce morum sum liter necessaria soluti nobisq; re tradita in luce & manifestatione verborum, licet nobis si ne errore notabili afferre nostram expositionem, qualitercumque eam remittentem & obscurantem, tenoreq; re suo priuantem? Verbi causa: *Igo & Pater unum sumus*. Augustinus: Vide ex cuius modi suo mel fidei sit expressum, & quibus modis doctrina. In hoc quod ait: *Igo & Pater unum sumus*, 10. f. d. 17. 16. tur Sabellius: in hoc quod unum, Arius, vitia vitemus, & Seyllam Sabellianem, & Chrysdin Arii. Si autem iuxta huiusmodi loci expositionem, exponeres illum locum: *Rogus Pater, ut sint unum, sicut & nos unum sumus*, unitatē scilicet, 10. f. d. 17. cum si vnione iam heresim damnatam incurres: quod ne fiat, à strata & antiqua expositione non recedas. Item. Ex hac cellula verborum: *Hoc est corpus meum*, elicitur fides de corpore Christi habitū, si hoc, vt Manichæus exponens, scilicet *hoc est corpus meum*, id est quidam representatio corporis mei, & non aliud. Vel in hunc modum aliter exponendo, quàm teneat si les Ca. Luc. 22. tholica, statim deuiates. Ita videtur esse in mandatis morum, quæ quidem facti sunt, & nulla expositione in ligent, si implerentur in opere, quæ etiam imitari debere, quasi de articulis fidei est. Fides enim est, quia fit quod dici-

Augu. tus. Et Augustinus super illum locum: *Credidi propter quod locutus sum*, ait: Fi-
149 delis seruus est, qui quod accepit, impendit & lucratur, qui scilicet loquitur &
12. *Operatur* veritatem, quam credit, ut iste, qui ait: *Creduli propter quod locutus*
lib. de *sum*. Qui non tantum credidit cætera quæ fides exigit articulo fidei, sed & fi-
Men. mul cum illis credidit, quod premium deberet expectare vel sperare, loquē-
da. 10. do, operando, & quam pœnam tacendo, vel mandata omittendo. Item: Vi-
ca. 10. de quanto delectu & sollicitudine populus iste impleuerit figuralia, ut Da-
in 15. niel abstinens à cibis Gentilium, Machabei à suilla vsque ad effusionem san-
115. guinis. Quotò igitur maiori curâ spirituahs sunt implenda, si tantum ha-
2. Ma. bunt Iudæus delectum & sollicitudinem in littera occidente implenda. Quā-
in 10. 7. to maiorem oportet te habere in spiritu viuificante? Si ergo audis Iudæo
 porcinam prohiberi, intellige & tibi gulturimagiam, omnem quæ immundi-
Om. tiam & ebrietatem inhiberi. Si illi accipitrem, milium, & huiusmodi rapaciu-
14. animalia, intellige & tibi rapinam omnem esse adeptam. Rapina enim est
 quæcumque iniusta detentio rei alienæ. Vnde Tobias illum locum expōns.
Tabie *Ecce ministerium tuum; Non accipit nobis e leue, vel tangere de furto.* Quomodo igitur
2. 2. 21 tur tibi has & exactiones facimus? Vel si timeamus præbere alicui occasionem,
 vel non in ministerium fornicandi. Cur non magis horrescimus, non tantum in oc-
 casionem rapinæ, immò ministerium nostrum præbere alicui? Non sunt
 nobis scienda tantum mala, ne alij faciant maiora. Item Apostolus 2. Cor. 12.
Verf. 1. In istis, dum prehensum, *videor vobis humilis*, non aspere corripiendo: At-
2. *sens autem conplor in vobis*, ut dicitur, corripit vobis per epistolam
 redarguens, quasi spe quæstus allectus, velum re coactus, effeminem &
 molliam arcum Domini præsens, sed non est ita. Sicut enim absens, ita & præ-
 sens corripio. Item: Cōtra hos Eunuchos & effeminatos, eunuchizantes quod
 virile & robustum est in arcu Domini, inuehit Ilias cap. 3. dicens: *inseram a-*
10. *tramentum in arcum tuum & prudentem iustitiam daboque. & dabo vobis pueros principes.*
11. *& examinati dominabuntur vobis.* Qui, utinam Sacre Scripturæ non domi-
 narentur, sed permitterent eam liberè currere, in grauitate & maturitate
 suâ.

Me. Item Propheta: *Va illis qui afferunt stateras dolosas.* Item Salomon Parabo-
ca. 26 larem cap. 20. *Statera & statera, pondus & pondus, utrumque est abominatum*
apud Deum. Stateram iniustam habent pessimi ponderatores & existimatores
 peccatorum. Quod sunt tales ex eo accidit, quod ignorent Sacram Scriptu-
 ram, vel eius rigorem leniunt, habentes stateram & stateram, cum quibus iam
 crimina exagitant & aggrauant, alijs leuigant & demulceant. Stateram do-
Per- losum habent maxime adulatores aulici, qui sicut *Romani* le futuri *litura* pre-
100. *matam* narrant, & Principes & maiores instituant, dicentes eos non teneri ad
ca. 1. omnia præcepta Domini, sed posse dispensari cum eis propter generis sui no-
 bilitatem, dignitatem, famam popularem, ne decreseat, & huiusmodi. Et

vt inuifmodi homines magis ridiculosos per exempla oftendam, audi verbum cuiusdam gerentis personam multarum facierum: Putebā, inquit, quod cum periculose in infirmitate laborarē, quod tantus Præfatus & literatus, audiens confessionem meam, mihi iniungeret renuntiare omnibus dignitatibus meis, præterquam vni, cum meterem, ubi non seminavi, & colligerem, ubi non sparsi, nec ministraui. Ipse verò hoc sub silentio præteriens, pro delictis tantum iuuentutis meæ & quibufdam minoribus criminibus me corripuit, & satisfactionem, si liberaret, esse agendam iniunxit.

Alius* etiā, nō virgo, assererat femelle cēties peccāſſe in Spiritū Sanctū. dum tamē poenituiffet, quā ſemel incidiffet in lubricū carnis. Alius ſe malle habere quatuor cōcubinas, quā quatuor Archidiaconatus. Alius ē cōtrario. Itē alius, non virgo, ſe malle cēties à lubrico carnis abſtinuiſſe ex vanā gloria, & ſic cēties peccāſſe mortaliter, quā ſemel incidiffet in illud, ſicquē: *Dū vitant ſulti vitia, in contraria currunt*, licet virginitas maximē commendabilis ſit, ſimiliter & continentia. Virgines enim Angelicæ conuerſationi vicinantur, ſicquē ex mollitie huius arcūs, & ignorantia, prouenit indiſtinctio boni ad minus bonum, mali autē maius, quod non eſt mediocriter errare. Licet autem peccata non ſint leuiganda, nihilominus tamen poenitentia arbitrarie ſunt. Sic autem caleſcunt, ſapē crimina minora, quā ſcilicet vitiū, vt lubricum carnis, & huiusmodi præferunt maioribus, quā inuitabilia, & ideo periculoſiora. Alij ē contrario rectius intuentes pro hac indulgentia criminum & mollitie: Quidam de laico rapitore & ſemiclerico fecit Archidiaconum, dicens quod ſi ractus Archidiaconus non raperet, ſed iuſtē viueret: tamen quod viſpilio ſiſcit, fecerat & medicus: Et hic quod viſpilio & raptor fecit, hic Archidiaconus, de viſpione factus maior viſpilio. Item contra huiusmodi poſſimos interpretes ait Iſaias cap. 5. *ſc qui dicitis maum bonum, & bonum malum, per ſcientiam & ignorantiam craſſam, quæ æquipollet errori, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.* Hieronymus ſuper hunc locum: Omnis veritas dulcis eſt in ſe, & bonis, & ſi non minus; quibus, *veritas oſium parit*, qui bono odore moriuntur, ſalutis autem amara. Cauendum igitur nobis eſt tum mopere, ne pro veritate ſequamur mendacium, pro luce tenebras, pro dulci amarum. *ſiluntur enim quædam via recte & iuſtiſſimæ, nouiſſima tamen carum ducunt in infernum.* Eſt enim iuſtus qui perit in iuſticia ſua. Noli nimis eſſe iuſtus. Vt ergo hoc maledictum non incurramus, *nec ad dextram, nec ad ſiniſtram declinemus.* Aquila autem ſignificantiſſe tranſtulit: *ſc illi qui dicunt malo bonus es, vel bono malus es.*

Scienter inte lge. Ignorantia enim habita circa perſonam vel factum, excuſat non autem circa ius. Ius enim diuinum debet eſſe in plano & in luce ſcientiæ. Quid igitur vel quomodo indicandum de ſubtilibus reſibus ſinonæ, moroſe etiam delectationis? Nūquid erit illi, qui in his dicit bonum malum,

lum,

Hier. lum, ubi difficile discernitur inter bonum & malum? Hieronymus: Difficile
ubi sit cauemus maledictum, eo quod de facili malis adulemur propter eorum po-
præ. tentiam, & bonos contemnimus propter eorum inopiam.

Ibid. Item: Procedendum ex hac auctoritate: *Ve illi qui dicunt bonum malum,*
 &c. Similiter vix illis, qui dicunt, per scientiam vel crassam ignorantiam,
 maius bonum minus bonum, minore bono; vel minus bonum maius bonum,
 maiore bono, utiliora postponentes minus utilibus, cum dicat Hieronymus:
 Quia non modicus error est præponere minus bonum maiori bono, & di-
 gniori, vel utiliori. Mutatio enim ordinis, meritum irritat formam & mu-
 tat. Similiter, *Ve illi*, qui dicunt maius malum minus malum minori malo,
 vel minus malum maius malum, non dico simpliciter, sed comparatione & re-
 spectu maioris mali. Sæpe enim peccata aggrauamus, ut homo ea magis ca-
 ueat, vel si ea perpetraverit, magis in se puniat. Item Psalmus 118. sublitera
Apoca- Iode: Da mihi intellectum, ut discam mandata tua, Glossa: Quam aliè sunt in-
lipis telligenda mandata. Item Apocalypsis ultimum: si quis apposuerit ad hæc, tradi-
cap. 12. tiones inutilis, vel prauas, & molles explicationes addendo, apponet Deus super
2er. 18 eum plagas, scriptas in libro hoc. Et si quis diminuerit subtrahendo, vel rigorem
 arcus huius, euergendo, auferet Deus partem eius de libro vite. Item Deut. c. 31.
 Et c. 4 & 12. Act. Apost. c. 3. Item Ezech. c. 33. Parab. c. 30. Epist. ad Gal. 1.
Si angelus aliud &c. Ecclesiastes c. 12.

CAPVT LXXXI.

CONTRA PIGROS.

Eneruantibus arcum Sacra Scripturæ, peccatorumque pessimis pond-
 atoribus, adiuncta est & collectanea pigritia, ob quam nec lectitant,
 nec periclitantur Sacram Scripturam. Pigritia maximum est peccatum.
 Quod accutans salomon in Proverbis cap. 6. ait: *Utrum quo piger dormit? Quomodo*
confergetur ex somno tuo? Cap. 11. *Maus in manu non est innocens.* Idem c. 12.
Qui operatur terram suam saturabitur panibus multiplicibus: qui autem seclat
terram suam, stultus similis est. Idem cap. 12. *Misus remissa tributis, peccati, seruet.*
ter. 14. Idem cap. 13. *Piger vult & non vult operari, & huiusmodi, quia inconstans.*
ter. 19. est in omnibus vix suis. Item cap. 15. *Iter pigrorum, quasi sepes spinarum, quia*
ter. 8. claudunt & sepiunt eum & purgant ne bene operetur. Idem cap. 18. *Piger*
d. 4. ut timor à bono opere: aut ne autem, si enim natorum esurient. *Qui molis*
d. 10. solutus est in molis, ne fur, similis est opera sua depasanti. Vnde in sequenti
Ca. 19. capitulo: *Pigredo immittit soporem. & anima dissoluta esuriet voluptates.* Item
15. cap. 20. *Piger propter frigus arare noluit id est, Deo seruire mentabitur ergo astra-*
ter. 4. te, scilicet in die iudicii, & non dabitur ei requies. Item cap. 21. *desideria occi-*
dunt

...

- 10 -

primos parentes simpliciter dictu. non sumptuoso, non vario, non superfluo,
non corrupto artificio vltos fuisse. Vnde Boetius:

Fœlix nimis prior ætas

Contenta fidelibus aruis,

Nec inertī perdita luxu;

Facili quæ sera solebat

Ictunia solvere gl'inde.

Non Bacchica munera noras

Liquido confundere melle,

Nec lucida vellera Serum

Tyrio miscere veneno.

Sonnos dabit herba salubreis:

Portum quoque labrius amnis,

Umbras altissima pinus.

Meiro

5 l. 2.

de Cō.

sol.

Philo. 6

Sic ergo: In labore & sudore veseris pane tuo, id est cibo tuo, ita & labore & sudore vultus tui, vestieris veste tua, tegeris culmine tuo.

Gone!

3.19.

CAPVT LXXXIII.

DE SUPERFLUITATE VESTIVM ET PRETIO.
SITATE.

Verum quantum recesserit gloria & luxuria vestra ab usu vestimenti pri-
morum, tum in materia, tum in colore, forma & compositione ves-
tium, attendite. Porro primis parentibus ad tegendam erubescibilem
nuditatem, & impudicicem, Dominus tunicas; & tunicas fecit, seu quomodo
paratas, non ut feceritis. & similes materia vestis, à qui ventum est ad
columas martium, ad lignum carum, ad ligna majorum, & hæc quidem à
Gen. 3
natura sunt, & ideo tolerabiles. Sed recit. transire volumus, sed process-
simus usque ad pectus arum, ad stercorea vermium, etiam usque ad autri-
gram, nudo n. amex. arum. A simplici, etiam & natural colore, ventum est
ad colorata pulchra, sed congrua congruam; rubeum, luteum, viridem,
violaceam, aurantiam & concolorum, et ubi colore vestem perficimus o-
culos nosmetmetipsos, & que in admirationem reparamus. Cum natura singulis
rebus, & nominis & formis, innatura adeo pulchrum colorem dederit, qui
nec poterit, & ad idem in vestibus transire. Sed obijcis, vestes varij coloris,
Mat. 6
& pulchre formæ & hyacinthas fuisse in tabernaculo; Responderat Quia
finitur. & arguitur, & arguitur. Hieronymus etiam hæc objectionem re-
Exod. 25
uens, ait: Quia qui semetipso probabantur, quando sanguis pecudum remissio
fuit peccatorem. Nunc autem pauper Dominus, paupertatem & simplicitatem.

Gen. 3

. Dist. G.

Exod.

tantamen omni cibo, pro tempore & loco, omni Religioso vefci concessum est. si necessitas exegerit: pro nullâ autem necessitate, vel aliquâdo concessum est Religionis, vti splendidis, vel superfluis vestibus. Nunc autem in domibus Episcoporum & Clericorum, sunt qui mollibus vestiuntur. Si dicant, quia & ipsi Reges sunt, sic quidem & Apostoli, qui omnia hæc reputauerunt, vt Phil. 3. *seruicia, vt Christum laudarent.* Moluit autem & superbix vestium potest additum reprehensibile in eis, scilicet sumptuositas. Vnde Bernardus:

Chisnus ascendit, & vestitura potentis

Matrix & spolio non leuiore venter.

Et bursa prado Sabelus.

His pellibus, & alijs animantium, nobis barbas artificiales, vt larvati incedamus, comparamus, abralis naturalibus, propter molitiem, effeminationem, & luxuriam, cum meretricis nitor, habitus histrionicus vel regius apparatus, non deceat humilitatem, non congruat Christiano. Et Philosophus ait: Placet quidem mihi, quod hanc ambiciosam sapientiam inexorabili odio persequeris.

CAPVT LXXXVI.

CONTRA SUPERFLVITATEM AEDIFICIORVM.

Sicut in vestium & cibarium superfluitate & curiositate, labor naturæ in culpam vertitur, & res in virtutem cadit. si caret arte, sic & in superfluitate, curiositate, & sumptuositate aedificiorum. Intuere enim quantum recessum sit à simplicitate antiquorum in construendis domibus. Tegelur enim quod Abraham prima credendi via in casula tantum habitauit, non habens etiam pullum pedis super terram. Qui tentoria sua fixit inter Bethel & Hai, sicut *Gen. 12* peregrinus viator & non mansor, non ciuis qui in culmine recti sui, hoc est *Ibid.* in casula lecta culmo recepit Angelos hospites. Similiter Loth & Noë in *18.* tentorijs habitabant. Quidam etiam antiquorum, in cauernis petrarum, alij in corticibus & concauitatibus arborum, à quibus vili egredi, à quibusdam eructe ab his fabulose putabantur. Filieus, non proprium, sed alienum habuit hospitium, quia à Vidua quadam sibi commodatum, in quo habebat coenaculum, & in illo mensulam, lectulum, & candelabrum. Hoc etiam non commutabat diuertens ad aliud hospitium, iam memor & custodius precepti euangelici: *In quamcumque ciuitatem introieritis, quærite qui in ea aliquis* *Mat.* *sit, & apud illum manete, ne inde exeatis.* Item: Cum, terra malos homines *10.* nunc educet, atque pullos, & non tantum statura, sed & diuturnitate vitæ *Iuuen.* nobis adbreuiatæ superfluitate multiplici, & pro peccatis nostris, cum *Sat. 15*

cū hoc homini mortituro, vt ſemper memor fic ſancie buſti ſui; vt ex eadem neceſſitate ſe credat iam quaſi eſſe mortuum, quā ſcit ſe eſſe moriturum; ſic præueni ſepulchrum meum, & quali me præſepeliui: & adiunxit: M I L I T A N S & tantus proſtitur in cælum de tugurio, quam de Palatio. Item Dominus in E Mat s uangelio: Pulpes foueus habent, & volucres calanidas, Filius autem hominis non Inc.9. habet vbi caput ſuum recinet. Ecce quia modicitas & humilitas Chriſti docet nos debere eſſe contentos humilibus habitaculis, qui non habuit vñ caput reclinare, nec ergo vbi decubula et, vbi gloriam ſuam & ſe diſtaret. Et nos ergo ne ſimus vicipiſis doloiſis & ſectatis ſimiles, ne diabolo viciniores & inferis, ne ſignum abſorptionis noſtræ cum Dathan & Abiron offendamus, Neque nequaquam edificemus in viſcibus terræ vſque ad pentima eius, ſed nec in aère, deputato dæmonibus in carcerem vſque ad iudicium; nec illis, per ſuperbiam ædificantes, vicini & ſocij ſumus dæmonum & ſtrucionum, ſed ſuper terram terreſtres, ſcientes, quia de terra tranſitiui ſumus, futuri cæleſtes & ſecundum corpus, & ſecundum animam; & maxime ob hoc, quod ſcriptum eſt: Cælum cali Domino, terram autem dedit lijs hominum.

P. II

Itē: Prælati Prælati; Quid tibi vult ista altitudo domorū vestrarum? Quid turres? Quid propugnacula in eis? Nō magis in his cōtra diabolū murus est, sed vicior. Itē: Hæc hinc ēdificādi dīcuntur Palatia Principū, & abstructa ex lachrymis & rapinis pauperū. Monastica autem vel Ecclesiastica sed fi la erecta ex fœnoribus & viciis auarorū, mēdacijs deceptionū & decemimous mendaciorū, prædicatorum, mercenariorū, quæ ex malè partē cōstructæ, sēpē diaboli sunt, quia: *Non hic et euenit, forte da prælati monas.* Item: Exemplum S. Bernardi. Hinc cō quōd videret tugariolū Pastorem tecti cœlari, similes calulis pristinis Cisterciensibus, tunc habitare in ipso, cœtum in Templis itelictis & muratis. Sed & prælati hoc vrbis ædificand sēpē ipso Religio, sicut & alij, instrumento sœcūlari punitur. Contractio enim palatiorum & ampliarum domorum, mutatio est superbiorum habitatum. Eum grangiorum pro munimine sœpē inestellantur, quas etiam ne amittant, sēpē remanent celant, & iustitiam Dei omittunt, non audentes mutire contra Principes, cō quōd libertatem suam (de quā dicitur:

Cantabit vacuus coram latrone viator)

amiserunt, pro diuitijs gratiarum & agrorum suorum, permittentes sibi ædificari dormitoria & refectoria, à raptoribus & fœneratoribus, in signum & memoriale æternæ auaritiæ ipsorum, sed nec id fieri pati deberent ex pecuniâ propriâ virorum bonorum, sed adhortari eos, vt potius ista conuerterent in alimoniam pauperum, & redemptionem captiuorum. Item: Etiam in Ecclesijs construendis peccatur. Cum enim capita earum humiliora esse deberent corporibus ipsarum pro mysterio (quia *caput nostrum, Christus* scilicet Eph. 4. humilior est Ecclesiâ suâ) altiora nunc eriguntur. Hanc etiâ triplicè superflui-

in iniustitia & conuicta sua non in iudicio. amicum suum opprimet frustra, & mercedem eius non reuertetur. Qui autem: & i si dabo michi domum latam & curialem spatiosa, qui aperit sibi fenestras, & facit laquearia cetera pinguis syropide. Cuius oculi & cor ad auaritiam & ad calumniam & ad confirmationem mali operis. Item Philosophus, locutus de dilatantibus fundos & agros, adiungit: Nunc vobis! quor, quorum æque spatiose luxuria, quæ illorum auaritia diffunditur. Vobis dico hoc: Quousque nullus erit lacus cui non villarum vestrarum fastigia immineant? Nullum flumen, cuius non ripas ædificia nostra prætexant? Vbicumque ferte bunt aquarum calentinæ venæ, ibi noua diuersa luxuriæ excitabuntur. Vbicumque in aliquem finem litus curabitur, vos protinus fundamenta iacitis, non contenti solo, nisi quod manu feceritis. Cum multa edificaueritis, cum ingentia, tamen & singula corpora estis & parua. Quid profunt multa cubilia? in vno iacetis. Non est vestrum vbicumque non estis. Item Poëta:

*Nullus in orbe locus Baijs præloret amœnis.
Sed dixit atque lacus & mare sentit amorem
Festinantis heri, cui si visiosa libido
Fecerit hospitium, cras serramenta Thæcanum
Tolletis fabri.*

*Flora-
tus
lib. 1.
epil.*

Item Iuuenalis:

*Ædificator erat Centronius imminuit rem.
Fregit opes, nec parua tamen mensura reliquit
Partis erat, totam hanc turbauit filius amens
Cum meliore nouas attollit marmore villas.*

Satira

Item Hieronymus: Delet, inquit, peccitentem & maiorē claustralem morari, non dico in domibus amplis, sed in domicilijs, id est in cilicijs siue parietinis, quæ domus non sunt, sed similitudinem & vestigium domorum habentia; vnde angustatus seipsum recolegit, nec ad illicitum extenderet, meminerit virginis, in quo clausus & coangustatus fuit Dominus in leui puer postpositus in patibulo, deinde in sepulchro. Vnde David: *Sicut fœtus sum in matris utero, sicut fœtus in matris utero, sicut fœtus in matris utero, sicut fœtus in matris utero.* Item Isaias cap. 5. Leuit. cap. 26. Abacuc 2. Item Isaias 26. Et Daniel cap. 8.

*Ep. ad
Holio-
dorum
de la-
dona-
pau-
re.
Pj. 101*

CAPVT LXXXVII.

CONTRA PRODIGOS, QVI MALE ACQVIRVNT
ET PEIVS EXPENDVNT.

P Lucini, sicut in ædificando, & expensis superfluis sunt prodigi, vigilan-
tissimi, & ebrii, sic & in pijs cautis & necessitatibus quotidianis sobri-
mitrandis auarissimi, lethargici, & somnolenti, & pigri. De cuiusmodi Po-
ta ait:

Iuven.
Sat. 14

Sernorum ventres medio castigat iniquo,

Ipse quoque esuriens, neque enim omnia sustinet unquam,

Mucida cerulei panis consumere frustra.

Qui de lanâ caprinâ, & pro nihilo, litigando obiurgat seruos: Nec paupertatem
Ca. 15. leuiter attolere propinquum. Virtutem autem prodigalitatis fugillat Dominus in Luca,
inducens parabolâ de Filio Prodigio, qui viuendo luxuriose consumpsit bona
Patris, quibus consumptis in regione longinquâ paucos porcos, pastas & ipsi
de filiis porcerum. Reprehenditur autem in eo prodigalitas temporalis pe-

Genes. cunig, quâ consumpsit pro temporali concupiscentiâ sua sicut Esau vendidit
25. primogenita sua, & hereditatem Patris pro lentia rufâ. Sicut etiam aliqui
filius dans pretiû inestimabile, scilicet Christi, & thesaurû mirabilem absc-

2. Cor. dunt in vasis fictilis, scilicet animam facta ad iram Dei, pro fumo, somno
4. & umbrâ. Reprehenditur etiam in eo prodigalitas naturæ, & prodigalitas
Gen. 1. gratiæ. Descendit enim ab Ierusalem in Iericho, & incidit in latrones, qui

Luc. 10. corruerunt in eo naturalia, spoliando eum gratis. Huiusmodi etiam ho-

Mat. 9. mines designati sunt per hæmorrhoidam, quæ expendendo ferè omni bona
sua in medicos, non poterat curari antequam veniret ad verum medicum.

Sunt autem prodigi ex causis pluribus. Quidam ob libidinem ædificandi, &
alias superfluitates, & ebrietates. Alij ob libidinem coeundi, & una tota
ruunt ad carnem, quæ lichrymola vna absorbet luxuriosum, fastidians apud
eum cibos delicates, cui nondum nigrum & mucidum panem, cum hostem

inre liguriat. Et Iuuenalis:

*Quæ bona donatis præsepibus, & caret omni
Maiorum censu.*

Alij ob gulam. Vnde Horatius:

Lib. 1.
ep. 15.

——— *Vt rebus maternis atque paternis*

Fortiter assumptis Urbanus caput haberi,

Scurra vagus, non aut certum præsepe teneret,

Impransus, non qui ciuem dig- osceret hoste.

Qualibet in quemuis obprobria fingere saeuus,

Pernicies & tempestas baratrumq; macelli.

Alij ob ambitionem dignitatis vel famæ:

Tanto maior fame sitis est quam

Virtutis quis enim virtutem amplectitur ipsam

Premia si tollas? patriam tamen obruit olim

Gloria paucorum, & laudis tituliq; cupido.

Exitus ergo quis est fame? —

Ut pueris placeas & declamatio fias.

Alij ob excusationem miseræ & peccati sui histrionibus & indignis etiam dantes, ut dicitur de eis: Nihil negant quod exigatur ab eis, sed nihil dant nisi exigatur. Ergo nihil dant viro bono & honesto. De quibus etiam dicitur: Mulum est vinum, & à quibus accipiant quæ expendunt, cum venus diceretur: Mulum est vinum, & in quæ expendant, quæ accipiant, & atot rapiunt. Mulum enim accipiet & petus expendunt, quæ melius ea seruarent, ut essent soluenda his à quibus rapuerunt.

Alij ob negligentiam vel inscientiam, qui profusores suorum fiunt, petitores alienorum. Generaliter enim prodigalitatē comitantur cupiditas, auaritia, & rapina. Vnde Poëta:

————— *Quæcumque profunda:*
Truxit auaritia, luxu peiore refundit.

Glan-
dianus
de bello
Gildo-
nico.

CAPVT LXXXVIII.

DE SANCTA PRODIGALITATE.

EST tamen quedam Sancta prodigalitas, quæ quis animam dat pro Christo. Vnde. A nunquæ magnæ prodigium Paulum. Tu ergo, non fias prodigus des & cupias quod. unque necesse est pro viribus tuis, nihil autem supra vires. Vnde Tobias: Modicum habens, modicum tribue.

Metiri se quemq; suo moanlo, ac pede verum est

————— *Bucca*

Noscienda est mensura sua, spectandaq; rebus

In summus, minimisq; etiam cum p'sis emetur

Ne cupias malum, cum sit tibi gobio tantum

In loculus.

Ne fias cum his colatorum lictis tibi retinens tantum fordes peccatorum, ut pecunia ad alios deuoluatur. Ne rapias, ut multos ventres pascas, cum vnia cum habeas ventrem, & secundum naturam modico contentum.

Cap. 46

Horat:

lib. 1.

ep. 7.

Inueni

sat. 13

CAPVT LXXXIX.

CONTRA SE IMMERGENTES IN TEMPORALI-
BUS AVIDE.

P Rodigos etiam, siue in edificijs, siue in veste, siue in cibarijs vel quibus-
cumque superfluis expensis & in curiosa, vana & non necessaria doctri-
na, maxime si te immergentes in temporalibus redarguens Propheta, ait: *tu
circumambulans ambulans secundum consuetudinem tuam multiplicasti filios hominum,*
non deorum. Et iterum eis imprecans, addit: *Deus meus pone illos ut rotam,*
Et sicut super eam aut faciem venti: Ut sint leues & inconstantes, sicut arundo
agitata omni vento doctrinae. Hi similes sunt filiis Israel ostendentibus Deum,
Et ob hoc consumpsit quadraginta dies in itinere trium dierum, circa mon-
tem Seir, nec intrauerunt terram promissionis, sed filij eorum. Sic & isti es-
tro temporalium ignati, non quiescunt, sed vertiginosi & epileptici, cum in-
ipsi in circuitu inuoluuntur, à vanitate in vanitatem, non attendentes quod una
tantum a Domino petenda sit & requirenda, quod non sit qui faciat bonum,
quocumque veniatur ad eum, quod viam eunti aliquid sit extremum, error
autem incertus. Hi etiam similes sunt diabolo, qui circuit querens quem acci-
det. Hi sunt lunatici & lymphatici oblati ad curandum Domino, qui modò
cadunt in aquam luxuriae, modò in ignem irae, cupiditatis, & alia flagitia,
interque suum non diligentes ad Deum: In orbe circulari mouentur, de vani-
tate in vanitatem, solliciti circa superflua & non necessaria, non contenti fi-
nibus naturae vel graui, & idè non perueniunt ad octauam beatitudinis. D-
iuxta his sic loquitur Salomon Parabolarum cap. 20. *Ventilator impiorum Rex se-*
perem, inuoluitur eis rotam malorum, qui semper sunt deserta, & nunquam ad per-
fectionem scientiae peruenientes: Semper laborantes & inaniter operantes, &
nunquam quiescentes, quia: Per semitam vitam non ambulant, sed vagi gressu eo-
rum & inanis gressus. Item Isaias cap. 19. *Immisit Dominus, id est per uentum,*
quidam & ipse spiritum vertiginis, & errare fecerunt Aegyptum in omni opere suo,
sicut errat ebrius & vomens. Et non erit Aegypto opus quod faciat caput & caudam
in uentem & reseruantem. Item idem ca. 57. *Impi autem quasi mare feruent,*
quod quis scire non potest, &c. Item David: *Et percipit eos in posteriora, obpro-*
brum sempiternum de his illis, ut Phinethais. Dū enim amplexantur sterora pro-
creant: & iram, id est iram & Ecclesiam Christi postponunt temporalibus,
vmbrahter tantum seruientes, & diligentes mares ebullientes de terra, id
est, curae & sollicitudines temporalium, corrodunt exaltales eorum; quia vi-
spera & bona interiora eorum vel corrumpunt, vel consumunt. Hi autem
Testamentum Dei habent, non ut iuxta illud viuant, sed ut illo curiosè vani-

tates suas pretebant. Quod retinuerunt iuxta Dg. 35. Id tñ uñ vmbatiliere. *1. Reg.*
pro tempore, sicut & æternis obseruantes. Conuenit cum Dagon, cum *5.*
idols & varijs vanaibus suis. Angustis fibi capitibus. *1. Reg. 32.*
et manu in armum. His turpes & viles turribus comparat, qui temporalia
ita, velut stercorea in puro vituli conuulsis redacta in puluerem, datæ qñ il
lud stultis & adorantibus in potum, immundissimo fimo stercoreum, &
fimo vrinæ, condemnant. Quia nec et eis stercorea sinitis, stercorea libe
ra autem sinitis, aut bibetis. Hi enim similes sunt *uxori Loth egressæ de Sodom.* *Genes.*
32, & de flagranti cupiditate terrenorum; deinde *in ipsi senti retro,* per inu
dantem cupiditatem, & *versæ est in stercoreum.* Adhuc autem etiam in *terra m.*
non ad artem, sed *in ipso retro,* non sicut ipsi regno Dei. Hi similes sunt
comprehensentibus se in vinum, & nequissimis Maledictam eas sint nere,
corruant retrò in fines suas, qui in preputi & in pingui stercorebus tem
poralium, nolunt ea egerere in vltas necessarias, quibus terra fecundetur,
sicut nec Iuda in sabato, nisi competant: *sed putuerunt ut in terra in* *Leuit.*
stercore suo. Deposuerunt in *fulor,* id est, in fonte propagationis: *sed iam et* *1. Reg.*
fecerit terra, qui sicut Vpupes nidificant in stercorebus suis, & ideo *stercorebus* *ver. 11*
boni sapientum, in quibus stercorea temporalium generant stercorea peccato
rum, stercorebus per tentationum satiationem a mouendorum. Item Da
uid *Et tibi, fere pueri, ut araneam in manu eius.* &c. Araneas temp. alium
homines faciat meas. Aranea vermis est perniciosa & venenosa, qui deuorat
masas, ut ex it inuolestas, qui extendit se euectat. Sic & quidam ara
nea sunt, *deuorant,* et *quam pauperum,* substantiam pauperum, qui sunt pes *Ps 13,*
mundi, & tantum in melle, vel fœneratorum, vel potentum: qui etiam sunt
melle principum & maiorum ataneorum: Illi gregionam suorum, vel ho
stium, vel adulatorum suorum, ut puniantur in frumento suæ effusionis:
quia:

Lex non æquior illis est

Quid.

Quam nec artifices arte perire sua.

Luci. de

arte.

Va qui prædant, quia de prædant: Vg qui emungis, quia emungis, & sæpe *1. Reg. 33*
suprà quod ab alijs emunxisti.

Hi sunt equi Pharaonis, qui cum fessore suo submerguntur in mari. Fali
bus dicit diabolus & mundus, *Incuruere ut transeamus.* His effectum est, ut *Exod.*
raris lithodie, qui non mendicat, nisi fœnerator, vel qui certis stipendijs &
redditis sustentetur. Tales similes sunt Amalech, hoc est, ingentibus ter
ram, qui non tantum terrena lingunt & comedunt, sed sicut bos, abingunt *Indic;*
radicibus, substantias pauperum deuorantes & rapientes; ob quam reu pro
bati à Gedeone excluduntur à consortio suo, ne sint in præno cum ipso pu
gnaturo contra Madianitas & demones.

CAPVT LC.

DE HIS QUI PVNIVNTVR INSTRUMENTO SVÆ
OFFENSIONIS.

I Regum est de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2567 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 in de **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 locum **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2568 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2569 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2570 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2571 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2572 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2573 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2574 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2575 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2576 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2577 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2578 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2579 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2580 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2581 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2582 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2583 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2584 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2585 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2586 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2587 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2588 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2589 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2590 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2591 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2592 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2593 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2594 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2595 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2596 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2597 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2598 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2599 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo
 2600 **I**tem de his malis puniti instrumento sue offensionis, ut in quo

Rex Phalaris tauri violenti membra Perikli

Torrui, infelix imbuit auctor opus.

Insus uterque fuit, neque enim lex aequior ulla est

Quam neci artifices, arte perire sua.

[illegible]

CAPVT LCI.

DE MVLTIPlici FACIE HOMINIS.

Huiusmodi circuitus maximè beneficiorum creationis & recreationis
nostre, nos invitant ad dilectionem Dei.

Sicut enim testis est Leo Papa: Magnus fuit homo, si permansisset in eo, in quo fecit eum Dominus, maior est si permanet in eo, in quo refectur eum. Fecit enim eum ad imaginem in facie naturæ, & similitudinem suam in facie gratiæ. Est autem multiplex facies hominis: scilicet facies naturæ exterioris, quæ etiam quodammodo homo assimilatur Deo. Unde:

Pronaq₃ cūm spectent animalia cetera terram,

Os homini sublime dedit, caelumq₃ videre

luffit, & erectos ad fidera tollere vulnus.

Vnde & B. Martinus oculis ac manibus semper in cælum intentus, &c. Paulus prius licet a tab. Antonio inuentus est erectus, & quidi orans mortuus Vincemius in tormento, semper erectis lammibus adspiciebat in celum. Hunc

in futuro arguam te, qui hucusque tacui. te expectans ad penitentiam, & arguendo suam & contritionem tuam, id est, ostendam te tibi in libro confitentium. & displicebis mihi & tibi, quia me id non vis displicere tibi, ut placeas mihi. Item Hieron. in Ong. Si putares tibi imminere damnum rerum temporaliū, vel corporis supplicium coram iudice, quantā sollicitudine & vigilantiā te iures aduersus, placeas iudicem, captando eius beneuolentiam, denique & munusculis, reddendo eum tibi propitium in causa temporali, nunc autē in causā aeternę ignea torpes, res istas rationem etiam de
 12. *Mat.*
 timor & credis iudicium verō iudicis iudicis cuncta cernentis. Quid hoc? Audi: quia hoc timor & credis iudicium verō iudicis iudicis non times, nec credis. Vel si laborares aegritudine corporis, quantā curā aduocares Medicos? Nunc autem cum laboras morbo animæ: Cur non tantā sollicitudine curris ad eos, scilicet ad Medicos animę? Cur fidem adhibes dictis Medici, & non dictis Christi? Audi. Quia mendaci sedulo & inutili credis, Christo autem veraci & utili non credis; qui tibi minatur, si ei non obedieris non tantum amissionem glorię, sed flammam gehennę. Et ille:

*Ha! quā sollicito quisque labore
 Occurrit medico carnis amore,
 Dum morbus animæ nulla querela,
 Egressam sequitur tarda medela.*

*Hildebertus
 Cernoman.
 in Incendio.*

Et Hieronymus. Fides tantum non timet. Primum quare regnum Dei, & hæc omnia stultus arripit. Et Abiaco c. 2. Bene qui in rebus est, sed erit recta anima eius in fine cap. 21. Qui in rebus est, infideliter agit. Et Salomon. Fides, fides, et multi inueniuntur, sed virum fidem quis inueniet? Et Eccl. de vitæ electionibus cap. 2. Vae dissolutis corde, qui non crederunt Deo, & ideo non progeniuntur. *Mat. 6*
 Item *Eccl. 10.*
 Qui non timet Dominum non erunt increduli verbo illius. Item Iacobus cap. 2. Quia potest fratres mei, si sciam qui dicat se habere, & opera non habet? &c. Nec tantum de rebus fides timendus, sed & modicitas eius. Vnde Dominus Petrus: Modica fidei, quare dubitasti? Et Apostolus dicentibus: Cur nos non possumus eum egredi, ait: Propter incredulitatem vestram. Amen dico vobis, si in me fuerit fides, sicut granum sinapis, dicam huic monti, transferri, & transferri, & nihil impossibile erit vobis. Item: Fides est, quia fit quod dicitur, ergo ubi non fit, non dicitur, non est fides. Sed quare? Quia non proponit Deum ante considerationem. Non est timor Dei ante oculos eius. Similes enim Antichristo, cum eo dicunt in corde suo: Oblitus est Deus; auertit faciem suam ne videat in finem. *Ps. 93.*
 Similes autem Epicuro, cum eo dicunt:

Ne curare Deum quamquam mortalia credas.

Item 2.

Similes etiam sunt laici incredulis verbis Domini & dicentibus in Isaia c. 22. Comedimus & bibamus: cras enim moriemur. Quibus Deus Quia congregasti aquas inferi, & domos Ierusalem numerasti & destruxisti ad munimentum murum,

inueni accepisti: & gloria, quæ a solo Deo esse non queritur. Augustinus. Qui si-
 perbia eorum exerceat, & ambiret in illis, quæ appetit de te æt. mari, quod in
 se non habet. & super alios se offerre. Nam illis, hæc sola odit, solus De-
 quæ in g. eriam, præ e. soli placere appetit. Item in eodem: *Quærens in m.*
 opera quæ ego facio, & hæc facio. Opera, scilicet misericordiae. Vnde in Cano-
 nica epistola: Qui cre. in Deo, debet p. ut ille ambulauit. ambulare: qui ait: Di-
 scite à me, p. ut ego sum & huius cor. &c. & maiora horum faciet, miracu-
 la, cū non uideat, & Dominus uident expe. lre. Idem in Luca cap. 8.
 Quod autem n. supra petram: Il. sunt, qui cum auerint, cum gaudio suscipiunt ver-
 bum, & hi ratiōes non habent charitatis, qui ad tempus credunt, & in tempore
 tentationis recedunt, à fide. In eodem: facta tempestate in mari & dormiente
 Domino, accedentes discipuli sus. ciuerunt eum arientes: Præceptor, perimus.
 Quis ille. Et c. si les. uisus. Et Iacobi primo: si quis indiget sapientia, postulet
 in se. sibi habitans. Qui autem habuit, similis est dicti mari, qui à vento moue-
 tur, & circumfertur. N. hic accipit aliquid a Domino. Talis enim cum Philo-
 sopho dicitur. Primus. si be. deus scit. tunc. Et item: Virtus mihi nomen & enis.
 Item ad Romanos cap. 4. In promissione etiam Dei non habuit de. gloria &c.
 In ead. in cap. 16. Et si non habet. nec tempus, habet & cor. in Deo. &c. Est au-
 tem fides magna in te. in in comprehensione. Iteratione & subtili, quæ nepe
 adiuuat. & sapientia. In certitudine. quæ in. Iteratione fide: Et in deuotio-
 ne, quæ & continentium charitatis. Fides enim certa & deuota, est in omni
 qui timet Deum.

CAPVT XCIV.

DE SPE.

POSITO spiritualis & iusticiæ fundamento, scilicet fide, sequitur de erectione
 eius. hoc est, de spe. Erigitur enim per spem, perficitur & consummatur
 per charitatem, & ceteras virtutes. Et congruo. Spes enim, licet & aliæ vir-
 tutes, firma est fidei. Quod enim credimus speramus: & quia speramus attingi-
 mus, & quantum, diligendo meremur. Vnde David:
 Fuit misericordia tua Domine super nos, quoniam in te sperauimus in te. Et Apo-
 stolus: spem cum fide & charitate commendans, ait ad Romanos cap. 5. In i-
 ustificati igitur ex fide, etiam habeamus ad Deum Patrem per Dominum nostrum Iesum
 Christum, per quem & accessum habemus per fidem in gratiam istam, in qua stamus
 & gloriamur in spe gloriae futuræ Dei: nec suam gloriamur de spe gloriae, sed de
 tribulationibus: scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia probatio-
 nem, probatio vero spem; pes autem non confundit, quoniam caritas Dei a. in
 cor. d. n. nostrum: sed magis corroborat & confirmat, licet anchora fidei. Et ita au-

Spes tem spes cecitudo quędam procedens ex gratia & meritis cuiuscunque. Igi-
quid. ter in malis non est spes virtus, qui tamen non sunt filij diffidentia vel de-
 rationis, quia de nullo desperandum est in via, sed nec multum de talibus
 sperandum. Nec sunt filij spei, sed modicum quendam statum tenent, dum a
Psal. 4. pijs & iustis non recedunt, entes in proposito non peccandi. Vnde Dauid:
ver. 6. *Sicut fluit lacrimarum iustitia triplex pons semet & iusti & pie cunctis exspe-*
Th. 1. *clant & iam sunt, & aduentum gloria magni Dei, &c. & ita sperare in Domi-*
Pf. 36. *no, antequam perieritis. Et iterum: sperare in Domino & fac bonitatem. Ex spe*
 autem & fide oriuntur, vel idem sunt cum spe & iustitia sancta expectatio in
 aduersis, & fiducia in agendis quę sunt consolationes non modice in omni
Pf. 39. *trouatione. V. de Dauid: Exspectans expectauit Dominum, & produxisti eum,*
Ca. 18. *consequenda. Id est: exspecta ree: specta. Et iterum Dauid: Exspectaui domum,*
Pf. 54. *qui saluum me fecit a peris, & inuitaui spiritus & tempestate: quia:*

Spes facit ut medys naufragus exstet aqua.

Pf. 39. *Et Dauid: Et nunc quę est expectatio mea, Nonne Dominus? &c. Et iterum: Qua-*
Job. 11. *re iusti & anima mea, & quare conuersus sum? & sperare in Domino, quoniam anima mea*
Th. 11. *confunditur. &c. Et item: In te spero, & non confundor. Bonum est cum*
Th. 11. *silentio praedari laudare Deum. Et Apostolus ad Romanos cap. 8. Expectatio*
Rom. 8. *gloriae, & reuerentia, in futurum. Peres, peris, quia & ipsi in futurum a seruilitate*
2. 3. *corruptionis liberantur, in gloria filiorum Dei. Similes enim quod omnis creatura*
 ingratum, & periturus usque alibi. Non, idem autem anima animae in te, sed &
 non nisi Apostoli trinitas spiritus habentes, & q. 1. non genuimus a ignem
 futurum de expectantes redemptionem corporis nostri. *Spe enim iusti facti sumus;*
ver. 17. *pes autem, rei quę videtur, non est spes. Nam quod videt quis, Quid sperat? Si*
1. 103. *autē quos non videmus speramus, per patientiam, aduersarij scilicet expectamus,*
 quam speramus. Et item audi: *Filijs mei vita aeterna spe iam in vobis est. Item*
Job c. 19. *Scio quod redemptor meus vivit, & in nouissimo die de terra surretu-*
 rus sum, & rursus inumbrabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum Saluato-
 rem meum, quem cecidit, cum ego ipse, & oculi mei circumspiciunt sunt & non
 aliam: posita est pedes mei in pny meo. Et Apostolus: Scio enim cui credidi, &
 certus sum quia, & c. & deponam me in firmam in illum diem. De rectis autem
1. Tim. *spes similis est de rectis fidei. Qui enim non credit, non sperat, & c. contrario.*

CAPVT XCV.

DE CHARITATE.

P Atulus si nascitur, & non alitur, deficit & moritur. Sic fides & spes
 necnon & ceterę virtutes, nisi charitate nutrantur & confirmantur,
 deficiunt. Vnde Apostolus commendationem & signa charitatis ponit. *1. ad Cor.*

ad Corinthios cap. 12. ait: Adhuc ex charitate vobis vult communicare, id est *ver. 31*
 charitatem, quæ est malus donum omnibus; in illis, donis. Quia si lingua ho-
 minum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut as. *1. Cor.*
 sonans aut ex tuba timens. Et si habuerim prophetiam, & nouerim omnia my- *13.*
 steria, & omnem scientiam, & habuerim omnem fidem, ita et montes erim toram,
 in potentem autem non habeo in nobis eum. Et si distribuero in cibos pauperum om-
 nes facultates meas, & si tradidero corpus meum ut edat, charitatem autem
 non habeam. nihil mihi prodest. Cuius quod non multus & magnus sit usus. Offen-
 dit annectens: Charitas patient est, in iniurijs, benigna est, larga egenis: Char-
 tas non amittitur, non invidet, sed bonum alterius ut suum diligit non inquitur. *1. Cor.*
 de sua felicitate non agit perperam, neque enim eam mala conscientia punit: *13, 4.*
 non est ambitiosa, non vult alijs præponi, non querit quæ sua sunt, sed potius
 quæ alterius & quæ Christi, nec ablata repetit: non irritatur, non prouocatur *ver. 5.*
 ad iram; non cogitat malum, ut malum retribuatur deliberando; non gaudet super *6.*
 iniquitate alterius, contristet autem veritati & iustitiæ. Omnia credet, in actu
 pro veritate; omnia credit de promissis probato spiritu: omnia sperat, quæ ve-
 ritas promittit; omnia sustinet, promissa in patienter expectat.
 Charitas nunquam excidit, quia quæ hic est ad bene merendum, in fu-
 turo erit præmium non erit. Merita vero nobis data non erunt. Vnde se qui-
 tur: Nunc autem nunciat plerique, quæ charitas tribuit: maior autem horum est *1. Cor.*
 charitas, quia nunquam excidit nunquam inuaditur, ut illa. Hæc est enim de *13.*
 quâ Propheta ait: Omnis confusio tribuitur & operis consummati, virtu-
 tum, & sacramentorum nostræ redemptionis, ut sit finis & confirmationem *ver. 96*
 scilicet charitatem. Per charitatem etiam Christus in cruce pendens ait: Co- *102, 19*
 summatum est, scilicet charitas quæ habuit erga nos omnia dicta de eom-
 plicit uisus ad mortis passionem. Maiorem autem charitatem nemo habuit, *102, 19*
 quæ non vult animam suam ponere pro amicos suis. Consummatissima fuit dilectio
 Patris, quia dilexit nos ante mundi constitutionem, qui nec peperit filio suo, sed *Eph. 1.*
 pro nobis omnibus tradidit illum. Et Apostolus prima ad Timotheum cap. 1. ait *Rom. 8*
 Filius utem præcepti est charitas de corde puro & conscientia bona, & sine non fi- *Serm.*
 dia. Vnde Augustinus. Cui non vacat diuinorum sermonum involucria reuel-
 uere, aut eorum secreta omnia penetrare, teneat charitatem, in qua sancta
 lex pendet & Propheta. Habe charitatem, & fac quidquid vis, omnia imple-
 ris. Et iterum: Hæc est fons, cui non communicat alienus, singulariter & perse-
 uet inter reprobos. Hæc si desit, frustra habentur cetera, quæ si adsint, habentur
 omnia. Hanc qui tenet in moribus, scientiam habet, & eorum quæ patet
 & eorum quæ non patent in scripturis. Hæc est latum mandatum nimis, quæ
 extenditur usque ad inimicos. Charitas nunquam est solitaria, sed modò est
 in casu, modò in proximo: nunquam est otiosa, sed in communi bonat. *P. 118*
 tius humani generis pedagoga, nihil humanum à se putans alienum. *Lat. ut*

Oceanus, quæ sine errore omnia præcepta comprehendit, & sine labore custodit.

Chren. Et Ieremias in 1. Aleph sub literâ Mem ait: De excelso misit ignem in ostium
1. meum, & eraduit me. Item: *1. pñ* flam nigerens in ostibus meis. Et sponfus in Can-
Ierem. tico, sponfus ait cap. 4. *Vulnerasti cor meum forer mea, sponsa mea, vulnerasti*
20, 9. *cor meum, non tantum tetigisti, sed usque ad penultima cordis mei penetraisti. In*
Can. *uno oculorum tuorum, semet in vna & præcipua virtute, hoc est in charita-*
4. *te, A ijs enim virtutibus me tangis, hæc sola cor meum vulneras. Et item: Fi-*
Ver. 9. *lie Ierusalem nunciato dicitur, qui amore languet. Item Octonario 13. sub lit-*
ra Mem, quæ interpretatur viscera, vel ex ipsis, vel ex intimis, vel ignis ex in-
timis. Charitas enim non ex summitate labiorum, non ex simulatione diligit,
sed quasi ex visceribus. & ex ipsis intimis, & penitimis cordis. Pluraliter et-
iam dicitur viscera, quia charitas non vni operi est addicta. Dedit enim Deus
diligentibus potestatem cuiusque operis. Charitas Princeps est omnium vir-
tutum, sed Adam in primo statu præstitus omnibus donis naturalibus: Quo-
modo charitatem non habuit mentionem? Innocens adhuc si simplex dilectio-
nem naturalem habuit, sed non supernam, & si immam charitatis, quam non
nouit quis nisi per experientiam. Si igitur Adam tantum charitatem non ha-
buit, nec possumus dicere, quod Iohannes habens, nisi à fructu operum illam ha-
bere cognoscatis. Item: Deus charitas est, & qui manet in charitate in Deo manet,
7. Io. 4 *& Deus in eo. Magna est charitas, magna est promissio eius. Charitas magna*
2. Io. 144 *est, quia ipse est Deus, & magnitudo eius non est par. Ipse est, quem totus non*
capit oron. Ineffabilis igitur & incomprehensibilis est charitas. Et cum in nomi-
nibus paucarum virtutum nominetur Deus, nullus in nomine verè & pro-
1. Io. 4. *prie censetur, sicut nomine Charitatis. Deus enim charitas est. Quod autem di-*
Iob 17 *citur: Tu es patientia mea, tropicè dictum est, ut testatur Augustinus, id est, tu es*
Lib 15 *ipse, à quo est mihi patientia. Non dicitur Deus sobrietas mea, vel castitas*
de Tri- *mea, & huiusmodi, sicut fortitudo. &c. Et licet Deus dicatur charitas, hoc*
mut- *nomen tamen appropriatur & specificatur vocaliter (& si realiter toti Trini-*
4. 17. *tati convenit) circa spiritum Sanctum, qui est amor Patris & filij, & signū,*
& prebati incommunionis Patris ad Filium, sicut proles parentum. Spiritus
enim ab utroque. Vnde & opera Trinitatis de redemptione nostrâ attribuun-
tur & appropriantur Spiritui Sancto. Christus enim conceptus est de Spiritu San-
cto, & huiusmodi. Per eum enim quorum tam opinio non approbanda, qui
dixerunt charitatem esse modum esse quam Deum, à quo solo est motus, quo
1. Io. 4. *eam diligimus. Sed licet esset charitas creata, male diceretur: Ipse spiritus, charitas,*
1. Io. 4. *quia maior autem eorum est charitas, à qua surgit motus, qui etiam à Deo*
1. Io. 4. *est, quo ipsum diligimus. Magna est promissio charitatis, cura, qui manet in*
charitate, in Deo manet per gratiam, mansurus tandem per gloriam. Et Deus in
eo, qui ait: Si quis diligit me, sermones meos seruabit, & Pater meus diliget
eum,

enim &c. Et item: *Non posui nomen tuum, & notum facit te dilectio, quā dilexisti* 10a. 14
me, in ipso sit, & ero in ipso. Summo opere igitur mundandum est & omni cu- 16
stodia custodiendum cor nostrum, ut trichium & hospes ū totius Unitatis. Cap. 17

CAPVT XCVI.

DE LVCTV BONO ET MALO.

Charitatis filie sunt ferè omnes virtutes, dona, & bona opera. Primum autem
tem prosequendum est de finibus eius, septem scilicet Beatitudinibus,
& octauā quę redit ad caput, & purgat, & probat alias. Has enim virtutes,
siue dona ducentia ad Beatitudinem, Dominus commendans in sermone ha-
bitu in monte ait: *Beati pauperes spiritu, quoniam vestrum est regnum celorum.* Mat. 5
Verū n quia suprà disseruimus de paupertate, tum interiore, tum exteriori, Cap. 6
nec non & de mansuetudine, sequitur de tertia Beatitudine, *Beati qui lugent,* & 15.
quoniam ipsi consolantur. Luctus non veri nominis est virtus, sed magis ri-
tualis quidam de fonte pietatis & misericordię procedens. Sunt autem mul-
tiplices lachrymę: v. lachrymę desperationis; vnde: *Volunt vos quare de 1. Th. 5.*
dormientibus, qui per non habent: &c. Et lachrymę pietatis, lachrymandu est amico
amico, non plorandum. Hoc enim muliebre est, & eo hoc non plorandum. 4.
quę ratio id statim deberet elicere, potius quā tardum & obitum tempo- 63.
ris diuturnitate; & Nihil citius atreuit lachryma. Et item: *Non plorare mor- 21.*
tuum tuum, quia quiescit: plus etiam amicum perdimus viuum quā mortuum.

Sunt & lachrymę cupiditatis. Vnde:

Ploratur lachrymis amissa pecunia veris.

Et tam lę, quā mulę lachrymę detestabiles sunt, & prohibite. Sunt etiam
lachrymę naturalis & humane affectionis; & hę tolerabiles sunt, dum non
nimis excedunt. Non possumus enim non dolere, non lachrymari mortuo
amico. Christus enim *lachrymatus est* mortuo Lazaro, sed hę lachrymę po-
tius charitatis erant. Vnde: *Ecco quomodo amabat eum.* Dauid etiam defleuit
sati hostem, & Absalon filium. Sunt & lachrymę pietatis & compassionis, 1. Reg.
& multiplices secundum diuerfas causas earum. Sunt etia lachrymę corporis 1. 2. 12
& cordis pro peccatis proprijs pœnitētiales. Primò enim *Miserere, anima tua* Eccl.
plaudere. & te ipso incipe. *Qui enim sibi nequū est, cui bonus erit?* De his lachry- 30. 14.
mis die turbandis per gurgulas noctis luctu meū, *lachrymis meis stratu meū rigabo.* 14.
Sūt etia lachrymę pro peccatis alienis. Vnde: *Qui infirmatur, & ego nō infirmor?* 2. Cor.
Qui pro amico curat, & ego non curat? Peccata proximorū trix, &c. in tentationi- 11.
bus & p. luctu lachrymarum fuit Apostolus pro peccatis proximorum. Sunt 1. 1.
etiam lachrymę pro iriguo inferiori, & pro iriguo superiori; siue pro hoc 18.
in tero incolatu & desiderio patrię. Vnde: *Heu me, quia incolatus meus prolon-* 1. 1. 19
gatus

Rom. 7. *gatus est.* &c. Et item: *Qui me liberabit de corpore mortis huius?* Et item *Fuerunt*
 Ps. 41. *mibi lachryma mea panes ac nocte,* &c. De his lachrymis dicitur: *Qui sem-*
 Item *nant in lachrymis, in exultatione metent, euntes ibant & jobant mitterentes semina*
 125, 6. *sua. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos, metent.*
 Mat. 5. *tum scilicet & premium.* Et item *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.*
 Arsenius Decurio & nobilis ad Bremū contigit. ubi adeo pro his quatuor
 vita causis ileuit, quod tristitia semper secū de oleo, quo lachrymas tergeret. D. n.
 apud geos etiam, sed naturali compassione pro stultitia hominum, assidue
 Sur. die ait. Sed mirantur unde sic sufficeret humor. Axa inquit Patrius Caleph.
 19. Lu. *Terram artem de igni mihi nunc da mihi superius irriguum, & irriguum inferius.*

10. sic.

15.

CAPVT XCVII.

DE BONA ESVRIE ET SITI.

Mat. 5. **B** *eat qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.* Multiplex
 Tit. 2. *est esuries, siue sitis. Grare scilicet, vel iustitiæ: ad Deum, ad te, & ad*
 1. Gre. *proximum, ut dei heredes, &c, sibi, & iussu vivere.* Hanc sitim commendat
 Rom. *Isaïas cap. 55. omnes sitientes venite ad aquas; & qui non habetis argentum*
 30. *Evāg. properate, & sitite, & comedite, &c.* Et David Psalmo 41. *Quam modum de se-*
 1. Pet. 1. *rat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima ad te Deus: Sitiat anima mea ad*
 B. Gre. *lib. 10. Deum, fortem, vinum, &c.*

Moral. *Et Psalmo 63. Sitit in te anima mea, quia multipliciter tibi caro mea.*
 cap. 28. *Quia multipliciter hanc sitim ministerio corporis ostendit, ut per frequentes*
 Ps. 116. *genus flexiones, per frequentes & assiduas orationes, per frequentia rei-*
 Mat. 5. *nia, vigilias, & elemosynas. Probatio enim directionis, exhibitio est o-*
 Mat. 6. *peris. Est etiā sitis gloriæ nobis ineffabilis. Vnde in quem desiderant Angeli pro-*
 Lib. 1. *ficere. Et item: Fruuntur nec sist diunt, quo tui magis sitiunt non in angu-*
 1. *stia appetentes quod non habeant, sed continuatione refectionis & inecordi-*
 D. mini *tatis habita desiderantes. De bonâ refectione dicitur: Satiabor cum apparueris*
 17. 116. *gloria tua. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.*
 1. *Quærite ergo regnum Dei, & iustitiam eius. Non enim sufficit vnum sitire siue*
 1. *reliquo. Vnde Augustinus Si mihi virtutem concesseris, ut nihil super qua-*
 1. *ram, iam ipsam virtutem reiciam. Habeas ergo sitim iustitiæ habeas & huius*
 1. *gloriæ, nam ut meritum, & quæ impetrat istam ut præmium, quæ te nune-*
 1. *rat & coronat. Propter hac multiplicem sitim Daniel dictus est Vir de iustitia*
 Dan. 9. *ius iustitiæ scilicet, & gloriæ. Non enim vnum desiderium tantum sufficit*
 21. *Ille sitis, est sancti desiderium iustorum de quo in Ps. dicitur: Deus meus pauper*
 P. 1. 17. *exaltavit Dominus me semper in meo: Desiderium vero peccatorum perit. Est autem*
 1. *desiderium, siue sitis culpæ multiplex, iuxta diuersas voluptates: verum cres-*
 1. *duas*

duas maximè restangitur, scilicet auaritiā & libidinem. Hæ sunt duæ
sang. i. fugæ, quæ incessanter clamant: *affer, affer.* De siti auari & hydropici
legitur:

*Tantalus à labris sitiens fugientia caprat
Flumina.*

Et:

Quò plus sunt pota, plus sitiuntur aqua.

Et:

Dumq̃ sitim sedare cupit, sitis altera creuit.

Et:

Congestis undique saxis.

Indormis inhians.

Auaritia enim semper pedit alios hiatus, & plus eget eo, quod nō habet, quàm
eo, quod habet. Sitis verò libidinis amplius crescit & prouocatur, quò magis
lindo exercetur. Est etiam sitis naturæ, quæ sensibilis oculata à se patet. Est
etiam sitis, siue desiderium, quod non est naturæ, nec culpæ, nec gratiæ, sed
vanitatis. Est enim fructum & stultum, vt desiderium rerum temporalium
& gaudij. Vnde: *Desiderium cordis eorum audiuit auris tua. Sed ne timueris cum
sues factus fueris bonus, & cum multiplicata fuerit gloria domus eius, quoniam cum
interieris nō sumet omnia neq; descendet cum eo gloria eius.* Accedit etiam quan-
doque, & impediuntur gaudia in desiderio Sanctorum; tempore & inuisca-
râ consuetudine. Vnde: *Esurientes & sitientes, anima eorum in ipsis desit.* Et
hoc est desiderium torpentium, sed inutile. Est etiam desiderium inchoan-
tium, sed non omnino asurgentium, & hoc bonum est. Vnde: *Paruuli petie-
runt panem & non erat qui frangeret eis.* Est & desiderium perfectorum, &
peruenientium. Vnde: *Beati qui esuriam & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi satia-
runtur.* Hæc est quædam retrosolutio & prælibatio gloriæ per iustitiam, in
patnâ erit plenitudo in bonis gloriæ ipsius, & satietas per coronæ collatio-
nem.

Præu.
30.

Horat.
lib. 1.

Sat. 1.

Ouid. 1

Fast.

Idem

Metam.

morph.

3. fabu

la 6.

Horat.

l. 1. ser.

Sat. 1.

unt

lio 7.

D. 1.

derum

triplex.

Pj 5.

et 48.

Pf. 100

Throni

4.

Mat. 5

Pf. 144

do.

et 323

mini

CAPVT LXXXXVIII.

DE MISERICORDIA GENERALI.

Beatī misericordes, quoniam misericordiam consequentur. Specialis filia, & Mat. 5
potissimum signum charitatis & expressius est misericordia: adeò vt de Greg.
ea p̃ et ceteris virtutibus dici possit: Probatio dilectionis, exhibitio est ope-
ris. Hæc maxime commendabilis est, tum in capite Christo, tum in membris
eius, cuius vestigia imitari habent in operibus misericordiæ. In Christo com-
mendatur, quia miserationes eius super omnia opera eius: quia misericordia
mini

- Iac. 2.* *mini plena est terra.* Qui etiam iustus sit, tamen: *Misericordia eius superexsultat in*
Isaia *ditione;* quia multus est ad ignoscendum, cuius proprium est miseriari semper & par-
55. *cere,* qui non vult mercedem peccatorum, sed ut magis convertatur & vivat. Proprie-
Ezech. *quem,* ut viveret in eternum cum ipso misericorditer, *am in forma Dei erat,*
18. *se exinanivit formam suam accipiens,* in qua & verbo, & exemplo ad miseri-
Philip. *cordiae opera precipue nos invitavit,* cuius omnis actio nostra est le *21.* *Qui*
2. *videns civitatem,* misericordia motus, *& ait super illam, dicens: Quia, si ego*
Luc. 19 *visitarem te.* Hæc commendatur in membris Christi, quia sine hac nos cum
Isa. 55. *iamur.* Si ergo imitatores Christi, necesse est, ut multus sis ad ignoscendum;
Luc. 2. *et misericordia in omni opere tuo operetur, & enacet, & præponatur om-*
ni *severitati & rigori,* ut totum te exinacias, & exhaustas in operibus miseri-
cordiae. Primò à tempore incipiens, secundò eam in proximis perficiens, & om-
nia *opera ad Deum referens.* Hæc iterum commendatur à Domino, quia o-
pera *misericordiae præ operibus cæterarum virtutum pollicetur se in iudicio*
Mat. 1. *fore remuneraturum.* *E ubi, & ne sit in illi manicare; sicut, & desipulis mili-*
25. *bitare, &c.* Opera verò in se feruntur, ut ita dicam, commissa vel putata,
104. *cominatur se propter eos.* *His enim committatur & punietur; sicut, & ne acerbis*
Luc. 13. *mibi manicare &c.* Item Dominus in Luca cap. 3. *Venerunt publicani a Iero-*
nem, *dicentes. Quod faciamus, ut non veniamus, & in ignem aeternum non tran-*
At illi. Nihil amplius quam quod constitutum est facite, nihil aliud præscriptum
evangelii. Interrogavit eum & miles, dicentes: Quod faciemus & nos? Et ait illi.
Neminem contrahatis, neque calumniam faciatis, & contenti estote stipendiis ve-
stris. Beda: Ioannes vniquemque in suo gradu & officio, ab agenda omni-
In 5.3. *coercet,* ut dum primò ab à seorsum se temperant appetitu, tandem ad pro-
Luc. 4. *pria, cum proximis communicanda pertingerent.* Iusto igitur modera-
Ind. *re eos præmonet, ne ab eis calumniando prædam requirant, quibus militando*
Vide et *prodesse debuerant, docens ideo stipendia constituta militiæ, ne dum stipen-*
in 3. *tus quaeritur, præda grauetur.* Et interrogabant turpe, *dicentes: Quid ergo facie-*
Luc. 4. *mus? Qui ait illi. Qui habet duas tunicas, det unam non habenti: & qui eam habet*
in 3. *si miser faciat.* Beda: De duabus tunicis & escis diuisendis datur præceptum
Luc. 4. *Ad dignum enim penitentiae fructum pertinet, ut non exteriora & minus ne-*
Luc. 11 *cessaria, sed etiam ipsa valde necessaria cum proximis diuisamus, ut escam*
In 3. *quâ vivimus, & tunicam quâ vestimur.* Ecce quantum valent opera miseri-
Luc. 4. *cordiæ, quæ ad dignos fructus penitentiae præ cæteris præcipiuntur.* Vnde
Luc. 11 *Date eleemosynam, & omnia munia sunt vestra.* Item Ambrosius super eundem
In 3. *locum: Nullum officium, nullum genus, nulla ætas, ab agenda misericordiæ*
Luc. 4. *excluditur.* Omnes enim in communi monentur à Ioanne, ut conferant o-
Luc. 4. *mnibus. Misericordia enim plenitudo virtutum est. Hæc enim tanta est, ut*
Luc. 4. *sæpè ex improbitate quæ iam sancta & consentia in Deo, & vinculo dile-*
Luc. 4. *ctionis coniungitur, ipsa est signum & via) nitatur contraire obedientiæ, &*
Luc. 4. *alij*

alijs virtutibus. Vnde Conuersus Carthusiensis, cum quadraginta libris proficiens ad mundinas, vt eas expendere in necessitates cellæ suæ, Comitum habuit in viâ militem veteranum, debilem, & pauperem. Cui ille. Quid vadis? At ille respondit: Grauitus ære alieno, vado petitum inducias à quodam creditore. Cui ille ait. Ibo tecum.

Respondit grauitus ære alieno: Bene habens. Qui ingressi domum debitoris, cùm peteret inducias, denegauit eas creditor, aliam gens, quod & filium eius vincitum ei carere poneret; & nisi in eâ die vniuersum debitum ei redderet, quod ei, in dies confutura, tota hæreditas eius appropriaretur. Pro quo cum intercederet Conuersus, plurima ciuitas & ciuitas illi intercedit. Ad quem conuersus. Hodie alterabitur in ipso ille de carcere mortuarius; & proij. Rem. 7
ciens ante eum quadraginta libras restituit filium militis à carcere, ipsumque à debito liberauit. Qui rediens narrauit fratribus omnia quæ gesta erant. Et illi eum maxime in hoc facto commendauit. Item: Nolaus i. p. sc. pus, vt i. 3.
restituit Gregorius in Dial. go, exhaustus in operibus misericordiæ se in f. 1. 6. 1.
vitutem vendidit. Si et aduersus curæ Pastoralis, pro captiuo quodam redimen-
do, & Dominus, qui miseretur omnibus miserentibus alijs, eum in p. a
nitum dignitatis officij Episcopalis restituit. Item: Ioannes Alexand-
rus quâ item & conditum habuit cum Domino, vt quid quid ille daret, h. c
pauperibus totum erogaret, dicens: Ita Domine dando, ego erogabo: forvici-
bus verò quis vincat. Item: si p. copas Turenus, sollemniter poenitentem
& lignum a Summo Pontifice, exonerant quidam tunc à plumbeâ. Qui
interrogatus, quâ iustitiate hoc faceret, Respondit. Auctoritate hâ. & il-
lus, qui ait: *Ecce miser cor meum, quoniam ipsi misericordiam capiuntur.* Idem Mat. 5
adeo se totum effudit in operibus misericordiæ, vt abunde artibus surripere
clanculò, quæ potuit à purpura vel argento, vt ea erogaret pauperibus. Qui
cum, quâ de iusto, super hoc argueretur, Respondit. Lex iusto non est vo-
luta; omnia etiam debent esse communia; nec sic alienum subtrahio, sed isti, Teren-
quid sum est siquæ debetur, reddo. Sed nec legitur vir quivis mi-
sericors diem extremum concludisse, nisi bono fine. Et Dominus per Prophet. m. v. 1.
Miser cor meum, & non facissimum: Qui erexit cornu iustitiam, & alij. n.
dam misericordiam cum Paritibus suis: Ad iudicium silentium sicut iudicium in
rom. 1. omem peccatorum eorum in Perce, & misericordia Dei nostri, & quæ iust-
fit aut nos oriens ex alto, &c. Item Iacobus cap. 2. Iusti ium sine misericordiâ erit
illi, qui non iustitiam faciunt: sine misericordiâ deo liberante non parcen-
te. Semper enim parcat Dominus, quia misericors, sed non semper liberat
omnes a pena, quia iustus vel sine misericordiâ, faciet, pro sua miseri-
cordia. Si ergo imitator es Christi semper tenetis parcere iniuriam tibi infe-
renti. Non modica enim culpa est, totam persequi culpam.

CAPVT LCIX.

DE MISERICORDIA IGNOSGENTE.

Sunt autem duæ species misericordie. Vna consistit in ignoscendo, reli-
qua in tribuendo proximo. Prima egregia est, & maior secunda. Ma-
ior enim est, qui vincit iram, quam qui capit ciuitatem: & maius est iniuriam
tacere, & cingere, quam respondere, & sapere. Et Item: Cum iratus fuero mi-
sericordiam recordaberis. De prima ait Dominus: *Dimitte & dimittetur tibi.* Et
in Domini oratione petimus: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimitti-*
mus de mortis nostri. Nota conditionem: Dimittimus omne debitum ex
corde, scilicet, omnem rancorem, iniuriam & contumeliam, rem etiam, si
non sunt solvenda. Vnde Apollolus prius ad Corinthios cap. 6. *Quare non*
magis scilicet oportet, quod non magis iniuriam accipis, ut & Dominus in b.
Mat. 5. uangelio: Si percuteris unum de membris tuis, prode & aliam. Et qui vult tecum i-
uriam corrumpere, & te ad iudicium trahere, qui & patitur. Et tunc conser-
tiens aduersario tuo iudicium non habet. Sed si tu non forte tradat te aduersarius iudicij, & in-
dex ministro, & in carcerem mittaris. Amen. Ico tibi, non exies inde, donec reddas
illi, quod ei debet. Et Item: *Quod si angariauerit te mille passus, vade*
Mat. 5. 40. ad eum & da ei. Et Item: Si quis te percutit in unum, & proximum tuum
percutit in alium, & non habet in te iudicium tuum. Sed si percutit te in unum, & calumniauit
percutit te in alium, qui percutit te. Et Item: Propter hoc ait Dominus & calumniauit.
Mat. 5. 44. 45. vobis vos, vsq; filij Patris vestri, qui in celis est. Qui benedixit, non oritur super
bonos & malos, & pluit super bonos & malos. Et Dominus in Matheo 5.
18. Serue nequam, omnis qui in celis est, & pluit super bonos & malos. Nonne oportuit
& tibi, si percutit te in unum, & proximum tuum percutit in alium. Sed & Pater
meus caelestis faciet vobis, si non remiserit unusquisque fratri suo de cordibus vo-
stris. Ad eum enim punit Dominus immisericordem, qui pro eo redire per-
nitentem non potest. Et non tantum etiam qui in te non habet originale pec-
catum, sed etiam dimissum, puniat hominem, scilicet immisericordem, pro illo. Item
ad Corinthios cap. 12. Benedicite & nolite maledice
re, quia si maledixeris fratri tuo, & ego retribuam tibi. Si autem benedixeris, & ego retribuam tibi. Dom-
inus. Nonne oportuit, quod si tu vince in bono malum. Item: Exemplo Christi, qui
Luc. 23. orauit pro crucifixoribus suis. Exemplo etiam Stephani, qui pro persecutoribus suis
AA. 7. exorauit. Sed etiam exemplo cuiusdam, qui necem filij remisit interfectori
prouoluto ad pedes eius in terram in modum crucis, cum enim confecer-
et cum armis & armatis viris. Et enim supplicans ait: Domine mi, subisti
parum, & retrahere gladium, ut duo tantummodò verba dicam. Me quidem

iusta mors manet, sed parumper eam differ, vt confitear, vel si misericordius mecum vis agere, ne veniat tibi in singultum mors mea. Pro eo qui te misericorditer in cruce redemit, oro vt remittas eam mihi, vt habeas quod ei exprecor & opponas in iudicio, si tecum iustitiam velis agere: egoque, quamcum vixerem, pro anima filij tui à peccatis liberandâ, peregrinabor. Qui statim cum liberum abire permisit, & feci, quod ei malum facerent, coercuit.

De secundâ verò specie misericordie, ad hanc in hunc parabolico: *Venite bene-* Matt.

diti patris mei, & accipite regnum, quod vobis pater est ab origine mundi. *Esuriui* 25.

enim, & dedit mihi manducare: sitiui & dedit mihi bibere, &c. Et item: *Qui* 1d5.

petit à te, dedit tibi, & tu non mutas à te me mutans. Et Apollonius in Romanos: Rom.

Si esurierit inimicus tuus, cura tuus: & sitis, potus da illi: hoc autem faciens, carbo- 12.

nas tuas congescit super caput eius. Item Iacobus cap. 1. *Regio mundi & immu-*

cunia apud Deum & Patrem, nati sunt: Pipitare papas, & viduas in tribulatione

eorum, & in malis eorum se cupere habere ab his, &c. Item ad Ephesios cap. 4. *Om-*

nis amaritudo & ira, & indignatio, & clamor, & blaspheemia tollatur à vobis, cum

omni malitia, hisque mutis conigit, & patientes, misericordes; domantes in-tem,

per & Deus domandi vobis in Christo. Item primo Cantico: *M. domi sunt v-* Vers. 1.

bera tua vino, fragrantia conguente optima. Discinguantur autem tria vnguen- Vng. 12.

ta ab vberibus & pectus profuentia. Vnguentum conditionis, vnguentum

deuotionis, vnguentum miserie vnde vel pietatis. Primum dulce & iucun-

dum, hæret in mortuario confectum & ex amarissimis speciebus contritum

& confectum. Vnde dicitur: & ex amarissimis speciebus contritum 1Sa. 48

& confectum. Vnde dicitur: & ex amarissimis speciebus contritum P. 52.

& confectum. Vnde dicitur: & ex amarissimis speciebus contritum

& confectum. Vnde dicitur: & ex amarissimis speciebus contritum

& confectum. Vnde dicitur: & ex amarissimis speciebus contritum

& confectum. Vnde dicitur: & ex amarissimis speciebus contritum

num, & de dentibus illius auferbam pradam. Item Paral. cap. 24. Erue eos qui
ducuntur ad mortem; & qui traduntur ad interitum, liberare ne cesses. Et Ierem.
cap. 48. Malecitis qui prohibet gladium suum à sanguine. Et Genes. cap. 4. Veni
est. frater tuus? Qui respondit. Nesuo. Non quid custos fratris mei sum ego? Et
Deuter. c. 22. Non videbitur bonum fratri tui, vel omni fratribus, & preteritis
Deut. 1. luc. fratri tuo. Item: De alio proximo subleuando. Item 1. Machab. ca. 3.
22. Item ad Ephesios cap. 5. Magis autem red arguite. Quia non est os istud puerum
ipsis, turpe est & dicere Item Eccl. 19. Et c. 27. 28. 21. Et item in comp. proban-
ter plus teneor diligere animam proximi, quam me corpus proprium. Item Quod
probatio compassionis, exhibitio est correptionis, sicut dilectionis, exhi-
bitio est operis. Item: Quia sanctior est copula veritatis amari, quam cor-
porum. Item: Veri imitator sis Samaritani, qui viderat miseris est nec com-
Item preteristi, sicut Sacerdos & Leuita. sed curam eius egit. Item: Exemplo De-
15. nunt. qui ceteris nonaginta nouem ouibus in deserto, iure quaerere. Item: Ex-
testimatio, quae perierit. Item: Pater, non tantum de carnali, sed etiam spiri-
tuali cibo, iame verbi Dei inorientes. Sec. Item Ezechiel. ca. 5. Ego sum imi-
tatores Dei in iustis, & in caritate in ceteris, sicut & Christus dilexit
nos: ut sanctos & imitantes nos in caritate in se habemus. Nam & in hoc ma-
xime charitatem eius cognoscimus. Si ergo quilibet pro loco & pro tempo-
re tenetur pro proximo ac tam pater, quod quidem verum est: multo magis
Item: Omnia quae contra peccatum taciturnitatem distulit, ut, non indu-
ca. 6. potest, ut ei, quae maxime obuiant huic praecepto Dominico de corrup-
do fratre.

C A P V T CII.

DE MISERICORDIA INTERCEDENTE PRO
INIMICIS.

Sequitur de misericordia intercedente etiam pro inimicis, cuius, preter
 Donatum, & Protomartyrem Stephanum, egregius est exem-
 plum Samuel intercedens pro Saule, qui voluit eum occidere. Ob quam causam
 meruit Samuel, quod omnes a Dan usque ad Salce cognouerunt, quia Samuel ef-
 fusit oleum super os Dauid. Huius etiam mirabile exemplum exhibet Moyses,
 qui orans pro populo exasperante, eandem e grauiti molestante tenuit De-
 um, dicens: *Audisti te etiam de me de libro vite.* Item Pla-
 mus 127. Et ait Dominus ad Moysen: *Non Moyses, electus eius, stetit
 inter homines, ut auerteret iram eius, ne dissiparet eos.* Non ad
 eum Moyses solus sine eis terram promissionis intrare. Vnde a Sanctis com-
 paratur

paratur matri, quæ inuitata ad sollemnes epulas, puero exposito, puta clamore, sordido, & tædioſo, ſine eo non vult intrare, eligens magis cum filio foris ieiunare.

CAPVT CIII.

DE VISIBILI ET CORPORALI ET MANVALI
MISERICORDIA, SIVE SVBVENIENTE.

Sequitur de viſibili & corporali & manuali miſericordia. Huius excellen-
tiſſimum exemplum fuit Iob, qui cap. 29. ait: *Auris audiens beatiſcens*
me, & oculus videns teſtimonium reddebat mihi, id quod liberaſſem pauperem
confiterentem, & pupillum cui non erat adiutor. Benedictio perituri ſuper me venie-
bat, & cor vidua conſolatus ſum, iuſtitia in iuſtus ſum, & veſtiui me, ſicut veſti-
mento & diademate, in iudicio meo. Eui oculus caco, & pes claudio, Pater eram pau-
perum; conterebam molas iniqui & de dentibus illius auſerebam prædam. Maren-
tium eram conſolator. Si, quod volebant, negavi pauperibus, ſi oſculos vidua exiſſe. Ca. 35.
illam ſeci; ſi comedi buccellam meam ſolus, & non comelit pupillus ex ea, quia ab
inſidia mea creuit meum miſericordia, & de utero matris mee egreſſa eſt mecum.
Si aſſuſi materiam, eo quod non haberet indumentum, & adque operimento
pauperem: Si non benedixerunt mihi latera eius, & de telleribus vitulum mearum
cacelatus eſt: Si foris, & extra tabernaculum meum manſit peregrinus: Si oſtium
meum viſitori non patuit. Apollonipolis eſt, quali, ſi hæc, & hæc non feci om-
nium miſericordia, nec miſereatur mei Deus. Item Pl. 34. Domine quis ſimilis tui, à p. 10. 3.
erogans inopem manu fortiorum eius, egenum & pauperem a diripientibus eruit. Miſe-
ricordia ſua ſepè a d. flagrat, ut, per piam & ſanctum impetum, cæteris virtu-
tibus, & maxime obedientie (de qua legitur: Quia Melior eſt obedientia quam 1. Regi
et diuitia. & peccatum arrolum. Pl. nolle o. & l. re non precat: ut patet exemplo 151
cuſationem Conuerſi, qui prohibitus ab Abbe, data occasione & opportu-
nitate temporis, indigentibus erogauit. Item Eccleſiaſtici cap. 29. Propter
mandatum, aſſuſi ne pauperem, & propter inopiam eius ne dimittas eum vacuum.
Item Eccleſiaſtici eo ſem capite: Qui ſauit miſericordiam ſeneratur proximo
ſuo, & qui praualeat manu mandata ſeruat.

CAPVT CIV.

DE ELEEMOSYNA.

Merito et hoc autem si est elemosyna. Cuiusque non videndum est quod
 licet et deus. quod dandum. & quomodo, & quo ordine, quomodo
 quomodo & de quo quibus, quomodo, & quibus. De effectu eius ait Spiritus
 Sanctus in Ieremias cap. 29. *Non te erubescat in omni pauperis, & ipse
 orabit pro te ad Dominum, ut dirigas hominem istum.* Est enim elemosyna
 aliam orationem, & non unum altera. Et item: *sicut aqua exstinguit ignem, ita
 elemosyna exstinguit peccatum.* Et item: *Elemosyna sicut quasi saeculus cum
 gratiam hominis, quasi populum contra omnes hostes, conservabit.* Et De
 omnis in Luca cap. 11. *Verumtamen, quid oportet, dare elemosynam; & cum
 dabo, non manum suam recipiam.* Et item: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis,
 ut cum defecerit, recipiant eos in eterna tabernacula.* Et David Psalm. 111.
Et dabo tibi, & portum tuum iudicia tua manet in saeculum saeculi. Et Laurentius
 Non facitates Ecclesie, quae sequuntur in ecclesie thesaurus maris pauperum
 depauperant. Quod autem datur pauperi & egeno, a Christo recipitur in cala.
 Unde & ipse ait: *Quod cum ex munus in te feceris, mihi recipis.* Et item: *Quod
 recipis, me recipis.* Et item: *Martinus adhuc cathedram eius, hanc me vest.*
 contextit.

Quid autem sit dandum, & quo ordine ostenditur in Luca cap. 6 ubi ait
 Dominus: *Omni petenti te reme, rem. quam petis, si potes; si non potes, da
 euleem aquae cerde: quam si non habes, da calicem aquae f. gida. Quid si
 nec frigidam, si malus est, da ei correptionem, si bonus, orationem.* Nun
 quam enim deest iusto quid det, qui in Domino omnium omnia possidet.

Quomodo vero dandum sit Dominus per organum Ioannis in Luca cap.
 3 ostendens ait: *Qui habet duas tunicas, det unam non habenti, & qui habet el
 emosyna faciat.* De duabus tunicis & eis similiter diuidendis congre
 gatione datur praecipium; quia si uni dimittatur, ne non ea vestitur. In di
 mitem tunicam, & nudus remanet qui accipit, & qui dedit. Necesse est ergo
 reme tibi & familiae tuae, quae vero a peccatis pauperibus distribuere, etiam
 necessitate, pro loco & pro tempore, alioquin raptor eius. Hanc etiam me
 diatione non bonorum distributionem foris pauperibus Apostolus in fecunda ep
 stola ad Corinthios ostendit, dicens: *Non dico vobis, ut gratia vestra & volun
 tas laudat elemosina, sed si remittitis, vobis autem etiam dabo ex ea gratia,
 vestra abundantia illorum inopiam suppleat; ut & illorum abundantia, in spirita
 lium sapientia inopia, ut & illorum abundantia, in spirita
 lium sapientia inopia, ut & illorum abundantia, in spirita*

non minorauit, sed sufficienter habuit. In ratione enim dati & accepti consistit pax. Item deum, ut abundantes in temporalibus, ea distribuunt pauperibus se magis abundantibus in spiritualibus, ut sic communicantes temporalia & spiritualia æqualiter, qui multum habet in temporalibus non abundet, quia super necessaria nil non retinet, sed æqualiter pauperibus distribuit, & qui modicum habet in temporalibus, non minorauit in eisdem, quia sufficienter ea ab alio recipit.

Sic de spiritualibus. Hanc æqualitatem bonorum supererogando excessit. Vide fit Martinus, cum chlamydis sue medietatem pauperibus dedit. Quam facilius deformem pro truncato habitu, alij ceperunt deridere, alij illud gemere, eò quod rursus simile vnquam eis contigisset. Sed & unicam tunicam totam, quam in ocula commendauit, pauperi dedit; cui Archidiaconus indicatam, & stragulam pro quinque denarijs emit. Bene autem & pie legenda tam Beati Martini, quam Beati Nicolai ab operibus misericordiæ in quibus, sicut virtus misericordiæ excellabant, contextitur in initio sui; vnde hoc ostendatur ex simile fundamentum totius religionis ipsorum. Vterque enim super affectos pia gestabat viscera. Vnde & Nicolaus tres virgines, ne pro inedia, luparum macularentur infamia, nuptui dedit. Erat enim in eius animo pietas extrema, & oppressis impendebat multa beneficia. Nolanus Episcopus super adducit, qui non tantum sua se ipsum vendidit in seruitutem pro liberando filio viduæ à carcere, & captiuitate. Nos verò, nec hanc æqualitatem Apostoli distribuendum rerum pauperibus, nec dimidiationem, vel totalitatem Martini sequi, & probare volumus, per opera scilicet, nec per verba, immò disputando contradiemmas, intendentes nos omnia posse possidere, & nulla superari. Sed Dominus non irritatur, qui omnia creauit ad vltimam omnium, non vnus tantum.

Sequitur quibus & quot, & qualibus & qualiter dandū sit. Quibus ergo? Quoniam in potes, sed maxime honestis plebi & inter his magis in gentibus, & inter hos in iustis. Quia & i Dominus super iustos. Dignetur autem pauperibus, non tudentibus. Ceteras vero auctoritates ad hoc, supra inuenies in titulo, qui scribitur: Contra eos qui dant non in gentibus. Ecce quibus, quot, qualibus, & qualiter dandum.

Circa vero qualitate & cautela dandæ eleemosynæ, hæc attendenda sunt. Distributio: ne vni omnia dentur. Iuxta illud dedit pauperibus: Volo isti, sicut & tu, benefacere. Necessaria, ut erentia dentur, non superflua: non lauta cibaria, nisi in necessitate & penuria. Caritas, sine coactione. Vnde 2. Cor. cap. 9. Vnusquisque pro vi: ac si manu in corde suo, non ex tristitia, aut ex necessitate. Caritatem enim datorum diligit Deus. Coacta enim seruitia Deo non placent, sed voluntaria. Vnde: Voluntarie sacrificabo tibi. Qui dat ob verecundiam, vel improbatam interpellantis vitandam, & rem, & meritum perdit.

Solo enim intuitu Dei, non alicuius rei extrinsecæ, vt pretium & huiusmodi, danda est eleēmosyna.

Pietas autem dantis cordit eleēmosynam, non quantitas dati. Item Exodi cap. 35. Omnes voluntarii & prompto animo, offerat primitias Domino. Item: Filij Israel. Deo deuota, voluntaria, donaria obtulerunt Domino in fabricam Tabernaculi. Cum autem artifices instarent operi, dixerunt Moyli: *Non offerimus tibi quod vultis.* Qui iussit præconis voce ne quidquam ultra offerretur ei in opere. Sicut et in 1. Esdra primo. Idem cap. 2. & 7. Hoc ex-act. 1. us, obsequende & consilias, magis, didas de sociëtibus ad opus, cum deo nonna, sed cum preces & reuerentiam exhortata, non sit approbanda, quia non est sincera.

Cap. 4. Apostolus ad Philippos scribit: *Scitis, quod mihi communi-avit in ratione dati & accepti, ut mihi. Qui & in silentio ferret & in usum mihi misisset. Et quia mihi prout datur, per seipso fructum a munusculum in ratione vestra, id est bonum & rectum, voluntatem, quâ interior homo fecundatur. Vnde Domini non habet, quod non dicit singulariter qui recipi iustum, sed addit: In nomine. Item: *Deus datur, datur est in nomine, quod, fructus.* Huius prout legatur coram. Vnde: *Scitis, quod mihi prout datur, datur est in nomine, quod, fructus.* Qui enim dant, & non debita causâ, & non debito fine; vel inuiti, vel iustum postpositis, & non debita, non habent fructum eleēmosynæ, sed ministerium tantum.*

CAPVT CV.

DE QVO SIT DANDA ELEEMOSYNA.

Sequitur, de quo sit danda eleēmosyna. De tuo scilicet, non de alieno. Vnde: *Honora Dominum de tuâ subst. tuâ, non de aliena.* Et Deuteronomij Ver. 17 cap. 13. *Non adharebis quicquam de anathemate, quocumque, scilicet, quod separari debet à re. Quod iustum est, vt separes à re, in manu tuâ, vt misceatur tui Domini.* Item: *Non concupisces argentum & aurum, de quibus facta sunt; nec assumes ex eâ, quod quicquam ne offendas, propterea, quia abominatio est Domini Dei tui.* Item: *Ignis sine macula, corporis, non velleris, præcipiebat ut, sicut in 1. Esdra. Re, quas sanctitates & corporis lantias ad hoc, supra in dulo. De accipere, ut in manu duri & asper, item: Exemplo Martini Presbyteri. Cardinalis cupiens, quia munera sperantis, cuius sit & ceteris Cardinalibus, et in Domini, can. offeris minister Romanæ Curie eulogiam & benevolentiam, & sicce viginti libras in Natali Domini ad solennizandum, adhibuit, quia de rapina & simoniae acquisitæ erant. Qui etiam cum sibi commo-*

cifixi, cuius dispensatores, & quasi testamentarij sumus, non Domini. Vnde & minus propriè dicitur eleē. nosyna. In omnibus tamen his par charitas, par prēmum commendat, vel comparat, & committitur. In hoc autem vltimo, nū dispensatio iusta fiat. si res erimus & raptores. Et sæpè contingit res pauperum dari abundantius & nepotibus Sacerdotum, nec abundant sed appropriati sunt, q̄ sia:

Ouid.

lib. 1.

Amo.

ris elo-

giā 10

14 Fe.

Pom-

peius

O Ne-

mo ci.

14 Fe.

Non habet euentus sordida prada bonos.

Et, malè parata, malè dilabuntur.

CAPVT CVII.

DE CAUTELA DANDÆ ELEEMOSYNÆ.

Addendum prædictis, quòd etiam ad cautelam dandæ eleēmoseynæ pertinet, scilicet vt propria voluntate & promptè, libero arbitrio, & propria manu, si potes, eleē. nosyna n. distribuas: Exemplo Christi & Sacerdotum multorum ministrantium in modis funditorum. Exemplo etiam Constantis Theobaldi, bonæ memorie, qui subtelares cum vincto, propria manu dedit pauperibus. hāc de causā, vt & in eo lachrymæ compunctionis, & maior deuotio & humilitas crescerent, & vt pauperes affectuosiis pro eo orarent, comparatū sibi in gratia per humilitatis suæ obsequium.

Dam. tūc, etiam prote. eroges, dam. tempus est seminandi; quia mortuus sarum inuenit amicum. Nihil enim citius frigeſcit in corde, quā amicitia mortui post mortem. Præparemus igitur nos ad ingressum regni, qui non nū. Præparati ingrediemur. Præoccupemus faciem iudicis in conspectu, & ita. Præparati; hoc est in bonis operibus & laudibus, iubilemus ei, antequam veniat; reminiscens quia unumquodque quatuor animalium coram facie sua ambulat, & centum, imitatores Euangelistæ ambulare. Exemplo etiam Apostoli quoniam anteriora se extendebat; & exemplo etiam animæ simplicitatis, & ceteris; Quia eleemosyna viui, est sicut lucerna lata coram homine; illuminat eum, ostendens ei quò vadat. Eleemosyna verò mortui, est tanquam lucerna lata post tergum hominis non illuminans ei, quò minus cadat in præcipitium.

Est autem hæc differentia, & inter opera pietatis sub lege facta: & opera pietatis facta sub Evangelio. Lex namque ait: *Frange panem esurienti*, &c. Vnde apud quosdam hic mos laudabilis inoleuit, vt de singulis panibus aliquid frangatur pauperibus.

Tobias etiam ait: Modicum habes, modicum dabis. Deus verò in Evangelio perfectione pietatem præcipiens, ait: *Vende omnia que habes, & da pauperibus*, non tantum indigenti, sed & rapienti. Vnde, si quis abstulerit tibiunicam, da ei & palium. Vnde Eremita in quibus, quis illum sponsa. let, ferè nū.

dus in semicinctis suis ambulans, ait: Codex est iste pædo celestis, docens
 omnia dare pauperibus. Cui ille. Quomodo omnia dedisti, qui illum adhuc
 habes? Et statim dedit. Item Apostolus 2 ad Cor. cap. 8. Nota vobis facio gra-
 tiam Dei, que est in Ecclesia, Macedonia scilicet: quo latissime eorum pauperes
 abundavit: in divitiis simplicitatis eorum, quæ secundum veritatem testimonium
 idcirco, sed supra virtutem primo voluntarii fuerint, cum multa exhortatione
 operantes in gratia. Et cum mentionem ministri, quod sunt sanctos.

CAPVT CVIII.

DE COMMENDATIONE ELEEMOSYNÆ.

Sed quæ est causa tantæ commendationis eleemosynæ in Sacra Scriptura. **S**ed Audi Apostolum 1. ad Timoth. cap. 4. Quia exercitatio corporalis ad modicum est; pretius autem a omnia vitæ est, habens promissionem vite quæ nunc est, & futuræ. Non maceratio carnis, habitus incutis, crebra vigilia, & cetera ieiunia assilua & arctauiternitas vitæ, & horror in facie te exhibent verum in Philanthropum & Christianum; sed hæc sunt signa eleemosynæ: si videlicet pietatis attuas, si nihil concupiscas, si nihil pertimescas, sciens, quia quæbus magis pretius cum sustentia. Ad manum autem est quod sit est. Habet autem pietas promissionem vitæ quæ nunc est, & futuræ. Unde: *Item non querat regnum Dei, & hæc omnia consequentur vobis.* Et item: *Non videtur tibi heredes hereditatis seminis eius quærem panem.* Et item: *Centuplum accipiet in hoc seculo, id est centies tantum, id est multiplicationem omnium quæ in mundo sunt diuitiarum.* Hæc enim nulli desunt, qui eas non amauerit. Habet etiam presentissimam vitam vite gratiæ. Vnde etiam subdicens illis retribuit multa, quia scientias & insistentiæ & augmento in virtutum. Gloria enim nostra hæc est testimonium conscientie nostræ. Habet etiam promissionem vite gloriæ, id est vite gloriolæ quæ in futuro erit, sicut & presentis; quia vitam æternam promittit, qui in presentibus opera misericordie ordig habuit. Et item: *Læta eris oblatio meo, & cetera illius amplexibus me.* Item: *Qui mihi ministrat in hoc seculo, & in ætæ æternam, ille & mercedem meam erit.* Et item: *Esuriui, & deditis mihi manducare. Venite ergo benedicite Patrem meo, & deditis & bibas in regno eius. Et transiens ministrabit illi.*

1. Time.

A.

1 Tim.

1

5. 12. 6

3, 56.

159

March

20.

17 18.

262.12

1007.

1. *En*

1

3. 4. 5.

! 9,

Căl. 2:

104.12

MARI,

49.

Luc. 17

3

CAPVT CIX.

DE MVNDITIA CORDIS.

Est mundi cordis, quoniam ipsi Deum videbant. Munditia cordis, cuius
 tus generalis, omnes virtutes, omnia bona opera, & cogitationes compen-
 ditur. Quęcumque enim fidei & alijs virtutibus attribuantur, in munditia
 cordis concluduntur, vt à qua ortum habent. Hęc cuiuslibet fidei necessaria
 est, sine qua non est salus. Vnde Salomon: *Omni uisita custodia cor tuum*
 mundum, quod quidem dicitur est, quàm corpus mundum custodire: quia
 corrupta mente corrumpitur corpus, & non è contrario, vt in facis virgin-
 bas. Magis igitur est necessaria munditia mentis quàm corporis. Et quoniam
 tur se munditia habere cor? Etiam in angelis aliquid immunditie, vel prauitatis
 in conspectu Domini inuentum est. Et in Ezechiele cap. 3. ait Dominus: *Quia*
auis corpore, audiat mente, & qui quisit in corpore, quiescat in mente.
 Gregorius. Qui erim sabbatizat in corpore, & non in mente, ei potest adap-
 tationem dicitur à Ierem: *Viderunt eam hostes. & non sabbatizauit eam.* I. X.
 tus spiritus. Summo pere igitur & omni vigilantia custodiendum est cor.
 Nihil enim quod intrat in hominem è in purum, nisi in eum, sed quod ex corde exit,
 vitia, aculea, homicidia, & omnia mala, similiter & omnia bona; Vnde
 Si oculi tui fuerint simplex, totum corpus tuum laudatum erit, sed non nisi prius
 corde mundato per fidem. Vnde Petrus: *Fide mundatis corda eorum.* Mundi-
 tiam igitur cordis Fides inchoat, Spes & Charitas eam consummant. Et ait
 David: *Cor mundum creauit in me Deus.* Primò enim in eo creatum per vulnera-
 tionem naturalium, & spoliationem gratuitorum, quali desiderat esse. Vnde
 quia sine corde est, qui cor habet immundum, orans ait: *Cor mundum creauit*
in me Deus, & spiritum rectum, quo cogitationes ad te, & secundum beneplaci-
 tum tuum dirigam, inuoca in uisceribus meis. Et Apostolus ait: *Renouamini*
ritu mentis vestra. Munditia autem cordis maximè est necessaria scholaribus:
 accedentibus ad Sacra Pagina lectionem. Vnde Augustinus: In tam excel-
 lenti luce sensus rationis non igitur, nisi per munditiam fidei prius purge-
 tur. *Admirationem enim homo non perit, ut ea que Deo sunt.* Ob hoc donum Spiritus
 Sancti, quod est intellectus huic beatitudini, scilicet munditie cordis, ad apta-
 tur, vt ostendatur ita debere coniungi & se comitari: quia: *A mandatu tuo in-*
tellexi. Sed de hoc ramusculo munditie in principioprolicationis nostre suffi-
 cius disputauimus. Hęc etiam virtus potissime necessaria est Sacerdoti. Vnde
 Myles: *Munditia cordis uisus est Dominum.* Sicut enim Abraham Isaac et
 immundis uocantibus descendentes super sacrificia necessarium fuit habere
 tum,

lum, quo eas abegit, sic & Sacerdoti ventilabrum fidei & munditiæ cordis, maxime dum sacrificio Altaris affuit: quando importunius insurgunt & in- *Ecc.*
festant mæse morientes, perdere volentes suauitatem vngenti. vt hoc flabello *10.1.*
eas abigat, si lelemque ancillam custodiæ ostij deputet, ne latrunculi inter-
ficiant isbofeth. Sicque & ostio clauso intrabit cubiculum iuni orans ad Pa- *2 Reg.*
trem. *4.*
Mat. 6

CAPVT CX.

DE PACE.

Beatipacis, quoniam Filij Dei vocabuntur. Pax sicut consummatio om- *Mat. 5*
nium virtutum, merito in catalogo beatitudinum septima & vltima po-
nitur, cui Sacra Scriptura maiora videtur attribuire, quàm cæteris virtutibus:
quod per maiorem expressionem præmij eius, quàm aliarum virtutum osten-
ditur, quia *pauis, filij Dei vocabuntur, cæteri possidebunt regnum:* sed filij in v-
niuersum ius patris succedunt iure hæreditario. Est autem triplex pax. Tem-
poris, Pectoris, Aternitatis. De prima ad præsens nihil, que tamen pluribus
obstat sæpe quæ propterea resoluntur: multis etiam prodest, vt in finis.
Secunda virtus est & meritum, tertia secundæ est præmium. Vt autem osten-
dat Dominus quàm necessaria sit salutis nostræ hæc virtus, & quantum appa-
renia à Christiana religione, ait Discipulis, & nobis in eis: *Pacem relinquo vo-
bis, quia pax non est in vobis.* Quasi diceret. *Pacem relinquo vobis*, id est quædam *10.14*
reliquias pacis, quia imperfectam, non permanens pacem. Vnde nec addit, *10.27*
Mea enim pax, sed pectoris, in presenti relinquo vobis: post quam, *et cum meum,*
consummata scilicet, & permanens dabo, id est in futuro dabo vobis, *pa-* *10.17*
cem, scilicet æternitatis, quia non dabit Deus pacem, nisi super pacem. Ideo *10.14.*
etiam per Prophetam ait in persona iusti: *In pace semiplena dormiam,* dehinc *10.9.*
in pace perfecta, que est *in seipsum* inuariabilis & perfecta, *requiescam* perfecte
quiescam. Pax enim pectoris in presenti imperfecta est, quia sæpe turbatur.
Fremor enim mendax, premit corpus, insidiatur diabolus.

Ob hoc etiam ait verus pacificus: *In mundo pre sumus, in me autem pacem ha-* *10.16*
be in. Et Dominus etiam, vt pacem mentibus fidelium firmiter infereret
post resurrecti onem, Discipulis *inuis clausis* eam ceu summam virtutum an-
nuntiam dicens: *in vobis.* Ideo etiam Vicarius eius spiritualis, scilicet Epi- *10.20*
scopus conuertens ad populum in misericordia, eam illi annuntiat. Ideo etiam na-
to Dominus idem, totis actibus, & simplicibus annuntiam per Angelum,
primum & præcipuum gaudium, nuntium pacis dicens: *Gloria in excelsis* *10.21*
Deo & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Ideo etiam in præcipuo Sacra-
mento Ecclesiæ, scilicet in Sacramento Altaris, confecta Eucharistia Sacer-

cem de te, propter dominum Domini Dei nostri, quasui bona tibi. Item: *Da pacem Eccli.*
sustinentibus te, ut Propheta tui fideles inueniantur. Item Apostolus ad Philip.
penles cap. 4. Et pax Dei, quæ exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra &
intelligentias vestras. Idem etiam ostendens quàm necessaria sit pax salutem om-
 nibus, quibus scribit, sub hâc formâ scribit: *Gratia sit vobis, & pax à Domino*
Iesu Christo, id est, tranquillitas mentis, sine qua non videtur Deus, quia in
hac pace factus est locus eius; unde nec requiescet, nisi super pacisum & quietum.
 Item David: *Custodi innocentiam & vide equitatem, quoniam sunt reliquæ ho-*
mini pacifico. Non ait, Innocenti & iusto, quod posset dixisse: sed *pacifico, o-*
stendens conclusionem & summam aliarum virtutum esse in pace, sicut in do-
mina, ad quam aliæ sunt appendicæ & tendentes, sicut affecit & pedule-
quæ. Unde, non ipsis, sed dominæ reliquias præmiorum (de quibus dicit: *Reli-*
quia cogitationum diem festum agent tibi) attribuit.

CAPUT CXI.

A QVIBVS PACEM HABERE DEBEAMVS.

Dictum est cum quibus debemus habere pacem. Scilicet cum Deo, cum
 proximo &c. Nunc dicendum à quibus scilicet, à carne propriâ ut do-
 metur *Dalila*, exemplo Apostoli, qui ait: *Castigo corpus meum & in seruitutem*
redigo. Et Dominus: *Sini lumini vestri præcincti, & lucerne ardentes.* A diabolo,
 ut *spirituales nequitias* vitemus in quantum possumus. A mundo, ne *seculari-*
bus, negotijs, & mundanis actibus nimis dediti finus. Unde Ierho ad Moysen
 in Exodo cap. 18. *Stulto, inquit, labore consumera. Partire igitur onus tuum in*
plures, & Dominus erit tecum. &c. Super hanc locum ait Augustinus: *Manife-*
stum est animum nimis humanis actionibus intentum Domino vacuari, quo
fit tantò plenior, quantò in superna & ad æterna liberius extenditur. Et Sa-
 lomon ait: *Etili, ne in multis sint actus tui, etiam honestis, quia:*

Imponit finem sapiens & rebus honestis.

Vide, ne ab omnibus ita habeatis, quòd teipsum non habeas. Vide, ne ita pro-
 sis proximo, quod teipsum despicias. *Quæ sibi nequam est, cui erit bonus? Quid*
prodest homini, si uniuersum mundum lucratur, anima verò sua detrimentum patia-
tur? Pluribus intentus minor est ad singula sensus. Sicut nimis comedere, ita nimis
 operari pro terrenis vitium est. Adstringas ergo, & redigas te ad *vnitatem* in
 quantum potes, quia non est qui faciat bonum, non est usque ad vnum. In vno cu-
 bito consummata est *Arca.* Vnam peti à Domino hanc requiram. Vnum est tibi ne-
 cessarium. Vnus tantum sanabatur in piscinâ. Hoc modo pacem habebis à mun-
 do cum Apostolo, qui ait: *Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.* Et non tan-
 tum à mundo, sed etiam ab omni hoste, si præcepta Dei dilexeris & custo-
 dieris.

Ps. 118. v. 165. dieris. Vnde. *Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum: Quia non scandalum patientur, nec faciunt, qui secundum legem Dei viuunt, exponentes eam, non secundum consuetudinem hominum, sed secundum sinceritatem, & sine nubilo allegoriz, simpliciter & nudè, ut ab ore Saluatoris emanauit. De cuiusmodi interpretibus dicitur: Adhæsit lingua mea fasciulo meo. Item ad Hebræos ca. 12. Pacem sequimini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum.*

CAPVT CXII.

DE EFFECTV PACIS.

1. Pa. 1. ad. 12. v. 3. Sequitur de effectū pacis. Ipsa est, quæ solæ edificat domum Domino. Vnde Dauid, quia *per singulum erat, probatus est ad edifice domum Domini.* Sed non verò, cui illegitimus, tamen quia sine bello fuit in pace pacificus. *Reg. eius, iussu est edificare domum Domino.* Ecce quam abominabile bellum Domino cum domesticis tui. Signatur à patre: *hic pater & heredes pacificus & gaudiū complerem Domino; si autem belli esset & contra Domum edificans tempus erat.* Sed & multa virtutis & auctoritatis signa: *ceteris virtutis comitibus Domini: ut seruo pater, directus ad Dilectos: in quo a. Luc. 9. cumque ingressus domum intraverit, dicit, Pax huic domui.* Non ait, *Chorus, v. 4. vel testes, modicudo, & hominū modici, huic domui.* Sed *pax; quia concludens omnes alias virtutes in fasciculo pacis.* Item Dauid. *Domine dilectum meum.* *1. 18. habitare facit, & sedabit Dominus rex in æternum.* quia contra hoc diuinitas *Domini virtutem dabit; benedictio pater populo suo in pace.* Et Sanctus Zacharia. *Luc. 1. has plenas spiritus Sancti prophetavit, & dixit: Et tu puer propheta sis sicut ceteris.* Sed quia hoc & hoc facies ad dirigendos pedes nostros in viam pacis, quæ *ver. 72 in hoc opere pacis omnia opera eius concludens.*

CAPVT CXIII.

DE DVPLICI PACE.

1. ad. 14. v. 11. v. 40. v. 14. Si autem pax Dei, & pax mundi: Prima duplex, quia pectoris. Vnde *Pax enim reus in tuo cor. Et Pax eternitatis; unde Apostolus: Pax Dei, quæ exsuperat omnem sensum.* Secunda similiter duplex est. Est enim pax mundi: *1. 4. Ha. Sed hæc proditorum & adulatorum est, de qua dicitur: Homo pacis meæ, 1. 40. iudicat puer meos, magnificauit super me supplantationem.* Et Ieremias c. 38. *1. 40. O selectio! Viri pacifici tui seduerunt te, & prauauerunt aduersum te, demerunt in cæno & lubrico pedes tuos.* Et item: *Pax, pax, à Tyrannis, hæreticis, & non erat*

erat Pax à falsis fratribus. Et item: Non veni pacem mittere in terram, quia hoc peccatum mortale est, sed gladium, quia in ore Sanctorum gladius & mors in ore autem meretricis mel & lac. Et est pax mundi, scilicet prosperitas in prosperitate sine perturbatione. Vnde: Mei autem pene omnes sunt paces, vnde estis sunt pacis mei. para Zelum pater iniquos, pacem peccatorum videm. Hec quidem à veris. Deo est, sed saepe per occasionem nocet, quia patit contemptum, contumeliam, & ignominiam. Vnde: In pace, ecce a natiuitate mea antipathia. L. I. Ecce: 1sa. 38

Nunc patimur longe pax mala, senor armis
Luxuria incubuit, victumq; ulciscitur orbem.

Quia:

Luxuriant animi rebus plerumque secundis.

Et cætera:

Queritur, Ezechius quare sit factus adulter
In promptu causa est, desidiosus erat.

Pro hac pace etiam habenda signè perit libertas & conculcantur virtutes; vnde nec pax est, ubi perit virtus. Vnde Iacobi c. 3. Quia deorsum est sapientia, primum qui tenet, per quam nec alia virtus perit, pudica est; deinde paci a, modesta, suadentis, bonus consentiens, plena misericordia & fructus bonis, non iudicans, sine simulatione. Fructus autem iustitia in pace seminatur, facientibus pacem. Et Poëta ait:

Superi procul hanc auertere pacem
Libertas cum pace perit.

Et Cato videns quia, Omnia Caesar erat, & statum Reipublicæ perire, ait: Si audetis o Sapientia, iustitiae Reipublica n, & libertatem Romanorum deperire, sustinebo quidem & ego, verum pro eâ quidquid potero experiar. Non est ut iudicans libertatem habendam esse in seruitutem, quam iuram. Et saltem contra Rex Ezechias molitimum verbum, pessimum protulit cap 39 opus Iarum, non periclitans libertati posterorum peritura: Fiat, inquit, tantum pax & veritas in diebus meis.

CAPVT CXIV.

DE PATIENTIA.

Beatissimi qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam merces eorum Mat. 5 expiata est in calce. Septem tantum sunt Beatitudines perfectæ consummantes scalam Iacob, de quibus iam diximus; verum præter has restat Patientia, quæ octaua redit ad caput circuiendo, purificando, probando & manifestando omnes virtutes. Sicut enim aurum in fornace, ita & hac omnis virtus probatur. Vt autem ad hanc recurramus quotiens eâ opus est, memores esse

Matt.
10 v.
34.
Prou. 9
Ps. 72.
ver; 2.
1sa. 38
Cms.
dus l.
2. de
arte
aman-
di.
Ouid.
2. de
Remed
Ver. 17
Luca-
nus. l.
3. belli
Phar-
sal &
loqui-
tur de
Iulio
Caesar.
4. Reg.
20, 19,

debemus Dei patientiæ, quam commendans Propheta, ut in ea cum imitaremur, ait Psalmo 144. *Miserator & misericors Dominus, patiens, longanimis, & multum misericors.* Et Apostolus ad Romanos cap. 2. *O homo, qui talia agis: aut diuitias bonitatis Dei, & patientia, & longanimitatem contempsisti ignoras, quoniam benignitas & patientia Dei te ad penitentiam adducit secundum autem duritiam tuam, & impenitens cor, thesaurizasti tibi iram in die ire, & reuelationis iustitiarum Dei; qui reddet unicuique iuxta opera sua.* Ijs quidem, qui secundum patientiam boni operis persisterunt, gloriam, & honorem, & incorruptionem, querentibus vitam æternam. Et Iſaiæ capit. 43. *O Iacob, formaui te mihi in populum, in laudem; non me inuocaſti Iacob, nec laboraſti in me Iſrael. Sed ſeruare me feciſti in peccatu tuo, præbuisti mihi laborem de iniquitatibus tuis. Ego sum, ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordor.* Item cap. 45. *Audite me domus Iacob & domus Iſrael, qui portamini a me uero, qui ſtatamini a mea uolunt. Uſque ad ſenectutem ego ipſe, & uſque ad canes ego portabo; ego ſeci, & ego ſeram; ego portabo, & ego ſaluabo. Ecce quanta patientia Dei in his omnibus uerbis reſolet. Unde & ipſe per Iſaiam ait: Vineam meam, quam uſtra tibi debui ſeruare, & non ſe in Iudicium eſt mihi tecum, quia in omni patientia mea, & bonitate mea, oblita es mei. Et ut uiciniſ contemplerur capitis & ſaluatoris noſtri patientiam, animaduertamus, quia propter nos, & ut ipſius mereamur patientiæ habere documentum & exemplum ſacrum eſt patiens uſque ad flagella, uerbera, ſpata, oprobria, & mortem tolerandum. Uide Iſaias c. 50. *Ego non contradixi retroſum non auſi. Corpus meum doſi percutientibus, & genas meas uellentibus, faciem meam non aueſti ab inſultantibus & conſpuentibus in me. Ideo poſui faciem meam ut petram diuiſimam, & ſcilo quoniam non confundar.* Et cap. 53. *Non eſt ei ſpectes neque decor, &c.* Hæc omnia patienter ſuſtinuit Dominus, ut & nos patientiam doceret. Cuius effectum nobis commendans, & quam ſit neceſſaria Chriſtiano oſtendens, ait *Pro. 16. In patientia ueſtra poſſibilibus animas ueſtras.* In alijs uirtutibus animas habemus, in hac eas ſiciliſ retinemus. Et Parabolarum cap. 16. *Melior eſt, inquit, patiens uero forti, & qui dominatur animo ſuo, expugnator urbium.* Animam Rege, qui niſi patet, imperat. Apoſtolus autem excellentiorem uiam, ſcilicet *1. Cor. 13. & 13. Charitas quæ ſubſtantialem & conſummatam differentiam & proprietatem eius poſuit.* dicens: *Charitas patiens eſt &c.* Idem etiam 2. ad Cor. hinc c. 12. ait: *Hiſ ſimiliſ ſum ac uelociſ, ſigna tamē Apoſtoli mei ſecta ſunt ſuper uos. nō dico in multitudine clientelæ, equorum, exactionum, & pompæ ſe uel ſe in ſe in patientia, in ſignis, prodijs, & miraculis & uirtutibus.* Sic ſignis expreſſis Apoſtoli ſui, & quo ſemper erat ei opus, ut magis neceſſarium præpoſuit. Item in eadem cap. 6. *In omnibus exerceamus nos ſicut Dei miniſtros in omni patientia, in tribulationibus, in neceſſitatibus, in uigiſ, ieiunij, &c.* Iſ patientiam præpoſuit. Et Dominus in Luca. faciens ſermonem de ſemine ſemini*

nato, ait capit. 8. Quod autem in terram bonam cecidit: hi sunt qui in corde bono & optimo audientes verbum retinent, & fructum afferunt in patientia. Et Poëta:

Maxima virtutum patientia, pugnat inermis,
Armatusq; solet vincere saepe viros.

Præ.
dēiui.

Et item:

————— Serpens sitis ardor arene
Dulcia virtuti gaudet patientia duris,
Dulcius est quotiens magno sibi constas honestum.

Luca.
nm 22
Cato.
ne l. 10
Cap. 5.
ve. 10.

Item Iacobus: Exemplum accipite, Fratres, exitus mali pœnalis, longanimitatē, laboru, & patientia, Propterea, qui locuti sunt in nomine Domini. Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt. Sufferentiam Iob audisti. & finem Christi vidisti. Non ait, Finem Iob, quod posset, ne cumulatam prosperitatem post aduersa in presentium Iob expectaremus. De fine igitur Christi, vnde: Domini Domini, exitus mortis, addidit, qui vsque ad mortem, à natiuitate, aduersa & persecutiones sustinuit. Idipsum etiam de fine consummationis intelligitur. Christus enim per fine n mortis, ad finem consummationis peruenit. Vnde: O stultis & tardi corde ad credendum! Nonne oportebat Christum pati & ita intrare in gloriam suam? Et te, si vis intrare in gloriam, per patientiam & passionem, oportet ingredi in eam. Christus enim passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius, &c. Et Hieronymus ait: Non nisi per patientiam impletur quod Scriptura dicit: Regnum celorum vim patitur, & violenti erant illud. Et item Quis Sanctorum sine patientiā coronatus est? A cunabulis Ecclesię non defuit in ea iniquitas premeus, & iustitia patiens. Et alia Scriptura dicit: Quanti meriti apud Deum quisque existat, illa contumelia probat. Item Hieron. ad Eustoch. Vt tibi cōpares patientiam, egredere paulisper de hoc carcere, id est corpore mortali, & depinge tibi ante oculos mercedem æternæ retributionis, quam nec oculus vidit, nec auris ausuit, nec in cor hominū ascendit: & durior eris saxo & adamante: nisi patientiam habueris, omnes pœnas nil reputans, vt Christum lucrifacias: Quia: Non sunt condignæ passionis huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Hoc tamen momentaneum passionis, maximum pondus gloria operatur in nobis. Vnde Apostolus ad Romanos cap. 3. Gloriamur autem in tribulationibus scientes quoniam tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio veritas, &c. Et cor. 8. Si autem quod non videmus speramus. per patientiam aduersorū illud expectamus. Idem: Patientes estote ad omnes, maxime autem ad domesticos domus. Item Psalmista David. Pro torcularibus id est Ecclesijs, quę in pressenti sunt in torcularibus & pressuris, sicut vva, vt tandem defœcatæ per torcularia & purgatę reponantur, sicut vinum optimum, in cellario Domini, & sic ne Dominus edijciat: Torcular calcami solus, & de gentibus non est vir mecum.

Pf. 67.
ver. 22
Luc 24
ver. 25
1. Pe.
1. 2.
Epi. 4.
Eustoc.
de cr.
sodis
Virgi.
nitatis
Mat. 22
ver. 12
Greg.
lib. 1.
dial. 1.
5.
In epi.
taphio
Paula.
marie
Eustoc.
1. Cor.
2.
Phil. 3.
Rom. 8
2. Cor.
4.
1. Thef.
sal 5.
isa. 65.

L. 3

Item

Ps. 138. Item: Non est occultatum os meum à te. quod fecisti in occulto, & substantia mea
Ps. 33. in inferioribus terra. Item: Custodit Dominus omnia ossa eorum, unum ex his non
 conteretur. Hæc virtus præ cæteris acceptitum curauit, acceptitio triuphauit.
 Eremita cum venisset ad ciuitatē, vt venderet opuscula sua, præbente ei alio
 maxillā percutiens, cum vnam præbisset, à quo de non exiens, huiusmodi
 vocem emisit: In tota patientia victus sum, hæc sola animi vas, quod nunc
 possedi, & hæc est exan en virtutum, & boni viri, quod non alia virtus.

Qui enim à iniuriā ulatā, vel contumeliā modicā, vel magnā, in-
 cande, inuoluit, & crepat: huius virtutis expertus est, similis scorpionī, qui
 calcatus aculeos suos venit, arcuat: quæ vulnere pungi: non calcatus, mini-
 me venenolus est, vel timendus transeuntibus. Hos enim liberā ab eis per-
 mittit.

Item *Psalm. 37.* Ego autem tanquam surdus non audiebam, & sicut mutus
 non aperiens os suum; & factus sum sicut homo non audiens, & non habens os
 ore pro relegationes. Verba sunt Saluatoris, similiter cuiuslibet poeniten-
 tis, vt sint se non esse poenitentem, nisi qui se sentit patientem tripli-
 funiculo patientiæ: vt scilicet habeat patientiam contra contumeliā
 oris, contra dānam rei familiaris, contra etiā iniuriā proprii cor-
 poris. Non enim sufficit quod contra vnum istorum habeas patientiam,
 nisi et habeas contra quodlibet sicut & Christus, qui cum malediceretur, non
 maledixit. Cum vestitus spoliaretur, cum plagis caderetur, cum cruci-
 geretur, factus est sicut agnus, qui coram tendente se obmutuit, & non aperuit os
 suum. De hac patientia dicitur: Patientia puerum non peribit in suum. Nesci-
 tur enim quid esse Christianus, antequam hoc tripli funiculo patientiæ ac-
 cingatur, & probetur. Vnde satan ad Dominum ait. *Iob cap. 2.* Pelle pro
 pelle, & cuncta, quæ habet homo, dant pro anima tua: sed mitte manum tuam &
 tange os eius & carnem, & tunc videmus quid in faciem beneducat tibi. Sed
 & si Iob nec sic probatus esset per iniuriā corporis, paratus tamen esset
 animo eam patienter ferre. Nunquam & ipse dicendus est habuisse pater-
 tiam contra iniuriā corporis, qui non sustinuit: Sed & si ante actum de-
 cessisset, nunquam tanquam impatiens iudicaretur? Multi animo patientes
 sunt, qui deficiunt tamen in ipso actu immunitum, videnturque priusca-
 ruisse patientiā. Vnde:

Qui cecidit, stabili non erat ipse gradu.

Et domus ista quæ cecidit, non erat fundata supra firmam petram. Sanctus etiam
 Bernardus dicebat, quod si immergeret gladius capiti suo, crederet se deficere
 in Martyrio: Animum tamen patiendi habuit. Nunquid autē tales impatientes
 iudicabuntur? Abit. Epe enim patientia lacessita iniurijs, perit; & sepe, non
 habita prius inter pressuras datur, & crescit. Occurrit enim sunt iudicia Dei. Pa-
 tiens igitur est, qui semetipsum anget, & quotidie tollit crucem suam, & se-
 quitur

equitur Christum. Crux quatuor modis tollitur. Hanc tulit Christus primò su- ^{Matt.}
 per humeros, quasi vestem, ad locum passionis. Secundò Simon Cyrenæus ²⁷
 in angaria, fortè pro accelerandâ passione Domini. Tertio, duo latrones ^{Modus}
 pro peccatis vitæ; sed vnus eorum pœnam culpæ commutauit in patientiam ^{1. fe-}
 meritoriam vitæ. Circa quem quinque notanda sunt. Primum quòd seip- ^{rendi}
 sum accusauit, dicens: *Nos quidem digna factis recipimus. Sapiens in principio* ^{2.}
sermonis est a. cufator sui. Secundum, quòd corripuit proximum, qui iu- ^{3.}
 stem blasphemauit. Tertium, quòd iustem commendauit, dicens: *Hic au-* ^{Luc. 23}
tem quid mali fecit? Quartum, quòd veniam implorauit: *Memento mei, dum ve-* ^{Proc.}
neris in regnum tuum. Quintum, quòd exauditus est in remissione peccatorum ^{Luc. 23}
 sibi factâ & de beatitudine in proximo conferendâ. *Hodie*, inquit, *meum eris*
in paradiso. Hic autem typum gerit cuiuslibet pœnitentis, qui in praesentis
 debet illum imitari. Quis videntis sibi tulit Dominus crucem, quia carni
 suae crucem & clauis confutam pro iustitia confirmandâ. *Vultu tu facies* ^{4.}
et transparet per crucem tuam. Duo extremi modi boni, quia pro iustitia.
 Primus, pro patientiam per compassionem proximi, per caros inaceratio-
 nem, per aduersorum patientiam, vt dicat pœnitens, *Stigmata Domini Iesu* ^{Gal. 6.}
Christi in corpore meo. Quotidie enim tollit crucem meam, sequitur Christi ^{ver. 17}
 ad crucem. Hinc modus vltimus, scilicet oratio. *Pater Domine*, vt vultu ^{Colle-}
 tua castigazione peccata elabentes, temporalibus pœnis inaceremur per te us- ^{da e-}
 que à nobis supplicij deputemur. Hic vte, hic seica. Primus igitur est in ^{des se-}
 pfecto vultu, scilicet, qui sunt atomus testimoniorum Christi. Ex ^{tra. 6.}
 tremus est vultus, scilicet Martyrium, qui sunt *accusati* & *pœna* ^{1. fe-}
 medij modi portantes, scilicet nisi quis pœnam culpæ conuertit in testi- ^{Luc. 23}
 monium patientiae. In angaria autem portatur crux triplici de causâ. Vel pro
 feruore timore, vt seruus; vel pro verecundia, vt mulier. Claustrales qui vren-
 tur egressi claustrum propter verba hominum: pro laude etiam humanâ, vt
 hypocrita. ^{Genes. 31.}

Sic ita igitur diximus, contra triplicem persecutionem triplex est obliuio-
 da patientia. Qui enim verba conuicij non sustinet, quomodo damna reser-
 uat? Quia nec damna, quomodo mortem & tormenta? Ad pa- ^{Gene. 6.}
 tientiam vultu etiam Philo- phus adhortatur, dicens: *Pro quo autem non lu-* ^{Luc. 23}
stenda sunt imperitorum conuicia, & ad honesta vadenti, contemptus eorum
contemnenda sunt. *Qui contemptus iuuat.* Et neminem: Quid refert an ^{1. fe-}
 isti superius an inferius intonent? sicut in posteriori parte, sic fortent & in ore. ^{Luc. 23}
 Ideo quæ & verba eorum, vt stercora contemnenda per patientiam. Nec cares ^{notat.}
 si à talibus contemparis, quia spernere mundum, spernere nullum, spernere
 se, spernere se sperni, quatuor hæc bona sunt, sed vltimum maius. De secun-
 da & tertia patientia ait Apostolus ad Hebræos cap. 10. *Spectaculum opprobrij*
& tribulationibus facti, rapinam bonorum vestrorum suscepistis cum gaudio cognos-
centes

scientes vos habere meliorem, & manentem substantiam. Noli te itaque amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem. Et cap. 12 subiungit: Tantam igitur habentes, nos impositam nobis testium, deponentes omne pondus, & circumstantias nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nostrum certamen, adfricientes in auctorem huius & consummatorem Iesum, qui propositum nostrum gaudio sustinuit crucem, conspersione ceterorum. Recogitate ergo eum, qui talem persistit a peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem, ut non fatigemini, animis vestris deficientes. Nondum enim usque ad sanguinem resistitis aduersus peccatum repugnantes. Nondum cum Christo dicere potestis: Calicem salutari accipiam, cum tamen sola sit digna retributio, ubi sanguis sanguine recompen-
Ps. 115 sator. Tria autem iuvant patientiam gratiæ, scilicet patientia naturalis, quæ est ex strenuitate quadam naturali consuetudo, & promissio prætoriorum. Patientia naturali, patientem laborum inuenit Alexander exercitum suum, cum comprobaret, ducens illum sub torrida zona per dietam sine potu; usque ad fluxum quendam. De hac etiam ait quidam iustus: Homo est animal patientissimum laborum, quod plus terre potest quam puter; sed facilius tædium nobis omnia fecit difficilia; quæ quia non sint difficilia, ea timemus, sed quia ea timemus, ideo sunt difficilia. Consuetudo etiam maxime iuvant. Vnde: Quod male fers, assuesce, & leuiter feres. Et Tullius in Oratorijs ait: Eligenda est vnicuique ratio vitæ, hanc consuetudo faciet dulciorem & magis tolerabilem. Sed nos ipsos delicijs enervauimus & resoluti facti sumus, ut nec etiam Christianos labores & agones tolerare possimus. Maxime autem nobis obijci potest, quod patientia gratuita, & pro tanto præmio, non possimus ferre ea, quæ perpessi sunt Ethnici patientia naturali, & sæpe pro causa inhonestâ. Vnde Philosophus: Exsilium Metellus fortiter tulit, Rullus etiam libenter. Alter ut rediret Reipublicæ præstitit, alter reditum suum Sullæ negavit, cui nihil tunc negabatur. In carcere Socrates disputavit, & exitum (cum essent qui promitteret fugam) noluit remansitque; ut duarum grauissimarum rerum hominibus metum demeret, mortis, & carceris. Mutius ignibus manum * apposuit. Acerbum est vix; quanto acerbius, si id te faciente pataris? Vides hominem non eruditum, nec vllis præceptis contra mortem aut dolorem subornatum, militari tantum robore instructum, pœnas à se invicem conatû exigentem, qui nec ante remouit nudis ossibus fluentem manum quam illi ignis ab hoste subductus est. Facere aliquid in illis castris felicius potuit, nihil fortius. Vide quanto acrior sit ad occupanda pericula virtus quam crudelitas ad irroganda. Facilius Portena Mutio ignouit quod volebat occidere, quam sibi Mutius, quod non occiderit.

Simile verbum inuenitur in Legenda B. Vincentij, qui ait: Plus inueni me posse pati dum torquor, quam possis inferre ipse qui torques. Idem etiam
D. m.

& iustitia. Est autem prudentia prudens & dispositissima electio, quâ transi-
toris aeternae, cuius virtutes, exilio patriam, seruituti libertatem praefertimus.
Ep. 92. De qua electione Augustinus ad Macedonium ait: Virtus, inquit, nihil aliud
est quam diligere id quod diligendum est: Id autem eligere quod diligendum
est, prudentia est: nullis inde averti molestiis fortitudo est: nullis illecebris
inducta averti, temperantia est: nullâ superbâ inde averti, iustitia est.

Porro his paucis ostensa est vitae perfectio Christianæ. Hæc ea quadrage-
Hebr. 13. *est, quam non habentes, hic manentem civitatem futuram inquirunt.*

4 Reg. 1. *Beatus quidem cecus, quo Thersibitas Hæbas enectus in cælum, mortem
dedit se: et cecus Hæbas est autem multo beatorum, qui quilibet quis adscen-
dit: Mortem non gesserit in æternum. Illum quoque figuralem ignem nisi
106.8. prius hunc ascendere Propheta, non inueniret.*

CAPVT CXVI.

DE PRUDENTIA.

Hæc est prima & vehiculi prima rota & pes est prudentia, quâ diligenda
la ad diligendum, & à nexu via separamus. Scire autem distingo inter
inter prudentiam, ad rem, & scientiam, inter septem dona spiritus
sancti inter opera virtutis & talis est ratio, diffinitio non est. Omnes
enim perit in malis & in malis scientia; Prudentia autem omni virtute & bono operi
se adiungit, & non circummoderatur, modum sicut, contaminat & perit. Hoc
Matth. 20. *commendans Dominus, ut: Estote prudentes sicut serpentes & simplices sicut colum-
bae. Prædictus foras & prudens quem commendavit Dominus super familiam suam.
Luc. 12. *Prudentes virgines acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus; Et tu non, qui
Matth. 25. 4. *imprudens. Et Dominus in Levitico cap. 2. ait: Qui quid obtuleris sue con-
Ps. 98. *des in omni devotione offeres solum Honor Regis iudicium diligit. Et Petrus pri-
mâ Epistola cap. 4. ait: Estote ita que prudentes & vigilate in orationibus. Et Ec-
clesiasticus ca. 20. *Homo prudens placebit Magnatibus. Et Apostolus Rationabile
sit os vestrum, ne quid nimis vel purum. Unde Ecclesiasticus cap. 7. *Nos
Eccl. 7. *esse iustus multum; quia est iustus, qui perit in iustitia sua. Et Parabolarum c. 18.
Corporalis pastus sapientiam Et cap. 16. *Qui sapiens corde est, appellabitur
prudens: Et ca. 9. scientia sanctorum est prudentia. In concilio etiam Sanctorum
Pallistorum, cum Mecharius in symbolo virtutum pariter orationem suam appo-
suerit sobrietatem aliis ieiunium & abstinentiam, alius vigilas crebras & hu-
militatem: Antonius Princeps Eremitarum, discretionem, qua omnes hæc con-
dicuntur apposuit.********

CAPVT CXVII.

DE FORTITVDINE.

[illegible]

Adhucenda est igitur prudentia fortitudo, & a temperandum. quod pruden-
 tia dicitur genus, in his generibus molestus fortissimè relucet. Hæc vir-
 tute Patras stimulat carnis & Angelo satans resistit. Hæc in carceri-
 bus, hæc in omnibus angustiis, quas ad Corinthios enumerat, amabat, tan-
 tum consistit: *Quand enim in periculis, tum fortior sum*, & periculis. Quæ igitur
 est differentia inter patientiam & fortitudinem? Patientia consistit in tole-
 rando adversa, fortitudo in resistendo & agendo contra mala. Hæc virtute
 David in aduersis innocentiam seruauit, ea enim persequente Saul in pericu-
 lalem, audi a morte nisi Saul quem genuit de Bertheleem, conuersus est, &
 concedit. Ad hanc quoque necesse est nos configurare, cum diuinitas sit in
 a fortissimè vsque ad victoriam difficile restituitur, nisi prudentia fortitudo
 copuletur. Hinc Deus commendatis, ait: *Esse e fortis in bello*. Cum fortis in
 matris custodit armum suum, in pace sunt omnia in a possidet. Sed mulierem fortis
 qua inueniet? Procul est de uicino finem precium eius. Fortis autem est mor-
 diestro. Et in Periculis 4 fortissimè uelut diabolus circum, quærens quem d-
 ret cui remittere fortis in. Et Parabola uita cap. 1. Sustinere diuinus, & in ro-
 bo u. 11; & qui murmurat uis circum, und in eum. Et cap. 12. Manus firmum
 d' miris in me a re n' missi: ost. tribus a seruiet. Et c. 10. Manus fortium parat
 diuinus. Et c. 30. Melior est pauper sanus & fortis uiribus, quam diues imbe-
 cillus, & ligedatus maliciâ.

CAPVT CXVIII.

DE TEMPERANTIA

In iudicio conuictis temperantia necessariò supponitur, virtutem seruaturam in propensis, quæ ex fortitudine seruata est in aduersis. Virtutem autem reuocantiam est quam voluptatis aduersione in concessis. Negligentia cauere. In his, mors ingens pacificus exitus. Et rursum. Sic plerumque bonum coram propensum, cum in sensum illis lecebris aduersatur, & refugit, cum prosperitate resoluatur. cum impensam reuerentiam diligit, cum insolitis infestatur. Hæc uero & hæc sunt temperantia recessi. à Deo directus Dei, de quo dicitur: *ut salu es amicum, & reuertit, & recedunt impingunt, delatam, de-
trahunt deum iudicem suum, & reuertit a Deo salutaris suo.* Temperantia etiam Deo minus, ad terræ aduersione declinauit turbis volentes eum rapere, & ita-
tate eam sibi in Regem, recitans oblate dignitatis fastigia. Ne qua ignis oblectamenta in nobis Regis extorqueant, temperantiæ fines. tum in illis, tum in prosperitate (Potestate facundia, genere, dignitate, opibus, & multis non tam in virtute & bonis operibus excedere formida. Tem-
perantia siquidem plerumque infrenatam & bonum quiescit, ultra nunquam progreditur: ea si debet ceteræ virtutes, vel decedunt à summo, vel ad-
fusa in non adcedunt, sed sæpè sunt in vicio. Sine hac enim vltimus
libet virtutis impetus est, non ratio :

Sta-
tius l.

Male cuncta ministrat
Impetus.

II.
The-
baidos
Junen.
Sat. 6.

Temperantia matur vires, & a medio non recedit. Vnde & nunc remissam
tendit, nunc ad augeo teratur; sic ipsa virtus perennat, perit it, & ad pre
mium vix peruenit. Per hanc *imponit piam* (sunt & reus *honestu*, & ad
seuere castigations). Hoc est enim traxum & filia matronalis, qua contin
gentur & reprimuntur vbera lacte matris abundantis. Hæc in præfatio con
tinetur. Sub loco defendit, præparata aduersus luxum, omne superfluum, &
latrocinij occurrere voluptatum.

Ita tunc paratum succedendi est deliciarum consuetudo, reicienda obli-
quitas in cultu & fœderis cultus & oïorum peregrini penitus deducendi &
deus tibi apud deum & ab alijs ipud te male placerent, integritatem vultu-
ratu nonorum. Vultu & reiciuntur, ab eo autem præcipue difficillime
reiciuntur qui multo non tenent tempore, multâ placuit voluntate, ex quo
gunt hostis nos expectat. Hostem apollo, frequentat a cunis delictis
gunt munda delictis, obsequiorum di genitum & quicumque felicitate
temperantiam, quæ temperantiâ castigantur & coarctantur, cum inop
homo

homo propter prædicta extolli, sed hoc officium est iustitiæ, scilicet cohibere superbiam. Distat tamen inter officium iustitiæ, & officium temperantiæ, ob quam etiam homo sapè superbit, quam superbiam refrenat iustitia. Illecebris igitur per temperantiam si niliter licitis, ne in his modum excedamus, inuoluerit aliquid agendo resistimus. Hæc à quibusdam dicitur sobrietas, ab Apostolo dicitur modestia: *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus.* A quodam Phil. 4 sapiente motus, sicut fortitudo à Philosopho magnanimitas.

CAPVT CXIX.

DE IVSTITIA.

A Cum fortè putas, & plenam iustis victoriam, si nullus mol. sit nulla
 praeparatum tibi. Reliquis extoleretur. Sed male te accipis, & in-
 ane n. annas valetudinem, si non idum superbie tumores iustitiæ, id est hu-
 miliatis, que unicuique redit quod suum est, de se non præsumas. nihil
 habere proprium, nihil perfectum, & quod habet amittere posse recognoscens,
 cataplasma nate superfederant. Superbia totum virtutis corpus iniuriat, vitale
 comenent necesse. formosa quæque deformantur. Superbia nati. ne ca. l. r. de
 stis, sublimes appetit mentes, & velut ad proprios ortus reuolant in gloriam. supra
 & puritatem hominum irumpit, quæ à gloria & puritate prorupit Angelo. c. 10.
 rur. d. a. prius in calis, dehinc in terris triumphans: si. ut Angelis tota innata
 est, ut ab eis non recederet, sic homines infecit, ut à Deo se pararet; & quæ
 deiecit Angelum & hominem, Deum tentare adijt, ut que n. videbat similis
 consortem naturæ, consortem faceret & ruinæ. Prima hæc & vltima perni-
 cies ante omnia vitia superauit, & post omnia superatur. Num postquam fi-
 delis anima de abyssu vitiorum emergens, salutare virtutum culmen adscen-
 dit, velut ex insidijs proilit & occurrat elatio, totam domus Domini ædifi-
 cium concussura ad ruinam, quod surrexerat ad consummationem. Quid
 enim perniciolius iusto, quam quod iustus videri desiderat, & quod ad lu-
 tationes in foro hilararet & exsultat, quod adulatorio fauore demulectur,
 quod penè difficiens hominem, æqualem se superis metitur & mentitur, qui
 dum male gloriatur & præsumit quod non est, in confusionem prostermitur
 & amittit quod est. tanto quæ sit à Deo per parietem superbiæ remotior,
 quanto non videtur per virtutum celsitudinem propinquior. Vnde: *Cadit per
 a. a. te tuo in te. & drem in te a. lextu tuu.* Vides igitur quanta morum di-
 stantia sit superbia, & quam necessaria in bene gestis humilitas. Si ne hu-
 militate per puritatem eligere quod diligendum est, erronea discretio est:
 ad ext. p. f. m. l. n. m. superare iustas victorias illecebris per temperan-
 tiam resistere, remanentia sobrietas. Vnde: *is n. esse est quartam rotam con-*

cium, odio habens sceleratos, qui ait: Iniquos odio habui. Pro veritatis defectu
conquerens Dauid, ait: Saluum me fac Domine quoniam defecit Sanctus, quo-
nam diminuta sunt veritates a suis hominum, &c. Item: Omnis homo mendax. Ad
hanc virtutem inuitans Ecclesiasticus, ait cap. 37. anima viri sancti enuntiat
quod loquitur vera, quam septem circumspectores fidentes in excelsis ad speculandum.
In omnibus deprecare aliusimum, ut dirigat in veritate viam tuam. Item: Ante
omnia opera verorum verax praeceat te, & consilium stabile. Vnde de S. Sebastia-
no: In sermone verax, in consilio prudens, in cōmuniis fidelis, in omni ho-
nestate morum praecursus. Item Ecclesiastici cap. 25 Tres species ostendit anima
mea: pauperem spero unum, diuitem mendacem, & senem fatuam & insensum. die 20.
Beatus qui inuenit amicum suum verum. Item in eodem cap. 41. Erubescite a Pa-
tre & Matre de fornicatione: & a Praesidente, & a Potente de mendacio: a Prin-
cipe, & a iustice de delicto, &c. M. xi. nē enim dedecet potentem mendacium. In
eo enī ap. 13. Omnis homo digne similem sibi, sicut omnis autem simili sibi,
mendax mendacem, verax veracem. Homines autem omni stulti & mendaces non ap-
probant sapientiam, nec erunt memores illius: vti autem veraces inueniuntur
in illa & iustice similes habuerunt usque ad inspectionem Dei. Item Parib. loca in cap.
16. pauper melius verum, imposita; veritas autem angelos non querit: Simplici-
ter de bonitate. Item cap. 29. Princeps qui libenter audit verba mendacium
omnes ministros habet impios & mendaces: quia qualis rector civitatis, talis &
minister. Item: Post iuramentum maximē, maior est veritas quam Religio.
Item iuxta verbum Sapientis. Mendacium sicut gula vitium est viscosum &
haerens, Ceteris enim vitijs saepe maturior etas tamen imponit mendacio ve-
ro nequaquam sicut nec gula. Quotidie enim comedimus, quotidie loqui-
mur, & ita facilius quis in hęc vitia labitur, & difficilius ea dīdisceat.

Est item duplex veritas, Dicti scilicet haec, quae est in compositione praedica-
ti ad subiectum, ut licet in re sicut dicitur, & haec est Philosophi: Et est ve-
ritas dicentis, quae est in proposito dicentis, siue falsum dixerit, siue verum. Ariff.
Sapienter enim pro variis mutatur saepe consilium, ut apostolus. & haec est
Theologi. Secundo in hanc dicitur: Verba Sacerdotis, aut vera sunt aut fa-
lsissima: vera, veracitate potius quam veritate, quae est praedicatio ad subiectum.
Saepe autem aliquis est verus & non verax, & ideo mendax si verumque po-
test esse, bene: si non, semper falso verax. Item 2 ad Corinthios cap. 1. Cum
voluimus venire ad vos & non venimus. Nunquid leuita est usus sum? Abicit. Sa-
pienter enim est mutare consilium, etiam quod rationabiliter propositum, pro
variis & honestis. Non est in me. Est, & non, quia fides est meus, cuius ego
in te or. & non est in illo, Est & non, quia agnoscit nos veritate, quasi hoc ch-
rētere suo nos distinguens ab alijs. Item Phil. Cyprianus: Veritas liberum d-
fugit, & desertit a fratre. Seruorum enim meorum est, non filiorum. Sec-
no, ne omnis homo mendax est? ita tamen à menda. Quasi dixerimus quod

peccatum non est. Denique, nos. ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Omnis enim iam homo in se mendax est, sed in Deo verax.

Est autem triplex veritas considerata circa rem incomplexam. Est enim
1. *lac. 1.* veritas in commutabilitate essentiae, quae quoniam non est ita mutabilis, ut
quae non mutatur a se ulla ratione: & est veritas generis, vel naturae, ita quod in
gratiae, ut puritatis, & huiusmodi virtutes.

Virtus Philosophi vera est in veritate naturae, non gratiae. Sacramentali-
ter haec eucaristia collata in forma Ecclesiae vera sunt sacramentali veritate
in effectiva: sed non legum, & effectum, panem comedunt, & huiusmodi
est & veritas gratiae concordi charitate. Et haec duplex veritas si potest, ad pri-
mam semper referri debet. Cum igitur veritas potissimum signum sit Chri-
stianae religionis, summopere cavendum est & attendendum, ne, vel in nobis
1. *Thos.* vel in alijs extinguatur. Spiritum nolite extinguere. Quia etiam Socratico do-
5. creto non minus peccatum est tacere veritatem, quam loqui falsitatem, &
sapere maius pro loco & tempore, ut in correptione proximi, in testimonio
de his, quod non aduertunt. Aduocati prohibentes clientibus suos in narra-
6. *plura* tione sua simplicem & nudam veritatem pronuntiare, nam in parte sub-
7. *supra* doctores, partem colorantes. Item, 3. epist. Ioan. item prima cap. 3. item
8. *cap. 3.* cels. cap. 24. & 27.

CAPVT CXXI.

DE SANCTA ET BONA VIOLENTIA.

Veritati adiungenda est sancta violentia, quâ nos, & proximos, sicut
rotem in quendo à fauibus iniqui hostis eripimus. mundum &
nem in eo, qui viciat mundum, vincimus. Haec est ut valde necessarium omnem
1. *Matth.* denunciamus propter se, tum propter proximum commendans Dominus in
2. *Matth.* uangelio, ait: Regnum caelorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Hiero-
3. *In de* mus: Quae maior violentia, quam eundem caro vult esse quod spiritus: hoc
4. *cap. 1.* Dens, & caro fragilis in loco, à quo decidit Angelica natura & electus sedit
5. *scilicet* Est igitur praedo regni caelorum, non praeperum animarum, non pecu-
6. *cap. 10.* niarum & muscarum. Item Dominus: Cuius sortis armatum custodit atrium suum
7. *cap. 24.* spiritus sanctus, qui per decem. Item Genesis cap. 49. Benjamin lupus rapax mane co-
8. *scilicet* det praedam, & uerseri diuidet spolia. Diversos ministros in ecclesia, in di-
9. *scilicet* versis gradibus & officiis instituit. Item Ps. rex virutum, dilectus a filiis &
10. *cap. 27.* celsi don't diuidere spolia. Item Numeri cap. 23. Ecce populus hic ut leo
11. *cap. 67.* leo erigetur. Non accubabit, donec catulus leonis deuore praedam. & o celsi
12. *cap. 24.* Per 24. Iniquum licet incorporando eos Christo & Ecclesie cum Petro, cui dicitur
13. *cap. 10.* est: Macta in mandatis & mandata. mandata transiundo in corpus Eccle-
14. *cap. 13.*

Occide & viuifica, vel donec sanguinem occisorum bibat, id est peccata interfectorum à diabolo destruat. Quod enim bibitur, consumitur, & à statu suo priore recedit. In hoc etiam verbo, nota quanta debet esse litis & auditas depradandi diabolum & eripiendite, & proximum à faucibus eius, maxime si Prelatus es, si literatus & instructus. Sed & quilibet hanc litim habere debet. In hoc autem nomine. *leona*, (fœminini generis) nota maternum affectum; in hoc nomine. *leo*, verbera patris. Catulus leonis ex rugitu patris excitatur. Sed & Dominus modò prosperis nos demulcet; modò aduersis, & rugita, & tonitruo comminationum gehennę nos deterret, & excitat à torpore, cuius singula verba sunt super singula tonitrua.

Item Iſaias cap.9. *Quia omnis violenta pradio cum tumultu, & vestimentum mixtum sanguine, erit in combustionem, & cibus ignis.* Sancta autem violentia filia est fortitudinis, vnde & aptius ei haberet subiungi, vt quā vincimus mundum, scilicet occupationes sæculi, prospera & aduersa: diabolum etiam, scilicet spirituales nequitias, inuidiam, &c. carnem quoque, scilicet illecebras carnis, cruciagentes eam cum vitijs & concupiscentijs suis: Et stigmata Domini Iesu portantes in corporibus nostris. violentiam violentiæ opposcentes. Vnde in Psalmo: *Filia Babilonis misera, sed Beatus, penitens, qui retribuet tibi retributionem, & visitationem tuam, quam retribuisti nobis.* contraria contrarijs curans. nam siletu, gulam abtinentiā, & sic deinceps retribuens carni dura contra suauia, quæ appetit.

Beatus enim qui tenet & allidet ne syluescant & grandescant, paruulos suos, primarios motus, ad petram Christum; ne vulpes parua demoliantur vineam Domini Sabaoth. Et confringes capita draconis in aquas & conteres caput serpentis insidiantis calcaneo tuo, vt sic castigatio tua in matutinis, quia:

Serò medicina paratur

Dum mala per longas inualuere moras.

Itic Sancta violentia vsus est Beatus Benedictus proiciens se in vrticas, vt dolorem dolore compeſceret & superaret. Itic vsus est Martyr ille qui sibi abscidit linguam, vt sanguinolentam proiiceret in os meretricie, & sic libidinem vinceret. De hac multa à a poteris colligere Sanctorum exempla.

Hec etiam Sancta violentia extenditur vsque ad ipsum Deum. vt cum eo homo, sed piè, audeat congregari. Vnde & Iacob luctamen cum Angelo in ille memoratur. sed Iacob vicit, vnde & hoc nomen *Israel* ei datum est. Et Angelus succubuit, quasi ne tim eas Elau fratrem tuum, qui Deum vincis in certamine. Nos autem in his quæ de Deo mente comprehendimus, quodam modo superamus; in his verò quæ comprehendere non possumus, indubitanter subicemus. Vt ergo verbis B. Gregorij vtat: Iacob luctatur & vincitur Angelus. quando in lectu intimo apprehenditur Deus: luctatur & succumbit, quia lumen incircumscriptum, dum comprehendere nititur, deficit.

Et notandum quòd Iacob licet in luctu superante, tamen neruū femoris eius Angelus tēgit & arescit, quia dū mens in contemplatione diuinas apprehendit deliciis ex earū desiderio carnis affectus emarcescit. Gustato enim spiritu, omnis caro desipit: aresfacto autem vno neruo, pes vnus incolumis manet, alter languet, quia mortificatā in nobis carnis concupiscentiā conualescit pes dexter, quo ad Deum dirigimur, intimatur sinister, quo à Deo declinamus. In quo etiam notandum puto, quòd percussus in femore Iacob sano pedi firmus innititur. infirmus autem nec totus adhæret terræ, nec à terra totus eleuatur, quia Iacob eo parū sustentatur, quia parū à terra tangitur, & parū suspenditur. Languesciente enim in nobis rerum dilectione, vel delectatione secularium, parti earum innitimur pro naturā, suspendimur à reliquis pro coronā. In illa nec illicatis est quod appetimus in his conuili quod vitamus. *Sanitati enim creatura subiecta est non volens, sed propter eum,* Rom. 8. *qui subiecit eam in spe. Et omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet.* In futuro autem exitus nostrę mortalitatis illecebris, totus homo erectus, diuino amori incumbet. & adhærebit, se l nullus, nisi qui prius hī. claudicauerit bor à claudicatione, ibi sic erigetur.

Est autem triplex claudicatio moralis culpæ. Sic claudicat qui recipit vnum testamentum sine reliquo. vt Iehianitæ nouum sine veteri, vel qui Deū s. Reg. colit pro temporalibus & eternis. Vnde, *Quis est claudicans in duas partes? si Deus est. Sicut adoraret eum, &c. Non potest in duas deus diuinus scindere: Non potest intrare terram duobus vris. Pallium breue est, vtrumque operire non potest.* Propter huiusmodi claudicationem vitandam, ait Apost. *Erige genua dissoluta & manus vestras remitte ad Deum, neque claudicans erret, magis autem sanetur.* Est & claudicatio infirmitatis humanæ & licita. Hæc claudicant coniugari qui non veroque pede, vt *virgines se iungunt agnum:* quia non illā excellentissimā integritate corporis, quam habent virgines, etiam integritate mentis. Est & claudicatio vitæ & gratiæ, quā claudicauit Iacob, & illi qui temporalibus vtuntur solis. *pro naturā, & à reliquis se suspendunt pro coronā,* Genes. 32. 33.

CAPVT CXXII.

DE OBEDIENTIA.

Enc. 9. **M**ultiplex est facies eunti in Ierusalem, & vna. sicut & vna constat Ecclesia ex personis multarum facierum, multiplex in pluralitate effectuum & operum virtutum, vna autem in radice earum. Habitā enim vna habetur & omnes. Non enim in ciuitate spirituali, sicut nec in materiali vna chorda concorditer sine alijs resonat. Inter has facies excellens est obedientia, sine quā non itur in Ierusalem. Est autem Obedientia iustæ rei obtemperatio. *rauc.*

ratio: vel: Obedientia est animi deliberantis, honestè, iustè iussionis effectus, vel executio iussionis Dei per Sacram Scripturam: *hominis* per prelationem & dignitatem, *impositi super capita nostra*. Huius virtutis exemplum & imitationem habemus in Christo capite, de cuius obedientia Apostolus scribens 1. *Corinthios* cap. 15. ait: *Sicut portauimus imaginem terreni hominis, Adæ, portemus & imaginem, & figurata, celestis per obedientiam*. De qua id *Philippenses* cap. 2 ait idem Apostolus: *Hoc sentite in vobis, quod & in Christo Iesu, Vers. 5 qui cum in forma Dei esset non rapinam arbitratus est esse equalem Deo, sed semetipsum exuauit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitum inuentus ut homo*. Nota humilitatē, quæ est mater obedientiæ ipsam concipiens & generans. Vnde sequitur: *Humiliauit semetipsum faciens obediens usque ad mortem, mortem autem crucis*. Nota patientiam, quæ nutritrix est obedientiæ ipsam fouens, baiulans & supportans. Et cum conuenientius dici videretur: *Id sentite in vobis quod & in Christo Iesu*, non tantum relatiuè sed demonstratiuè hoc dixit vt esset demonstratio ad oculū quia Christus inter homines visus est, *Bar. & cum hominibus cōuersatus est*, & etiam ad intellectum propter rei abiectionem. *ruib. 3*

Item: Cum multa sint, quæ possumus sentire in Christo Iesu, sicut in eo, in quosum omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi, singulariter tamen ait *Coloss.* Hoc non hæc, singularitatem hanc referens ad modestitatem nostram. Quasi diceret: Si non potes habere tantam humilitatem, obedientiam, patientiam, quantum Christus habuit, saltem *Hoc sentite in vobis, quod & illo*, scilicet, vt *Phil. 1* hoc modū humilitatis, obedientiæ & patientiæ habeatis, si quæ illam timeatis illique obediatis. Vnde Ecclesiasticus: *Qui Deum timet, nihil negligit, nihil contemnit, sed Deo in omnibus obedit*. Item 1. Reg. cap. 15. *Samuel ad Saullem: Numquid vult Dominus holocausta & victimas, & non potius vt obeatur voci Domini? Melior est, inquit, obedientia quam victimæ. & auscultare magis quam offerre ad, ven arctum. Quoniam quasi peccatum arctandi est reputare, & quasi scelus hololatriæ nocte acquiescere*. Est autem triplex obediencia: *Necessaria, abundans, & perniciofa*. Necessaria, in his quæ ad salutem, vt in præceptione diuinorum mandatorum, & in iniunctione pœnitentiæ salutaris. Vtrum autem in præceptione alicuius ad vtilitatem publicam spectantis, puta itineris arripiendi Romam pro Ecclesia, suscipiendi ordinis & huiusmodi teneamur obedire maiori, cum dicat Gregorius: *Pollens virtutibus, non nisi coactus promouetur vel ordinetur; non pollens, nec coactus*. Et *David* *Voluntarie sacrificabo tibi*. Et *Sponsa in Canticis: Lau pedes meos, quomodo inquitabo eos?* Nec attimo nec neg. Veruntamen si in huiusmodi contigerit tibi aliquid præcipi, frange, & labora liberari ab obnoxietate præcepti inplendi, ne scrupulus tibi generetur in conscientia. *abundans* est, cum obedimus in his, quæ non tenetur maior præcipere. Ratio autem aliquid præcipere debemus, ne transgressores multos constituamus. Vtrum autem in ten po-

Math. talibus dandis teneamur obedire maiori, quæstio est, cum dicat Dominus:
23, v. 3 *Quæ dicunt*, pertinentia ad cathedram, *facite*. Tutius tamen est in his obedire,
 sicut & Ecclesiasticum beneficium relinquere, quàm cum scrupulo consci-
Fuit tiæ possidere. Maxime ad hoc quòd S. Hugo Abbas Clumacensis à constru-
ordine ctione Monasterij imperfecti in Hispanijs, recessit propter obedientiam ex-
6. exhibitam fratribus cum reuocantibus. Propter quam semper habitam ante
 oculos, plurima bona intermisit, omnibus præferens bonum obedientie. Idem
 * *Al.* fecit & Monachus ille Abbas * Clareuallensis, & alij plures Sancti seruantes
Cister. obedientiam, etiam in his quæ vicinabantur peccato. Perniciosa consistit, &
 in manifestè malis, & obuiantibus præceptis diuinis, vel in his quæ non sunt
 mala, ex his tamen de facili sequitur ruina. Vnde nec in his obediendum,
 quemadmodum nec ea, quæ faciunt ad veritatem, eam iuuando & fouendo,
 licet non sint veritas, relinquenda sunt pro scandalo, sicut nec plana veritas:
Ecclesi. **Qui enim minimis spernit, paulatim decidit.**

19. Sed quæritur: Si in præceptione imperiorum consiliorum teneamur obe-
 dire maiori: Non. Nec ipse hoc potest præcipere alicui (nisi obligato voto vel
 Sacramento, hoc implere; in quo casu tenetur præcipere ei, ut votum im-
 plet. Item quæritur: Si monasterium meum, ego Episcopus, Decanus, & hu-
 iusmodi, teneor ex obsequio Domino Papæ præcipienti, ut indignus aliquis or-
 dinetur à me, præben. letur, & huiusmodi. Item, Vtrum Clerici teneantur
 esse magis obnoxij & obedientes suis Prælati, an Conuerſi, & Monachi suis
 Abbatibus? Dico quòd Monachi & Conuerſi magis suis Abbatibus, propter
 maiorem eorum perfectionem, quæ magis eos obligat obedientie, & in plu-
Post ribus, quàm nos obedientie Prælatorum. Item: Gregorius Respondet Mo-
instit. raliū li. 35. cap. 10. Sciendum nunquam per obedientiam fieri malum: ali-
 quando autem debet per obedientiam bonum, quod agitur, intermitteri. Item
Deut. Deut. cap. 13. Item Ecclesiastæ cap. 4. *Custodi pedem tuum ingrediens domum*
usque *Dei, & appropinqua ut audias.* Multo enim melior est obedientia, quàm stultorum
adfi- *victima, qui nesciunt quid faciunt mali.* Item Beda super Ecclesiastem cap. 9.
nem. *Quodcumque boni potest manus tua facere, instanter operare.* Obedientia enim
Ecclesi. est sine morâ. Item Act. 5. 9. *Ecce ego Domine.* Obedientia moram nescit, Item.
4. v. 17 **B. Petrus 1. Epist. cap. 1.**

CAPVT CXXIII.

DE MAGNANIMITATE.

Ad. 4. **A**D hanc faciem pertinet etiam magnanimitas, quæ est in resistendo ad-
20. uersarijs Ecclesiæ fortitudo in tolerando patienter diuersa. Hæc maxi-
 me Prælatorum est, qui magnanimi dicunt: *Non possumus non eloqui, quæ audi-*
 uimus

uimus & simus, De his igitur: *Spiritalis homo omnia diiudicat, & a nemine iudicatur; quia ubi spiritus Domini, ibi libertas.* Hos magnificat Deus in conspectu Regum. His dicitur à Domino in Iosue: *Confortare, & esto robustus ualens, ut custodias & facias omnem legem, quam praecepit tibi Moyses seruus meus; nec declines ab eâ ad dextram vel ad sinistram.* Notabiliter etiam notandum, quod cum dicitur ei *confortare*, &c. ut magnanimitatem habeat in animo, in verbo, in opere. Hanc commendans Philosophus, ait: Cogita nihil esse laudabile præter animum, cui magno nihil est magnum. Item Hieronymus super Ezechiel: *Magna fides, grandis Prophetarum audacia, quia magnus est Daniël, qui ad Presbyterum, iungentem adulterio homicidium, ausus est dicere: Semen Canaan & non Iuda, cum adhuc puer esset. Et Isaias qui clamat: Audite verbum Domini Principes Sodomorum, percipite auribus legem Dei nostri populus Gomorrhæ.* Magnus quoque Ezechiel qui totam urbem Ierusalem ignobilitalis arguit, dicens: *Radix tua, & generatio tua de terra Chanaan: pater tuus Amorrhæus & mater tua Chetæa;* Quam etiam meretrici & adulteræ comparat Hæc etiam Grammatici quidam interpretati sunt in B. * Thoma fuisse tempestatem. Hinc autem virtutem circumstant, & perimunt pusillanimitas, & tempestas. A quibus liberari orans Propheta, ait: *Libera me à pusillanimitate spiritus, & tempestate.* Pusillanimitas mercenariorum est, qui sunt canes muti, non valentes latrare, qui se non opponunt murum pro domo Dei, qui non stant ex aduerso in die prelij: sicut filij Ephrem intendentes & mittentes arcum, sed conuersi sunt in die belli, quia non querunt nihil & lanam, quæ nolunt amittere; quorum non sunt oves propria, & ideo fugiunt videntes lupum venientem, &c. Pusillanimitas ergo consistit in non resistendo, in non arguendo cum necesse est. Tempestas verò fatuorum est, quæ & impetuositas animi dici potest, & consistit in redarguendo, nullâ obseruatâ circumstantiâ temporis, personæ, qualitatibus dicendorum & huiusmodi. Magnanimitas mater est fortitudinis, quæ patientiæ, quæ nutritrix est & probatio omnium virtutum. Hæc, attestante B. Hieronymo penerit rosas Martyrum, & victoriosas coronas Confessorum. Hæc Sancti resistere hæreticis, contradicere tyrannis. Hæc Athanasius in persecutione hæreticorum & Principum non defecit. Hæc Eremita egrediens de cellula Athanasium Sanctum, innocentem, & iustum publicè proclamauit. Hæc Romanus ad Martyrium cucurrit clamans: Christianus ego sum. Hæc Antonius macilentum longum quæ collum extendit, gladium quæ submittere voluit. Hæc Vibanus bis factus est Confessor. Hæc ille pædagogus satrapæ Iuliani quaerenti quid ageret pannosus eius Galilæus, an scilicet dormiret, sterneret, vigilet, vel comederet, Respondit: Loculum parat, foueam quæ fodiatur tu apostate Iuliano, in qua sepeliatur in inferno. Hæc Nicolaus tres pueros morti addictos eripuit, eorum quæ innocentiam probauit. Hæc Ambrosius Theodosium ab Ecclesiâ abiecit, & excommunicauit, eò quod plurimos

latione mea confugi ad orationem. Et item Psalmus 34. *Surgentes testes iniqui, quæ ignorabam interrogabant me. Reiribuebant mihi mala pro bonis, sterilitatem animæ meæ. Ego autem cum mihi molesti essent, induebar cilicio, humiliabam in ieiunio animam meam, & oratio mea in sinu meo conuerteretur.* Quà armatus quis, potens est resistere omni tentationi & aduersitati. Hæc armatus Martinus omnem pestem & omne nocuum fugabat. Ad hanc ut ad solita arma confugit, cum domus, cum etiam lectus eius mollior & suauior solito accenderetur. Quà nouissimè, cum non pateret ei exitus ad terram genibus prouolutus ignem extiaxit. Hic in orationis opere, ad eò se totum exhibuit, quod oculis ac manibus semper in cælum intentus, etiam moriens, spiritum ab oratione inuictum non relaxabat. Paulus primus Eremita mortuus orabat, quia signum orantis ore ac manibus ad cælum erectis habuit, cum inueniretur Sanctum cadauer eius appodiatum, & innixum arbori à Sancto Antonio, de quo ait. Patet quàm assidue, quantumque oraret Deum uiuus, qui cum non desinit orare mortuus.

vide
ut m
cuius
quam
scrip-
sit.

CAPVT CXXV.

DE EFFECTV ORATIONIS.

Quantus autem sit orationis effectus, vide & perpende in secretionibus Dei, quæ solâ oratione nobis manifestantur & aperiuntur. Oratione enim factâ in cenaculo, cum esset Petrus in Ioppen, vidit discum appensum quatuor initis, de cælo. plenum reptilibus, dictumque est ei: *Macæ & man. Ibid.* Oratione Cornelius ductus est ad Petrum cum apparuit ei Angelus dicens: *Corneli, exaudita sunt orationes tuæ, & elemosinæ tuæ acceptæ sunt ante Deum. Mite & a cæsi Simonem, &c.* Item Ecclesiasticus cap. 35. *Oratio humilium penetrabit, & donec appropinquet non consolabimur, & non discedet, donec aspicias Altissimus.* Item iacobi cap. 18. *Non impediarum orare semper.* Vnde apostolus: *Sine intermissione orate.* Item Lucæ cap. 3. Iesu baptizato & orante, apertum est cælum: Orante etiam Martino. Cælum Sacræ Scripturæ apertum est Hilario disputanti de Trinitate, & confutanti hæreticos. Item Lucæ cap. 9. *Assumpsit Iesus Petrum, & Iacobum, & Iohannem, & ascendit in montem ut oraret: & facta est, dum oraret facies eius altera, & vestitus eius albus & resplendens.* Idem cap. 11. *Amice, conuocata mihi tres panes, quoniam amicus meus se uenit ad me uenit & non habeo quod ponam ante illum.* Et ille deintus respondens, dicat: *Noli mihi molestus esse, iam ostium clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili.* Et ille si perseverauerit pulsans: dico vobis, & si non dabit illi, tamen statim surgens eò quod amicus eius sit; propter improbitatem tamen eius surget, & dabit illi quod quod habet necessarios. Et ego dico vobis, petite & dabitur vobis.

bus, quante & inuenietur, pu sate & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, & qui querit inuenit, & pu santi aperietur. Ambrosius: Nec o timeat ne excidet dormientem, quem scit semper orare vigilantem. Et Beda ait: Si amicus homo surgit, & dat, non amicitia, sed cædix compulsi, quanto magis dat Deus, qui sine te no largiuntur donat quod petitur. Item Dominus Discipulis in Luc. 18. Dico, quoniam oportet semper orare, & non deficere. Et proposuit eis parabolam de iudice iniquo, & viduam improbam petente improbum, vel impotente ab eo vindicari de aduersario suo, qui & exaudiuit. Vnde Dominus subiungit: Audite quid iudex iniquus dicit & facit: Deus autem non faciet vindictam Electorum suorum clamantium ad se die ac nocte, & patientiam habebit in illis. Deo autem vobis quia cito faciet vindictam illorum Electorum. Per hunc iudicem iniquum, etiam personam Dei nullatenus gerat) potest conijci, quantum Deus iustus & bonus curet deprecantes se, cum nec homo iniustus, eos, qui illum assidue precibus quaerunt, vel propter tegnum deuitandum, potest continere. Item: Apostolus Iohannes pererat memor subditorum, etiam in cunctis orationibus pro eis orans. Idem, Oratione subditorum, se credebatur esse recordandum illis absentibus. Idem etiam petit oratione minorum iuari in aperi-tione oris, ad annuntians de in populo verbum Dei. Item Hieronymus Paulus in principio, inquit, cum in hoc operis, praemittit Dominicam orationem & agnum Crucis in fronte. Item Augustinus aperit illum locum Actuum Apostolorum cap. 11. Etiam, inquit Petrus, in sopore orans, in qua hora & opere Deus non siceret me falli. Ergo nec alium orantem deuotè. Oratione igitur melius soluentur & aperiuntur et dubia, quam inquisitione alia. Item cap. 12 Petrus sedebatur in carcere, oratio autem fiebat sine intermissione ab Ecclesia. Deum pro eo. Patet quantus sit effectus orationis, qui eduxit Petrum de carcere, Daniëlem de lacu Leonum, Corneliū de infidelitate, quamplures de morte. Hæc cælos claudit & aperit.

Item c. 9. Anania, Surgens vade in vicum qui vocatur Rectus, & quare in domo Iude Pauli, in nomine, Tharsensem, ecce enim orat, &c. Dominus etiam nullatenus petro frequenter & iugiter instabat, sicut orationi, ad eum ut sepe pernoctaret in oratione. Qui etiam instante passione factus in agonia, prolixius orabat. Et discipulis ait: Vigilate & orate, quali vigilantes orate, ne intretis in tentationem. Scitum enim promptus est, caro autem infirma. Et in Marco ait: Videte per spiritum vigilate per fratrem, & orate per charitatem. Et tu ergo exemplo, exhortatione & precepto Domini admonitus pro nullo alio opere impediaris orare; nec ita ab alijs operibus habearis, quod orationem non habeas. Item Iacobi cap. 1. Si quis vestrum indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improprietat, & dabitur ei: postulet autem in fide, nihil habicans. Item cap. 5. Oret pro iniquis, ut saluentur. Multum enim vdet deprecatio iusti apud Deum affluere. Oratione enim orauit: Domine, ut non plueret super terram: & non plu-

cati ex vtero, qui ex assiduitate & frequentia orandi, habuit genua callosa, contraxit in eis duritiā Camelorum. Bartholomæus centies in die & centies in nocte flexit genua ad Deum. *Omne genus demonij maximè in oratione & ieiunio ejicitur.* Si modestaverit te libido, vel aliud vitium, certum numerum generationum cum Litanis tibi constitue, & evades omnem tentationem.

Item: Notandum, quod sæpe id quod petitur, quia non est ad salutem, impedit orationis effectum; sæpe ij, pro quibus petimus, quia indigni sunt. Vnde super Lucā c. 11. Itē Jerem. c. 7. Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumes pro eis laudem & orationem. Idem c. 11. & cap. 14. Item Iudith cap. 4. Beda super illum locum, Apostolo petenti *stimulum carnis* amoveri dictum est ei à Domino: *Paulè sufficit tibi gratia mea.* Item Ps. 108. Super illum versum: Et oratio eius fuit in peccatis, Gregor. In domo enim Iesu, Iesum non quæritis, si in æternitatis templo importunè pro temporalibus oratis.

2. Cor.
11.
Hom.
27. in
Evang

CAPVT CXXVII.

DE VITANDO IVRAMENTO.

Non habet faciem cuius in Ierusalem assuefactus iurare. Sicut enim in multo, quia non dicitur peccatum, sic nec in multurio peritium. Quod autem omnino sit nobis prohibitum iurare videtur ex verbis Domini in Matth. cap. 5. *iudistis quia dictum est antiquis: Non per iuribus; reddes autem Domino iuramentum tuum, per illum, non per idola, non per creaturas iurando: ego autem dico vobis non iurare omnino, &c.* Item Iacobus capit. 5. *Ante omnes fratres mei nolite iurare, neque per calum, neque per terram, &c.* Item: exemplo discipuli Origenis implicati ratiocinnis Curie. A quo cum exigeretur iuramentum de fidelitate villicationis, respondit: Mutatus sum in virum alium: Christianus sum, nec licet mihi omnino iurare: quod si modo licet, quære quid additum sit perfectioni legis. Si dixeris quod Evangelium, falsum iurare prohibeat, & hoc idem lex prohibet ibi: *Non mentieris, non falsum testimonium dices.* Si prohibet iurare, non nisi ex necessitate, & ita frequentiam iurandi: Et hoc idem lex ibi: *Non assumes nomen Dei tui in vanum:* inmodò contrà ad perfectionem nostram, sub Evangelio multo pluries, & frequentius, & in minoribus causis iuratur quàm sub lege. Si propter utilitatem audientis iurandum est, eò quod habeat auctoritas, um pignus sint homines credere, licet iuramento adstruere, id quod verè persuadetur. Sed de utilitate rei cuiusmodi? Non temporalis sed fidei & spiritualis. In hoc casu licet iurare exemplo Apostoli, non autem pro re temporalis & caduca. Ita dico, si aliquid additum est perfectioni Evangelicæ. Quod autem inducit Apostolus, *Omnis con-*

trouerſe finem eſſe iuramentum, non ſub perſonâ ſuâ ſed aliorum, hoc ponit. Heb. c. Dominus etiam ait: Si ieremo veſter, eſt, eſt, non, non: quod amplius eſt, à malo 6, 16. eſt, iurare facientis, non iurantis. Ergo à malo eſt Canonis, qui cogit iurare, Mat. 5. quia & teſtimonium terre: nec eſt teſtis niſi iuratus, ergo à malo cuiuſcumq; Prælati iurare cogentis, & ita cogi videmur transgredi præceptum Domini.

Item: Si omnes alias perfectiones Euangelicas ex voto poſſum ſuſcipere & implere; Quare & non ſimiliter hoc conſilium perfectionis? Vei, cur hoc obſervantem ſtatim prociāmamus Catharum? Iuramentum autem quoddam ſi: ex obreptione, quoddam ex deliberatione. Primum dicunt eſſe verbum iocoſum, cum tamen videatur eſſe crimen. Simplex enim verbum per ſe prolatum, iocoſum eſt: ergo iuramentum ei additum, facit illud eſſe pluſquam iocoſum. Item: Iuramentum tres habet comites: Veritatem, Iudicium, & Iuſtitiam; ſed hoc, hos non habet comites, ergo periurium eſt. Sed & in curijs quorundam Principum inhibitu eſt ſub pretio quinque ſolidorum in pœnam conſtituto, ne quiſiuret per membra Domini. Quidam tamen, quali charactere, & iuramento proprio, & execrabili ab alijs diſtinguuntur. Clericus etiam ludens cum Iudæo ex condicto pro pecuniâ, ne eam raperet Iudæus, abſtinuit à iuramento. dicens ei: Abſtinendo à iuramento, quali coactus, maiores blaſphemias locutus ſum de Deo in corde quàm in ore, ſi iurare me permiſiſſes. A quo Iudæus, tanquam à blaſphemo ſtatim recellit. Item hecleeſtaſticus fugillans aſſuefactionem iurandi, ait cap. 23. *iurationi non aſſueſcat os tuum: Multi enim caſus & ruinæ in illa. Nominatio verò Dei non ſit aſtidua in ore tuo, & non iniurijs Sanctorum non admiſcearis, quoniam non eris immanis ab eis. Sicut enim ſeruus interrogatus aſi tue à liuore non minuitur. ſic omnis iurans & nominans, nomen Dei, in toto a peccato non purgabitur. Vir multum iurans impletur iniquitate, & non diſcedet à domo illius plaga: & ſi fruſtrauerit fratrem, delictum illius ſuper ipſum erit, & ſi diſſimulauerit, delinquet dupliciter; & ſi in vacuum iurauerit, non iuſtificabitur. In eodem cap. 27. loquela multum iurans horripilationem capiti ſtinet, & irreuerentia ipſius obturatio aurium. Item Sapientiæ cap. 14. Inuſtè iurantes contemnunt iuſtitiam. Non enim iurantum eſt virtus, ſcà peccantium pœna perambulat ſemper iniuſtorum prauaricationem.*

CAPVT CXXVIII.

DE BONA SIMPLICITATE.

Sancto ſimplicitas facies eſt quedam euntis in Ieruſalem. Eſt autem ſimpli. Luc. 9. citas virtutis, ſimplicitas ſaturitatis. ſimplicitas ſimulationis & hypocriſis. Mat. De prima ait Dominus: Eſtote prudentes ſicut ſerpentes. & ſimplices ſicut columbæ. 10.

CAPVT CXXIX.

DE HOSPITALITATE SECTANDA.

Hospitalitas facies est euntium in Ierusalem: putà vna filiarum misericordiarum, *Luc. 9.*
 & inter virtutes gratia eximia, quam non habentibus dicit Dominus
 in iudicio: *Hospes eram, & non collegistis me.* Quam etiam commendans Apo- *Matth.*
 stolus, ait ad Hebræos cap. 13. *Hospitalitatem nolite obliuisci.* Per hanc enim pla- *25.*
 cuerunt, quidam Deo, Angeli hospitio recepti, ut Loth, nesciens eos esse Ange- *Gen.*
 los. Et Abraham. Tres vidit & vnum adorauit. Vnde Genesis capit. 18. *Sedenti*
Abrahe in conuile Mambre, in ostio tabernaculi sui, in ipso seruore diei, apparuit
ei Dominus. Cumq; eleuasset oculos, apparuerunt ei tres viri: quos videns cucurrit
in occursum, & adorauit in terra. & dixit: Domine, si inueni gratiam in oculis tuis,
ne transeas seruum tuum. se & afferam pauxillum aqua, & laucentur pedes vestri. &
requiescite sub arboribus penamq; buccellam panis, & confortetur cor vestrum. postea
transiit. Item capit. 19. *Pererunt duo Angeli Sodomam vespere, secum ne Loth in*
foribus ciuitatis: qui cum vidisset eos, surrexit, & iuit obuiam eis, & adorauit pronus
in terram, & dixit: O sancti Domini, declinate in domum pueri vestri, & manete
illi, lauteque uti fero, & mane proficiemini. Qui dixerunt: *Nonne sed in pla-*
tea manebimus. Quia respicit eos opprobriis, ut diuerterent ad eum; ingressiq; domum
illius, fecit eis conuiuium. Item Apostolus ad Romanos cap. 12. *Hospitalitatem*
facite. Nota frequentiam per verbum. Item Petrus 1. Epist. cap. 4. *Estate*
hospitales inuicem sine murmuratione: unusquisque sicut accepit gratiam, illam in
aliterum administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratia Dei. Non
 enim vni opem addicti esse debemus. Item epist. 3. Ioannis: *Charissime, fideliter*
facis quicquid operaris in fratres, & hoc in peregrinos. Item: Apostolus enu- *Tit. 1.*
 merans quati substantiales differentias Episcoporum, ponit hanc *Op* etot Episcopum
esse hospitalem. Sed hæc gratia longè ab Episcopis & Clericis recessit; à lucis
 enim, etiam non nisi cum pretio hospitentur. Item: Merito hospitalitatis *Luc. 24*
 aperti sunt oculi duorum discipulorum euntium in Emaus, qui prius tene-
 bantur aoristâ & cognouerunt Dominum in fractione panis. Qui cum pinxisset se *In c. 24*
 longius ire, coegerunt illum, dicentes: *Mane nobiscum Domine, quoniam adu. spe-*
 rasit, & inclinaret iam dies. Et intrauit cum illis. (Beda) cum quibus Veritas *Sanct.*
 gradiebatur; Et ad hospitium vocant, immò cogunt. Quo exemplo colligi- *Greg.*
 tur, quia peregrini ad hospitium non solum sunt vocandi sed etiam trahendi. *Hom.*
 Item: Sicut in homilia super hunc locum legitur, *Quidam pater famelicas le-*
prosum recepit hospitem, quem in lecto suo posuit, audiuique à Domino. se
Dominum in leproso recepisse. Item Iosue cap. 6. *Ingreimini domum mulie-*
ris meretricis, & producite eam, & omnia quæ illius sunt, sicut illi iuramento fir-
mauit.

maſſa, &c. Item 3. Regum 17. *Surge, vade in Sareptam Sidoniorum, &c.* Item 4. Regum 4. *Facta eſt autem quadam dies & tranſibat Eliſæus per ſunam, &c.* Item Iudicum cap. 4.

CAPVT CXXX.

DE VESTIENDIS NVDIS.

Matt. **S** Equitur in operibus miſericordiæ, de facie nuditatis proximi regendæ. *25. v.* Vnde Dominus: *35.* *Natus eram, & cooperariſtis me, non tantum hoſpitio, ſed & veſtimento, ne illam prohibitionem meam incurreretis: Cum videris nudum, 1ſa. 58. operi eum, & carnem tuam ne deſpexeris, non operiendo. Hanc gratiam habens 2er. 7. lob, ait: Si deſpexi pratereuntem, eo quod non haberet indumentum, & abſque ope. 1ob. 31. rimento pauperem: non benedixerint mihi latera eius, & de velleribus ovium meorum 1. Mc. 3. ram cal-fectus eſt. Item Dominus: Qui habet duas tunicas, det unam non habenti, que ſc. & qui habet eſcas ſumat, & ſatiet. Martinus ſupererogando pallium cum pau- 2er. 12. pere dimidiavit, imò, quod plus eſt, unicam tunicam, & totam pauperi de- 1. Mc. 3. dit. Item Actuum Apoſtolorum cap. 9. adueniente Petro circumſtiterunt illum 1. Mc. 3. multa vidua flentes, &c.*

per Sul-
pitium
ſeme-
rum.

CAPVT CXXXI.

DE VISITATIONE INFIRMORVM
ET INCARCERATORVM.

Matt. **S** Equitur: *25.* *Infirmus eram, vel in carcere, & viſitaſtis me.* Non tantum viſita-
tione ſuſcipiendæ neceſſitatis, & adhibendæ conſolationis, ſed etiam
viſitatione liberationis quæ excellenter eſt prima. De qua Dominus per Da-
vid ait: Domine quis ſimilis tui, eripiens inopem, & egenum de manu fortiorum eius
1ob. 19. Hæc gratia poliens lob, ait: Pater eram pauperum. Conterebam enim molas ini-
1. Mc. 3. quas, & de dentibus illius auſerebam pradam. Et David: Pupillo & orphano ſc. eſt,
35. cuiſlibet miſerabili perſonæ. tu eris adiutor. Hac digniori ſpecie viſitationis,
1. Mc. 3. Nicolaus tres pueros morti addictos liberauit; Daniel Suſannam, pluresque
ad 6. Sancti alios innocentes incarceratos.

123.
Dab.
13.

CAPVT CXXXII.

DE SEPELIENDIS MORTUIS.

Septimum opus misericordiæ legitur apud Tobiam; qui totâ die ieiunus *Tob. 12*
& famelicus, cum sederet ad mensam in vespere, & audiret quemdam
contribulem suum insepultum, surrexit citò, & sub discrimine capitis sui,
sepeliuit cadauer eius, totus huic operi deditus. Hâc gratiâ Antonius (non *S. Hier.*
habens ferramentum, famulantibus & coadiuuantibus sibi duobus leonibus) *ron. in*
sepeliuit Paulum inhumatum & appodiatum ad arberem, in modum orantis *vita*
inueniens. Hâc Nozimas vnico leone obsequente sepeliuit cadauer illius San- *Pauli*
ctæ pœnitentis Mariæ scilicet Ægyptiacæ. Vnde Versificator ille: *I. Ero.*

Ad tumulum vehitur, famulante serâ sepelitur. *mita.*

Hoc opus misericordiæ plurimî Sanctorum iniungere sibi pro pœnitentiâ. *Hilde-*
Melius est enim ire ad domum iustis, quàm ad domum conuiuij. Sed hæc gratia *bertus*
non tantum sepeliendi, sed & comitandi funera mortuorum vsque ad locum *Cano,*
sepulchri, hodie ferè penitus refertur, adeò, quod nullus vult *man.*
memorari no- *Epi.*
uissima sua, ut in æternum non peccet. *Eccl.*

Sed cum terra ad terram reueratur, videtur non esse curandum de sepul- *7.*
tura mortuorum: quod absit. Hoc enim opere multi Deo placuerunt. Et po- *Gen. 3*
tius nos iuamur sepeliendo mortuos, quàm ipsos, ut non sit sumptuosa se-
pultura. Ea enim, ut testantur Sancti potius est ad aggrauanda peccata de-
functi, quàm in remedia. Melius enim est, ut vendantur, & dentur pau-
peribus, quia:

Cælo tegitur qui non habet urnam.

Facilis iactura sepulchri.

Sepelis natura relictos.

Item 2. Regum in fine ferè.

Lucan

l. 7. sub

finem.

Virgi-

lius.

Macco-

nas.

Ca. 21.

ver. 13

& seq.

CAPVT CXXXIII.

DE IEIUNIO.

Ieiunium potissima pars est faciei euntis in Ierusalem. Ieiunio generali ab- *Luc. 9.*
stinetur ab omni peccato mortali: ieiunio speciali, de quo hic, à cibo & *Mat. 4*
potu. Hoc consecravit Dominus ieiunans in deserto quadraginta diebus, & qua- *Exo. 34*
draginta noctibus: Quod præfiguratur per ieiunium Moyli, & ieiunium He- *3. Reg.*
lie. De hoc ait Prophetam in persona Domini: Humiliabam in ieiunio animam *19.*
meam. Et Dominus in Euangelio: Hoc genus demonij, non potest eijci, nisi in ora- *Ps. 34.*
tione *Mat. 23*

2. Cor. 13. & ieiunio. Et Apoll. Exhibeamus nos sicut Dei ministros, in multa patientia
 6. ieiunij, in charitate non petiti. Et Dñs in Mat. c. 6. dicit in ante ieiunatis nolite fieri
 sicut hyphocritas. Exterminat enim facies. s. ut ut p. reat nominis ieiunantes.
 Tu autem, cum ieiunas unge caput tuum, & faciem tuam ab hominibus non videaris hominibus
 ieiunans, sed Patri tuo, &c. Est autem ieiunium auri detestabile, & est
 Ca. 10. ieiunium medicum indifferens, & est ieiunium hypocrisis, & superbi excohibi-
 Luc. 8. le, de quo supra. Hoc ieiunio ieiunavit Pauleus, qui ait: Ieiuno bis in die. Ma-
 ro. &c. Et est ieiunium Christiani, in maceratione carnis, siccum & febrium.
 In ep. Quod quali describit Hieronymus, ait: Biduanis & triduanis praefertur ieiunium
 asperius venter semper esuriens & sobrius. Idem autem ad hoc ieiunium utile nos
 fociat de eu inuans, ait: cap. 2. Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio & fleu, &
 fociat de eu planctu: & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra. Et illis cap. 58. Quare
 ieiunamus & non adspexi, humiliamus animas nostras, & nefas est. Re-
 sponsit: Ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra, & omnes debitorum
 vestros repetitis. Ecce ad lites & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impiem.
 Nolite ieiunare sicut asque ad hanc diem, ut audiat in excelsis clamor vester.
 Numquid tale est ieiunium, quod elegi, per diem affligere hominem, animum suum?
 Numquid oportet quare quasi cruci caput suum, & sacrum, & cinerem sternere?
 Numquid magis ieiunium, quod elegi, dissolue colligationes impietatis, sive
 fasces, & reprimentes, deriue eos, qui contracti sunt liberorum, & omne onus dirumpe,
 &c. Item Ecclesiasticus cap. 34. Qui baptizatur a mortuo, & iterum tangit
 verus, eum, propter propter? aut utio illius? Si homo qui ieiunans in peccatis suis, & iterum ea.
 Sancti. Item faciens, quid profuit humando se? Orationem illius quis exauisiet? Item /a-
 thanas. cap. 7. Cum ieiunaretis & plingeretis in quinto & septimo per hos septuaginta
 In 11. annos, Numquid ieiunium ieiunatis mihi? &c. Item Iona cap. 3. Et ieiunauit
 ta 8. Pauli. derunt Ninnive in Dominum, & praedicauerunt ieiunium, & vestiti sunt sacra.
 Idem maiore usque ad minorem, &c.
 in vi- Hæc sunt in Sanctorum pallidorum & exanguium tendentium ad pa-
 ta 8. triam. Vt enim testatur Hieronymus, Paulus primus Eremita semper ieiunauit.
 Hila- quousque de caelis sibi panis mitteretur. Qui duplicatus est, cum ad eum
 rionis. venit Antonius. Cui ille: Eia Frater comedamus duplicata est nobis anno-
 In 11. ra. Et, quod incredibile nobis videtur, Sanctus Hilari- quinque carnis in
 rionis. die per quindecim annos contentus fuit. Sed tunc senex & imbecillis fuit
 dom. panis ordeacei refectus est. Sancta Aegyptiaca quadraginta annis vixit de
 In ep. duobus panibus, & radicibus. Hieronymus contentus fuit vltimo oleo pane
 adu. 11. cibario, & aqua. Sed hoc arcuissimum ieiunium pro igni uia & corruptione
 quæ in nostra attingere non possumus. Sit ergo nobis ieiunium arcum de pine &
 cap. 11. aqua ita etiam, ut rationalis sit obsequium nostrum. Notum enim est illi
 Ambro- 11. 11. se. f. exuili. Tria enim debentur asino: pabulum, ut sustentetur: virga, ut
 Ro. 11. recalcitrem: onus, ut utilis sit Domino. De primo dicitur: Nemo carnem suam
 2. Co. 5. odio

odio habuit. A Deo enim creata est, non à diabolo, vt dicit Manichæus. Et Apostolus Eph. 5. carnem carnem feterius, ita tamen quòd non in despectu. De secundo Rom. 13. 14. autem Apostolus: Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo &c. De tertio 1. Cor. 9. idem alter alterius onera portat. In primo inuenitur nature sustentatio, in secundò gratiæ & legis inchoatio, in tertio legis impletio & consummatio. In Gal. 6. primo natura, in secundo disciplina, in tertio charitas ad proximum. Sed sobrietas Mahometi hodie superat sobrietatem Christianorum. Vnde eorum Princeps Saladinus, audiens Christianos vfos esse tribus fereulis, vel quatuor, ait, tales non esse terrâ dignos:

CAPVT CXXXIV.

DE SVGILLATIONE GASTRIMARGIÆ.

Sobrietatem omnino perimit gastrimargia. Propter quam pestem, vt auertatur à populo Dei oras Propheta, ait: In vino & feno, in more & p. 31. maiore constrictione & reingnatione, maxillas eorum constringe. per cuius dand. 9. do eis victualia: quia, in abundantia, propter gulam, non appropinquant ad te, sed elinguantur. Vnde & Apostolus 1. Romanos cap. 12. Obsecro vos fratres per misericordiam Dei, vt ex libere corpora vestra sitam etuentem, sanctam, Deo p. 1. acientem, rationabile obsequium v. s. m., & nolite conformari huic seculo nequam, sed reformamini in nouitate sensus vestri. In aliis: Nescite, quia or. 1. Cor. 6. pora vestra tempus sunt Spiritus Sancti? Tollens autem membrum Dei, 6. faciam membrum meretricis? Vicina enim sunt venter & genitalia. Et item: Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis. Gal. 5. 6. stigmata Domini Iesu portant, in corpore suo, per abstinendum, & arma prenitentium. Sed & mortis responsum acciperunt, iugiter mortis memoriam habentes, vel mortificationem carnis sibi contra vitia respondentem, iuxta illud: 2. Cor. 1. Propter te mortificamur tota die, estimati sumus sicut oves occisionis. Ps. 43. Vnde David Ps. 32. Consi enim Domino in cithara, in psalterio decem chordarum psallite Vers. 2. illi. hoc est, in carnis mortificatione à qua incipiendum.

Primo itaque domandum est iuuenum, & infranandum, vt composito Hiero. gradu vehat Spiritum Sanctum. Vnde Gregorius Vre igne tribulationis penitentie. primo renes nostros, Dabiam comprimendo, dehinc vre cor nostrum igne Spiritus Sancti, & carnis amoris. Ob hoc etiam Dominus Discipulis ait: sint lumbi vestri precincti primo, & postea uerna ardentes in v. m. v. s. m. I. m. 12. Non nisi lumbis precinctis Ioannes, Ieremias, & alij prædicauerunt Nabuz. 17. Irem. 52. Iam enim Princeps eorum, id est venter fereulorum, primo destruxit muros Ierusalem, & omnia munimenta anime Christianæ religionis.

Primo igitur infranges equum, ne sit uos fallax ad salutem, ne equum, & as. P. 32.

Exod. scensorem Dominus projiciat in mare. Qui autem seruum delicatè pauerit, inueniet
15. eum contumacem. Potius doma corpus tuum, vt habeas seruum obedientem
Proh. cum illo, qui ait: Castigo corpus meum, & in seruitutem red: 30. ne cuijs predicans
19. ipse reprobus inueniatur. Et cum Propheta orante sic: Confige timore tuo carnes
1. Cor. meas, &c. Vnde Hieronymus super Marcum: Andreas, id est Virilis est, qui
9. viriliter facit vim perditioni mortis suæ. id est corpori, quod sepe per fomi-
Pf. 118 tem est causa mortis, nisi retineatur. Vim facit dico, adeò vt responsum mortu-
In Cō. ment. in c. 1. in se habeat, & animam semper in manibus suis portet. Item: Exodi cap. 32. Sedit
2. Cor. populus in mutare & bibere, & surrexerunt ludere, hoc est idololatrare, quia:
1. seuerunt vitulum in Or. b. & adorauerunt sculptile. Vide ergo quid faciat otium,
Pf. 118 & cibus alienus, & superfluus: Peperit i. idololatriam, omnem otiositatem, &
Item 6. omnem superbiam, & omnem superstitionem. Vnde Dominus: Cauete ne
Pf. 105 grauentur corda vestra rapula & ebrietate; ne sitis his similes: Quorum Deus ven-
Luc. 21 ter est; Et illi: Sunt qui in solo viuendi causa palato est, qui viuunt vt come-
Mat. 23 dant, nec comedunt vt viuant.

CAPVT CXXXV.

CONTRA GVLAM ET EBRIETATEM.

Gen. 1. **G**ulam & ebrietatem coniungimus: Quia, sicut gula, ita & ebrietas ven-
19. trem distendit, carnem accendit libidinem fouet & nutrit. Vnde Loth,
 quem non vicit Sodoma, vicerunt vina, vt committeret incestum cum filiis.
 Noë, etiam rectori arce & præfecto generationibus suis, ebrietas audauit
Gen. 9 temerari. Habet autem gula quatuor satellites: *Quid, quantum, quale, quando.*
Gula Quid consistit & attenditur in genere edulij; *quantum*, in quantitate; *quale*, in
4. Sa condimento cibi, vel salsamenti vel etiam vtilitate; *quando*, in temporis matu-
reuer. ritate & frequentia. Vnde: *Va terra cuius Rex puer est, & Principes manè come-*
10. *dunt.*

Iuuen.
Sat. 1.

Exul ab octanâ Marium bibit, & fruiscit Dijs
Iratis.

Idem His satellitibus ad maiorem irritationem gulæ additur pretium, quia magis
Sat. 11 illa iuuuant, quæ pluris emuntur. Sed:

Nec cupias mullum cum sit tibi gobio tantum
 In oculis.

Vnde Poëta:

— — — — — Venère proterui
 Lasiuq; senes, quibus est insignis edendi
 Gloria, corruptaq; dapés variasse decorum.
 Qui ventrem inuitant precio, traduntq; palato

Sidereus Iunonis aues, & si qua loquendi

Gnara coloratū viridis defertur ab India.

Et cum nullo prædictorum irretitur Patrifamilis, sæpè tamen mente eius
adit quintus intellectus, ortum habens ex superbia & vitijs eius, scilicet ambi-
tio. Vnde Philosophus: Tauri paucorum iugera in pascuis aluntur, unica syl-
ua paucibus elephantis sufficit, homo verò pascitur terra & mari. Cur hoc? *Sen.*
Non quia sic natura, modici dederit nobis corpori vel corpulenta quia va-
storum animalium edacitatem superemus? Minimè. Non enim fanes ventris
nobis magno constat, sed ambitio.

Item Philosophus: Ad vos transeo, quorum profunda & infinita bilis est *idem*
gula. *ap. 89.*

Pernicies, & tempestas, baratrumq; macelli,

Horat.

Quidquid quasierat veniri donaras auaro.

ap. 15.

Hinc Maria scrutatur, hinc terram, alia hamis, alia laqueis, alia retum varj
generibus, cum magno labore profectur. Nudis animalibus, nisi ex fide
dio, pax est. Quantum est quod ex istis epulis, quæ per tot comparatis mi-
nus, seruo voluptatibus ore libatis? quantum ex ista terra periculosè capta
Dominus crudus ac nauisens gaudit? quantum ex tot conchylijs tam longè
aduectis per istum stomachum inexplorabili labitur? Dico vos intellices ef-
fe, quod non intelligitis, maiorem vos famem habere quàm ventrem.

Item Hieronymus. Qui iam impugnat & dilatat de patrimonio cruciti-
xi, dapibus & vino ventrem confundunt & distendunt, ventris officio dis-
fuetum, conuersum in secum, mareidos cibos & putridos ingerunt & egge-
runt, stomachum quæ & tuentem potionem sedant & releuant, ut Scylax aquas
bibens singulis noctibus exeatatus, vide in lib. 1. Regum cap. 26. Quibus
quia nec frugalitas, nec castitas inest, se ipsi patiuntur lamina, seruatorum mur-
mura & dissensiones eorum, qui non ex quanto, sed quantum consumant
& deuorent attendant. Q. d. si Apostolus, O Filia, castigat corpus suum, &
in seruitutem rediit, ne alijs prædicans ipse reprobus efficeretur: Quomodo tu
iuuencula adhuc in feruore iuuentutis posita, dapibus & vino plena, de casti-
tate eris secura? Q. d. si Vesunius ardens, si Olympus igniuomus, si Eghna
vaporibus plena caloribus ardet: Quantum magis iuueniles medullæ vino &
dapibus plene & inflammatae? Vnde Poëta:

Vina parant animos faciuntq; caloribus aptos

Ouid:

Cura fugit multo diluiturq; mero.

li. 1. de

Tunc veniunt risus, tunc pauper cornua sumit,

arte a-

Tunc dolor, & cura, rugaq; frontis abit.

madi.

Cum Venus in vinis, ignis in igne fuit.

Ibid.

Item Deuteronomij cap. 32. Incrassatus est dilectus, & recalcitrauit: incrassi-
tus, impinguatus, dilatatus dereliquit Deum factorem suum, & recessit à Deo sa-

ver. 15

infusa à Deo ob liberorum creationem, si fines suos egressa fuerit, redit in vitam, & quâ iam lege naturæ in coitum gessit erumpere.

Item Iosue cap. 11. *Equos eorum subueruunt, &c. Gastrimargi sunt timi. Genes. 4. Esau, qui vendidit primogenitiam suam propter lentiam regiam, & amissam benedictionem paternam.*

CAPVT CXXXVI.

DE SIMPLICI FORNICATIONE.

EX gulositate nascuntur fornicatio simplex, adulterium, incestus, & ignominiosa libido, vel turpitudine Sodomorum. Simplex fornicatio est coitus illicitus soluti cum soluta, vel è contrariò. Quod crimine maxime detestandum, quia ut ait Apostolus: *Fornicatores, & adulteros indicabit Deus. Neque fornicatores neque adulteri intrabunt in regnum Dei.* Hec vitio, homo dignitatem suam, & imaginem Dei amittit, ad id vitiosus aborbeatur, terraque efficitur: & de rationali mutatur in reptile, & iumentum. De haufino autem ait: *Patruerunt ut iumenta in perditionem.* Qui enim fornicatur in corpus suum peccat. Appetitus fornicationis anxietas est, sanctas penitentia. Vnde qui abscedit tibi in quantum fornicaretur ait: Abiit ut tantum enim, vnde penitentiam. Hanc sicut in opere, ita & in voluntate Dominus eam prohibet: *Qui voluit mulierem ad concupiscendam eam, iam machinatus est in corde suo.* Vnde Daniel Prophetam vidit eorum luculentum luminescentia aurea. *Iohannes vidit eorum succum in immundis luminibus aurea, qui sunt renes meos, & cor meum.* Oportet maxime fugienda est fornicatio, quia visus est, & quod cum ceteris vitis possumus lactari, de ea autem dicitur: *Fugite fornicationem.*

CAPVT CXXXVII.

DE ADULTERIO.

Adulterium quod iam est simplex, scilicet soluti cum coniugata, vel coniugati cum coniugata, duplex & triplex, scilicet coniugati, cum coniugata, vel è contrariò, & adulterium hominis videtur esse par crimen. Vnde Dominus adulterum, in lege, sine remedio precepit lapidari. Iuxta quod quatuordecim preceptum lex statuit quantitate non per aequum. Vnde maxime in lege est, ne Fedeles erret, cum hæc in scriptura à Domino non absconditur. Item Augustinus Adulterium secundum locum non potest esse, propter primam castitatem, & negantes Deum. Adulterium tamen credo maius esse crimen, quam

quàm incestum committum in quarto genere consanguinitatis. *Delicias vidua*
tantum adferri videtur adulter. Item S. Ieron: *Adulterorum sanguis non proficitur*
tur. Item Parabol. I. I. cap. 7. *Veni inebriemur, & fruamur capitis amplexum.*
&c. Item: In legenda S. Marci. legitur quòd mulier quædam, quia nebulæ
 spreuit virum, & adhæsit carni alteri, mortua tandem est. Solemniter & cum
 pompa ad tumulum deducta, honorificè sepulta, & ipso die à serpente igni-
 homo est effusa, qui vasculo scilicet membro, quod viro abstulit, incubuit
 & corrolit; siquæ ei diabolus abstulit sepulcrum & humanitatis ob-
 sequium indigere ferens quod corpus eius in terra quiesceret, eò quòd vascu-
 ri, quod sibi in sancti servationem obseruasse debuit, abtulisset.

CAPVT CXXXVIII.

DE VITIO SODOMITICO.

Vitium Sodomorum fuit abundantia panis & superbia vite, & superfluitas
 rum. Hoc vitium redarguens Dominus Genes. cap. 19. ait: *Homines ar-*
tem Sodomitæ peccati erant, & peccatores coram Domino nimis. Item cap. 18. *Cla-*
mor Sodomorum, & Gomorrorum multiplicatus est, & peccatum eorum aggra-
uitur. Item: Descentiam & viatibus, virum clamorem, qui venit ad me, opus
 in peccatis. Gloria: Nomen istarum & inauditarum turpitudinis, quasi admiratio-
 nem & dubitationem parit in audente. Vnde Dominus quasi admirans, &
 dubitans super tanto scelere, introducitur sic loquens: *Descentiam & viatibus*
trium, &c. Incredibile enim mihi videtur homines tantum flagitium perpe-
 trasse. Gregorius: Peccatum est in voce, quando est in actione cum tenu-
 Mor. 6. notâ.

14. In clamore est, quando est in libertate cum manifestâ sceleris patratione.
 De tantum duobus ergo peccatis tanquam maximis & primum, homicidio
 scilicet & vitio Sodomitico legitur clamor ascendisse ad Dominum de ter-
 ra. Legitur Dominus conueni, ideo scilicet, quòd masculum & feminam
 creauit, & multiplicandos homines: homicidæ autem & sodomitæ hos destruit
 & perimunt ut hostes, & præcipui aduersarij Dei, & generis humani, quali-
 Tu homines creasti, ut multiplicarentur, nos verò debemus operam, ut opus
 tuum minuat & destruat. Item: Cum Dominus pœnam pro alijs pecca-
 tis intelligens differat, pro hoc patientiam & bonitatem sibi innatam vici-
 tur exultat, non expectans Sodomitas ad penitentiam, sed eos magis puniens
 temporiter igne cælitus missis consummaturus tandem pœnam illorum per
 ignem gehennæ. Item: Dominus virum palmavit de limbo terræ in agro Da-
 masceno, formaturus mulierem de costâ eius in Paradiso. Vnde ne crederet
 quiescere fore a. d. regnes præoccupans formationem mulieris, ait: *Masculum*
 & femina.

& feminam creavit eos, quasi: Non erit consortium viri ad virum. v. l. mulie. *Gen. 1.*
 ris ad mulierem, sed tantum viri ad mulierem. & e contrariis. Vnde Ecclesia *27.*
 homin. androgyno, id est, habenti instrumentum utriusque sexus, aptum sci-
 licet ad agendum, & patiendum, instrumento, quo magis calefcit, quod
 magis est infirmus, permittit uti.

Si magis calefcit, ut vir permittunt eum ducere; si verò magis mollescat,
 & mulier permittunt ei nubere. Si autem in illo instrumento defecerit, nun-
 quam concederetur ei usus reliqui instrumenti, sed perpetuò continebit, pro-
 pter vestigia aternitatis vitij Sodomitici, quod à Deo detestatur. Item ad Ro-
 manos cap. 1. *Prop. ex quod tradidit illos Deus in desideria cordu eorum, in immu-*
ditatem, ut contumelijs afficiant corpora sua in semetipsis, in passionem ignominie.
Nam femina eorum immutaverunt naturalem usum, in eum usum, qui est contra
naturam. Similiter & masculi, relicto naturali usu femina, exarserunt in desiderijs
suis, unicum masculi in masculos turpitudinem operantes, traditi in reprobum sen-
suum, ut faciant ea que non conveniunt. Item epist. Iudæ: Sodoma, & Gomoriba
 & punitur: maxime quia ex fornicatae sunt & alierunt post carnem alteram masculu-
 cum masculis turpitudinem agentes mulieres cum mulieribus. Viri enim & *Gen. 2.*
 uxoris est una caro. factæ sunt exemplum ignis aterni poenam sustinentes, in præ-
 senti. Item Levit. cap. 18. *Non commisceris cum masculo coitu femineo, quia*
abominatio, & ignominia & instabile est. Coitum etiam masculu cum ma- *Levit.*
 sculo pari poena punit, ut coitum hominis cum bruto, scilicet morte. Vnde *18*
 Levit. cap. 20. *Qui dormierit cum masculo coitu femineo, uterque operatus est*
nequiu. morte moriuntur. Sed nunc quomodo abierunt hæc in defuetudinem,
 ut quæ grauer punit Dominus, intacta relinquat Ecclesia; & quæ leuiter
 punit, ipsa grauitimè puniat? Timendum ne hoc ex auaritia procedat, illud
 verò ex refrigerio charitatis omittat. Hi destructores hominis similes sunt O *Genes.*
 man, qui effudit semen in terram, & nolens suscitare semen fratri, percussus *38.*
 est à Domino. Hi, ut Isaias ait, sunt quasi Sodoma, & Gomoriba, id est, muti à *Gen. 1.*
 laude Dei, & asperi enormitate peccatorum. Item 1. epist. ad Tim. 1. Item *2.*
 ad Coloss. 3. *Mortificate ergo membra vestra que sunt super terram, &c.* Item
 Iosue cap. 6. *Maledictus vir, qui suscitauerit & edificauerit Iericho, in primo-*
mo suo fundamento illius iaciat, & in nouissimo liberorum ponat portas eius. Mul-
 ti magis maledictus est suscitans peccatum Sodomorum, perdens sic primo-
 genitum & nouissimum filiorum. fidem scilicet cum humilitate, etiam pro
 enormitate. Et in detestationem huius criminis Deus offensus est terræ illi, *Sap. 10.*
 conueniens Pentaplon in mare mortuum, ut non viuat piscis in eo, nec ena-
 tet nauis in qua fuerit homo. In qua terra sunt arbores ferentes poma, quæ ad
 tactu euanescent. emittentia puluerem & ruillam. Etiam pro solo respectu
 ad Sodomum, uxor Loth conuersa est in terram & statuam salis, quasi diceret *Gen. 19.*
 Dominus: Nolo ut huius criminis aliqua sit memoria, aliquis respectus, ali-
 quod

1. ad vestigium pro eorum morte illius. Haui modo homines spastici eneruati
 1. et fani & c. feruere ad beatitudinem ad beatitudinem, qui se maleuolus conuertunt
 1. in minas, mutantes eam in fine mino. II. sunt immutatores Sardanapali, qui ut
 1. corruptionis facit omni muliere, tere minas etiam in fine Threnorum, super om-
 1. nem planctum & c. Irem vrbis ruinæ & captiuitatē suā post planctum & ge-
 Thren. 1. niam super vāto solomonicū habitum, dicens: *reuerentis impunitē abusi-*
 6. *sunt, & pueri in igno corruerunt.* II. non tantum mutiles & tam ex: efficiun-
 Genes. 16. tur percussit ac rana palpantes, ostium Loth in meridie, ut videntes non vi-
 1. a 59 deant. Item Isaias cap. 66. *Qui sanctificabantur, & mundos se putabant in horn-*
 1. a 59 *postitutam vel post ostium intrinsecus, &c.* Item Ier. 3. *Posuerunt puerum &c.*
 Item: Vbi vir nubit in uxorem, armentur leges, exterantur iura.

CAPVT CXXXIX.

DE INGRATITVDINĒ.

1. **D**ominus ingratitudinem, seu pessimam faciem culpæ, redarguens, ait in
 1. Matthæo cap. 18. *Serua tuam omne debitum, dimitte tibi, quoniam roga-*
 1. *sti me. Nunc oportuit & te miserum conferui tui, sicut & ego cui miseris sum: et*
 1. *in istis & in istis, tradidit eum tortoris, quoniam rederet uniuersum debi-*
 1. *tum suum, & ad ultimum quærentem.* Hieronymus, Augustinus & Am-
 1. brosius. Tantæ est peccati gratitudo, quod si non dimiserimus ex cora-
 1. 1. quod in nos delinquitur, & hoc omne quod per penitentiam dimissum
 1. 1. 1. erit, à nobis exigitur & reuocatur etiam secundum leges manumissis & libe-
 1. 1. 1. pro ingratitudine reuocabatur in seruitutem. Aherentes etiam nequissimi
 1. 1. 1. habuerunt ingenia, & tamen æquissima iura, quæ ingratos, ut alios crimino-
 1. 1. 1. sos punientia. Gratissimi tenemur esse Deo, quia creauit nos, & maxime qui
 1. 1. 1. recreauit. *Quid? Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Can-*
 1. 1. 1. *tem sanctatam accipiam.* Sola digna retributio est mortem morte recompen-
 1. 1. 1. *sa non tantum, sed etiam æque ad sanguinem.* Si igitur de condigno, tam grati
 1. 1. 1. ereri esse Deo, ut mortem morte recompenses; quàm ingratus es ei, si pec-
 1. 1. 1. catum ad iram prouocas? *Nabal vir stultus pro ingratitudine inter-*
 1. 1. 1. *dictus est à Domino.* Dauid enim egenti & algenti eam commilitonibus su-
 1. 1. 1. exsulibus in solio locaretur: quæ sibi ipsos ab onibus eius, negauit bene lo-
 1. 1. 1. quore nersant, mltas eorum, et super & ei conuicia & contumelias intulit
 1. 1. 1. *dice: si quis est Dauid, & quæ est eius? Nocte intrauerunt serui super terram*
 1. 1. 1. *quæ est domus Dauid, & c.* Quam gratus autem fuerit Dauid beneuolis Lu-
 1. 1. 1. *patre ex 2 Reg. Qui etiam Semei non exprobrauit in dedecenti, & improp-*
 1. 1. 1. *riam in alio, & c.* Semei & c. Siba & Miphoboth diuinit hereditatem
 1. 1. 1. *paternam, qui etiam filium Berzellai iam senis, qui cum benignè susceperat*
 1. 1. 1. *in ad.*

in aduersitate cūm vrgeretur inopiā, sublimauit. Ezechias quia Domino gra-
tias non egit super incredibili victoriā habitā de Sennacherib, ægrotauit vs-
que ad mortem qui pœnitens sanatus est à Domino. Cui tandem gratias a-
gens, prorupit in hoc Canticum, dicens: Ego dixi: in dimisso dierum meorum
vadami ad portas inferi, &c.

Item Dominus in Euangelio Lucæ cap. 17. de decem leprosis mundatis,
ait: Nonne decem mundati sunt, & nonem vbi sunt? Non est inuentus qui rediret. &
daret gloriam Deo: ei agendo gratias super collatā sanitate, nisi hic alienigena.
Domestici autē & cognati, solent esse maximē ingrati. Itē in Deuteronomio
Dominus volens nos esse gratos, etiam inimicis pro modico beneficio, ait
cap. 23. Non abominaberis Idumæum, quia frater tuus est; nec Ægyptium, quia
aduenā fuisi in terra eius & pascuit te. Qui nati fuerint ex eu in tertia generatione,
intrabunt Ecclesiam Dei. Item: 2. Regum cap. 9. ait Dauid ad Miphibosech:
Ne timeas, quia faciens faciam in te misericordiam propter Ionathan patrem tuum,
& restituiam tibi omnes agros Saül patris tui, & tu comedes panes in mēsa mea sem-
per. Item Valerius Maximus: Popilius Lænas à Cicerone, pro eo perorante
in causa capitalis criminis, liberatus est: quem postea à Senatu & Antonio
proscriptū persecutus est. caputq; amputauit (quod pro capite eius perorauerat
ferens) illud ad Senatum, quasi optima spolia. Infelix, sceleratissimus &
ingratissimus omnium hominum, qui à patre proprio homicidium inchoans,
patrem patris occidit. Inualidæ autem ad hoc monstrum sugillandum sunt
literæ. Tam miserabilem enim Ciceronis calum non est qui dignē flectat, quia
iam aliter Cicero non exstat. Popilius neminem odit, nisi qui plurimū de-
bet. Periculosum est ergo multa beneficia in aliquem conferre, quia cūm
turpe est non reddere, vult non esse, cui reddat. Item Seneca: Leue est ami-
cum facit, graue inimicum.

CAPVT CXL.

EPILOGVS FACIERVM CVLPÆ.

Cūm multiplex sit facies culpæ euntis in gehennam: generaliter quot vi-
tia induimus, tot facies, vultus, & imagines brutorum animalium nobis
superinducimus. Vnde Dominus in Isaia cap. 50. Veni, & non erat vir: vocaui,
& non erat qui audiret. Et in eodem: Torcular calcavi solus, & de genibus non
erat vir meus: quia singulariter sum do. ec transeam. Hieronymus: Vir nec ho-
mo est, qui per crudelitatem imaginem leonis sumit. Vnde Apostolus: Domi-
nus eripuit me a ore leonis. Et ite, dicit vultui illi. Herodi, propter dolositatem.
Libi linolis dicitur: Equi insatiabiles in feminis. Voluptuosus & immundus:
Nolite spargere margaritas ante porcos. DetraCTORIBUS & maledicis: Nolite San-

CAPVT CXLI.

DE POENITENTIA.

AD fugillanda vitia, commendandasque virtutes pleraque in semina-
 narium prædicationis, de hertulis Sacrae Scripturæ collegimus, &
 excerptimus: plura & maiora de auctoritatibus eiusdem ad prædicta,
 industria lectoris diligentis relinquentes, vel in calce disputationis no-
 stræ de Poenitentia adiungentes, quæ destructiua est vitiorum, & constructi-
 ua, & inchoantia virtutum: Puta, vt quæ est secunda tabula post naufragium,
 & contra omnia peccata & venena diaboli remedium & antidotum. Ad hæc,
 vt pote saluberrimâ Ioanne Bpt. Præcurfor Domini, *Vox clamantis in deserto.* ^{Suprà cap. 9.}
 prædicationem suam inchoauit, dicens Matthei cap. 3. *Pœnitentiam agite,* ^{Hier. cap. 8.}
appropinquauit enim regnum celorum, quasi: In proximo aperiat^{ur} ianua, quia ^{ut ac-}
 Christus venit. Fraterni: *Progenies viperarum, qui demonstrauit vobis fugere a* ^{merita}
ventura ira. Facite dignos fructus pœnitentiæ. Saluator etiam, postquam ieiuna-
 uerat in deserto, & tentatus fuerat à diabolo, cepit prædicare & dicere apud ^{dem de}
 Matthæum cap. 4. *Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum celorum.* ^{Mat. 3.}
 Petrus etiam iuxta sermone^s Dominum venientibus ad eum, & quæren-
 tibus, quomodo salui fierent, ait: *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquis-* ^{Ad. 2.}
que vestrum. ^{Pf. 50.}

Ad pœnitentiæ sufficientiam, perfectionem & integritatem, quatuor sunt
 necessaria, scilicet, *gratiæ infusio, cordis contritio, oris confessio, operis dignitas.*
Infusio. Tria sine primo insufficientia sunt. Inutiliter enim conterimur con-
 ficemur, satisfacimus, & labore pœnæ affligimur, sine infusione gratiæ, sine
 fide operante per dilectionem. Credas igitur, speres, & diligas, vt vtiliter
 conteraris, confitearis, opereris. Hunc quaternarium ostendit & docet Pro-
 pheta quatuor verbis Elimi illius pœnitentialis: *Miserere mei Deus,* per
 gratiæ infusionem: *Dele iniquitatem meam,* per cordis contritionem; *Amplius*
laua me, per peccati confessionem, *amplius* quàm petere sciam, vel sufficiam.
 Vel *amplius* vt nulum vestigium peccati in me remaneat, quo de facili reci-
 dium patimur in peccatum. Vel *amplius* quò ad augmentum gratiæ, non ad
 causum, vel quò ad ordinem pœnitentialis satisfactionis. Vnde dicitur: *Mun-*
da me, per operis satisfactionem.

Hic etiam quaternarius insinuat^{ur} in Cantico amoris in hoc verbo, *Reuer-* ^{Cant. 6.}
tere, quaterre petito: *Reuertere, reuertere* *Sun amitu, reuertere, reuertere,* vt intuea-
 mur te. Post condignam enim pœnitentiæ satisfactionē, etsi prius tunc maxi-
 mē. O Spōsa, *Reu conuipiscit decorem tuum,* quia tunc *tota pulchra es amica mea* ^{Pf. 44.}
 &c. In Psalmo etiam hic idem quaternarius exprimitur, vbi dicitur: *Psallite* ^{Cant. 4.}

Ps. 46. Deo nostro, *psallite, psallite Regi nostro, psallite sapienter.* Quod aduerbium vltimò positum, sicut & verbum, quater cum eo repetendum est; quasi; *psallite* per gratiæ infusionem, & ita *sapienter*, sicq; re conterimini *sapienter*, post confitemini *sapienter*, deinde satisfacite de commissis *sapienter*. Et notandum quòd quadruplex est lauacrum hominis à peccato. Primum est Baptismi ad original. peccato. in pueris: secundum in fidei etiam ab actuali in adultis: *Fide mundans corda eorum.* Tertium effusionis sanguinis per Martyrium, quod paucorum est: Vnde: *Qui lauerunt stolas suas in sanguine igni.* Quartum, post pactum Baptismi fractam, pœnitentiæ quotiescumque iteratæ, quæ omnium est. Vnde *Isaias: Lauamini, mundi estote, auferite malum cogitationum vestrarum.* Debent autem fructus pœnitentiæ digni esse, quod erit, si pœnitentia iuncta responderit culpæ. Vnde Gregorius: *Facite dignos fructus pœnitentiæ.* Non enim pœnitentiæ vel fructus boni operis est ei, qui nihil vel parum peccauit, sicut ei qui multum vel plus peccauit.

CAPVT CXLII.

QVANTA DEBEAT ESSE CONTRITIO.

Ver. 31. **Q**uanta autem debeat esse contritio & amaritudo cordis pro peccato ostendit Augustinus super cap. 11. primæ Epistolæ ad Corinthios: *Quasi in iudicio nosmetipsos diiudicemus tribunal nostræ mentis adscendentes, ratione pro iudice præidente, & cogitatione accusante, & conscientia testificante, timore tanquam carnifice nos torquente, ut quidam, quali per lachrymas animæ, dolor & sanguis profluat pœnitentiæ seueritate, ac uti sue iudicemur, id est, damnamur à Domino. Dam autem hic iudicemur temporalibus pœnitentiis à Domino corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur. Aduocatur autem in hoc uero huius pœnitentiæ, vel in futurum legimus saluam Deum in Cantico Iheremæ, Iherem. cap. 38. quasi diceret: *Domine, nimis patior, pressus consuetudine peccandi, timens ne timor, carnis & licetor, me inducat in desperationem, quod ne fiat: Responde pro me, & iugitatem meam iuuando, peccata ignoscendo; quia, qui iudicam aut qui respondebo tibi cum ipse fecerim.* Hoc quidem dicant: *Re cogitabo omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, & pœnitentiæ meæ.* Item Ioannes Baptista Matth. 3. cap. 3. *Qui post me uenturus est, ipse baptizabit vos in spiritu Sancto, & aqua rebus, & fracto pacto eius. Baptizabit vos in igne id est in pœnitentiâ reali & interiore, & exteriori exercitante uos ad modum ignis.* Item *Isai. 47. ubi, hoc est in pœnitentiâ dolores, ut parturientis, quia non nisi in spiritu uehementi conturbantur Parturientis, id est, parere conantis. cuius dolor non statim finitur: Non patientis, quæ cum parit, à dolore eripitur.* Quantum autem fructus doloris rem*

partu;

parturientis se quatur, aduerte vt poeniteas. *Mulier enim cum parit tristitiam habet, cum autem pepererit filium, iam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum. hoc est in cælum.* Item: *Euntes ibant & flebant mitterentes semina sua, venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos.* Et item: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Et item: *A timore tuo Domine concepimus & peperimus spiritum salutis, & poenitentiam.*

Item: Quanta debeat esse contritio cordis pro peccato, animaduerte in quatuor, quæ gessit Dominus in suscitatione Lazari: Turbavit semetipsum, infremuit spiritu, lachrymans est, & clamauit: *Lazare veni foras.* Si hæc egit Dominus pro quatruiduano suscitando, quanto magis tibi lachrymandum, clamandum, qui lapide consuetudinis peccandi premeris, qui non tantum per quatuor dies, imò per multorum annorum curricula, fœtidus computruisti in stercore tuo? Ergo vt de abyssu vitiorum susciteris, turba teipsum per dolorem infreme per gehennæ horrorem, lachrymare per pietatem, Miserebere Ecclesie tue placens Deo: clama per confessionem, orationem, & Sanctam operationem, dicendo animæ tuæ: *O Lazare, vel tibi Lazaro, veni foras, de abyssu vitiorum.*

Item, vt in te excitetur contritio audi Hieronymum ad Heliodorum: *Quid de laudis facis frater in sæculo, qui maior es mundo? Ecce tubæ canit: Surgite mortui: quia iam iudex exarbitratus a vino, iudicaturus orbem in nubibus caeli. In lictum procedit: iam gladius huius acutus, quæque obstitantia demetens, exiit. Surge, quousque pigritatis? circumda tibi vallum, dirige te filia, præpara te ad iudicium Saluatoris, qui quæ hora non putas. filius hominis veniet. Vt etiam conteraris, dicit cum Propheta: Circumleuerunt me gemitus in meis, dolores inferi circumdolerunt me. Nec immerito. Quis enim durare poterit cum ardentibus sempiternis? Ergo Domine, ne in furore tuo id est igne gehennæ, & ira mea: neque in ira tua, & igne purgatorio. corripas me: sed, miserebere mei. Ille vae, huius secus vt veraciter cum Propheta dicere quæ: Conturbata sunt omnia ossa mea, & anima mea turbata est valde. Turbatus est a furore oculus meus: Vnde: Rugiebat a gemitu cor meum. Item Ierem. *Venter meus doleo, pro spiritualibus nequitijs: Venter meus doleo, pro carnalibus delictis: Sensus mei turbati sunt in me. Non tacebo, quoniam vocata est anima mea, clamorem prælo: Contritio, quæ contritionem vocata est, & vastata est omnis terra.* Idem cap. 6. *Luctum conuenienti fac tibi plenum amarum, quia repente veniet Diabolus vastator super nos, cui nobis præcauimus.* Item cap. 7. *Tene capillum tuum & prope, & sume indirectum* (scilicet pro spiritualibus & eternis bonis) *quod dicit Dominus & reliquit generationem meam in ira furoris sui.* Idem cap. 8. *Dolor meus super dolorem, in me erum in marens, super contritionem filia populi mei, contritus sum & contristatus, super obtinuit me. Quis igitur dabit carni meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, &plorabo die ac nocte interfecto: filia populi mei.* Item*

Iob. 6. *Iob cap. 6. Vt si im appenderentur peccata mea, quibus iram merui. & calamitas quam patior in pœnitentia. Quasi arena maris hoc grauior appareret. Unde & verum meo dolore sunt plena, quia sagitta Domini in me sunt, quarum indignatio est in semine. Item: & terrores Domini militant contra me. Unde & noctes lacrimarum. Item: merui mihi. si dormiero, dico: quando confurgam? & rursum expectabo. Item: ram, & replebor doloribus usque ad tenebras. Item: Lauabo per singulas noctes, hoc est, per singula peccata, lectum, conscientie meae: Lacrymis meis, interioribus vel exterioribus, stratum meum, cum Arsenio, rugabo: quia, peccatum meum contra, vel coram me est semper. Item: Titulo Psalmi 101. Oratio pauperum cum anxietate in conspectu Domini. Item: Eremita pro lapsu in lubricum carnis, ait: Doleo usque ad mortem, & nisi scandalum tuererem, nomenque Monachorum vilipendi facerem, omnibus publice peccatum hoc confiterer. Item Deut. c. 4. Cum quaesieris Deum inuenies eum, si tamen toto corde quaesieris, & tota tribulatione anima tua.*

CAPVT CXLIH.

DE CONFESSIONE ORIS.

Pœnitentiam oris, sequitur de confessione oris. Est enim triplex Confessio oris, ut ait David: *Ore confitebor, & tu remisisti: ore, & opus.* Confessio autem oris, alia est ad fidem, alia ad poenitentiam. Item: Confessio ad fidem triplex est: *cor in, de credentis, Corde creditur ad iusticiam: Ore, Ore confitetur ad salutem.* Et: *Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo.* Hæc sunt cuncta bene sonantia, quorum neutrum sine reliquo potest in casu & necessitate. Vnde & huiusmodi confessio dicitur, quia si sit in casu, & magis proprie professio. Professio autem est singulare studium vel officium, in quo quis merito suo, & alicuius iudicio, excelsit. Est etiam confessio operis ad fidem: quia, *Probatio dilectionis exhibitio est operis. Mactorem charitatem nemo habet ut animam suam ponat quæ pro amico suo.* Ab hac sola antiquitus Confessores denominabantur aliqui. Non enim Confessor antiquitus & in primitiua Ecclesia dicebatur aliquis, nisi Martyr, vel tractus, & paratus ad experimentum gladii & Martyrii. Vnde Urbanus solutus quiescere inter spulchra Martyrum, bis factus est Confessor, ductus ad experimentum gladii pro confessione non ini. Christi, sed paritum est ei. Nunc autem debeatum est hoc nomen Confessoris usque ad confessionem poenitentiae, ut dicatur Confessor, quilibet verè poenitens. Est autem confessio ad poenitentiam triplex: *Confessio coram Deo sit Ore, quæ Vicario Christi impenitentis: ite, confitebor coram Deo sit Ore. Et Opus, Confessio autem oris ad poenitentiam, triplex: ex causa ini. & introducta est in Ecclesiam: Ut superbo prius*

bo prius & ceruicoso incutiatur, Humilitas, & Verecundia, & Erubescencia. Grauius enim sumitur edulium, quod necessarium sequi habet antidotum per increpationem & correptionem Confessoris, ne reciduum patiat peccator; tum etiam, quia ipsa oris confessio, maxima est pars satisfactionis (Vnde, sicut auctoritas habet: Quamto pluribus Sacerdotibus confiteberis sub spe veniæ, tanto celeriore consequeris absolutionem culpæ) tum etiam propter peccati, & lepræ cognitionem. Sæpè enim quis ante confessionem criminale peccatum putabat veniale, & crimen maius, minus: De quo errore curatur à Confessore per doctrinam. Vnde in figura huiusmodi cognitionis & distinctionis lepratum, Moyses suspectos de leprâ recludebat per septem dies, & 13. item per alios septem, nisi prius, vel mundus, vel verè leprosus appareret. Post decimum quartum verò diem eum inuentum sanum, communioni hominum associavit, leprosum extra castra eiecit. Si Moyses tantam curam & diligentiam adhibuit figuræ, sæpè & iterum inspiciendo maculâ infectum, si leprosus esset: Quamto maior adhibenda esset veritati à Sacerdotibus Euangelij: Vt nam & tanta. Ad oris etiam confessionem, necnon & cordis exprimendam, tundimus pectora, à simili mulieris tundentis oliam & excutientis muscas, sepeque & iterum inspicientis, si aliquâ in fundo remanserit: ita & cor (quod est receptaculum malarum cogitationum, in quo omnia peccata concipiuntur, præter ignorantiam excutendum est, tundendum & perscrutandum, vt nec vestigium peccati in eo remaneat.

Quomodo etiam ore sit confitendum, Psalmista aperit, ubi ait: *Confitebor Domino nimis in ore meo.* Et ite.n: *Confitebor Domino secundum iustitiam eius.* Ps. 7. Secum. scilicet quod ipse est iustus, imò secundum quod ipse est iustitia: non tantum secundum quod ipse est purus, sed secundum quod ipsa est puritas. Excoriate, scilicet, vt nulla circumstantia peccati lateat, nullâ palliatione coloratur peccatum, sed sicut factum est manifestetur Confessori.

De confessione operis ita dicitur. Hæc autem triplex confessio docetur in hoc summu verborum: *In exitu Israel de Egypto, domus Iacob de populo Barbaro:* per cordis confessionem. *Facta est Iudæa sanctificatio eius,* per oris confessionem: deinde, *Israel potestas eius,* per confessionem operis. Peractâ enim penitentia homo potestatem suam ex magnâ parte consecutus est. Tunc enim primò potens est sui. Prima enim confessio inchoat, secunda prouehit, tertia consummat. Hæc etiam triplex confessio notatur in illo breuiloquio: *Notum in Iudæa Deus, in Israel magnum nomen eius: & factus est in pace locus eius.* Ps. 7. Prima sedemus cum Maria ad osculum pedum Domini, quæ lachrymis rigauit pedes eius, & capillis terxit, & unxit vngento. Et tu vngento compassionis & precibus inter ordines vngas pedes eius in terra, capillisque tergas, id est in confessori abiiciendo pauperibus eroges, si verè poenitere desideras. Secunda, surgimus cum eâ ad osculum manuum, Tertia, stamus ad osculum capitis.

Pf. 145 Capitis. Item David: *Precinere Domino, & in confessione eius* primò: post, *psallite*
Pf. 144 nomini eius, quoniam suauis. Et rursum: *Intrate portas eius*, id est sanctæ Ec-
ps. 99. clesie in confessione atriæ eius primò: deinde in hymno contemini illi. Quoniam
ut. 4. sicut torques in nariis suis: ita laus Dei in ore peccatoris. Item Iudicum: *Qui*
11, 12. *prædet nos ad prælium*, contra mundum, contra diabolum, contra corpus
Ecli. *proprium? iudas*, id est, Confessio: qui exemplum dedit primò intrandi mare
15. *rubrum*, desertum, patiendi aduersa, vt intraret terram promissionis, quam
Iudic. primò intrauit. Hæc est enim confessio quæ pœnitentem monet quæque ad-
1. Pet. uersa patienter tolerare, vt mereatur ingredi terram viuentium, regionem que
2. nomen fortiri, & inter Reges adscribi: *vos genus electum, regale Sacerdotium*
Genef. *Iuda, te laudabunt fratres tui:*
49.

CAPVT CXLIV.

DE CONFESSORE.

VT autem confiteamur, necessarius est nobis confessor, qui circa pœni-
 tentes, ita debet gerere officium patris & matris, vt pungat & viget.
LUMO Verba patris. & verba matris habeat: oleumque & vinum Samaritanum, quod
 curet vulnera lauciat, non ob aliud institutus in Ecclesia, nisi vt medicus. Vi-
 det egrotos: qui ad se accedenti, vt confiteatur, dicat: Fili, non mihi sed De-
 o: scito te confiteri: me tamen in testem tuæ confessionis vocans, peccata tua fa-
 cis mei, quæ. & tecum portare, magis pro eis satisfacere, & vt iam te cæca, &
 velut propria celare promitto.

Sit ergo Confessor prudens & discretus, mitis, suauis, dulcis, & benignus
 misericors & affabilis. Quandoque etiam, vt pater, mordacem habeat inre-
 pationem, vt ille, qui nolenti restituere ablata, quam ob rem nec ei satisfactio-
 nem innoxit. Qui cum super altare Domini obtulit, ait Sacerdos: Absit re-
 capi elcæ tua posita in mufcipula: cumque sequens, cum sputo proiecit post
Az. 8. *eum nummum*, inquirens: *Pe. unia tua tecum sit in perditionem*. Qui sicut Ca-
Gen. 4. *regis & profugus*, sic irreuerenter & profugus recedis à facie Domini. Qui
 ci facis & copulatus in crastino redijt ad eum cum affluentia lachrymarum. pro-
 mittens se sit satisfactorum de peccato ad iudiciu eius. Nec superbiat Confessores
 quasi Prelati. Sûtenim cophini Ecclesie stercorarii. nò dico stercora vel sua
Isa. 1. vel alia. nò in se: porciat: sicut iameta putrescunt in stercore suis, & Vpupa:
Nu. 19. quæ natiuit in stercore suis) sed cophini sua & eorum peccata extra castra.
Heb. 13. Ecclesie porta: quæ si exportatæ, non portatæ; digni sunt reserui fragmentis.
Isa. 6. quæ si operiuntur in his, qui cœmenterint cum Doluino, ne pereat. De tali-
Psa. 85. bus etiam ait David: *Duxit ab meritis derisu eius, manus eius in cœno ser-
 uauerunt.* Hos iudicia mala sunt & magna, & diuina, quia circa periculum
 & la-

& salutem animæ, vineæ Domini Sabaoth, vertuntur, qui ne minùs discretè iudices, non habeat nimiam multitudinem confitentium. Sibi autem confessos sæpe visitet, & secretò alloquatur, inquirens de statu eorum, & si egerint penitentiam sine recidivo. Sapiens autem Confessor tria semper & sufficientia ad penitentiam, maxime sapienti confitenti iniungit, scilicet, ut pro posse suæ caveat & vitet omnem occasionem peccati, & maxime in his, quæ de facili animû ad consensum trahunt. Secundum, ut fugiat dilationem confitendi. Tertium, negligentiam satisfaciendi. Frequenter etiam confitendum est exëpio illius Sanctissimi Abbatis de Longo Ponte cui dictum est, ob exactissimam & frequentissimam confessionem quam faciebat. Quid sibi vult, mi Abba, quod ita frequenter confitemini? Cui ille. Aded videtur mihi singulis diebus me priùs non fuisse confessum, & quia aliquid de oblitis reuoco, purius etiam & sincerius in aliquo confiteor, & sæpè in maiori humilitate quàm priùs.

Quantus autem sit effectus confessionis, patet, quia per eam *testa sunt peccata* in iudicio, etiam in præsentì miraculosè, sicut legitur de Dæmoniacò Ps. 32. exprobranti cuidam peccata sua: Qui erubescens statim cucurrit ad confessionem, itemque redeunti dæmoniacus ait: Scio quid egeris: Peccata tua quidem sub linguâ meâ habeo, sed ea publicare non valeo. Quidâ etiam in mari, cum periclitaretur naus, coram omnibus publicè confessi sunt: liberati autem à tempestate, nullam peccati confessi memoriam habuere.

Item: Quanta & qualis debeat esse confessio, Iob cap. 7. ostendens, ait: *Non par. am. or. meo, loquar in tribulatione spiritus mei, consolabor cum amaritudine anime mee.* Ut autem vera sit confessio, necesse est, ut sit humilis, simplex, pura, & fideiis. *Sunt qui gloriantur cum malefecerint & exsultant in rebus pessimis,* qui peccata sua etiam *predicant.* Prov. 24. 3. *velut Sodomæ,* qui religiosè vestiti, & religionem professi, sæpè impudentissimè iactant mala sua præterita; quæ. v.g. aliquando vel fortiter gladiatorio, vel argutè literatorio gessere conflictu seu aliud quid secundum mundi vanitatem favorabile, secundum verò animæ salutem nocivum, perniciosum & damnosum. Sæcularis adhuc animi indicium est hoc, & humilis habitus, qui gestatur à talibus, non sanctæ novitatis est meritum, sed prisæ vetustatis operculum. Veterem hominem non exuunt, sed novo se palliunt; commissa non diluunt, sed seiplos non humiliter confitendo illudunt. *Deus autem non irridetur.* Pudet autem reminisci quorundam tantam proteruiam, ut non pudeat eos cum exultatione lugenda iactare, quod & post susceptum sanctum habitum callidè quempiam supplantauerint & circumuenerint in negotio fratrem, aut quod talionem pro conuictio vel maledictio, id est, *malum pro malo, aut maledictum pro maledicto* Gal. 6. 1. Pet. 3. *audacter reddiderint.*

Alij etiam vsque ad omnem circumstantiam peccatum suum confiterentur,

R. 5

vt inde

vt inde magis humiles Confessori appareant. Hęc autem confessio noxia & vana ex eo est, quod non humiles sumus, tales tamen videri appetimus: appetere autem de humilitate laudem, humilitatis non est virtus, sed subuersio. Verus humilis, visis vult reputari, non humilis prædicari. Gaudet contemptu sui, hoc solo sanè superbit quod laudes contemnit. Quid peruersius, qui hoc indignius, vt humilitatis cultos confessio, superbiq; inducit, & inde vult videri, humilior, vnde videtur deterior? Mirabile iactantigenus, vt non possis putari Sanctus, si non appareas cleratus. At talis confessio speciem habet humilitatis, non virtutem: non solum veniam non meretur, sed & prouocat iram.

25. 140 Oportet etiam Confessionem esse simplicem. Vnde David: *Ne declines cor meum in verba malitia, ne ex insana excusatione in peccata.* Ne refundas culpam in alium, nisi participem feceris, & tunc etiam te potius accuses quam illum. De illo dolens, non exules te per consuetudinem, per nobilitatem generis, per naturam, per societatem, per relationem, vel fidem. Hoc est enim refundere culpam in Creatorem, cuius se bonitati detrahere, eamq; se attenuare & diminuere.

Sit etiam fidelis confessio, vt confitearis sub spe veniæ, de indulgentiæ peritis non dolens, sed confidens, ne tuo te ois, non tam iustus, non tam condempnus. Iudas traditor Domini, & Cain fratricida detentus confessum.

Matth. & dicit Iudas. Alter inquit: *Peccati tradens sanguinem iustum*

27.

Gen. 4. Alter ait: *Malitiam meam, quam ex veniam merear.* Tota virtus confessionis hic consistit. Tu verò habes sanctulum hunc triplicem confessionis.

Ecd. 4. *Qui cito non rumpitur, vt finire trium dierum vacas & sacrifices Domino Deo tuo*

Exod. in solitudine.

5.

CAPVT CXLV.

DE SATISFACTIONE PRO PECCATO, ET PERSEVERANTIA, ET QUALITATE EIVS.

Lib. de 1. N conterendo, confitendo & satisfaciendo, necessaria est frequentia, & perseverantia. Vnde Augustinus: *Pœnitentia est quedam dolentis vindicta, puniens in se semper quod dolet admittit.* Et iterum: *Continue dolendum est de peccato, quod declarat ipsa dictio, virtus. Pœnitentia enim est poenam tenere, vt semper puniat in se vltimendo, quod commisit peccando. Ille poenam tenet, qui semper vindicat, quod commisit dolere. Pœnitentia igitur est vindicta semper puniens in se quod commisit dolet.*

16. c. 19

16. c. 13

Quid restat nobis nisi dolere in vita? Vbi enim dolor finitur, desinit & pœnitentia.

nitentia. Si verò poenitentia finitur, quid relinquitur de veniâ? Tam diu gaudeat & speret de gratiâ, quàm diu sustentatur à poenitentia. Dicit Dominus: *Vade iam amicum, noli peccare.* Non dixit: Non pecces, sed nec peccandi voluntas in te oriatu. Quod quomodo seruabitur nisi dolor in poenitentia con-
 tinuè custodiatu? Hinc semper doleat, & de dolore gaudeat: & non sit satis, quod doleat, sed ex hoc doleat, & non semper se deluisse doleat.

Item in Psalmi: *Ego autem in flagella paratus sum, & dolor meus in confectum meo semper,* &c. Si non quotidie confitemur, saltem in fidelicuo peccata col-
 lecta semel in die ad memoriam in amaritudine cordis reuocemus. In hoc tri-
 phici funiculo necessaria est quædam sancta violentia, quam sibi inferat poe-
 nitens ne reciduet. Vnde: *Regnum celorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Mat. 11.

Sed mollis animi & effeminati est indicium non posse aspera poeniten-
 tiæ sub re propter salutem animæ. Si autem: *Vt corpus redimas ferrum patieris*
 & ignes, vt te ipsum & animam serues, nonne expergisceris? contra multo
 magis debes expergisci, quia hoc opus, hic labor est. De hac sancta violentia li-
 bi terenda legitur in Psalmi 9. *Perijt memoria eorum cum sonitu.* Augusti-

nus: Non venit ad summam pacem mentis, nisi qui magno strepitu, & toti-
 viribus collectis pugnauerit cum vitijs. Hinc Sanctus Hieronymus ait: Solue
 fariculum consuetudinis & inuiscati peccati, quo ligatus es. Si non potes sol-
 uere, rumpe: quod si nec rumpere, incide. Et item: Ejice quæ lacerant cor
 tuum; quæ si aliter non possunt auelli, etiam ipsum cor cum eis auellendum

est. Hinc ille Martyr, quem non vicerunt tormenta, cum eum cepisset mol-
 lire femina, linguam propriam momordit & linguolentam in os meretri-
 cis exipuit, vt voluptatem dolore temperaret. Hinc S. Benedictus proiecit se
 in v. pres & spinas sentiens primos motus libidinis, vt calores eius, dolore cor-

por & compelleret. Hinc Brenica se in fluuium proiecit. Alius per gestus, &
 modum edendi se stultum simulauit, vt veram insaniam superbix per falsas
 insanas effligeret. Sic & David. Item Psalm. 76. *Renuit consolari anima mea,*
memor sui Dei & delectatus sum, & exsurrexi, & d. fecit spiritus meus: Anticipa-

uerunt vigilas oculi mei, turbatus sum, & non sum locutus. Ecce quanta & quàm
 continua angustia poenitentis: de quâ etiam sequitur: *Et meditatus sum nocte*
cum corde meo, & exercitabar: Ecce frequentia laboris poenitentialis. Et scpe-

bam spiritum meum: scopâ poenitentix mundabam, vel scobeabam; scobes &
 fordes eijciendo, per poenitentiam purgabam: vel fodiebam spiritum meum
 fossorio poenitentix, quod figitur in altum, vt eijciantur nociua: quia & in-
 genuum qui volet ferere agrum, liberet eum prius fruticibus.

Vbi autem peccata sunt molita & inuiscata, opus est fossorio igne & ferro
 vel ventibam, præcipuè quantum ad vanam gloriam. Area ergo animæ
 prius tritanda est flagellis, post purganda scopâ, deinde mundanda foso-
 rio: deinde, ne paica, vel aliquod peccati vestigium remaneat, depuranda est

Mat. 3 ventiliabro ante aduentu iudicis, cuius ventiliabrum in manu eius. His quos quatuor virgis, ex quibus est flagellu pœnitentiæ, Ieremias quatuor verba reddit: 1. 10. Ecce confitiri te super regna, ut euellas priuam virgâ, destruas secundam, disperdas tertiam, desipies quartâ, & ita desipies & plumes. Duo posuit tantum verba ad salutem reficiendam, plantandam & consuevandam: quatuor ad ipsam acqui- rendam, quia hoc difficilior. Oportet etiam pœnitentiam esse fructuosam. Vnde: *Communis videretur, qui docuit vos fugere à ventura ira? Facite fructus dignos pœnitentiæ: ut scilicet qualitati & quantitati cuius respondet qualitas & quantitas pœnæ.* Item ad Romanos cap. 6. *Sicut exhibuistis membra vestra seruire inmunditiæ & iniquitati ad iniquitatem; ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem.* Augustinus: Tantum non dico spatio tem- poris, sed supplemento puræ confessionis, & fructuose satisfactionis, plus ta- men debetur iustitiæ quam peccato, sed humanum dico propter infirmitatem carnis vestre. Item Augustinus. Plus debet amari nunc iustitia misericordie, quam tunc iniquitas, quæ amara est; vt pro iustitiâ toleret & dolores, & con- temnat omnia, etiam mortem. Si autem plus amari non potest nunc iustitia, quam tunc amata est iniquitas, saltem tantum ametur nunc, quantum iniqui- tas tunc.

Ambrosius: Humanè dixit *fiat*, & non magis quod debuisset dici *facere*; sed non dixit, ne tunc fides quasi aspera & imperabilis tugeretur. Vt ergo *fiat*. Quosam agas pœnitentiam, accipe labores eius, vt cum Propheta contritus & afflictus dicas: *Domine non in ira, & in contumacia mea, in conterendo & conficendo, & laborem meum in satisfaciendo, & amitte vniuersa delicta mea.* Et iterum: *Propter verba labiorum tuorum, ego custodivi precepta tua.* Confice etiam tibi (vt *omni tempore vestimenta tua sint candida*), lachrymam, quo abluantur ex aqua la- chrymarum pœnitentis, & igne Spiritus Sancti excitante in te futurum bono- rum operum & lachrymas, & cinere mortificatione carnis; quia cinis & cilici- um arma sunt pœnitentiæ. Maxime enim in cibo & veste consistit labor pœnitentiæ & abstinentiæ. Vnde locustæ & cilicium sunt Ioannis Baptistæ: laccus, & panis cribrarius Hieronymi: Tunica & vepres Benedicti; scolarium & lachrymæ Arsenij, matula & quinque caricee Eulalij: nuditas, radices & herbe Peccatrici Egyptiæ: columna & vermes Simeonis. Dauid etiam, cum sibi annunciatum esset peccatum suum, descendit de solio, sedens in ci- nere & cilicio, non iudicans, vel aliquod opus Regium exercēs donec audiret à Domino per Nathan: *Trensusit & te Dominus peccatum tuum.* Postea tamen à filio suo propter reliquias peccati, non dico culpæ, sed pœnæ punitus est, & persecutionem passus, etiam à quodamlibet improperante. Timeas ergo tibi, & ad consilium Hieronymi dormias in sacco, vt præteritas delicias au- steritate vitæ compenses. Niniuite ad prædicationem Ionæ sederunt in cine- re & cilicio, à maximo usque ad minimum. Sed nec differas pœnitentiam.

Sicut

Sicut enim testatur Augustinus, Exspectans pœnitere vsque ad diem mortis, *Apud*
 raro se pœnitet. Tunc enim potius peccata cum dimittunt, quam ipse pec- *Aug. l.*
 cata. Exemplo etiam Latronis, pœnitentia si est vera, non est fera. Age ergo *de re-*
 pœnitentiam, dum visis, condignam & fructuolam; quod erit, si totius ille- *ra &*
 cebrose voluptatis blandimenta contemseris, si te vehementius per pœniten- *saluā*
 tiam exoruciaueris, si vberius fleueris, si largius pauperes sustentaueris, si cha- *pœnit.*
 ritate ardentius flagraueris, si piè, sobriè, & iuste vixeris. Tunc quidem præ- *o ser.*
 sumus de veniā, quia multus est Dominus, ad ignoscendum, & quia Creatorem *38. de*
 offendisti ingratus ei peccando, dicas: Quid retribuam Domino pro omnibus que re- *tempo.*
 tribuit mihi? Imò. priò reconciliare ei, & te ipsum ablatum restitue: pòit, *tr. 33.*
 reconciliatione & restitutione factā, dicas: Quid retribuam Domino pro omnibus *12. l. 1.*
 que tribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo. Sola *nom.*
 enim digna recompensatio est ab eo, etiam qui nihil peccauit, cum singulis *Luc. 13*
 sanguine reimpensatur, cui debemus omne, quod *Tit. 2.*
 Nectam tamen & spiritus sanguinem restituimus, sed nec modicam egimus pœni- *1. a. 55.*
 tentiam, quæ, quanta ut sit vera debeat esse, Ambrosius silentens ait: Pla- *P. 115*
 resituem seruile baptisam, innocentiam, quam veram egisse pœniten- *P. 115*
 tiam. *Ad. 17*
1. cor. 12
Lib. 2.
de V.
niā
pœnit.
cap. 10

CAPVT CXLVI.

DE CAUTE LA POENITENTIE.

Quam ut agas maxima cautela adhibenda est, scilicet, ut circumfusus &
 purgatus per confessionem de peccato, secundum Iosue præceptum, *1. 5.*
 moncas in eodem loco castrorum, donec perfecte saneris, quod fiet, si pa-
 nēm doloris & pœnitentie, cum silentio, extra strepitum turbæ, manducaue-
 ris, subrahendo te à spectaculis, consortijs, personis, & omni occasione pec-
 candi. Unde Hieronymus: Professis pœnitentiam, periculosa est præterita-
 rum voluptatum recordatio. Caro enim tenerrimè ad præteritas illecebras
 adspirat, spiritumque educum de Sodonis, respicere in Egyptum ad alia
 & pepones Pharaonis redire, hortando compellit. Quod ne fiat, abscondas
 cum Rahele idola Laban sub fimo. peccata sub stercorebus pœnitentiæ. h. *Genes.*
 non tantum peccata, sed etiam cum lib. omnia phylacteria idolorum fra- *30.*
 cturam sub thebentio confolis; hoc est, omnem circumstantiam & occa- *Genes.*
 sionem peccati, per memoriam crucis Domine, te ipsum mactando, sepelias; *35.*
 nec occasiunculā aliquā reciduium patiaris. Propter hoc etiam abscondas &
 sepelias Egyptium sub fabulo cum Moyse. Vitulum etiam conflatilem in *Ex. 1.*
 minutissimū puluerem redigas, ne memoria eius reficitur. Nihil etiam de *Is. 7.*
 anathemate Iericho, sicut infelix Achan tollas, sed totum concremes, concidi-

Pf. 84 neres, & tunc securus dicas: *Remissi Domine peccata plebis tue, sic poenitentis;*
ver. 3 *opera sunt omnia peccata: errum, & proieci post tergum omnia peccata mea.*

Hec autem cautela poenitentiae comitem habet fortitudinem adiunctam,
Ca. 117 de qua scripta. Vnde etiam dicitur: *Qui eluxit vinctos in fortitudine, tum edu-*
Pf. 67 *ceus, tum elucti, vel elucendi: quam, ut tibi in feras, animaduerte factam*
Iu. 11. *Abd. qui inflixit sicam in ventrem I glon Regis pinguisissimi tam valde, ut ca-*
3. *pulus ferrum sequeretur. Nec eduxit gladium, sed ita, ut percussisset, reliquit*
in corpore, statim, que per secreta naturae alui illius stercorea proruperunt. Hoc
autem fecit clauis diligentissime ostijs coenaculi & obrismatis serà. Infigis
ergo poenitentiae ferro ad pem peccatorum, & persequeris, usque scilicet ad
capulum & finem poenitentiae, toto scilicet tempore vitae, nec delittas, quous-
que sordes & circumstantiae peccatorum proruperint: & hoc facias clauis o-
stijs mentis, & omnium semitaru n & operum tuorum, ne per occasionem
peccati relabaris. Hoc etiam facias exemplo cuiusdam, qui (quasi quodam
gladio) voto intrandi claustrum, cum primò in infirmitatem carnis solitam
liberetur, se conuoluit, sic abstinens à conueto & inuiscato peccato. Et te
Ierem *gladio Domini leuante carnes contròdes, si secundum Euangelium vixeris,*
12. *quod tibi erit Crux & Martyrium.*

Ver. 17 Item de cautela poenitentiae Gen. ca. 19. *Noli respicere post tergum tuum, nec*
stes in omni circà regione, quacumque scilicet circumstantia, vel occasione pec-
cati, sed in monte saluum te fac. Item: De quantitate & acerbitate poeniten-
 tiae, quae equipollere debet igni purgatorio; aut enim Deus punit, aut homo.
 Si Deus, in igne Purgatorio, cuius leuissimi na poena grauior & acerbior est,
 quàm omnium Martyrum exquisitissima tormenta. Si homo, temporalis poe-
 na, quae equipollere debet Purgatorio pro posse hominis; quod fiet, si ignem
 tribulationis & acerbitalis poenitentiae pro viribus suis accenderit, ali quin
 insufficienter se punire, nec verè poenitere videbitur. Ergo rari verè poeni-
 tent.

Item: Quanta debet esse poenitentia, patet ex eo quòd maior & acerbior
 cruciatus, etiam in pari charitate, celeriore confert absolutionem in Put-
 gatorio; ergo & in poenitentia, quae ei equipollere debet. Ergo minus poeni-
 tet, qui minus cruciatur, licet parem habeat charitatem. Qui verò magis cru-
 ciatur celerius liberatur à poena peccati, & ita in hoc casu, scilicet poeniten-
 tiae, Deus deletatur in cruciatibus hominum, qui tamen maiori cruciatu non
Lu. 13 merentur maius premium, sed celeriore liberationem. *Eddis ergo circa arbo-*
2. *rem tuam & mirtu stercorea, & sordes poenitentiae, ne securi appressa iam ad*
radicem, excidatur.

Contra molliem & delicias carnis praeteritas, dormias in sacco: Somnos
 nimis vigilijs multis cures: gastrimargiam ieiunio releus, ebrietatem siti
 arefacias, licque contrarijs contraria cures, & dicas: *Sicut mensa igni, amore*
 male

malè accedente; & suffossa, timore malè humiliante, ab increpatione cuius *Ps. 79.*
tui periturus. Sic è contratio; *Inconsa igni*, non tantum charitatis, sed & tribu-
lationis poenitentialis bene accedentis, & suffossa timore diuino bene hu-
miliante, a misericordia tua saluabuntur & exsultabunt. Sicut enim ferrum *Ps. 30.*
igne & malleo purgatur, sic induratum & inolitum peccatum tribulatione &
flagellis. De sic autem purgato & poenitenti, ait Dauid: *Respndit ei*, id est, Do-
mino, *in via virtutis sue*, pro posse suo poenā temporale æquiparans igni pur-
gatorio, & idcō, quia in corde suo habebat iugiter memoriam mortis & pau-
citatem dierum & breuitatem vitæ, quæ, vt in corde iugiter figuratur, orans
subiicit: *Pauca dierum meorum nuncia mihi*, id est, fac vt semper breuitatem
vitæ meæ habeam in mente.

CAPVT CXLVII.

DE BREVI-TATE TEMPORIS VITÆ HVMANÆ
SEMPER HABENDA IN CORDE.

DE huius autem breuitate vitæ semper habendā in memoria, vt poeni-
teas, ait Dauid *Plalmo 38* *Notum fac mihi domine peccatum meum. Ps. 102. Vers. 3.*
vt illam semper habeam in corde; & numerum dierum meorum, quæ est, vt sciam
quid desit mihi. Ecce mensurabiles præfusi dies mei, & substantia mea tanquam
nihilum ante te, respectu æternitatis tuæ. *Terunt amen amara, a diuitiis omnium Ps. 38.*
homo viuens. *Terunt amen in imagine pertransit homo;* Et nunc quæ est expectatio
mea, Nonne Dominus? & substantia mea, non caduca, sed permanens in sæcu-
culum, apud te est.

Item Philosophus: Omnis dies, omnis hora quæ non nihil sumus ostendit, & *Ps. 73.*
aliqui arguunt, eo recenti a limonete fragilitatis potestati et incos, tamen æterna
meditationes, respicere cogit ad mortem. Quam stultum est, erat em disponere,
nec crastinum quidem diem cum nec crastini sis Dominus. O quanta dementia
speculogus inchoantium, dicentiumq; id. Emam, æstificabo, credam, exi-
gam, honores geram, tum domum lassam & plenam senectutem in otium re-
feram. Omnia mihi crede sceleribus dubia sunt: nihil sibi quicquam debet de
future premittere; id quoque, quod tenetur, per manus exit; & ipsam, quam
premitus, horam casus incidit. Ergo sic semper sume nos animam tãquam
ad extremum vertamur. Item Hieronymus: Qui est vita præfatus, mundus,
& iocunditas temporalis summus, vmbra, spuma, fauces. Philosophus: Bre-
uis & non vera voluptas. Seneca: quia, *Dormierunt somnum suum, & nihil Ps. 73.*
inueniunt omnes viri diuitiarum in manibus suis. Spuma, quia igitur triduat
febris dispergitur & dissoluitur. Vita humana tabidior est aranea: Vnde & *Ps. 143.*
Tabescere fecisti sicut araneam animam meam. Vmbra, quia, *Dies eius sicut vmbra Ps. 143.*
bra præterijt. Et Poëta.

Nos levis umbra sumus, nos actus turbine fumus:

Nos agri fenum, primum caro, postea; cenam.

1re 4. Fumus, quia vapor ad modum parens, sicut ait Iacobus. Et David: Recordari
Ps. 102. *tu es, qui pulvis sumus, homo sicut fenum, dies eius tanquam flos agri, sic efflorescit.*
Ps. 36. *dit. Et item: Tanquam fenum velo iter arescit, & quem admodum olivæ arbor.*
Is. 39. *Barum cito decident: quia, ut mane transeat, effugere & latere, invidet & arescit.*

Item Poëta Ovidius:

De Re-
med.

Singula de nobis anni prædantur euntes,

Qui non est hodie, cras minus aptus erit.

Amor.

Item: ex Apologico licet instrui. Duo in amicitia confederati con-
traxerant, quod prior ex illis ditatus & promotus, reliquum statim subima-
ret. Promotus est unus eorum. Statim accessit alter ad eum, petens ut ditare-
tur & exaltaretur. Qui, dum pararetur cœna, spaciatur euntes, alter alterius
arte magicâ oculos perstrinxit, ad eum ut iam videretur sibi, quod in Metrope-
litanum & Patriarcham eligeretur, & traheretur cum pompâ multâ, & mag-
cis instrumentis inthronizaretur. Postea socius eius illi aperuit oculos, su-
trahendo artem magicam, inuitavitque eum ad cenam lautam iam paratam.
Cui ait: Quare me a tanto gaudio subtraxisti? Si verum existisset gaudium,
nec omnibus civitibus Græcis compararem illud. Cui alter: Sed & illud, magis
quam verum, debes eligere. Illud enim licet imaginarium, verius est gaudio
& felicitate præsentis. Vtrumque enim caducum & transitorium. Illud, sicut
hoc, nulli amaritudine respersum est: nullum peccatum, vel non tantum
subrepat. Magis ergo eligi debet quàm hoc. Sicque utriusque persuasus est con-
temtus mundi, ad eum ut statim ad Ereum, vel Claustrum conuolaret.
Item: Pro lauta cœnâ vnius noctis nullum dispendium famæ, nullum dedo-
cus, nullum periculum vel iniuriam corporis patereris; sed tota cœna præse-
ntis vitæ, respectu futuræ nulla est: & cœna vnius noctis aliquid est respectu
cœnæ præsentis vitæ. Ergo ne amittas futuram, pro vitibus vitare debes omne
per quod amittitur. Sollicitus ergo per penitentiam & contemptum mundi stu-
deas conservare thesaurum tantum latentem in vasis fictili, quem ad tantam
beatitudinem & cenam creavit Dominus. Item Cice: *Idcirco erunt homines*
Ca. 13. *quasi nudes matutina & sicut ros instans, sicut palus turbida, sicut*
ex arca, & sicut fumus ex fumario. Item Is. c. 29. *Et erit quasi pulvis tenuis multi-*
Ps. 35. *tudo ventilantium te & sicut favilla; extrahens, & sicut somnium visionis nocturnæ.*
Vnde David: *Vidi impium superexaltatum: transiit & ecce non erat: cuius loci*
non est inventus locus eius, sed erant singula milenia temporis singulis arenis
maris compares, & continues, adhuc tempus finem consequetur, quia certus
est numerus arenarum.

Constat itaque omne tempus quod exagitari potest punctum horæ, &
brevisimum esse respectu æternitatis. Quomodo igitur in tantâ tempore
breuitate

Breuitate animam, quasi sub iactu alæ ponis, non agens poenitentiam? Sed nec aude nus, nec possumus causam nostram inductare, siue proprio arbitrio iudicis. Quomodo autem reddituri causam & rationem de omnibus operibus nostris æterno iudici differimus, & procrastinamus poenitere, & bene agere, maxime cum comminetur nobis, quia, *sicut sur in nocte veniet*: cum exhortando dicat: *Ambulate dum dies est, ne vos tenebra comprehendant*.

Item Hieronymus: Mandus, & omnis flos eius, & delectatio, quasi *lenticula refa* est. Respicere ergo fili. Noli vendere ius & dignitatem primogeniture, benedictionemque paternam pro lenticula refa. Item Gregorius: Transitoria & brevis est voluptas fornicationis, sed perpetua est poena fornicationis. His omnibus incuti potest nobis timor, quo amplius festinemus agere poenitentiam.

Item: David deplangens breuitatem vite humane Psalmo 72. ait: *Quomodo facti sunt in desolationem, subito defecerunt, perierunt propter iniquitatem suam. Velut somnium surgentium Domine in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges*. Ob hoc diues quidam, vt voluptates suas amaret, quasi eis hæmum imponendo, dum pranderet habuit famulum qui ei diceret: *Memento mori tu*. Optima enim Philosophiæ dispositio est, assidua mortis meditatio. Et Philosophus ait: Quem mihi dabis, qui aliquod pretium temporis ponat, qui dicat: æstimet, qui intelligat se quotidie mori? In hoc enim saluamur, quod in æternum non prospicimus. Magna enim pars eius iam præterijt. Quæ quæ ætatis retro est, mors tenet.

Omnes ergo horas complectere; sic fiet, vt minus ex crastino pendeas, ut hodierno manum inieceris. Quomodo ergo miser omni hora domuitæ non disponis? Quomodo infelix nixter mortem oculis tuis non anteponis? Cogita iam esse mortuum, quem de necessitate si esse mortuum n. Sed & poenitentia tua iam in te perijt, mortua est in te adolescentia, recessit iuuentus, iam senectus te cruciat. Senium imminet, vt extinguat & sepeliat. Scito quod clepsydra non tantum vitium stillicidium exhaurit, sed & orone quod ante exilaxerat: sic nec mortem vitium tantum vite hora claudit, sed perficit & consummat. Etenim hunc ipsum diem qua viuimus, cum morte diuidimus. Item Hieronymus. In hoc maxime deprehenditur fatuitas nostra, quod cum damnum temporalium rerum statim sentiamus damnum, & detectum corporis & membrorum non sentimus, vt patrefactionem, commotionem & casum dentium.

Vigiles sumus in damno annone sentiendo, lethargici & stupidi in periculo anime cor si lerando & vitando. imparati nec solliciti venientes ad nundinas Regi celestis, recedere timentes ad temporales nundinas non nisi preparari & solliciti munitione cessant, quibus caduca mercemur. Serui ergo pigri & pessimi mercatores, cum felici commercio pro terrenis celestia commu-

Matr. commutare debeamus: Quomodo Patrifamilias dicimus: Domine duo, vel
29. quinque, talenta tradidisti mihi, ecce alia duo, vel quinque, superlucratus sum, non
dantes pecuniam Domini ad iuram, at tequam reddituri sumus de ea rationem?
Item: Cum conductus sis in vineam Domini excolenda Sanguine Agnitionis
Matr. maculati, Quomodo in undecima hora istas otiosos? Saltem & in nouissima
20. hora operare, Sciens, quia primam, tertiam & sextam otiosus & sine fructu
transieris. In qua hora te esse credis? Cur modicum expectas? Iam tibi forte
præseas. Et hora nouissima, ut iam veniat Dominus, & pulset ad ostium tuum,
dicens: Aperi, aperi. Pro breuitate igitur vitæ humanæ poenitens iugiter ti-
mendo cum Ezechia dicat: Ego dixi: in dimidio dierum meorum vadam ad por-
Isai. tas inferi. Quasiui residuum annorum meorum: dixi, non videbo Dominum Deum
38. in terra viventium. Non adficiam hominem ultra, & habitatorem quietis. Gene-
ratio mea ablata est, & conuoluta est à me, quasi tabernaculum Pastorum. Preclusa
est velut a taxente vita mea, dum adhuc ordire succidit me, de mane usque ad ve-
speram finies me. Sperabam usque ad mane, quasi leo, sic contriuit ossa mea. De ma-
ne usque ad vesperam finies me, sicut pullus hirundinis sic clamabo, meditabor ut co-
Ps. 14. lumbe, &c. Dicat etiam, quia: Viri sanguinem non dimidiabant dies suos. Inchoa-
P. 83. tio tamen veræ poenitentiae, quasi dimidiatio dierum est, quia: Melior est dies
ver. 11. unus in atrijs tuis, & poenitentis, super millia, existentis in peccato. Quidam ta-
men ad literam hic inchoant dies suos, quidam dimidiant Deo, quidam ter-
minant, quidam perficiunt & consummant. Item Iob cap. 7. Militia est vita
hominis super terram. Item cap. 14. Homo natus de muliere, breui viuens tempore
repletur multo miserijs. Idem cap. 20. Hoc scio quod laus impiorum brevis sit, &
gaudium hypocritæ ad instar puncti, qui quasi sterquilinum in sine perdetur. Et in-
fanti: Sullimati & confortati sunt diuitijs, & lussus, quorum paruuli tenent tympa-
num & citharam, & gaudent ad sonitum organi. In bonis ducunt dies suos, & in
puncto hora descendunt ad nouissima inferni.

CAPVT CXLVIII.

DE ACCELERANDA POENITENTIA.

Luc. 9. **F**aciem habet euntis in Ierusalem, qui iugiter habet in corde breuitatem hu-
Matr. manæ vitæ, memor illius verbi Domini: Orate ne sit fuga vestra hyeme.
24. vel sabbato; hoc est tempore senectutis frigescentis, vel sero, vel tempore
ver. 10. quietis, quando quiescendum est, post iudicium scilicet: sed magis: dum vi-
Isai. 12. cem habetis credite in lucem; ut scily lucis sitis. Poenitemini & satisfacite pro pecca-
Act. 3. to tempore seminandi, dum vitales carpitur auras. Lutes ibant & siliabant mi-
Ps. 125. lentes semina sua. Tempore enim suo metent.
Gal. 6. Verū: Qui parce seminat, parce & metet, & qui seminat in benedictionem & bo-
2. Co. 9. nis bonibus
Ver. 15.

horibus poenitentialibus, de benedictionibus & meret vitam eternam. Acceleranda est igitur poenitentia, & toto tempore vitæ agenda, præsertim exemplo Noë, qui centum annis fabricauit Arcam. in qua se à morte temporali, & a 1 horam saluaret. Quamto magis arcam, id est animam tuam, pro quâ mortuus est Christus, toto tempore vitæ debes præparare, & cum maiori sollicitudine intus in corde, (ad te, & Deum) & extrâ in opere (ad te, & proximū) bitumine charitatis indissolubili linire debes propter æternam mortem vitandam? Sed nec cessandum est à linitione eius propter opprobria, & contumelias vizinorum & parentum. quemadmodum nec Noë cessauit à fabricacione Arcæ. Sicut enim exhibuisti membra vestra, & quanto tempore, seruite immunditie & iniquitati, ad iniquitatem: sic & tanto, &c.

Gen. 6.

Rom. 6
ver. 19

CAPVT CXLIX.

DE SEPTEM CAUSIS ACCELERANDÆ

POENITENTIÆ.

De prima Causa.

Sunt autem septē causæ, propter quas præcipuè acceleranda est poenitentia. Prima est consuetudo peccandi, quæ quis difficile auelli potest; cuius vltus desinitur ægè: quia consuetudo maximum vinculum importat, quasi altera natura: Et

*Quo semel est imbuta recens seruat odorē
Testa diu.*

Horat.
lib. 1.
epist. 2.

Namque est remedio locus, ubi quæ fuerint vitia mores sunt; Facile est autem ad consuetam reuerti, & difficile auelli potest à consuetudine, cuius vltus multo detinuit tempore, & magnâ placuit voluptate.

Vt canis à corio non extirpabitur vincto,

Horat.
lib. 2.

Sic nec assuetus peccare à peccato. Qui enim premitur lapide consuetudinis peccati, quatrduanus fiet cum Lazaro, sed: *in tenebris & umbrâ mortis*, *vinctus in mendicitate & ferro*, id est, ferrâ, durâ, & vix dissolubili consuetudine. Hieronymus: Vix potuit (populus Israël) in deserto obliuisci lautioris mensæ, & Ægyptiacæ, peponum, voluptatum scilicet, & mille turpitudinum perpetratarum. Viscosa enim est inoluta consuetudo, & praua. Vnde Ierem. cap. 13. Si mutare potestis Æthiops pedem suum, aut Pardus varietates suas, & vos poteritis benefacere cum didiceritis malum, studio & consuetudine. Idem ca. 8. Dicit Dominus: Nullus est qui agat poenitentiam super peccato suo, dicens: Quid feci? Sed omnes conuersi sunt ad cursum suum, quasi equus in impetu vadens ad prælium. Idem cap. 9. Docuerunt linguam suam loqui mendacium, ut inique age-

Serm.
Sat. 5.
lib. 11
Ps. 106
10.

Per. 23

lo subiicimus. Infidiae enim nobis sunt vndique, & à multiplici hoste.

Quantum periculum est: quod & si tibi diu aegrotanti detur spatium deli. *De 4*
berandi & poeniten li, tamen absorptus à morbo, præ acumine eius, totus *can.*
morbo feruus & intendis, non poenitentiae; adeoq; te omnis in hoc es, quod
præ exigis & vocas Medicum corporalem quàm spiritualem: plus gaudes de
aduentu Medici quàm Confessoris. Vnde:

Ha! quàm sollicito quisque labore,

Occurrit medico carnis amore.

De morbis anima nulla querela,

Egressam sequitur tarda medela.

*Hilde
bertus
Coen.
in In-
cendio*

Hieronymus: Age ergo poenitentiam dum sanus es, dum peccare potes, vt ex
amore, & non timore, videaris poenitere, & peccata relinquere, non ipsa te.
S. egrotas, quomodo scis quod verè poeniteas? Hieronymus: Vix aliud potes
cogitare quàm sentias. Iluc enim tota mentis rapitur intentio, vbi est vis do-
loris. Delicata autem res est poenitentia, & quieti animi, & tranquill: non
vult alij occupari & impediri. Nec mirum. Quippe negotiola nostra, vt be-
ne pereant, temporis diuturnitatem & oportunitatem exigunt, amotis
obstaculis, & alijs curis. Et cum omnem horam debuerimus Deo, Quo-
modo tantum vna hora victuri totum soluimus? Non erit namis actio iudicis
contra nos, nec eam potest inopia debitoris excludere, cum toto tempore vi-
tae fuerit soluendo.

Quantum periculum est, existente verà poenitentia licet serà, quod non *De 5.*
precauimus ignem purgatorium, quem precauisse debueramus, qui grauior *causa.*
est exquisitissimis Martyrum tormentis, scientes quod, aut Deus punit, aut *Heb. 10*
homo, & quod horridum sit incidere in manus Dei viuenti. Ergo: Erubescant *p. 6.*
& conturbentur vehementer omnes inimici mei, conuertantur & erubescant valde
velociter.

Sexum non est difficultas verè poenitendi. Vnde Ambrosius: Plores inueni *De 6.*
baptismalem innocentiam seruasse, quàm veram poenitentiam egisse. Facilius *causa.*
est sanitatem habitam conseruare, quàm amissam restituere. Hoc enim non *Lib. 2.*
nisi per amaras potiones, ignem, flammam & ferrum perficitur. *de vni.*

Septimum est amaritudo & erubescencia cor fitiendi peccatum excoitate *poenit.*
cum omnibus circumstantijs suis coram Sacerdote. Vnde Apostolus: Et nunc *c. 10.*
quem fructum habuisti, in quibus nunc erubescis? Sic, sic per amarum poculum *De 7.*
confectionis peruenitur ad gaudium salutis. Sed vbi est, qui sibi perizomata *causa.*
non faciat cum Adam, excusans peccatum suum, vel in substantia eius, vel in *Rom. 6*
alia circumstantia quam erubescit confiteri? Vbi est? Et laudabimus eum, *Greg.*
Propter hæc & multa alia abstinendum esset à peccato pro viribus nostris. *Eccl..*

vindictam. Item Ioannes Baptista, Matt. cap. 3. Progenies viperarum, quis dicit
 vos fugere à ventura ira? Facite fructum dignum penitentiae. Et ne cunctis dicitur hanc
 vos. Patrem habemus Abraham, de cetero altaris sumus: tunc patrem Demetri &
 Sacra Scriptura inter vos: Dico enim vobis, quoniam potestis esse filii Abraham
 ipsi suscipite filios Abraham. Iam secum adducit artem populi. Omnis arbor,
 quae non fecerit fructum, vinum excidetur, & in ignem mittitur. Scilicet etiam
 duram cum Senatoribus terre, cuius ventilabrum in manu sua, & per mundatili
 aream suam, & congregabit triticum suum in horreum suum; paleam autem, & ^{31.}
 zanta, comburet igni inextinguibili. Item Abacuc cap. 3. In fremitu concubitus
 terram in furoribus superas gentes: quia quis mentis est, vel quis potest in
 tuam diuinitate? Vel: quis potest durare cum ardore sensus? Quia non
 potestatem ira tua? Pro hoc furor & ira amouendis oras Propheta, ait: Do
 mine ne in furere tuo, aeterni supplicij, arguas me, puniendo: neque in ira tua,
 ignis purgatorij, corripas me, quod minus etiam est purgando: Sed ^{ver. 1.}
 hic seca.

Item Sophonias cap. 1. Vox clamoris à prima porta, hoc est, à visu conscientie
 timor damnantis eos, & ululatus à secundis, hoc est, à porta auditus, audientibus
 illis hanc vocem terribilem: Ne maledicti. Et post, Conuulsio magna à cellis.
 Quia enim non habuerunt visum & auditum, sensus ad peccandum
 strictus & minus peccantes, sed portas, dilatando hos sensus ad peccandum
 non habebunt illos sensus in poena, ut arguas & modicos patiantur poe-
 nas, sed portas, ut late & amplè torqueantur. Item: Ignis gehennae & sa-
 in iuramento meo, & ardeat usque ad inferni nouissima. Item: Eluet super peccatores
 laqueos ignis in presenti peccata, quibus velut funibus ligati, mittentur in te-
 nestas exteriores: Et ignis gehennae & sulphur, id est factor peccatorum, &
 natum infernalium erit pars calicis, id est, poenae eorum: quia in his partialiter
 punientur, quorum quantitas & qualitas non possunt explicari nisi partialiter,
 vel punientur partialiter, quia minus quam meruerunt.

Item Parabolarum cap. 19. Paratae sunt derisoribus, id est, contemnentibus
 diuina mandata, iudicia damnationis, & mallei percutientes stultorum corpori-
 bus: quia, ut ferrum candens ita & in incude malleis verberabuntur & per-
 cutientur. Nunquid ergo deficient in poena? Absit: quia sicut oves in inferno
 positi sunt, quibus lana attonsa, alia succrescit. Mars depascet eos. Crescent enim
 ad poenas, sicut summitas virgae, vel herbae ab oue depasta nihilominus cres-
 cit. Item ad Hebraeos cap. 10. Terribilis autem quaedam expectatio iudicij, & ig-
 nis gehennae emulatio, quae consumptura est aduersarios Dei. Item Iob cap. 10.
 Quare de vitula eduxisti me? Qui vitam consumpsit esse, ne oculus me videret.
 Fuissem quasi non essem, de viro transiit ad tumulum. Nunquid non paucitas
 dierum meorum finietur breui? Dimitte ergo me, et plangam paululum dolorem meum,
 antequam vana, & non reuertar, ad terram tenebrosam, & operam mortis caligine.

Terram,

*Terram, miseria & tenebrarum, ubi umbram mortis, & nullus ordo, sed semper-
nus horror inhabitat.*

*Item: Si reum Regiæ Maiestatis, quamvis humanis legibus plecti capite
sanctum est. Quis tamen contemnit diuinam omnipotentiam? Para-
git montes & iungunt; & tam timendam maiestatem audet irritare vilis pul-
uiculus, vno seu illo dispersendus, minimeque reconciliandus vel reco-
gendus? Ille, ille timendus est, Qui postquam occiderit corpus, potestatem habet
mittere in gehennam. Paveo gehennam, paveo iudicis vultum ipsis quoque
tremendum Angelicis potestatibus. Concresco ab ira potentis, a saepe fur-
ru eius, a fragore iugis mundi, a conflagratione clementorum, a tempestate vani-
tatis, a voce Archangeli, & verbo aspero.*

*Contremisco à dentibus bestie infernalis, à ventre inferni, à rugientibus pre-
piratis ad esum. Horreo vermem rodentem & ignem torrentem, fumum &
ardorem, & torporem, sulphur, & spiritum procellarum. Horreo tenebras este-
riores. Quis tibi capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, vt pro-
ueniam illecebris, sletum & stridorem dentium, & manuum pedumque de-
vincula, & pondas catenarum prementium, stringentium, videntium, accen-
sumentium? Heu me Mater mea, vt quid me genuisti, filium doloris, filium
amaritudinis & indignationis, & plorationis æternæ? Cur excipis in genibus,
cur lacrimas videris, natus in conuersionem & cibum ignis? Qui sic afflictor, leni-
sum proculdubio recuperavit, timidi quoque & verecundi currit ad confes-
sionem, quæ omnium peccatorum maculae deleantur. Sed dices: Non possum
ita ieiunare, flere, continere, & huiusmodi. Cui respondetur: Debe-
tamen velis nolis, & de necessitate in inferno ab his abstinere. Hæc ergo
preueni, vt manduces panem in regno Dei. Item: Ex picturis, in quibus ani-
maduertere potes peccatis similibus deberi conformes poenas, hominesque in
membris puniri in quibus peccauerunt: Alium in genitalibus vri, aliū in lingua,
aliū in palato alij oculos erui, alij pedes truncari, & vinciri, & huiusmodi. Pa-
tres etiam in filios insultare, eisque exprobrare, se causâ eorum peccatorem &
foeneratorem extitisse & ideo in eos insurgere, vultusque eorum dentibus &
unguibus lacerare. Et è contrario filios insurgere in Patrem, eisque sub di-
logo exprobrare illum materiam dedisse sibi rapinæ, & detentionis rei
alienæ.*

*Item: Beda de quodam Patre familias religiosam vitam cum domo sua in
Britannia minore ducente. Qui infirmitate corporis tactus, demum primo
ne & tempore defunctus est. sed diluculo reuiuiscens, ac repente rediens
omnes, qui corpori sientes adfederant timore percussos in fugam conuer-
tens præter uxorem quæ eum plus cæteris dilexit. Quam pauidam consolans, ait:
Noli timere quia iam verè surrexi à morte, qua tenebar inter homines, ita
vivere permixtus, ita tamen, non vt antè, sed multum dissimiliter vitam. Is sta-
tim*

tim oratorium petens, & ab oratione deinde rediens in domum, omnem substantiam in tres diuisit portiones, è quibus vnā coniugi, alteram si ipsi tradidit, tertiam sibi referuans statim pauperibus distribuit. Nec multò post saeculi consummatus, ad Monasterium iuxta flumen suum peruenit, acceptāque ransā locum secretæ mansio- nis quā ei prouiderat Abbas intrauit. Ibi q̄ usque ad diem mortis in tantā mentis & corporis contritione durauit, vt aulicūm, quæ alios laterent, vel horrenda, vel desideranda vidisse, etiam lingua sileret, vita loqueretur. Narrabit autem sic quod viderat.

Lucidus, inquit, adpectu, & clarus erat indumento, qui me ducebat. Cum autem tacite incederemus, deuenimus ad vallem latam, longam, & profundam, habentem in vna parte ignes feruentissimos, & stridulos: in altera omne genus frigoris niuium, grandinis, & pruinarum. Tunc ceppi cogitare quod infernus esset. Cui cogitationi meæ dux meus respondens: Non est, inquit, hic locus inferni, vt tu putas, sed locus purgatorius, in quo animæ purgandæ, fatigatæ igne, proficiunt in medium inferni frigoris, & vice versa. Cum autem paululum me in interiora duceret, vidi ante me loca tenebrosa, & quasi tenebras palpabiles. Vbi, quasi de quibusdam puteis, vidi globos futilium cum fumo adscendere, & fœtore ebullente, & emissio; item gl. bos illos relabi in profundum vicissim. Cumque paululus paulisper ibi consisterem, incertus anid agerem, vel quod me verterem, iudio post tergum sonitum innatissimū fletus & eulatus, simul & cæclatuum crepitantem, quasi vulgi indocti capitis hostibus insultantis. Consi seroque turbam malignorum spirituum exultantis insultantium, animaliumque tres ad infernum trahentium: è quibus, vt dignoscere potui, quidam erant atrolus vt Clericus, quidam laicus, & quædam femina. Sicque cum eis descenderunt in puteos. Interea spiritus quidam ascenderunt de abyssu flammivomâ, habentes oculos flammantes, de ore & naribus ignem patridum efflantes, qui forcipibus igneis nitebantur me comprehendere, sed non præualuerunt. Apparuit enim mihi dux meus cum fulgore, quasi stellæ nascentis, semperque crescentis inter tenebras. Eductusque in lucem apertam, vidi ante nos murum per maximum, altum & longum sine termino, non habentem ianuam, vel fenestram, vel adscensum: in cuius summitate, nescio quo ordine, statim foimus. Et ecce ibi campus latissimus plenus flagrantia vernantium flosculorum, & splendore lucis inenarrabilis, in quo erant innumera hominum Albatorum conuenticula, sedesque plurimæ & lætutium agmina. Tunc ceppi cogitare quod regnum celorum esset, de quo saepe audieram. Cui cogitationi meæ respondens dux meus: Nō est hoc, inquit, regnum celorum, vt autumas, sed Regio Spirituum Sanctorum: nondum tamen tantæ peritæ gloriæ, vt in regnum celorum statim mererentur intrare. Puteus tamen flammivomus, quem videris, os ipsum est gehennæ, a quem qui semel ceciderit, nunquam inde exiit. Tu autem qui

nunc ad homines reuertens, studeas magis in simplicitate & rectitudine viuere, vt inter hæc, quæ cernis agmina lata in æternum viuas. Delectatus autem suauitate & loci de core, conforti. quæ Sanctorum, multum delectatus sum reuertendi corpus, nec tamen ductorem aliquid rogare audebam. Sed inter hæc, nescio quo ordine, repente me inter homines viuere cerno.

Narrabit autem visiones suas non curiosis & indoctis, sed Religionis, etiam Regi * Wilfrido viro religioso, victitans vsque ad diem mortis in pane er-
 * forte
 A. p. i.
 do. brario, tenu quæ dietâ, intrans illam quodidie, sæpè etiam congelitum ob
 carnis castigationem, in quo preces & orationes fudit Domino. Cui cum obij-
 ceretur, quare tot se miseris & frig. vrbis assigeret, respondit: Vt caueam
 maiora quæ vidi. Sicque exemplo sanctæ conuersionis suæ multos prouo-
 cauit ad penitentiam. Item Hieronymus ad Ilodorum: Veniet, veniet illis
 i. Cor. illa, in qua corruptibile hæc induet incorruptionem, & mortale hoc immortalita-
 tem: Beatus seruus, quem Dominus inuenerit vigilantem. Tunc ad vocem tubæ
 Luc. 12. pauebit terra cum populis, tu gaudebis. Inleuato Domino, lugubre mun-
 dus immugiet, tribus ad tribum pectora ferient, potentissimi quondam Re-
 ges nudo latere palpitant. Exhibebitur cum prole suâ verè tunc igneus
 Iupiter, adducetur & cum suis stultus Plato discipulis: Aristotelis reg. inepta
 non proderunt. Tunc rusticianus & pauper exsultabis, tibi b. & dices: Ecce
 crucifixus Deus meus. Ecce index, qui obuolutus pinnis in præsepio vagit.
 Hic est ille operarij, & quæstuarie filius: hic, qui matris gestatus sinu, homi-
 nem Deus fugit in Ægyptum: hic vestitus coccino, sentibus coronatus. Ille
 Magus, dæmonium habens, & Samarites appellatus à blasphemis. Cerne ma-
 nus, Iudæe, quas fixeras: cerne latus Romane, quod foderas. Videte cor-
 pus, an idem sit quod dicebatis clam nocte sustulisse Discipulos. Vt hæc
 tibi, Frater, dicerem, tua me compulit dilectio, & vt te gaudijs his interire
 contingat, laborem, qui nunc durus est, aggredere.

CAPVT CLI.

DE GAUDIO, ET PRÆMIO BEATITVDINIS

ÆTERNÆ.

De
 uirgi-
 nis. H Hieronymus in fine Epistolæ ad Eustochium describens gaudia & præ-
 sentis laboris ante oculos tuos pingere mercedem, quam nec oculus vidit, nec
 seru. auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Qualis erit illa dies, cum tibi Maria
 i. Cor. Mater Domini choris occurreret comitata virginibus, cum post rubrum mare
 2. submerso cum suo exercitu Pharaone, tympanum tenens, præcineret respor-
 i. xod. sus: Cantemus Domino, gloriøsè enim honorificatus est: equum & adscensorem
 15. prorsus

proiecit in mare? Tunc Thecla in tuos brachia volabit amplexus: tunc & ipse sponsus occurret, dicens: Surge, veni proxima mea, sponsa mea, columba mea; *Cāt. 2.* quia ex hinc transiit, in uerba dei, & recepit sibi. Tunc & Angeli mirabuntur & dicent: Quæ est ista proposita, quasi diuina, pariter ut luna, et claret ut *ib. 6.* sol, melius te vitæ, & Regine iudicabit, & concubina predicabit. Hinc & alius castitatis chorus occurret. Sara cum nuptis veniet: Elia Phanuelis Anna cum viduis. Erunt in diuersis gregibus cæcis & spiritus, Matres tuæ. Lactabitur illa quod genuit, exsultabit illa quod locuit. Tunc verè Dominus super Matrem animam adscendet, & cælestem ingredietur Ierusalem, tunc paruuli (de quibus in *Isa. 8.* Itaque Saluator effatur: Ecce ego, & pueri mei, quos mihi dedit Deus) palmas victoriæ subleuantes, consono ore cantabunt: *O sanna in excelsis. Benedictus qui venit in nomine Domini, O sanna in excelsis.* *Matt. 21.*

Tunc centum quadraginta quatuor millia in conspectu throni & seniorum tenebunt citharas, & cantabunt canticum nouum: Et nemo poterit dicere canticum illud, nisi numerus distinctus. Illi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquiti: virgines enim permanserunt. Illi sunt, qui sequuntur Agnum quocumque vadit. Quærens cumque te vana sæculi ambitio delectauerit, quotiens in mundo videris aliquid gloriosum, ad paradysum mente transilicende: Illi esse incipe quod futura es, & audies à Sponso tuo: Pone me sicut umbraculum coram tuo, si autem signaculum in brachio tuo & opere pariter, & mente munita, clamabis, & dices: *Ad ius malitiae non poterunt extinguere charitatem, & flamma non cooperient eam.* Item Hieronymus in fine epistolæ ad Demetriadem: Considera, queso, magnitudinem præmij tui, si tamen considerari potest quidquid immensum est. Post abscissum animæ, post interitum carnis post fauillas & cinerem, in meliorem statum virgo reparanda es. Mandatum corpus terre, in cælum eleuandum est: mortale tuum immortalitatis honore immutandum est. Post hæc, Angelorum donanda es consortio, regnum accipitura cælorum, & in perpetuum mansura cum Christo. *Cāt. 8.*

Quid igitur retribuas Domino pro omnibus quæ retribuit tibi? Quid remuneratore tanto dignum facies, aut quem laborem putabis durum, cuius tanta sunt præmia? Vnde Apostolus: Nulle sunt condigne passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Et item: Hæc momentaneum passionis, æternæ gloria pondus operatur in nobis. Tu ergo, cui aduentus Christi dierum non est, quæ mediatio est, cui pro conscientie puritate, Domini est optanda præsentia; quæ consummationem sæculi, quasi certum præmij tui tempus expectas, exultationem de illo die capies, non timorem. Tunc enim tu Sanctorum mixta choris & Sanctis comitata, Virginibus, in amplexus Sponsi obuiam subuolabis. & dices: *Inueni quem quæsiuit anima mea.* Nec vilius temporis iam separationem timebis, quæ semel immortalitatis gloriæ & incorruptionis splendore donata es, cum Christo semper regnatura, Apostolo dicen-

1. Theſ. 4. Quoniam & ipſe Dominus in iuſſu, & in voce Archangeli, & in tuba Dei deſcendet de celo, & mortui, qui in Chriſto ſunt, reſurgent primi. deinde nos qui viuimus qui reſidi ſumus, rapimur cum illis in nubibus obuiam Chriſto in aëre, & ſic ſemper cum Domino erimus: heredes quidem Dei, coheredes autem Chriſti. Hęc ſit igitur tua cura ſemper, hoc ſtudium, hęc iugiter in corde virginis voluuntur in his totius ſæculi verſetur labor, in his etiam ſomnus noctis reponatur in hęc annuuntis exultet. Nullus labor durus, nullum tempus longum videri debet, quo gloria æternitatis acquiritur.

CAPVT CLII.

DE IVCVNDITATE ÆTERNA.

104. 17 **C**onſiſtit iucunditas æterna in duobus: In cognitione Dei, & gaudio Sanctorum in patriâ. De cognitione legimus in Euangelio: Hæc eſt æternitas æterna, & cognoscam te veram Deum, & quem miſiſti teſum Chriſtum. 1. Cor. 13. Quid metas, quid videre Deum ſe ad ſe ſum, eunſ, cogitare, ſicut & 10. 104. 16 gaudi ſumus? De gaudio legimus quia gaudet cor veſtrum, & gaudium veſtrum nemo tollet à vobis.

Hoc gaudium de viſione & ſocietate Dei magnum valde, admirans 104. 16 Propheſia exclamato ait: Quid enim miſiſti in celo, & ate quid vult ſequi terram? Iſus mundus enim dicitur eſſe, habita conuentione a Imaginatio. 2. Cor. 47. nem glorie ræ, cuius participes erimus. Tunc inſpicitur quod alibi inſpicitur audiamus, ſi videmus in ciuitate Domini vultus, in ciuitate Dei noſtri, in monte Sancto eius, Deus ſurſum eam in æternum. Et alibi. Exultabunt Sancti in gloria. letabuntur in cubilibus ſuis, hoc eſt, In conſcientiis, vel manibus ſais. Hoc gaudium præſtat 104. 16 Pſalmiſta, in illo loco ait: Hæc concordia tam. & eſt in me pſalmiſta in meum: pſalmiſta tranſibit in locum ræternum, ut admittit. 104. 16 luſus el ſonum Dei. In voce exultationis & conſolationis ſonus copulantis. Viſi introduci ad nuptias Sponsi & Sponſæ, Agro veſcemur immaculato, eam Sponſus tranſiens immittet ſingulis nobis. Quatuor nuptiarum & thalami 104. 16 ingreſſum præuidens Propheſia, ait: Letatus ſum in his quæ dicta ſunt mihi, in 104. 16 domum Domini ibimus: Viſi ſicut letantium omnium habitatio eſt in te. Tunc in 104. 16 Car. 2. plebitur quod legimus in Cantico: Columba mea in foraminibus petraſ in caverna mea erit. Supplet enim & reſtituet Eccleſia cavernam & ruinam Arg. 104. 16 104. 17 Nunc dicunt: Inuitis & deſinit vos, Et: Eantes ibant & deſcunt: Tunc autem dicetur: Triftitia veſtra conuerſetur in gaudium, & gaudet cor veſtrum: Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos ſuos.

1. Cor. Et quia ad huius gaudij, quod, nec oculus vidit, nec auris audiuit, explicationem inſufficientes & inualidi ſumus, à longè ſpeculantes Sanctam Matrem

trem non Ierusalem celestem, vt mammothre: & balbutientes cum
 Sancto illi dicamus: *secretum meum*, de pœnâ æternâ quia rarus est qui cau- Cr. 24;
 credit, vel quia inexplicabilis est, *mibi*. *Secretum meum*, de vitâ eternâ, quia 16.
 rarus est qui eam credit, vel quia inexplicabilis est, *mibi*. Et quemadmodum
 Otor depingens dolorem parentum filij patris familias mortui, cū n ven-
 tum esset ad dolorem patris exprimendum pro filio, defectu, non habens plu-
 res, vel maiores dolentium affectus prædictis depingere; quod potuit fecit,
 depingens patrem panno inuolutum habentem caput, vt hoc esset signum
 inmensi & inexplicabilis doloris: Sic verbis nostris de gaudio patriæ finem
 imponimus, insinuantes per hoc illud esse immensum, & inexplicabile.

CAPVT CLII.

DE PROPRIETATE MONACHORVM.

Iudas fur & laculus habens asportabat res pauperum; cui meritò furti & fa- Ios. 12.
 lter legij, proditor Christi, si quis hominem esse debet. Sic Ananias & Act. 5
 Sapphira qui tamen non leguntur ita expressè reus, sed de omnibus, vt Mo-
 nacli, qui cum illis omne tunc quod voverunt reddunt, *monachum* tunc qui
 sancto mouentes malè dicunt Petri. Qui cum nec de crepula pollicer dice-
 cere, *mon*. Quomodo debet à teris, voce sonora, perueni, & huiusmodi?
 Illi possunt qui non veritatem habent, sed dicunt animam suam. Vnde & Mona-
 chus dicitur eudæ vnius, si licet, anima vna. Sic & Saul, quia contra præce- 1. Reg.
 ptum Deo non seruauit Agag Regem pugnem, & pugniora, nec interfecit 15.
 Amalech, perdidit regnum. Sic & Monachi, quibus omnia mundana, sunt
 anathemata, & quod a possessionem, & quod ad communem vitam, nisi occi-
 dent in se carnem, & mundum, & omnia quæ eius sunt, quibus abrenuntia-
 uerunt, amittent celestem regnam. Item. Illi cum Achan quia furantur de ana- Iosue 7
 themate Ierichontino, id est, mundiali aliquo ab eis furti, vtantur in-
 terficiantur à vero Iesue. Illi, non deo similes, sed deteriores sunt Sacerdo- Dan.
 tibus Beis habentibus & illi ostiola, religionem suam conuertentes in laqueos 14.
 & retin occuria. Illi etiam similes sunt Ophni & Phinees filijs Ieli, qui etiam 1. Reg.
 pro fratribus carnium occisi sunt. Pro quorum peccato, & pater punitus est, & 2.
 Arca Dei capta. Vide quantum est peccatum talium. Vix inuenies quod pro 1. Reg.
 peccatis aliquibus posita fuerit multitudo, nisi pro peccato sacrilego huius- 4.
 modi.

Peccatore Achan pollutus est populus anathemate. Et item: Exexisti altare Iosue 7
 fœderis, & eras ira Dei de quæ in perul. in hoc est Iphol Gedeonis. Iudic.
 Item. Alii fures furantur ex more, id est, ex peccato tota Ecclesia ministret 8.
 eis nec latia. Illi etiam similes sunt Monachi, quæ abscondit quod sibi di-

tur, cum non sit ei necessarium. Huiusmodi Monachos cum pecunia dist. 2.
 Da. precepit Benedictus se poliri extra ecclesiam. Item: Hieron. in epist. ad Iu-
 l. 1. de Eremita qui inuentus est in monte habens centum solidos qui iur-
 ser. clo aliorum in heremum liget. Sunt ad conium eius, & impulsiones & in ha-
 uandis. verba: Pecunia tua tecum est in perditione. Sic & de Monacho Gregorij. qui in-
 1. 14. uentus est unum aureum habens, factum est. Ite n in Matth. Gregorij. qui in lu-
 In. 1. deus sunt fugient ad montes, id est, qui sunt in conf. sione si lenet qui in tello est,
 Greg. id est, qui ex edite carne n ant. no. non descendat tollere quid de domo, id est, qui
 Ca. 14. omnia reliquerunt, & culmen virtutum altius descenderunt, non redeant ad
 16. aliquos animatus pristinæ conuersationis. Monachus qui est super sectum & ha-
 bet proutia, non descendat a quid tollere de domo sua, vel alicuius priuati quod
 esset tolerabile, sed de domo aliena Christi & pauperum. Et cum n facie-
 gustit, etiam alius, qui tollit rem sacram, & in professione benedictam, tol-
 lit de sacro & contumelia n facit spiritui Sancto expellens ipsam de domo
 tua qui membra Christi membra sunt pecunie, & templum Dei speluncam sa-
 tronum, & loculum nummi:

Matt. O nummi, nummi, quis vobis hunc prestat honorem?

21. Vos estis d. j. O pecunia mihi * es disciplina!

Item 2. Ma. h. 12. Vir forti, imus ludus collatione facta, duodecim millia drach.
 Iunen. mar. argenti in i. ierusalem, &c. Quid tibi de Monacho, qui in cuculla, vel
 Sat. 9. etiam in arca habet auros sicut idola? Inde habent pictantias proprias in re-
 al. * fectiois. Sed quomodo, cum nec, sine speciali licentia, litteras habere pos-
 1. x. sint? Tantius aut eis, quod nihil acciperent, nisi per manum prepositi. Sed
 Reg. 8. de inter. et s. sub lu. quid in ru. si aliqua sibi retinuerunt, unde viuerent,
 Bened. cum praefigi; & quotidie in bello, & fame, & morte affecti essent? Nos autem
 1. 54. in pace, & sine necessitate quærimus superflua.

2. Ma. Item: Si Tobias exsul inter gentes (qualis uox permittit fecerari) & pro-
 Tob. 2. pri habere poterit dixit de agno, quem attulit ei vx. r. l. a. Via. ne fueris iu-
 21. Quid de Monacho d. i. endunt? vide ne factus sit, ne facilius sit. Vni est Aobas
 Torig etiam ex eo. similis qui audiat pecuniam suo cuculla non balneum, sed
 tremorem. & dicit. Vide ne factus sit pecunia? Item: Quidam Religiosi
 mulier sub obtentu Fratrum vel amecorum, quorum, ut aiunt, sunt depoli-
 tati, & quasi procuratores, & negotiatoribus tradunt, cum non nisi eccle-
 10. siæ sibi ministerialiter eis exercere. Item: Si Nadab & Abi igne consumpti
 * forte sunt, quia alterum igne n Deo cl. t. derunt. Quid de Monacho, qui alienam
 appro. rem diabolo offert, dum sibi virtutem * approbat & peior alio r. p. tore non se r.
 p. i. r. erilego qui priuato aufert (iste enim plurim. scilicet toncorum r. tui, & omni
 Reg. 4. priuati res suas aufert) & ideo magis peccat: Nec dominatur pecuniam,
 1. 6. nisi n. r. uatur alicuiam. Item: Prior quidam fratrum quidam, volente
 ex facere bibliothecam, prohibuit, dicens. Non fiet hec, ne sit idolum tuum in
 Augu. quo

quo aliquam proprietatem vendicare, & inuideres, si alius acciperet. Modò
sustinentur Monachi manifestè habentes proprietatem, & etiam rapientes &
communicantes, cum Præpositis comitis, lucra. Item. Omnibus quodammodo
proprietates prohibita est. Vnde: *Charitas non querit quæ suæ sunt* 1. Cor.
seque Iesu Christi; & maxime charitas talium, qui de communi habent omnia 13.
in necessaria & sine labore, habentes provisionem vitæ, quæ nunc est, & futura 1. Tim.
re: qui omnia habent contemnendo: Vnde: Concupitum accipient, & vitam æternam possidebunt. 4.
Credenti enim nihil deest: Avarus etiam obolo indiget. Item: Marc. 9.
Eremitam de oblatis colligentem pecuniam inuasit lupus, vel sacer ignis, &c. 9.
Monacha etiam in extremis laborans, cum pauculos nummos, quos habebat
in arca, extrahi fecisset & reddi, non potuit animam exhalare, quousque
obolus, qui in fundo arce latenter remanserat, eiectus esset. Quo eiecto, in
pace migravit ad Dominum. Item Hieronymus: Sicut non inveni meliores
quàm in Claustro bene conuersantes, ita nec deteriores quàm in Claustro male
viuentes: quia vel sunt sicut bonæ, bonæ valles: vel sicut malæ, malæ valles. Vnde
de Psal. Super omnes inimicos meos, factus sum opprobrium in vicinis meis valles, & si
mor notus meus. Item: Tanta in Martino adhuc Cathæcumeno frugalitas fuit, ut
potius videretur Monachus quàm miles.

Item: Proprietas Monachi non est anathema Ieri. ho. sed Ierusalem. Etiam
singularitatis in his, quæ ad religionem sunt, sine consensu Abbatis, prohibetur
ut sacrilega: quia, ut ait Sanctus Benedictus Quod fit absque consensu
Abbatis vanitati deputabitur non mercedi. Fortius quod est cupidum.
Item Hieronymus: Errat qui dicit idololatram ponentem duo grana, &c.
Nota etiam quòd quædam sunt, in quibus etiam seculares nullam habent
proprietatem, nec meum nec tuum debet dici. Vnde:

Nec proprium solem natura, nec aëra fecit,

Nec tenues undas.

Item: In consilio demonum magis probatus est, qui Monachum subuertit &
decipit: Vnde, hinc patet quantus sit ordo Monachorum. Item Lucas: Nemo
mittens manum ad aratrum, &c. Glossa Ambrosij super hunc locum: Si discipulus
Dominum secutus arguitur, &c. Item: Cellæ solebant dici obedientiæ,
quia non nisi coacti per obedientiam ad eas Claustrales accedebant. Modò
autem sunt venditiæ & emptitiæ.

F I N I S.

Sequuntur Notæ,

IN VERBUM ABBREVIATVM NOTÆ:

A V C T O R E

R. P. D. GEORGIO GALOPINO

Monasterij Sancti Gislei in Flannonia Religioso.

VERBUM ABBREVIATVM ꝑ Orditur A Her ab hoc loco
Apostoli ad Rom. 9. secundum litteram sumpro, quem in s. quen-
titus ad mysticum sensum tropologicum seu moralium transpergit
ut Verbum abbreviatum, sit excessum & viciisum repositio, ac
subinde virtutum introductio. Et hoc est ex mente B. Augustini.
Is enim uno loco ait. Verbum consummans & breuians faciet Dominus super
terram; id est. Ut compendio fidei per gratiam salutis faciat credentes, non per
innumerabiles observationes, quibus illa multitudo filiorum Isaac seruauer
onerata premebatur. To. 4. Lib. 1. Quæst. 2. ad simplicianum.

Altero: Hoc est Verbum quod breuiavit Deus super terram, inquit, obser-
uatio duorum præceptorum charitatis. Nam in his tota lex pendet & Pro-
phete. To. 2. cap. 25. ad Bonifacium paulo post initium.

Incircumscriptilis ꝑ Ut Deus.

Voluit circumferib. ꝑ Verbum iam caro factum. Ioan. 1.

Quod nobis tribuit ꝑ Hoc, amanuens inueni, videtur omisum in M Q. como-
dò, inquit B. Hieron. archabo, qui nobis tribuitur &c. in cap. 1. ad Episcopos.

In archam & pignus ꝑ Nequaquam in arcam, ut M. Hic audio B. Augustinum
de Christo sponso mentem: Ad hoc archam de spiritus, ut in archa sua ipse
ametur. Ligo ana, &c. To. 9. Tract. 2. in Epist. o. ann. post medium. In quo archa

Vu

& pi

sunt, queris? Audi B. Hieronymum To. 2. epist. 89. ad B. August. cap. 6 Vbi cum que virgula, inquit, id est, obeli sunt &c. Vbi asterisci, id est, stellulae praela- centes &c.

Illuminandis & confodiendis Illuminantur genuina & sana lectiones: con- fodiuntur superfluae, aut quae non sunt receptae. *Verba Graec. fugitta Latine.*

Præposuerunt Non proposuerunt, ut C. quia infra dicitur: Ut hæc præpo- neremus.

A Damaso Papâ Huius epistola cum questionibus ad B. Hieron. & vice versa, est 124. altera 125.

Totam biblis hecam inquit Monachi labor. Scribantur libri, inquit ille ad Augustinum, ut & manus operetur cibum, & mors lectione saturetur. *Item ibi. deus: Ama scientiam scripturarum, & carnis vitia non amabis.*

Historicè, Allegorè *Paucis excipe:*

Littera gelta docet, quid credas allegoria:

Moralis quid agas, quò tendas Anagogia.

Cur plura? Confule B. Augustin. Libro de Utilitate credendi contra Manichæos cap. 3.

It in August. N. l. i. in margini ait: Fortè Gregorius. It in Pastoralis non ab similitudinibus. Quia si vera prædicationis verba se præparat, necesse est, ut causarum origines è sacris paginis sumat: ut omne quod loquitur, ad dirigendū auctoritatis suæ amentum reducat, atque in eo ædificium suæ locutionis firmet. B. Hieron. ad Neocorianum epist. ii. quæ incipit: Petis à me: Sermo Pre- sayteri, inquit, lectione scripturarum conditur. *Locus est B. Augustini 3. contra Manichæos cap. 14 & in Epist. 57. Nec ab similitudinibus habentur lib. de Utilitate Ecclesiæ cap. 3 6. 10. & 16.*

Verbis meis M. & V. Litteris meis.

It: vetus testamentum M. Et veterem characterem. V. Vel veterem cano- nem. Item aliquando legitur in Epist. Hieron. lib. 6. cap. 18 post Origenem: Non est ignorandum, inquit, viginti & duos esse libros in canone veteris testa- menti.

Item ait Apostolus inter Theologos puro Apostoli nomine, B. Paulus intelligi- tur. Hic autem, loco tantum loco, Sanctum Petrum intellige. 1. Epist. cap. 4.

Saburra inani & inutili sermone. Saburra inani: enervatur, ut flabiores sint, contra procellam. Vnde Virg. 4 Georg.

Ut cymbæ instabiles fluctu iactante saburram
Tollunt.

In Legenda S. Martini per Sacerdotem Sulp. conscripta. Dial. 7 cap. 12.

Potè si verbi J. quoniam beatus Benedictus cap. 7. Regula: Pauca & rationa- bilia verba loquatur Monachus. B. Gregorius Moral. 20 cap. 7. Recte scilicet lo- re, qui non ordinate tacere. Et Seneca. epist. 75. Non delectent verba nostra, sed profint.

Exocu.

Ex oculis Domini liquitur] *Hoc sensu, non bene liquatur, et V.*

A quo Isaac amouit] *Duo perperam legunt Iacob. Nam de Isaac hoc legitur Gen. 26. Rursum (Isaac) fodit alios puteos, quos foderant serui patris sui Abraham, & quos illo mortuo olim obstruxerant Philisthim. M. bene tacuit Iacob, sed adhuc melius, si Isaac adiecisset sicut ex textu scriptura correximus.*

Sicut otiosi] *Hoc otiosi, abest in M.*

Usque faciet] *Usque ad illa verba, qua in eodem Psalmo sequuntur: Et omnia quaecumque faciet.*

Quia est verbum vitæ] *V. & C. Quod est verbum vitæ. Malui coniunctionem causalem. In scriptura, ait Glossa Moral. per folia significantur aliquando verba, quæ in Christo fuerunt, non defluentia, sed stabilia. Unde Matt. 24. Verba autem mea non transibunt.*

Sed folia decident] *C. occidunt.*

Textus est umbra] *si legero verba pro umbra, ut C. & V. Quis sensus? Glossa interl. super illud Psal. 17. Tenebrosa aqua, ait: Obscura doctrina est in Prophetis & omnibus prædicantibus.*

Verbum æternæ viæ] *Re. Verus, umbra: nouum testamentum, veritas.*

Deut. c. 19. Tria cap. 75. Meror tantum numerum capitum Deuteronomio in Biblia nostra M. S. solum modo nouem de. im viderim, verus autem 2600.

Arbor non frondet] *De qui 3. Reg. 14. vers. 23. C. legit fructuosa, sed vitiosio: nam foret contradictio cum sequentibus.*

Non pampinosa] *Vt eloquentie torcularia, non verborum pampinis, sed sentium, quasi vuarum expressionibus, redundarent. B. Hier. ad Rusticum, quæ incipit: Nihil Christiano. cap. 2.*

Solutus est liber] *Non improbo M. & V. Solutis septem signaculis libri per Christum clauem David, pro quibus, ut soluerentur fleuit Ioannes. Ne cogamus &c. Forè similia habet B. Hieron. Epist. ad Pammachium, quæ incipit: Frater Ambr. an. c. h. idium.*

Pro quibus] *Ex M. & V. adieci: Pro quibus, quod ad signacula refertur. C. pro quo.*

Aqua nubium] *ex Ps. 17. Per hæc, autor intelligit Prophetarum dicta, quæ ex se obscura sunt, atque ita interprete indigeant.*

Cum tamen Christus] *M. Cum tantum Christus.*

Lib. Sap. cap. ultimo] *Hodie 19. olim 45. vel, ut alius codex, 41.*

Vel intelligit] *V. id omittit.*

Leuit. cap. 26] *C. in margine cap. 87. Hæc, & sunt: Caupones, de sunt in V.*

Vetustissimi veterum] *Nota discrimina. C. Vetustissimi veterum, ut Magister Anselmus. & G. libertus. c. m. edetis (leest in vsu) id est, imitabimini; & vetera id est, modum legendi meo ternorum, qui &c. M. in margine, non in Anselmo, Alouici Rem. Roberti, Palani & Gileberti videtur velle reuocari, superposita*

Quid mihi verba) Seneca epist. 48. Tu mihi verba, &c.

Vas ferreas) sic duo exemp. cum Seneca. V. male, ferrugineas

Seneca filius) Etesse me ex Seneca in textu reposuisse Senes : alioquin C. Sc-

riè M. & V. Series. Ex notariorum abusu.

Ad vocatus es) Ex Seneca epist. 48. C. Vocatus es. V. Ad vocandus.

Intenta securi) Novellus super intentę, in C. scripsit: sublatę.

Peltes Erebi) Cacodæmones.

Adversus mortem tutam) Restitui Seneca verba ex epist. 82. aliàs 83. in fine
van C. Tantam mortem minuta. V. & M. Totam mortem minuta.

Tam minuta iacula) C. Diminutiue: iacula.

De Polemone) C. De Polemone, vel Philemone. Historiam videto apud
Pal. Max. lib. 6. cap. 11. & S. Hieron. in cap. 1. Osee. S. Aug. ep. 130.

Vitę perditissimę) M. vitę probatissimę. Ironicę, bene. Nam ille luxurię
maximę deditus er st.

Insignia luxurię) Recenset ea Isaias cap. 3. 19.

Verba captiosa) Ita & Seneca epist. 82. C. Verba captionis.

Contra vitia (sive vitia) Antea in C. Non peritum est in C. Contra vitia
s.cepta imatur subulā leui. M. in margine: Contra vitia salopunt ar-
maturam subulā, id est, leui, &c.

Cauillatio expun) Non concavillatio, ut C. Cauillationes argutia sunt & di-
seria.

Verborum significationem) 4 Seneca defleat V. scribens: Verborum desi-
gnationem.

Quali nobis vacat) Seneca epist. 45. Tantum nobis vacat iam vivere, iam
mori scimus? Hic damnatur C. Quali verbis vacet.

Et infra) Epist. 45. ante medium.

Vocum d. s. similitudines) Seneca: Vocum similitudines distinguis.

Ut horum suum tunc est) Id est, Diogenes Cynicus, ait Lipsius in Seneca.

Sic illa sine noxiā) M. malę: Sic illa sine noxia.

Pręstigiæ acetabuli) Nequaquam acceptacula, ut C. Hunc ludum, etiam hodie
non infrequentem, describit Lipsius in Sen. epist. 45.

Pignorum) Hoc non habetur in Seneca. Si queris Pigmeos, invenies apud B.
Hic in C. in cap. 27. Ezechielis, & S. Aug. l. 16. de Civit. Positum autem fa-
cetorum Iuvenalem Sat. 13.

Ad subitas Thracum volucres nubemque sonantem,

Pigmeus parvis currit bellator in armis.

Mox impar hosti, raptusque per aëra, curvis

Vnguibus à squa fertur grue. Si videas hoc

Genibus in nostris, risu quatiēris: & illic

Quamquam eadem assidue spectentur pręlia, ridet

Nemo, vbi tota cohors pede non est altior vno.

Hec ex in m. s. nostro Iuvenali desumpsi. In impressis versus quintus sic legatur: Risu quatiēre, sed illic.

Fallacia delectat) Sic Seneca. Ergo non, Fabula delectat, ut C.

Non vaco aduersus istas) M. & C. Non vaco ad istas. Potest tolerari, pro non ex professo agito.

Continuum clarè dat) C. consilium clarè dant.

Non ergo clamandum, Audite Theologi; quid nūc & vos Philosophi? Audite enim (Hec non Christianum) Senecam epist. 52. Quid turpius Philosophia exprobrante clamores? Item idem epist. 75. Etiam si disputarem, inquit, nec supplerem pedem, nec manum iactarem, nec attollerem vocem, &c.

De utrāque pudicitia) M. de utrāque prudentia.

Calliditas animi, Varietas hic est. C. calliditas animi conatibus. M. & V. calliditas animi, magna conantibus. Prætulit Senecam, etsi talis sit tolerabilis: Calliditas, animi magna conantibus.

Declamatoris acutæ) V. Delirationis; M. paullo melius: deliberationis.

Et vano) Seu & inani, ut V. & M.

Studeas non verbis) Id docet Seneca epist. 45. & 115.

In te & in alijs) Ita M. at C. Ad mores vitæ in alios exemplo tui reformatos referas, V. autem: Ad mores in te, & in alios exemplo tui formandos, seu recentem manu præfixum est in, ut legatur informandos. An non luculentè Seneca epist. 52. Eos, inquit, qui vitā docent eligamus, &c. B. Aug. Multi quidem, at melius profunt dicendo quæ non faciunt, sed longe pluribus prodesse dicendo quæ dicunt. Lib. 4. de Doct. Christ. c. 27. & plura videbuntur c. 29.

Putā in te) C. vitiorum: Puta vitæ, pro ut liquet ex Seneca epist. 89. paullo ante finem.

Tuas vexa) C. nece, pro vexa.

Idolatriam) Tria, sicut in omnibus m. S. S. vidi, idolatriam.

Superfluis & vanis) C. omisso, in, superfluis tantum: aliud abest.

CAPVT IV.

V Espis & pugion) Margines M. & C. hac habent: Dominus dilacerat: cie cuidam Religi. A. (M. adait Abbati) apparuit. Legitur Dominus apparuisse leproso Martiro Monacho, hom. 40. B. Gregory in Evangelia.

Jeremiæ cap. 15.) Tria 61.

Alia littera. Non alia littera, sed Glossa ipsa est interlin. quæ sic: Vel qui iudicet. C. appropinquat: Vel qui iudicem.

Iob ca. 19.) Tria tum in textu cum margine legunt, cap. 14. Nec mirum. Librum enim Iobi, olim tantum diuidebatur in 36. capita, hodie verò in 42.

Ecclesiasticus cap. 16.) Tria 44.

Affimilantur) Non affimulantur, ut C.

I. bro Eccl. c. 16.) C. & V. Libro Sap. cap. 45. M. Paulū quidem molim, sed adhuc indefinitè: Libro Salomonis 45.

Minoratur) C. immoratur.

Id est, dist. per multa) Hec desumpsi ex textu V. & marg. C.

M. de humilitate) An fuerit verus homo. M. mendo. e. de humilitate.

Vt similiter) C. nisi similiter.

Vel fundunt) Hoc caret C.

Vnius mor. Vnantes vnum sentientes, inquit B. Aug. in hunc locum.

Ierem. c. 23.) Tria 85.

Vir ebrius) Margines duo: Id est, non intelligens.

Madidus vino) Digere vnum quo mades. i. Reg. 1. C. madidus in vino. Iere. hoc loco: Madidus à vino.

Eideo quia) M. omittit Et ideo, sed aliena manu refarcitum est inter lineas.

Si ergo à facie) M. ante Si ergo, pramittit M. quod est, Magister, ut colligo ex sequentibus.

Et discretè) Fallitur C. & discite.

Infra triginta annos) Huius, testis est B. Hieron. Praefatione in Ezech. ad Euseb. chium. C. & M. Infra viginti annos. Vtrosq.

Et ita non possumus) M. & V. Et non possumus. omi. ita.

Os non conminuetur) Ad huc margines C. & M. Non hic ex hoc esse medullam extrahemus, quantumlibet elaborauerim is à hoc.

M. non infat, Per M. Magistrum intellige. Sic enim infat, per M. Magister Angelinus, Magister Sentent. &c.

Supra volantes. V. & C. Sic volantes.

Cum Martino) Hic: Oculis ac manibus in celum semper intentus, inuita laboratione spiritum non relaxabat. Ex vita eius semper Severus. Sap. To. 6. Surij.

Item: Horrendum) M. super Horrendum legit M. Fortè Magister.

Philosophus: Qui) Hec in Seneca (qui nomine philosophi intererat) nondum videt, at bene in Plauto Mostell. actu 5. Scenâ 1. initio.

Nauti non est) M. in latere: I. est, insipiens & inutilis.

Quod sine periculo) C. Quod non sine periculo sentur. Ex B. Hier. epist. ad Euseb. de Custodia Virginitatis.

Qui ambula si noluerit) Hoc est. non duabus vijs uti Eccl. 2.

Sed nec a quatuor) Prudentia absque simplicitate malitia est, & simplicitas absque ratione stultitia nominatur. B. Hier. in cap. 7. Osee. At B. August. in illud 1. Tim. 3. Oporter Episcopum esse prudentem, ait: Ne ita sit simplex quod stultus.

Serenatæ conscientię] *Vnde Salomon Prov. 15. Secura mens quasi iuge con-*
quium. Talis:

Integer vitæ scelerisque purus.

Horat. lib. 1. Ode 22.

Non male C. Vox exultationis serenitas conscientię.

Et Pro amouendis] *Quidam puncto posito sub &. Illud veluit in V. expungere,*
scilicet in seipsum. Et pro conferendis, cum tamen non sit superfluum. Ita sunt
et: Confiteor tibi Deus peccata, commisi. ut indulgeas, & pro amouendis
malis, hoc sensu, & ne nos inducas in tentationem, sed &c.

Opera creationis] C. Creatoris, nec addit, recreationis.

Nocui] *Peccantes humores, ut loquuntur Medici.*

Dominus ad idem loquens] M. Dominus addit loquens.

Vita enim boni] *Id est, vita bona. seu ordinata. cap. 5. Matt. vers. 13. & 14. que sic*
habet. Prius scilicet vita, quia prius vita quam doctrina. Vita ducit ad scien-
tiam veritatis. Qui Deum timet scientia non caret. Scientia rerum. Senebrantius
ait: Qui ergo bonum est? Rerum scientia. Quid malum? rerum ignorantia.
Et infra: Huc & illud accedat ut perfecta virtus sit æqualitas ac tenor vitæ, per
omnia consonans sibi: quod non potest esse, nisi rerum scientia contingat, &
ars per quam diuina & humana nescantur. Scilicet est 3^a. in medio.

Qui autem diligit] *Id est, diligit. Et loquitur C. I ego est enim scientia re-*
rum, quam qui ante diligit illa non caret. M. vero diligit est omnia scientia, qui
ante diligit illa non caret. Omnia suo sensu & sermone. Per omnia autem ex Genesi
in c. 1. Matt. 11. V. scilicet sal terræ: Qui Deum timet, scientia non caret.

Item Salomon: *Sal. 1. Fili concupiscit sapientiam? serui*
&c. quomodo? scilicet per sapientiam. I. in fine cap. 33. Locutus est Beatus. 1. Cuius
tributor est I. in fine Strabo. Sed à Patrebus nomine Salomoni clari sunt, qui
multas continet sententias Salomonis.

Et dicit G. *Id est, dicitur. M. & V. sapientia: Intellectus bonus. Sic autem ha-*
bit G. loquitur B. ad. 1. Cuius nisi per obedientiam mandatorum non
potest tibi sapientia occurrere. Nec damus. Lector, in hoc munitio-
rum. Et in munitio. Ex parte enim G. 1. ita munitio.

Facient. Eum primò] V. male omittit primò.

Primò] *Id est, primò. In quoque dicitur velle, & sequentibus dicitur caret V.*

Testimonia eius] *Id est, testimonia ad se inter. neis postea. Quia dicitur: 1. in*
veni in iudicium in via, qui ambulant in lege Domini: Testes, Beati qui
secundum testimonia eius, quia in. Iustitiam perit. Et. I. in fine cap. 1. B.
Amb. in Ps. 118. vers. 2.

Attendat tibi] *Id est, C. I. Cuius exposit M. in margine, hoc modo: Attendat tibi,*
primò: & deinde postea. Hoc est: Attende tibi, quod dicitur velle: & docuit,
quod dicitur velle: & deinde postea. I. in fine cap. 1. I. in fine cap. 1. I. in fine cap. 1.

In Doctore] *Id est, in Doctore, enumeratis, que ad Doctorem & Doctorem referantur.*

cum charitate, om' erat M. cum C. sed manu recentis reposuit inter lineas.

Aliiter non puto] v. per aliter, v. i. M. & M. quod est magister.

Dilatatum est] Ita tria. In Ps. 15. Lætatum est.

Lamentatio] Seu, Lamentum, v. duo.

*Carmen iustificatorum] i. M. & V. variat. est. Sic enim: Carmen, Lamen-
tum, & Vg. inq. coniter tota ex prop. ito & reprobatum. Sensus censui quod
in textu rep. sit, id mihi suggerente B. A. ror. o. epist. ad Præd. cum, quæ incipit:
Nihil Christiano, ante medium: & B. Greg. hom. in Ezechielem.*

*Perperam] Perperam hoc omisit C. Nam magis de Præco, Vox clamantis:
ait: Pœnitentiam agite &c. Matt. 3.*

*Dulciter & suavis] Plus proficit, inquit B. Gregorius, ad prædicandum
Similiamoris conscientia quam sermonis exercitata scientia*

*Cum tu speres] Ex C. & doro. V. his omisa, ait: Quare tu enarras iustitias
meas sermone com. tu de in festate loquendo, & animis &c.*

*Per hanc palam] Per hanc que verbum omisit, & eorum loco, laudare. M.
si inter se non habet et est, quæ in textu sunt.*

Legerim privatè] Restitui privatè ex marg. M. & C.

Tabernaculum] C. ut & p. 10 ante, pro tabernaculum habet templum.

*Tabernaculum] C. ut & p. 10 ante, pro tabernaculum habet templum.
Tabernaculum] C. ut & p. 10 ante, pro tabernaculum habet templum.
Tabernaculum] C. ut & p. 10 ante, pro tabernaculum habet templum.
Tabernaculum] C. ut & p. 10 ante, pro tabernaculum habet templum.*

*M. Ad hoc] B. ut per totum Cantor auctor noster V. non legit M. sed: Ad
hoc nota. i. ut est prop. &c. Ad hoc solummodo, hoc est, non a cura, atem,
aut p. 10. utem, comp. & c. en, vel industria sumulus compositionem, quibus ad
libidinem prouocet circumstantes.*

Gloriam quærens] Ex solo V. addidi.

Laicus] C. ut & p. 10 ante, pro laico de charitate & non, &c.

*Heronymus] Epist. 1. ad Heliodorum de Laude Vitæ solitariæ, citantur
verba eiusdem 2. q. 7. Non omnes.*

*Taliter] C. ut & p. 10 ante, pro taliter de martini M. & C. monitus tamen textu V. C.
enim, & p. 10 ante, pro taliter de martini M. & C. monitus tamen textu V. C.*

*Ex sequendo mort. peccat] Quomodo peccat mortaliter, cum predicare non sit
solummodo, hoc est, non a cura, atem, aut p. 10. utem, comp. & c. en, vel industria sumulus compositionem, quibus ad
libidinem prouocet circumstantes.*

*Interpretatur] C. ut & p. 10 ante, pro interpretatur de martini M. & C. monitus tamen textu V. C.
enim, & p. 10 ante, pro interpretatur de martini M. & C. monitus tamen textu V. C.*

*Abecedarium] C. ut & p. 10 ante, pro abecedarium de martini M. & C. monitus tamen textu V. C.
enim, & p. 10 ante, pro abecedarium de martini M. & C. monitus tamen textu V. C.*

*Abecedarium] C. ut & p. 10 ante, pro abecedarium de martini M. & C. monitus tamen textu V. C.
enim, & p. 10 ante, pro abecedarium de martini M. & C. monitus tamen textu V. C.*

Probabilem exhibere J C. probablem f. facit exhibe, primò, & V. omittit primò, consequenter pòst.

Indeficiens C. unicum habet inde.

A mouentibus facietur J Duo maiores variant textum ordinem. C. à mouentibus. & J. à mouentibus. facietur in marg. Chieres, animalia glebe. M. pro cheres, habet in marg. chieres.

Fractis lagunculis) Glossam hic inter lineas M. talem vidi: Fractis lagunculis, id est, primò domita ceruice: & ad lucernas accensas, super addit: operibus Hac obscura sunt, sed illustrat. B. Gregorius Hom. 13. in Euang. Lucernas quippe ardentes in manibus tenemus, cum per bona opera proximis nostris lucis exempla monstramus.

Muri [ericho] Exponit M. in ora laterali: Mundus & omnis concupiscentia eius:

Prelio. itaque primò N. populo pro primò, Equidem sensus bonus est, seu a proposito alienus.

CAPVT VIII.

C. Præcedens caput continuat.

Præcedens caput continuat J. hoc enim omittit C. ut patet ex cap. 1.

Præcedens caput continuat J. hoc enim omittit C. ut patet ex cap. 1. & C. magicas voces, sed forte per se.

Circulatoribus) Ioculatoribus, air C. in margine.

Verbum Dei) Solum C. Dei.

Quæ vox itare) C. Quationitus, & C. interposita non habet.

Regere valens) Valet C.

Sed inquires) Duo inquires præter V.

Philo & alij) Alios enumerat Seneca in fine epist. 108. V. pro Philo, legi Philo & alij.

Idem quod loqueris) Multa loci id inueniat Seneca. Sic autem epist. 27. Manum non est officium sapientie & indicium, ut verbis opera concordent: & in epist. 24. & 76. initio. Idem: Caput artis est docere quod facis.

Placuit egam, Hic tumore potius affirmatur quam viro bono. Ita M. in margine.

N. aut clere) A. 17. Ego male C. N. addidit & audire.

Non ut crederent) Glossa interlineali in hunc locum.

Fiat si les) Hac lectio mihi visa est sincera ut ex Glossa didici, etiam si C. Fiant deies, dixerit.

Veritas autem angulos) Verba B. Hieron. epist. ad Rusticum Monachum: incipit: Nihil Christiano: sub finem.

Et Tibio Iezabel? Visus est amanuensis ignorasse hunc locum Scripturæ. Nam C. Audito Iezabel. M. cum V. propinquius colligant: Tibio Iez bel.

Inleat? Sic Terentius Adolph Actu 2. Scenâ 2. Abi. i. quæ, ne sis inleatere homines. voc est, allicere. Ergo non audienda duo scilicet M. & C. Iust. are.

Pu. lls deditus J. Non putilus, ut C. Seneca eadem epist. Non est ornamento virile, concinnitas.

Cy. ne complitor? Tria sic, pro, omnes promissi casus. Interca Seneca ad. ro: N. di eo nplares: nines barbâ & comâ nitidos &c. ad. sen. in tu. m. de. fri cecinit Tibullus l. 3. elegiâ 4.

Intonsi crines longâ ceruice fluebant.

Cy. l. a. totos? I. est, omnes vestitus recenter educti ex urena. sunt elami.

A totâ oratione J. C. à totâ cortice.

Cum corniculâ J. De quâ Horatius l. 1. ep. 3.

———— Moueat cornicula risum.

Furtiuis nudata coloribus.

Filiatâ eius? Tria sanorum, sed vitiosâ, ut ex epistola B. Hieronymi immota sit.

Officij voluntatem J. V. Officij vocem.

Ex. cap. 1. s. c. t. p. ut J. hic non declinaui à textu B. Hieronymi, quamquam tria velint temporalis, quæ inter se toto calo differunt.

De Oratore J. Non de oratione, ut V.

Et abire capienti J. uerum depluit tria à sano textu B. Hieronymi. C. Habere cupienti. M. Habere concupienti. V. Habere cupienti, quod ego ingero ingressum, pro ingestum, &c.

Ingestum viaticum J. Quasi, sunt margines, ego ingero vianti viaticum, non prurienti oblectamentum.

Viua voce J. C. adimit viua.

M. Tals er. per M. mag. strum intellige, ut supra dixi.

A. mentant bar J. ligat audientibus, sed sese in marg. correxit.

Quibus non nutritur J. C. Quibus non vtuntur.

Hieronymus supra dicta J. Non negi i. supradicta, quæ consolatoris est ad. l. i. in. C. ex. p. l. u. m. n. e. N. quæ in quæ adduntur id. epistola in ed. i. ne anni a 508 Videantur scholia Erasmi.

Res. tibi fias J. ex præfati epist. hæc d. sumpta sunt, profecto non filius, sed filia legendam est.

Expellam nam J. V. A corde tuo repellis, ut reuiscas & consolationem recipis. M. in ora inferiori huius pagina ea habet, quæ alio referta sunt, ut patet. Hæc sunt autem. Alexander P. pa, cum à quodam commendaretur, ait: Bonus essem Papa si scirem poenitentiam dare.

Yy dare.

dare, iudicare, predicare; & si prius fontem, scilicet charitatem, haberem, ex quibus (forte, ex quo) ista procedunt.

CAPVT IX.

NE quidem hic caput diuidit C.

Talis debet esse oratio Seneca epist. 114. initio, post Solonem & Platonem. Lipsius hoc loco in notis videatur.

Non polita C. non polluta.

Sed tantum sensus M. tantos sensus. C. totos sensus.

Simplici sermone Consule epist. 40. Seneca.

Item: Cur cor? Nec quoque Senecam redolent epist. 75.

Ne talia volatet, V. ne talia os volatet, vel auris aut culter.

Cor tuum) Huius non meminit M.

Periculosa enim Quilni cum V. & M. Perniciosa enim & d.

Item idem) Seneca epist. 75.

Et formosum) Deest in V.

Compositum) Cur incompositum V. & M.?

Et compositum in sermone attende varietatem. V. primus sic: Et compositum in sermone humani habitu, mediocre in statura breui, ne, & C. Et compositum in sermone & habitu homini, statura mediocri, ne & C. M. in marginibus hoc legit: Sicut nec nauis formosam gubernatore, sed regere scientem Sangar sexcentos) Restitui ex Iulio. 3. tria Quingentos Phaulthecos, eadem cum olim impressu, non Sangar sed Sangar habent.

Occides) ex V. solo adiect.

Quam gladio Ciceronis) Hoc est: Citius sermone simplici vitio deservis, quam gladio plantabis, quam Ciceronis eloquentia.

Vcl testis) Id non vidi in V.

Humilia sectemur) Sen Humiles, ut V.

Sesquipedalia) Ex Horatio de Arte Poet. Hoc est, verba affectata & iorgiosa se protrahit.

Defendit hiatus) etiam hoc Horatium redolent de Arte Poetica.

Philosophus amico) Tersus sunt Horatij l. 1. ep. 1. sed nonnihil immutari. Sen enim ille pro versu 2.

— & magnam morbi deponere partem.

Per barbam David, glossa hoc loco addit: Quomodo enim in salicis infirmitas, sic virtus ostenditur in barba. In 1. Reg. 2. 1, 13.

Item Gregorius, M. sententiam hanc omisit, nomine quoque suppresso Gregorij.

Et quod patet, M. Et quod patet in eloquio diuini sermonis, reliqua aliter.

Prædicationis) Malè deorat in C.
Non sufficiunt) V. suppetunt.

CAPVT X.

ET quia non potest) C. Sed quod non.

Nisi cognitum prius) solum G. omittit Nisi. & solum recipit prius.

A fugillatione) Tria à ingulatione superbig. at margo C. corrigit, fugillatione.

Omnium malorum) V. & M. omnis mali & peccati. Scio id haberi Eccli. 10.
sed non auctor utatur hic S. Augustino, eius quoque seruauit in uerba Ps. 13. 10. 8.

Recedentibus primum) ita B. August. in Ps. 18. 14.

Vt quos inuenit) V. & M. Et quos inuenit.

Iusti & ritè) M. & C. Iustè & ritè.

Non fecit taliter) Hac omittit V.

Prius non reputatum) (terumq. omisit prius.

Cæli incolæ) x Glossa B. Amb. sicut ex M. & V. colligo: Cæli incela relinquit.

Vchido Gastrim.) Hucusque Glossa B. Amb. in Ps. 118. Tria cum omnibus in.

s. s. legunt castrimargia.

Id est ceruice) x Glossa B. Aug.

Ceruix erecta) Sicut in malis ceruix superbiat, ita in bonis libertatis ere-

ctionem signat. B. Greg. Moral. 13. cap. 6.

Id est superbia) B. Aug. in Ps. 18.

Superba affecti) Idem in Ps. 35. Ergo non bene V. Superbiæ affectio.

Impingit se in) M. omittit se. Simuliter C. sed pro impingunt habet cōpingūt.

Fornicantur abs te) Id est, qui fornicantur recedunt abs te. Ita C. in mar-

gine.

Ingrassantur) C. cursantur.

Fragit Deus omne superbum) Hemistichium Pru dēij Psychomachia 4 quam inuallū legisse. Sæpe enim Dominus, ait idem margo, fulminat superbos, quasi per se puniens sine ministerio Angelorum vel hominum.

Vitia abominantur) Apple Deus. C. Vitia abominantur à Deo.

Item idem: Superbia) F. B. Hieronymus, ut infra ex notis colligo.

Item Hieronymus: Epist. ad Abigaum to. 1. M. Item idem: Ergo immediate
suprà etiam B. Hieronymus.

Contra rei humanitatem) M. & C. humanitatem. Vitiōse.

A hoc sit ut a morant duo margines: Superbus Deum & proximum odit.

Eccli. cap. 10) C. & M. 33.

F. ex. 10. 1. 1. M. e. 10. 1. Inexsecrabilis.

V. de. 10. 1. 1. Superbia inquam V. & M. ut non restet grauius & vlti-
rius peccare, scilicet q. a. per superbiam.

Simillimus Hermæ] id est Mercurij, ait C. in textu, M. in Marg.
Factus inest] Ovid. Fast. l. 2.

Si cinere & cinice] Multo deformior est illa superbia, quæ sub quicquid
dam humilitatis signis inter. & infra: Quid prodest tenuari abstinentiâ cor-
poris, si animum intumescat, superbiat? Ita B. Hieronymus, vel (et quidam volunt)
Paulinus ad Celantiam.

Subacta putari] C. peracta putaris. In orâ marginatâ addit: Sic peccauit
Zozieras. Suis viâ habetur apud Sur. To. 2.

Quæ plus infestat] quæ magis.

Quibus non profuit] V. In quibus non &c. Vide expof. B. Auguft. in Pf 112.
verf. 69.

Cum humilitati obuiant] Cum humilitati, addit M. inter lineas: Christo
filiæ in ea.

A potentat. & dignit.] Que modo adueniunt, modo recedunt. Abbis odiosum
crimi superbiâ comperies, si attente Boetium legaris in iro Profa 6. lio. 3. de Con-
folat. Sed cum potentes quandoque degradari contingat, ideoq; modico contentus
esse magis deceat, libet Seneca versus recitare:

Herc. Orestes. Felix alius magnusque volet,
Me nulla vocet turba potentem.
Stringat tenuis littora puppis,
Nec magna meos aura phascos
Iubeat medium scindere pontum.

Adiuncta sunt] Prater Vener. Sedam refertur etiam B. Bernardum Serm. 37. ad
Sororem.

Et stercus sup.] V. omittit & stercus.

Boum lapidantia] Huius sententia non meminit C.

Deut. c. 7.] Tria 35.

Septem] Id est capitalia crimina septem. Ita margines duo. Si piam
cupias vide. Tam de Liv. in hunc locum.

Emplastro lepore] Ut auaritiâ deprehensâ simoniâ: superbiâ libidine
procurat. Si quisque, Dei permisso, ruit a: ius in luxuriam, ut fiat alienus a se-
pe. Ita docet B. Aug. de Ciuit. l. 14. b. Thomas 2. 2. q. 162. a. 6. ad 3.

Ibi cantheris] ibi, omittit V. Videntur hæc dicta per antiphrasim ex illis Iere. 51.

Curauimus Babylonem, & non est sanata. ver 9

Vnde Gregorius] V. Vnde legitur in Vitâ Patrum de quodam:

Videns ciues] C. vidit ciues.

Horripilones] Horripio, quasi horridiore pilo frutico. Illi sunt horripilones,
qui eo magis intumescunt, quod plus honorantur. Nomen horripilationis legitur Ec-
clesiastici 27. verf. 15.

Superbia oriretur; C. oreretur. Male, nisi forte vinceretur, quia post, refrigerij
e ausu, in flumen ruit.

Quasi faciosum; & M. quasi fatu um. De hoc eremita leguntur hæc in marg.
C. Ego sum Deus, & non inuimur ciuitatem non ingredior, ita nec eremi-
ta voluit.

Semicin; Que medium hominem cingunt.

Lanfrancus, hic fuit Archiepiscopus Cantuariensis, vir sanctus & doctus. In
Concilio Romano sub Nicolao 2. Pon. i. h. e. anno 1059. disputauit cum Berengario
hæretico. h. e. cum; ita conuicit, ut Berengarius librum suum Vulcano dederit. Augu-
rarium. to. autem al. v. omniun. redunte, præfatus Lanfrancus scripsit de veritate
Corporis & Sanguinis Domini in Eucharistia. to. 2. Conc. p. 3. Bellarm. de Script. Eccl.
at. in qua supra notatum. Baron. to. 12. anno 1088. liber eiusdem de Sacramento
altaris exstat to. 6. Bibliotheca Patrum 2. editionu.

Subtiliter; Non sublimiter, ut C. & M.

In Turonensi Conc. Iussu Victoris Papa 2. per legationem missam contra Be-
rengarium hæreticum illius meminit Lanfrancus in hoc, sub contra eundem. Baron. to.
12. ad annum 1055.

Nitens in nub; Non nitens, ut C. quia vitiose, & contra originalem textum
Clandiani.

Oppositi nubem; V. opposita est nubem, sed conuentionem scriptura sa-
cre.

Superbia cordis; Quæ enim superbia cordis, eris cordis totius corporis, &
operis. Cur ha. repetit e. redit? Superbia manifestas aud. superbia cordis, omni-
borum, frontu, manuum, pedum. ita marg.

Et thronus domus; Canon male explicat: & super os domicilium est frons
scilicet.

Signum verecundæ; Hoc modo distinguit M. Et signum verecundie, humili-
tatis, vel impudentis elationis.

Et Job vel Sap. C. propitius: Et sapientia, per quam accipe Ecclesiasticum
c. 23. Job ferè eadem habet c. 7. & 31.

Extollentiam; Excellentiam M. & C. vitiosè.

Nares minaces V. & M. Nares minas & iniurias spirantes.

Humèri iactantes; Vel iactabiles, inquit M. & V.

Stemmata tidentia; pro ex. ita int. & not. ad an. Verba formata & gestus
homines mouentia ad risum (M. addit in margine) sunt forte.

Membra loquantur; C. membra mouentur.

Quia ratione taceret; M. & V. cum ratione tacet.

Castri margia; Trium omnium fere manuscrip. ut dixi supra ad c. 10. legunt
castrum margia, sed vitiosè.

Quia arcu; ventu superius ante conuexa, retrè concava; quibus quando-
que

Et tunc hoc vitium *M.* & circa hoc vitium, scilicet odium fraternum.
Causam habet imp. *M.* coram habet impulsivam &c.
Regnatura sit post *J.* Quod non aliud peccatum, *his* *margo M. & C.*
Anno persequor *N.* aliud persequitur, *sic quoque in immediate sequentibus.*
Ipsum datorum *N.* ipsum Spiritum Sanctum.
Ex tempore conor *J.* Dicendo *(sunt margines duo)* propter hypocrisim fa-
cit, & huiusmodi.

*In illare malis statum vocat 2. Tibullus.
Macerellus p. 1. M. Macrobii. Sat. I. ep. 2. In invictum hoc epigram-
ma. V. 1. et 2. et 3. et 4. et 5. et 6. et 7. et 8. et 9. et 10. et 11. et 12. et 13. et 14. et 15.*

Atque faginatas fit macer inter oves.
Invidiâ tantû n possis cûm vivere, restat,
Ihâ quâ tu vis vivere, parte mori.

1. The first part of the paper is devoted to the study of the properties of the function $f(x)$ defined by the equation $f(x) = \int_0^x f(t) dt$. It is shown that $f(x)$ is a continuous function and that it satisfies the differential equation $f'(x) = f(x)$. The solution of this equation is $f(x) = Ce^{x^2}$, where C is a constant. The value of C is determined by the initial condition $f(0) = 1$, which gives $C = 1$. Therefore, the function $f(x)$ is $f(x) = e^{x^2}$.

putrefecere. Talem est etiam Glossa Livani.

Iste sigillatus est de P. Lombardus, a diebus Pulchris et quidam de 1460.
scilicet C. de P. Lombardus, a diebus Pulchris et quidam de 1460.
Iste sigillatus est de P. Lombardus, a diebus Pulchris et quidam de 1460.

Intox primus imbuat auctor opus.
 Prop. t. anxiet. 1. In omnes sequentes sunt rationis Sat. 14 & 15.
 Sumit utrumque | Idem Sat. 9.
 Sumit utrumque | Idem Sat. 9.

Illegit (Pitkin) Erian (clero r. I. 1800) (Pitkin) (Pitkin) (Pitkin)

Eò quòd etiam audisset) V. vidisset.

Coram propfallente) F. & M. coram quo *(scilicet salute)* pfallente. *ſapientia.*

Ad Iyram, Cur V. & M. ad litteram?

Invidia filia } C. Invidia filius.

A bonis prosperis, C. à bonis proprij hominis oritur, ita hæc à bonis pro-
ximi & alterius & melioribus.

Si ex toto C. Sed ex toto delere non potest.

Si non alicui V. & M. Si non aliqua nocuisset.

Nec medijs, Cibis spiritualibus & materialibus, ut frugum Camberonia
se, de quo dixi supra in notis ad hoc caput.

Et per hoc pulchre) Remedia. Quasi diceret: Nullo modo insidiam
care poteris.

Quòd oritur à bonis) M. quæ oritur, *vitiøsè.*

brum II. Commentariorum in Isaiam ad Eusebium.

De^7_1 = 0.181 m, $\sigma_{\text{De}^7_1}$ = 0.006 cm C. & M coll'd.

Carmine quæ nescit, dicit spernenda caleres.

M. pro carmina leg'r omnia. C. pro caletes, habet zelotes.

Item: Si oritur) M. Sortitur invidia. *abusus est.*

Sancta imitatio. C. Sancta imitatio. I. Sancta superbia. Quia in Sancta
amantur? Erant. i. cum vos D. i. exultatione, inquit apst. 2. cor. 11. in
Sancta, i. quia per hunc aduocatum amulationem. Pro. 24. Ne emulatis viros
los. i. inquam. a. d. i. x. n. i. m. i. n. o. l. a. u. d. e. & c. i. n. o. d. e. C. i. e. r. o. m. Rhetor.

Prophetant h. d. i. e. r. a. n. t. M. e. d. a. d. & E. l. l. a. d.
 Q. u. e. i. n. t. e. r. p. r. e. t. a. t. i. o. n. i. C. q. u. i. i. n. t. e. r. p. r. e. t. a. t. i. o. n. i.

CAPVT XII.

T N titulo p[ro]p[ri]e C. contra traditionem, p[ro] detractiōnem.

Dentes pelli nusi; dicitur M. et Deo pelli n est detractio Hoc est, Deo
b. i. p. 2. detractio. Cast. obit in Pl. 3. ut ait : Dentes dicti sunt à demendo.
Et ad opulchritatem linguae detrahentium dentes vocantur ; quia sicut
barba partes demunt, ita & isti opiniones hominum adhibita detractio
corrodunt.

Romanos cap. 1.) *Τρία* 5.

Contentione) De hac abundè dictum est supra cap: 5.

Quasi in hoc eis) Deficit V. usque: Item epistola.

Ad Galatas 5) *Triad.*

I. *in* *omnibus* *derogando* *in* *parte*, *in* *duo* *margines* *duo*.

Fingere scævus) Hieratij versus 1. epist. 17. C. dicere scævus.

Dilipat pietas, Adulationis & detractiois, inquam, margines prefati.

Facies tristis) Senectutis increpans, ait M. inter lineas. Vel induans se tanquam fœtorem putridum horrere detractioem idq. naribus contractis, aut rugâ fronte, aut supercilio adducto.

Ad Nepotianum) To. 1. de Titâ Clericorum circa finem. Incipit epistola: Petiti à me. N. de pietate leguntur in quest. ad Rusticum eodem loco, quæ incipit: Nihil Christiano, post medium.

Non in petra) Nihil in petra. ab impetu idq. ex Hieronymiano textu. Ait enim: Sic etiam lapides nunquam hauriunt. Vnde variat sic: Nihil enim inuitolocaris, v. in petra si aut lapide, sed relicto, &c.

Contemtu cum illa littera) tria hic non audiunt. Non enim alia littera. sed olef, i. quæ ut Cassiodori in hunc locum. dum ille ibi derisam a contemptu ostendit. Contemptus, inquit, est abiectio & vilitas.

Extinguit vel perimit) v. Vel perimit, omittit C. M. autem: extinguit vel perit. Non ita est. B. Bernardus eadem nominâ: Necat funditus & extinguit. illam legisse plurimum proderit.

Duo autem sunt genera) Fusè edisserit idem ibidem.

De genere) Petiti) I. re eadem B. Hieronymus ad Rusticum epistola. Nihil Christiano. Sed dicitur in petra, ut non detraho; ab is loquentibus, quid facere possint? Ad loquentes exortationes in petra ista præsentamus, &c.

Capitulum) Clericus) talis clericus male dicitur ad postulum dicitur v. in petra cogitur, & si noluerit se penatur, & non nisi cum maxima satisfactione reuocetur ad officium suum.

Oculi ad id) ad id) & aperta. M. & C. malè, occulta fide.

Quidam videntur) Tacet, inquit Fragm. Cambræ quia multi detractores & caussidici officio linguæ priuati sunt.

I. venales in lingua) venales in lingua intellige illos aduocatos caussidicos, & tales etiam priuati, qui in duplici aut triplici responsione, cum in te. B. cum n. a. de sempiternam conuicta iactant, calumniam nequaquam ad pronuntium facientes, et ad iudicem & iudici animi interficiunt. Pro pudor? Consideras tales aduocatos & priuatos de verbo, & scripto notos & deprehensos, non en madurtere, non in te. B. in essentiam terre, aut amissione ab officio per annum, aut inobediente continua aliquid obtemperandi, damando v. C. M. In venalibus inquit inquit in lingua & vaniloquâ. Audi hic Lucanum l. 10. Pharsalici belli.

N. illi fides pietasque viris, qui castra sequuntur,

Venalesque manus, * ibi fas, vbi maxima merces.

Pœna etiam) Pœna) v. 6. q. 1. Detenores. De Pœna) dist. 1. Homicidium verò,

CAPVT XIII.

V Ita primò) C. Vita post intrauit. Illo sensu, de quo hic, non potest tolerari.
 P. and accedimus) *etiam* p. C. Post accedimus. Iy post per tace n. a.
 breuiationem scribitur, quod seculum regere prius, scilicet, non damnarem. recte
 hanc esse priorem.

Ad id quòd de eò) Apparet autorem hanc de sum. esse ex B. 143. 10. 10. Sermon
 in Vigilia Pentecostes. Cuius auctoritatem addidit duo verba à Deo dicta, quod
 malè.

Humiliauerit se) Per naturam. Aiuunt margines C. & M.

Sicut paruulus iste) Per gratiam. Idem.

M. Hieron. et alii) Primò) Cuius talis apparuit, inquit B. Hieron. C. an
 mulierculæ. solum legit eide. V. & M. è contrà.

Ex eorum inter. ar. Maria) Magistra. Cuius talis apparuit, inquit B. Hieron. C. an
 esse eandem cum Maria per eam. Cuius talis apparuit, inquit B. Hieron. C. an
 num Theologicarum 14. & in notis in hunc locum.

Primò) P. et alii) Cuius talis apparuit, inquit B. Hieron. C. an
 B. Hieronymus: Id est: Gentili populo, vili & idolatræ.

Primò) Cuius talis apparuit, inquit B. Hieron. C. an
 Monachum.

Quàm precum) Iterum malè idem: quam pretij.

N. motum, facere) N. motum facere. M. motumque te facere cogas. S.
 Dom. 10. & C. Motum te facere cogas. Refertur notum ex B. Hieron.

Nili ali veretur) Margines C. & M. Verbum in proloquio uolunt, scriptum
 peritum. Vnde & ita scribendi maxima debetur reuerentia. ne quid
 hoc etiam, vili scribatur. V. hac ha. et in textu post illa verba. Referuntur
 iratos. Sed, ad hanc reuerentiam illa subnotant, ut annu. V. in notis ad. 97. ad
 à textu expungi.

Vidisse esse mundum) C. Vidisse aërem plenum &c. sed M. Vidisse
 mundum. Quia autem a. ita lege aërem, plenum inquis C. ita a. f. m. h.
 S. Antonio, et legitur in vita eiusdem per S. Hieronymum conf. scripta.

In cauta humilitate) Exem. Camber legitur: Quia nimia humilitas cogit
 est stultitiae. Refertur: Nam humilitas absque ratione inuitis creatur.

Cogitatio stultitiae) Cogitatio inuitis. Inopia.

Et conseruandæ) V. & obseruandæ.

Tuens non al. Exaltatus) Exaltatus. Qui sit, videat ne cadat.

Item) C. & M. Exaltatus non al. Exaltatus. ut puerum in idem.

Exaltatione superbiæ) M. elatione superbiæ.

Gloriæ collatione) Sen. ut C. collatione proximorum.

Primo Reg. c. 15 IV. & M. determinant caput 26.

2. Reg. cap. 6.) *Tria 65.*

Homo & heri) solum habet. Et heri, nec est in textu scripturae.

De post recantes) hoc non vult in textu B. Gregorij, neque in V.

Minimis exequendo, C. Minimus exequendo, V. Minus exequendo, 12.

Minus exequendo. In textu observant textum B. Gregorij.

Debita & extrema) B. Gregorius: Egit vicia & extrema, vicia &c. C. cum debuit & extre: vult. Ita, si quis dicitur profundi humilitas & degenio.

Humiliatum despectit) Hucusque B. Gregorius.

C A P V T XIV.

Conferat & f. 11. H. 1. et in margines M. & C. Se esse viles
videatur hic B. Gregorius Moral. 27. cap. 27.

Se esse fatentur] vultur C. Se esse non fatentur.

In oculis cordis] vult in oculis meis.

Est enim duplex humilitas culpe] fateor me hac verba quatuor in contextum
reposita, quae soli margines C. & M. legunt.

Eximiam] in fragm. Camberoni. Et humilitati cognita est humilitas
suis laetis, per quod non solo timore se humiliant, sed non audent de-
sperare in alios, quod tamen appetunt.

Dicit Poeta] Claudianus 2. in Eutropium.

Humiliata, confusione] vult. 1. 8. confundantur superbi &c. C. pro con-
fusione male legit confessione.

Parab. c. 29] *Tria 54. in fine.*

Esau vero vero venantem] Gen. 25. V. & M. Venatorem.

De post asinas] C. asinos. Scriptura sacra habet asinos.

In Apostolum] seu vi V. & C. in discipulum.

Infirmamund] hoc est humilia. Unde M & V. Infirma mundi.

Quæque confundat] vult. quæque confringeret.

Cum Roma] hic, vult. Fabii filio, restitui in textu, ex margine C. & Fran-
mento Camberoni stantim.

Successores] vult. Successores.

Propter quadratorum] vult. virtutibus, cornibus quatuor altari, dicitur
sup. 8. Socraticam & p. vult. iam docet & iustitiam & virtutem, quibus vi-
li est in vita hominis, plura caput. Per vult. Glossam in c. 27 Exod. ver. 1.

Quæque] vult. 31. Quæque lanam & leum, &c. 4. si ergo. vult
Dei & am. h. confessionem vult. C. pro iustitiam. No. arg. errore huius. superius.
Am. 1. 16. huius quadratorum, vult. cum vult. B. huius. arg. epist. ad H. 10.
dorum: Quanto amore.

Per-

Cuidam adolefcenti) *Sana lectio est.* C. & M. Cuidam possidenti diuitias.

Vtrum tamen) Vtrum autem V.

Verbum possibilitatis) C. Verbis possibilitatis.

Cum negatiua) C. Cum non negatiua particula.

Vel facultatem) V. & M. Vel facultatem.

Vel quæ vult) *Hæc vsque.* Item Hier. *solum V. habet in textu, deo autem in argum.* Vbi legimus videtur ita pro iterum, tametsi b. Hieronymus non nisi propter rationem adhibeat cur diuitia vocentur manus eius inquit.

Superius) *Post hæc soluantur margines C. & M.* Non expeuit Apollonius dicens scilicet Mors ex.

Exigui parique lares) *Lucanus impressus:*

Pauperis angustique lares.

O mœnera) V. & M. O numina.

Intellecta Deum) C. intellecta Deo.

Hoc contingere muris. *Impressa:*

————— Hoc contingere templis

Aut muris potuit.

Præliminibus) *Ab his hemistichium cum sequenti ex eodem Lucano desumptum est, & superiora immediatè præcedit hoc modo:*

Securus belli prædam civilibus armis

Scit non esse casus. O vitæ tuta facultas, &c.

Item in eodem) *Lucano nempe, non tamen quanto sed primo libro de Bello Pharsalico.*

Non viros) *Hic omisit V. Subiuncto versus Iuuenalis Sat. 6. in ora laterali C. sicut tenuis exp. fuit:*

Prima peregrinos obscœna pecunia mores

Intulit, & turpi fregerunt sæcula luxu.

Item Hieronymus fecit in J. *percurte epist. 146 ad Damasum: Beatitudinistuz, & alteram ad Demetriadem.*

Versibus Poëtarum) *Versibus poematum tantum. V. Poëtarum tantum. In notis ad c. 1. Plura de hac re comperies.*

Spolitis) *Ægyptijs Hebreisq; ditatis) Hæc verba, sive erant à textu expungenda tanquam nota addita. eo quod solum C. legat in margine, & V. in commentu, indicet author ex p. præ habentur in notis ad c. 9 præsumpta sunt autem hæc, ex re-nedictione Cerei Paschali.*

Crinibus puellæ) *allusio est ad mulierem in numero captivorum v. sam. de quâ*

Deut. 21.

Iuven. Cantabrigiæ. *ut. 10. III. vsque: Item Hieronymus definiunt M. & C.*

Claudianus) *in Cassim. lib. 1. Primus versus variat cum impressis Claudianis.*

Sic enim:

[from Hieronymus] Post Senecam epist. 20. in medio.

de Beneficijs c. 30.

Vel in consulendo) M. Vel ei consulendo.

Fontus penitentie] M. omittit q penitentie, sed male.

Exemplo Xerxis] De hoc Seneca 6. de Benef. 31.

[Democritus] Von Demoratus, vi. M. Hanc meminit B. Hier. Apol. aduersus
Ruffinum c. 2.

A teipso vincēdi j. M. in margine subdit: Viso exercitu præ timore fugient
hostes & herulinoth. Item idem: Victus eris ante quam sentias... etc. & sequen-
tes notas marginales V. legis in textu, ut infra videbu.

Et obruet C. Involuet nos & obvoluet.

[illegible]

Hieronymus: In hoc] Videatur Glossa in hunc locum Psalmi]

Electos suos] Trias sic habent. p. 68 Vincos suos etc.

Cornus canadensis. Ombasculanae et margines C. & M. vinctur di-
m. e. rostrum f. m. s. clares & h. u. n. d. i. Fl. a. v. i. o. t. o. apud B. Aug. in
Pf 78 post medium. so 8.

bus exaudit Dominus. Pf. 68.

Has nimis onerat] M. Has nimis honorat.

monet. Post haec verba sequitur in V.

Matt. Ad hoc valet quod Dominus voluntarios pauperes fecit. Iffluros iudicio, dicit: Vos qui iniquitatis omnia, & totum mundum, sedemini, & enim et anteppretari suos oppresores, & eos cum Domino in celo. Dominus enim paupertate in domo sua dedicavit. Non negandum tamen quin diuites, id est, inter diuitias pauperes sint.

Mat. 4. Ad idem fuit quod piscatores relicti s rebus & regi & voluntate possidendi, nudi nudem secuti sunt crucifixam. Ad hoc fuit, quod Ioseph scens relicta lindone nuda, aufugit. Hoc est quod Ioseph & gyppiaci, id est, luxurie mundanae, palium, quo ab eorum habitu, euaders quirit. Hoc est quod Apostolus dicit in I. ad Cor. 9. Sic corrite, ut comprehendatis. Omnis enim qui in agone cotendit, ab omni re se abstinet, & diculis & fircinulis. Per suum contrarium commendanda est paupertas. tum enim Sodomorum adinuenit abundantia panis. id est quod inopia diuitiarum & superbia vitæ. Inde etiam sul fienta est omnis, & in ipsa tura displicet & vertitur in fastidium. Vnde illud: Vnde quid faciat etiam

Sat. 6. cibusalienus, Iuuenalis:

Præstabat castas humilis fortuna latinas.

Gregorius paupertatem commendat dicens: sæpe quos morum infirmum vulnerat, paupertatis medicina curat. Bernardus quæsitum à quodam an te sibi sabinto, qualiter se haberet domus sua: Qui respondit: Adhuc paupertas est nobis, quia adhuc pauperes sumus. Hieronymus: Ob hoc amant paupertas, quia à quo amaris, ostendit. Hoc vnum deest omnibus habentibus, non est qui verum dicat ei: omnes adulantur ei, etiam in consiliores, aulicos, & cretarij. Diues etiam à nemine dicitur. Vnde Lucanus:

——— Fœlix se nescit amari.

Sen. 6. Quomodo credet se diligere, qui nullum diligit? Quod autem habenti de de Be. qui verum dicat, patet per Xerxen. Quia cum tot & tanta fecisset, cum per mare siccis pedibus iuilet, quicquid per terram nauigio cucurrit, & nuntium congregauit exercitum contra Lacedæmones & Athenienses, habentem triginta milia equitum, & infinitorum pedum multitudine. Cum autem quæreret virum si scirent ad confortandum hostes ab omnibus viâ vocari, sponsus non est, se enim non sufficere ad capiendum tantam multitudinem. etiam audito nomine Regis omnes conuertitur, & clamabant. Sed iuratus ane, iura & exsul, alij omnibus adulando mentibus, solus citet et verum. Pater, inquit, victus eris, tuam sentias. Miles enim ista diligit & non pro bello, sed de facili in calamitatem, & se se oppressura multitudinem. Et ita coringit.

Jerem. Ad idem pertinet, quod Nabab. donosus per Principem Nabuz. pauperes agros, las dantur & vinctores in terram promissionis; & Nabuz. is Godoliam præfecit, diuites secum in captiuitate traxit & potentes. D.

impetatem commendari: Exaudiat pauperes Dñs & vinctos suos non
despexit. Hæc enim vult: in hoc melius commendat dñi pietatem, quod
vinctos eius exaudiat Dñs & soluit. Sunt autem compedes gratiæ & utilitatis,
clunes & humerandi. Sunt & compedes fortunæ pauperum se habet, & illi ad
herentia. Sunt & compedes gratiæ, sed hæc duplices. Quædam enim sunt
pæcepti. Vnde: Fide in pedem tuum in compedes. Quædam gratiæ per
rektionis & consilij, ut in Claustralibus. Vnde dicuntur viri compedi. C. m.
pedes autem natu. h. h. nimis aggrauantur. De quibus ait Augustinus H. s.
nimis onerat, qui supra necessarias accumulatur. Vinctos his compedibus exau-
dit Dominus. Sunt etiam compedes culpæ. Vnde: Funes peccatorum cir-
cumplexi sunt me. Ite in Philosophus. Memini Attalum &c.

Subsecuntur nota aliquantisper intermissa.

Inposuere dunt) M. inter lineas, vult: deceptere.

Sed in quodam apparatu) De gradu alto, forte ubi erat, inquit margins
M. & C. ad idu apparatu. *juuorat C. in orbi laterali: forte ludi. Ludus hic, ut
apparet, fuit Circus. Eum enim pompam & ordinem describit Seneca. De quo fu-
it Tertullianus Liber de Spectac. c. 7. Varietas leuissimum talis est. C. legebat: Si quo-
dam apparatu. M. autem: Sed quodam appar. Ego ex Seneca restitui locum.*

Verbis opes) Verbis scilicet Romanæ. Calatas cum diphthongo iuxta Se-
neca textum scripti. M. in h. at debere abesse. Nam inter lineas, collatas exponit
hoc verbo absconditas. V. pro calatas, habet collatas.

In his quæ pretio) Ut manubij & quæcumque pretiosa spolia. Ita mar-
gines M. & C.

Et alia quæ) V. & aliæ.

Incitatas) V. vitiatas.

Isthinc essero) Non offeto, ut V.

Ab effectu) Nec in Seneca, nec in V. id videtur

Lenit) C. inter lineas: Leniter. Seneca lentus. Audi margins C. & M. Mer-
ces lenit eum expunguntur venum, ad ornam locantur, ut magis reluceant
ex se mitas: ollectarum autem inlimul, transt decet & pulchritudo earum,
ita & diuitiarum.

Hoc totam vitam) Hoc totum vitam. V. Non placet.

Occupabit) Ita Seneca. Iria occupauit, etiam exclusa interrog. signo, in fine
sententia.

Calonibus) M. & V. coloribus. Malè.

Habeamus aquam) Verba Epicuri.

Remedium inopie) M. & C. præponunt signum interrogationis ipsi verbo inopie
p. e. Si enim: Quis quid sit remedium inopie famem &c.

Tolle quercias nem) Ista nota horum sequens est in epistolis, Horatij est l. 1. ep. 12.

et inferiori M. *Har ex Seneca subnoto*: Et quid interest quid dicat? Oportet
dixit: Quod ego huius, tunc pariter. Nemo autem sollicitus bono fuit.
A. *Si erellis quid studet, duobus de incrementis. Si erellis oblitus est usus, in-
tiones accipit, forum content, Kalendarium vult, fit ex Domino procu-
tor. ep. 14. in fine. Ad hoc vide notas Lipsij.*

Et alienis hortulis) Nempe Epicuri.

Humanitatem pati) Non humilitatem, ut V.

Totum conterunt, iterum V. a sensu d. p. d. b. Totam vitam conterunt.

Item item) Ante hac Seneca dixit, M. & C. legedant: Cuius proprium
bene conuenit, diues est Sed in paulo eadem repeteretur, inueniunt de sona
nitum lectione V. quae hic placuit. Videatur Seneca ep. 2.

Quod necesse est) Quod notum a exigit, & ut vivere possis. Lipsius.

Quod sit efficitur) Quod sit efficitur. Lipsius. Quod huiusmodi res
sit & ut commodè vivere possis. Item: Cui quod satis est, laus non est, in
satis erit.

Is satietatem habet) Consule Senecam epist. 60. & 119.

Contenta est necessitas.) M. Contenta est obolo. & contra: Infidelis etiam
obolo indiget. Vetus Hieronymus epist. ad Paulinum, quae incipit: Fratres am-
biolius.

CAPVT XVII.

Augustinus) To. 10. l. 50. hom. 13. in medio.

Item Hieronymus) To. 9. In Regula Monachorum Titulo De paupertate,
Vide praeterea to. 3. ep. ad Hebrum quaest. 1. sub finem. B. Gregorius simile habet
Moral. 15. in 2. noctem) reseruat verba B. Eugenij per laud. Mathaei: Qui
arbor: Quid erit puer qui alienaturit. si se per ardebit qui sua non dedit
Augustinus) To. 10. hom. 8. l. 50. hom. item Serm. 2. de Tempore.

Contra verò) Hoc, osque Diuitias abest in M.

Sed occasionem) V. clarius: Sed occasionem eius; forum scilicet. Sequitur
Occasione namque paupertatis incipit quis frari.

Sed morbus) V. in tantum morbum eorum. Restrictum est.

CAPVT XVIII.

Titulum de Mediocritate Ex V. solo desumpsi, & nouo capite distinxit.

Ait Augustinus) To. 8. in ps. 29. exposit. 2. in fine.
Seneca ait) epist. 95. 98. & 104. Val. Max. 7. 5. & post Cicero. de Ma-
ran.

Conuiujs) Ita Seneca ep. 95. in fine. Tria interim, conuiujs.

Quid aliud præter? *Solum V. addit præter. Hæc sententia à Seneca delectat. Vi-*
de eum.

Ut nullum factum? *Supple, præter hoc: ut suggerere videntur margines C. & M. Vinter Deos computaretur, contra per hoc habita est & confectio. Ita ut Deus, V. pro, Ut nullum factum, legit, & si nullum facerem.*

Vnius tantum? *Margines: Scilicet Tiberonis.*

Aliter autem? *M. ep. 95. Ille cum dicitur.*

Argentumque? *V. Argentum quia fractum est.*

Et contrectandum? *Hoc omittit C.*

Item idem? *In V. atq. idem, sed infra Seneca nominatur.*

Quam Augustinus? *C. quam Augustinus ait, in eum.*

Pro modulo personæ? *C. aliter, sic: Videtur latere, tum autem pro modulo personæ.*

Viendum est? *In qua tibi vivendum est sed Seneca magis determinatè ait. Ibid. C. Ille, ut ait Seneca ex natura, quæ a hac natura & cum sapientia, sic: Item idem.*

Quid admodum? *Tertio Seneca ep. 5. in hac scholia Iulij Lipsij videt. iuvat. A nobis non pariter? Maxime omittit C. Et quicquid aliud ambitione per-*
lecta, via sequitur curta.

Humilium consuetudini? *C. consuetudinem. V. Consuetudinem. Ad hoc*
margines C. & M. Ne prorsus quidem debemus nos conformare huic sæculo, Rom.
nec prorsus in modo vivendi ab hominibus dissidere. 12.

Humanitatem? *Non humilitatem, ut V.*

(Terrens & horridis) C. & M. Certus & horridis, Seneca: Terrens & horridis.

Delicatas res? *C. absolutè, delicias.*

Non magno parabiles? *Rationabile sit obsequium vestrum, aiunt margines*
C. & M. Ex c. 12. ad Rom.

Non incompta? *C. Non incomposita.*

Vitam nostram? *C. & M. vestram.*

Sed non agnoscant? *Triumphos, expono. Suscipiant omnes vitam nostram,*
hoc est, aethones, aethera, bonæ & exemplares. Sed non agnoscant, id est, per
seruationem interiorum, quo scilicet animo sunt, sed omnia in unam partem in-
terprentur. Seneca affirmat: Sed & agnoscant, seu (ut membra nostra se-
neca) Sed agnoscant.

Attali magni? *Seneca ep. 110. sub finem. Nequaquam vice Attali, legas Deme-*
trij, ut V.

Ille bonas permittit? *Duo sic finiunt caput. V. verò addit in textu margines C.*
& M. finit: Diuitiæ si attuant, non te cor apponere. Ps. 61.

CAPVT XIX.

Sicut spiritualis. Duo ita inchoant caput, ut V. repetit ea, quæ in calce cap. 18. habentur. Hæc sunt: Dominus collectis Discipulis, usque, sicut spiritualis.

1. ad Tim. c. 6.) Duo c. 8. V. 10.

Non ait sunt. Placeat etiam hic: Non qui sunt, sed qui volunt.

Diuites fieri) Voluntate, ait margo M.

In interitum) Hæc exponunt tenuissimi characteres interlineales M. hoc monitum in interitum, temporalem & perditionem, æternam.

CAPVT XX.

EX V. in sumario capitis adieci ly: Et avaritiam.

Quæ est obliuiscenda. Verba B. Aug. 10. 1. 3. de lib. arbit. c. 19.

Quæ habet V. me, ut margines C. & M. pecuniam, honorem, sublimitatem, potentiam, efum, ventum, & huiusmodi. Para B. Aug. in Psal. 118. Conclio. 11.

Hæc cupiditas) M. Ego peccatum hoc, scilicet cupiditas. Contra hanc avaritiam B. Hieron. post exhortationem ad Pamphilum & Oceanum, quæ in p. 1.

Quæ est obliuiscenda.

Secundum hoc) Omitit M.

Quæ specialiter) Non spiritualiter, ut M.

Amor pecuniæ) Id sonat Syriaca interpretatio 1. Tim. 6. 10. Audi interim margines C. & M. Pecuniam voco quælibet temporalia citra dignitates, honores & huiusmodi.

Cupiditatis. Gregorius V. inter cupiditatis & Gregorius, hæc interponit. Pecuniam voco & c. ut in proximè præcedenti notæ ex marginibus colligi, si post huiusmodi, addit, 2. Libro Sentent. V. 1. 1. ut dicam quod censet, male in conclusionem hanc marginem tenuit V. 10. quo tibi, sicut & alij quamplurimi, à Scholasticis expositionibus quæ ad hunc ipsius textus additi sunt, ut colligitur ex notis ad cap. 17. ad ista verba: Non gratia, sed vanitatis.

Inter hæc) Nemp. cupiditatem & avaritiam, de quibus Hieron. 1. 1. ep. 1.

Et uet avaritia inlataque cupidine peccus.

Non distinguit. Magna hic oppositio. V. & C. s. Inter hæc videtur distinguere dicere, & c. sed perperam. Nam initio, sortis sequentis e videtur patet contrarium huic verum. Avaritiam speciem cupiditatis, hæc Gregorius inter speciem & genus non distinguit & c. hic autem tria exemplaria conueniunt. Inter ea & factus hac capiti, consue B. Aug. in Psal. 118. conclio. 12.

Intraque suos curere fines
Spectet toto flumine Gangem;

CAPVT XXI.

V. Nouum hic inchoat caput, perfigit, titulum De Avaritiâ, duobus cap.
precedens continuantibus.

Avaritiam (speciem) Vide B. Aug. 10. 8. in Ps. 118. Conc. 11.

Eccli. cap. 10.) C. c. 34. Duo nihil.

Venerabilis h. c. h. c. c. notant ad laudem Diaboli in causa iusta si eger
& in causa iniusta et iniuste eger.

Inuidiâ Omittit V.

Imagines extremos Horat. l. 1. ep. 1. 1. ale in Perum iaculatur epigramma W.
drus de quo in notis ad c. 11.

Cui dat opes, dat opus fortuna, fatentur habentes:

Quærit opus per opus, quisquis opes per opes.

Ne per opes, vel opes, vel opus Pere quærito, nullus

Quæritur à sanâ mente labore labor.

Idem Il. c. 1. v. 1. V. ad Paulinum, quæ incipit: Frater Ambrosius.
paulo ante finem.

Quam eo quod habet) Idem post Quintil. l. 7.

Nihil esse sordidius) Idem, rest. hic Horatium prolatum. 1. Sat. 1.

At bona pars hominum decepta cupidine falso

Nil satis est, inquit: quia tanti quantum habeas sis.

Quid facias illi? Iubeas miserum esse libenter

Quatenus sufficit, ut quidam memoratur Athenis

Sordidus ac diues, populi contemnere voces

Sic solitus: Populus sibilat, at mihi plaudo

Ipse domi simul ac nummos complector in arcâ.

Vnde Ieronimus) In laudabili non videt: Vsq. ad talum sordidus, Vnde V.
que ad talum candidus.

Centuplatas) M. & C. centuplatas.

Eas habeo & conspicio) V. Meas habeo & c.

Quod mihi conseruatur) solum V. Nam duo: Vnde sine sollicitudine.

Appositionis custo.) M. appositus cust.

Ex viso pascam) M. Ex viso pascam.

Tibi collata sunt) Non collocata, ut V.

Si vis foenerare) Respicitur ad illud Prov. 12. Foeneratur Domino qui mihi
seretur pauperis.

Quas dederis sola.) solum V.

Act. 14. M. & C. 41. Verba praecedentia, *scilicet*: Auantie vitium fugillans, *V. unicum habet.*

Viro cupido & tenaci) Magna hic varietas lectionis, C. & M. ita conueniunt: Viro cupido & tenaci sine ratione per fas & nefas, si poteris recte (versus Hor. 1. epist.) si non quocumque modo rem. Est ergo substantia. Homini liuido ad quid aurum?

Et non ideo) Ideo abest in V. & M.

Dauid: Tu laurizas) Hoc, & quae, Diuitias suas, in text. & omittit, C. cum M. illud autem: Et relinquit &c. in latere est.

Quid tibi maius est) Vsq. malitiae ipsius, inclusiue, non legit V. & horum loco haec habet: hec est istius iustitia: Et si bene taceat, &c. Ad haec verba subnotamus Eccli, est magis C. & M. Pre auidia non ferens ad vsus necessarios res suas expendere. Glossa est ad illud Eccli. 10. Qui sibi inuidet, &c.

Areficiens) Semper sitibundus inquit nota C. & M.

Item: luxuria) Quoniam laboriosum est hic ad inuicem conferre omnes sententias & verba praeposere comperta, si notabo verborum l. sonantiam V. Itaque primo, omittit: Item: luxuria quendam, & immedie post illa verba animam suam areficiens, si haec autem pot. est. M. erat inimicus ut diuinit, & ut sique anxius appetit an priori & huore seipsum extruere & torquere. Hoc idem vitium dicitur a postol. is in epist. ad Rom. cap. 1. Re. 2. 25. peccata omnia iniquitate, scilicet fornicatione, auaritia &c. de quibus dicit in fine eadem: Quoniam qui talia agunt digni sunt morte; non solum qui ca. Rom. 1. fuerint, sed etiam qui consentiunt inicientibus. Glossa: Consentire est, tacere cum possi. arguere, vel errorem fouere. Ad Galatas c. 5.

Manifesta sunt autem opera carnis, quae sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum seruitus &c. qui talia agunt, Regnum Dei non consequentur. Id idorum seruitutem vocat ubique auaritiam. Ad Ephesios 5. For. 2. 21. nictatis autem, aut omnis immunditia aut auaritia, nec nominetur in vobis. Et in ea lem infra: Omnis fornicator, aut immundus, aut auarus (quod cap. 5. est idolorum seruitus) non habet hereditatem in Regno Christi & Dei. Ad Coloss. 3. Mortificate ergo membra vestra quae sunt super terram. for. 2. 21. nicationem, immunditiam, libidine, concupiscentiam malam, & auaritiam, quae est simulachrorum seruitus. Hieronymus ad 1. Heliodorem Monachum: 2. 21. Forat qui iudicat illum idolorum, qui uere, vel coactione, vel alia causa forsan idolothurget, & non potius illum qui dicit in membris, qui Deum nummum pro Deo adorat, qui creaturae honorem exhibet pro Creator. Vnde:

O nummi, nummi vobis hunc praestat honorem,

Et alibi:

Et genus & mores Regina pecunia donat,

Bbb 3

Vnde

l. 2. 21.
Forat.
2. ep. 21.

Vnde habes?

— Nemo querit, sed, oportet habere.

Item Dominus in Evangelio, & in concordia cum alijs.

Augustinus etiam, in libro 4. de bapt. contra Donatistas cap. 4. & 5. p. 96.

Hieron. ad H. Eoderum, lib. 1. locum Tria enim ad Rusticum. ep. ad
Iod. sic incipit: Quanto ad te, V. in te non redi, quia non doctrinam d. Hie-
mi hac epistola. inquit tamen Commentario in c. 5. de eph. pas.

Patunt & fontem, & gurgitem, nam premarit, ut C.

Diutius male ac putat, V. Diutius auctore. Hic habes in ep. B. Hieron.
Enoch. de Cust. Virg. c. 14.

1. Cor. 5. § C. cap. 35. M. 25.

Si quis frater nominatus, per sententiam, vel notam infamie, sicut ma-
ne. C. & M. Sequitur ibi: S. p. utore, Corporis Christi & humilioris, ne
non licet fieri participes, quod tacite innunt.

Ergo vitandus, lib. omni tu, & eorum vice id habet: Et per simile, non tale
impenitentibus in exitu vite communem sepulturam communicare, &
congrit de qua iam visitatio apud S. Dionysio in hoc exemplum in textu
habent C. & M. at tunc a clauis, & tunc reor a semel sita pro nota additum, in
cunctis, illi vult, & repetit, apud quem laborantem in extremis, cum v
for Sacerdos cum Eucharistia, inuenit eum impote n. ita innotem ei q. 102.
familiari dolore constringebatur per tunc, nec p. restituitur restitue
rpta, vel diuidere turpiter congregata, vel cor. si en peccato, vel sol. per
Eucharistiam: & sic miser de hac vita misera carnis est ad misericordiam
nisi ab hominibus sed a quibusdam Monachis clauis solo pulsus est. Quo compe
to, extructum est carceris clauis de carnulo. x ad exultam & terroribus
ruam publice tractata in interminum. Quod videtur forsitan fieri de om
nibus in fine impenitentibus, ut de M. i. i. i. q. n. decimus tatenur se pub
re mere. Quomodo ergo dabitur eis Eucharistia, vel communis in tota
gu. tunc Inca rem: Nunc errare neque fornicarij. neque idolis. Cruent
neque ad iteri, neque christi, neque manduc. neque in paces regnum D.
C. 12 p. 1. 1. In Evangelio Lucae: Cauere ab omni auaritia, &c.

In eoque p. libe J. x. h. s. restitui. Nunc in omni restitui.

In eoque p. libe J. x. h. s. restitui. Nunc in omni restitui.

In eoque p. libe J. x. h. s. restitui. Nunc in omni restitui.

Vix autem q. a. f. a. i. o. g. p. a. n. d. i. a. habentur in. s. d. o. r. i. o. p. r. a. p. s. e. r. o. s. e. q. u. e. n. t. i. a.

Memoria autem, & que, Item Hieronymus, absunt.

Ecclesiaste 5. 3 C. & M. 12.

Anarus non in plebitur 3. C. & M. habent in latere ex Claudiano Poët. l. 1. in

Ruffinum.

———— Nimiū que elatus, avaro

Pascitur intuitu.

Vcl liberior sit *Horatius impressus:*

———— Quo liberior sit avarus.

Non video *Hec verba mediæ ianum carmen precedens sequuntur, quia aliud interponitur.*

Item Hieronymus 3. Consule Comment. in c. 30. Prou.

Infatigabilis enim est 3. M. 30 C. & M. post Claud. 1. in Ruffinum:

Semper inops & nictu que cupit: contentus honesto

Fabricius paruo, spernebat munera Regum.

Subdo ex Horatio 2. Serm. Sat. 3.

———— Quid avarus?

Stultus & infans. Quid si quis non sit avarus?

Continuò sanus.

Quid ni & Coruum. Callimachus minus disertè avarum describentem in mediū produxerit audi ipsum Eleg. 1.

Quid mihi diuitiæ, quarum si demeris vsum?

Quamuis largus opum, semper egenus ero.

Imò etiam poena est partis incumbere rebus,

Quas cum possideas, est violare nefas.

Non aliter si quis vitulas & tales vendas

Captat, & appositis abstinet ora cibis.

Efficior custos rerum magis ipse mearum,

Conseruans alijs que perire mihi.

Et paulò post:

Quædere que nequeo, semper retinere laboro;

Et retinens semper, nil tenuisse puto.

Item idem Horat. l. 1. ep. 2. Et ibid. 1. ait:

• Feruet auaritiâ, miseraque cupidine pectus.

Item idem: Cuius in 3. Hieronymus fecit euan Comm. in c. 30. Prou. & 11.

2. adu. Iovinianum c. 15.

Quid necesse est? Quid nummos secuisse. Hic versus extra ordine n. est. Vide

Claudianum.

Largitatem) abest à textu V.

Comitatur auaritiâ) affertur Seneca 4. de Benef. lib. cap. 27. Ne prodigum

quidem auaritiâ liberamus. Et B. Hier. in Reg. Monach. titelo de Paupertate ait:

Et

Et postquam hoc fuerint consecuti nempe diuitias, vides tradere se luxuriae & voluptatibus, & omni iniquitati, ut quod avaritia congregat, luxuria consumat.

Poëta Claudianus De Bello Gildonico.

Quomodo ergo sunt contraria? *in marg. pro contraria habet communia*

Item Genesi 31. *in marg. Item: ad derelictionem aut tunc valet, ut*

Hieronymus, huiusmodi que est in Genesi de Jacob; quomodo utugit.

et Laban cum uxoris, & servis, & rebus multis. Inter quos Rachel.

Rachel, id est patris aurei & argentei. Quae cum patre eos petiit, quos, quare.

Rachel in finem & in frumento. Cuiusmodi absconxit, & fruges.

puti mentis, de specied t, & sic patre querenti. Deos suos, non autem.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

in finem. Deos suos, & Rachel Laban, scilicet aurei, & omni iniquitate.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

in finem. Deos suos, & Rachel Laban, scilicet aurei, & omni iniquitate.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

in finem. Deos suos, & Rachel Laban, scilicet aurei, & omni iniquitate.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

in finem. Deos suos, & Rachel Laban, scilicet aurei, & omni iniquitate.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

in finem. Deos suos, & Rachel Laban, scilicet aurei, & omni iniquitate.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

in finem. Deos suos, & Rachel Laban, scilicet aurei, & omni iniquitate.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

in finem. Deos suos, & Rachel Laban, scilicet aurei, & omni iniquitate.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

in finem. Deos suos, & Rachel Laban, scilicet aurei, & omni iniquitate.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

in finem. Deos suos, & Rachel Laban, scilicet aurei, & omni iniquitate.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

in finem. Deos suos, & Rachel Laban, scilicet aurei, & omni iniquitate.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

in finem. Deos suos, & Rachel Laban, scilicet aurei, & omni iniquitate.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

in finem. Deos suos, & Rachel Laban, scilicet aurei, & omni iniquitate.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

in finem. Deos suos, & Rachel Laban, scilicet aurei, & omni iniquitate.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

in finem. Deos suos, & Rachel Laban, scilicet aurei, & omni iniquitate.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

in finem. Deos suos, & Rachel Laban, scilicet aurei, & omni iniquitate.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

in finem. Deos suos, & Rachel Laban, scilicet aurei, & omni iniquitate.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

in finem. Deos suos, & Rachel Laban, scilicet aurei, & omni iniquitate.

in finem. Et sic Jacob & Laban conuersati sunt; Jacob ex patre pro Deo.

Effudit mentem olera, fertur dixisse Antippos aulicus cuiusdam Principis: Si mihi credidisses, modò olera non lauares, sed in aulâ summi Principis maneres. Cui ille: Si mihi credidisses, in aulâ Principis adulesceres & puer non esses. Hic etiam cum vidisset quendam bibentem cum mureto, ait: Non bibas, nam in deaure nudi sequebatur. Et mox puerum, qui cum quo bibere solebat, ad lapidem contegit. Hic est Polippos, cuius

m. s.

Rach. I fugiens] Historiam hanc exponit B. Gregorius lib. 20. Moral. cap. 16, si B. Hieronymus alicubi explicauerit non vidi, interea V. agitur. C. s. Hieron. H. s. s. uel 4. c. 57. hac transfert ad Relig. s. rum auaritiam.

Cum immunditiam] Duplex G. deprehendit in C. Reor esse Gregorius: Cum immunditiam &c. In precedenti notâ citavi locum.

Subiungere conor] V. s. q. M. Subiungere conor: ut Horatius, talis utisus est, subinittere. Lib. 1. ep. 1. initio.

Laciniam] Nequaquam Lasciuia, ut M. & C.

Mundanæ voluptati] C. Voluntati.

Fimo immundissimorum] M. & V. fine pro fimo.

Item Hieronymus] Pop. s. d. i. m. s. d. Paulinum de Institut. Monachi, quâ incipit: Bonus homo. Eadem refert l. 2. aduersus Iovinian. c. 7. & ep. ad Iulianum: Filius meus. Præterea vide 12. q. 2. Gloria Episcopi.

Sarcinati auro] Textus B. Hieronymi, Suffarcinati auro.

De primis in C. l. j De hoc in m. 12. 2. a. l. s. d. i. m. s. d. 2. c. 9. m. s. d. C. & M. s. d. i. m. s. d. Non sperant furorem aulicus, nullam mercedem aulicis.

Cum mundaret & lau.] M. Cum commendaret & laudat & oblationem. Non sonant secundum scripta Valerij Max. l. 4. c. 3. in fine.

Non lauares] M. consequenter legit: Non laudares.

Quinque] C. in ora inferiori s. d. i. m. s. d. Quinque vocat, ut Diogenes. ut in imagine laterali ad caput s. d. i. m. s. d. Quinque vocat, ut s. d. i. m. s. d. Diogenes.

CAPVT XXII.

Non tantum exemplis] Hoc caput aliter incipit V. in mentis s. d. i. m. s. d. in 12. s. d. i. m. s. d. scriptura, sed abundat exemplis quorum C. & M. s. d. i. m. s. d. in mentis s. d. i. m. s. d. in 12. s. d. i. m. s. d. scriptura. In s. d. i. m. s. d. modo ex V. quoad s. d. i. m. s. d. postmodum notas C. & M. hic intermissus repetam.

Itaque V. pro titulo legit: Contra acceptionem munerum: Incipit: Petrus Ebrius unum exemplis, qui auaritiam deicitur, penenda in eum non veteris & noui Testamenti exemplis, eandem s. d. i. m. s. d. Genet. d. i. m. s. d.

Rex Sodomorum cum offerret munera Abraham redenti de victoria hab
de hostibus, id est, quinque Regibus, qui patriam Loth deuastauerant, re
spondit: Leuo manum meam ad Deum excelsum possessorem celi & terre
quod a filo subtegminis, vsque ad corrigiam caligat, non accipiam ex omni
bus, quae tua sunt, ne dicas: Duxi Abraham: dicebat enim ei Rex: Da mihi a
mas, caetera tolle tibi. Idem vitium damnauit B. Thomas Cantuariensis
chiepiscopus. Qui cum Cancellariam dedisset cuidam, inhibuit ne imaginem
venderet, nec etiam arcum vel cultellum acciperet: ne in manubrio aureo
vel argenteo sub praetextu quocumque misceretur. Nota autem quod
probi sunt, qui munera accipiunt, quod patet per Ephron, cuius nomen
mutatum est in signum spiritualis mutationis: quia pro agro suo ad se
liendam Saran, sumpsit pecuniam ab Abraham licet coactus. Nolebat eni
gratis Abraham agrum accipere: & in hoc facto Abraham excusatur. Eph
accusatur. Sed nonne si Reneratorem vel Simoniacum cogere accipere
cum gratis Ecclesiam vel mutuum vellet mihi dare, magis illo, vel idolo
care? Sic videtur Abraham magis peccasse Ephron: Abraham tamen excu
satur a Sanctis sed nomen Ephron mutatum est propter munus acceptu
dictus est Ephrem. Caetera habentur in alij & ibi & ibi ordine praeposito. Re
ad notas dilata.

Acceptorem numerum] C. de reptionem numerorum. Non placet, &
determinat acceptorem, quae de quantitate dote, munere, & re pretio affluunt
intelligenda est.

Rex Sodomorum] in margine C. & M. Gen. 12. C. addit in fine. Melior
nes. 14.

Caetera tolle tibi] Margines C. & M. Omnia spolia praeter homines. V.
Glossam hoc loco.

Exceptis his quae] audi quod ibidem vidi: Iuri & partibus suis renunc
potuit, non sociorum.

Item Gen. 23.] C. & M. Gen. 43.

Appendit pecuniam Abraham] Ad hoc addit, quoniam in margine C. & M.
appropinquat: Sed nonne si Simoniacum vel Reneratorem cogere accipere pec
niam, cum gratis Ecclesiam vel mutuum vellet mihi dare, magis illo vel
pecuniarum? Sic videtur Abram magis peccasse quam Ephron: Abram tam
excusatur a Sanctis: sed nomen Ephron mutatum est propter munus accep
tum & dictum est Ephrem: melius Ephrem.

Item Gen. 33.] C. & M. in marg. Gen. 58.

Quasi viderem vultum Dei] Margines praedicti legunt hoc: Quia valde ex
cinnuit.

Mente deuotam] idem margines habent: Ita & pro templo construendo.

Item Num. c. 16] M. & C. 41.

Dare tibi Textus Biblicus, dabo tibi.

Balac præsens] C. & M. Balac præsens & offerens. Restitui in textu Biblico.

Ventumamen pergens] E regione ad marginem deprehendi in C. & M. quæ subd. n. Similes sunt Balac, qui datis aliquibus numeribus, ut benedicant vel maledicant: quorum benedictio conuertitur in maledictionem, & vice versa. sequitur autem margo ad proximè sequentia: Beneficium spirituale conferendo. Item ad illud idem: Dabo tibi consilium, lego quod habet Glossa: hoc loco: Etiam per mulieres nuchras eis (scilicet filijs Israel) dando eas: Unde sequitur immediatè apocalypsis sententia.

In Apocalypsi] M. & C. notant c. 9. Hodie 2.

1. Reg. 12.] C. arque M. c. 73.

Loquimini de me] Margines præsati inquirunt: Me excusando, si in aliquo deliqui vel commisi.

Scilicet Saule] Hoc, solum M. legit.

Et contemniam illud] Inter lineas M. Id est reddam.

Item exemplo Dauid 2. Reg.] Hec absunt in C. usque: Item exemplo Dauid 3. Reg. 13.

Holocausta gratuita] Post hæc, M. proponit in margine dubium, illud] soluit. Gen. sic ergo: Quidam, quare Ephron accusatur de pretio, vendens locum sepulture, & non Ornan (sebusus) vendens locum ubi ædificetur domus Domini? Solutio: Quia Ephron vendidit sepulturam, locum scilicet deputatum sepulchris, ubi Adam & Eva sepulti erant.

Item exemplo Ado Prophetæ] Restitui Ado pro Dauid ex M.

Neque bibam aquam] Genuina sacre scriptura lectio; quare, summe miror, cur C. amiserit aquam, & cur M. virgulâ expunxerit & obelo trucidarit.

2.] (Isa 5.) M. & C. 2. Eldre 21. M. in margine addit Nehemias. Rectè, Nam de concionem magnam aduersum eos (ut eius verbum utar) congregat, ibidem.

Item Act. Apost. 20.) M. c. 48. C. ultimo. In ultimo abusus.]

Epistola Iudæ] Duo c. 2.

2. Cor. 11.) Duo 2. Cor. 25.

Gratis Euangelizauit] Margines duo: Cum stipendium possem accipere, Lucas quia dignus est operarius mercede suâ.

Gloriatio, Duo gloriatio, sed v. melius sicq. gloriatio, & addit: non accipiendi, quod etiam in contextum reposui, qui Glossam redelet hoc loco.

Ocas. prædicandis] Margines C. & M. tales exprimere videntur, hoc modo: Propter curiosos, & alias causas.

Ezechielis c. 22.) M. & C. c. 53.

Super auaritiam tuam] Margines supradicti sic exponunt: Sacerdotum; Quasi

Nec matrona casta est. *Hec sententia S. Hier. habet in T. cum sequentibus & sic*
 Item Historiymus scribens. *Super hoc: Casta: dicunt margines: Casta est*
quam nemo rogavit.

Signat corrupt. Vide 11 q. 3. Pauper. & Qui Rector.

Item Jeremiæ c. 6.) M. & C. cap. 25.

A Prophetarum) *Cum marg.* A planta pedis, & c. Isaia 1.

Item Exodi 23.) *Duo eadem*, 81.

De quodam Oratore) *Simile legitur in Gellio Noctium Attic. l. 5. c. 10.*

Diuiti matronæ) C. Diuiti in communi.

Super in gratitudine) *Duo eadem in margine: Leges Romanæ ingratos pu-*
erabant. Patet ex Valerio. Max. l. 5. c. 3.

Familiaritatem Principum) C. famam Principum.

Mordacardi, familiaritatem) *Iterum C. famam potentum acquirendi in*
margine.

CAPVT XXIII.

Vide etiam titulum: Contra multiplicem acceptorem munerum,
 maxime à spiritualibus iudicibus.

Cum in materia acceptorum.) Ita C. duo alia: Pro nullà causà imminente ac-
ceptorum.

Periculosà tamen) M. perniciofa tamen.

Cum super dicitur) C. legebat circa. *sed corre. cum contra. Neutrū placet.*

Cum aliquis dign. prop. C. cum alij dign. proposuerit dare beneficium
 Ecclesiasticum, etiam magis crudelitas est, & c.

Est in pias causas) Quia bonus usus non iustificat malè acquirita. 14. q. 5.
 Neque enim.

Granges) id est Granges. Casus dicitur esse praelia, villa & c.

Prostitutione facta) *Nota curia. Item. Ex V. & C. de sumpt. quod in con-*
textu respicit M. Prostitutione facta ac omnia, vel pro inuultu faciendâ.

Non sunt Pastores) V. & C. prosequum a perodum, qui non sunt Pasto-

res & c.
 Sed tondentes) C. quoniam legit: sed tondentes. *Pudat stiles, iam non Pas-*
tes, sed lupos.

Excoriatores) *Dicebat magnus ille Tiberius Cæsar: Boni Pastoris tondere est,*
sed non deglubere.

In primo libr. Reg. 25) M. 41.

Quasi ei dicatur in eum) Non bene C. iudicaturus.

Vade pacificè) C. Vade in pace.

Depilatores sunt) *In marginibus M. & C. Non tondet & c. Deut. 1. 25.*

Venales lenocinio; In C. *abst* venales. Cites *hac* note *margines* indices ipse
conuenientes. Mediocribus esse iudicibus, non Dijs non homines, non con-
ueniunt nec dantibus, quo moles rerum medicenter bonos vel males esse
iudicis. Perfecti ergo sunt &c.

Inter Socraticos notissima folla cynædos.

Id est, avaritiæ, inquit M. inter lineas.

Ij sentiet qui, & quia, Nam omittit conuersionem causalem, & quia, et
M. & V. omiserunt. Nam vim habet.

Quotidianâ rapinâ] Panes quotidianos (M. in marg.) supple denorant.

Vel simplices Christianos] V. cum quotidianâ rapinâ simplices Christianos
absorbent.

Existentes V. & C. entes, vt suprà adhuc notauimus.

Cum Aod] Tria, cum Aioth.

Præ avaritiâ C. pro avaritiâ.

Sed leua manus eius] Hoc, vsque, qui non habent, desit, in V.

Cum agnis à dextris] C. cum agnis dextris.

Zacharie 5.] M. & C. 8. Ab hinc, vsque, Vnde Hieronymus: Iudex &c.
desunt in V.

Misit manum pluri.] Omnis auarus impius: Quasi diceret: aurum misit,
aurum bibe. Ita M. & C. pro notâ.

Aurea nunc verè] Ex Propertio l. 3. Eleg. 11. Subdo versum precedentem:

Aurum omnes victâ iam pietate colunt.

Veni homo.] Ne displiceat, si subsequentes versus ad propositum conducunt,
etiam ex eodem adiecero:

— Auro conciliatur amor.

Auro pulsâ fides, auro venalia iura:

Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.

[Item Arator] Huius auctoritate usus est venerabilis Beda in Acta Apost. ca. 4. 5.
& alibi. C. pro Arator, legit Aratus, sed male, quia diuersi sunt.

Quo nescit auare] Iudex auarus, aiunt ora C. & M. similis est magistro puer-
orum minis (omnis in C.) intonanti quousque à pueris munusculum ei offer-
ratur. Quod respiciens, demittit vocem, & suauius eis comminatur; qui licet
munus pueri verbatenus spernat, potest tamen illud quasi inuitus accipit &c.
mittit iram, pueris impunitis.

Custodis angelus] Vt idola Laban. Duo marg. ex Gen. 31.

Vnde Hieronymus] Hac sententia redolet eius expositionem in ca. 11. Prou. in
hac autem exemplaria maxime variant. Nam C. & M. omittunt negationem non
in hoc: Iudex non debet esse &c.

Minus iuste] scilicet iniuste, ait M. interlineas.

Vnde Salomon] C. ad laus Prou. 25. M. 35.

Et appendicijs) Appendicia iudicij sunt, supercilium graue, dilatio causæ, præstatio Aduocati, & huiusmodi. *Margines C. & M.*

Item Deut. cap. 25. Duo cap. 36.

Augustinus dicit) Gregorius autem ferè similia habet l. 9. Mor. c. 17. in medio; Vide præterea l. q. 1. Sunt nulli. V. omittis Augustinus in textu.

Miserus eius) V. & M. misericors eius.

Percutit eor) C. percutit pectus.

Oderunt eum) Post hæc verba erat in V. Item in Parabolis: Nec iudex iustus, iudex nec agnoscens. Sed cum non sciret hæc sententia eam ad notas reuocari prout in marginibus C. & M. deprehenderam. Sic est: Iudex iustus nec videns, nec agnoscens, seu ut melius V. in or. superiore: Iudex non videns munus, nec agnoscens personam, iustus. Redè, ut sit iustitia cæca.

Jeremiæ 48) M. & C. 57.

Gregorius Pro. Cuius breuitas te remitto, Lector, ad l. 9. Moral. c. 17. ubi sunt munera delectantur, sicut apud B. Hier. no. 7. in Ps. 25. ad laud. Dextera eorum repleta est muneribus.

Ne possit cernere verum. Ita Arist. 2. Rhetor. Amor, odium proprium com-
mune, sepe faciunt iudicem non cognoscere verum.

Item lxx. 28.) Duo 33. Hæc & frequentia, & sive: Item in Sallustio Cato, absunt in V.

Multitudinem negotiorum) Margines: Vitium etiam & honestorum. Quia Iuuenal. Sat. 6.

Imponit finem sapiens & rebus honestis.

Vires nobilit. Nam diuitum terror ipse sibi exigit honorem, inquit B. Beatus Reg. 53. in marg. C. M. id vidi Deut. 2. Ibi enim hoc idem repetitur. Notauit locum ad textum.

Oleum ad litat carmine. Proverbium est quo utitur Horatius l. 2. Serm. Satyra 3. sic fit. Sig. hinc autem multo sementum & alimentum suppetat, quo magis accenditur. Vitium eodem meretur in ep. ad Eusebium. Vitium, inquit, & adolescentia duplex incendium voluptatis. Quia oleum flammæ adiungimus?

Et Decan. c.) Avaritia Proletorum induxit, ne vnus Sacerdos modè paucis præsit, ut inter eos iudicet. Ita margines duo.

Audite illos) scilicet populum. C. inter lineas textus.

Distantia personarum) Acceptio. Margines.

Paruum audietis) Idem: Pauperem. Sicut magnum: Diuitem.

Deut. cap. 16) C. 74. M. 72:

Immobiles) Glossa interl. hoc habet. Sed quærun margines: Quare ergo fixi, singulis annis amouendi. populo præficiuntur propter avaritiam?

In omnibus portis, Hæc est, singulis, ut M. inter lineas. Sed denotat quæstio: Quare

Quæ estis in monte) C. Quæ estis effœminatæ in monte Samariæ.

Samariæ) M. *inter lineas*: Id est superbiæ.

Officialit us vestris) *In Biblijs*: Dominis vestris.

Et benedixit) De prædâ pauperum ablatâ. *Margines*.

In Armon) C. Vernon. M. Ernon. C. & M. *inter lineas*: Id est in exilium.

Ex nunc deficit V. usque: Item Amos.

Item idem c. 6) C. 25.

Capita populorum) C. Philosophorum.

In Chalanne) *Duo* in Calagne.

Facinorosa) C. *Facinora*.

Apud idololatrias) Hoc noto in omnibus serè m. SS. corrigendum ubi id est latras.

Item Joel cap. 3.) *Duo* 9.

In prostibulo) *In Biblijs*: In prostibulum.

Demollientes) *Glossa interl. est. V. demulcentes*.

Item Osee) M. 11 *hodie* 4.

Oblita legis) *Duo* obliti.

Oblata pro peccatis) *Glossa est interlinealis, quæ ad Sacerdotes maxime anxi-*

147.

Item idem: Audite) *Duo* tum in textu cum margine, c. 14.

Et domus Regis aufc.) Vt nullus excipiat. *Margines*.

Et rethe expansum] *Seu extensum ut C.*

Super Thabor] Montem, ait M. *inter lineas*.

Item Amos] *Duo* ad latum c. 32.

In nihil] C. Letamini nihilo.

Qui dicitis] C. & M. Quid dicitis?

In fortitudine] *Margines* C. & M. In nobilitate generis & potentiâ.

Nobiscornu] *Item deficit V. usque ad illud Michæ 6. Nūquid iustificabo.*

Item Osee: Si fornic.] M. & C. *notant c. 13. in marg.*

Item Malachie 1) *Duo* 2. Breuitatis causa. Lectorem remitto ad *Glossam super hæc loca S. Scriptura.*

Nōne malum illud est] C. in me malum est.

Non est mihi voluntas] M. n on est nisi voluntas in his.

Sed ego exfui] *Item textus Biblicus Malach. 1, 13.*

Item idem c. 2.] C. c. 4. M. 3.

Et armum dextram] *Fortè, ut habet Glossa, id est, armum animalis dex-*

trum.
Altare Domini lachrymis) Non pœnitentiæ, sed pecunie raptæ, lachry-
mis pauperum acquisitæ. *Ita margines duo.*

Item Michæ. 2.] M. 7. C. 6.

Propter Achar] Non propter achor v: M. & C. Nam Achor nomen est, Iosue 7.

Est spiritual:] M. est speciale. Non sapit. Itaque, absolutionem vendere. sit pua spirituale, imonia est: Sic & de ad uincatione sacramentorum dicendum patet ex 1 q. 1. Nullus Episcopus. Et: Quidquid inuisibilis.

In poenam pecuniariam] seu multam, M. in poenam peccati.

Quod pccat illi non em] est enim simonia exigere aliquid pro absolutione: excommunicatone, quasi pretium absolutionis, non tamen quasi poenam aut multam pro culpa, ita censet B. Thomas 2.2. quest. 110. m. 2. 3.

Communiz alicui] Hoc est communitati.

Que hodie vendit pro p.] Vique adeo hoc inoleuit malum, ait B. Aug. iam quod ex consuetudine vendantur leges, corrumpantur iura, sententia ipsa veritas sit, & nulla iam causa possit esse sine causa: To. 10. Append. de uerbis term. 3. post meam. Hec mihi exempla confirmat: Casarius fere autem nobis commemoratus: Porro Petrus Blesensis talia detestans instans: Offensibilem est hodie iura confundere, transactiones rescindere, sanctorum reuocem, quæstum si qui equitatem vendere &c. Plura p. 107. 110. B. Bernardum serr. 6. m. 1. salm. Qui habitatio sic ait: Ipsi qui que hoc leniunt & huiusmodi officia in suspensum quæstum & tenebrarum negotium transire non huiusmodi mirum, sed locus queritur diuinarum. Propter hoc tonitruum propter hoc frequentant Ecclesias, Missas celebrant, Psalmos decantant Pro Episcopis, & Archidiaconibus, & Abbatibus, impudenter habentur, ut Ecclesiarum redditus in superfluitatis & vanitatis dissipentur, Hec ideo de venalitate administrationis officiorum Ecclesiasticorum sui temporis.

Metus Archidiaconi] prof. Ad nisi prauitatem vitia predecessorum huius, relictum fore ad cautelam. Nemo praterirem, que in oris marginalibus C. & M. prout huiusmodi Archidiaconi nomen. Que? Audis: Portantis Archidiaconi, discordiam in Ecclesia, non pacem.

Iudicium exequi] Hodie nulli pro causa pecuniaria ad iudicium aque ad ducuntur, eo quod faciliantur multi alij modi pecunie exigendi & exquirendi. Vultur autem ex sequentibus intelligi de iudicio projectionis in aquam, quod pertinet ad purificationem culpæ, que iure Canonico damnata est & c. l. 1. m. 1. nota l. 1. tunc dicitur Deus. 2. quest. 5. cap. Meniam. Cap. Confiteor & c. 1. Meniam. Et in decretaliis titulo de purgat. vulgari Cap. De filij, quod est Honorij 3.

Iudicium exequi] Quidam hic omittit M. Ait ergo: Sed iudicium periar, & inuentus iustus, dabo pauperibus quinquaginta solidos (pro iudicio huiusmodi aque exigentur) in pascum, Iratus est ab omnibus simulque quæstor Palatij.

A Sacerdote quinque solidi] Quasi sub obtentu religionis puniendorum criminum, *aiuat margines duo*, cū n hoc fiat causā loculorum emungendorum.

A cupiditate] *Hoc omittit M.*

Sacerdotum Baal] *Non Balac, ut C.*

Nullam subtricebunt] *Hec non legit M.*

Superfederint citationi] *M. Superfirationi. Abusus parvus est.*

Cum hoc Ecclesia] *M. & C. cū hoc pro Ecclesia maiori parte &c. Pro preposterè positum est.*

Est tale iuramentum] *Ego, ait C. ad latius, nec iurarem, nec iuramentum huiusmodi, si fecero, seruarem; sed irritarem, utpotè indifferetum, & pacis inimicum, & contra Deum.*

Ad hæc ostiend] *M. his omisit, ait: Item: Qui iam Canones &c.*

In secundo v. in tertio.] *Ita tunc hæc, extra de Confang. & afflic. Non debet irreprensibile. Conc. Tri. s. ff. 24. cap. 4 de Reform. Marim. limitant impedimentum affinitatis ex illicita copula ad primum & 2. gradum tantum, statuen. in alijs gradibus post eam contractum non dirimi.*

Prohibito nostro] *Mediantibus tamen illis pecunijs. Ergo ne sic dispensationes pecunie obediunt?*

Decretum biceps] *Vide 30. q. 4 Qui spiritualem.*

Item: hæc ostiola] *Hic tacet V. usque: Hi sunt muscæ.*

Sunt mergul. *Glossa in c. 11. Leuit. inquit: Mergulus avis est longi colli, cibant præ lam ex profunditate terre vel aque trahens: nec tanta da est, &c.*

Prohibetur in lege] *Leuit. 11. De accipitre audi margines 2.*

Nisus & accipiter, quarum prædatio vita,

In reliquum volucrum degere vulgus habet.

Nisus autem nomine dicitur Haliaetus ut Leuit. 11. Videatur Fabula. Nisi Regū S. Metam.

In rectorum] *Nempe in buris dominorum, quorum sunt officiales.*

Si seminaueris] *M. variat p. Si seminaueris nos, scilicet, est seminatio cau a notia & m. si: quia hæc seminatio, illa n meriem exigit sibi debitam.*

In ratione dati & accepti, cū n pax Ecclesiæ det spiritualia & accipiat temporalia?

Des spiritualia] *M. Si dederis spiritualia debitè accipis temporalia. R. P. R. Religiosos &c. E. &c. p. in improbant quidā, imo etiam impiè reprehendunt R. P. Religiosos &c. dicitur in n. d. n. seu, ut magis placet, fructu p. n. ium. eo quod a Pagani, hæc est m. t. & a. vita necessaria percipiunt, cum illi, testor iure promeriti sunt: quoniam p.lore talis sui, in nuditate, & frigore, & simili aeris intemperie verbum Dei disseminant, animarum salutem anide sitientes.*

Ab incorruptis] *M. incorre&is.*

Amoris accinitur) V. Hic adhibetur figura interrogationis, et ego postposui.

... ad administrationis suae de ...

1. *Cantharus* *Cantharus* in L. Apum multis locis.

is vestris) V. à muneribus vestris. C. animabus vestris.

Qua talis debetur p. bulum. c. quali tali debetur.
E. c. n.

Sec utram Deus, C. & M. Sed utinam aliquis.

Et de uorarent, Non & denominarent, ut quondam legit C.

Item: Prædictur. Item: Officiarii. Item: Omnes, M. & F. deficiant.

Vi detur ne (can) illa, scribit C. Nonne quadam idud Horaty de Arte Poeta.

Non mīlata cutem nisi plena cruoris hirudo?

Sibi que fordes peccati C. Sic que fordes, &c.

Iob cap. 31. C. & 31. Iob 25. in fine. Oñm, vt suprà dixi, erat minor numero

CAPV T XXV.

In Summario Comittitur Ecclesiasticorum. In V. variat titulus, sc: Quo-
tunc quaestio et vanâ gloriâ conferenda sint & tractanda spiritualia & co-
tra horarios nummos, sed de his in capite seq.

Venerabili fratri nostro Johanni de Aquino, Quare. M. vitiosè omisit hanc
eorum, loca legit: vt, in celebratione.

Quæ sunt in re publica C. que turis publicam. Ad hæc fuge verba Sapientia. Rex noster erigit terram: vir avarus destruet eam. Peremptor autem est noster in re: aut Per Bona vel autem idolare munerum vel in re: autem per totum. In p. totum muneribus aut Per Bona, iniquitates. & dextera eorum repleta est muneribus: Transibunt iniquitates in pœnam, & munera in dolorem. Hæc ille.

Apollo Pythius) Tria Phitius. Et autem Pythius Apollinis cognomen à Py-
thia, quod est quidam volunt, ind. ann.

Scilicet (enempe) quæ hodie decidit à religione & sanctitate

red & numerum.

... C. Leta proleuâ sit, nunquam dextera proleuâ
Melius

Mola concupiscentiæ) Vel, cupiditatis, ut habet V.

Vel quanta vanæ gloriæ] Vanæ omittunt M. & C. vitiose. Nam omnis gloria maxime popularis astra vanæ est, imo vanitas ipsa. Secus autem de gloria, testis monio conscientie serenata, de qua 2. Cor. 1.

Ut nec tertio) M. V. hæc tercia in epistola.

Mens diuina) Arcende sublimi, ait B. Ephraim de Virgin. sub finem, ne quando in oratione huc illicque mens tua euagetur. Et infra: Cogitationes ac similitudines quas, umque rerum terrenarum, circumquaque ex consuetudine tuo abscinde. &c.

Auram vir de Jomo) Ben Ammiramis, ut Iosephus, ex uxore sua Iochabe idem Iochobal, genuit Aaron & Moysen. l. 2. Antiq. 9.

Ora bene operando, Cuius latius hæc habet: Orationem in excelsis, non pro infimis.

Cum duplex legatur) M. Cum duplex legatur inuitatorium, ponitur & classicum tertium in Ecclesiâ, efficacius æt. ris inuenimus denarium. V. quæque Denarium. Per classicum intellige pulsum, quo ad horas Clerici conuocantur. Id colligo ex cap. sequenti. Per Psalmum autem: Venite exultemus Domino 94.

Tertium in Ecclesiâ, efficacius) Quod nempe magis inuitat clericos mercenarios.

August. non propter) Solum C. Augustinus.

Sine omni corruptione) Glossa est cum interl. cum ordinaria.

Cruz & martyrium) Cruz & maxime illud &c. C.

Ideo noluit Dominus) C. perperam, Voluit. Nam infra contradicit huiusmodi: Instinctu amotionis poenæ.

Amoueri poenam) V. id est mortalitatem nostram.

CAPVT XXVI.

Titulus hic prefixus, ex M. desumptus est. Nam V. & C. caput præcedens nominant, in ora tamen collateral. C. logo: Contra denarios horarios.

Alia gloria in spir) Scilicet, ait V. denarios horarios pro horologio, ut fuit &c. habet in margine dicit: Mola constituta, quæ ab ære non constituitur, nisi ut per oblationes ad illam factas sustententur pauperes, si non iam parit.

Mentis quàm loquentem. M. & V. melius quæ loquentem.

Sanguinem Christi) Sanguine Christi. M. & C.

Quoniam in seculum) Psalmus hic est 135. et si in eo non in seculum, sed in æternum legamus, ait enim B. August. Grammaticam posse interpretari tam in æternum quàm in seculum. Sic autem legitur: his tibi dicitur. Fuit tibi. S. expostione nem ps. 135. initio.

Mercenarius enim) Ita B. Aug. 10. 9. et 46. in Euang. Ioannis.

In aleâ ludentium] *Audite Clerici B. Basilium alearum ludum describentem:*
 Sives, inquit, dimisero, sunt qui protinus ad tesseras aleasque sese confe-
 rent. Iuramenta sunt illis, contentionesque pergraves, ac avaritiæ partus.
 Spiritus malignus adit, furor punctis ac ocellis illis ludemum infan-
 namque accendens: &c. *Hexam. Homil. 8. sub finem.* Clericus suum ludum infi-
 gnam o'um effrauit Willoldus Cameracensis & Atrebatensis Episcopus, quem
 baldricus in *Chronico Camerac.* & Atrebat. lib. 1. c. 88. fusc describit. Exst. & apud
 nos illi spiritus illis ludæ, seu tabella laboriosè distincta & delineata, quæ nostri, ut ap-
 parer, inter se colluserunt.

Nummos vespetinos] *P. nummos horarios vesperis decantandis &c.*

Et prius in Ecclesia] *Et post eas (scilicet vesperas) eos in Ecclesia distri-
 buendos esse. Placet utique.*

Distribuendos esse] *Margo C. cum P. Sæpe tamen prius residentium (P. se-
 dentium) quousque pulsaretur extremum clavicum, hoc est, vltimus pulsus.*

Item exemplum Prælati] *Suppl. valet ad detestandum, ut supra. C. exem-
 plum Prælati præbentis, petentis in Ecclesiâ &c.*

In Francis] *Variato, scilicet, antipendio altaris, fesso, colore, conuenienti.*

Ploratorum & ploratricum] *Ubi legitur de Prælati muliere ad patium mor-
 tuorum conductâ. Sic Horatius de arte Poët.*

Vt qui conducti plorant in funere, dicunt

Et faciunt propè plura dolentibus ex animo sic:

Derisor verò plus laudatore mouetur.

Solent enim gentiles nenia & cantica lugubria canere in morte defunctorum
 & alios ad plorandum inducere. Idem etiam apud Iudeos, ut patet ex Euangelis,
 moru erat facere, uti Matth. 9. Ibi leguntur adfuisse iherosolimitanos cum Iairi Principis
 puella obisset.

O nummi, nummi] *Hunc Iuuen. versum sat. 5. omittit M.*

Quæ idololatræ sunt] *Id probat B. Hieron. in cap. 5. Ephes. his verbis: Quia
 scripturam ipsius nummi colit, & idola in eis cælata veneratur. Ut voracium
 Deus venter est, ita cupidorum quoque iusti. si nē pecuniæ dici potest. maxi-
 mē eum in alio loco Apostolus cupiditatem idololatriam vocet. Pro idolola-
 træ antiquitus scribebant idolatræ.*

1. Thess. c. 5] *P. & C. 2. Thess. addit quoque C. c. 9.*

Ab omni specie] *C. in latere, ex Ouidio Heroidum ep. 16.*

Est virtus placitis abstinuisse bonis.

Quia scandalizant] *P. & C. Quia scandalizant proximum per sinistram, al-
 terius alligere C.] quempiam per dexteram. B. Augustinus libro de Ouidio:
 Curamus, inquit, nil rācere, quod veniat in malam suspensionem infirmæ fratris.*

Turpis autem species] *Nunquid excussio oculorum, sicut repletio illor-
 um, parit simoniam? Ita C. in margine.*

Horæ nummariæ] V. Horæ nonæ S. Mariæ.

Repagulum quæ] Repagulum est vetus ostio aduersus vim oppositus. Gallici: Barriere, ou Barre.

Et tanquam vetulæ] M. hoc omisso ait: Cucurrerunt Clerici tanquam ad solemnitatem. Quidam se & C. C. autem: Tanquam ad solemnitatem vetulæ ad votum. V. vero, mea sententiâ, melius: Et tanquam vetulæ ad votum. Pro uerbum enim est Gallicum: Courir à l'cinet, ou, au gras bœuf, quo taxatur Clerici, qui lucri causa tantum currunt ad tempus, & morati in chore per modicum tempus (sufficiens tamen, ut loquantur, percipiens dignificationibus) statim recedunt. Vnde Poëta:

Pinguis amore lucri lambunt candelabra cati.

Sic de Advocatis alij q, similis dicitur: Engraisser les mains.

Tangi notaretur] C. videretur.

Quidam præbendarius] C. & M. præbendatus.

Oliuero currente] V. Oliuero. C. malè obliuorio.

Murmuravit & doluit] Quod non luderent alea & huiusmodi, aiunt de marginibus.

Ed quòd affluuij] C. Ed quòd affi interessent. forte uoluit affluui.

Nobilis Ecclesiæ] Ad huc auctor ad illud. Ouy le Ponto, l. 2. l. 3.

Illud amicitie sanctum & venerabile nomen &c.

CAPVT XXVII.

V. Titulum capituli sequentis hic anticipat: De Venalitate &c.

Et damnabilis Simonie hæreticæ contagium, in partibus 1. 2. de se. mentis parte etiam olim in Balaam pulchrit, qui diuinationis, propeposito, ad maledicendum populum Dei perrexit: dehinc hinc duo leguntur auctores emeruisse; alter sub prophetica, alter sub apostolica doctrina. Primus Gier: Magister esse vendendam, deinde Simon videtur emptum. Alterum autem sectatores, licet non sunt in errore diuersi, ita nec in damnatione diuisi.

Totus enim Christus] V. omni interrogatione, sic legit: Principes in Ecclesiâ, ubi totus Christus &c.

Gratiæ distribuuntur] V. pro gratiæ habet Ecclesiæ.

Quam tamen exerce] Hæc parabola inuicta, V. & M. intermittunt.

Amitia Dei sic vocat] Pluribus de re uicari possunt in Comm. B. Hieron. in.

23. Matthai.

Non dantes, nihil quæ] C. Non dantes ubique, nihil quæ offerentes.

Augustinus: Domus] In C. & V. abest Augustinus.

Nemo in oratoriâ] Eadem habemus in Regula S. Patris nostri Benedicti c. 50.

In hoc

In hoc dans omnibus] Cuiuslibet sexus & conditionis, C. in ord.

B. s. g. itur eiectione] Solus Ioannes, inquit idem ilidem, loquitur de primâ, Cap. 2. eiectione [scilicet, ali] de ultimâ, Matt. 21.

V. solitatis dela. h. b. e] Per columbam, scias Spiritum Sanctum pignori, et do- cet B. Aug. to 9. 17. 10. in Euang. Ioan. ante medium.

Prox. motum illa] C. inter lineas, pro alia, suggererat corrigendum, sed ia.

Non acculemus non propalemu] C. Non acculemus ut propalemus.

Sic paratiôres] Hec apud B. Hier. in c. 21. Matt.

Facilitatem] C. Facultatem accipiendi.

Quamquam egej] M. Quam quod egi ipsam Dominum patiuntur.

Quidam miliam] Respo. que in oris inferioribus legitur E. & C. Contra vena- litate & pluralitatem mularum, contra pluralitatem sic. et u. verus Milia, & contra novitatem earum. De his infra suo loco. A. in. p. r. a. t. i. o. n. e. s. u. r. in eadem ora. A. p. p. r. i. t. u. s. contumacia Mater, negligentia filia. radix peccati, nutritrix aliorum] & in. p. r. i. t. u. s. s. o. r. i. s. & v. e. n. e. p. r. a. m. b. u. l. a. p. r. e. p. a. r. a. t. r. i. x. f. e. r. i. i.

In die integre duplicificent] In die integre duplicificentem, non audit, & duplicient. M. In die integre duplicificent.

Et timorè] C. Pro pudore & terrore.

Vnam duplicificant] Non audentes, ait C. duas integrare, ut duplicitatem triplicent & quadruplicent, id est multarum facierum exhiberent. Non sapit M. Non audentes & c. vnam duplicient, triplicent & multiplicient, id est & c. ut in textu.

Et primus introitum] Triplicem textum quidam sui notâ, in margine C. addita, voluit corrigere, hoc modo: Ad primum officium non offeratur & c.

Cantantibus fibulas] addit C. Cantatoribus vel cantantibus & c.

De Landrico] M. Landerico.

Narciso] Forse Narcisso.

Oblatio que ad hoc] Nempe, sit causa, ut prefertur. M. & C. Constat quod oblatio ad hoc offertur, omittit, quæ.

Rahiei, id est, cupid. I. M. Rahiei (Deus bone quid simonia?) & cupiditati simoniace.

Sed Domini] Hec verba adfunt in C. Quod Domini & non mulli gloriam querat Sacerdos, pro. v. n. t. m. a. r. g. i. n. e. s. C. M. Augustinus: Hoc significatur pluribus extensionibus brachiorum Sacerdotum in Missa. Confuse B. Aug. tom. 8 in Ps. 62.

Lenabo ad alium] V. Ad aliud. C. videtur hic peccare diffinitione incongrua. Nam interrogationem non ponit, Quam ad te? & prosequitur: Pretium mundi quomodo & c.

Quasi coadunatis] C. coadunantibus. V. coadiuvantibus.

Immo cum meo] V. & C. cum ministro altaris & meo, scilicet, simonia
qui pro nummo tantum ministrabit, sicut & ego pro eodem tantum celebro.

Cupiditas dominatur] C. non interruptit per idam disunctionem, sed ex
continuat sic: Pro pretio conficiam cupiditate prædominans V. similiter panis
demptus: Pro pretio conficiam, quod tamen impetabile est.

Minus sed magis] M. & C. non ideo minus si non iacta &c.

Ista mea] M. Pina mei. Hic continuat auctor verba simoni Magi in scenam
producti.

Irrumpet] M. irrepet, V. irrepit. Eligito, placent.

Proponent venalia] V. componens venalia.

Ex oblatis illis] Cupidè acquisitis si que turpiter, aiunt margines duo.

Eruntur altari] Quia nec Deo placet, quia bonus usus non in sepeat malè
turpiter acquisita. 14 q. 5. Neque enim.

Cum fam. lia etiam] V. Cum famuli & c. Omis sunt hæc in M. & que verè
sunt in M. sic enim Quia puti n hoc in eod. bat, vendidit.

Ne poenitens] Poenitentia (non verà) ductus: Matt. 27.

Licet non verè] Licet non rectè. M.

In Ecclesia autem] C. in Ecclesià. Sicq; aliam inchoat periodum. Inter nos
etiam &c. Malc.

Turpiter acquisita] V. & M. Turpiter acquisitos, nempe argenteos. Sed
propterea placuit C. quia ad omnia acquisita pretio estimabilia.

Ex turpius oblati] V. ex turpiter oblati.

Construuntur Ecclesiæ] Ut ædificetur Sion ex sanguine, aiunt margines
duo, ex Mich. 3

CAPVT XXVIII.

V. Præcedens caput prosequitur.

Sufficiens fuit hostia] Ex B. Joanne Chrysostom. hom. 17. in ep. ad Hebræos. Idem habetur cap. 1 hom. 4. ab. 2. Vnde Sareptana a nois in iuven primis
emisse superioribus annis.

Semel in die] Hic aut. Matt. Passum fuit & representare immol.

Rursum fuit iter] Hic aut. iterum est eod. in Vnde Sarept. 1. 2. hom. 5. c. 1.

Item Augustinus] Hic aut. iterum immolata sunt. Vide eorum 10. 3. &

Eckf. D. g. m. 5. 3. Præterea B. Chrysostomus in loco supra citato hoc capite.

Sic ergo Augustinus] M. Si iuxta Augustinum tuam suspicionem in die
vix & c. f. d. m. 1.

Nisi in die] C. & M. Minus in die iterare.

Tunc propter offerium] Nov. misterium ut C. Mysterium tale est, ut re-
fert magis C. M. In prima Prophetas, secunda Patres viciniores gratiæ, tertia
apo-

apostolicam doctrinam significat. Theophylorus 9. Papa tres menses huiusmodi, ac
quibus, si plura desideras, et idcirco Guill. Durandum Ration. diuin. c. 11. de offi. 10
Nat. Domini.

Rurali Sacerdoti] Pastori rusticorum & Christianitatis Decano.

Maioraute[m] Prejatus] Episcopus, aut Decanus.

Sed uidelet] Nam, aiunt margines C. & M. Assiduitas uilitatem & securi-
tatem parit, deuotionem & reuerentiam tollit.

Quia rarus] Quod enim rarum carum, seu, ut ait B. Hier. Ardenti[us] appeti-
tur quicquid rarius est. Epist. aduersus Vigilantium post medium.

Quia rara] Non, quia chara, ut M.

Cum incenso in Sancta] solum V. addebat: Propter Sancta legalia vene-
randa.

Lactucis agrestibus] Audiam hi B. Greg. in medio hom. 22 in Euang loquen-
tem: Carnes agnicum, & lactucis agrestibus sunt edendae, ut cum corpus Redi-
toris accipimus, nos pro peccatis nostris in fletibus et lacrimis; quatenus si pla-
am, ad peccatumque, obtegit a mentis ista. hoc peruersa humorem virg.

Ordo Cathemerimion] Dio or lo Ceteris illud. Viris proceros, per hac re
consului, nec eorum quispiam de suo ordine tale quid inauduit.

Hec etiam oblatorum] vi. In holocaustis hoc, etiam oblatorium Deo.
Sapientiaque suo sensu. Sed qui sit ut Sacerdos (non me primum) ita confanter ac-
cedere. non mo to ad hoc celebrantia, sed semel tantaxat quod dicitur in B. He-
ronimus, patientia exemplar, non nisi cum maxima & timorata reuerentia E-
piscopi M. etiam uirum, non nisi a. etiam. sed etiam a ueneratione gratia
Ego inquit de ecclesia et timorem meum reuertitur ad h. perditione decen-
at. Quando natus fuero, & aliquando in n. etiam meo congruero, & me
nocturnum phantasma deluserit, B. uidebis Martyrum in me non audo. Ita
torus, & corpore, & animo pertremisco. Epist. aduersus Vigilantium, que inu-
pit: Multa in orbe monstra.

Peccator Sacerdos] C. addit, sacerdos, & recte nam ad eum sermo est.

In sexta sententia] Hoc docentur Chirici non numerare hebdomada dies ex nomine
Planetarum aut dierum gentilium, ut seculari solent, nempe. Luna, Martis &c.
sed iuxta S. Matris Ecclesie ritum per uocabulum feria sexta, 3. 4. & sic de ca-
teris.

Vno die quasi] R. quasi requie. M. vno scilicet die interposito.

Situnc uinea cie.] C. & M. Sed tunc uinea cieat spiritualis non spirituali-
ter &c. Male.

Condimenta introitus] Scribitur iterando secundum silentis & offerenti co-
luntatem. Huius Introitus &c. offitium Item: Quidam, agatur in margine C. ut
& M. in textu habent.

Quidam male interp.] C. Item: Tales male &c.

nes, *V. habet*, infirmitates. *Potest admitti*, quia *hac eadem sunt*.

Favorabiliores.] *V. Favorabiles. M. Laudabiliores.* Dicuntur favorabiles, eo quod a frequenti recitatione memoriter tenentur, vel quia curra sunt, & ita citius expelluntur. *Vnde C. in latere & M. in textu. Vt Sicut Sancta Patre Spiritus Domini Requie v. qui introitus communes sunt. M. ex toto omittit: V. Missa de B. Lino & c. & sic Item: Cum cetera, quorum lo. o praestat a habet.*

Item: Exemplo de] *Hic exemplum, & sic ad sequens de Mirona, aucti in M.*

Debita quibusdam Monachis.] *Flagitante V. at C. o. scilicet & languida.* Sic enim: De obventione primae Missae debet Monachis Non Missa Monachis est debita, seu obventio, seu oblatio. *Ita enim suggerere, in variis Ecclesijs maxime emendandum, quo tunc parochi mori, neque Parochos abeant. Videri est in quibusdam remanentibus, obsequio solennis Missae finito, statim vicarium aut firmarium Patroni loci accedere ad altare, & de manu ministri, videntibus omnibus oblationes, dante laici & populi, accipere, quos Patrono suo & Domino re. on. get. Iure quidem, scilicet, Patronus oblationes percipit, sed id occultius & multo de. er. u. fieret, si Patronus cum Plebano & Pastore pacisceretur, ut pro oblationibus in Missa dante, custodias hore tam pecunie summam, aut aliud aquia. tions sibi referat.*

Cum habet auctoritas] *B. Gregorius id exemplis probat li. 4. Dial. Post autem notis autem S. Thomas Supplementi q. 7. l. 12. & 13. Quorum priore dicitur suffragia pro sunt pro uno defuncto magis proficere ei, pro quo sunt, quam d. v. et. d. et ratione intentionis & applicationis particularis. Posteriore, suffragia facta pro multis non tantummodo valere singulis, ac si pro uno quoque specialiter fierent. Et ex hoc patet, ut ait in corpore art. aut institutum sit, ut suffragia specialia in Ecclesia hant. Denique in Conc. Constant. sess. 8. alibi: ducenarius damnatus est de Ioannis Wiclei articulus 19. quo dicebat orationes specialiter uni applicatas non plus prodesse, quam generales.*

Saeptius & specialius] *Ita V. Non autem saepius & spirituales, et duo vo. lunt.*

Tricenale trius] *C. Si tricennale. Sic etiam infra: Tricennali.*

Annumeretur] *Annumeretur male M. Id hodie practicitur. Cum enim Ecclesia quadam annueretur multis grauentur, & eorum proventus insufficientes sint ad Presbyterum & Clericos sustentandos de consensu Dioecesanorum, duo vel tria annueraria in unum coalescunt. Nota tamen antiquitus illa fuisse celebrata sub Honorario 4 aut 5. solidorum tantum, quod hodie nequit fieri nisi sub honestiore, quia huius carior est, nec si. Ministri Ecclesiae de altari vivere possent.*

Noluit tamen eas] *Minime, Voluit, ut C.*

Faciam tricennale] *C. tricennalia, nisi specialia.*

Huiusmodi inferno] *seu, infirmitas, ut C. & V.*

Cum peticum] *Atque, & sic Item: Propter duplicitem, taces M.*

Per huiusmodi infitionem V. pro huiusmodi infitione.

Mutatioque Videatur Guillelmus I filius viri dissoluti, a laude et pñssima in oratione Duaci habita in publico Theologorum suggestione, de M. uero per interorat, eius 19 excusas, est 13.

Confessionis] Hoc verbum omittit V.

Æquè iuuabit post] V. Æquè iuuabilis post.

Et præmissa hostiæ] Ita C. & P. Sicut & præmissa hostiæ. Optime? sensus & intellectus facili, si ly præmissa ad M. uero uocem referatur.

Quare igitur] C. Quare igitur præmittitur hostiæ ieiunata (forte in uia) inferta, propter cupiditatem & in eandem animarum, sine interrogatorio uita in fine.

Præter duplicitatem V. & M. Propter & a. sed non sapit.

Item: Missam] Supple hic, ut antè: Inuenit cupiditas.

Sortita decenter] amanuensis M. pro, S & D. comitit suo die. Est quidem aliquis sensus, sed à versu aut carmine alienus.

Et identitatis] C. Et identitas tollat fastidium.

Quod flens dico] O pietas! & auctori amor O deuotio circa Venerabile Altari Sacramentum!

Hoc tantum Sacramentum] Bellè. C. hoc autem Sacramentum, non ita.

Imagines cereas] Sana & genuina lectio. M. notari, ab illa, uidetur quondam pro cereas regisse cæleas, sed in factis. Inobis punctis expungentibus sa, relinquit cereas. V. similiter æreas, verum addito c. cereas perfecit.

Pro strage] M. pro significatione interfectorum.

Preceptorum minorum] Nullo commate inter hæc duo verba interposito, quod tamen admittunt C. & M. Hic enim Præpositi nomine censetur talis, qui causam gerat minorum Sacerdotum; ac quæ eorum Præceptor & superintendens.

Etiā sub diuo] Vel sub dio.

A Gregorio octauo] Is electus est anno 1187. fuit tantummodo 57. diebus. Exstant tres eius ep. apud Rogerum d. Howden Annal. parte 2.

Præterquam ter] V. præter quantum. Non sapit.

Osee ait cap. 8.] C. 25.

Multiplauit populus textus Bibliorum: Multip. Ephraim.

Altaria ad peccandum] Nequaquam ad prædicandum. ut V.

Ita tamen quod] Hæc, usque Pluralitas, non admittit C.

Peperit ministeria] V. peperit mercimonia. C. peperit munera.

C A P V T XXX.

Tria in summano variant. C. enim Contra indignè communicantes Eucharistie, M. Eucharistia, at in margine habet: De indignè conficientibus.

FFF

Fragm.

nium tom. I. Annal. anno Christi 45. Iacobus de Vitriaco, huius Petro Cantore, auctore Verbi Abbreviati, non est multo posterior, idem recenset tanquam rem veram in historia Occident. c. 30. uti & S. Thomas loco supra citato, citans dictum B. Hieronymi prologum.

Lucas Pinellus in Dialogo de Communione id refert de Marco Anachorita, uti & Ioannes de la Haye Soc. Iesu in Appar. Euang. l. 54. ubi de auctore prædicti prologi ait: Verum constat illum prologum incerti esse auctori, non S. Hieron. nec magnæ auctoritatis esse, quæ in eodem dicuntur, nisi alterius probati auctoris testimonio subiciantur. Eandem historiam describit Petrus de Natalibus in Catal. Sanctorum. li. 4. cap. 85. & Claudius de Rota, sed parum habet probabilitatis. Sic ille. Quem vocat Claudius de Rota est Iacobus de Voragine, cuius legendam auream vulgo dictam (Melior Camus in libro de locis Theurgicis vocat plumbeam) edidit ille Claudius de Rota, ut patet ex præfatione.

Ennius Dom. Mag. mon. Franciscus Syvius ad locum S. Tho. citatū dicit eandem fabellam retinere hunc versum: Quod in argumento 3. obijciatur de Sancto Marco Euang. quod pollicem sibi amputauerit, ut in idoneus esset ad sacerdotiam, fabulosa est. Constat enim ex historiis eum fundasse & gubernasse Ecclesiam Alexandrinam, id quod sine sacerdotio facere non potuit. Fecisse hoc ipsum legitur Iordanus Marcus Anachoreta, & ex nominis consortio ascriptum fuit S. Marco Euangelio, quod iste alius fecit. Sic ille.

Item autem, idem discipulus, scripserat Evaronius: Sed & illa, inquit, ore vulgi potius decurata, quam maiorum auctoritate asserita fabella rejicitur, Marcum adeo verum esse ne Episcopum fieret, quantumlibet episcopus rogatus à Petro. ut cū de causa potius illi ipsi præficeretur. Hoc etenim, quod à quodam Anachoreta factum esse constat, Marco Euang. imprudenter nimis adscribitur.

Certe. Mutilum esse membro aliquo se mutilare docet lex natura & S. Tho. 2. 2. q. 67. a. 2. & dicitur prohibitum in Conc. Niceno. c. 1. Et iste Anachoreta non est Iustinus in exilio, nisi ille egerit divinitus inspiratus. Quis autem fuerit Marcus ille Anachoreta in Vitis Patrum non inveni.

Tamen sacramentaliter hallucinatur M. Tamen aliter sumpserat. Illicita afferunt] V. offerunt.

In Vitis Patrum. Hoc omisso. In V. & V. Item: Quidam &c. Hic liber dicitur Vitis Patrum ac si aliquo tempore esset utilis, imo tanquam apocrypha respicitur. Ita Iacobus Tertius Minor in elucidatione institutionis Christianæ dist. 1. cap. 1.

Non conficiam] Ob reverentiam, inquit, inargo C.

Ab Episc. Egypti] Ly Egypti, omittit V.

Id est, iactant iuventutem. Varii &c. sic: Ad Deum qui lætificat impetrem meam. Iam iuventutem, scilicet gratiæ, mihi tribuit in re, iuventutem enim gloriæ in spe. Iuventus &c.

Affluentium contra te] C. coram te.

Vindicare paratorum] C. inuerso ordine: Parare vindicatorum.

Tempore quo supplex] Versus Hildeberti Episcopi Cenomaniensis de Myſte-
rio Miſſe. Planè ſimilem ſententiam legi apud B. Gregorium 4. dialog. c. 58. in fine.

In Exodo] C. in margine: c. 5.

Locus enim in quo] Aliter ſuprà, aliter hîc accipitur, ait C. in margine. Ex-
plico. Suprà, ex Iofue 5. Hîc ex Exo. 3.

Maculatus] M. Immaculatus de immacuiato, ſed vitioſe.

Ad osculum capitis] Tria in margine. Eſt osculum pedum, manuum, & ca-
pitis.

Gratusque suos] non eſt adſcenſus, ſed intruſio, vel ingeſtio, ait margo C.

Sediti ad menſam] Hîc verbiſ citat hîc locum B. Aug. iuxta verſ. 70. Prou. 23.

Vitæ to. 9. tr. 47. & 84. in Ioan. & to. 10. ſerm 45. de Sancto, qui in nouis eſt. 122.

Innumera appoluit] C. in menſa appoſuit, forè immenſa.

Fercula & dona] Quia dedit dona hominibus, accepit dona in hominibus.

Ita C. in latere. Dona hîc, talenta ſunt differenter donata, de quibus Matthæi 25. &
ad Ephes 4. v. 8. & 11.

Pro nobis pretium] B. Thomas Theologorum ſax, inquit:

Se naſcens dedit ſocium,

Conueſcens in edulium,

Se moriens in pretium,

Se regnans dat in præmium.

Si ſtigmata Domini] Non diaboli, non ſplendorem veſtium. Margo C.

Item P. 117.] Vſque ad finem capiti, V. & Fragm. Camberoniſe ſacere.

CAPVT XXXI.

V Pro ſummario habet: Contra belluas multorum capitum: M. præter il-
lud textus, in margine legit: De pluralitate perſonatum, ſortie perſo-
natuum. De Geryonibus dictum eſt ad caput 29.

Non abſimilis] C. Non abſurda, non abſona.

Perſonatum] M. Perſonalitatum. C. perſonarum. De perſonatum plurali-
tate agitur, extra de præbendis & dignis. Ad hæc licet.

Perſonatus verò in quibuſdam Eccleſiis vere eſt benef. ium, ut ſcilicet in Flan-
dria. vbi quatuor ſunt Paſtores in eadẽ Eccleſia, & ſinguli per ſuas hebdomadas ſu-
ciunt off. ium. Horum dignior perſona vocatur. Aliquando non eſt benef. ium, quia
perſonatus etiam a laico p. ſuaderi poteſt: ſicut eſſe cuſtodem Eccleſie non eſt benefi-
cium, ſed off. ium. Sic hîc Fran. iſt eſt cuſtos Eccleſie S. Quintini: Episcopus Leodien-
ſis eſt cuſtos in Hallem, quod & in titulo eius exprimitur.

In perſonatibus] M. in perſonalitatibus. vi ſuprà.

Locus Ecclesiæ Non vi M. Locus in Ecclesiâ, quia de Ecclesiâ non de loco sermo est.

Aduersus quam] V. aduersus quem, scilicet locum. Transeat.

Principilus? Qui prius defert ante Regem aut belli Ducem. Prius est telum que exploditur priusquam ensis defensus euaginetur.

Armiger] Qui præfert arma Ducis belli.

Constabularius seu Conestabularius. Gallicè, Conestable: hoc est, Comes stabuli, Comte de l'estable, qui equorum Regis curam habet, alias Esuyer, seu Esquier. Videatur libellus Gallicus Parisijs ex. usus anno 1600. hoc titulo: Origines des dignitez & Magistrats de France, recueilly par Clau de Franchet: vocat. l. 2. c. 7. Hoc Conestabuli vocabulum videtur Greg. Turon. hutorie sue l. 3. ca. 32. ubi de Iustiniano Imper. loquens: Cumque Imperator vidisset, quòd Belisarius crebrius vinceretur, amoto eo, Narceum in eius locum statuit, Belisarium verò Comitem stabuli, quali pro humilitate, quod prius fuerat, posuit. Eadem v. c. vsus est Aimoinus in hist. de gestis Francorum l. 3. ca. 42 & ca. 70. sic loquitur: Laudegillus regaliū præpositus equorum, quem vulgò Comitabilem vocat. &c. Sed etiam quoque huius nominis etymologiam refert Iacobus de Breul. Memoratus S. Germani: a præpositus cuius etiam meminit prædictus Franchet c. 7. Item Induc. Aimoini, ubi sic legitur: Comes stabuli, qui & Comes custodum equorum Regiorum dictus est. Item: Regalium præpositum equorum vulgò Comitabilem vocant, quali Comitem stabilem. Eo quod nunquam mutatur, ut interpretatur Franchet. Eò respexit Monmouthius cum hanc præcelsâ dignitate insignitus pro simbolo adsumpsit Aplanos, quæ dictio Græca, firmum, stabilem, non vagum, significat.

Priorem derivationem sequitur Fr. iscus Ragueau in libro: Indices des droicts Royaux: dicens: Le Conestable estoit le grand Esuyer negotiator, & auoit la superintendance sur l'estable, ou Escurie du Prince. Et les Marechaux estoient les Esuyers. Et infra: Apres que l'office du Maire (sic est, maior domus Regiæ) du palais fut abolì, furent crees Officiers pour le finct de la guerre, l'un nommè Conestable, & autres moindres nommès Marechaux, prenant chevaux pour gens de cheual par figure. Et infra: Le Conestable de France est Chef principal apres le Roy.

Senescalchus; Hoc vocabulum omiserunt M. & V. Idem Franchet qui suprà l. 1. c. 10. Senescalchum dicit significare præpositum mensæ Regiæ, cuius aliquot versus ex Romantio Radulpho Cameracensi:

Son Seneschal à Raoul appellé
Qui d'el manger le seruoit mieux à gré.

Item:

Et ly Baron sont à tables assis,

Lý Seneschals'en font bien entemis?

De bien seruir chacun fut bien appris &c.

De eodem vocabulo dictus Franc. Raynou in suo indice: Hæc vox, ait, videtur Anglica vel Germanica, comme si c'estoit vn officier qui at charge de la famille, & semble estre d'une langue meisme que Marechal. Scal. & Scabin, signifie iuge, Inquisiteur, & reformateur: unde Ephraim, scabinum. Dapifer dictus est Seneschallus, & Præpositus mensæ Siniscalchus &c. Hodie est Comes Prouinciæ. Hæc ille.

Dextri cornu Bellici] Per hos author intelligit Marchiones. Quibus in bello committitur marcha, seu times aut meta custodienda Marchiones seu Comites limitanei vocantur. Videatur Georgius Colmenerius in notis ad Ba. dericum lib. 2. cap. 26. in fine.

Tantò fit plenior? C. & M. Tanto fit plenior, sed falluntur, vt ex Glossa B. Aug. in hunc locum. liquet.

Pluribus intentus] Intermittunt M. & V.

M. tenarios] Hæc de præmissis sunt ex paraphrasi Græcâ, quæ cum præcedentibus eadem sunt, unde tanquam superuacanea ferè intermissi.

Quare ergo] C. Quia ergo.

Idem Decani & Archidia.] Hoc est, vnus usurpat officium Decani & Archidiaconi simul.

Idem duo Archidiaconi] Id est, vnus & idem duos habet Archidiaconatus.

Vel vnus esse idem] C. peruenit sensum: Aut enim sic: Vel alium qui haberet de his ex officio suo iudicare officialem.

Et plura officia] C. fallitur: Et popularia officia.

Sacerdotem concubinarium] O scandala!

Vnum de tribu sua] Hoc est, de congregatione & confraternitate sua, non alienâ. Perperam C. legit, de tribu Iuda.

Ne quis alter vnus] M. in margine: Sed ne in eadem vnus diuersa habeat officia, hoc est, sub eodem recto.

Et qui uisitat] Qui enim multa complectitur diffidius constringit: vel: In multa diuisus, ine prior est ad singula.

Speciem dandi] Ecce iam nempe. Ita placet Cassiodoro.

Sp. d. u. n. specierum] Hanc diuisionem specierum domus M. Hanc etiam diuisionem specierum domus. Vtrumque manum &c.

In E. u. g. c. 11] C. 29.

Item Isaias] C. notat c. 28.

M. & c. 11] Item] Tentus Bilibius: Mare comedens prædam.

Venerabilem] Commendabilem facit (cetera omittit M.) causa lectio- num, responsoriorum &c.

Antiphonarum, ornatuum] Inter hæc verba: Antiphonarum & ornatuum, C. in.

C. intermisceat hac, Quæ non commiscetur ut capitulum sit antiphona: Sed reuocauit ad notas, moniti subductione punctorum ipsa expungentium à textu V. tanquam supernacanea.

Consonantium] *Hoc verbo carent M. & V.*

Iacobi cap. 3.] *C. 6.*

Dicit interlinealis] *Glossa nempe. Hoc solum C.*

Si prohibitum est] *Id habetur in appendice Conc. Lateran. 3. sub Alexandro 3. in multis Canonibus, sub titulo: Vni plura Ecclesiastica beneficia non committenda, nec vnum inter plures diuidendum &c.*

Non plures vni] *Glossa est interl. in c. 3. Iacobi ver. 1.*

Qui altaribus serui] *absunt hac in C. & M.*

Pro rata temporis] *Vel absentie. C. pro rato temporis, utique valet. Assimilatur enim tempus, quo clerici assunt aut intersunt choro, ut aequiualeat eis hac distributio.*

Et seruitium huius] *M. Ad honorem Dei & Sancti huius Ecclesiæ.*

Figmentum adulescentis] *Papyri prætextati. Ex eo enim nomen accepit, quod in prætextâ & adulescentia magnopere visus est sapere. Totam historiam (Macrobius verbum in Saturn.) referebat in margine V. sed prætermisi, Lectorem eò remittenti. Simile huic exemplum refert de Tito Veturio filio Veturij Val. Maxim. lib. 6. cap. 1.*

Ad ostium Capitolij] *C. Malè: Ad hospitium Capitolij.*

Sæcularibus iurisdictionibus] *Hæ contra Ecclesiasticas distinguuntur.*

In Ecclesia S. Mederici] *C. hoc habet in margine: at V. in textu. Parum absuit quia à textu expunxerim. Non enim induci possum, ut credam auctorem nostrum, virum Sanctum, Capitulum aut Ecclesiam S. Mederici Parisijs exstructam nominatim reprehendisse, quia in toto hoc opere simile quid non aduertit. Vnde reor amanuensem V. hic notam marginalem in textum reposuisse, sicut multo alijs locis fecit, prout ipse quoque in c. 97. subnotatum reuli. Festum eius notatur in Romano Martyrologio die 29. August.*

Duas legiones facere] *Tria legationes.*

Super marrant] *s. Forè morantijs à mora, vel tarditate. Nam tardi moras dicuntur neccere. Non enim absentes tantum, sed & sero venientes ad officium diuinum taxantur.*

1. ad Cor. c. 12.] *C. cap. 58. V. 59.*

Humanæ necessitatis] *V. & M. Humanarum necessitatum.*

Alium aurigam] *V. & M. hac non admittunt.*

CAPVT XXXII.

V. Et *M. precedens hîc non diuidunt caput.*

Omnia Cæsar erat] *Lucanus belli Phœf. lib. 3. hîcud pro. m. in initio.*
M. Omnia Cæsar habet. Hîc hemistichium legitur quoque in Anno P. etat. 10.

Sola Gallia caret monstris] *Si corporeu careat, non tamen spiritua. uis. uel licet, qui plura beneficia Ecclesiastica, uel a gentibus, tanquam capita auersa pbi usurpant & astrunt. sicut de vigilantio, in epist. ad eunem, Beatus Hieronymus conqueritur. Epist. incipit. Multa in orbe monstra, qui ut apparet, auctor eius est hoc loco. Monstra Ecclesiastica ortum habent maxime tempore Caroli Martelli circa annum 720. Unde ille merito athenis uisus fuit, ut constat ex Vita S. S. Rigoberti Archiep. Remensis, & Eucherij Aur. nan. ac etiam ex annot. corporis Canonici 16. q. 1. Quia.*

An cum dignitatis] *C. An dignitatis nomen: in idem vergit.*

Foran offenderetur] *Pro ambitione & superbia. Non omnino eliminatum offenderetur, ut habet M. pro haberetur nique uel, ut loquantur, digito moneretur.*

Appropriarici] *Rectè. Non autem, approbari, ut M.*

Quo teneam nodo] *m. S. nostra non impressis Horat. l. 1. ep. 1.*

Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?

Rusticus de Sanceci] *V. De Sancerro: addit quoque: Proprium nomen oppidi, quod Latine dicitur Sanctum-Cæsaris, quia Cæsar illud firmitudine construxit ad tuendas Gallias.*

Hanc etiam personam] *V. videbatur uelle hic inchoari nouum caput, sed sese infra tacite correxit, appositis in orâ punctis quatuor rubeis.*

Multos breuiarios] *Sana est lectio. Qui hoc M. multos binarios?*

Moueat cornicula] *Horatij hemistichia duo ex l. 1. ep. 3.*

Partum etenim est] *Ita l. q. 2. Clericos: post B. Hieronymum ad Damasum Papam, cuius uerba sunt: Qui bonis parentum & opibus suis sustentari possunt, si quod pauperum est accipiunt sacrilegium prorepto committunt, & peribuli non tantum iudicium, sibi manducant & bibunt. Clericos uitem illos oruent. Ecclesie stipendijs sustentari, quibus parentum & propi quorû nulla suffragantur bona, sed quid etiam diuites: Ita securè (ait C. in margine) habent triginta Ecclesias, uel præbendas, uel dignitates, ut viginti arpenas vineæ uel terræ.*

Quia si arpena, uel arpenna terræ paucis edicam. Arpina, Gallicè Arpent, etiam arpenum Latine dicitur. Ille uoce utitur Gregorius Turon. l. 11. Franc. lib. 5. cap. 28. ubi scribens Chipericum Regem suos tributis grauare, ait: Statuens, ut possessor de propria terrâ vnâ amphoram uini per

aripennem redderet. *Hæc dictio etiam in Chronicis Regionis legitur l. 10. codice Vigottiorum tit. 1. c. 14 est autem idem quod iugerum (ut scribit Ragueau, de quoniam notis ad caput precedens) dictum quasi aruipendium, vel aruipennium. Sic veteres funem vocabant, quo agros metabantur, vel perticas. Continet autem aruipennu, ut idem. , centum virgas, virga verò 26. pedes, aliquando minus habet, secundum diversitatem locorum. Vnde in quibusdam pagis mensura aut longitudo virgæ appensa est, vel inserta muro Ecclesie, vel campanili loci.*

CAPVT XXXIII.

E T *sin sta vnica.] Vnicitas ab unico deducta est: vnitas ab uno. M. pro, vnicitas, vniq; habet, vnitas. Vnu ex multis dicitur, sed vnicum solum est.*

Vnicus & pauper.] Vnitare fidei, actuum, reddituum. C. in latere.

Fidei Sacramentorum.] V. est fidei, & Sacramentum & morum. Notari abusus.

Partire onus.] Hoc abest in C.

CAPVT XXXIV.

M. *Caput precedens continuat.*

Quâ quis singularitatem.] Ut Iudæi & Pharisæi, C. ad latere.

Duplici matrimonio.] Non, de duplici numero vxorum, ut M. & C.

Induci possunt.] M. includi possunt.

Ad procreandum sobolem.] Nil motus. Ergo excludere procurandum, ut vult M.

Si hæc susceperint.] C. omisso q; quæ sequuntur immediate, ait: Si hæc susceperint ad multiplicandum filios.

Eò quòd Rachel.] C. variat: eò quòd Rachel, Ecclesia aliqua scilicet, fecundior in obuentio: sive temporalibus, fructibus, præponatur Lig, fecundior tamen in fructu spirituali: sed in margine videtur correctum pro nota. In obuentio:bus temporalibus præponitur Lig fecundiori. M. in textu eodem habet quæ C. Demotus huius: Et temporalibus fructibus.

Datus Ecclesijs.] Quod tamen inhibetur 21. q. 1. Clericis.

Sed nec vni medico.] M. vacat, vsque Item: In tales.

Vbi vertitur.] C. Ibi vertitur.

Deut. c. 28.] C. 63. v. 67. M. 43.

Ministret in Ecclesia.] C. Ministret in ea.

Sed contrarium est.] M. Sed in contrarium. Etiam bene. C. non sapit: Sed contrarium est eis.

- Non paffinant] Non fodiunt ligone. Quid paffinant C.?
 Non paxillant] Paxillus non circumdant aut fepiunt. A paxillis, pali dicuntur
 per abbreviationem. ficut ab axillâ ala. Ita Cicero in Oratore.
 Pro Marrantiâ] Exposuimus in notis ad c. 31.
 Cùm in eis vna di.] M. omittit hac, vſque: Sed in quadam.
 Primus bigamiam] M. Prius bigamiam. Equiuale.
 Et deinceps] Tacet hic M. vſque: Item: Iſaias.
 Relinquit hæredem] V. Relinquunt omnium hæredem congregatorum
 &c. Peccat in numero, quia prius legit: Talis &c.
 Iſaias c. 5.] V. & C. c. 13.
 Væ qui coniungitis] Eſi ipſe Monachus, prop. abo margines C. & M. dicent:
 Contra Monachos incircumciſos Magiſtris. Plura videt in Gloſſa morali in
 hunc locum Iſaie.
 Agrum agro] Fix reuclō C. argumentum argumento.
 Loci maioris] Nec malè M. Loci maris.

CAPVT XXXV.

I N Euang. Ioan. c. 10. V. & C. c. 89. Expoſitio huius loci Scriptura ſumpta eſt
 ex Gloſſa cum interl. ſum ordin.

Per oſtium Chriſtum] V. Per oſtium id eſt per Chriſtum humilem, ſcili-
 cet ne crectus &c. Duo magis placent, eſi V. ſuo ſenſu valeat. C. in margine: De
 falſo oſtio intrandi in Eccleſiam, Hæc etiam in margine textus repoſui.

Quoquo modò] C. notat in margine: Triplici munere quocumque, vel
 carnali affectu. Per triplex munus intellige, munus à lingua, a manu & ab obſe-
 quio. 1. q. 1. Sunt nonnulli.

Pſeudo & Mercenarius] M. omittit &, commate tamen diſtinguit.

Si non: quod non ſuum] C. Si regimen animarum ei commiſſum eſt: ſi
 quod non ſuum eſt, vt patrimonium &c.

Sicut raptor abſconditus] Hic eſt petor raptor abſconditus violento, ait
 C. in latere.

Abſcondita ſcripturarum] Subaudi aperit. Hic plurimum variat M. Sic au-
 tem: Aperit ampliorem viam ad beatitudinem, abſcondita ſcripturarum que-
 renſo, non confeſſionum & conſiliorum. Forſe Amanuenſis ſcripſit quærendo
 non, pro quæſtionum.

Ignorantiæ vel peccati] Gloſſa interl. eſt.

De cuius modi nominibus] V. De cuius quatuor nominibus dicitur.

Vt generis] Abſeſt in M. & V.

De Ægypto] Omittit C. vſque: & oues illum ſeq.

Vitæ merito & exemplo] Vnicum V. addit, & exemplo, ex Gloſſa in 10. Ioa.

Veritas in promisso] Glossa in hunc locum.

Incendium æmulo rum] Gloſſa interlineali in hunc locum. Incendium iniu-
dorum.

Fructificatio virge] V. fructificio virgæ.

In Numeris c. 17. & 18 I Triac 43. & 44.

Ad Hebræos 5.] C. & M. Ad Heb. 7.

Nec quicquam *Margines duo*: Quocumque modo, nisi (M. per Christum potentem) secundum Christum potest.

Daos tantum elegerunt] *Bartholomæum & Matthiam* Act. i.

Per peregrina & cæca] Per ex solo V.

C A P V T XXXVI.

V Prosequitur præcedens caput absque ullâ intercapedine.

V. Chorini. 1. Chor. eitarum. C. eitarum. Chorinbarum. Quinam sunt
C. eitarum quam graue malum fit eorum inuicem ad hoc eitarum beneficia, dicunt
inf. à c. 41.

Et mandatum per m. i. c. intelligi potentes alios suū auctoritate Clericos in-
traentes in officia te. l. f. i. c. a. p. m. i. c. o. r. u. m. l. e. g. i. s. a. l. i. a. m.

Epistola ad Titum, sicut citatur 8 q. 1. Moyses.

Vt non querant Refutationem originali & ex Gratiano 8. q. 1. Moyſes. Tria : Vt
nequeant.

Amant potius amore? Id est sanguinis pertinet. Dicantur sanguine, quia ratione sanguinis a parentibus & cognatis sunt introduiti. Charitas, qui per potentiam & au toritatem maiorem intravit. Simoniaci, qui pecunia nec alia re vel obsequio, pretio & malis, intraverunt. A thanaeus tunc ergo C. Cato nullos dilexit vel odiuit prius a amore vel odio, sed vite merito:

—Privati nil habet ista domus.

Pr' a tenen in un nato amore, non fusi a Moronyro nec Cristiano.

Quidam hanc Nam, et inem margo: Captus & crucifixus inermis fuit.
Eadem. c. 27. habentur.

*Sed gladijs cinctus, et non per se solis monitus ita sufficere restituendum, de Conf. Phil. l. 6. v. 7. Tunc tunc certum est, a huiusque personae scilicet hostis citus & c. Quare pers-
sona, si quidem, a seculo, ferro, detestari apta; alius, p. ater autem, etiam alium
habet ferum. Tunc cum armatus ut loquatur nomine dicitur, hic, per unum orat
plac. Denique quod in iure. Hinc percussor, f. leg. Sed gladij condictis, C.
Sed gladijs cruentis. M. Sed gladijs cinctis. Quanta aduersitas!*

nam modum eligendi. V. Predictorum trium virum eligendi.

Simonia fuit] Quia erat venditio rei sacre.

Si Sacerdotium idolorum] Verè non erat simonia. quia idolum non est res sacra: sed quia ab idololatris talis habebatur erat simonia, sicut Antiochus volens spoliare templum in Persèpoli erat sacrilegus. 2. Mac. hab. c. 9.

Sacerdotes excellorum] C. & M. Quòd Sacerdotes excellorum, honestatem morum & ritum viuendi, habebant de officio prædicare.

In Luca c. 2.] M. c. 62. C. 57.

Vt det illis] V. addit. Efcam: Vt det illis escam. Bonum quidem ex Psalm. 144. sed non ad rem.

Amurcam] Olei facem.

Sacerdotibus Belis] C. Beli.

In Sancta Sanctorum] V. & M. In cœtum Sanctorum.

Deut. c. 20.] Tris, 88.

Alius dedicet eam] M. inter lineas super dedicet. legit: intret.

Fungatur officio eius] C. horum loco habet: Et alius accipiat eam. Falsitur.

Pædagogis indigent] Memini illius Comici: Cui opus est pædago, mihi parrant defensorum: Et cui opus est pædago, mihi intituunt Doctorem. An non pertinet fuit Dux Religiosorum fieri, inquit B. Gregorius, qui miles nunquam existit? Registri l. 9. c. 95.

Prælati viriles ætate] Extra de Elect. Episcopatus statuitur 30. annorum; Curati 25. Beneficati simp. 14. Cum in cunctis. Alio quia in rā constitutam ætatem electi, beneficio priuandi sunt. Idem. Paragrapho, Inferiora: Clerici. Conc. Trid. Sess. 23. c. 6.

Qui in virtute] Operum, exemplorum, doctrinæ virtutum. Margines duo.

De inter bonis meliora] M. in la. ere, a simili probat: Et: De pilis eligendis ad esum ab ancillâ.

Notificari] M. ad latu: Et deprehendi.

Quotiescumque ab homine] C. Quotiescumque vnquam ab homine. M. Quoties vnquam ab homine.

Cato & sanguis] Ratio scilicet consanguinitatis, non scientiæ, non morum, aut al. eius prærogatiua in beneficiato. aut beneficiando requiritur.

Peccati in a terius generis. Nempe, acceptionis personæ. Grauius enim peccat, qui etiam si digno (si quidem tamen prætermittitur) conferri beneficium licet. Id docet S. Iho. 2. 2. 73. a 2. Quanto magis peccat, qui indigno confert. Indigno autem quantum ad meritum necessarium, vel meritum compositionem, vel aptitudinem ad exercendum officium. Qui enim in vno, tantum horum trium peccat conuincitur de iniustitia in acceptione personæ commissa. Non est autem simonia, nisi conferens intendat aliquod bonum proprium. Idem ibidem q. 63. art. 1. c. & 2. ad 3. item q. 110. art. 5. ad 2.

Et M. male] Ne Verbum prolongatum potius quàm abbreviatum reddam in examine huius capitis, confuto super sedeo, lectorem remittens ad S. Thomam 2. 2.

q. 63. art. 2. Alensem p. 2. q. 136. m. 2. Franciscum Syluium Duacene Academiæ S. T. Doctorem in hunc locum S. Thomæ, ubi casus recitantur, in quibus consanguineo licet conferre beneficium Ecclesiasticum. Hodie adolescentes beneficiantur nec scienti, nec sufficienti, ad officium peragendam capaces. Excusantur in eo quod probabilitè futuri sint digni, cum ætate maturuerint. Sed attendant collatores, quod beneficium datur propter officium.

Non diffinit] Desinient hodie infiniti beneficiati, & quidem absque ullo serupulo.

Obsequium sordidum] Adulatorium & huiusmodi. Ita margines duo. Per obsequium sordidum, incedit seruitium indebitè impensum, ut ait B. Hier. com. 7. in Is. 25. ad illud: Dexteræ eorum repleta est muneribus, ubi triplex munus distinguit.

Ad sumptus Episcopi] M. in textu legebat: assumptus, at in ora sic correxit: Adsumptus proprios cum aliquo mi... pro beneficio Ecclesiastico suum est.

Malleum esse tut] Ex duobus malis, minus eligendum est. Fur sustigari precipitur, latro occidi, pro ut c. 41. ostenditur. Fur domos inuadit & rapiat; latro in viâ homines, spoliat & non raro spoliatos perimit. Unde Horatius: Ut iugulent homines surgunt de nocte latrones.

Quam Chorita] Datur ratio, infra c. 41.

CAPVT XXXVII.

VT Ecclesiast. Sacramenta præter matrim.] Cum definitum sit in Concilio Tridentino & Florentino omnia Sacramenta gratiam conferre, non est id negandum de Matrimonio. Sed auctor videtur secutus Magistrum Sent. in 4. dist. 2. ubi inter Sacramenta sic distinguit, quod alia sint in remedium contra peccatum, & gratiam adiutricem conferunt, ut Baptismus: alia in remedium tantum sunt, ut coniugium, ubi merito in margine notatum est: Hic non rectè sentit Magister. Attamen S. Thomas in eandem dist. scribens, Magistrum ab errore vindicat, dicendo, dum ait, Matrimonium esse tantum in remedium, loqui de fine vel effectu ad quem principaliter & directe est institutum. Et si enim omnia Sacramenta valeant contra peccatum, & auxilium præstent ad bene viuendum, rectè tamen sic distinguuntur, quod quædam sint principaliter instituta ad iuuandum hominem in bono, ut Confirmatio, Eucharistia & Ordo; quædam ad remedium contra peccatum, vel delendum ut Pœnitentia & Extrema-Unctio, vel vitandum ut Matrimonium. Unde B. Thomas: Matrimonium directe ordinatur ad reprimendum concupiscentiam, quæ concurret ad actum Matrimonij, & ideo, inquit, Magister dicit, quod Matrimonium est tantum in remedium, sed hoc est per gratiam, quæ in eo conferatur. Sic ille. Baptismus verò est ad utrumque effectum. Per eum enim vetus homo moritur, & nouus nascitur,

Ecclesiæ consecrata] *V. vasa & vestes, Ecclesiæ consecrata.*

Prima impretriabilia sunt] *Nimirum, virtutes & miracula, ut supra habetur.*

Conflata omnibus vendi] *Vasa & vestes Ecclesiæ ratione materia vendi possunt (dummodo nil pro consecratione accipiatur) & ad usus prophanos conuertit, ablata tamen prius formâ, & similiter vasis confractis. Nam post concussionem censetur purum metalum. Videatur S. Tho. 2. 2. q. 100. a. 4 ad 2.*

Deo semel dicitur] *De Consec. dist. 5. Ne. no. Archid. Item causâ 1. q. 3. Si quis obiecerit. Extra de Religiosis hominibus c. Ad hæc. & in 6. Regula § 1. Semel Deo dicatum, non est ad usus humanos vter. Us transferendum.*

In Num. cap. 31] *M. & V. c. 66. in fine.*

Ergo pro tricenis] *Id. soluit S. Tho. 2. 2. q. 100. a. 3. ad 2.*

Sic qui dignitatem] *M. Sed qui dignit.*

Non submissurus collum] *M. & C. submissurum.*

Notam & indicam] *Indicam. signum vocat. C. indicia.*

Pactio vocalis] *M. pactio voluntaria. Non sapit.*

Indica est] *Tria sic Habent.*

Effectiua timoniæ] *Non affectiua, ut M.*

Dare autem est] *C. dare autem est, quando cumque dare illud vel accipere. M. dare autem est quando cumque ita & accipere.*

Per coniecturas] *Ut si dixerit: ingratus est mihi ille cui benefeci, Ita margines duo.*

Ingressus eius in illud] *C. ingressus eius ad tale &c.*

Vel fustulum] *Paruum frustum. Hoc exprimit M. in margine: Trunzum. Gallicè: vine tranche.*

Collatum à Sacerdote] *Non, illatum à Sacerdote, ut M. & C.*

Non idem eo alligatur] *V. legebat in textu quod duo in ora laterali: Non idcirco attitulaur, alligatur &c.*

CAPVT XXXVIII.

FRACTURâ ostij] *V. Fractiua, at infra fracturâ.*

Quod est Christus] *M. Qui est Christus.*

Ab omni] *Seu ut V. ab officio. Hæc videt 1. q. 1. Sunt nonnulli.*

Ex Moral. B. Greg.] *Libro 9 cap. 17. Sed an non S. Hieronymus verba illi 10. 7. in Psalm. 25. ad illud: Dextera eorum repleta est munibus, iuxta quæ Lector.*

Pro rei corporalis] *Hæc sunt B. Gregorij verba loci supra citato.*

Sordidæ obsecutionis] *De qua B. Tho. 2. 2. q. 100. a. 5. ad 1.*

At videtur loqui] *V. Aut videtur loqui.*

Cum parua spe] C. cum parua specie dantis & accipientis.
Expectationis & concept.] *Hac in textu reposui, ut V. monebat, et si M. & C.
in ora tantum legant.*

Vsuram ergo & nummus] Parit subaudi. *Hac ex V. descriptis. Nam M. Vsuram
ergo & nummus obsecutionis citra pactionem. Ita quidem, nec impensa ob-
sequij sordida fuerit, si honesta. Pura &c. C. Vsuram ergo nummus obsecu-
tionis execratione circa pactionem, ita quidem nec impensa obsequij sordida
fuerit, si honesta: Pura si dans &c.*

Impignauerit] M. impugnavit. *Malè.*

Quia non statim] M. Quod non statim.

Triennialibus] V. & M. Tricenalibus.

Subtrahent] M. Subtrahuntur Ecclesiæ.

Assignaret] V. addebat in textu quod solum M. in margine habet: *Vi Papa A-
lexander.*

Eleemosynas] C. Episcopus.

Ex parte vtriusque] Dantis scilicet & accipientis. V. & M. Ex spe vtriusque.
Si bene sit: ex spe, supple, accipiendi aliquid.

Per se vel per alium] *Non dico omittenda que in ora inferiori C. deprehendi.
Hec sunt: Mos est Ecclesiarum quarundam, cum quis instituit in Ecclesia
sticum, beneficium iurabit quod non dedit, nec promittit, commodauit, nec
alius pro eode sciens, pecuniam vel obsequium cum pactione, quo magis hoc
beneficium conferatur. M. (hoc est forte Magister auctor huius operis) Sed mihi
videtur addendum esse, nec sine pactione, nec cum pactione. Recte: quia in
hunc finem posset dari pecunia nullo interueniente pacto.*

Occultè, resignandum] Nequaquam, occultè, referuandum, ut M.

Hoc esse simoniam] V. Hunc esse simoniacum nisi reus &c.

Si sine distinctione] C. Si minimè distinctione. *Obscurè dictum.*

Plura quàm oblata] C. Plura quàm allata. *Utique placet, quia hic modus lo-
quendi hodie frequens est, & vitatus. Puella enim intrantes Monasteria dicuntur,
non offerre, sed secum ferre annuos redditus, seu pecunie summam.*

Vel si distinguatur] C. Vel si dijudicatus inter sua, seu discretus.

Temporales redditus] M. Corporales redditus.

Quod si perpetuos] Quiliter excusantur Abbatisse aut Monialium rectrices,
que cum parentibus parua monasterium intratura, non dicam consentiunt, sed, ad
instar mulierularum fori venales mercantur pro duobus milibus florenorum & am-
plius etro pudor! ergone pauperibus parua, honestissimis tamen & moribus & pietate
laudabilibus, est in Monasterij claustrum erit? Hæc valetur iuxta illud Poeta:

Si nihil attuleris, ibis Homere foras

Vtinam tales monita B. Hieronymi attente audivat, qui cap. 5. Reg. ex operibus col-
lectæ, sic ait: Detestabilem hæreticam simoniam, quam communi prauitate dia-
boli

beli Morales assuetæ committunt, etiam in auditu horreat vestra societas. Et
infra: Ad vos venientes sorores, ad sanctas Christi suscipite nuptias gratis:
præparatur sanctitas, pecuniæ: exquiratur bonitas vitæ, non gerere illas
caritas, non vilitas mundi. Nulla omnino passio, nulla opinio, quæ men-
tis puritatem perturbat, præueniat. Præterea I. quest. 2. ubi: Maledictum
auctoritatibus luce clarius constat, quod ab ingressis Monasterium
non necet pecuniam exigere, ne & ille qui exigit, & ille qui soluit, simoniam cri-
men incurrat.

Ista augmentum] M. Cum enim ita augmentum.

Mihi non beneuolis] M. Mihi non beneuoli.

Quid si non sint famuli] Hæc, vsque: Sed nunquid, absunt in M.

Vbi ordiner] C. & V. Vt ordiner.

Etiamsi non præcellerit] M. hæc omittit, & sive: Extendit autem. V. vero
discrepat: Etiam si ante susceptionem & examinationem ei dederit, qui tamen
sum dignus examinari, non erit vitiosus ingressus, cum penes eum non sit
cura ordinationis. V. hic obseruat ritum & morem hodiernum. Ostendit enim ad
portam camera in qua sit examen ordinandorum stat, & ibam diligenter cupit ne
ordinandi confuse simul intrent. Huius porro ari numerum usque non sanum est, non
vero ordinis suscipiendi. Nec decet ostiarium quicquam exire, vel extorquere ab
intranantibus, eo quod stipendis ab Episcopo Domino suo percipiat.

Capellanus ordinarius] M. & V. cap. ordinatis. Dicit, ordinarius, non
Episcopi, quia etiam Abbates sunt qui ordines conferant, infra tamen presbyteria-
rum ordinem.

Minutergium] sularium quo manus terguuntur: de quo dist. 25. c. 1. par. 2. Ad
Subdiaconum.

Accepit vidua] Mater eius qui ordinatur.

Archigallus] Fortè Archidiaconus est.

Cau à præsentandi] M. verbum præsentandi omittit.

Canipulum] M. quimpulum. V. Kenipulum. Hoc vocabulum supra in voce
ad c. 22. exposuimus.

Vnde Gregorius] ipse est Rom. 39. in Euang. Triu. Legunt Augusti-
nus.

Acceptione] Cur non acceptione cum B. Gregorio?

Daro patronis præmi] Rectè secundum doctrinam Beati Gregorij: Sed qui-
dam sciolus voluit corrigere textum M. adito in margine portionis pro pa-
tronis.

Emit peccatum] V. Emunt peccatum.

Non diffinimus] Permodica simonia est, si simonia est. Margines C.
& M.

Si inter clericum] C. Sed inter clericum.

Et vicarium seu poralem] C. Et vicarium perpetuum. Alii.

CAPVT XLI.

I N Ecclesiam] Hoc, solum V. legebat.

Sic autem intrus] C. nunc autem intrusi.

Sicut enim latro] M. Si enim latro &c.

Chorita verò] seu ille verò, ut M. & C.

Exceptiones] Hoc verbum omittit M.

Sanctitatem vel sinceritatem] V. sanctitatem vel, non habent V. & M.

Ex quibus conlabitur] Hi. de pñt V. usque ad pñt caput.

CAPVT XLII.

O zias etiam] M. omi. exemplo Ozia, Oza meminit hoc verbo: Oza etiam
quia indebita reingere arcum Domini. Facile sunt amanu. si facti in peri-
culo. Non nomen etrusc. sunt & h. iura, magna est agilitas. C. pro Ozis
legit Ozi.

Tamquam si Sacerdos] Hoc, usque l. pñt percussas, ex solo V. desumpsi. Vide
an non bene ex 2. Paral. 26.

Ita & Oza] V. deficit usque ad finem capitis.

CAPVT XLIII.

V Pro titulo: Contra sanguinitas, Summarium huius capiti sumptum est ex
Michae 3.

Impedimento esse] C. impedimentum esse, ut antè.

Fraudatum & spoli] C. & V. Fraudamus & spoliamus.

Et bonis suis] C. & donis suis.

De intrantibus per carnem] Hinc, & per, in ordinem & beneficii. d. pñt C.
& M.

Aut Michae] Restitui pro Ihu. Vi hatur Michae c. 3. & Comment. T. Hiero-
ny. in hunc locum. ibi enim dicitur de profana materia ed. Terit.

Item Hieronymus] Supra initio cap. 36. citatus est h. i. ex 8. quæst. 1.
Moyfes.

Ananias & Sapphira] Non Abdias & Sapphira, ut C.

Tamen Ecclesiasticum] V. Sed Ecclesiasticum &c. M. Vt Ecclesiast.

Probitas eius exiguat] V. probitas eius extinguat & excludit. M. probita-
tas eius extinguat, at in margine excludat.

Quasi præscriptio] Non potest esse præscriptio. Non enim firmatur tracta temporis quod ac iure à principio non subistit. Ita Regula 15. in 6.

CAPVT XLIV.

In 1. ad Cor. c. 12] Duo c. 60 M. 40. Ad hæc videatur B. Gregorius 30. M. 1. c. 6. in medio.

Exemptio & r. subtractio] C. exceptio vel subtractio, utique omnes.

Et in utilitate] V. & M. auctoritate maioris, alia absunt.

De Consideratione] Hic cum B. Bernard in 5. c. 1. dicitur. Que eripitur, et dicitur, 3. modo a quo ex quo minus quo quo ad maiorem præsentem præsentia colligi possunt.

In d. 1. s. Paradisi] Ezech. verba c. 28. Consulat præterea commentarium B. Hieronimi in locum, vel in illud Ps. 81. Et sicut unus de Principibus eadem dicitur, et signaculi in signaculo, et in signaculo, et in signaculo.

Quinquagenarios] Item dicitur ex G. 1. c. 1. et in 1. c. 1. Sed et in 1. c. 1. et in 1. c. 1.

Millenarios] Ex interpretatione 70. nam Heb. non habent.

Si turbaret] C. turpesset. Male. Nam sequitur in 1. c. 1. Ne turbaret & in 1. c. 1.

Nisi cum aliquid] M. deficit hæc, usque: Vel ad Hur.

Ad Rom. 13.] Tris 42.

Ad Heb. 13.] Tris 22.

Minoribus vel maioribus] C. & M. loco vel habent &c.

Nec Ecclesiastica] Duo eadem: Nec Ecclesiastico.

Fuendo vel hominum] Nonnulli homines pro hominibus usurpant, ut Casarius & alij. Est verò homagium adstrictio servitutis facta Domino per pactiōem, promittente homine libero servitorem, s. s. constitutū hominem vel hominum in lim. C. in textu legatur dominus, pro hominibus, s. s. perperam.

Nec Hæc sit persona] Hoc est, congregatio vel communitas non est persona, et ad modum persone puniatur. Nam quod a multitudine percipitur, et eius communitatem habet: etiam, non puniatur ab Ecclesia, sed deservit, ita 2; 3. 4. Item per d. r. sic variat hoc loco: Sed nec Hæc sit personam, ut personam puniatur.

Personaliter] Sicet filij, ait M. in margine.

Obligetur hominio] Non dominio, ut iterum C.

Et minoribus] C. compleret: et non reperens. Audi: Et successor à quo potest absolui & minoribus non potest absolui per maiorem.

Et de obligetur] M. ut sic obligatur, et de excipe margines C. & M. de scribentibus

Et nutrix Superbiae; Margines C. & M. Quia;

At illi

Inuen. Sat. 4.

Surgebant criste.

Cum Deo loquimur singulari] *V. Mihi Da mihi Domine sedium tuarum &c.*
*Sap. 9. item Da mihi Da mihi uero lectum, ut discam manda tua. Ps. 113*Homini loqui a mer pluraliter] *Hunc modum loquendi sapientie usurpat Cae-
sius in libris extenuorum memor obdormientis. Domine. dedisti mihi &c. Inualuit
quoque ille mos loquendi inter Gecos. ut nunquam, vel saltem rarissime pro nomine
Tu utantur in singulari, sed in plurali, etiam si uni tantam personam loquantur. Vos
dedisti. pro tu dedisti, & sic de ceteris.*Velis eam nominare] *M. Vel ea nominare.*Carthag. 4. dist. 56] *Duo dist. seu capit. 46 M. 14.*Hieronymus in epist.] *Ad Eustochium de u. tolli uirg. fore eadem inuenies
in epist. ad Celantiam, quae incipit: Vetus scripturae celebrata. Prater haec, quae,
Senecam vide ep. 123. in medio.*Eccli. c. 13] *Tria 40.*Deut. 14.] *V. 93. M. 65. C. 45.*Cantic. amoris 1.] *M. & C. 2.*In mendacio] *Hic varius est. C. quia ignorans (duo ignoras) te in medi-
tatione & adulatione delectatâ,*Isaïas c. 3.] *V. & C. 8. 1. 7.*

CAPVT XLVI.

Summarium huius capituli eade est in V. Contra eos qui illicitè, vel etiam licitè
ab alijs acquirit. quod licitè accipiunt etiam scientes, & sine Inquisitione.Et etiam licitorum] *Hoc, usque, Restat abest in V.*Vendi videtur] *C. Mundi vititur, loco vendi &c.*In quibus enim] *Pariter ibi est. In quibus enim (ait C.) ita non habemus
ius domini, in alios transferre nequimus. M. In quibus enim ius non habemus,
ius domini in alios transferre nequimus.*Non dimittitur peccatum] *Regula 4. iurii in Sexto.*In peccatis] *Margines C. & M. De inuentis, & scriptis for-
tè potest bene elemosyna, ignorato (C. ignorante) Domino, & si conscientia
non remordeat. Videatur 14. q. 5. per totum.*Potior est pars possidentis] *Regula 65. in Sexto.*Acceperit quis decem] *Nempe solidos.*Per aliam regulam] *De qua supra, quae est 65. in Sexto.*

Aliecularijs acceptor.] V. acceptionibus pro acceptoribus.

Stephani Abbatis 2.] Quidam hunc Stephanum statunt 3. Abbatem Cisterciensem. Inter eos est Ioannes d' Aignies meritiſſimus abbas Nizacensis in braſſia ſecundus, cui ſcribitur Le cabinet des hoſtes les plus ſignales du ſacré Ordre de Citeaux. item Chriſtophorus domique, in Monacho Ordinis, &c. die 28. Martii & 17. Aprilis obiit anno 1716. cuius nomen Cistercium ſcribitur. 1717. ad quem dum vocat.

Dianum mendicantibus] M. diuſum mendic. C. diuſum mendic.

Cadum vini dabant] Per cadum non ſolum vinus ſedellum ſeu et vinum, quod ſam, ſed et aſculum portatile quinquę aut ſex ſecula belgia continent. Gallia, &c. que ou hant. Sic enim Gualter. l. 5. de 1716, ante mediam. Cadum etiam turbidum, id eſt comi & ſtrobili. hoc eſt. nuci p. nec ſonem ſimile ex P. me intelligimus; qu. l. 17. de An. loquens, turbidum eſt. cum dicit. Vitebantur autem antiqui ad ſallamenta etiam condenda. Hec ille.

Ha omnia diſtribuit] M. Ha omnibus diſtribuit. Illa puro ſola que ab illo Paſtore ſimoniaco acceperat.

Pulmentum] iſidorus l. 20. Etym. c. 2. Pulmentum, inquit, à pulve denominatur. Sive enim ſola pulſine quid aliud ab eius palmitatione ſumatur, pulmentum propriè dicitur.

Pulmentum dicerem omne opſonium quod cum pane comeditur, ſive ex herbis, p. ſibus, aut aliâ materia veſi. i. conditum aut paratum ſit. Hoc etiam innuere Beatus Pater Benedicte in Regula. Sufficere credimus, inquit, ad ſuſtentionem quotidianam tam ſextæ quàm nonę omnibus meritiſſimis & de opulmentum propter diuerſorum infirmitates; ut forte qui ex vno non poterit edere, ex alio reficiatur.

Religioſi paſtum] Huc venocandum puro exemplum unum quod in ſua orâ C. & M. ubi ſubſcriptum. Tale eſt: Exemplo etiam militis obuiam] M. obui.] cadaveri ſeneratoris ſui, turbâ Monachorum ad ſepulchrum illud deſecutum. Quibus ait: Muſcas & telas araneæ mori mini dimittis; vos autem cadaver araneæ habetis, infernus vero animam. Cur hoc cum reſtituere non præcepſiſti? Hoc exemplum videtur debuiſſe includi textu, ut ex c. 50. colligere eſt.

Ait c. 3. Publicanis] M. & C. cap. 9.

Ambroſius & Beda] V. vitioſe omittit: & Beda. Beda enim Vener. & B. Ambroſius in Lucam hoc loco legunt: Ne ultra præſcriptum exigant.

Vel per angariam] Hec abſunt in V.

Vel conſtitutum] C. omiſſo Vel, ait: Præſcriptum conſtitutum.

Iudicium conſcriptum] Margines C. & M. Secundum enim leges Domini præſcriptas iudicandum (M. malè vindicandum) eſt, non ſecundum

dam Iustinianas; C. iustitias; etiam viciose.

3. in Appendice de diversis, to. 10.

Regula discernendi] V. Regula discendi.

Supra præscriptum] Non supra scriptum, ut M. & C.

De Fung. Desch. ex. Bot. 3. p. 17. et alius refert quod hic dicitur
 & species in vita 19. et quod dicitur in Luce 16. item. & in 1. in 1. in
 margine V. descriptum ad c. 10.

B. Launomari] Eius gesta habentur in Surio to. I. die 19. Janu.

Immensum datur, et $\frac{1}{2}$ C. recipitur. — $\frac{1}{2}$ C. datur, et $\frac{1}{2}$ C. recipitur, M. V.
tiofum datur, omittit immensum. V. utrumque recipit.

In eo H. Ablatione *Nummi* in *denarij*. Non *denarij*. *M. iij.*
dem: Nummus denarij: male.

Privatâ communione] solum C. hoc admittit.

Si verò nec pecuniam] C. Si nec pecuniam. *Ad illud pecuniam magnam*
subdit in margine: Ut vnus denarij.

Scriptura ab Ecclesia.

Scandalum oriretur] M. scandalum miretur. *Abusus est.*

Petri [Abba] C. M. Abo. etiam s. petri ad uincula erigenda
adit. I. C. abbas monachorum presens, sed et archiepiscopus
colg. renouauit.

Comite Theobaldo] Forte Comite Campanie de quo *Capit. 18. 131. in*
Theobaldo Comite Campanieum a. brevifsum, de quo *Capit. 18. 131. in*
universali de apibus c. 25. n. 14. & 15.

Noluit accipere] V. & C. Voluit accipere. *Inspidè.*

Item Eccli.c.34] M. & C.22.

In oblationibus] *refertur ex c. 34. Etli. Duo enim in oblationibus, M. in orationibus.*

Gioffa: Quam? Glo^{ss} inter: neque est. M. omisso scribo Gioffa, tegelati quo-
rum pro quam.

Munera accipiunt] Non: munera decipiunt; et M.

A. h. n. & [S. h. n.] Refertur nomen. Ita enim Achor, quod vallis nomen est,

Hieronymus] M. omittit nomen.

de Pœnitentia cap. 153. quod pro peccatis aliquibus punia fuerit multan-
do, nisi pro peccato sacrilego huiusmodi.

17. & 18. Item Osea 3.

Ex magnâ cenâ stomacho fit maxima pœpa:

Vt sis nocte levis, sit tibi cœna brevis.

Inter: Quidam desier probant ex Hippocrate & Galeno tribuendam esse corpori valentiam alimentum in cœna quàm in meritis, sed experientia in contrarium est. Solent enim omnes promptiores esse ad opus emendandum ex parcitate cœna quàm abundantia. Et bellè quidam ait: Quod subtrahis cœnæ, addis vitæ.

Et beatus eris] *M.* & liberatus eris contra textum Euangelij.

In eodem c. 14] Duo, in eodem (Lucâ) c. 81.

In canonica epist. 3] Duo addunt numerum capituli, scilicet c. 2. Sed hodie in capitula non diuiditur.

Unus in cornibus] Exemplo Monachi dicitis, ait C. in cœnobium confulentis eundem volenti claustrum intrare sua non est obsequere. Hic C. notat in margine quod in alijs deprehendi in fine præcedente capituli. Nempe Duobus esset repetendum in facce non erogandum, in tributa non restituerunt.

Indigentes] Vt haberent pauperes Christi indigentes quibus pasceretur. Ita *M.*

A Deo] *M.* ex his duobus scilicet unum format iudicium, scilicet a providente sententiâ, hoc modo: Veniam accepit. Ad eod nemo est &c.

Ita scilicet] *M.* cap. 2.

Pupilli & egredi] *M.* ex eodem. *M.* omittit hæc verba ab oppressi sua eripendo, & eorum loca habet sua erogando.

Pupillo & egredi] Maledictus qui pervertit iudicium aduersæ, pupilli & viduæ. Deut. 27.

Iuuent patrocini] *M.* Iuuent patrono. *V.* Iuuent tantum.

Strictus vultus est] *M.* Maxima C. & M. Si sciret laborare possit ut viduam quærit, si iuvenem, qui titulus, Vidua scriptura, a nobis nuper & archiepiscopus, in quo hæc & qua se ponitur de Vidua scripta. Interdum.

Sexaginta annorum] Solum C. hoc habet. Canonicam causam 1. qu. 2. Viduas habet. Post epistolam scripturam 1. Thimotheum 5. Vidua eligatur non minus triginta annorum.

Thimotheus] Ordinaris] *Glossa*, que & Beati Augustini in hunc versum 1. 102.

Ecclesiastici c. 12.] *M.* & C. c. 38.

Et confingis eis dabis] *M.* Et cum singulis dabis, iterum repetendum esset dabis, de proprio & C. C. & consanguinibus.

Credita est] *M.* utique hinc tradita est, hoc est, commissa. Ait B. Hieronymus in epist. ad Paulinum, que incipit: Bonus homo: tam non sunt tua quæ possides, sed dispensatio tibi credita est. *sub finem epistolæ.*

Columnam in Ecclesia] C. columnam Ecclesie.

Proprietate] *M.* Audi margines d. & c. Quidam, ex hoc, patri-

monio nempe, maritant neptes suas malè.

Et porius gratiæ] *Ibidem* margines : Gratia datur, etiam datus, etiam iusto, sapienti, Prælato etiam qui tibi præfectus est, propter amorem eius gratiam.

Vitae Patrum] Liber est continens exempla Sanctorum Patrum Trinitarum,
sed non ab omnibus receptus.

Parenti, filioꝝ C. percuncti filio &c. *Non sapit.*

In quo intelligas] *V. post illud*; Obuentionibus eorum, ait: In quo quid intendas; quantum attendendum &c. *C. omittit*. Quia dandum & reliqua *videntur in textu*.

Quidam accedens ad aliam Is vocatur Thraſylus Creticus: alter ad quem
accedens, erat Antigonus Rex: De quo Pontarchus non accepit regnum, & post eum
Seneca loco in margine citato. Pro margine ait: Vnde quâ corrupte induci-
tur. al. inagnum hic d. l. q. exempla. Nam in hoc Seneca de Beatiſſimo
2. licet regnat. Allegat verba seneca, qua breuiſſimè cauſa omniſ. l. i. c. 2. cap. 16.
& 17.

Videto cui des? Fel: Fide, sed cui, vide.

Non magis tu peccat, *Coll. iur. c. 1. magis in Pf. v. c. 1. & Q. de*
infratribus. Inquit, qui dicitur in tribus, qui dicitur in tribus, qui dicitur
donat? Non quid non & in filio non est donat? Non tamen ibi attenditur
naturam operis Dei, sed negotium operis sua ratio. Et inira. In n. h. n.
tantum dei, & venit in v. c. 1. vel meretrix non esset, non daretur honoris
in eo sicut non est in v. c. 1. de remissione. Et de remissione. Et de remissione. Et de remissione.

Cum non possint C. & M. cum non possit amoveri.

Qui non quantum] M. qui non tantum.

Divergata Propheta. Non dignatus est aperiri. 149. 149. 3. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 8

Peccator & hūīlīo Immāp. peccatū eſt: reſ. ſuare. hūīlīo. Peccator
diſtinctio 86 Donar.

Qualiter fine morm. 7 C. Quantum fine morm. Male.

Actu u ne angust' D. 3 m. d. pro terribile. M. Actu u ne angust', incorrect.

Diutius ne dices, M. diu te in ualidis, ceteris. Quia inique conparatum est, ut ditionibus semper addatur aliquid.

Hieronyzostinilla *epist.* | *Citazar*, 3. g. i. *Morfeus* *unicus* D.

Sicut nec septem, C. hoc modo: Sicut nec septem Diaconis. B. Petro or-
rati ad hoc conlanguineos. Nos alius prepauidimus. Tandem Rabanus. Epis-
do servandus est, et pueri populi eligat, bisque pueri dinet. Vide cam in. C. de
Non exprimitur ad G. a quo episcopo fuerint ordinati, sed dicitur quod ordinat
ab Anselmo. Et omnino. I. verissime alio episcopo. S. Petro alium benedixit. Nam
tanquam capiti suo, et a quo episcopo fuerint ordinati. Et conlanguineos
Sicut.

CAPVT XLIX.

A Leatoribus] C. hoc omittit.

Ad Theſſal. c. 5.] M. c. 9. Duo alia non notant caput.

Id est mīſos. Gloſſa eſt interlineari, quæ & addit Cyrenagos.

A quo, uel eſt] A quo, hoc eſt & correptione, qui ceſſat. M. A quo quando ceſſat, &. Quos quidem ceſſat corrigere ne perdat & c. Hoc quidem charis uideatur, ſed non minus reponendum in textu. Cur hoc? Quia uerba iſta interueniunt in hunc locum, quæ Beati auguſtini eſt, præferenda ſunt.

2. ad Theſſal. 3.] M. c. 4. Vide Gloſſas in hac loca apoſtoli.

Quod ſi quis noluerit] V. Quorum qui noluerint.

Eadem epiſt. c. 3.] Tria cap. 5.

Per Ieſum Chriſtum] I. id omittit, & quæ: Cui honor. Gloſſa eſt interlineari cum ſequentibus.

Ve ſubtrahatis uos] V. Etiam hoc omittit in textu, ſed recuperat in ſuperiore ora.

Subtrahatis ſcilicet] C. Subtrahatis ita ab omni & c.

Anguſtinus: Vult] Primo in Gloſſa ordinari hæc habet, deinde ſi fontem deſiderauerit, uidet B. auguſt. 3. libro de Opere Monachorum c. 2. C. pro uolę legi uelut.

Euangelizarent] C. habet (quod egre dico) ſcandalizarent.

Non rumoros] Gloſſa eſt interlineari. Rumoroli. C. & M. Ruminoli. Rumorofus eſt qui gerit rumores, uiderumigerulus.

Erubefcat abiectus] Margo C. Ex datâ ſententiâ.

Pſeude repellendes] Vide Gloſſam in hunc locum. C. Propter pſeudorepellentium.

Prædicationem] Hoc unicum uerbum ſolum V. admittit.

1. Theſſal. 4.] C. & V. c. 6. M. c. 7.

Dimiſſis alienis] Margines M. & C. addunt verſum Horatii:

— Tales aliena negotia curant.

Eccleſiaſtici cap. 12.] V. c. 38. M. c. 34. C. c. 33.

Illi dari] C. Illi dare.

Et hiſtrionibus] V. hoc omittit.

Pro eo quod peccatores] Hæc reuerſus doctrinam S. Augu. 10. 8. in Pſ. 102. v. 6. Idem de hiſtrionibus illis. Dare hiſtrionibus, vitium eſt immane. 10. 9. 110. in Euang. Ioannis.

Cum quibus edas] Verba ſunt Senecæ epiſt. 19. poſt Epicurum. Ad hæc poſſit referri margo C. & M. quæ talia ſi: Vt ſi cum hiſtrione comedas.

Niſi ſecelleris] Iterum margo eadem. Vt pauper recedas à conſortio illi.

Nomenclator] C. & M. Nominum dator. V. Nomenclator, additq; Id est nomenclator. Restitui ex Seneca. Cuius maiorem explanationem, si cupis, consue Lippium: Belgarum decus in eundem. Vltro quaris etymologiam Nomenclator? Bene V. c. fert in margine: Nomenclator, inquit, nomen est visis officij, illius scilicet, qui nomine conuiuas vocat, dictum à nomine & Kalo (καλῶ), aut καλῶ Græco, quod est voco: vnde & calendæ dictæ sunt.

Efficacia iudicat] M. indicat, pro iudicat.

Conciliandos amicos] C. animos pro amicos.

Græue inimicum] C. f. idcirco: Grauem inimicum ut patet ex orig.

Si collata] sic A. & C. in textu at C. in margine: Collocata. Man. textu collocata, inter u. et collata. Iustur Lippius at illud, Si collata, ait: Iudicio donata: etsi quidam libri, collocata: bene etiam pro hoc sensu.

Quis, quàm] V. Quisquam.

Item Hieronymus: Paula] Iudi B. Augustinum: Donare, inquit, res suas his fratribus, vitium est inane, non virtus. Et scitis de talibus quàm sit frequens fama cum laude: qui, sicut scriptum est: Laudatur peccator in desiderijs amicorum suorum, &, qui usque gerit, benedicitur. Hi laudatores non saluantur in hominibus, sed in rebus. Nilum est enim quod bonum esse credunt. Et 9 tract. 1. o. in euang. iohannis. Idem in Ps. 102. vers. 6. ait: Qui habundat, non in deo amat, in quo nequissimus est. Distinct. 86. Donare. & Qui venatoribus.

Nulla virtus] V. præfert à vitij, quod duo alia postponunt. Sic ergo: A vitij nulla virtute redemptum necessitatem &c.

Si dicas quod aptum est] C. quod acceptum est.

Indixit bellum] Non induxit, ut C.

Item Hieronymus: Non f. h.] Vile ep. ad Oceanum, quæ incipit: Nunquam, fili Oceane, ante finem. To. 2.

Imò hodie] Hoc, usque: Item hi narratione, omittit C.

Edò quòd pessimis] C. edò quòd de pessimis.

Fauissent] M. & C. Suggestissent pro fauissent.

Et non corripiendo eum] sed à penitentiâ arcendo. C. verò: & non corripiendo eum à poenitentia recedendo vel arcendo, ut à poenitentia arcendo.

Scilicet de alieno] Scilicet. Habet solum V.

Ganeo & leccator] Sicut Popiones dicuntur à popinis, ita Ganeones à ganeis. Est autem ganea locus abditus, velut subterraneus, quem gulosi & voraces deuiti frequentant. Leccatores à lingo dicuntur, quia quidpiam eis apponitur, exedunt & quasi deuorant, patinaq; adeo belle lambunt & lingunt, ut eas non iam opsonio vel pulmento maculatas dices. De ganeis videto plura in Comment. Liberti Fromondi in Senecam Natur. Quæst. libr. 7. cap. 32. & ultimo.

Imitati essent] Nequaquam inuitati, vt C.

Sexaginta solidos] C. quadraginta.

Vnde Virgilius] Georg. 4.

CAPVT L.

Talentum naturæ] Fragmentum Camberon post illa verba: Animas eorum, aut: Sed est notandum, in quo id est talentum naturæ, gratiæ, fortune vel pecunie p. e. x. s. i. p. a. Talentum autem naturæ & gratiæ præcipit &c. Pa- gent plurimum, in qua p. omnia et tribus exemplaribus legisset, in contextum repositum. In M. talis habetur margo. Deus dando naturam & gratiam, vt cum ap. vel lucro re. Homo vt talento multiplici accipiat auream & a.

Augustinus: Vfurari] Est solum C. recte tamen Augustinus citatur, quia ille est Ro. 8. in Ps. 54. vers. 12. In marginibus M. & C. adnotatur versus 14.

Quæ cum multiplici fœnore reddet ager.

Ouidius aliter Fast. 1.

Hordeaq̃ue ingenti fœnore reddat ager.

Culpæ illatæ] Non ablatæ, vt M.

Dando ad vluram] C. Dando vfuram, vitiosè omittit ad.

Auctor omnis mal.] V. Auctor omnis malitiæ.

Alienū commodū] Item. Ita notatur ap. 5. v. 17. quod autem alieni habentur, id redolet Glossam ord. in hunc locum.

Quæ supponit & ciner] C. Q. serpenti & cancro. Possit tolerari vel mone factis ad illud, alienus.

Illic vfura venax] Non bulic, vt C. M. super vfura interlinem legit: Qui serpit.

In tempore fœnas] Non in tempora, vt idem. Vide Lucanum l. 1.

Igni sacro] Gracū Egeuivaleq̃.

Canceris sus x p. e. i. f. C. cum canceris, sed tam confusos & pedum.

Intra quædam] Item. In e. i. q. d. Autem habitabat, et v. cum. Cancer ad. d. m. e. B. Maria. et ex l. p. l. o. cogit. v. m. p. e. i. l. l. a. d. C. m. i. t. i. o. n. e. s. q. d. e. l. i. g. i. t. a. n. o. b. i. s. o. p. e. r. i. p. r. e. v. i. t. a. M. h. i. c. m. e. m. i. n. i. s. t. i. p. l. e. g. i. t. i. n. t. o. t. a. c. i. t. a. t. e. v. i. x. v. i. n. u. s. r. e. g. e. n. e. r. a. t. o. r. i. n. u. t. i. e. b. a. t. u. r. n. i. l. i. p. a. s. p. e. r. i. e. n. s. n. o. t. t. u. n. c. &c.

De quo si fortè oriebatur] M. non admittit fortè,

Praua suspicio] C. rejicit praua.

Vinea puteus] in C. abist vinea,

Et alteruter] Rectè. Non alterutrum, vt V.

Quotum filios] M. Filios quo vel pecunia. Fortè pro quo voluit quædam.

ut C. Filios quorum pecuniâ &c.

Euoment in fiscum] Audi S. Augustinum quid de fisco censet: Maiores nostri ideo pecunijs omnibus abundabant, quia Deo decimas dabant. & C. de. censum reddebant: modò quia discessit deuotio Dei, accedit inopia. *De opibus quinquaginta Homiliarum, Hom. 48.*

Macra cauum] Restitui ex Horatio l. 1. ep. 7. C. enim pre arctum agitur: cum. M. & V. id omittunt sic:

Macra cauum repetes quem quondam macra lubat.

V. quam quondam.

Ius peiores] Hoc, vsque: Quia Iudæus, deerat in C.

Ex præscripto legis] C. ex præcepto. Deut. 23, 19.

Vt in eis nullam] M. Vt cum eis nullam. Tales etiam possunt perire, nisi ex communicatio incurritur, quia priuilegijs priuantur Clericorum.

Vel ipsi etiam] M. vel etiam ipsi, si testari noluerint. Duo alia, voluerint.

Paret supra in titulo] Hinc colligitur Auctorem multa in suo autographo conscripsisse, quæ, per amicum, in apographis ad margines reuocata sunt. Hic enim remittit Lectorem ad cap. 46. quod est: De acceptoribus munerum illorum inquisitorum, cum tamen hoc exemplum non legatur in textu in Sanctorum sed in nota, aut margine. Vide notas ad c. 46.

In Lateran. Concilio] Sub Alexandro 3. anno 1180. in quo sunt multa de usura. Est enim in appendice illius Concilij titulus de usuris decem habens capitula. Et in ipso Concilio titulo 1. c. 25. excommunicantur usurarii manifesti.

Aliquo signo noto] Videatur c. 68. Conc. Later. 1.

Vesceris pane tuo] C. panem tuum. Etiam valet.

Vesceris pane alieno] Margines C. & M. Diripiet talem labores eius. Pj. 108. Alij laborauerunt, & vos in labores eorum intratis.

Ierem. c. 17.] Tria, c. 68.

Quocumque modo rem] Ex Horatii versu l. 1. ep. 1.

Rem

Si possis, rectè: si non quocumque modo rem.

Non habet euentus] Versus Ouidij elegiæ 1.

Vix poterunt tabulata restituere] Restituit quidam usurarius Parisiensis Theobaldus nomine temporis Philippi Regis, qui confesso Magistro Petri Cantuariensi auctori operis Verbi Abreui. iussit clamari sub voce præconi per ciuitatem, quod paratus esset restituere omnibus, a quibus aliquis supra se rem acceperat. Iussit autem restitutione elemosynas facere. Vide hoc exemplum apud Ciceronem de Contritione l. 2. c. 34. primâ parte.

Ex auctoritate B. Hier.] *Plura videto ro. 4. inc. 58. Isaia. Inc. 18. Jerem.
In c. 5. Amos.*

Exemplo etiam B. Furci *Subd. hic, quæ deprehendi in margine F.* Et hic iterum vide quàm corruptè hoc exemplum de B. Furco inducatur. Nam in legenda eius sic legitur: Cum enim diabolus ei rapto à corpore obsecraret criminis sui & delicta, inter cetera & hoc obiret: Seruus qui fuit v. lunarem **Luc. 11** Domini sui, & non fuit enim, plius vapulabit multis. Cum Angelus Sanctus promissa Beat. Furci responderet: Quid de voluntate Domini tui non in pœnit. Responde diabolus: Domini quoque rum recepit. Ad quem Angelus: Credis quod es pœnitentiam. Et diabolus, Antè debuit probare pœnitentiam & perseverantiam, & id. suscipere. Et infra: Vivimus de igne, inquit, deo & milites, demonibus suis a proijciuntibus super humum B. Furci, maxillam suam maxillæ eius imprimens in eam. Hic erat vir, cui monitis vestimentum suum inducaverat. Tunc ait Angelus e. Quid incendis, hoc arsit in te. *suris 10. Luc. 11. 21. 22. sic 16. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*

Vel nōp[er] e]t idonit[ur] P. Dicitur autem morphes, immutatio coloris, aut coloris pra infirmitate. Vnde Ouid. 2. Metam.

Excitat artificem simulatoremque figuræ
Morphea.

CAPVT LI.

[*Nydolium*] *Nov. in humido. Virg. Buc. 10.*

Nigra subest vdo tantum cui lingua palato.

Testatur Augustinus] *Conf. l. 2. ad Maximinum ep. 54. post medium*
deinde. as. 14. p. 5. Non sicut. Item 11. 4. 3. Non est. Quia uero circa B.
Augustini allegantur.

Non licet tibi vendere] *M. sic ait:* Veli non ego, si licet tibi vendere pa-
troc. &c. *Non sapit.*

Pro utilitate officij. Sana est doctrina, ut patet ex proximè & remote sequen-
tibus: Nequaquam ergo pro utilitate officij, dixerit, ut vult C.

Et lucrum mendicent } V. Vendicent.

I. ad Cor. cap. 6.] *Tria* cap. 26.

Et vilis! Goffum, linea u est. que ait; Ind secretes, vires &c.

Prudentiores verò] C. prudentes.

Et subtilis venae] *V. omittit hoc modo*: Prudentiores verò prædicationi
etc.

Desperabatur] C. & V. desperabat.

Idoneus fuit] Margo M. prosperi ingenij.

Item Sidonius] In epist. de Iudiciis.

Qui solidi sunt] *M. qui solliciti sunt.*
 Auferre substantias] *M. sententias.*
 Fastidiunt admoniti] *M. inter lineas: Sine pretio?*
 Iudicanda dicant] *M. dicant.*
 Dictata conuellunt] *Margo M. ubi acceperint.*
 Retrahunt transigentes] *M. transientes. Malè.*
 Reuerentiam clericis] *Cyprianus loquitur. Vide eum in Ps. 73.*
 Concessum prioribus] *Non consensum, ut M.*
 Honorarium] *C. orarium.*
 In colationibus statuta] *I. In colloquutionibus statuta.*
 Sphingum vngues] *De quibus Ausonius Poëta:*
 Sphinx volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.
 Vlyssias astutias] *C. astutias. Etiam bene iuxta illud Poëta Fausti Andrélini:*
 Non fuit astuti constantia maior Vlyssis.
 Polynestoris] *I. Palinestoris. M. Pallinestoris. Propertius l. 3.*
 Et scelus accepto Thracis Polynestoris auro.
Vbi metri causa littera m. eliditur.
 Achitophel] *M. & C. Architofel.*

CAPVT LII.

Solum *C.* hoc caput distinguit, addito ad marginem summario, seu titulo, rubricis characteribus.

Parabol. c. 23.] *Trin. c. 45.*

Sicut superius videri potest brevior sum, remitto Lectorem ad B. Augustinum sub his hac de re tractantem to. 2. ad Valentinum de libero Arbitrio ep. 46. item eorum to. contra Pelagianos ep. 105. Postremò to. 8. prefatione in Ps. 31.

Linguam esse venalem] *Duo margines subnotant versum Lucani de Curione, Casari, cui ante aduersabatur, reconciliato.*

Lib. 1. Audax venali comitatur Curio lingua.

Qui cerebellos] *Id est, parui cerebri, & exigua aciei membra. V. & M. pro cerebellos habent coterellos.*

A coterellis aduocatis] *Coterelli nomen à cote videtur derivari. Tales enim ad in 7. ut cultelli supra coram causis acunt, & veritatem spectant addunt, cum tamen ex se falsi & iniusti sint.*

Crocodyli.] *Ina crocodili. Crocodilus sola bestiarum omnium caret lingua, soli quoque in mandendo partem mouet superiorem. B. August. tom. 1. lib. 2. Solus cap. 8.*

Cum non sitis mihi] *Malè C. cum vos sitis. &c.*

Diligenter inuestigabam] *Quid ni diligenter inuestigabam, cum Biblico textu Job 29.*

Sed diuites questionem] Planè ita est. In causam & questionem veniunt diuites, & ob minimam rem, vel verbum acetosum, leuissimumq; in se iactatum conditum, cum illa patienter, & adque summa damno tolerare & sopire possint. Non mirum, si nodie non illi, curia vel camera Provinciales, innumeri causis decidendis pregravati consistant. O quam laudabile Thome Mori Martyris & iudicis, & quipsum iactam. Ille Cancellarium Anglicanum, rebus inextinguibilem, sui devotitate, soliditate, & equitate, ab omni causa suo tempore liberam fecit. Ita Stapletonus de B. Thomâ Moro Martyre, Angliæ Cancellario in omnia ipsum.

Præcipit tueri] M. intueri.

Moneam ad pacem] M. Moueam ad pacem.

Ergo mones eum] M. Ergo monens eum.

Si conductitius] V. omittit Si. M. Si conductus.

Quidam iustus & prudens] M. iustus & providens. Huc reuocandus est margo V. Falsè est: Hic iple R. cum esset Episcopus Ambianensis (& cogeret Advocatos & iudices ad restituendum damnum quod per eos reis & clientibus illatum fuerat in multis aduocationibus & iudicijs questum est ab eo, cum talibus tantam adhiberet operam. Respondit: Quia nihil hoc facerem, reueres de meo restituere iniuriam passis.

Parab. c. 23.] Triâ 45.

CAPVT. LIII.

M. Domini le. in hoc capitulo precedentis immediate: quia? Legibus diuinis &c.

In summa o habetur: Quod soliditatis nihil habet, hoc est, quod ad voluntatem hominis immutari possit iustitia positiua.

Deut. c. 16.] V. c. 74. C. 83. M. 84.

Iustinianus] M. in margine: Iustitiae humanæ. Dicuntur leges Iustinianæ, quia a Iustiniano Imperatore constitutæ & declaratæ. Tales, ait margo C. potius punient in arenâ, quàm in Ecclesiâ.

Numeric. 27.] Triâ 59.

Horum, quæ ad litteram] Verba sunt eiusdem Orig. Hom. 11. C. hic addit in litterali or. Contra. Leuit. 61. Or. g. quod supradictum est &c. Vbi dicitur: Apud Christianos non est præceptum, ut corporaliter punitur: sed Evangelium pietatem legis obseruat, rigorem iuris abijcit.

Non propria:] ita textus Originis. C. non proprio.

Non sufficit partem] Saluo ex Glossâ in c. 18. Leuit. ver. 5. Lex enim non vivificat, nisi Evangelium superueniat.

Quod autem nihil solidum] Ille demum caput inchoat M. præfixo summario Quod nihil solidum &c.

Patet decreta] Sicut ait Lugdun. Episcopus. *M. in margine.*

Alia & alia ratio reformat] Hinc appellationes à iudice ad iudicem superiorem;
unde B. Aug. 10. 1. de libero Arbitrio l. 1. c. 6. circa medium: Lex temporalis quamvis
iusta sit, commutari tamen per tempora iuste potest.

Quod in ea] *M. quod in eo.*

Agellius] C. Agellius. A quibusdam vocatur Aulus Gellius, cuius exstant *Noti-
cium Atticarum* l. 20.

Leges urbium] C. & M. Leges vestre sunt.

Et similitudinibus] Ut cæcus qui pascens alium (aiunt *margines M. & C.*
pro ore eruit ei oculum (*M. addit*) lippum.

Et exemplis Sanctorum] *Hæc omittit V.*

Statuentes] C. statuens.

Et ceteros huiusmodi] *dictum de talibus supra c. 47.*

Quod videntur] Quod si non sufficit, ait C. videtur quod ceteris agere.

Transgressiones constit.] Ergo & te habentem plures Ecclesias: hoc licen-
tiâ & licentiâ Papæ. *Ita margines C. & M.*

CAPVT LIV.

Maximo & præcipuo] C. maximè & præcipuè.

Ecclesi. c. 7.] *M. & C. c. 19. V. 29.*

Extremas] Cyprianus: Clericus vel laicus si timet, vicinus est veniæ: cum
verò Episcopus timet, actum est de eo. *Margines C. & M.*

Et colligas] *Hæc omittit V.*

Hæc eni mandata] Non emissorius, ut C. Vide Iouit. 16. & Rom. 9. Origeni
in hunc locum.

Postea ordinatus] Apparet Nicolaum de Lira quendam hunc nostrum aucto-
rem in istam auctoritatem alio loco reddere ea que ibi in textu habentur. Ita enim ad illud
1. Tim. 5. Neque comuni auctis &c. Aliqui exponunt hoc de ordinatione
mariæ festinâ ab eadem sibi scientis, & sic Episcopus communicat: et ceteris ip-
sius indignè ministrantis.

In ecclesia derisorio] Hæc Helraia tractatio B. Hieronymi est. Quia autem
versio pro in cathedra, legi, in societate derisorum.

Et temporalem] *V. omittit &.*

Postea per Germanonem] Nominis Hiltebertus qui varios versus edidit. Hoc
vidi inter chirographa nostra: De mysterio Missæ sic incipit:

Tollimur è medio fatis urgentibus omnes,

Et trahimur quò nos vita peracta vocat.

Alia præterea sub hoc titulo: Sacramenta Conmemorantis Episcopi. Inve-
niunt.

Scribere proposui quid mystica sacra priorum

Missæ repræsentet, quid uero minister agat.

Deinde alios uere ingeniosos, quibus in capite pro summario hæc præfiguntur: De æ-
quis pollentia uirginitatis Sanctæ Mariæ: Quomodo ignis habetur de ore.
Initium tale est.

Sol, crystallus, aqua, dant qualemcumque figuram

Virginei partus, erudiuntque fidem.

Infelix quem res] *M. & C. praponunt hæc: Item Poëta,*

1. Ioan. 2.] *Tria cap. 4.*

2. Cor. 13.] *Tria 61.*

Exit aliquando] *M. pæper & ita habet M., quod est Magister.*

Et delectionem] *Non delectationem, ut V. nec dilectionem, ut M.*

Ad remum] *Ne quaquam remedium, ut corrigebat margo M. Aut enim idem
alibi: Ad Episcopalem dignitatem eligi non debuit, qui minora officia guber-
nare non didicit: quia cura nauis illi committi non deuit, qui remum tenere
non nouit.*

Ad amplustre] *Seu Aplustre, uti supra dixi ad cap. 1.*

Casus grauior est] *C. casus difficilior est. Iuuen. Sat. 8.*

Omne animi vitium tantò cõspicius in se

Crimen habet, quantò qui peccat maior habetur.

Diu vocauit Papaeus] *Per 35. dies, ut habet Baronius in Annal. Ecclesi. ejus
sermo de Sixto 2. Diutius vocauit post Fabianum.*

Pompam sæcularem] *M. hoc summat in ora a erali: Aur frigidum in natiua
& huiusmodi. Aur frigidum ornamentum est industria, quoniam primo in inga inuen-
tum, ut de Dalmatia ait Isidorus, quia primo in Dalmatia Græcia texia est.*

Qui maior est] *In virtutibus, ait C. in margine.*

Fiat sicut minor] *Idem: In humilitate.*

Sed an pollens] *V. Sed an pollens m. fortè minus.*

Contra conscientiam] *M. contra scientiam.*

Pro conscientia] *Idem: pro scientia.*

Vnde nec uelit esse] *Similia habet B. Greg. Hom. 17. in Euang.*

Vita, scientia] *Glossa est in 2. Tim. 2.*

Galfridus Peronen[sis]] *A. Guinidus Paronen[sis]. Dicitur esse Peronen[sis], quia
à Peronâ ciuitate Gallia oriundus. Ille uero meminit, suppresso nomine, Casarius exemp.
memorab. l. 2. c. 29 & Menologium Cisterciense die 15. Ianuarij. Vbi uide. annot.
Vocatur autem idem Galfridus de Peronâ. Nec absinthia narrat. Cantipr. 1. ann.
1. apud c. 20. Vbi ait de Hugone Decano Cameracensi quod inuenerit in hauru mo-
nachali sub regina in Paclia latere, quam infra pontificali decorari. Et aliud in-
dem prorsus simile de Canonico regulari S. Victoris apud Parisios.*

Factus

Factus custos] *M. & C. Sanctus custos.*
In oraculo] *Hoc est, oratorio secreto.*

CAPVT LV.

L Euit. cap. 21. *Tria 71.*

In ministerio Evangelico] *C. in ministr. Ecclesiastico?*
Abrotanum ægro] *Sic tua exemplaria & originale. Græci & Ægiron. Heri.*
est, Gallicè Aurofne.

Huius autem indigne] *M. super Huius, legit M. fortè magister.*
Stemma generis] *seu, ut margines auct. Nobilitas sanguinis.*
Quantam ergo matur.] *V. hæc omittit, & que, si ergo. C. habet in marg.*
Et prudentiam] *Et quamcumque prudentiam C. ibidem.*
Quod pretiosum] *Hæc parentesi inclusa V. habet in textu, C. in margine.*
Regere & reuelare] *M. velare & reuelare.*
Caveant sibi] *M. Vnde cauendum est promouentibus tales, ne simili pe-*
ccatâ, ut Philistæi, percutiantur &c.

Item timendum est] *absunt hæc in M. usque: Sic enim.*
Sed & sibilus] *Sibilo enim auriga, boues reguntur.*
Vt pote scholares] *M. & C. ut Poëtæ scholares.*
Magistri scholarum] *Hæc omittit M.*

Sed quorsum hæc obijcio] *M. perstringit & saltat sic: Sed tales non digni-*
tur in fabros, nec habent locum in Ecclesia. Vbi non est vidēs, priuamur vi-
dētibus ut videri proximâ captiuitate Prophetis. Balasar abusus est vasis Dni
figuralibus, vnde eadem nocte occisus est. Quantò magis punientur qui viuâ
vassa, id est, animas & Ecclesiastica Sacramenta committunt indignos? &c.

Item Ecclesiastes] *solum V. in textu usque: Item: Quomodò, C. vero in ora in-*
feriori, notat q. c. 21. sed hodie 10. est.

Matt. c. 24] *M. c. 68. V. & C. 247. Olim diuiserunt Matthæi Euangelium in*
c. 355. ut est Suidas, Ammonius, & Eusebius.

Et honorum] *M. ex ambitione tantum. C. Ex ambitione dignitatum. V. ad-*
dit & honorum.

In illâ sæce temporum] *C. in margine: Dictum Sapientis: V. etiam in margi-*
ne hæc legit: Id est, tempore medio inter defectum legis & initium Euangelij;
tempore scilicet prædicationis Dominicæ, quando iam lex deficiebat, & in E-
uangelium nõdum plenè coruscabat. Quod tempus dicitur peruersa medie-
tas à peruersitate Iudæorum, qui tunc erant, legem Moyfi iam incipientium
perdere, & Euangelium Christi nolentium recipere.

Sederunt passim] *C. & V. Sederunt quilibet passim super cathedram &c.*
Malè quilibet affirmatiuè, quia sequitur, sed tantum Scribæ &c. Videatur Glossa in
hunc locum.

Signum religionis. C. diuisi ab alijs per signum religionis.

Matronarum Verba Goffa ordinatis, in illud Matt. 23. vers. 2.

Si conuertatur & poenit.] *Al. Si conuertatur & relinquat post se benedi-*
ctionem. Omitit: & poeniteat, male, pro ex proximè sequentibus liquet: Sicut de
peccatore poenitentem, &c.

Et inf. lo. promote] *Hic absens in M. sic enim: Sed de fatuo nulla spes est; sicut etiam hic omittit quidam* de peccatore poenitentem.

Hinc, inquit Aug. Confite Gossam in c.4. Levitici, deinde recurre ad rom. 4.
operum eiusdem Par. 2. Quæstionum ex utroque testamento, q. 4.
Quid mirabimur, quod in c. 4. Levitici, et in c. 4. Rom. 4. non sit
idem sensus, sed idem verbum, et idem significatio.

Quis medebitur ei?] *Sacra Biblia:* Quis miserebitur ei?

Coligite fragmenta. Coligite fragmenta, & pro fragmentorum, fragmentorum.

Manus prudentium] C. prudentium.

Sicut cophini Hoc, usque: Ut pro tempore V. omittit. C. habet in margine.
M. in textu.

Substantialem differentiam C. Substantialem dragmam.

2. *Incipit*: Nuper rogatus a fratribus. Genatus in Catalogo virorum illu-
strum, ille uirum monitus. C. Hieronymus de Fdilio, pro Hda diis. M. postulat
de fide & spe, omittit, & bonis moribus E. letitiae subdit, sic: Hicundus vi-
nicum & horrendum monstrum in Gallia Sacerdos huius (cum fona Gallia
monstris careat, qui tamen literatus fuit, sed in pte de B. Vergire fcriptit, si
ex pcepto Domini &c. Aliqua iuncte de Figulatio fcriptit item B. iter. in ep.
que incipit: Multa in orbe monstra.

CAPVT LVI.

Ad indignam *M. abbreviat hoc modo:* Ad indignam indignorum intru-
sionem repellendam, intueri libet officium Prelatorum & Sacerdotum.
Provideat Dominus &c.

Numeris 27. JV. & C. 59. Consule Glossam Originis in hunc locum.

Dominus Deus spirituum ꝛ Non spiritum, ut C. *Qui autem reprehendis*
marg. Nota, inquit, Glossatorem litteram istam non intellexisse, qui spiri-
tum pro spiritu gloriavit. Fa si enim eodices sunt, qui spiritum pro spiri-
tuum habent, quod hic primo inveni. Nihil autem adeo fallum est, quod ali-
quam expolitionem non recipiat. Omnis enim littera meretrix est, & consu-
ptorem patitur.

Idem ibidem] Ad idem ibidem eo quod idem sit caput. Tria interim legebant: Item
Go. (capite scilicet) Tolle &c.

Genesis c. 46. Iria c. 75.

Actum est de eo] B. Cypriani sententia.

Officium & onus] M. omittit officium, sed vitiosè. Ait enim Glossa ord. in c. 1. Ierem. Detestatur, Ieremias, officium, quod pro ætate non potest sustinere. B. Hieron. in comment.

Elementarius vir] Suprà c. 7. vocat abedarium. Inuat hic subnotare quæ Alanus habet initio sui libri Pœnitentialis, nondum, et reor, impressi. Orditur sic: A, a, a Domine Deus, quoniam puer ego sum, & nescio loqui. Si Ieremias ab utero sanctificatus, à Domino Propheta electus, à criminali maculâ alienus, diuina inspiratione edoctus: timens officium prædicationis adumere, timens verba Dei resonare, se confessus est puerum, se confessus est blasum: Quomodò nostri temporis homines ab utero immundi, à Domino reprobati, criminalibus impliciti, diuinâ visitatione deserti, audent Sacerdotij culmen adscendere arcana celestia balbutire; cum non sint infantes pueritia, sed * puri sapientia. * fortè cum non sint pueri sapiendo, sed senes detipiendo; cum non sint tantum pueri. blati ad prædicandum, sed muti ad loquendum? Si Ieremias, qui eloquens erat ad prædicandum Deum, se mutum confitetur: Quomodò Sacerdos mutus, ad loquendum de Deo se eloquentem fatetur? &c. lectu dignissima.

Ineloquens autem] M. variat. Sic enim inquit: Innocens (fortè ineloquens) & absque sermone conuersatio, quantum exemplo predest, tantum silentio nocet.

Nam latratu canis] Hoc, vsque, & dixit, solum M. admittit.

De facili enim] M. omittit non pauca. Post, audibilia faciat, ait: Faciendo quæ prædicatis, alioquin facitis ne verbis credatur. Tu ergo accinge &c.

Ieremię c. 1] Triā c. 3.

Sicut Ezech. c. 3] Triā c. 5.

Quod Iob, Helias] De Iob vide eiusdem c. 38, 3. De Helii 3. Reg. 18, 46. De Ieremiā libri eiusdem cap. 1, 17. De Ioanne Matt. 3, 4. Hos recenset auctor secundum ordinem ætatis. Iob enim Heliam imò & Moysen præcedit tempore.

Incessorem] V. Cessorem.

Item accedens] M. restringit hanc sententiam hoc modo: Attendat iudex tuus, quod nullus iudicium &c.

Spiritum Othoniē] M. paucis complectitur: Spiritum Othoniēlis, Deldo, & Gædeonis antequam &c.

Delborę] Triā sic pro Deborę. antiquitus Delbora pro Debora, ut ex varijs codicibus deprehendi, dicebatur.

Item Exodi 3.] Triā non 3. sed 5.

Mutationem virgę] M. & C. in margine: Virga ferrea necessaria est Prælati: Ita censet B. Greg. l. 20. Moral. c. 8.

Sonora vocis] Verba sunt Origenis Hom. 3. in Exodum initio.

2. Tim. 2.] Triā. 2. Tim. 4.

In Act. Apost. c. 20.] V. & C. c. 48. M. 60.

Episcopos regere] Quo Sacerdotes intelligas, sed cōtractum est nomen inquit C. in craluerat. In primitiis Ecclesia nomine Episcopi etiam Presbyteri intelliguntur, & è conderiso. Vide S. Tho. 2. 2. q. 184. art. 6 ad 1.

2 Tim.] Vsq̃ ad ascellas] Post hæc sequitur in Fragmento Camberonensi: De hoc mysterio apostolus ad Timotheum: Tu verò vigila. Glossa: In omnibus laborandam peruersos quàm bonos docendo Opus fac Euangeliste: Imple opere quod prædicas ore. Sobrius esto: Discretus in omni opere tuo, carens omni superfluitate. Et postmodum addit: Confestor vos hodiernâ die, quoniam

mundas sum à sanguine omnium vestrum. Non enim subterfugi, quò minus annunciarer vobis omne consilium Dei. Ergo si quò minus annunciastem reus essem animarum ipsorum. Si enim frater fratris, proximus proximi re-

tor esse catus] Aliquin Vox sanguinis clamabit ad Deum de terrâ] Multò magis. Papias tenetur esse catus pro quibus spopondit; quòd oves infirmas erant super hameros portans introducet in oas celestes, omnium p. st. nens, & propitius corpus exponens morti propterulas? Item: Tunc Iacob debeat Ios. ph. &c. Hæc ibi. Et autem quæ non est textus hoc loco, omittit raron Fragmentum.

Quo prædicatione] Hæc parenthesi inclusa, C. legit in margine, N. nullibi.

Vel singulorum] solum C. addit.

Augustinus: Q. ad Rom. To. 4. libro Expositionis epistolæ ad Romanos inchoat, arte medium.

Et fortitudinem] Hoc omittit M.

Traditur indigno] M. etiam bene, creditur indigno.

Dei sitis sitis] Hæc male omittit V. Et enim interpretatio nominis Dagon,

Eunuchis mollibus] Eunuchis abest in M. non, mollibus.

Diaboli fugantis cor] Hæc verba non habet.

Custodibus animarum] C. custodijs.

Ad Rom. 1.] V. & C. ad Rom. 2.

Vestram atque meam] C. Vestram atque misericordiam.

In eadem c. 1.] Tris, c. 3.

Aliquem fructum habeam] M. in margine: Vel ut vos fructificetis, vel ut ego præmium acquiram pro vobis. Glossa est interlineale in cap. 1. ad Romanos vers. 13.

Vobis in subditis] V. Vobis & subditis. Sequiturq̃ in M. Mercedem æternam & permanentem &c.

Apostolus promptus fuit Euangelizare] Hæc, verba omittit C.

Applicandi sunt doct. C. applicandi. Fallitur.

Item 4 Reg. 11.] M. non citat locum. V. & C. c. 78. Idem legitur Ieremia 29. & 2. Paral. 23.

Vt esset populus Domini] C. Vt esset populus post Deum, obediens Deo & Regi.

Sed quis sit mediator] M. Sed quis sit mediator, non homo sed Deus, si conuersus fuerit in lupum vel mercenarium, sed sine custode. *Omittit*: Non legitur, *vt patet ex textu*.

Geminatio dictionis] *Hac absunt in M. vsque*: Debet enim *Non* *absimili sensu* in parabola decem virginum B. Hier. ad illa verba: Domine, Domine aperi nobis: Egregia, inquit, in Domini appellatione confessio, idque repetitum, fidei indicium est.

Verbo prædicationis] M. & C. in Margine: Tu cum Iudæus sis, cogis gentes iudaizare. Gal. 2. Adait q. Glossam, quæ ord. est: Non docentis Imperio, sed conuersationis exemplo.

Spiritum suum] V. Spiritum-Sanctum.

Nunc autem] *Hac omittit V. vsque*: Vnde quidam.

Pater oues domus] M. & M. om. s. prima versu, incipiunt à secundo: Attrahe &c. Habentur hi versus in Glossa Capit. Cum venisset, Extra de Sacra Vnctione. Vbi primus versus hic est:

In baculi formâ præsul datur hæc tibi norma.

Attrahe &c.

Terrium verbulum habet etiam S. Thomas in Supp. q. 40. art. 7. sed pro attrahe legitur collige, sicut & Durandus l. 3. Rationalis ca. 15. & eadem indicantur in Pontificali, dum Episcopo traditur pedum Pastorale.

Ezechiel c. 3.] C. pro Ezechiel, male legebat Ezechias.

Et c. 13.] V. c. 27.

Et cap. 22.] Tria 54. in fine.

Et cap. 44.] Duo c. 108. V. non notat caput.

Et cap. 44.] Fili] Tria c. 105.

CAPVT LVII.

1. **T**Im. 4. Tria, 1 Tim. 7. M. sic incipit: Attende lectioni, & post exhortationi, G. (*Hoc est Glossa*) Volentium, T. (*textus*) & doctrinæ. G. ne-
scientiam.

Canonicam electionem] M. non legit, canonicam.

In eadem epist.] Tria c. 2. cum 1. sit.

Id est, Secundum] Glossa sunt interlineales.

Quæ dicuntur Prophetiæ] Ab hinc, vsque: Gratiam exponendi, P. ta-
cet.

1. Machab. 5.] V. c. 16. M. 15.

4. Reg. 22.] C. & M. 4. Reg. 87. V. 4. Reg. 33.

LII 3

Quantò

Quanto sollicitius] *M. Breuiter: Sollicitius Prælatus Ecclesiæ euigilare debet. I. tonitrua verborum Domini. Grex perditus. Cetera intermedia omittit.*

Pastores eorum sedux.] *M. & C. in margine: Exemplo. Error enim Principum trahitur in exemplum.*

Non sic euertere mentes

Humanas; edicta valent vt vita regentis.

Verfus sunt: Clandiani libro de 4. Consulatu Honory Imperat. sed non nihil discerpantes ab impressu, qui sic:

Non sic inflectere sensus

Humanos, edicta valent, vt vita regentis.

Cubilis sui] *C. cubiculi.*

Et litigiola] *abest in V. & loco huius: Et mala.*

Isaias cap. 52] *V. & M. c. 157. C. 167.*

Quia populus hodie] *Nota diligenter. V. Quia populus hodie, non sicut Sacerdos, & Sacerdos annus, non sicut populus. C. Quia populus hodie plulquam Sacerdos & Sacerdos minus non sint plus.*

1. Tim. c. 4] *C. & M. 5. V. 7.*

Nihil enim cit] *B. Hier. t. 6. Commentario in finem c. 2. epistola ad Titum ita censer.*

Item Isaias c. 28.] *V. c. 74. C. 75.*

Venient super eos vel nos] *V. & M. Venient super nos. C. in margine addit: Qui templum Domini populus peculiaris sumus.*

Stercoribus temporalium] *M. in margine collateralit ita correxit. Prius enim in textu: Foetoribus temporalium.*

Qui iniistis consilium] *C. Fallitur hic. Ait enim: Qui non iniistis consilium. Textus isaiæ cap. 30. (C. in margine cap. 70. M. 79.) sic: Vt faceretis consilium.*

Amos cap. 6] *Triā, c. 25.*

Propter quod a mittam] *M. Propter quos mittam. Vtique bene.*

Qui non ardet non acc.] *Sicut enim non accenditur candelā nisi ab ardente flamma, ita non accenditur auditor, nisi prius ardeat Predicator. Is ergo prius exemplo doceat quā verbo.*

Battho etiam] *Exempla hæc tum B. Batthi cum S. Sebastiani etiam habentur supra ca. 7. Quare ibi notas videro.*

Lingua ignea] *M. Flamma.*

Act. Apost. c. 20.] *Triā c. 48. M. omittit hic non pauca ab illo loco: Item Lucas, usque: Apostolus festinauit, vt Pentecosten (verba sunt M.) faceret in Ierusalem.*

Maioribus solennit.] *M. Sollennitatibus simpliciter, emisso maioribus.*

Maiore

Maiores natu senes *M. addit non iuuenes. C. in marg.* Non pueros, non iu-
venes.

Incognita salutis} Omittit M.

Et per domos *C. in margine:* Vbi nunc huiusmodi prædicatio? Prælati
enim suus non est.

Vado in Ierusalem *M. in margine:* Non ad exigendum munera, non ad
deliciandum (*C. amplius:* Non ad conuiuandum & declamandum) sed ad
tribulationem (*M. patiendum*) *C. pauendam.*

Tribulationes me manent *C. ibidem:* In mundo pressuræ &c. *Ioan. 16.*

Vel vitam meam *solum C. M. autem in margine ad illud:* Animam meam,
ait: Id est vitam meam. Dicam illud, vel vitam malè abfuisse à textu eò quòd *Sy-
riaca interpretatio videatur a. mittere.*

Dummodò consummem *C. Tri:* Dum ego consummem. Ex Biblijs Sacris re-
stitui. *Et si interim etiam legerim:* Dummodò ego consummem. *Valde textum
Glossa impressa sub charactere S. Petri, ut vulgò dicitur.*

2. ad Tim. cap 4 *C. & M. c. 6.*

Aliquem sermonem *sic legendum est* ut ex Glossa interlineali colligi. Non er-
go aliquando. *ut M. & C.* *Hic tubus non tam marginalis C. Patres successi-
furi à nois valiora tunc dant monita. Nature enim hoc est.*

Pro quibus spondit *C. Pro quibus respondendum spondit. M. autem
adueniat p.:* M. idè magis Prælati custos animarum (*hic defun*) qui tene-
tur oues infirmas super humeros portare &c.

De eodem Ieremæ c. p. 48. *Hæc, vsque:* Attendite, omittit *M. C. & V.
cap 57.*

Item 3. Reg. c. 20. *JV. c. 54. Duo alia non determinant.*

Discessionem meam *M. discessum.*

Lup. rapaces *M. Lupi graues, pro rapaces.*

Memoriter retinentes *M. Non est parua custodia diuini præcepti memo-
ria. Textus Biblicus: Memorâ retinentes, non memoriter. Quid hic adiutorius
M. Glossa est ordin. que & Rabani.*

Nullius concupiui *C. & V. Non concupiui.*

Et dignoscuntur *M. & V. & discernuntur.*

Quod non veri Prælati *M. Quod non sunt Prælati.*

Manus istæ *M. meæ pro istæ. Malè.*

A lupis *M. in textu, C. in margine:* Ne si firmi scandalizentur vel grauen-
tur.

Commendant illos Deo *Hoc abest in M. & V.*

Bonus Princeps *C. & V. Solus Princeps in correptè.*

Et silent maxim *Hoc, vsque ad finem, omittit M.*

CAPVT LVIII.

Notandum M. non diuifisse hoc capit à Priori, intercapedine, ut affolet: tamen in margine indicat inchoandum nouum hoc summario: De Patientia & im-
patientia Prælatorum;

Præcipua virtus la omittit M. Sic ergo: Patientia est præcipuum orna-
mentum Prælati &c.

Est patientia, C. ad marginem explicat: Et abundans præter generalem. Cur hoc? Quia Prælati candela est super candelabrum alijs subditu prælucere exemplo, charitate, patientia &c.

Ad Cor.c.12.] Tria cap.27.

Et ablato equo] M. Vnde cum cuidam tolleretur iumentum, ait: Quin & tolle scuticam. Quantus enim quisque existat illata contumelia probat. Item 4. Reg. &c.

4. Reg. 2.] C. 4. Reg. 9.

Et in Hom. 21 l.2.] Tria: In Hom.9. secundæ partis. Vtique bene. Nam per secundam partem, liber 2. intelligendus est. In hoc autem lib. 2. antiquitus 10. numerabantur homiliae, & illa, de qua est sermo, nona est, hodie verò 21. quia numerum duodecim homiliarum l.1. moderni coniungunt cum homilijs l.2.

Sacri eloquij verbis] Ita C. cum textu B. Greg. Hom. 21. in Ezech. P. verò: Sacri eloquij verba docet.

CAPVT LIX.

Vale legit summarium huius capituli: Quod ad sollicitudinem Pastora-
lem pertinet, eise exoneratum à sæcularibus. M. autem, quia continuo
variatur in lectione, consulto post notas ex integro subiiciemus. Sunt autem hoc capite
quædam vehementius dicta cōtra Episcopos qui non Religiosi sunt, ut erant Apostoli.
Neque est peccatum habere diuitias, sed eis cor apponere.

Hoc determinantem] C. denuntiantem.

Etiā voluntatem habendi] Videto Commentarium B. Hieronymi in cap. 9. Matth.

Ioannes relicta sindone profugit ab eis] Non est verisimile adolescentem il-
lum fuisse Ioannem Apostolum: quia Ioannes introiuit in atrium Pontificis. Idem.
18.v.15. & 16.

Successores Apostolorum] Hæc duo verba omittit V.

Equos & phaleras] C. in margine, ad illa verba, Secuti sumus te, ait: Quo-
modo? Nunquid in phaleris & pompis sæculi: in equis & quadrigis, non tan-
tūm ferentibus, sed post se trahentibus aurum & argentum? &c.

Lucæ

Luce c. 22.] C. c. 170. M. 270. Nec mireris, Lector, si tot numerent capita. Nam antiquius Oecumenius & Euthymius Euangelium Luca in 83. capita distribunt: Ammonius & Eusebius in 343. Ambrosius in titulos 164. recentiores Latini in 24. capita dissecant.

Quam Eccles. Prælati] C. ad marginem: Qui etiam in cathedris super colla Ducum ferantur cum turba tumultuante & tibicinij.

Diuites sæculi] Nec malè V. Duces sæculi.

Nonne militanti? Horum solutionem ignoro, ait C. in margine. *Uti promissum prædictum caput 59 ex M. verlotenu (ut loquuntur) describo. Sic incipit* Quedam addidit: Quod adiectum poterat prodesse & neglectum obesse. Dictum est Apostolis, & per consequentiâ successoribus Apostolicis viris. *Matt. 10.* Nolite possidere aurum & arg. nec pecuniam in Zonis vestris, non peram in viâ, non duas tunicas, nec calciamenta, nec virgam: Dignus est operarius cibo suo. Lucas: Edentes & bibentes, quæ apud illos sunt. Manducate quæ apponuntur vobis, curantes infirmos qui in domo sunt. *Luc. 10* Moderni Prædicatores partem auctoritatis detruncant, procurari volunt, non curare vel prædicare. Præoperari operarius deberet. Dominus dicit: Operarius, & cibo; non cibus, non ferculis: Et suo, sibi debito post impensum, pro spiritali præimpensum. Quæ apud illos sunt: Non terrâ mariquæ quesita delicatiora extra domum; sed nec deliciosa domus & lautiora querat sibi apponi Prælitus, sed sibi appositis sit contentus. Vnde: Manducate quæ apponuntur vobis, scilicet, Sine delectu vel murmure. Sed nunc non erat his locus, ut dicunt, sed in priuatiuâ Ecclesiâ. Dictum est rusticis & piscatoribus, hodie licere sibi habere oppida, seruos, phaleras, diuitias, equos, mutatoria vestium & huiusmodi. Hodie enim lætatur Ecclesia mammillâ Regum, habet regalia Episcopus, Comes mouet castra, habet milites, satellites, multiplicat sibi thesauros & equos. *Dent.* Cùm hoc prohibitum sit Regibus, multò fortius Regibus spiritualibus: quod obseruauit David, qui solam mulam habuit, & super eam Salomon consecratus est, & ita secundum eos delendum ut cæremoniale, nouum Euangelium, Verbum *Rom 9* Abbreviatum quod misit Deus super terram: cùm tamen de moralibus dicant Sancti esse huiusmodi præcepta Euangelij, non pro loco, tempore personâ exsufflanda, nec pro consuetudine & vlu vtentium in contrarium. *Marci 13.* Dominus dicit: Quod vobis dico, omnibus dico: Et initio cognoui de testimonijs &c. Et Principium verborum tuorum veritas &c. Ecce nos reliquimus omnia, etiam voluntatem habendi. In numero diuitum computatur, qui diuitias concupiscit, & si non habeat. Et: Facilius est camelum per foramen acus transire &c. Et secuti sumus te: Non in pompis & phaleris &c. In regeneratione &c. Relictio omnium, confert hanc iudiciariam potestatem, scilicet, ut nudi nudum sequantur Dominum, & eius discipulos. Ad hoc tenetur quilibet Prædicator ex officio. Vnde Ioannes relictâ sindone nudus profugit: *Pf. 118. Ibid. Matt. 19.*

Mat. 9 Ioseph relicto pallio: Matthæus telonio: Samaritana hydrâ. Et volens sepe.
Mat. 8 lire Patrem audit à Domino: Dimitte mortuos sepelire &c. Et sequere me.
 Cum piùm sit exsequiale etiam erga Patrem officium: multò magis etiam cõ-
 tera onera interdicenda signavit, & Prælati strepitus belli &c. Hæc enim &
 gentes inquirunt. Regibus Israël prohibitum est ne redirent in Ægyptum. Si
 dixerint quia omnia relquerunt eò quòd patrimonium & propria non ha-
 beant, sed tantum dispersionem rerum pauperum sibi creditam, sic reli-
 querunt omnia Imperatores, qui ex electione succedunt. *Quod sequitur, alia
 duo complectuntur.*

CAPVT LX.

V Hunc præfert titulum: De gradu & dignitate Diaconorum.
 • Et si sapiens] *Glossa interlinealis cum sequentibus.*

Subdiaconatum] *Id expressi. Urbanus 2. ubi legitur de ætate & qualitate or-
 dinis, A multis multoties.*

Alterius Diocesis] *V. Alterius multoties Episcopi.*

Substituatur] *Instituatur M.*

Ad Evangelizandum] *C. ad latus: Hoc videtur tantum Archidiaconis
 conuenire.*

Cui commisisti Domini Corporis & Sanguinis consecrationem &c]. *Tam
 in vitâ S. Laurentij, quæ est apud Surium, quam in ipso Ambrosio l. 1. Offic. cap. 41.
 [Commissa dictione corporis] legitur Domini sanguinis consecrationem (s-
 cut & in Paris. editione facta ex Romanâ) hoc est Dominicum sanguinem conse-
 cratum, populo scilicet, distribuendum, ut ibi in Missâ: Hæc commixtio & con-
 secratio, sed quia non bene intellectum ostendere videbatur, in Breviario Romano
 mutatum est, in dispensationem, quomodo legit Sanctus Thomas parte tertiâ, que-
 stione octingentesima secundâ, articulo tertio; & Baronius tomo secundo Annalium
 Ecclesiasticorum anno ducentesimo sexagesimo primo.*

Non quia sumat] *M. Non quia conficiat, vel semper sumat.*

Conficitur corpus] *Conficit. M. Et cum maiori reuerentiâ conficitur præ-
 sentiâ, ministerio, & testimonio eius, Diaconi nempe.*

- In maioribus] *Id abest in M.*

- Et ruralibus] *Et hoc omittit.*

Prædicare ex auctoritate] *M. Ex officio. Quondam legi apud B. Hieronymum,
 quæ hic subnoto: Tunc denique ut aures habeamus ad Dominum, Diaconus
 exclamat, ipse prædicat, ipse hortatur &c. quæ breuitatis studio omittimus. Con-
 uincit Io 8. De 7. Ordinibus Ecclesiæ de 3. gradu. Præterea de officio, Diaconi habi-
 tur dist. 25. c. 1. parag. Ad Diaconum.*

Exemplo B. Vincentij] *Sanctus post Metaphrasin refert vitam S. Vincentij
 so. l. die 22. Ianuarij.*

Vitâ, scientiâ] *Glossa interlinealis est, quâ in præcedentibus sæpius citatur auctor, ut idoneitatem & sufficientiam Clericorum comprobet.*

CAPVT LXI.

V pro sumario sic habet: De reuerentia Sacerdotalis officij. *M. ad sanctum: Vel nouitios.*

Vnde Cenomanensis Episc.] *C. Vnde Vicoenomanensis malè eundam scribit. M. in textu: Electo cuidam.*

In summis enim Sacerd.] *ait B. Greg. l. 2. Expositionis in 1. Reg. ca. 3. post medium. Atas virilis, tempus est administrandi Sacerdotij. Sed omnia sequentia, sunt verba Hildeberti, vsque: Sed obijcitur.*

Ætas Prophetæ] *Hæc & sequentia redolent doctrinam B. Gregorij Homilia 2. in Ezech. initio.*

Detulit igitur ætati] *Margo C. Quid maius ostenditur, quàm puerum erigere supra senes?*

Certusq; reuerentes] *Olim Episcopatus, sicut & sacrorum Ordinum, susceptio, in iuniori ætate permittēbatur facilius quàm hodie. Limitat Conc. Trid. ætatem Episcopi.*

Sed obijcitur de Salom.] *M. variat sic: Si Salomon duodennis inunctus est in Regem, ob hoc fortè bonos non habuit exitus. Ieremias, Daniel, Timotheus citra ætatem facti sunt Prophetæ & Doctores. sed priuilegia paucorum non faciunt consequentiam: Vnde trahi non deberet in consequentiam; si trahatur, eligantur similes prædictis. Item Isa. &c. Hæc obiectiōes soluc cum B. Hier. to. 4. in c. 3. Isaia vers. 4.*

Priuilegia paucorum] *Regula Iuris 4. in Sexto. Quod alicui gratiøsè conceditur, trahi non debet ab alijs in exemplum. Aliquando ætate iuuenes ordinantur siue Sacerdotes, siue Episcopi urgente necessitate, neque hoc in argumentum trahi debet, ut liquet ex Regula 8. Si præterea priuilegium rissum sit personale, illam personam sequitur tantum, extinguiturq; cum ea, ut indicat Regula septima, ibidem.*

Item Isa. c. 2.] *M. c. 4. C. & P. c. 7. Initio notauimus numerum capitum ab antiquis obseruatum.*

Puer contra senem] *Margo M. Vitâ.*

Ignobilis contra nob.] *Idem: Genere. Abhinc, vsque: Ideo Apostolus, 14. cent C. & V.*

Et dicit] *Margo idem, scilicet M. Carnali affectione suos intrudentes. Videatur in hunc locum Isaia commentarius B. Hier. to 4.*

Ecclesiastes c. 11.] *M. c. 28.*

Et voluptas] *C. Voluntas. Idem notum in Ps. 26. Vt videam voluntatem, pro*
Mmm 2 *volu-*

voluptatem. Ps. 4. Ad Deum fontem viuum, pro fontem, viuum.

Sterilibus] *Id abest in C. & V.*

Marè comedit] *M. omittit hac, vsque: Item Hieronymus. C. verò tantum legit in ora laterali, vnde reor hac à Scholasticis subnotata fuisse.*

Quid tu hic? *Ita textus biblicus. V. Quia tu hic.*

Æstimabat enim] *Glossa est in hunc locum, ut innuit C. sed illam nondum legi.*

Vestimentū tibi est] *M. in margine: Omnia necessaria. Glossa interlineala est.*

Non statim iudicio multitudinis] *Margo M. & C. hac refertur & est talis: modò non multitudinis, sed vnus in conclauis.*

Simile legitur] *V. Simile Hier. causā 1. Vide eum in c. 3. Mich. 2.*

Præsumptuosè innuit] *M. Præsumptuosè iactantur habere senectutem morum &c.*

Quasi diceret] *M. omittit. ai. j. Vt quasi alter Daniel propter vitam & meritatus spirituale meruerit, & generale ius intingatur canonum.*

Quia remissus] *M. remissus, notatq; in margine: 1. Reg. 10.*

1. ad Tim. c. 5.] *Triac. 6.*

Annorum 25.] *C. Annorum 20. Fallitur.*

Ne quibus: pus] *M. labremur: Ne quibus opus defensore, sicut administratores rerum alienarum.*

Illud Comicum] *C. illud canonicum. Vitium est.*

Et cui opus patet] *Id abest in M. vsque: Apost. Ius non nisi.*

Sexagenaria] *vsque: Viduam. V. autem addit. Vbi scilicet dicit ad Timotheum: Viduas enim c. gunt non minus annorum 60. Adnotauit locum ad la-tus.*

Aut puerum frangeret] *Alludit ad illud Threnorum 4. Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.*

Esse discipuli] *M. addit: Qui nec tyro fuit &c.*

Lubricum enim] *Id omittit M. vsque: Item: Moyses.*

Mouente hominum aff.] *M. Mouente affectus (& addit) in comœ lijs, tragœ dijs, magis in serijs & veris Ecclesiæ Pastoribus elicens.*

Libina] *statim subdit M. Pastor qui hoc non frequentaerit, cum Paulo non ab homine &c.*

Si apud Hæbreos] *B. Hieronymus præmio in primum commentariorum in Ezechielem ad Eustochium. ro. 4. dicimus hac de re c. 4.*

Milites ogeri-ligneos] *Id abest in V.*

Ad theatrum & spectaculum] *M. Ad theatri spectaculum.*

1. Reg. c. 1.] *Triac. c. 3.*

Non vult Anna] *M. hoc omittit, vsque: Quia Ecclesia.*

Iob cap. 32.] *Triac. 25.*

C A P V T L X I I .

Titulus V. pra alijs placuit addens, maxime.

Non opposcentes] *Genuina lectio, ut patet ex c. 13. Ezech. V. & C. suo sensu utique bene: Non valentes latrare, sed opposcentes se &c.*

Isaias c. 62.] *C. & M. c. 184.*

Non quiescam] *Post hac sequitur in M. Speculatores Ecclesiae cæci omnes, nescierunt vniuersi. Super muros &c.*

Bi Domino] *Solum C. Domino.*

Depingi video] *sequitur in M. Nondum enim stabilita videtur Ecclesia &c. quæ parenthesi consulto conclusi. V. & C. legunt simpliciter In Sacra Scriptura depingi video non sentio in opere.*

Video non sentio] *M. Depingi video, qualem sentio in opere.*

Et iterum c. 40.] *V. c. 108. M. & C. c. 110.*

Item idem c. 6.] *Triā c. 17.*

Pollutus non mendacis] *M. pramittit G verbo pollutus, quod est Glossa. Illā ego non legi, nec in interlineat, nec in Ordinaria. Apparet tamen Nicolaum de Li- ra illum vidisse, quia, hoc sensu, ait: Sicut enim polluuntur labia loquendo quo i non decet ita etiam tacendo quod decet. In Isa. c. 6.*

Ignites calculus] *Credo ignitum fuisse, alioquin forcipibus non fuisset opus. C. omittit, ignitus.*

Combustit mihi labium] *Nota marginem C. Sic visum est ei imaginariē. Non enim intelligendum quod adusta sint ei labia actualiter.*

Iod: Heu, Heu] *Mann Scripta tria legant: Ioth.*

Paruulus lactens] *Triā: Lactans. Mate. Nam lacteo, lac sugo, quod paruulo- rum est; lacto autem, lac præbeo, quod nutricum.*

Act. cap. i.] *V. & C. cap. 48.*

Et multiplicati sunt] *V. Etiam si multiplicati sunt supra numerum, Ad huc multiplicati, ait C. ad latum: Aduersarij mei contra me.*

Prou. c. 1.] *Triā, c. 4.*

Id est in Prælati] *V. allucinatur: Id est in plateis.*

Ierem. c. 26.] *V. & M. c. 94.*

Et c. 3.] *Triā: Etc. 12.*

Act. 20.] *Triā: Act. 48.*

Detestarentur] *C. & M. detestarentur. Apud Hieron. signatur ea, quæ de Ioanne Bapt. infra habentur. 10. 6. in c. 11. Matthæi.*

In Eccles. Historia] *In Vita Patrum. Ruffini Eccles. Historia l. 10. Nise- phorus l. 8.*

Exfulante Athanasio] *C. Anastasio: Vitiōsē.*

Papa] Non Romanus. Omnes enim Episcopi multis seculis Papa vocati sunt, ut multum idem videre est apud B. Hieronymum scribentem ad B. Augustinum contemp. raneum suum. V. pro Papa, legit Episcopo Alexandrino. hanc bene.

Panem otiosus comedo] V. & C. Panem otiosum comedo.

Cum Athanasio] C. iterum: Anastasio. Malè.

Cur non magis] Hoc, usque: & egrediens, omittit M.

Iniungens sibi hoc] Hec, usque: lultus, absunt in V.

Et Sanctus est] C. Verus est, fortè, Verax est.

Athanasius] C. ut suprâ, & infrâ: Anastasius.

In Socratico decreto] Sic loquitur Boetius de Cons. Philos. libr. 1. Pro. sa 4.

Similis est Cataro] V. ad latus exponit, quis ille sit Catarus. Ait ergo: Id est hæretico Montano, vel Cataphryge: qui dicuntur Cataphryge à loco Phrygiæ, unde primò n orti sunt à Montano auctore. Catari autem à munditia, quia se solos inter homines mundos putant. Tales hæretici, nempe Montanus, Priscus, Maximus, aduentum Spiritus Sancti, non in apostolis, sed in traditum asserant. S. Hieronymus ep. lli ad Marcellam aduersus Montanum, quæ incipit: Testimonium in fine. Item epistola aduersus Vigilantium quæ incipit: Multa in orbe, to. 2. Et multis alijs locis Montani eius sequacium Cataphrygum hæresim insequitur & damnat. Vide to. 7. in p. 107. ad illud: Et usque ad nubes veritas tua. B. Greg. 10. 2 Reg. 1. 9. Indit. 4. c. 61.

Pandere noli] V. Prodere noli.

Jerem. c. 51.] V. c. 159. M. & C. c. 169.

Et Anna & Mo.] Reu. illud & Mo. indicare Moysen, qui similiter clamasse dicitur orando, ut Exod. 8. Et clamauit Moyses & c. V. & C. Hoc solum habent: Et Susanna tacens clamauit, quod superest, adieci ex M.

Ad confitendum peccata] Rectè n significat B. Hieron. tom. 6. ca. 9. Matth. vers. 33.

Augustinus] To. 2. ep. 19. ad B. Hier. c. 4. in fine.

Ad disputandum] M. diserepat: Ad disputandum, ad litigandum bene taceatur. Sequitur ibi: N. si disputatio sit collatio, qualis decet Sanctos.

Decet Sanctos] C. Decet Sacerdotem.

Pessimæ taciturnitatis] C. Sunt autem causæ pessimæ, taciturnitas, timor mundanus vel humanus.

Nisi qui concupiscit] Ita seneca: Nil timet nisi qui sperat.

In os Demosthenis] Suprà subnotauit historia locum.

Cum Atheniensibus] M. & C. Contra Athenienses. Vnde & quidam & Rel. qua desunt.

Non squinantem] Melius synancem. Nam aliud Gallicum est: Esquinancie.

Et vim Auctoritatis] *Sententia est B. Ambrosij in 2. epist. Cor. cap. 8. sub initium.*

Paulus abstinuit] *M. variat sic: Paulus manibus victum queritans, non accepit à subditis necessaria.*

A, a, a] *M. Ah, ah, ah.*

Sed nulus Prælatorum] *M. Sed modò in Prælatis prudentia excusat gratiam, quod falsum &c.*

Hoc autem vitium] *vsque: Quintilianus, abest in M.*

Vnde Hieronymus] *Vide epist. contra Helvidium to. 2. quæ incipit: Nuper rogatus.*

Quod comparabile] *Subaudi est, vel videtur; ut clarior sensus euadat. M. idem alijs verbis exprimit: Cum sola Gallia monstris careat, Helvidius solus in ea Sacerdos & laicus, non quia litteras nescierit, sed tropos ignorans loquendi, & diuersas acceptiones huius nominis, primogenitus, B. Virgini obloquens errauit. Et vox poenitentis.*

Et lachrymæ] *Hemistichium Ouidij l. 3. de Ponto Elegiâ 1.*

Est & vox confessionis] *Vide supra c. 6. cum notis.*

In voce exultationis] *C. In voce exultationis & salutis tabernaculis in Iustorum. In his omnibus periculosè tacetur.*

Secundâ] *Voce nempe. V. addit: Scilicet confessionis.*

Tertiâ] *Iterum V. subdit: Orationis.*

Quartâ] *V. Scilicet laudis, id est prædicationis.*

Eruditionis] *suprà in notis ad c. 6. colligitur, eruditionis omitti, & subrogari inter has quinque species ly, sustentationis, seu sustentationis.*

CAPVT LXIII.

S Vgillato vitio] *Initium, vsque: Aperiat, abest in M. incipit ergo hoc modo: Aperiat os Prælatus, quæ duo alia m. s. omittunt, vsque: Est enim tempus.*

Scio enim te] *Hæc adiungunt in M. ait: Sanctum Dei non est dandum canibus &c.*

Malus detractionis] *His caret V. & C. vsque: Vnde Ezechielis.*

Circa prædicatorem] *V. prædicationem.*

Et incapacitate] *M. & incapacitas.*

Quæ fit ad priuatam] *C. & M. Quæ de vitio linguæ fit ad priuatam personam.*

Vbi quandoque] *M. omittit vbi.*

Frustra quidem niti] *Post Terentium B. Hier. epist. ad Dominionem & Rogatianum, quæ incipit: Vtrum difficilius*

tere.

Jeremias c. 23.] V. c. 111.

Si malum exemplum] C. Si malis exemplum timetur.

CAPVT LXIV.

Non Dominus] V. Sicut advena & peregrinus, & nunquam : desunt alia: C. Sicut advena & multum tace, & nunquam &c. Iy: & multum tace, omisi, quia pauld post repetitur.

Si vis amari] C. in margine: Charitatem ponit. M. autem ad latu habet: Raritatem notat. Quid ad illud refer: Multum tace, hoc est raro loquere.

Semper tacuit] M. diu tacuit. De Lansfranco dixi supra ad c. 10. post medium. Mirabile exemplum refert Cantipratanus de Monacho affligemienſi in Brabantia, qui ob silentij asiduam custodiam Radulphus tacens dictus est. Hic cum in prefato suo monasterio grande incendium videret, confusus de bonitate Dei, talia protulit verba: Stet ignis hac hora: Flamma penitus conquiescas: qui prius per sexdecim annos ne vel syllabam protulerat. l. Apum 2. c. 13. m. 4.

Quasi frænum] Omittit M.

Sicut tutius] M. Sicut minus.

Misericordiæ] Abest in M.

Tutius auditur] Hanc sententiam solum M. legit.

Vt voces eius habeant] M. Immediate post hac: Maria conseruabat omnia verba hæc conferens in corde suo. Luca 2.

Non de summitate] C. & V. Non de summis labijs.

Vt autem distinguantur] M. tacet, vsque: Duplices.

Vtentes malo] C. Veteres malo. Non sapit.

Vt autem vitium] Iterum M. omittit, ibique incipit nouam periodum: Notâ quodd tripliciter.

Fili, ne te laudent] Hoc prouerbium omittit V.

De omni otioso] Usque In Ecclesiastico c. 28. solum M. habet.

Ecclesiastico c. 28.] V. c. 75. C. 83.

Iacobi c. 3] C. & V. c. 6. Ad marginem C. hæc aduertit: Quomodo quidam Sanctorum (haud dubium quin B. Laurentius) tortores suos in iram concitauerunt dicentes: Versa & manduca. Plus possum, qui torquor quàm potest ipse qui torquet, forte ex internâ reuelatione, & familiari consilio Spiritus Sancti.

CAPVT LXV.

VT officium Prælati] M. Bis legit, plenius: Vt officium Prælati plenius prosequamur, & etiam eius incautam loquacitatem plenius exequa-

mur &c. C. pro exequamur rursus legit prosequamur. V. melius prosequamur.

Et modestiâ] *V. & moderantia.*

Carnalibus verò] *M. ex parte tacet: Carnalibus historica debet prædicari cor annunciare.*

Apostolici viri] *C. & V. Id omittunt, & alia reponunt. Quæ? Audi: ascendunt montes & descendunt campi, qui idem sunt montibus, in locum quem fundasti eis. Ps. 103.*

Ad Cor. c. 2.] *Tria c. 7.*

Sublimitatem,] *Recte V. quia textui respondet biblico: Non in sublimitate sermonis, vel per sublimitatem sermonis, ut habet Græca, & duo m. SS. Lomanianum. M. & C. Subtilitatem.*

Idem cap. 3.] *Tria c. 14.*

Idem cap. 9.] *Tria 41.*

Ad Rom. cap. 1.] *Tria c. 3.*

1. Cor. cap. 9] *Eadem cap. 41.*

2. ad Cor. 5.] *Item eadem c. 15.*

Urget nos] *Hæc monet nos C.*

Ob hoc etiam] *M. id omittit, sicq. habet: Hinc est quod saluæ & saluaria & infantilia verba &c.*

Et virilia verba maio.] *C. Prælati enim, & virilia, & infantilia verba minoribus habere debet: M. autem: Ita Prælati minora minoribus. Iacob vidit Angelos &c. Ad hæc refero marginem C. Ne nimis subtilia & profunda dicant.*

Hortensius M. huius non meminit in textu. De Hortensio agit Cicero in Bruto.

Capitolio] *C. capitulo, etiam admitto. Nam Prælatorum est capitulariter hortari & monere sibi subditos.*

Diuinis eloquijs admisceat] *Margo C. Ex imperitia & ostensione litterarum. M. ibidem: Experienciâ vel ostentatione.*

Quærentes potius] *Hoc, usque: In templo, omittit M.*

Super quod Samarit.] *Hec, usque: Cophinus, omittit V.*

Quatuor verba ponit] *M. variat hoc modo: Tria dicit ad vitia extirpanda (& omittit ly disperdas) duo ad virtutes inferendas. Euellas: per contritionem quam infundit mentibus auditorum. Destruas, per confessionem: Dissipes: per satisfactionem. Edifices, prædicando; Et plantes, consolando.*

Quod fit per vitiorum] *C. quod fit per iudicium, increpationem, confessionis auditionem &c.*

Sunt ergo Prælati cophini] *M. sic habet. Et notandū quod confessor debet esse cophinus, in quo portentur & mudentur sordes ciuitatis Dei, sicut dicitur de Ioseph: Manus eius in cophino seruierunt. Et debet apponere subdito suo contenti: primò vinum compunctionis, & postea oleum dulcedinis & con-*

Ex B. solationis, exemplo Samaritani, qui vinum & oleum infudit vulneribus sanci-
Greg. ciati. Debet etiam condolere suo confitenti, & promittere comportare onus
Paulo. iniunctę pœnitentię. Et maxime ad tria debet confessor hortari confitentem
2. p. c. 6. suum, scilicet, ut occasionem peccati fugiat &c.

Mor. Et ut negligentiam] C. & V. Et ut habeat diligentiam pro peccatis satisfac-
20. c. 8. ciendi. *Sequitur autem:* Item super Elther c. 1. quod M. omittit. Reliqua huius ca-
 pituli, & M. solo collegi.

Statim currendum est ad confessorem] Et hoc ad bene esse; non autem de no-
 uo peccat, qui desert confiteri & sue ad primam occasionem. Interim securum est
 & laudabile post peccatum conteri cum proposito emendationis, & confessionis fa-
 ciende primâ datâ opportunitate.

Satisfactoris incurritur] Correxì M. leg. bat enim: Non incurritur.

Bien iuiar] Fortè secundum Hispanos, luzgar.

Tota n. n. Præli] Ita sciunt C. & V. at M. ad lit: Scilicet bene iu-
 dicare præd. care, pœnitentiam iniungere. Et Sciendum &c. quæ aa caput se-
 quens pertinent.

CAPVT LXVI.

IN summarijs vel titulu trium exemplarium, varietas est. C. enim. De c. l. lio
 Præli tripartito. V. autem: Contra acceptionem personarum. M. caput
 præfens a precedenti non diuidit, in margine tamen laterali hoc subnotat: De ac-
 ceptione personarum.

Præfens quam aliquid hic subnotem, velim te monitum, lector, me verlotenus, ut
 loquatur. d. scripsit exemplar M. ab hoc capite C. 6. & sue ad illa verba cap. 8.
 Interfectionem, indignationem mentis exprimentem &c. & hoc causâ euitanti
 laboris continui. Cum enim Marchianense m. s. ab alijs duobus maxime recedat,
 tum in diuersa lectionis varietate, tum ordinis sententiarum dispositione præpo-
 sitâ; ita egrè admodum ad singulas periodos, vel sententias, cum duobus alijs exem-
 plaribus conferri potuit; eoque minus ad notas communes reuocari. Quæ verò ex M.
 descripsi immediate post notas nostras in caput operis vltimum reposui.

Nunc prosequor subnotare ex C. & V.

Augustinus] Loco Augustini quidam possent dicere Ambrosij in c. 1. ad Rom.
 sed verisimilius est falso tribui Ambrosio, esse non conste: Augustini esse sententiam.

Putapropter religionem] C. puta religione & honestate vitæ. In margine
 verò, ad illud, honestate vitæ, hæc subnotat: Quam solam attendit Deus, scilicet
 meritum vitæ.

Est abiectio personæ] Margo C. Abiectio honorificentie crimen est sicut
 & abusus eius, qui dicitur abiectio personæ.

Sunt autem quedam mediæ] Item C. ad marginem: Propter quam istarum
 acce-

acceptio persone veniale peccatum est, vel criminale, & quando magis criminale, dubium est.

Abaliardo] V. Abalardo.

Lenonis] C. Leonis.

Iacobus c. 2.] Duo c. 4.

Intus ita iudicat] C. in margine: Quod videtur velle littera hæc. Nonne iudicatis apud vosmetipsos &c. Etiam hæc ex Glossâ in hunc locum Iacobi, verbum *quædam* diuersis, colliguntur.

Sed per conscientiam] Margo C. Nouit enim eum iustum. V. Sed per scientiam.

Deut. c. 1.] C. c. 2. V. c. 70. & 29. Non erat, quia etiam c. 16. versibus 19. & 20. idem repetitur.

Item Iob 32.] C. Iob 23. V. 13.

In Ecclesiastico dicitur] Notatur in m. S. S. c. 22.

Iude canonicâ] Duo, hoc est C. & V. c. 3. Olim in plura capita dissecabatur epistola B. Iudæ apostoli.

Mirantes personas] C. ad latus exponit: Accipientes. M. autem laudantes.

Phinees zelo Dei] V. Phinees zelo Dei malè.

Boamundus] Rehtë V. sicut ex Baronio patet to. 12. ad annum 1100. fol. 12. C. Boimundus.

Mahometica] V. Machometica. C. Macometica. Ita antiquitus, vti etiam hodie Teutonici pronuntiant nichil pro nihil.

1. Reg. cap. 14.] Duo cap. 25.

Ionathas contra decretum] Audi marginem C. Hinc autem argumentatur, quod talis est conuenientia & potestas populi, non dico contra, sed erga Regem, & Cleri contra Prælatum & Episcopum suum. M. in textu sic ait post hoc exemplum de Ionathâ. Et habes hic argumentum, quod Princeps non debet aliquid facere sine consensu populi, nec etiam, Prælatus sine consilio cleri.

Item Exodi 32.] V. 123. C. 122.

Tantâ equitate Textus B. Gregorij: Tantâ æqualitate.

Intra Ecclesiam viuere] Hoc unicum verbum, viuere, omittit C.

Esse Dei negat] Ad hanc B. Gregorij expositionem ait margo C. Terreat his verbis maximè Prælatus.

Vitam carnalium] Idem margo: Quasi nec propter carnalem affectum, nec propter aliam causam.

Item: Aman] V. notat c. 7. Esther. Hodie 5. est.

Nec motus est de loco] Sed quomodo non, inquit margo C. cum Apostolus potestates præcipiat honorari, iste autem secundus fuit à Rege? Ad Rom. cap. 13.

Ioannis c. 4.] Duo c. 38.

CAPVT LXVII.

Procrustes] Istro insignis in Attica regione, de quo Plutarchus in Thesop.
Summum ius summa] V. Summum ius summa iniuria est. Ex Cicerone
primo Offic.

In remissione peccare] Hoc est, remissius agendo; aut cum mitigatione puni-
dere.

In omni opere] C. in omni tempore.

Reputavit prudentiss.] Ait Cato:

Stultitiam simulare loco prudentia summa.

Parabolarum c. 15] Duo c. 32.

De S. Malachia] Cuius vitam conscripsit mellissus Doctor S. Bernardus.

De Abte Ignaentio] Nominis Humberto, de quo idem Sanctus Bernardus in
ep. 141. & in sermone. Vitam B. Humberti Igniac. Galice. scriptam vidi inter ali-
quos alios Ord. Cister. Sanctorum abbatum, editas à R. D. Joanne d'Assignies Cîte-
reusi Monacho hodie abbate Nizellensi meritisimo. De eodem Humberto Menologium
Cister. die 7. Septemb. & c. quos citat Chrysost. Henricus in notis ad eundem di.
Cister. die 7. Septemb. & c. quos citat Chrysost. Henricus in notis ad eundem di.

Ter fuisse legitur] Nimirum: In suscitatione Lazari, Ioan. 11. Super ciuita-
tem Luc. 19. Et in oratione, uti colligitur ex c. 5. ad Hebræos.

Maxime cum omnes defectus] C. aditus elucidationis gratia legit versus
Iuvenalis Sat. 9.

Dependas animi tormenta latentis in ægro

Corpore, dependas & gaudia, sumat utrumque

Inde habitum facies.

Sed nunquid potuit Deus bene risisse?] De hac questione videatur Ioannes
in Nider Formicario lib. 1. c. 11.

Suspectus tibi habeatur] Post rixam risus, simulationis est indicium, ita
C. in or. laterali.

CAPVT LXVIII.

Viuendi que modis] C. videndi que modi.

Parit notam] Ita sane: Nam nimia familiaritas parit contemptum, rari-
tas admirationem conciliat.

Conueniunt Christiano] Ita legit textus S. Hier. ep. ad Euphorbium de Custodia
virginis cuius incipit: Aug. illa in fine c. 12 to. 1. C. sic habet: Vel in veste lau-
dem pariunt. Item Aug.

Item Aug.] Aliquid simile habes to. 3. l. 1. de Doct. Christ. c. 4.

Aut aliquid significet] Ait margo C. Tali præcipitur, ut de omnibus ali-
quid desisteret, ne suspectus sit.

Item idem] August. to. 6. l. de Bono coniugali c. 3. x.

Dummodò his] *C. in margine: Ne mos geratur, ne sæculo conformemur.*
 Mercariſque dicier] *Respicit ad verſum Perſij Sat. 1.*

At pulchrum digito monſtrari, & dicier: Hic eſt.

Sed conſpici cupiam] *addit margo C. Ut clericus, vel laicus, & huiſmodi.*
 Senſum communem] *C. diuidit: Senſum, communionem, humanitatem.*

Senecam ſumus ſecuti.

Ita vſitatas] *M inuſitatas legit, ſed contra originale & alia exemplaria.*

Non incompta] *C. non incompſita.*

Non pœnam] *addit margo C. Et ſobrietatem ineptam.*

Sed non agnoſcan.] *Textus Seneca: Sed & agnoſcant.*

Quemadmodò ū argento] *Sic originale, noſtra: Quemadmodum fictilibus argen-*
to. Sed illud quemadmodum fictilibus alicuius in fine ſententiæ ex eodẽ originali.

CAPVT LXIX.

Quæ familiarius] *C. Quæ familiaribus. M. Quæ magis propriè dicitur ſolitudo.*

Aut commendat] *Exemplo, ait Lypſius ad hæc.*

Aut imprimit] *Verbo.*

Allinit] *Conuerſatione.*

Inter homines fui] *Margo C. In turbâ. Turba enim ſemper turbata eſt à no-*
minis etymologiâ.

Subducendus itaque] *Idem Seneca infrâ in eadẽ epiſt. Variat ſapius M. in*
hâc epiſtola Seneca. Vide poſt notæ noſtras ad caput vltimum huius operi.

Tam magno comitatu] *V. cum magno comitatu. At C. cum magno cona-*
tu. Obſeruauit textum Seneca.

Vnum exemplum] *Ita M. cum Seneca. Duo: Vnde Exemplum. ſequitur:*
Simplici animo. Ly animo omittit Seneca.

Site eis conformes] *Hæc abſunt à textu Seneca.*

Item Hieronymus] *C. in latere: In vita S. Pauli, ſcilicet Eremit. Sed ibi non*
habetur.

Ierem. c. 15. V. & C. c. 62.

Amaritudine repleſti] *Ita interpretatio B. Hieronymi in ipſius commentariis, &*
70. Interpretès: hodie tamen legitur: Comminatione repleſti me.

CAPVT LXX.

C Pro titulo: De mala ſocietate ſagiendâ.

A conuiſſu mores] *Seneca: Sumuntur à conuerſantibus mores. l. 3.*
de Irâ c. 8.

Colloquia mala] *Verfus Menandri Poëta. C. corda praua?*

Ecclesiasticus c. 9. C. 31. V. 32.

Et Philosophus] *Seneca epist. 19. post Epicurum:*

Et Augustinus] *Fortè Greg. l. 9. epist. 49. vel Synodi generalis, cui præfedit; c. 2.*

Ierem 2. q. 7. Cum Pastoris.

Natura est cum bonis] *Id est, voluntas, inquit V. inter lineas.*

Qualis enim iudex] *Rex velit honesta nemo non eadem velit. Vel:*

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

Eccles. c. 13. V. 8. C. c. 40.

D. liget simile] *C. ad latus: Cum Sancto Sanctus eris.*

Maximè cauenda est] *Quia perniciofa, teste Seneca ep. 7.*

Parabol. c. 13. V. 8. C. 29.

Describitur Scylla] *Hec habes apud B. Hier. to. 4. Præmio in tertium Commen-
tariorum in Ieremiam & ep. ad Heliodorum de laude vitæ solitaria to. 1.*

Harpys similes] *De Harpyia aue, Virg. 3. Eneidos & Cantiprat. li. 1. de Api-
bus cap. 25.*

Res diuitum] *Margo C. Status diuitum.*

Ranæ in penetralibus] *Diserte in hunc locum B. Hieronymus: In ranis, inquit,
Poëtarum carmina designantur, qui à Catholica regula discrepantes Regum terre-
norum corda deceptionum fabulis replent.*

Status potentum meticulous] *Margo C. Res pauperum in tuto est.*

1. Reg. 14.] *Duo 25.*

1. Reg. 19.] *Alia: 32.*

CAPVT LXXI.

V. Pro titulo legit: Contra carnales affectus.

Opera ex carnali] *C. ad marginem: Titulo de consanguinitate, & ti-
tulo de indignorum promotione.*

Non præposuerit] *Margo C. Tempore & loco semper vtiliora preponenda
sunt minus vtilibus.*

Moderari debere] *V. Temperari debere.*

Sed mugientibus] *Perperam C. Sed nec mugientibus. Nam ex B. Gregorio
conuincitur loco in margine citato. At enim: Dant ab intimis mugitus, & tamen
ab itinere non defleunt gressus. V. legit: Sed mugientes: male, quia peccat in
casu.*

Præsertim in spiritualibus] *C. Præsertim non in spiritualibus.*

Ob quam] *Nempe uxorem. V. Ob hoc.*

Leuit. 12.] *C. Leuit. 70. V. 71.*

Ad vocem Saluatoris] *C. ad latus: Lazare veni foras, Ioan. 11.*

Reddamus parentibus] Margo C. Scilicet necessaria vitæ.
 Hoc quo ad necessi.] C. Hoc quod ad necessitatem. *Similiter subsequitur:*
 Hoc quod ad cautelam &c.

Ob hoc Benedictus] Vitam & miracula S. Patris nostri Benedicti conscripfit
 B. Greg. Papa. 10. 1. Dial. 1. 2.

Ægyptius] Videtur vitam apud Sūrium 10. 5. die 1. Septembr.

Ingressi sunt] V. Ingressa sunt.

Iudicum 9.] V. Iudicum 15. C. Iudic. 11.

Ioathæ] Duo Ionathæ, sed vitiosè.

Promoucrant] Margo C. Et parte factis Gedeonis.

Vbi ait Augustinus.] 10. 10. Serm. 6. de Verbis Apostoli.

Alatere descendentes] C. in margine: Scilicet nepotes nostros.

Tyrocinij] C. in margine: Militiæ nouæ. Sacramentum est genus militiæ.

Vide notas Erasmi in hunc locum.

Non est nobis ferreum] C. ibidem: Sicut nec tibi.

Non ex filice natos] C. & V. non ex filice natus. Iuxta textum Hieronymia-
 num restitui.

Mammæ lallare] Duo eadem pro lallare, legunt: Lac dare. Similiter restitui.
 Ait autem Persius Sat. 3.

Et similis Regum pueris, pappare minutum

Poscis, & iratus mammæ lallare recusat

Pappare idem est quod edere; unde puerorum cibum pappam dicimus.

Retundendus est mucrone] Sic legi in duobus, est textus B. Hieronymi pro
 mucrone legat muto.

Alicui parentoso V. Alicui parentum ipsius.

Item: Exemplo Templi.] V. post ly committi, ait: Sed nec templario licet
 habere famulum cognatum. Ad hoc etiam valet exemplum Episcopi &c. Fu-
 sius de Templarijs in textu C.

Quando me in apicem] C. Quoniam me in apicem.

Item 4. Reg. 4. Mitte] C. post promouistis subiungit: Item Reg. 3. in fine: Et
 10. & 16. in medio. Et 3. Reg. 9. & 23. in medio. Item 4. Regum 63. Mitte.
 Hic conueniunt V. & C. Restitui caput secundum hodiernam biblicam lectionem: 4.
 Reg. 4. aliis 63.

Va qui ædificant Sion in] Citatur Habacuc, qui tamen pro Sion, habet ciui-
 tatem in textu. Michæ 3. Sion in sanguinibus legitur.

CAPVT LXXII.

Solitudinem operis] Duo pro operis legebant temporis sed restitui ex anti-
 quis. Nam in fine c. 69. ubi solitudo trifariam dicitur, sic legitur: Solitudo lo-
 ci, pectoris, & operis.

Duo

Duo quippe sunt generâ] *Videto genera Monachorum apud B. Hieronymum to. 1. ep. ad Eustochium de custodia virg. c. 15. & post eum B. Patrem nostrum Benedictum Regula sua c. 1.*

Secunda excellior] *Ly. excellior omittit. V.*

Bonosus tuus] *Malè M. Onesimustuus.*

Cedant huic veritati] *Restitui ex textu Hieronymiano usque ad illa verba con-*
temitâ matre. Nam hac omitebant C. & V.

Onesimus] *C. fallitur: Honestissimus pro Onesimus.*

Censu factus] *V. censum dedit nomen suum. Reliqua retinet.*

Membra deformi] *Duo: membra deformia. Restitui ex Hier.*

Nullo Euriporum austro] *Impressa quædam Hieronymiana, non tamen Erasmi*
operâ, legunt: Nullâ riparum amœnitate. Vide Erasmi notas in hunc locum.

Aut Dominum rogat] *Impressa: Cum Dominum rogat.*

Ibi cibarios panes] *Memini M. legere cribrarios.*

Secretum arboris] *C. & V. secretum aëris.*

Ostendit] *Tolerabile est. Impressa ostendunt.*

Querulas siue garrulas, ut M.

Ligna non emam] *Impressa S. Hier. Non coëmam.*

Calidus vigilabo] *Impressa calidiùs.*

Vtilius non algebo] *Impressa viliùs non & c.*

Item: Maximinus] *episcopus Treuirensis, de quo Ursuardus in martyr. 29. May.*
C. Item: Maximianus, Margo C. addit: In legenda omnium Sanctorum. Vitam
habet Surius to. 3.

Vnde Stilpon] *Consule ep. 10. Seneca, initio: primò tamen finem 9. percurras.*
V. & C. Stilbon.

Et vide quò iudicium] *C. variat hic: & vide quod iudicium tui habeo sci-*
licet, audeo & c. Senecam obseruavi ep. 10.

Abeat] *V. incorrè, habeat. Vide Senecam ep. 10.*

Iratum & furibundum] *Hac duo non habet textus Seneca.*

Exponit] *Seneca textus, expromit.*

Te malum esse] *Ex Seneca restitui ly. ec, quod omisse oberat multum.*

Qui non ad spectus tantum] *Restitui ex eodem Seneca. Nam duo pro ad spe-*
ctus sic habent: Qui non preterit tantum, quo modo quidam monent, teste Lippio,
in suis libris legi: & ipse testatur omnes libros Seneca habere: Qui non actustatum.

Semper tibi ostende] *Ita Seneca. C. pro ostende, habet effice.*

Egyptiaca] *Huius Maria Egyptiaca vitam conscripsit Sophronius Hierosoly-*
mitanus Epif. teste Nicephoro l. 7. c. 5. & eam habet Surius to. 2. die 9. Aprilis. Alte-
ram vitam m. S. metro per Hildebertum Cenoman. Episcopum conscriptam vidi in
celeberrimo monast. Bone Spei Ord. Framonstrat.

Item 6. 49.] *C. c. 73. V. 63.*

Afor] Ait margo C. Afor, sagitta interpretatur. Mundus autem plenus est sagittis & laqueis, & ob hoc fugiendus.

Martinus adhuc duodennis] Vide vitam eiusdem apud Surium to. 6. per Seuerum Sulpicium editam.

B. Germanus] Huius vitam habes apud Surium to. 4.

Remigius Remensis] Exstat vita per Hincmarum conscripta. Sur. to. 1. & 5. Die 31. Iulij.

M. addit post Remigius, filius Comitis Laudunensis.

Secundum temperantius] V. Secundum temperatius, extremum & appetibilius.

Periculum primi] C. Periculum populi quod est in ciuitate. Primus, quod est in singularitate; Væ soli &c. Clarius est quod in textu reposui ex V.

Circumcisi paucitate] Ait C. ad latius: Paucitas enim quati media via eligenda est in perfectis.

Offendit & offenditur] C. Ostendit & ostenditur.

Redundat in singulos] dum Fratribus suis, ea quæ foris. In Reg. c. 67. viderit, refert: quia, ut ait S. Benedictus, plurima destructio est.

CAPVT LXXIII.

A Chan peccante] Duo Achor.

Consentit] Fortè distinguendum est inter maiorem & minorem censuram, ait C. in margine.

Deperit inde nihil] Hemistichium Ouidij de Amoribus.

Signum tantum] In cantando. Margo C.

Per multitudinem] V. pro multitudine.

Super 2. librum Regum] C. & V. vitiose legebant: Super 3. librum Regum. Hæ similia vidi apud B. Aug. to. 3. l. 2. De mirabilibus S. Scriptura c. 13. Præterea citantur hæ sententiæ de Pœnitent. dist. 3. Illud verò: Item 1. quæst. 4. Ecclesiæ quæ.

Septuaginta millia] Non, Octoginta millia, ut C.

Heli pro iniquitate] Nihil immutauit, etsi hæc verba non sint Iosephi, sed potius B. Hieronymi to. 2. aduersus Iovinianum l. 1. cap. 20. quæ etiam in Glossâ ad 1. Reg. c. 2. recensentur.

Seuerâ animaduersione] V. Sæuâ animaduersione.

Primo Reg. c. 28.] V. c. 45. C. c. 46. Circa hæc attendendus est margo C. Spiritum Sanctum extinguit, qui non liberè (putâ metu pressus, vel aliâ causâ indebitâ) loquitur veritatem, vel celat.

CAPVT LXXIV.

V Variat in *summario*: Quòd pro facili occasione Sancti se reos dicunt a. licuius peccati etiam grauissimi.

Se reum peccati consti.] C. Hanc sententiam repetit in *marginè* paucis immutatis: Vir Sanctus pro modicâ occasione se reum peccati constituit, quod manu, vel verbo expresso non impletur.

2. Reg. 23] V. 2. Reg. 49. C. 2. Reg. 26.

Super periculo] Quia exposuerunt vitam, ut aquam haurirent, & asportarent Davidi.

A&. Apost. c. 20.] V. c. 48. C. c. 69.

Deut. c. 19.] V. c. 85. C. 84.

Ecclesiæ seruaueris] V. pro Ecclesiæ, legit personæ.

Rutículas & apodiationes] V. hac omittit. Sic enim: Facies murum tecti, et si planum sit per circuitum. M. pro rutículas, habet lutículas. Fortè retícula vel retinacula. Apodiationes seu fulcra siue retinacula, quibus inniti possunt, qui, post ambulationes in podio, conquiscescere volunt. Gallicè des apuys.

Murum tecti, et si planum] C. Murum declium, et si planum sit. Ad hac ait *margo* C. Cur igitur edificantur Ecclesiæ turrite, & tam altæ?

Sic & Aduocatus] Vide infra M. quia variat hîc.

Per apenninum] V. per appenninum. C. per alpennum. De Apenninis montibus scribit Plinius 3. 12. de Apennicolum verò Virg. 11. *Æneidos*:

———— Apennicolæ bellator filius anni.

Item Iob cap. 9.] C. c. 11. V. c. 40.

In Num. c. 32] C. & V. c. 67.

Item Exodi 21.] V. Exod. 53. C. 52.

Robertus Ambianensis Episcopus] Is videtur esse qui in Gallia Christiana Claudij Roberti recensetur quadagesimus anno 1166.

Sanctus etiam Maurilius Andegauensis] C. Maurilius Cenomanensis, sed male. In catalogo Claudij Roberti est trigessimus, & vocatur Mauriolus. V'suandus in Martyrol. die 13. Septembris vocat Maurilionem. Exstat vita apud Vincentium Bellouac. l. 21. Speculi historialis c. 126. per Fortunatum Episc. Pictauensem conscripta.

Ad baptizandum puerum] Ex vita eiusdem B. Maurilij colligitur loquendum, non, de puero baptizando, sed confirmando. Vide to. 5. Suriij die 13. Septembris. Exemplum simile huic habetur in exemplari M. de quodam Cameracensi Episcopo. Vide illud infra, post notam ad caput vltimum huius operis.

CAPVT LXXV.

C. Pro sumario aut titulo habet: Contra superstitiosos, malè.
 Quod in se agitur] B. Augustinus in Ps. 118. Conc. 12. Quod in seipso
 agitur. Fallitur C. Quod in se agitur. V. posset tolerari: Quod in se agit.

Superficialia] Quasi ad apparentiam duntaxat. C. supercilia, abusus Ama-
 nuensis.

Vel propter laudes] Glossa est interlinealis & ordinaria in ca. 6. Matthæi, sed
 reor auctorem hac immediate hauisse ex Beatus Augustin. tom. 8. In Psalm. 118.
 Conc. 12.

Iudicium autem rerum] Solum V. addit ; Manifestatum. Videatur hac de re
 doctrina B. Thoma 2. 2. q. 6. a. 4.

Dubia in meliorem partem] Soluit hac clarè idem, loco eodem.

Ad Rom. 14.] Duo 45.

Ad Gal. cap. 6.] V. c. 12. C. ad Ephes. c. 12.

Proteruè exagitando] Hac desumpsit ex B. August. tom. 4. libro exposit. in
 hunc locum.

Præscindendę communionis] Textus B. Augustini, legit præcidendę. sed va-
 rietas est nominis non rei, ideoq. retinui eam, quæ in m. S. S. erat lectio. C. non com-
 munionis, sed communitiois, vitiosè.

1. ad Cor. c. 4.] V. c. 16.

Item ad Rom. 14.] Duo 45.

Augustinus de Ciuitate.] C. ad latus, corrigit quod in textu habet, hoc modo:
 Lege, Trinitate. Sed nec in libro de Trinitate, nec de Ciuitate hunc locum vidi,
 sed to 4 l. 2. de Serm. Domini in monte c. 18. per totum.

Alienæ vel malitię] Glossa in illud 2. Cor. 1. v. 12. Et sinceritate Dei, ait: Alic-
 næ malitię &c. omittit Vel. Considera Glossam hęc.

Le&um de cin.] Hac de re habes exemplum in exemplari M. infr. a post notas
 21122.

Sardanapali] Sardanapalus fuit postremus Rex Assyriorum, vir muliere corru-
 ptior, inquit Iustinus l. 1. Vnde emanauit prouerbiū: Sardanapalo mollior. Hoc
 prouerbio vitatur Tertullianus To. 1. Libro de Pallio c. 4. n. 79.

Vn&um Domini] Sacerdotem scilicet. Ita censet M, vel certè Episcopum.

Iacob. 4.] V. & C. c. 9.

Ecclesiasticus c. 11.] Eadem cap. 36.

CAPVT LXXVI.

V Pro titulo legit: De rumorosis & rumusculosis.

2. ad Theſſ. 3] V. & C. 2. ad Theſſ. 5.

Et obsecramus] C. Et obiurgamus.

Et rumusculis] Hoc redolet Glossam interl. in hunc locum. Sio enim: Non rumorosi.

Et Quintus Curtius] Exemplaria sic habent in textu. At C. ad marginem corrigi sic: Lege, Mutius. De hoc Cicero in Verrem.

Fama in aliam] Versus Virg. 4. Eneidos per modum parenthesis sublegendi.

Et proferens illoto] C. illico.

Tales bibulas] Ex B. Bernardo de Consideratione ad Eugenium Papam.

Debeat esse certa] Non tamen in iudicio, ait margo C.

Recula ipsius] Recula diminutivum a re. C. legit Regula.

Socrates præcepit] Hoc Socratis præceptum observavit aristoteles, prout supra ostenditur c. 5. in fine, & in notis.

Et Eccli. c. 32.] C. c. 85. v. 86.

Manifestat] Id est si luere voluerit, inquit C. in margine. Plura inuenies hæc de re capite 5. huius operis.

Item Eccli. 29.] C. 65.

In Parab. c. 4] C. c. 14.

Dissimile erit] Id est difficile. Ita C. ad latius.

Verba inenarrabilia] Margo C. vitiose corrigit: enarrabilia, Nam textus biblicus contradicit.

Summa ergo summarum] Ex Seneca ep. 40. in fine.

Et Philosophus] Qui ille Philosophus? Iste Seneca? Nondum in eo hanc sententiam legi. Interea primarium huius sententia auctorem dicam esse Plautum in Mostellaria Actu 1. Scenâ 1. initio.

Nec liberare metus] Duo posteriora hemistichia, quæ sunt Statij Thebaidos lib. 11. omittit C. V. pro liberare habet librate. Hic impressa sequor.

Imperator Augustus] Præter hoc exemplum, adhuc aliud habet exemplar M. Vnde illud infra post notas.

CAPVT LXXVII.

V caret titulo, neque intercapedine hoc caput diuidit à precedenti.

Comitatur inconstantia] C. communicatur.

Eccli. c. 33.] C. 86. v. 87.

Mulierum est inconst.] Glossa interlinealis in hunc locum.

Tremulum caput] De signo in Cain posito diximus supra in c. 11.
Et Isa. 3.] V. & C. Isa 8.
Et Parab. c. 4.] V. c. 13. C. 14.

CAPVT LXXVIII.

C. Pauci titulum perficit: Contra peregrina iudicia.
Ariolos sciscitetur] C. ad latus ait: Lege suscitetur vel suscitetur. Quid
hoc est? Ergone fallitur Sacra Scriptura textus?

Per gladium vel prelium] Vtique placebat V. Vel peluim.

Vel incarminatoris] C. hic Carminatoris, infra autem Incarminationes.
Gallice charmes.

Sed quomodo intelligam] Hec restitui ex Biblijs Sacris. Alioquin duo: Sed
quomodo intelligam per illum esse locutum Dominum? Hoc habebis signu:
sic quod Propheta ille prædixerit, non euenerit, & hoc Dominus locutus est
(V. & hoc Dominus est non locutus) sed per tumorem animi Propheta con-
finxerit &c.

Sed peregrina iudici] Margo C. Sicut Ecclesiastica Sacramenta faciunt.

Istis enim] V. Illic enim.

Si autem euenerit] Idem margo: Procuratore diaboli, permissione Dei.

Item c. 17.] V. c. 86. C. 76.

Glossa: Non nisi] C. Qui interficietur gladio. Non nisi &c. Amanuensis,
gladio pro Glossa scripsit. sic enim Glossa ordin. Attestationes scilicet legis Pro-
phetarum, & Euangelij. secundum illud Ioan. 11. Sermo quem locutus sum,
ille iudicabit eum in nouissimo die.

Ad Hebræos 6.] Duo 9.

Scriptura memoret] Num. c. 5. Hoc quoque caput citatur Causa 2. q. 4. Con-
sulvisti.

Propter nimiam turpitudinem] Propter hanc eandem causam, inquit margo V.
prohibitum est in Capitulo generali apud Cistercium, non haberi Decreta
Gratiani in claustris nostris: quia quidam simplices Abbates abutebantur
eorum auctoritate ad furta Monasterij inuestiganda. Percurre textum M. hoc
loco, quia multa exempla recenset.

Igitur nec in eo quod minus] Similiter propter incertitudinem peregrini
iudicij, ait C. ad latus.

Præiulia paucorum] Regula iuris 74 in Sexto sic habet: Quod alicui gra-
tiosè conceditur, trahi non debet. b. al. is in exemplum, siue: In argumentum
trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa. Regula
78. in Sexto. & 2. q. 2. Non statim.

Ooo 3. In his

In his iudicatur circa] *Ait C. in margine: Ut clam reum respuant, vel innocentem admittant.*

Effectum suum consequantur] *Idem ibidem inquit: Quod tamen quia plures eo salui fiebant, quidam malitiosi in iudicium ignis transiuerunt, quo magis perierunt.*

Quam miraculis] *Cur hoc? Quia miracula quotidiana, ex assiduitate vilescunt, inquit B. Gregorius Hom. 26 in Euang. sub finem. Præterea, ait idem, corporalia illa miracula ostendunt aliquando sanctitatem, non faciunt. Hæc verò spiritalia, quæ aguntur in mente, virtutem vitæ non ostendunt, sed faciunt. Illa habere & mali possunt, istis autem perfrui, nisi boni non possunt. Hom. 29. in medio.*

Quæ sunt ad salutem] *Non dico appendicia, ait C. ad latus, ut gratia prædicandi, & huiusmodi.*

Inuenti à Salomone] *Liber est in decreto Gelasij Papa dominatus dist. 15. Capit. Sancta Romana Ecclesia, de quo Sixtus Senensis lib. 2. Bibliotheca sancta a verbo Salomon, sic habet: Recensetur etiam in Decreto Gelasij Pont. inter damnata scripta liber quidam falsissimè Salomoni adscriptus, qui Claricula Salomonis prænotatur. Latius de his exorcismis Michael Glycas parte 2. Annal. pag. 255.*

Surius tom. 3. que in oru v. hoc loco deprehendi. S. Gengulfus de Burgundiâ oriundus, Regi Pipino perchirus erat. A quo, dum aliquando rediens transiret per Campaniam, deuenit ad quendam fontem. Super quem dum fumeret ientaculum, superuenit Dominus illius prædicator: quem inuitans ad prandium, rogauit eum ut fontem illi venderet. Qui cogitans intra se, cœpit eum irridere, reputans posse sibi cedere vtrumque, scilicet & pretium & fontem: & vendidit eum centum solidis. Igitur Gengulfus, dato pretio & adscensus equis, redijt, & uxori suæ, quæ illo absente adulterauerat, narrauit quæ egerat. Illa, ut erat superba & petulans, irrisit eum quòd sua tam leuiter perderet emendo inutilia. Post hæc Sanctus Gengulfus loca domui suæ contigua circuiens, baculum infixit solo, quem tenebat, eoquæ relicto redijt. Crastinâ die cum manè surrexisset, & aquam ad abluendas manus & faciem posceret, defuit; & iussit vni, ex ministris, ut iret ad locum baculo signatum, & baculum abstraheret, & aquam, quæ sequeretur, afferret. Mox baculo abstracto, fons ille, quem in Campania emerat, ibi exortus est: & ita avarus venditor priuatus est fonte suo. Est autem coloris subalbidi, & vsque hodie dicitur sanare languentes per merna B. Gungulfi. Vxor autem Sancti amabat quendam clericum. Cuius flagitij rumor cum peruenisset ad Sanctum, duxit ad prædictum fontem uxorem, tamquam gratiâ spatiandi: cui & ait: Multa, inquit, turpia audio de te, sed leuem purgationem tibi offero. Ecce hic est fons frigidissimus: immitte manum tuam,

tuam, & affer Capillum de fundo. Si nihil patieris mali, inculpabilis es. Mox illa, vt Capillum tangens, manum ad se retraxit, quicquid vnda tetigerat cute nudatum est, tanquam si in ignem manum misisset, ita vt in summitate digitorum penderet caro cum cute abstractâ. Tunc Sanctus : Digna quidem morte fueras, sed meis manibus non morieris, iudicio Dei te referuo, si tamen poenitentiam egeris, indulgentiam consequeris. Hoc autem scias, quod in meo vltimus consortio non eris. Dimitto autem tibi quidquid in dotem dederam, vt habeas vnde viuas. Tunc abiit Sanctus Gengulfus in prædia sua longè posita in Auallensi territorio. Illa autem timens ne se, & amicum suum interficeret, locuta est clerico. Qui veniens in domum in quâ Sanctus dormiebat, gladium extraxit, qui erat ad caput eius. Interim excitatus Sanctus, surgit, & dum iectum capitis declinaret incidit in cuspidem gladij, & lethaler vulneratus est in femore. Clericus autem fugit ad amicam suam. Et postquam simul plauserant de hoc quod acciderat, quia videlicet Sanctus post paucos dies obierat, clericus ventrem purgaturus, viscera sua omnia effudit in latrinam, & ita periit. Interea Sanctus portatur ad sepulchrum, & inter eundem multa miracula facit. Quod cum vna ex ancillis narraret vxori eius, illa insaniens respondit: Sic operatur virtutes Gengulfus quomodo anus meus. Quo dicto, statim à parte abstrusa corporis obscenus sonus prodijt. Erat autem sexta feria. Taliq; postea subiucit obprobrio, vt per omne tempus vitæ suæ quot eo die protulit verba, tot ab illa parte corporis prodirent probra. Huius rei fama adeo diuulgata est, vt Rex Pipinus per illa loca transiens mitteret nuncios ad inquirendam rei veritatem, & inuenit ita esse. *Hec ibi, at in margine C. longè succinctius recitantur hoc modo:* Notandum, quia Ganculfus Dux, vt probaret an vxor sua mœchata esset, ait ei: Si sine exustione extraxeris lapidem de fundo huius fontis, innocens es. Quæ mittens manum in fontem aquæ frigidæ, extraxit lapidem, & combusta est manus eius lapide. *Videantur plura in vitâ eiusdem B. Gangulphi to. 3. Suriij die 11. Maij.*

Causam constituit] C. ad latus corrigit textum sic, pro constituit, lege innotuit.

Est & alia aperta] Publica & manifesta, inquit B. Aug. to. 8. in exposit. huius Ps 68.

Mammotrepti] Sic duo exemplaria, tertium mammotrepti, Græcè Μαμμοτρεπτός, id est diu sugentes, vel à nutrice educati: qui voce vitur B. Aug. Concione 2. in Ps. 30. Est Dictionarium biblicum voces obscuriores explicans Metu excusum, quod vocatur Mammotreptus, eò quod rudibus in Latina lingua veluti mammam sugendam quidam Ordinis Minorum exhibuit. Nomen videtur esse Teutonice origi. 1509. nu, quæ lingua trecken significat trahere, quasi dicas, qui mammam trahit vel sugit.

Iustus sub nouo testam. C. Iuratis sub nouo &c.

Quomodo igitur forma execrabilis incriminationis ferri &c.] Non in carminolis ferri, ut C. In Capisularibus Karoli Magni & Ludouici Pij exstat editum de usu que feruenti l. 4. c. 13. Sed in additione quarta cap. 81. interdicatur usus aque frigida his verbis: Ut examen aque frigidæ, quod hætenus faciebant, à nullis omnibus (id est legatis) interdicatur ne ulterius fiat. Edidit hæc Capitula Petrus Pythæus, & Glossarium adiecit in quo ponitur exorcismus aqua ad iudicium Dei demonstrandum. Deinde Missa integra de eadem re, qua vocatur, Missa iudicij. Tertio tres adiurationes aquæ; Quarto totidem adiurationes ferri. Quæ omnia desumpsit ex Ordine Dunstani Dorobernensis Archiepiscopi. Atque hæc sunt quæ toto hoc capite confutat Petrus Cantor.

In feruentis olei] Prochorus in vitâ S. Ioannis Euang. Item Tertullianus lib. de Prescriptionibus aduersus hereticos, n. 215.

B. Marcello Parisiensi] Episcopo, ordine, nono. Eius vita exstat per Fortunatum tom. 6. Surijs die 1. Nouembrijs. Nota hæc gesta B. Marcelli contigisse antequam Episcopus esset, ut liquet ex M. Quod vide post notæ, & inuenies exempla alia, quæ V. & C. tacent.

De calore ignis] Ly ignis, ex M. addidi.

Et nouem pondera] M. Sed nouem &c.

Tui peccatoris] V. inter lineas: Id est, ô tu peccator.

Papa Eugenio] Addit M. Præsentibus Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis &c. Eugeniu est tertius ad quem Beatus Bernardus misit libros de Consideratione.

Quidam Manichæus] Addit M. de Steila Britto, fortè ex Britannia. Vide post omnes notæ inter aliquot capita variantia M.

Eiusdem ciuitatis] Remensis nempe, n. 49. aliàs 50.

Benedictionem aquæ] V. maledictionem aquæ. Vitiosè, ut ex proximè sequentibus liquet.

A conuicto] V. etiam malè: à coniuncto.

Catharis deliberandi] Cathari heretici sunt Nouatum sectantes, unde & Nouatiani dicti sunt. Ait B. Hieronymus to. 5. in c. 14. Osee: De hereticis facilis intelligentia est, quod vocentur Samaritæ, eo quod Dei præcepta seruare se iacent: non quod custodes sint legis eius, sed quod hoc esse se dicant, in similitudinem schismatis Nouatianorum, qui & ipsi ἀσέβητοι, id est mundos se vocant, cum sint omnium immundissimi, negantes poenitentiam, &c. Ipse quoque B. Augustinus eos describens his ferè verbis utitur: Cathari, inquit, qui seiplos isto nomine, quasi propter munditiam, superbissimè atque odiosissimè nominant, secundas nuptias non admittunt, poenitentiam denegant. Nouatum sectantes hereticum, unde & Nouatiani appellantur. Hæc ille tom. 6. de hæresibus ad Quodvuldeum, hæresi 38. Plura de Catharis hereticis in Gabriële Præscolo, Cathari, alio

alio nomine Patarei, & Patareni damnati sunt in Concil. Lateranens. sub Alex. 3. cap. 27.

Sacerdotum de semine Chanaan] Sufannam interficere volentium. *Margo C. ex Dan. 13.*

Ad Hebræ. c. 11.] *V. & C. c. 18.*

Quandoque occulta victoria] Occulta victoria ad animam, manifesta ad corpus pertinet. B. *Augustinus in Ps. 68. vers. Intende animæ meæ & libera eam.*

Alius confessus est] Itaque editus ille Compendiensis, de Compienne perperam aduersus est, veritate rei comperta per confessionem ipsius furis & rei. *Clarius hac exempla recitat M. infra post notas.*

Familiari Catharis] *V. hic legit Cantharis, sed non bene, ut patet ex sequentibus, ubi de Catharorum hæresi mentio fit.*

In dubijs ergo tenenda] *Seneca sententia, de 4 virt. c. 1.*

Cuius auctoritate fit] *Quia qui facit per alium, est perinde ac sic faciat, per seipsum. Regula Iuris 72. in 6.*

Ait ilidorus] *Fortè B. Gregorius, ut ex l. 3. Moral. & ex Glossa in 2. Reg. c. 20. conyicio.*

2. Cor. 4] *V. & C. 11.*

Vita autem operatur] *Illam scilicet, quæ delectamini in terrenis, operatur in vobis mortem æternam.*

1. Cor. c. 12.] *C. & V. c. 60.*

Similitudo expolcat] *Sana lectio, ut habetur Causa 2. q. 8. Quisquis. Non ergo: Similitudo expectet, ut C.*

Isaias 44] *C. & V. 129.*

Occasionem effundendi sang.] O quantò magis peccant qui arma talibus locant ! *Ut sanguinem iniuste scilicet effundant. Margo C. Legitur Causa 14 q. 1. Qui in malo patrocinium dat malis, socius est criminis. Tum verò quis consentit aut patrocinium dat, quando factu malorum consortium approbationis adiungit.*

Iuxta illud: Multitudo] *Hoc omittit C. usque, ergo. Hoc prouerbiū sic effertur solet: Multitudo errantium, non facit errori patrocinium.*

Per violentiam in cuppam] *C. Vel si coactus per violentiam in curam, erit. ue &c. Rectè legit V. Est autem hic cuppa siue cupa, dolium, quo vtuntur nautæ ad naues, quæ reficiende sunt, sustinendas. Vnde Lucanus l. 4. de Bello Pharsalico:*

Namque ratem vacuæ sustentant vndique cuppæ.

Quo retento] *C. quo retinente.*

Committetur] *C. Vel committetur. Ly Vel expunxi, qui visum est superuacaneum.*

Gallofa est manus] *Hoc est indurata exercitio continuo. Vnde in officinis ferrarijs vi-*

ry, visuntur, a'ri callosis pedum plantis, pene canaens ferrum percurrere, sine pedum
offensa aut visione.

*Hæc peregrina iudicia ferri candentis & aqua inhibita esse in Ecclesia, patet ex
causa 2. l. 5. Contumaci. & excepta una ad vindicandum, qua impo. luo.
De gratia Car. orientis Ecclesie nuntius, Hilbertus Cenomanensis Epi-
scopus, inter alios monuit, in patientia tolerantiam, ibi enim mores
Hilares sunt, ne prohibeant per ignem, quam rex ab eo exigebat, vellet illo pado
fieri pro merito tantam, pariter etiam in Ecclesia Dei per plures vetitum cano-
nes, & de his qui decore. P. A. Episcopus, quoniam. S. S. nostrum notatur 14. in
int. ds. 21. ceteros d. g. l. 1. l. 1. hanc hæc promittet in ep. ad Brunichnam
Papa Greg. Regim l. 11. ep. 8. & citatur 2. q. 5. c. Mennam. Eadem prohibetur
l. 5. c. argente vulgari, tribus Capitis, Celestini 3. Innocenti 3. & Hono-*

CAPVT LXXIX.

In titulo: & multitudinem omittit C.

Parientes, C. perhibentes. Non sapit.

transgressores (*absit nisi*) in paritate & in paucitate.

De his, quibus II. 7. dicitur præceptis h_{is}, & evacuare &c.

Scilicet silentium] *V. solum admittit ly* scilicet.

In atrocioribus. Legi archaicae, aut magis C sed Melius quod in textu ob-
servari videtur M. patet, ut enim De atrocioribus & enormibus peccatis.

Si dexteratui. Per dextram vitam, intellige contemplativam, per sinistram,

Re sua actionum quando habet? Au licet Mariam deferere, et Marthe ad-
re: mudi Audi. Duplex est contemplativa. Una superior, quae simplex est & finis,
quae rapitur quae in Deum est, colloquitur, aut Chorus caelorum interest mente. Altera
prior inferior est, quae contemplativorum actuum duci potest, quae quis bene factis exer-
citiis inspicit, ne mentis aciem continuo intentam contemplationi, offendat. Exer-
citiis haec varia sunt. Lectio missae, intendere, libros conscribere aut verbo tenus de-
scribere ad utilitatem proximi. Ad eum B. Ieronimus ep. ad Rusticum: Nihil
Christiano: Scribantur libri, ut & manus operetur cibum & animus le-
ctione laturetur. Et ibidem citantur orig. exeg. Texantur & lina capiendis pisci-
bas. Item: A na scientiam scripturarum & carnis vitia non amabis. Plura haec
de re habentur in Glossa ad illud Matt. 5. Si dextera tua &c. Et in exemplari M. Il-
lud vide post omnes notas.

Coniugatus est in remedium j. V. coniugati. M. clariùs: Prior est ad am-
plum primum, secunda est ad compensandum remedium. Similiter duplex
est

est actiua: Prælatorum dignior ad meritum, coniugatorum indignior inimitatis remedium &c. lectu dignissima, & quæ ad horum pleniorum intellectum maximè conducunt.

Abbati Euangelico] Id est Christo, inquit V.

Melius facti] Ex officio Natiuit. Domini.

Quid faceret] C. quid faciat.

Constantiana sepulchra] Monachi fortè darent tali sepulchram, ita C. in huc tali orâ.

Velando capite] C. Velando corpore. Quantum hodie puellarum tam nobilem, cum duntaxat luxus. Non modo non velant sinuiput, sed quod decenter abili. est in mentes mammas denudant, adolescentibus & proci sui hanc aterna damnationis expiantes. tamq. lueret inclamare cum Boetio & quidem gemebundis?

Hec quàm præcipiti mersa profundo

Mens hebet, & propriâ luce relicta

Tendit in æternas ire tenebras.

Contra hanc pectoris puellarum nuditatem, non ita pridem in Belgium nostrum introductam & receptam. acriter & docte, & ut spero, non in fructuose, inuenit quidam castissimus iuxta ac doctissimus Metrop. Camerac. Ecclesiæ Canonum. Videntur eius libelli Gallicè impressi. Le couure. chet feminin: item: Le chancere, ou couure. sein feminin.

Cum dicat auctoritas] Auctoritas intelligitur et supra indeterminatæ pro reteritibus auctoribus. Id autem, quod hic citatur, petendum est ex actis Conc. Lateran. sub alex. 3. quæ hætenus non exstant.

Vt Euangelium obseru. C. malè: Ne Euangelium &c.

Decretum Gregorij] Gregorij 7. cuius libri 11. Epistolarum habentur in tomo 3. Concil. Talia ieiunia non esse generaliter constituenda ut fecerant Gallicæ Episcopi egregie docet Gerardus 1. Camerac. Episc. ut videtur ex Chronico Camerac. Balderici Nouiomensis & Tornac. Episcopi l. 3. c. 52.

De reuocandis decimis] Hac de re est specialis titulus in append. ad Conc. Lateran. sub alex. 3. parte 5. & de soluendis decimis in eam part. 13.

Innitentium] C. munientium.

Laici] Dicentibus, ait magis C. Ducam hanc & ditabor, quia relinquam eam cum voluero, quia est mihi in 3. genere affinitatis.

Protrahentes Aduocati] De Aduocatis abundè dictum est supra c. 51.

Dum molliantur] Non molliantur, ut V. Verba sunt Terentij: Et noster mores mulierum, dum molliuntur, dum comuntur, annus est. In Heautontim. Actu 2. Scena 2. in fine obiectam antiqua exemplaria legunt molliuntur.

Comes Theobaldus] Forte ille Campanie Comes, de quo Casarius exemp. memorab. Lib. 8. c. 31. & Cantipratanus l. 2. Boni vniuersalis de apibus c. 25. num. 14. & 15.

Vt autem planior] V. vt autem amplior.

Grandi Montensium] Orto Grandi-Montensis in Lemouicensi Diocesi apud Gallos, institutus est circa annum Domini 1080. militatq; suo regulâ S. Patru nostri Benedicti. Agit de eo Iacobus a Virriaco in historia O tianensi c. 19.

De non confitendo] Hec, vsque peccante aberant in C. Merito autem tales traditiones & constitutiones reprehendit auctor, quia sunt causa, quod peccata omnia in confessione non aperiuntur.

A barbato misse] V. à Barbaro &c. Fusius hac vide in M. post notas.

Et Hieronymus] Consule Commentarium in Ps. 146. tom. 7. Item in ep. ad Ephesios c. 5. to. 6.

Et Psalmo cantio] Psalmorum & canticorum inter se comparatio fit in Homilia 1. in Cantica Cantic. to. S. B. Hieronymi post Origenem. Hoc autem interest inter Psalmum & Canticum, quod Psalmus refertur ad manus, hoc est ad opera, Canticum vero ad theoriam. Ait idem B. Hieronymus in Psal. 91. super illud: In decachordo psalterio: Simpliciter dico: quotiescumque leuamus manus sine cogitationibus & disceptationibus, in decachordo psallimus Domino. In decachordo psalterio cum citharâ. In citharâ nostra, & corpus, & anima, & spiritus omnibus chordis composita sunt. Plura hac de re videre est apud eandem tom. 6. in epistol. ad Ephesios cap. 5. ad illud: Loquentes vobismetipsis in Psalmis, & Hymnis, & Canticis spiritualibus.

Cum Nicolao] Habetur vita apud surium to 6 die 6 Decembr.

De centum libris] Librarum distinctiones, similiter & originem refert Budaeus Librâ de Arte & eius partibus.

Quare &c. si] Ex M. hunc locum restitui 1. Cor. 6. Quare non magis fraudem patimini &c. V. Quare etiam etsi licitum iuretur. Locum apostoli non distinguat, ideoq; vitiosè.

Item: In aliâ] Subandi Ecclesiâ, vt antè.

Et hoc Sacramentum] Nomen Sacramenti hic sumitur analogicè pro iuramento. sicut 22. q. 5. Paruuli qui. Attente considera textum M. hac de materia infra post notas.

Bursa emungi] Hoc idem patiuntur Archidiaconi ab Episcopis: iam puniuntur sic instrumento sue offensionis. Ita C. in margine.

Notitiam Maiorum Prælatorum] C. fallitur: Malorum Prælatorum.

Secundum leges] accusatio Pastorum talis, non procedit ex charitate ideoq; non debet admitti. 4. q. 4. Nullus introducatur. Præterea debet præcedere admonitio charitativa. 2. q. 1. Si peccauerit: & 2. q. 7. Accusatio quoque.

Exemplum puerorum] M. pro loco hoc exemplum refert fusius.

Præter necessarias] Duo: Præter necessarissimas.

2. Cor. 8.] C. & V. 2. Cor. 22.

A vobis] C. à nobis.

D. recipiendis Legitis] Id colligitur ex causâ 10. q. 3. sub finem.

In domo] Scilicet (In iust. in argo V.) quæ etiam longè quærenda sunt contra illud Poëticum:

Quod quæ domi non est, & habet vicinus, ematur.

Non dixit transmarinus, non alterius regionis vel villæ, sed vicinus. Quod tamen non de sumptuosius intelligendum est, sed de facilibus inuentu. Vnde apparet Carnotensem in nugis suis malè reprehendere Cistercienses, eò quòd carnes hospitiis non apponant, vtentem aduersus eos hoc versu Poëtico, cùm isti in nemoribus & in desertis maneant maximâque luxuria sit, ab eremicalis, sicut ab Ægyptijs, ollas carniū exigere. Exod. 16.

Nota quòd spoliatorem] Hæc vsque ad finem capitis solum V. legebat.

CAPVT LXXX.

A Bsurdè sonare] V. Asperè sonare.

Mahometus] Id restitui, nam tria exemp. Mahometus; quia ille sit omnes norunt.

Non interponens super.] Sicut ij. de quibus B. Hieronymus. Quidquid dixerint, inquit, hoc legem Dei putant, nec scire dignantur, quid Prophetæ, quid Apostoli, senserint: sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia, quasi grande sit, & non vitiosissimum docendi genus, deprauare sententias, & ad voluntatem suam, scripturam trahere repugnantem. Hæc ille in ep. ad Paulinum, quæ incipit: Frater Ambrosius.

Viam mandatorum] C. Viam mundi, sed vitiosè.

Secretum Scriptura] Hæc redolent expositionem S. Augustini in hunc locum.

Caupones tui] Ex interpretatione 70. siue Gracæ.

Et sincera veritas] Restitui ex B. Hieronymo. V. & C. Et sincera voluntas.

Contenta] C. contempta, in margine. Interea dicam quod sentio. Si quod superà est, & sincera voluntas, attendatur, aliquo sensu posset tolerari. V. contempta, scilicet voluntas contempta in S. Scriptura, quia in illa docemur propriam voluntatem relinquere. Non veni voluntatem meam facere, ait Dominus, sed eas qui misit me. Ioan. 6.

Martinus videns] Illius vita per Severum Sulpitium conscripta habetur apud Surium 10. die 11. Nouembr.

Non sine & sincerè] ait M. Ideoque perierunt filij Israël, quia os Domini, id est, Sacram Scripturam non interrogauerunt.

Nolant implere opem] C. Volunt implere, Quia a varietatibus. ait B. Gregorius: Deus verbum vernatis facientibus tribuit, & non facientibus tollit. Moral. 11. c. 9.

Sanctis quippe] *Inde & in p[er]tinentibus in humana scientia peritis. Ex quibus unum refero Senecam. At ille ep. 115. Nimis anxium esse te circa verba & compositionem, mi Lucili, nolo: habeo maiora quæ cures. Plura petis: percurrere eiusdem ep. 45.*

E contrà Philosopho] *V. Insolenter hæc variat. ait: E contrà Philosophus, maiori curæ est integritas & compositio verborum, quam veritas sensuum. Vbi queso hoc habet Seneca?*

Huiusmodi non tribus] *Recedentibus scilicet à superficie litteræ Evangelicæ, ait C. in margine.*

Apud Matt. c. 5.] *V. & C. cap. 33.*

In me capite] *Interlinealis in hunc locum. S. Hieronymus etiam videri potest to. 6 in Mattheum, quia ex eo nonnulla desumpsit auctor noster.*

Maximus, non soluit] *Hoc: Non soluit, abest in V.*

Etiā addita in Euang. lio] *C. in margine: Ut de non vendenda muliere ad concupiscendam eam, de non irascendo fratri, & huiusmodi. Matt. 5.*

Interiectionem] *M. legebat in textu: Internorem indignationem, sed correxit in margine, & recte. Nam Glossa interineculi si. habet: Interiectio indignationem exprimens. Ille denique concordat M. cum duobus alijs exemplaribus vjque ad finem operis, ergo in sequenti tuam inter se fiet collatio, vti supra ante ca. 66. De officio prelati tripartito, & contra acceptionem personarum.*

Specialia] *Spiritualia C. & M.*

Et alia determinat] *M. & enervata procefferit.*

Vique ad furorē] *Ita V. in textu: C. in margine, & renovat ad illud: Fac tuè.*

In Ioanne c. 5.] *Tri. c. 43.*

Vnde Augustinus.] *To. 6. contra Iulianum l. 16. ca. 22. & 26. Item to. 10. de Verbis Domini Serm. 46.*

Cū etiam fides] *M. Tamen etiam fides ex quibuldam cellulis parvis locis, scilicet Sacra Scriptura, & sub-obscuris sit elicienda. In quarum &c.*

Ego & pater] *Ad illud ego additur in marg. C. Ecclesiæ vel cellula.*

Augustinus: Vide] *Solum M. legit Augustinus, qui tom. 9. tract. 36. in Euang. Ioannis sic satur.*

Non receda] *M. omisit non. Culpanda amanuensis negligentia.*

Quæ fides exigi] *Articulos fidei, inquit margo C.*

Debetur expectare] *C. Sapere. V. omittit.*

Gastrimargiam] *Tri. Gastrimargiam.*

Occasionem rapiendi] *ait C. in ora superiori. Nouem modis curritur cum fure: Non restituendo: precipiendo, ut Dominus qui precipit teruis ut rapiant. Tacendo: consulendo: consentiendo: adulando: non indicando: recaptando ut Abbas: communicando.*

Ne alij faciant maiora] C. & V. Ne alij non faciant maiora. Quissiam, duobus punctis suppositis, indicauit particulam negatiuam auferentiam in V.

2. Cor. 10] Tria 2. Cor. 23 Videatur Glossa inter uinea in hunc locum.

Et adspere vos] M. Et adpergo vos.

Isaias c. 3] Tria 7.

Auferam à vobis] inue, ut habet textus: Auferam à Ierusalem.

Adferunt stateras] insipide C. auferunt.

Parab. c. 20.] C. & M c. 41.

Romulidæ saturi] C. Satiri Versus Persij Sat. 1.

Ecce inter pocula quærunt

Romulidæ saturi quid dia poemata narrent.

Omnibus dignitatibus] M. Omnibus ditionibus.

Se malle centies] C. centesies.

Quod vespillo facit fecerat & medicus;] Sic V. & M. At C. vespillo. De qua v. e. i. o. n. Ianuensis in Dictionario quod inscripsit Catholicon: Vespillo, vel vespillo, raptor, latro, prado, quauis spoliator. Quæ interpretatione hic videtur Petrus Cantor, quomodo tam fortè usurpabatur. atque legendum videtur vespillo; quam dictionem Nicolaus Perrottus a vassera deduxit scribens in 3. Epigramma Martialis his verbis: Vespillo vilis cadaverum funerator, qui vespertino tempore eos efferre solebat, qui funebri pompa duci, propter inopiam non poterant. Martialis:

Qui fuerit medicus, nunc est vespillo Diaulus.

Ita Perrottus qui eiusdem dictionis meminit in epigramma 59.

Chirurgus fuerat, nunc est vespillo Diaulus,

Cœpit quod poterat Clinicus esse modò.

Quam scripionem & synchironem sequitur Ambrosius Calepinus, & Adrianus Iunius in suo Nomenclatore.

Isaias c. 5.] Tria cap. 15.

Sequamur mendacium] M. Sequamur falsitatem.

Vel minus bonum, maius bonum] Hoc, maius bonum, abest in M.

Et dignior] V. & C. idemistunt.

Deut. c. 31] Tria cap. 143. & c. 12.

Et A& Apott. c. 3] M. & C. cap. 6. V. c. 12.

Ezechielis c. 33] Tria c. 54. Prophecia Ezechielis, ut in m. S. S. notatum est, habet versus 3340.

Parab. c. 30.] Tria 56.

Ad Galathas] Notauit c. 1. ad illa verba: Sed licet nos, aut Angelus de celo euangelizet vobis &c.

Ecclesiastes c. 12.] Tria 31, in fine.

CAPVT LXXXI.

IN Prouerbij c.6.] *Tria cap.16.*

Idem c.12.] *V. & C.ca.27. M. c.28.*

Idem c.12. Manus.] *Tria c.28. Ergo ante error in numero.*

Idem c.13.] *Tria 29.*

Idem c.15. Itē. pigrorum.] *Miror unde subreperit error in quibusdam Biblijs impressis. ut pro pigrorum legatur impiorum, quia versio S. Hieronymi, & 70. cum Chaldaica paraphrasi concorditer contradicunt. Exemplaria tria habent cap. 33.*

Idem c.18.] *Tria 37.*

A bono opere.] *Reste iuxta Glossam interlinealem: C. autem: ab omni opere.*

Similis est.] *Glossa interlinealis. Textus biblicus: Frater est &c.*

Pigredo immitit.] *Non, Pinguedo, ut M. & C.*

Eluciet voluptate.] *V. omittit voluptates, sed male. Glossa enim est interlinealis. Sed cur voluptates esurire dicitur? Quia, ut ait Seneca, Otiolus non sibi viuere, sed quod turpissimum est, ventri & somno. epist. 55.*

Item cap. 20.] *Tria c.39.*

Id est, Deo seruire.] *Id solum M. habet.*

Item c. 21.] *V. c.63. C. & M. cap. 42.*

Desideria occidunt.] *C. & M. Desidia occidit pigrum.*

Parab. c.24.] *C. & M. c. 48. V. 47.*

Vel temulentij.] *Id abest in V.*

Idem c. 26.] *V. c. 51. C. & M. 50.*

In Ecclesiaste c.4.] *Tria cap.7.*

Fomentum.] *C. fomitem.*

Eccli. c.22.] *V. 61. C. & M. 41.*

Abundantia panis.] *Septuaginta sic habent: Deliciarum luxuriæque opulentia, fuit origo peccati Sodomorum, Vide B. Hier. in Ezech. 6. 16.*

Putandam.] *Deest in C.*

Nisi scilicet quantum.] *V. Vbi scilicet quantum.*

Et quotiens dederi.] *Manducare subaudi, prout C. indicat in ora laterali.*

In non erogando.] *Ly in omittit C.*

Non tantum facientem.] *Placet hac lectio. M. Non enim facientem, Obsecrè.*

Seruorum itaque.] *Ait margo C. Ut birriarum & clauorum.*

Dominus etiam promissit.] *Inuitatorium est ad nocturnas horas Dominicæ primæ Quadragesimæ.*

Angallicantu] C. ad latu: Nocte soporâ.

Continuū] *Has diei diuisiones clare tradit Macrobius lib. 1. c. 3. similiter Horatius Augustodu. 10. 12.*

In necessarijs] Ad salutem, inquit margo, C.

Electa fortiter] M. electiua.

Alienus] Id C. legit. Optimè.

Secundo dormitant] V. dormiunt.

Comminanti in Genesi] C. comminanti interitum, addit quoque in margine: Eumque mendacem efficere conantur.

Cum is displicet] V. & C. Cum his displicet.

Comes Palatinus] Non Palatinus Rheni, sed palatij Comes.

Aliquamdiu tacui] M. à malo diu tacui.

Isaias c. 56.] Tria 68.

Genere humano] C. & V. genere hominum. M. addebat post humano: hominum pigritia, sed quasi superuacaneum refecui.

Per panem omne necessarium] Quia panis cum omni opsonio sapit. Panis primus (ait Vidua Sareptana nuper à nobis primum publicata, libr. 3. Hom. 8. cap. 1.) panis medius, panis extremus cibus. Panis cum ferculis editur omnibus.

Sed in vestiendo] Vnde margines M. & C.

Impiger extremos currit mercator ad Indos.

C. addit: Per mare pauperiem fugiens.

Nota quod pro Impiger, C. habet institor. Versus Horatii lib. 1. epist. 1. ante medium.

Scilicet & spiritualis] C. Scilicet & naturalis. Vitiosè.

Spiritualis in cogitatione] Vnicum V. repetit, Spiritualis: & hoc sapide sententiâ meâ, ut ita posterius à priori, ob planiorem intellectum, separetur.

Corporalis multiplex] Non damno C. Corporis multiplex.

Secundum sollicitudinem] sic ait Glossa interlinealîs: Non labor & prouidentia damnatur, sed sollicitudo mentem suffocans. Itaque rectè restitui secundum pro scilicet, quod C. & V. admittebant.

Labor gratiæ] Gratia, malè omittit M.

Stratum meum rigabo] Post hæc addit V. Item: Vide humilitatem meam & laborem meum. Pf. 24.

Constitit circa] C. Constitit. Seneca sic ait ep. 120. initio: Sed in vnâ cõstitit.

Prouisionem proximi] C. promissionem proximi.

Canali quàm concha] Restitui locum. Tria enim carnalis, quod ex sequentibus in V. colligere est vitium esse. Ait enim post illud quàm concha: Id est alij refluens, quàm sibi retinens.

Quoddam etiam laborare] V. & M. Quoddam etiam labore, ut inuidere. & C.

Ipsam culpa est] C. etiam bene pro ipsa culpa est.

Veruntamen laporem naturæ] M. Veruntamen bonum naturæ boni, ut sæpè, &c.

CAPVT LXXXII.

M. Non diuidit hic verba, sed demum ad illa verba, quæ caput 83. inchoant: *Verum quantum recesseris.*

Et quæ sequuntur] Itæ. interrogatio, non obstante capiti diuisione, ad postrema verba præcedentis capiti referenda sunt. Quod nec absolum videri debet, quia & in Sacris Biblijs, non semel idem reperitur.

Citiùs & lautius] V. Vaniùs & lautius.

Vastissimorum] ita Seneca loco citato. C. & M. Vastorum.

CAPVT LXXXIII.

V. Siquæ ad præcedentem] Unde Horatius in epist.

— Moueat cornicula risum
Furtiuis nudata coloribus.

Sub colore vestim.] M. & C. citant in marginibus Persum Iulian. Satur. 6.

Quarum delicias pannus bombycinus erit.

Quælibet instatuentium] C. Lumen nos instatuentium. De simili vestium sapientia videntur Seneca epist. 5. B. Hieronymus ad Demetriadem de Virginitate c. 12. 6. 1. quæ incipit: Inter omnes materias. Item ad Fabiolam to. 3. incipit: Vsq; hodie. Item idem: Si vir vel mulier se ornauerit, & vultus hominum ad se promouerit, etiam nullam inde sequatur dampnum, iudicium tamen patietur æternum, quia venenum attulit si fuisset qui biberet.

Ergo dicite Pontifices] Verba B. Bernardi in Apologia ad Guillelmum Abbatem, ante quem: Quæ videntur redolere Persum Poëtam Sat. 2.

Ad vsuram] C. ad vendendum, quàm pauperes. M. ad vsuram quàm pati ad imbrem. Quanta dissimilitudo.

Iudaizando] Inspicere C. Iudicando.

Cruorem immolaticium] Ita rescriptum. M. Cruorem immolantium. Non immolantium cruor dicitur, sed potius crudelitas. C. Immolaticensium. V. Immolaticium.

Alij mattulis] Nec reor debere legi, eo quod videatur diminutivum à mattis. Unde B. Beneactus in Recus. c. 55. Stramenta autem lectorum sufficiant, matta, sagum, lena, & capitale. C. alij natulis. Gallice nattes: hoc est, floreæ ex straminibus contexta. M. alij maculis. Forte L. maculis pro quatuor minimis rebus, ut apud Varronem l. 2.

Nuda in nemore] V. Nuda in deserto,
 Nudis Grammatici] ironice dictum. Alioquin C. Minus Grammatici.
 Vt sit transitio] C. Transactio.

Redarguitur Tubalcain] Fortè legendum Iubal, qui, ut dicitur Genesi 4 fuit
 pater citharæ. Sed pro Tubalcain facit quod meminit malleorum. At
 quoque Gesta interit. in hunc locum: Ipse fuit iuuenior, scilicet musici, qui per-
 tinet ad voluptatem autem Tubalcain, verò fuit malleorum, et de istis et fuit
 Qui per opera, scilicet æris, incitavit corripitenti in oculum.

Pecatur enim in compositione] Pudor est, inter Catholicos, et tamq. variis ve-
 stium compositionibus quo, idie adinueniri. Ornatus iste non. Domini est, vel a ven-
 istud est Antichristi, inquit B. Hieronymus ad Euziam viliam. Cur hoc? hoc quod
 puelle in vestitu & ornatu corporis venena pudicitie propinent, adolescentes fomen-
 ta libidinum incendunt. Hos adhorret Poëta ep. ad Hippol.

Sint procul à nobis iuuenes ut foemina compti:

illos detestantur viri sancti. Fuge lasciviam puellarum] ait B. Hier. ad Demetria-
 de de Virginitate servanda c. 10. quæ ornant capita, crines à fronte demittunt,
 cutem poliant, viuntur pigmentis, adstrictas habent manicas, vestimenta siue
 ruga, loccosq. re crispantes, ut sub nomine virginali vendibilis, pereant. B.
 Cyprianus libro de Habitu Virginitatis sic inquit: Foeminae manus Deo inferunt,
 quando illud quod ille formavit, reformare contendunt.

Habent sormata] Sormata, genus est vestis Tragicorum, vel cauda, seu tractus ve-
 stis sorminarum. Marcell. apud Diose. notat sormata accipi pro purgamento, & quod eo
 quod scopis verritur. Sormata, iusta Arist. stramina sunt.

Darijs & Byrrhij] videntur hæc esse nomina populorum.

Milo Tervvanentis] seu Morinenis. Fuerunt autem duo eiusdem nominis. Pri-
 mus consecratus est 15. Kal. Martij 1131. mortuus 1159. Milo 2. in æsu patris ex
 Monacho S. Mariae de * Boscho mortuus 1169. 18. Kal. Octob. Ita in m. s. Catalogo * aliàs
 Episcoporum Morinenisum. Consentit Claudius Robertus in catalogo Episcoporum Ras-
 Bononienisum. Et fuit eo tempore vstitutum proverbium: In Bernardo Caritas. in fia-
 Norberto fides: In Milone humilitas. Sed & religione & scientia insignis fuit: sic vide
 Baron. anno 1148. Hæc de Milone 1. qui fuit Ordinis Præmonstrat. ex abbat. & vici
 Iodoci creatus Episcopus. De eius scriptis nusquam legi. De eo Miræus in Chron. Præ- & Nor-
 montrat. & in Hist. Belg. die 13. Nouemb. Item Ruffus in auctario ss. Bel- post
 gij die 16. Iulij: & latissime Ioannes le Page in Bibliotheca Præmonstrat. Ordin. post
 libro 2. initium
 apud
 Sur.
 10.3.

Pes ubi] C. & M. Pes modò. Ex Ouidio de arte.

CAPVT LXXXIV.

Solum V. caput nouum inchoat.

Pelliparij] *Qui animalium pelles hominum vsui parant. Gallicè: Pelle-tiers.*

Non Dēdalini] *1 dedalo Atheniensis artificum sue atatis ingeniosissimo.*

Non sumptuosi] *Id omittit M.*

Qui fellas & calcar] *Et quid hæc auri perditio? Non faciunt equum melio-rem aurea fræna, ait Seneca.*

Detiorum] *Gallicum est, quod Latine alea.*

Non dico Ithacorum] *Polymorum horum meminit: Est vel aliud ludi genus, quo calcabulis in tabula latori id est facili & alueolis luditur, inuentum olim circiter annum orbis conditi 3635. à quodam viro, nomine Xerxe. Et ista: Vocant hodie hæc calculos Ithacos à scandendo scilicet dictos, quod calcu, cum non mouentur, in alteram aduersam partem scandere videantur. Hæc ille, de Inuent. rerum l. 2. c. 13.*

Et cum iudic] *Seculari iudici gladius necessarius est, ut malos plectat in exemplum aliorum. Non placet lectio V. & M. Et cum iudicij necessarius &c.*

Et pila] *Pilum genus est teli apud Romanos. Unde Lucanus Lib. 1.*

Signa patres aquila, & pila miscantia pilis.

M. ita legit: Et pila duplicata loricam perforant. Si ætate nostri auctoris vsus barbarorum fuisset, posset tolerari hæc lectio M. Vbi enim hoc instrumentum, præter morem, duplici oneratur pulueris quantitate aut copiat, loricam facilius penetrat & perfodit.

Toxici] *Toxicum, venenum est arbore, taxos dicta, proueniens.*

Ad Cor. c. 9.] *Tria ca. 42.*

Ne quid minus] *Terentius.*

Tibi, si habeas] *Subadi Tibi reddit quod suum est, si habeas &c. M. tamen omittit tibi.*

Transitores Dothair] *Ita C. At duo: Transitores Idithun. Dothain locus est Gen. 37. Vbi dicitur: Eamus in Dothain. Hebræus, id est, transiens, siue transfluuius. Idithun nomen est cantoris in titulis Ps. 38. 61. & 76. & interpretatur lex eius, vel legalis, siue laudem & confessionem dans.*

CAPVT LXXXV.

Neque his C. & M. caput diuidunt. Placet diuisio, quia Lectori gratior.

Sicut ait Gregorius] *Et quid inquit? edicam: Nemo existimet in fluxu atque studio pretiosarum vestium peccatum deesse, quia si hoc culpa non esset, nullo modo Ioannem Dominus de vestimenti sui asperitate laudasset. Si*

hoc

hoc culpa non esset, nequaquam Paulus Apostolus per epistolam foeminas à pretolarum vestitu appetitu compesceret, dicens Non in veste pretiosa. Pè-
sare ergo quæ culpæ sit hoc etiam viros appetere, à quo curavit Pastor Eccle-
siæ & foeminas prohibere. Sic ille 10. 2. Hom. 6. in Euāgelia. Et ex Apologia B. Ber-
nardi hæc didici: Molia indumenta, animi molliem indicant. Non tantum
curaretur cultus corporis, nisi prius neglecta fuisset mens inculta virtuti-
bus.

Vitio inconstantia] Quod per arundinem vëto agitata exprimitur. Ait iterum
B. Gregorius ibidem: Discamus Fratres charissimi arundo vento agitata non esse:
solidemus animum inter auras linguarum positum, stet inflexibilis status
mentis. Nulla nos detractio, &c.

Religiosis vii splendidis] Tu verò si Monachus esse vis, inquit B. Hier. non
videto curam. Sordidæ vestes, candidæ mentis indicia sint: vilis tunica con-
tentum sæculi probet; ita duntaxat, ne animus tunicat, ne habitus fermeque
dissentiant.

Sed ne quibusdam videatur hæc B. Hieronymi exhortatio dura observatu, alte-
ram Senecæ mitiorem & suaviahiorem suggero. Sic ille ep. 5. ad Lucilium: Illud
te admoneo, ne eorum more, qui non proficere, sed conspici cupiunt facias
aliqua, quæ in habitu tuo aut genere vitæ notabilia sint. Alperum cultum, &
intonsum caput, & negligentiorem barbam. & quidquid aliud ambitionem
peruersa via dequitur, deuita. Et ut breuior sum: infra ait: Non splendeat tega,
ne sordeat quidem. Videamus ne ista, per quæ admirationem parare volu-
mus ridicula & odiosa sint. &c.

Vnde Bernardus] C. Bernardus.

Chifimus adscendit] M. Chifimus erupit.

Matrrix & spolio non leuiore beuer] M. Matrrix & pretio non leuitate
beuer.

His pellibus] C. Sabelinis pellibus, & alijs.

Vt laruan] Vel similes capris per arrificium: ait C. & M. in laterali ora.

Propter molliem effœminationem] M. Propter mollem effœminatio-
nem. Natura, ad necessitatem varias artes edocuit, de quibus Seneca edisserit. ep. 90.
non autem ad abusum, aut molliem.

Hanc ambitiosam] M. adiectiuum conuertit in substantiuum hoc modo: Hanc
ambitionem, supellectilem &c.

Odio persequeris] C. Odio prosequaris.

CAPVT LXXXVI.

E T cibationum] Non tamen damno M. & ciborum.

Res in vitium] Ait Gallus eleg. 1. Non res in vitium sed malefacta ca-
dunt.

A simplicitate antiquorum? Sancti in horetis nene cellulas audebant construere, ita argumentantes, quod quidquam cultus necessitatem superabundat, ad securam pertinet. Unde quidam dicebat se vidisse demonem cum collega suo malla ueluantem, dum in superius reparari iam alto videretur. Hoc exemplum citatur in libro Vidua Sacerptana ante, nuper a nobis in lucem emissio: lib. I. Item, I. cap. 10.

In casulis? Hoc est parui casis.

Tecta culmo? M. Tecta in culmo.

Quidam etiam antiquorum, B. Hieronymus asserit B. Hieronymum cellulam habuisse latitudinis quatuor pedum, altitudinis quinque, hoc est statura sua humerorum. Hinc cellulam, inquit, potius sepulchrum quam domum credidit esse. De Anachoretarum ceteris & vitiis sapientis mentis sit in libro I. Ictus et atrum.

In clo mentis? Mensa tripes ait M. 90 C. Item ibi: Puri filis.

Ita esse? B. Hier. B. Hier. in pte Homilie 23. in Matt. sic inquit:

Quid a pueris ditamus ludentibus ex domos fabricantibus, nos qui domos preluamus? Inquit: nui quod nos cum pœna hoc agimus, illi cum gaudio. Unde quid? Idem B. Hier. in eodem: Remotis clericis in textu. C. in margine.

Murorum? Solum M. id habet.

Isaie c. 66. J Solum V. notat: c. 98.

Scilicet Mezarienses? Non Mezarienses ut C. Videatur B. Hier. to. I. ep. 11. ad Ageruchiam viduam de Monogamia, c. 5. sub finem.

Paulus primus Eneanos? Colliguntur hæc ex vita eiusdem per B. Hieronymum conscripta.

In hypogeo? Loco subterraneo. Τῶν ὑπογῶν, & ὑπογῶν, aut ὑπογῶν, subterraneum, subdium.

E regione? V. & C. sic inquit: E regione de eo comederunt, reliqua absumunt.

Demonibus in carcerem? M. demonibus in carcerem.

Tunc habitare? C. etiam habitare incipientium; omittit tunc.

Ne amittant? V. admittant.

Omittunt? V. Iustitiam Dei committunt. Si committunt ergo contra iustitiam.

Pro diuitijs grangiarum? Cæsius per grangiam intelligit pradium sine cillam. Grangiarus qui preest villa.

Huic epule? Ita Lucanus l. 2. ante mediam: at C. & M. Huic cibus est &c.

Frigendum? C. di. quod.

Reliquo? C. & M. relinquo.

Sepehit natura relicto? Cæsius alia memissibilia, cui libenter adderem ex Sæcia memissam, & ex I. quod & C. P. ar. ep. ad Lucanum 92. Neminem de tuorum officio rogo, nulli reliquias meas commendando. Ne quis insepultus esset,

esset, rerum natura prospexit. Quem iactura profecerit, dies condet. *Posterior dicto l. 7 inquit:*

Nat' gis hanc irā habēsne ca lauera soluat,
An rogos, hāud refert: placido natura receptat
Cuncta sinu.

Hæc hemistichia, quæ in textu habentur, redegi in ordinem, alioquin C. & M. pro sã ordinabant hoc modo: Facilis iactura sepulchri, quia sepelit natura relictos.

Gregorius] *Moralium* 15. c. 37. *Præterea vivatur liber B. Aug. ad Paulinum, de Curâ pro mortuis gerendâ.*

Ante Dædale] *Rectè, quia ille Atheniensis artifex ingeniosissimus, ut supra dixi: non ergo legendum arcæ pro arte, ut volunt C. & M.*

Item Pf. 73.] *Tria malè legebant Pf. 72.*

In his lapidibus] *Non, cum his lapidibus, ut vult C. ut patet ex B. Hieronymi epistolâ ad Eustochium de obitu Paula, quæ incipit: Si cuncta corporis, post medium.*

Item Jerem. c. 22.] *C. & M. c. 80. V. 25.*

Ad avaritiam] *M. ad audaciam.*

Ad confirmationem] *Tria hîc conveniunt, etsi in Sacris Biblijs: Ad cursum mali operis.*

Æquæ spaciōsè] *C. æquè spatiofa luxuria.*

In orbe locus] *impressa exemplaria Horatij legunt: Nullus in orbe sinus. Horat. l. 1. ep. 1.*

Item Iuvenalis] *Satyrâ 14.*

Ædificator erat] *Auctor noster vel potius amanuenses ex duobus hemistichijs constant unum sex ametrum ex eadem Satyra 14. Ait enim Iuvenalus.*

Ædificator erat Centronius, & modo curvo
Littore Caietæ &c.

Et infra:

Dum sic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes &c.

Centronius] *M. & C. Centopius.*

Item Hieronymus] *Videto ep. 8. ad Heliodorum de laude vitæ solitaria, quæ incipit: Quanto amore.*

In cilijs] *M. in consilijs.*

Sine Parietibus] *Parietina sunt ruina, in quibus soli parietes exstant sine tecto.*

Memor vteri] *C. Maior vteri.*

Sine in parietibus] *Glossa in hunc locum, quæ & B. Augustini est.*

Isaias c. 5.] *C. & V. ca. 13. M. 14.*

Leuit. c. 26.] *V. & M. c. 78. C. 79.*

Abacuc 2.] *Tria 5.*

Item

Item Isa. c. 26.] *Tria* 59.Et Daniel ca. 8.] *Tria* c. 14.

CAPVT LXXXVII.

Titulum ex V. collegi: nam M. & C. simpliciter legebant: Contra prodigalitatē.
 Consumere frustra] Non solum V. & C. hī., sed & alibi in m. S. S. sapius vidi
 frustra pro frustra. Sed amanuensium abusus.

Et pro nihilo] C. Et de nihilo litigato obiurgat.

Inæstimabile] C. Inæstimabiliter.

Scilicet Christi] *Hæc omittit V.*

Et alius superfluitates] V. scilicet: Quidam ob libidinem ædificandi, de quā su-
 præ. Alij ob libidinem & c.

Feruntur ad Cyanem] M. & C. Feruntur ad carnem. Cy. mos aliquando pro
 gamma. aliquando pro flore caruleo accipitur, aliquando pro colore nigro aut carneo.

Vide Quidum 5. & 9. Metam.

Cibos delicatos] M. cibos delibatos.

Hesternio iure liguriat] M. Hesternio vix liguriat.

Dignosceret hoste] M. Prænoscere hoste.

Vt dicatur de eis] C. in margine: Vt de quodam Prælato dictum est, & in-
 de syllogizatum.

Vt essent soluenda] *Ne quidem male C. Vt essent soluendo.*

Vnde Poëta] *Claudianus de Bello Gildonico.*

CAPVT LXXXVIII.

Pro digum Paulum] Illi de proconsule, nos de Paulo exponimus: aiunt
 duo margines.

Metirise quemque] *Versus Horatij.*

Verum est] C. Iustum est.

Buccæ] *Hæc hemistichij pars cum versibus sequentibus est Iuuenalis Satyra II.*
V. pro Buccæ legit Bursæ. Textus Poetæ: Buccæ.

CAPVT LXXXIX.

In sumario capitis, pro immergentes M. ingerentes. *Vtrumque sapit.*

Vt sint leues] C. Vt sicut leues & c.

Sicut arundo] M. Sicut arunde ad omnem ventum doctrinæ.

Oestro temporalium] *O. oes musca est, boues & equos æstate pungens; quam
 asium aut tabannum quidam nominant. Virgilius 3. Georg.*

— Cui nomen a filo
Romanum est : æstrum Graij vertère vocantes.

Quintus Serenus ait :

Nonne velut rapido mentem correptus ab æstro.

Epilptici] Qui laborant epilepsia, siue morbo comitali, de quo Serenus :

Elt subiti species morbi, cui nomen ab illo,

Quod fieri nobis suffragia iusta recusat,

Sæpè etenim membris acri languore caducis

Consilium populi labes horrenda diremit

Ipse Deus memorat dubiæ per tempora lunæ

Conceptum, talis quem sæpe ruina profudit.

Prouerb.c.20.] M. & V. 41. C. 40.

Ventilatoriorum.] Lectio Biblica moderna sic habet : Dissipat inpios &c. At Hieronymo attributus qui est Bede commentarius in hunc locum ait : Hunc versum antiqua translatio sic habet: Ventilator impiorum Rex sapiens, & immittet illis rotam malorū, id est pœnam nullo fine consummandā. Cui, videlicet rotæ, contraria est corona vitæ æternæ, quam repromittit Deus diligentibus se.] Lat. 1.

Nunquam ad perfect.] V. pauci hæc habet: & nunquam scientes. Sæpè &c.

Non ambulant] ad hæc verba addit margo C. Pro necessarijs.

Inuestigabiles] V. Instabiles.

Isaias c. 19.] V. & C. ca. 52.

Id est permisit] Hoc solum M. legit.

Caudam] C. inter lineas ait: finem.

Idem c. 57.] M. & C. ca. 171. V. 172.

Illud tantum umbratiliter] M. & C. Illud tamen, M. Umbratiliter.

Velut stercora] C. ad latius: Sic Apostolus, sic Beata Agnes, & alij Sancti, omnia ista reputarunt vt stercora.

Per mundanam cupiditatem] M. & V. Per mundanam concupiscentiam.

Sicut nec iudæi] Hæc, vsque: Sed putauerunt, solum M. admittit.

Aranea vermis est] Casianus in Ps. 38.

Illi garcionum] Garciones aliquando pueruli, aliquando etiam nebulones dicuntur: Hoc nomine vtitur B. Bernardus in Apol. ad Guadelmum Abbatem.

Pes mundi] M. Pedes mundi.

Vel hostium] M. Id est hostium.

Lex non æquior] ex Ouidio 1. de Arte, ubi de Perillo noui cruciatus inuentore agit. Et nota est historia de bone Phalaridis de quo idem l. 3. de Tristibus elegiā 11.

Hæc est lingentibus] Siue lambentibus terram. Nam B. Hieronymus nomen Amalec interpretatur: Lambens terram.

CAPVT XC.

Vnde Augustinus] In Ps. 7. 10. 8 ubi addit: Cognoscetur Dominus iudicia
 fiziens; in operibus manuum suarum cōprehensus est peccator. Ex Ps. 9.
 Augustinus: Qui vul] Tria exemplaria sic legunt. Interea dicam hanc expō-
 sitionem magis tolerare doctrinam B. Ambrosij in hunc Ps. 36. quā B. Aug.

Parab. c. 26.] Tria cap. 51.

Eccli. c. 27.] Tria c. 72.

Fraus in se cōuersa] Sententia S. Sæderiani in sermone de S. S. Innocentibus. Huic
 non abjunctilem habet B. Aug. in Ps. 72. ad illa verba: Propter dolositatem posuisti
 cis: Fraudulenti, inquit, fraudem patiuntur.

Item per exempli] Præter exempla Sacra Scriptura. etiam illud notum est Eu-
 thymy. qui in eodem carro & carpento. quod B. Ambrosio parauerat, impositus est, &
 in exilium missus, & sic iniquitas ipsius, in verticem eius descendit. Ex vitā B.
 279. Ambrosij apud Surium 4. april.

Quidam etiam auleus] erillus nomine, in aulæ Regis Phalaridis de quo Orosius
 l. 1. cap. 22. Simile exemplum refert margo l. 1. ha verba: In Chronicis (Dionysius l.
 5. Strabo l. 7. & apud Orosium legitur: Buisiris apud Ægyptum tyrannidem
 Oros. l. 2. c. 11 exercuisse, quod facere non posset, nisi Rex esset. Ille hospites quasi pro reli-
 gione immolabat: quem Hercules postea interfecit. Vnde Boëtius: Buisiris ho-
 spites immolans, ab hospite Hercule interfectus est. Quis autem Buisiridem
 talem religionem docuerit, incertum est. Claudianus autem dicit ipsum, qui
 eum docuit, prius ad aram ipsius Buisiridis, id est, quam Buisiris instituerat,
 immolatum. Sic enim ait:

Hospite qui cælo docuit placare tonantem,

Primus & inuentas Buisiridis imbuat aras.

Præterea Virgil. 3. Georg.

Quis aut Eurystea durum,

Aut illaudati nescit Buisiridis aras?

Statius 12. Thebaidos:

Non trucibus monstis Buisirim infandumque dedisti.

Boëtius post Buisiridis exemplum, aliud subdit de Regulo. Regulus, inquit, plures
 Pœnorum bello captos in vincula coniecerat: sed mox ipse victorum catenis
 manus præbuit. De Consolat. l. 2. Prosā 6.

Ebrietas] Ebrietatū insaniam eleganter describit idem Seneca ep. 83. à medio ad
 finem vsque.

Consilia etiam perfectionis] M. in textu, & C. in margine, legat: Consilia
 etiam prædicationis.

Remuneracionis] M. & V. Retributionis.

C A P V T X C I.

In titulo solum V. legit Hominis.

Maxime beneficiorum] C. Maximè benefactorum.

Ad dilectionem Dei] Non, ad delectationem Dei, ut C.

In faciem quadrupedum] Tristes verò esse voluptatis exitus, inquit Boëtius, quisquis volet reminisci libidinum suarum intelliget: quæ si beatos explicare possunt nil causæ est, quin pecudes quoque beatæ esse dicantur. De consoli. l. 3. Prosā 7.

Socialitate] C. & M. Societate.

In radice charitatis] Ex B. Greg. Hom. 27. in Euang. Præcepta Dominica, inquit, multa sunt & vnum: multa per diuersitatem operis, vnum in radice dilectionis.

Clerici habitu milites] Clerici ideo sic vocantur, quia de sorte Domini sunt, *κλῆρος* enim Græcè fors latine dicitur. B. Hier. ep. ad Nepotianum de Vita Clericorū quæ incipit: Petis à me. De habitu Clerici tractatur in Clem. l. 3. tit. 1. c. 2. Vbi sic legitur. Quicumq; Clericus (per Clericum hic intellige eum, qui habet primam tonsuram, ut habetur in Glossa in hunc locum) virgatâ vel partitâ veste (hoc est, diuersi coloris vel partis, vel ferici texturæ ornata) publicè utetur (nisi exstet rationabilis causa) si beneficiatus exstiterit, per sex menses à perceptione fructuum beneficiorum, quæ obtinet, eo ipso sit suspensus. Si verò beneficiatus non fuerit, in sacris tamen Ordinibus citra Sacerdotium constitutus, per idem tempus reddatur eo ipso inhabilis ad Ecclesiasticum beneficium obtinendum. Idem quoque consensus de Clericis alijs (qui scilicet nec beneficiati sunt, nec in Sacro) vellem tales (virgatam & partitam) simul & tonsuram publicè detinentibus clericalem.

Sermone histriones] Monentes risum audientibus, & sic seipsos omni estimatione, apud eos, nudantes. Vnde eleganter Horatius l. 1. Serm. Sat. 4.

———— Absentem qui rodit amicum;

Qui non defendit, alio culpante: solutos

Qui capiat risus hominum, famamque dicacis:

Fingere qui non visa potest, commissâ tacere

Qui nequit: hic niger est, hunc tu Romane caueto.

Gestu meretrices] Pudet hîc eloqui.

Occupatione curarum] Obsecro te, inquit Beatus Hieronymus ad Nepotianum, & repetens iterumque iterumque monebo, ne officium clericatus, genus antiquæ militiæ putes, id est ne lucra sæculi, in Christi queras militiâ, ne plus habeas, quàm quando Clericus esse Cœpisti, & dicatur tibi; Cleri eorum Ierem. 17. 142.

non proderunt eis. Et infra: Negotiatorem Clericum, & ex inope diuitem, ex ignobili gloriæ sum, quali quandam pestem fuge.

Sed ob gloriam] Cum tamen tonsura & corona & se significant diuitiarum omnium a negationem, & regni in Deo possessionem. Sic enim 12 qu. 1. Duo: Illi, Clerici, sunt Reges id est se, & alios regentes in virtutibus: & ita in Deo regnum habent; & hoc de igitur corona in capite. Hinc coronam habent ab instituto, ne Romana Ecclesia in signum regni quod in Christo, expectatur. Ratio vero capitis est temporalium omnium depositio.

CAPVT XCII.

Primatum & Ducatum] C. Principatum & Ducatum.

Matt. tamen] Non charitas fidem, sed fides charitatem præcedit. B. Greg. 10. 2. 1. 2. Hom. 16. in Ezech.

Sed nutrituræ] Gratia scilicet.

Citra alias virtutes] M. extra alias, virtutum miracula operatur, etiam rudis operatur,

Sed bene signatum] Videlicet, signo Crucis.

1. ad Cor. 13] C. & V. 31. M. 59.

Sed male operatur] Ut demones qui credunt & contremiscunt. C. in margine: M. in textu, sed non loco debito.

Primâ ad Cor. c. 3] Tria c. 12.

Ad Rom. c. 3.] Tria c. 9.

Et cap. 3] Tria c. 10.

Item ad Ephes. 6.] Tria ad Ephes. 30.

In fide fundati, firmi] Firmi solum M. legit, quod Apostolus hoc loco omittit.

Abacuc 2.] Tria Abacuc 4. Hunc locum citarem ego ex Apostolo ad Hebr. 10. ver. 38. ratione ly meus quod deest in Abacuc.

Petrus 1. ep. c. 5.] V. c. 12. C. 9. M. non citat.

Ioannis 1. c. 5.] C. & V. cap. 13.

Adeo ut salutem] M. & V. A Deo ut.

Elizabeth B. Virgini] Non Angelus B. Virgini, uti Tria legebat.

Fides enim peperit] M. Fides enim comparando peperit.

Perdidit promptæ] Ex Hymno Ecclesia solito cantari die Natiuitatis B. Baptiste Ioannis.

Ad Heb. c. 11] Tria c. 18.

Exemplum Eremitæ] Hec usque ad finem omitti: C.

Ne aliud faceres] M. Non aliud diceret & aliud faceret.

CAPVT XCIII.

V Pro titulo sic: Contra defectum fidei.

• Isaias c. 21.] M. & V. 55. C. 52.

Viri misericordes multi.] V. & C. Viri mendaces multi.

Et Ecclesiasticus c. 2.] Triac. 6.

Item Iacobus 2.] Triac. Iacob 5.

Similes enim Antichristo.] Verbum enim Antichristi maledictum: inquit
margines C. & M.

In Isaiâ c. 22.] V. ca. 52. C. ca. 59. M. tacer.

Item c. 29.] C. ca. 89. V. & M. 79

Item 24. secretum.] V. & M. Item 65. C. Item 45.

De gloria aeternâ.] Re Te ex Commentario B. Hieronymi in c. 24. Isaiæ to 4.

Incommundo vitando.] Post hæc M. scilicet addit: Sed non faciens hoc propter
infirmitatem, vel ignorantiam, vel obreptionem sint prudentiores &c.

Ergo qui pro minori commodo.] M. Ergo qui pro minori causa.

Temporalis commodo cor sequendo.] M. Temporalis commodo sequendo.

Vel incommundo temporalis.] C. Vel incommundo, ut pro temporalis vitan-

do. Hoc, Ut pro, omittunt M. & V.

Ei factum est.] Quædam hæc desunt in V. sic enim habet: Vel incommundo tem-
porali vitando est prudentior & vigilantior, ei aliquid est certius fide (Hic de-
sunt aliqua) cum pro certiori & maiori secundum opinionem &c.

Et si fides, mortua: Ita exponit: Et si fides est, mortua est, de qua Iac. 2. Fides
sine operibus mortua est. M. aliter censet: Et si fides, mortuam habentes in
comprehensione &c.

Quam qui corde vel ore.] C. Quam qui cogitatione vel locutione, omisso
hæc: Si ut magis peccatur &c.

Quand magis autem.] M. & C. multis demptis sic loquitur: Quand magis &
Deum nosse Sed: Dixit inspiens, &c.

Qui gloriam ab inuicem.] M. Ad inuicem.

Humilitas hæc.] In uarietatem. Humilitas, inuicem M. & C. solius Dei
quærit gloriam, qua ei soli placere appetit. Ad illud, Humilitas, subnotat C. in
margine: Non sola credit.

Ad Rom. c. 4.] Triac. 10.

CAPVT XCIV.

Quod enim credimus.] M. Quia enim credimus speramus;
Ad Romanos cap. 5.] Triac. 11.

Pacem habeamus] in textu & C. in margine: *Piè, & sobriè, & iustè viuens do habeamus. Tit. 2.*

Nec sunt filij speij *Restè V. & M. Ergo malè repetit C. Nec sunt filij despectationis, quia hoc prius dictum est.*

Entes in proposito] *Hoc est, dum sunt in proposito. Ter aut quater ly entes in hoc opere reperitur. pro existentes.*

Vel idem sunt cum spei] C. in margine sic inquit: Vtrum sperare, expectare, confidere sint idè, vel motus cuiusdà virtutis, scilicet spei. *Videtur B. Augustinus illa non distinguere. quia idem obiectum habent, nempe Deum totius boni auctorem. De consuetudine tract. 11. 10. Serm. 66. de Tempore. De expectatione verò eodem 10. De Verbu Domini sermone 39 Ps. 39. Expecta Dominum, hoc est, spera in Domino: & Ps. 2. Beati qui in confidunt in Domino. Eodem sensu.*

Tristes animæ me.] *Pedilequa, inquit C. ad latius.*

Ad Rom. c. 8.] *M. & C. c. 20.*

Ex spectatio creaturæ] *Homo expectans, ait margo C. siue Creatura expectans, ut habet Glossa interl.*

Aduersarij scilicet] *M. aduersariorum.*

Iob c. 19.] *M. & C. cap. 17.*

CAPVT XCV.

1. **A**D Cor. c. 13.] *Tria c. 61.*

In viâ, donis] *Hoc est in presenti viâ V. & M. omittunt, in viâ.*

Charitas patiens est] *Glossa, quæ de charitate sequuntur, ex toto omittit V. C. legit ad latius. M. verò, quod hæc in parte sumus imitati, in textu.*

Vnde Augustinus] *Tractatu de laude Charitatis 10. 9 ex Sermone 39 de tempore 10. 10. sed nec ille tractatus nec sermo sunt B. Augustini, præsertim tamen Glossa, quæ interlinealis est, videtur ex his desumpta.*

In commune bona] *M. communiter bona.*

Vt Oceanus, quæ sine] *Continuatur citatio ex B. Aug. Serm. 30. de Temp. 10. 10. quo sermone plurimum usus est Venerab. Beda in expositione 1. cor. c. 13.*

Ignis flammigerens] *V. & C. Flammigerans. Sacra Biblia: Ignis exarsit tuus.*

Ad penultima cordis] *Intus & in cute, ut ait Persius. Quandoquidem ly penultima substantiue sumatur non opus pro penetrasti scribere penetralia, ut M.*

Item Odonario 13. sub] *Siue, in Odonario 13. vel ut M. & C. Octaua 13. Quod si interpretor ex Ps. 118. Cum enim ille per abecedary H. braici litteras, quatuor singule octo versiculos continen, distiaatur: computo à prima littera Aleph distia, siue à primo Odonario, quod incipit: Beati immaculati, & siue ad 3. Odonarium, ita incipiens: Quomodo dixi legem tuam, illicque litteram Mem quæ sitam in-*

uenies

genio. Hæc verò, secundum interpretationem B. Hieronymi, idem sonat quod vice-
ramea, vel ex optis intims. Nos Benedictini, secundum regulæ nostræ, statuta, om-
nia præfati Psalmi octonaria, in horis diurnis, tum canonicis cum Mariæ, recita-
tione versiculi Gloria Patri, diuidimus.

Non habuit meritoriam] *M. omittit meritoriam.*

Quem totus non capit] *Ex c. antico Ecclesiæ in laudem B. virginis Mariæ.*

Tropicè dictum est] Humana est similitudo, ait C. ad Iasus.

Et si realiter] *Hæc inclusit parenthesi. Varietas autem lectionis talis est. M. Et rea-
liter toti Trinitati, communicat circa &c. C. etiam legit: communicat circa
Spiritus S. &c. Ego ex V. restitui conueniat, omisso communicat, sicq; sensus
clarus est.*

Spiratur enim] *M. Spiritus enim ab utroque.*

Hinc emerfit quorundam opinio non approbanda] *Tapat errorem Magistri
Sententiarum lib. 1. Sent. Dist. 17. docentis charitatem esse Spiritum Sanctum, non
qualitatem aliquam creatam.*

Igitur mundandum] *C. & M. mundandum.*

CAPVT XCVI.

M. Pro titulo: De Fletu bono & malo. Duo: De Luctu &c.

Et o. Quæ, quæ redit] *Verba sunt B. Aug. 10. 4 l. 1. de Sermonibus Domini
in Monte cap. 3.*

Multiplæ lachrymæ] *De lachrymis dicam. Sunt lachrymæ malorum, scilicet
lachrymæ infirmitatis: unde, puer cum primo nascitur, vagit, et sit Prophetia sue
miserie. Sunt lachrymæ aduersitatis: unde, bona cum amore possidentur, quæ cum
luctu & dolore perduntur. Lachrymæ simulationis: unde: Nihil citius arefcit lachry-
mæ. Lachrymæ æternæ damnationis: unde: Extrema gaudij iuctus occupat. Prou.
14. Lachrymæ bonorum quas facit compunctio peccati. Unde. Posuisti lachrymas
meas, &c. ps. 55. Lachrymæ quas facit miseria proximi: unde: Gaudere cum gau-
dentibus. flere cum flentibus. Rom. 12. Lachrymæ quas facit dilatio regni: unde:
Beati qui lugent &c. Mart. 5. Hæc ex codice m. S. uerpsi.*

Adhe-
ren 1, 2

Nihil citius arefcit] *Lib. 2. ad Herennium, Cicero.*

Non possumus enim] *His non absimilia edicit Seneca ep. 63. & 99.*

Lachrymæ corporis] *Hæc verba: Corporis & cordis, V. omittit.*

Peccata proximorum flux.] *Fruxorium &c. Vide Glossam in 2. Cor. 11.*

Diogenes etiam] *Gria sic legunt, at ego Heraclitum puto, qui quoties in publi-
cum procedebat, flebat. è contrâ Democritus ridebat. Hæc omnia miserie, ubi inep-
sie videbantur. Seneca l. de Tranquillitate animi c. 15. Item l. 2. de Ira c. 10.*

Axa inquit] *Hæc, usque ad finem capitis V. omittit.*

CAP.

CAPVT XC VII.

I Sais cap. 55. C. cap. 163 V. & M. c. 164.

A Dea forte] *Fortis, est enim deus decem Dei nominibus, quibus apud Hebræos nominatur. Non per se totum regnum est. Forte n, ut V. & alia que sunt impia B. & A. id corrigunt. non B. na impia sunt B. uiorum Sixti 5. Pont. Max. ad exemplaria m. ss collata. Item & illud, V. v. deam voluntatem Dei, pro volupratem, calessem nempe.*

Ministerio corporis] M. Mysterio ostendit.

Oculata fide] Non occulta, ut C.

Nec gratia, sed vanitatis] R. d. e. puerit margo V. Quomodo desiderium rerum temporalium sit vanitatis quod non culpæ, nec videtur sine intelligi posse, nisi hoc dictum sit de culpâ mortali, & de rebus necessarijs. Nam desiderare non necessarium non potest non esse, & vanitas, & culpa: cum etiam necessaria nimis desiderare peccatum sit, iuxta illud Gregorij: Temporalia ab Iesu petere non est peccatum, si tamen non nimis petatur. Ergo illa nimis petere peccatum est. Nimis autem est quicquid supra necessitatem est. Quicquid ergo non necessarium desideratur, culpabiliter desideratur, & tale desiderium trivolum est & stultum. Si autem stultum, Quomodo non culpabile, cum ipsa stultitia nunquam sit sine culpa? Ergo sicut dixi. Inuola est hæc distinctio, quæ dicit desiderium esse, quod nec est naturæ, nec gratiæ, nec culpæ sed vanitatis, nisi intelligatur de culpa mortali. Desiderare autem temporalia ad necessitatem, nec scilicet, nec stultum est, nec vanitatis, nec culpæ. Totum ergo membrum hæc distinctionis obelandum est (hoc est abolendum) Nec credendum est Cantorem Parisiensem (qui hanc operi est auctor) vitium hoc & cetera, quæ inueniuntur in hoc libro. posuisse: sed scholasticum illum transcribentes, & notulis suis alibi addentes totum corruerunt. Recte. Sed damnum, quod in V. nota illa multoties in contextum reposita sunt, ut ex M. & C. collegi.

CAPVT XC VIII.

T Vn in capite Christo] *Non: Tum in corpore Christo, ut M.*

Super omnia opera eius] hoc opera reuocet C. ad Latia hoc modo: Opera Creationis, Recreationis, Conseruationis, Reuerentiationis, etiam punitionis.

Super omnia reuerentiam M. & C. cum quibusdam B. y. impresis super exaltationem. Item, p. 10. y. r. a. h. o. c. 2. i. a. c. o. b. i. s. i. b. e. t. : Exaltati estis per misericordiam super iudicium.

Nostra est lectio] sine instructio.

Primo, a tempore] Miserece anime tue placens Deo, ait margo C. Ex Ecclesiastico c. 30.

Præ operibus cæterarum] Inquit idem *margo*: Misericordia tamen vera non est sine alijs virtutibus, nec remuneratur.

In Lucâ c. 3.] *Tris* c. 8.

Beda: Ioannes] Rectè Beda, in c. 3. Luca, & hac habentur in *Glossâ* ordinariâ eodem citato auctore.

Prædogaſſetur] M. Miles graſſetur. Textus B. Augustini, quem videtur Ven. Beda secutus, hanc legit ſententiam: ſed pro prædogaſſetur præda graſſetur. To. 10. In appendice Sermonum, Sermon 3. antio. B. Ambroſius in c. 3. Luca hac etiam v. tens ſententiâ ait: prædogaſſetur

Item Ambroſius] in c. 3. Luca ſub hoc titulo: Redargutio militis Iudæorum, ſub ſinem. Non diſimilia quoque habet B. Aug. loco citato ſuprà.

Reſpondit grauius] Ex M. ſolum hæc. colligi, & ſic: Qui ingreſſi unde opinor hoc exemplum à textu melius abſuiſſe.

Bene habeas] Hic eſt: bene ſit tibi; amicus ſcilicet petitioni eius.

Cùm peteret inducias] M. cùm peterent.

Denegauit eas creditori] M. conſequenter: Denegauit eiſeas creditor.

Quod & filium eius] Nempe militis veterani.

Ipsi] que à debitor] Hæc verba, & ſequè: Qui rediens omittit M.

Ioannes Alex. xandrinus] Hic ob maximam in pauperes liberalitatem chemoſynarius dictus eſt. De quo Nicæna Synodus 2. aſſione 4. Leontius Episcopus eius vitam conſcripſit. Surius to. 1. 23. Ianu.

Quaſi litem] ſic V. & C. At M. cùm litem.

Dicens: Ita Dominus] Tu uſque Item: Episcopus Tarent. caret M. & C.

Episcopus Tarentinus] V. Archiep. Tarentatiensis. Tarentum ciuitas eſt Calabria clariſſima:

ſcilicet pro ſine] M. omittit ſcilicet.

C A P V T XCIX.

Melior enim eſt qui vincit iram &c. Reſpicit ad locum Pro. 16. Melior eſt patiens viro forti & qui domin. ani. n. expugnat. urbium.

Si non ſunt ſoluendo] V. ſi non habeat unde ſoluat. M. Rem etiam, ſi neceſſitas ſit ſoluendo.

1. Cor. c. 6.] *Tris* c. 27.

In Matt. c. 18.] *Tris* c. 188.

Rom. c. 12.] V. & C. 41 M. 61.

Noli vindicare] V. 1. 7. in *Margine* citat duo S. Scripturæ loca hoc modo: In Eccl. cluſitico 23. (hoſie 28.) Qui vindicari vult &c. Leuitici 43. (hoſie 19.) Non quæras vl. ionem &c. ſed oſa verba habentur ad Rom. 12.

Pro crucifixoribus] M. Pro malefactoribus.

Iacobus ca. 1.] V. & C. cap. 3.

Ad Ephesios c. 4.] C. & M. c. 19.

Quia mitigatum] Quispiam in margine M. voluit legi Mitigatum. Ego, quia in recenti manu videtur scriptum, & non melius correctum, quam est in textu, parafeci.

In serenitate conscientiae] C. In sinceritate.

Quo vngitur totus] M. Quo mergitur totus. Forte amanuensis volebat iungitur.

Primum & secundum] Vngentum scilicet, vel ut nunc vsitatus dicimus vnguentum, ab unguo.

Ludificatio] M. Ludificatio.

Exaggeratio] C. exaggeratio.

CAPVT C.

EX V. summarium collegi. C. volebat: De spirituali clementia. M. De speciali misericordia.

Communem spectat] V. Preter hanc omnem spem misericordie. Errat notarij.

Specialis indicis & poteris] Placet hac lectio. Ut quid enim spiritualis iudicis, ut voluit V. & C. potius quam secularis? Specialis hoc est quae peculiariter ad iudices & potentes pertinet.

Est apud potentes] M. apud Principes, sed in originali est potentes.

Vel electionis beneficio] V. omittit vel, reliqua ut in textu.

Alterā feris] V. confet Seneca l. 1. de Clementia. c. 24. eum audito: Non minus Principi turpia sunt supplicia quam medico multa funera. Remissius imperati, melius paretur. Natura contraria est humanus animus, & in contrariū atque arduum nitens, sequiturque facilius quam ducitur. Et ut generosi atque nobiles equi, melius facili fræno reguntur: ita clementiam voluntaria innocentia impetu suo sequitur, & dignam putat ciuitas, quam seruet sibi: plus itaque hac vi proficitur. Crudelitas minime humanum malum est, indignum tam mihi animo. Ferina ista rabies est, sanguine gaudere ac vincenibus: & abiecto homine, in illeeste animal transire: &c.

Ea sanxit] M. Ea facit aperte homines, &c. At textus congruit cum originali.

Gloriosus in Principe] Seneca l. 1. de Clementia. c. 3. ait: Nullum clementia ex omnibus magis, quam Regem & Principem decet.

Minores animos aduocet] V. Aducet. C. Minores animos aduocet. M. Mitiores animos euocet originale adiuuet.

Gloriosa autem] C. Gloriosior. Orig. Gloriosa.

Inimici est] Scilicet sanguis, ait V. inter lineas. M. autem variat toto celo

Inimici

Inimicus est, sed eius qui amicus fieri non potest. *Quod in textu posui in Orig.*

Nocentis est] C. Innocentis est, sed hominis cuiuscumque sit, quia non potuit & c. M. Nocentis cuiusque sit, quia non potuit dare, crimen putat auferre. *Sic & Orig.*

Crimen putat auferre] Bonus Princeps, inquit V. inter lineas.

Ideo quotiens funditur] Scilicet sanguis, ait idem ibidem. M. pro ideo, malè legit, item.

Cor funditur] Nempe Princeps, ibidem inter lineas. C. hic adnotat hunc marginem: Similiter (scilicet confunditur) de ordine, dignitate, vel quolibet abdicato.

De hac etiam Seneca ad Neronem] Solum M. hac admittit in textu. C. verò in margine. Ad Neronem Imperatorem, cui libros de Clementia conscripsit. Locus autem, ubi potissimum de crudelitate tractat, exstat l. 2. c. 3 & 4.

Augustinus] Vnicum C. citat nomen.

CAPVT CL.

In omni crimine] Duo subnotant: & maximè quando spes est de correptione ne corripiendi. Fortè de correctione corripiendi.

Ad Romanos c. 1. in fine] Tria c. 4. Hinc notet Lector primum caput ad Romanos in capita quatuor antiquitus fuisse diuisum.

Et secunda ad Cor. c. 2.] Tria c. 5.

Et in eadem c. 6.] C. & M. c. 18.

Item ad Gal. c. 6.] C. & M. 12.

Ad Ephes. c. 4.] C. c. 17.

Iob c. 29.] Tria c. 25.

Conterebam] M. Contundebam:

Leonum] Pj. 57. Legitur: Molas leonum, at Iob hoc loco habet: Molasini, qui.

Parabol. c. 24.] Tria 46.

Et Genesis c. 4.] Tria c. 14.

Sicut dilectionis] Habetur hac sententia apud B. Gregorium Hom. 30. in Euang. initio.

Item: Veri imitator] C. & V. Vt imitator sim Samaritani. Vide ad hac B. Greg. Moral. 20. c. 8.

Fame verbi Dei] Solum M. legit: Verbi Dei.

Debet eum corrigere] M. corrigere.

Quarto Regum c. 15.] V. c. 33. C. cap. 86. M. 85.

Ozia] Tria Iosia.

CAPVT . CII.

EX M. additi in titulo pro inimicis.

A Dan vique Babel. b. c.] *Haec sunt haec verba 1. Reg. 3. Sed neque tunc Sa-
muel occidit. Et pro Saul, neque cum Saul voluit occidere, quia nondum erat Rex e-
lectus, nec erat autem pro eo eundem l. c. 15. in fine, & in principio ca. 16. sed nec
habetur exp. c. in scriptura, quod Saul voluerit samuelem occidere, at bene in col-
l. c. p. c. c. 19. quando Dan sem persequutus est, qui erat cum Samuele in Rama-
tha. Unde samueli initio c. 16. ait: Audiet Saul & interficiet me.*

Exasperante] Non exaspernante, ut C.

Com. paratur matri] M. Comparatur Martino. Quodam inuitata ad solen-
nes & c.

CAPVT . CIII.

Simul etiam huius Cap. uenit. De script. Nam M. simpliciter De manu li. mi-
sericordiâ: C. verò: De visibili & manuali misericordiâ subueniente.

Non parcat] M. Non peccat. *Ecquis sensus?*

Eccli. cap. 29] Tria c. 76.

Item Eccli. eodem capite] C. & M. cap. 75.

CAPVT . CIV.

Eius effectus] C. affectus malè.

Et quomodo? Hoc, si solum M. habeat, nolui expungere, quia ad maiorem
explicationem facit, ut sensus sit, & quo modo, quo ordine, hoc est, quis cui sit
preponendus.

Quot & quilibet] C. Malè: Quot & qualiter, quia prius dixit qualiter:
Qui & quilibet, ut etiam videtur, et patet ex sequentibus, ubi ait: Sequitur: Qui-
bus, quos, & quilibet, & qualiter dandum. Hoc docet Seneca l. 2. de Beneficiis.

In Eccl. c. 29.] C. c. 77. V. & M. 78.

In Lucâ c. 11.] Tria c. 35.

Quod autem sit dandum] Quisquam recenti manu addidit in M. ad latus, Cui,
propter. Non penitus reijcto, eo quod videatur ita legendum, ex eo quod sequitur:
Omni petenti te tribue.

Da] Receptum est, ita legendum est, ut ex ceteris interlineali colligitur. C. &
M. Da increpationem. fere idem.

In Luca c. 3] V. c. 9.

Signanter] C. generaliter.

Et recreatione] *Abest in C.*

Ad huc inimicis suis] *M. etiam placet: Pro nobis amicis suis, eò quòd inimici dicitur per se putatur locus totum. 15. Maiorem charitatem &c. ponat quis pro amicis suis. Seneca. am. 2. q. in textu rep. s. i. magis placet, quia etiam pro adhuc inimicis, tamen enim, scribat. s. i. a. amicus, hostiam offeret, ac viuiam. Quæ in diuiso sensu rade. ut magis per se. Si vero in se se composito exprimantur: Nonne parum est pati pro inimicis, qui in pro amicos?*

In correptione fratris] *M. & V. correptione fratris. Verbu corrigimus flagellu corrigimus.*

In consilij sancti] *C. In consilij sani datione.*

Non alieni] *Id abest in V.*

Ad Ephesi 3. 4.] *V. & C. cap. 19. M. 18.*

Qui testamentum] *M. Cuius dispensatores quidem testarii sumus.*

Aporiani sunt] *Id est pauperes facti, qui pauperum bona sibi collata prodigaliter profundunt. Unde Seneca: Veto! berulitatem nepotari hoc est, nepotes immari, adapidare, inquit Iulianus in l. 1. de Benef. c. 15. Illud aporiani Latini est a verbo aporior, ex Græco ἀπορῆν traditum, quo utitur Apost. 2. Cor. 4. proa inter alia significat ad summam angustiam redire, & intelligere. Unde Tertullianus in Scorpiaco ca. 13. locum Apostoli Latine reddit: Id genus, sed non perindigemus. V. habet hic marginem, quo continentur ea, quæ sunt in fine c. 104. ab his verbis: Apostolus ad Philippenses. Nulli Ecclesia &c. sive ad l. 105.*

CAPVT CVII.

V. *Precedens caput continuat, nec titulo nouo diuidit.*

Comitis Theobaldi] *De quo Caesarus l. 8. c. 31.*

Qui subtiliter] *Non damno C. & V. Sotulares sed Subtulares melius, sicut refert Iohannes de anna in libro Catholicon dicto, verbo Subtelatis, Subtelaris est calcem sive solea sub telo. M. legit. Subtulares.*

Et humilitas] *M. Et hilaritas.*

Mentis rarum inuenit] *Id est sunt amicitie, quas temporarias populus appellat. Quia causâ vilitatis assumptus est, tamdiu placebit, quamdiu viliis fuerit. Seneca epist. 9.*

Pietatem preceperis] *M. Pietatem consulens.*

2. ad Cor. ca. 8.] *Tris cap. 21.*

Sicut lumen veniat] *Impressa Biblia secundum virtutem. Non immutari lectionem trium exemplarium, quia videtur clare & consona.*

Primo vel tantum] *solum M. legit. Primum. Et abest a textu scripturæ.*

CAPVT CVIII.

NEquè hic diuidit caput exemplar V. sed solummodò M.C. verò maiusculâ literâ tanquâ paragrapho, in scripto etiâ in margine titulo, videtur caput partiri.
1. Tim. c. 4.] *Tria sic legunt.*

Habitus inculcus] *Seneca ep. 5 recenset ea quæ Philosophum decent, nec multum dissimilia ijs, quæ hic referuntur.*

Vitæ quæ nunc est] *Id est quæ nunc est secundum naturam, ait V. in oratione superiori charactere tenuissimo. C. Promissionem vitæ naturæ.*

Multiplicationem] *ita exponit B. Hieronymus in Mattheum.*

Vitæ gratiæ] *V. inter lineas: Id est, quæ nunc est secundum gratiam.*

Serenitas conscientia] *M. Sanctitas. Idus vero conscientia serena est, qui est,*

Integer vitæ scelerisque purus.

Vitæ gloriæ, id est] *C. & M. omnis alijs sic habent: Vitæ gloriæ sicut & presentis, quia &c.*

Qui mihi ministrat] *M. præter hunc Sacra Scriptura locum, alium quoque citat ex Ioan. 14. Qui sermones meos seruat, ad eum veniam, & manentabo ei me ipsum.*

CAPVT CIX.

Ceu virtus generaliter. C. Ceu virtus generaliter.

Et quis gloriatur] *V. Sed quis est qui dicat se mundum habere corpus? In hoc non audio V. quia male corpus pro cor admittit.*

Etiâ in Angelis] *alium præterea ex Iob ca. 15. locum suggero: Ecce inter Sanctos nemo immutabilis, & cæli non sunt mundi in conspectu eius: Quanto magis abominabilis & inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem?*

Custodiendum est cor] *V. corpus. Vitiosè.*

Vnde Petrus: Fides] *Restitui Petrus, quia eius verba sunt, et liquet ex Act. ca. 15. M. & C. legebat: Vnde Iacobus V. Vnde in Actibus Apost. transcat.*

Eam consummant] *Quidam alii in margine C. consumunt, sed perperam. Ait enim B. Augustinus Beati mundi corde, hoc est qui mundi corde sunt, quoniam ipsi Deum videbunt. Hic est finis amoris nostri; finis quo perficiamur, non quo consumamur: &c. Tom. 10. Sermon. in Festo omnium Sanctorum.*

In eo creatum per vulnerat.] *Hæc redolent doctrinam B. Aug. 10. 3. In Embryonibus ad Laurent. c. 31.*

Quasi:

Quasi desiderat esse.] Ita C. At V. Quasi, desiderat esse. M. verò: Quod de-
siderat esse.

Vnde Moyses: Mundamini] Hæc verbotenus in Isaii sunt, sed Levit. 21 sc.
cundum sensum habentur.

Inferat uero] Margo C. Etiam, ut tunc, hæreticę prauitates de Corpo-
re Christi: & phantastica cogitationes, & turpes lapūs occurrunt. Ergo fla-
bello abigenda sunt hæc, ne Sacerdos distrabatur sacra peragens.

CAPVT CX.

Sed illi in rebus suis] M. Sed si uis ueneris bonis patris succe hinc
non dedit. B. in p[ro]p[ri]a m[an]u 124 p[er] p[ro]p[ri]a. B. inquit: Pax polletio p[ro]
p[ri]a est, p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a. Et qui sunt heredes? F. inq.

Virtute nomen.] C. *adum* ait. Lege Memoriam.

Vnde nec addit. *Non enim primo signat: Pacem relinquere vobis non vult:* neque inquit vobis parat ex leui. 14 v. 27. M. & C. male omittunt nec, *in hoc:* Vnde nec addit.

Postquam 1 Pacem feliciter potius, M. Placitum.

[illegible]

Pax habebitis] *M. Tranquillitas pro pacem.*

In Mifsâ] M. Vt Missam eam illi annuntiat.

Inna la m... T... lumbicus C... d... c... opus in Canonem Missæ ait:

Tempore quo supplex assistit Presbyter aris,

Maſtaturque Patri Filius ipſe manens :

Æthra patet, cælestis adest chorus, ima supernis

linguntur, fiunt actor & actus idem.

Sed donne locum: nam praepos. accus. in S. Gregorius? Certo crede. Nam eius
verba sunt in line. 53. 4 Diog. to. I.

Erasmus inquit: De] iustus uero a fili jure: Deus autem, propter nimiam
charitatem, quia dilexit nos, cum nesciamus mortui peccatis, conuulit et uisum
Christo, *Ephes. 2.*

Ad Romanos cap. 5] Tris. 11.

Et tractabiles.] C. Et contractabiles.

Osculans est verbum? *Glossa* et interlinealis in hunc locum.

Electrum effectiuum] *Reclè electro comparatur pax. Sicut enim, teste Tertul-
liano, electrum ex auro & argento federatum est, ita & pax homine & Deo unitis
charitatis vinculo.*

Vnde pro hac quasi] *M. Vnde Propheta quasi non sufficienti ad salutem,
Idem Propheta &c. Error amanuensis, ut apparet.*

Da pacem sustin.] *Tria sic habent: Biblia Sacra verò, Eccli. 36. Da mercedem
sustinentibus &c.*

Ad Philipp. c. 4] *Tria c. 7. Nota tamen C. & M. in hoc peccare, quòd ad Co-
loss. legant pro ad Philipp.*

Et pax Dei] *Quà pacatus est, ait margo C.*

CAPVT CXI.

Nimis dediti sumus] *C. Multis dediti &c.*

Stulto, inquit, labore] *Impressa Basilee Biblia anno 1591. pro Stulto,
legunt, multo. sed vitiosè, ut patet ex Regijs Biblijs in versione S. Hieronymi.*

Manifestum est animum] *Idem probat B. Cyprianus de 12. Abusion. Mundi
amor & Dei, inquit, pariter in vno corde habitare non possunt; quemadmo-
dum oculi: pariter cælum & terram nequaquam adspiciunt.*

Domino vacuari] *M. Deo non vacare, quo possit plenior, quanta ad su-
perna & ad æterna extenditur. Tenebra sunt.*

Sine nubilo allegorie] *Breuitatis causâ omitto, quid hac de re dicant Sancti
Patres: interea vide apud B. Hieronymum tom. 9. Sermonem in vigilia Pasche de Esu
agni: Et B. Aug. Tr. 18. in Iohannem. Tertull. de Præscript. hæret. c. 37.*

CAPVT CXII.

Siquidem à prædictis] *Contra hæc arguit r. hoc modo: Hoc est contrarium
Apostolo qui ait: Non est vobis colluctatio aduersus carnem & sangui-
nem, lubrudi tantum: sed etiam aduersus Principes & Potestates, &c. Non
possumus habere pacem à diabolo, quia inimicitias posuit Deus inter homi-
nem & illum serpentem. Nec à carne: quia naturaliter ex primâ suâ maledi-
ctione spinas & tribulos germinat nobis, etiam cum illam operamur per cul-
turam disciplinæ. Sed nec à mundo pacem habere possumus, quia Dominus
ait discipulis suis: In mundo prelluram habebitis. Propter hæc tria dicit Apo-
stolus. Omnes qui præ volût viuere in Christo persecutionem patiuntur. Ma-
lè ergo dicit hic nos debere pacem habere ab illis, cum hoc sit impossibile in
hac vitâ, ubi semper caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus
carnem. Nam qui ab illis pacem habet, & cum illis pacem habet, contra con-
siliū Sapientis agit: qui ait: Non credas inimico tuo in æternum. Et iterum:*

Ttt

Dili-

Dilectus a vicinis tuis, & odio habebis inimicum tuum. Quando autem in pace inter primum dormierimus, & requiescere ceperimus singulariter in specie constituti, tunc pax ob his tribus pacem habebimus. Nunc autem interim Gladii, & veniunt nocere primum in terra, sed gladium & passiones que nocere habent, non ut seam veniunt eam, & emere gladium. Tempus enim in terra non dedit, Tempus enim pax in morte incipit. Multa est enim vita hominis in terra. Vnde nobis scriptum dicitur: Ferte ratis in bello, & pugnate cum eis ut serpente, & his super eam ut testes sint mundus, & caro. Non erubescitis nisi qui sanguine certaverit. In certamine autem, que pax esse poterit? Ita f. in margine. Perinde autem breviter respondetur eos qui iuxta illud agunt, ut est: *Adhuc, carum, carum, & mundum, intendere pacem, atque ita tale bellum non contrahatur pax, in male de qua Dominus Matt. 10. Non venit pacem mittere, sed gladium. bellum (scilicet per Aug. 25. ad Rom. 13. 14.) geritur ut pax consequatur. Fugit autem pax, utroque. Quapropter recte pacem pro omnibus commendat Auctor noster.*

Deinde in fine. Perfectionis & preteritum.

Deinde in fine. Perfectionis & preteritum.

Deinde in fine. Perfectionis & preteritum.

In fine. Perfectionis & preteritum.

CAPV T . CXIII.

Solus M. caput dividit, fixo etiam titulo: De duplici pace.

Deinde in fine. Perfectionis & preteritum.

Deinde in fine. Perfectionis & preteritum.

Deinde in fine. Perfectionis & preteritum.

Deinde in fine. Perfectionis & preteritum.

Deinde in fine. Perfectionis & preteritum.

Deinde in fine. Perfectionis & preteritum.

Deinde in fine. Perfectionis & preteritum.

Deinde in fine. Perfectionis & preteritum.

sine simulatione, commate aut duplici puncto distingui debere propter interpositam coniunctionem ac.

Omnia Cæsar erat] Hemistichium Lucani l. 3. Pharsalici belli, quo etiam utitur Alanus c. 1. in fine.

Libertatem Romanorum] Valerius Maximus in Catonis liberè, nec minus laudabiliter dictum, hoc epithetonem utitur: Quid ergo libertas sine Catone? Nec magis quàm Cato sine libertate. Lib. 6. c. 2.

Ezechias mollissimum verbum] Sic legendum reor, non autem Ezechias mollissimas, ut M. quasi scribit superfluum in illis: Nam ille, ut legitur 4. Reg. 21. dissipavit excelsa, quæ per simodum Marasies filius eius reedificavit. Deinde, cum illud vocabulum mollissimus, sit ex vi Latini, uti colonias, ac prinde ad Agricola statulum relegamus, potius quàm sequendum, ut non amaranthi vice mollissimum, ut duo exconclama legunt, per abusum scribit se mollissimus.

Verbum pessimum] Ly verbum, pessimum omittit V.

Non præcauens libertati] Non sic B. Thomas Cantuariensis inquit margines C. & M.

In diebus meis] Post hæc verba, addit C. Item Parabolam 28. scribit 13. secundum modernorum computationem.

CAPVT CXIV.

AD Romanos c. 2.] Tria c. 6.

Isaiæ c. 43.] V. ca. 134. C. 125. & 127.

Laborem de iniquitatibus. M. pro iniquitatibus. Textus biblicus habet: In iniquitatibus.

Isaias c. 50.] V. c. 149. M. & C. 150.

Et cap. 53.] C. & M. c. 140 V. 159. Videtur hic fuisse error notatus in supputatione caput M. & C. eo quod minus computent quàm supra, & numerus necessarius debeat hic augeri.

2. Cor. c. 12.] Tria c. 27.

Sic signum expressius] C. & C. Sed signum expressius.

Necessaria non præposuit] 1. & 2. proposuit solam, ut ex sequenti colligatur. Audi interim quæ hic, deprehendi in ora veteris. Non est patet nisi ubi æquanimitas animi servatur. Ex patientiâ enim quæ non cadit inat & si cæcet quod non memento, subridet, quod periosum: quia continuant dolos. De his plenius Seneca l. de Providentiâ, & Cicero in Officijs.

Ait c. 8. Quod autem] Tria c. 78.

Dulcius est quætiens] C. Dulcius vel letius est. In margine sic: Ut carcer & si ego lumen habeo. in 2. erat. res ex illis sonat qd. 2. Magna est vitæ iustitia, si non lædas à quo laesus es: Magna est fortitudo, si, etiam laesus, non laedas.

Magna est gloria, si cui potuisti nocere, parcas.

Sufferentiam Iob] Cum tria inter se multum variarent, ego consulens restitui
lectum iuxta nouam & receptam editionem Bibliorum. Sixti V. papa. V. & M. Sutti.
nentiam Iob, C. in textu: Sufferentiam Iob, at in margine corrigi sic: Lego
sufficientiam.

Sine patientiâ coronatus] Hæc & præcedentiâ, sumpta sunt ex ep. B. Hier. ad
Eustochium de custodiâ uirginitatis, in fine. Vbi per: Sine certamine coronatus est?

Iniquitas premens] Verba sunt B. Aug. in Ps. 56. ver. 2.

Ad Romanos c. 3.] Tria c. 11.

Et capite 8.] Tria 21.

A duobus foris] M. aduersariorum illud i. lem expectamus.

Pro torcularibus] Hæc in Psalmis non inueniuntur, ideo alibi querenda sunt. V.
bi? In titulo a Davide Propheta, 1. dimisisti præsens, quorum unus in Ps. 8. adu. scribit. Si-
nem pro torcularibus, Videris Davidi i. to. 4. B. Hier. in c. 10. 1. fine, in fine.

Id est Ecclesijs] Simile no. Hæc si amantorem interdictum petis, consue B.
Augustinus in titulum Ps. 8. Nam in diuino rem expant. M. I. est illis, qui in
præsenti sunt &c.

Oculus meus] Quodam impref. sicut etiam C. hic, pro os meum. &
gus cor meum, sed hic error inrepperit neq. io sapient B. Hieron. cum 70. interpret.
vertisse os meum, siue ossa mea.

Arreptio triumphauit] Solum M. addit hæc duo verba, est autem arreptio,
qui à dæmone raptus est.

A quo dæmon exiens] M. à quâ, maxillâ nempe, dæmon exiens &c.

Intumescit & crepat] M. intumescit, & certat.

Arcuateque vulnere] M. quali vulnere pungit, omisso arcuato.

Iob c. 2.] Tria c. 5.

In faciem] M. In fine benedicat tibi.

Nunquam & ipse] Hæc, & siue, iniuriâ corporis, omittit M.

Datur & crescit] M. Datur & non succumbit.

Primus est poenitentium] M. poenitentia.

Compassionem proximis] Nequaquam compassionem Christi, ut voluit M.
& C. Non veritas eucet ex B. Gregory Hom. 32 in Euang.

Hic vix, hic seca] Verba B. Aug. in Confessionibus.

Aceruus testimonij] Alluso ad illa verba Gen. 31. de Iacob: Aceruus testimo-
nij, in quâ videro B. Hier. 10. 4. in c. 22. Jeremia.

In testimonium patientiæ] V. & C. In patientiam, tantum.

Pro verecundiâ] C. ex Amos 2. in margine hæc notat: Rota plaustrum semper
vertitur (melius M. semper murmurat, quia affinis est verbo stridet, ut in Amos
ibidem legitur) & fœnum portat. Hic locus Prophetæ exponitur à B. Gregorio Mo-
ral. 32. ca. 6.

Triplicem persecutionem.] V. Triplicem iniuriam.

Verba conuicij.] V. Verba contumeliæ. Contumeliæ ab iniuriis sic distinguit Seneca lib. de Constantiâ Sapientis c. 4. Diuidamus, si tibi videtur, Serene, iniuriam à contumeliâ: prior illa, natura grauior est: hæc leuior & tantum delectatus grauis, quàm non læduntur, sed offendentur. Cetera breuitatis causâ omisso. C. adianus aut pro contumeliæ. Lege coniugis, forè ut M. conuicij.

Vbi contempusiu sat.] Homistichium Claudiani in Eutropium l. 1.

An garciones isti.] Illos non en pro adolescente, quandoque etiam pro nobilone usurpatur. Galus notum est. Hoc utitur verbo B. Bernardus in apologia ad Guidelmum. Sed dicam legendum in textu gnatonones potius quàm garciones. Videntur enim hic esse verba Senecæ, qui vocabulo garciones nunquam usus est. Id innuit M. quia legit in textu natones, quod vult esse gnatonones, id est, parasiti.

Contemne. da perpatientiam.] Pueros & adolescentes excusat Seneca à contumeliâ & iniuriis, idque eorum omnia & probra patienter esse sustinenda. ait enim. lib. 2. de Tranquillitate vitæ sine Libro de Constantiâ cap. 11. Pueros quidem in hoc merentur procaces, & eorum impudentiam acuiunt, & sub Magistro habent, qui probra meditatè effundant: nec his contumelias vocamus, sed argutus. Quanta autem dementia est, iisdem modò delectari, modò offendendi: & rem ab amico dictam, maledictum vocare; à seruo, ioculari conuicium? Quæ antium nos aduersus pueros habemus, hunc sapiens aduersus omnes, quibus etiam post iuuentam canosque puerilitas est. Et infra: Non immeritò itaque horum (puerorum) contumelias, sapiens. & iocos accipit: & aliquando illos, tanquam pueros, malos penâque admonet & afficit: non quia accepit iniuriam, sed quia fecerunt & ut desinant faceret Idem 3. de ira cap. 24. Quis tum eius aures laedi nefas sit? Ignouerunt multi hostibus, ego non ignoscere pigris, negligentibus garrulis? Puerum ætas excuset, foeminam sexus, extraneum libertas, domesticum familiaritas.

Consuetudo etiam maximè! Ex hoc puta genere sapientem eorum, inquit Seneca de Constantiâ cap. 9. qui exercitatione longâ ac fideli, robur perpendendi lussandique omnem inuincam vim consecuti sunt. Multi sunt mites & valde mites, sed cum omnia ex animi sententia succedunt. Si nimium non dico conuicij aut contumeliæ, sed contradictionis veroulum in se protusum audiunt, continuo indignabundi insultant, & largiuntur decem verba pro vno rependunt. Cur ira dicitur. Tales forè sub alis matrum, lacte tantum & melle enutriti, nunquam felle potari, nec iniurijs læpiti neque flagris, uno nec verbis, offensi sunt. Repetam quod dudum in scholis exaudiui.

Fœlix esse nequis fel nihil præbiberis.

Vnde quod malè fers.] Ex Senecâ de Constantiâ.

Tullius in Officijs.] Nonne 4. Rhetor. nouorum, aut 2. q. Tusculi.?

Consuetudo faciet dulciorem.] Ab assuetis non fit passio.

Ex Prologo in Euangelia.

Sors diuisa rotas trahit: it rota prima, secunda
Festinat, currit tertia, quarta volat.
Matthæum signat vir, bos Lucam, leo Marcum,
Ales discipulum, qui sine labe fuit.

Et infra:

Pagina Matthæi lac, Lucæ littera sanguis,
Marci scripta merum, mella Ioannis opus.
Consule scripturas: hic ferreus, æreus ille,
Hic argenteus est, aureus ille stilus.

Figuralem] solum M. addit hoc verbum. C. sic legit hic: Ignem quoque illum nisi prius &c.

Nisi prius hunc] Hunc nempe currum quatuor virtutum Cardinalium.
Hunc adscenderet] C. Hunc accenderet.

CAPVT CXVI.

ET pes] M. Et species.

Inter septem dona] C. & M. Vnde septem donorum. Nullus sensus, ut
curat autem nomen donum dissonum docet S. 2. domus in 1. 2. C. 2. 2. ius summe
Theologica.

Leuit. c. 2.] Tria c. 1.

Petrus 1. epist. c. 4.] Tria c. 10.

In concilio euan. & metorum Pallidorum] De quibus in libro Vitas Patrum.
Pallidum a mortificatione corporis in facie pallidum præ se ferentis. De hoc concilio,
sen colatione, vide Cassianum in Collationibus Patrum; Collat. 2. c. 2.

CAPVT CXVII.

P Et prudentiam eligendam] sine, ut clarius sit, per prudentiam elegerunt eligendum. M. pro eligendum habet eligendos.

Aduentatum defecit] V. aduentum. 1. ha. magnus & prolixus est margo in V. qui non parum hoc de Fortitudine caput illustrat. illum autem infra, post notus in hoc caput, describemus.

Plerisque Chautrales] V. Claustrales omittit V. Malè, ut exsequentibus patet.

Quanta pro relictis] M. Quæ pro relictis.

In carceribus] M. In contrahitionibus.

Quoniam genuit de Bethabe] Recte hæc adiungit M. & C. Nam infantis, quem ex Bethabe genuerat Dauid, primogenitus erat, & hic quoque mortuus est & lique

* temeritatis potius nomen habet quàm fortitudinis. Magnanimi sunt habendi, non qui faciunt, sed qui propulsant iniuriam. Prima igitur sit in hac virtute cautela avaritiæ. Non est enim rationi consentaneum, qui metu non frangitur, eum frangi cupiditate: nec qui se inuictum à labore præstiterit, eum non vinci voluptate. 2. cautela Ambitionis. Per difficultates enim quaeritur claritudo. Quod enim difficilius est, præclarior esse putatur. Tertia est cautela temeritatis. Temerè namque in acie versarij, & manu cum hoste confingere, immane quiddam est & belluarum simile. Si tamen nec. sitas postulat decertandum est, & mors turpitudini anteponenda: præcipuè autem fugiendum est, ne offeramus nos periculis sine causâ. In quibus ad eundis imitari debemus Medicorum consuetudinem, qui leuiter agrotantes, leuiter curant: grauioribus autem morbis accipites curationes, adhibere coguntur. Subuenire autem tempestati quâuis ratione, sapientis est: eaque magis adipiscitur re explicata boni, quàm formidata (Cicero. addubitata) mali. Fiducia est certa (pesi. Offic.) animi perducendi ad finem rem inchoatam. Securitas est incommoditates imminentes & rei inchoatæ affines non formidare.

Magnificencia est difficultium & præclarorum consummatio. Huius officia sunt, partim pacata, partim bellica. In pacatis duo præcepta Prælationis tenenda sunt Prælati. Vnum, vt vtilitatem ciuium sic tueantur, vt quæcumque agunt, ad eam referant, obliti commodorum suorum. Alterum, vt totum corpus ciuitatis curent; ne dum partes aliquas tuentur, reliquas deserant.

In bellicis officijs illud primum est, ea scilicet intentione bella suscipere, vt in pace sine iniuriâ viuatur. Secundum, priusquam aggrediare, adhibere diligentem preparationem. Apparatus autem belli in quatuor consistit: In clientelis, municipijs, sumptu, & armis.

Tertium officium est, ne, aut temerè desperes propter ignauiam, aut nimis confidas propter cupiditatem.

Quartum est, plus turpitudinem quàm mortem horrere, plus ad honestatem quàm ad salutem, vel alia commoda spectare; non tamen rumores saluti præponere.

Quintum est, copias suas crebris laboribus exercere.

Sextum est, postquam ad bellum ventum est, hortando bonam indolē erigere: modò laudibus animos attollere, modò admonitionibus delirium discutere.

Septimum est, in congressu ad primū impetum occurrere.

Octauum est, inclinatis epeu ferre, labantes fulsire.

Nonum est paratā victoria conseruare eos, qui non crudeles, non immanes fuerunt.

Decimum est, fœdera & promissa hostibus, seruari. Cum autem plerique arbitrentur res bellicas maiores esse quàm vrbanas, minuen- da est hæc opinio. Multi enim belli quaesierunt propter gloriæ, aut

petit ex cupiditatem. Vnde si rectè volumus in licore, parua sunt arma sy-
ris. si non est constantia domi. Rectius autem videtur ingenij, quàm virtutum,
opibus gloriam quaerere. Omne enim id honestum, quod ex alto animo
quaerimus, animi efficitur non corporis vitiosus. Exercendum tamen est cor-
pus, ut obedire consilio & rationi possit.

Constantia est stabilitas animi firma & in proposito perseverans. Hæc in
malis dicitur pertinacia, hæc obstinatio. Hinc contraria est inconstantia, quæ
est motus animi et rerum varias occupationes. Constantiæ officium est, ut ait Tul-
lius, non verà ne fortis a gravitate tenere. Sunt enim, ut idem ait, qui in re-
bus contenti sunt non constant voluptatem tenerissime continentant, in
dolore sunt animosiores, gratiam negant, franguntur iniuriâ. Patientia est
virtus contumeliarum, & omnis austeritatis iræque æquanimiter & per-
sistens. * Seneca in libro de Officijs (Si Seneca forte libro de Moribus, qui in ipso
Tul-
lino. Omne peccatum actio est) quatuor virtutibus, in capitulo de Magnanimitate,
quo nomine appellat firmitudinem. Si magnanimus, inquit, fueris, nun-
quam tui iudicaris contra veliam fieri. Item. Scito honestum, & maris genus
vindi & esse, ignoscere.

Item. Non geres consilium nisi indixeris. Item: Pericula nec appetas, ut
temerarius; nec formides, ut timidus. Item: Timidum non fuit animum,
nisi reprehensibilis vite conscientia. Item: Mensura magnanimitatis est, nec
timidum esse, nec audacem.

CAPVT CXVIII.

Virtutem seruatura] M. Virtute seruitura.

Illecebris aduersatur] C. & V. Illecebras aduersatur.

In prefato curru] De quo c. 115.

Dum tibi apud alios] C. Dum apud alios sibi, vel ab alijs apud te.

Vulnerat animorum] C. animarum. M. Ly animorum, reuocat ad sequentem
periculum. sic: Integritatem vulnerat. Animum vbi is egre &c.

Rudi.] M. Rudi. Ad hæc dicam cum P. Hieronymo: Difficulter eraditur,
quod rudes animi perbiberunt.

Frequentatas à cunis] M. Frequentatas actiùs delicias.

Cum incipit homo] M. Concipit homo.

Quam superbi] M. & C. quam retinet. Deris. superbi.

A quodam sapiente modus] A Salomone Prov. 23. Prudentiæ tuæ pone
modum. Preterea Cicero. 1. Offic. His enim rebus, quæ tractantur in vitâ, mo-
dum quandam adhibentes & ordinem, honestatem & decus conseruabimus,
Borati.

Est modus in rebus, sunt certi denique fines.

A Philosopho ꝛ Sic enim Seneca adscriptus libellus de 4. Virtutibus, titulo de Magnanimitate. Magnanimitas verò, quæ & fortitudo vocatur. V. in hoc caput de Temperantia talem legit marginem: Tullius in libro de Officijs: Temperantia est dominium rationis in hominem & animos motus inopportunos. Hæc oñdem virtus totius vite ornatus est, oñni in q̃ se perturbationum se ratio. Hæc virtus partes sunt quæcumq̃ in istis animibus dominantur. Hæc sunt octo: Modestia, veritas, continentia, honestas, moderantia, parcitas, sobrietas, pudicitia.

Modestia est, cultum nostrum, & motum, & omnem nostram occupationem vita delectum. & etiam excessum intere. In cultu oñservandum est: ut à viro remouatur omnis viro non dignus ornatus. Adhuc est, ut ait Tullius, munditia non odori, neque ex munda nimis, tantumq̃ figiat agrestem & inurbanum neglectum. Idem: Morus, alius corporis, alius animi. In corpore cavendum est: ne in tardationibus adeo molli gestu utamur, ut pompatum reatilis similes esse videamur, aut ne in festinationibus suspensius inanis celeritates. Quæ cum sunt arbitus moventur, vultus mutantur, ora torquentur, ex quibus magna significatio fit non adeo constantiam.

Morū autem animorum duplices sunt: Cogitatio rationis & appetitus voluntatis. Cogitatio in exquendo vero exercetur appetitus impellit a ligendum. Curandum est igitur ut ratio præsit, appetitus obtemperet. Si enim non parcant appetitus rationi, cui subiecti sunt, Reges naturæ, non modo animi perturbantur, sed etiam corpora: Licet ora ipsa cernere marorum, vel eorum, qui aut metu commoti sunt, aut nimis agitant voluptate. Quorum omnium, vultus, voces, motus, status mutantur. Ex quibus intelligitur appetitus omnes contrahendos ac sedandos. Occupationes autem prædictæ de temporum, morum, negotiorumq̃ se varie sunt. Quæ in pedem verò de corporibus magnæ sint dissimilitudines: cum alios videas velocitate ad cursum, alios viribus ad luctandum valere, sic in animis maiores sunt varietates. Quibusdam enim inest lepos faci, id est urbanitas, his hirsutis illis severitas. Alios vires calidas ad celandum dissimulandumq̃ se. Sunt alij simplices & aperti, qui nihil ex occulto, nihil ex inihijs agendum putant veritatis cultores, frigidissimi. Ad quas igitur res erimus apti*, in his occupati simus. Si verò necessitas nos detrulerit ad ea, quæ nostri ingenij non erant, omnis cura adhibenda est, ut ea si non decorè, saltem parum inde orè ficiamus: nec conemendum est ut bona, quæ nobis non sunt data, sequamur, quàm ut vitia fugiamus.

vide-
tur
de se
* li.

His ita se habentibus adolescentis sit officium maiores natu vereri, atque ex his eligere præbatissimos quorum contra innuat. Ineuntis enim ætatis iustitia, senum regenda est prudentia. Ineunte enim adolescentia maxima est

imbecillitas consilij, tamen illud sibi quisque genus vitæ degendum constituit, quod maximè adamauit. Itaque, ante implicatur aliquo certo cunctis viuendi, quàm potuit, quod optimè est iudicare. Idcirco iuuenis sit officium, ut ait Terentius, tanquam in speculo vitas hominum inspicere atque ex alijs exemplum sibi sumere. Maximè autem hæc ætas à libidinibus arcenda est. Sic tamen relaxare animos, & diuè viciis indulgentiæ intemperantiam, & meruerint verecundiæ. Quid enim erit fructus, si ludo suo maiores natu velint inter esse? Ludo enim & iocis utitur, sed sicut somno & quietudinibus ceteris: tunc scilicet cum rebus serijs satisfecerimus. Duplex est enim animo iocandi genus. Vnum liberale, petulans, si gitiolum, oblectum: alterum elegans, vrbium, ingeniosum, fructum. Scilicet autem labores corporis minuendi, exercitiores animi agenda. Danda est etiam opera, ut amicos & iuventutem consilio iuueamus. Nil autem magis erudendum est senectuti, quàm ne desidiosa se credat. Luxuria verò, cum in omni ætate turpissimum, in senectute foedissimum est. Si enim senectuti accessit intemperantia, duplex malum est. Ipsa enim senectus concipit dedecus, & intemperantiam iuuenum reddit impudentiorem.

Negotiorumque quoque diuersa sunt officia. Prælati quidem officium est, æstimare se gerere personam ciuitatis, retinere decus, seruare leges, meminisse eas esse communis iuræ fides. Priuati verò officium est, patriure viuere cum ciuibus, nec nimis summuum, nec nimis efferentem se velle in Republica tranquilla & honesta. * Peregrini officium est, nihil præter negotium suum agere, nihil de alio inquirere.

* Al.
peregrini.

Sordidum est officium eorum, qui emunt à mercatoribus quod statim vendunt; Nihil enim proficiunt nisi ut admodum in mentiantur. Nec verò quidquam est turpius vanitate. Idcirco res familiaris quaeri debet quaestibus, à quibus abest turpitudine, conseruari autem parsimonia. Nullus enim tantus quaestus est, quàm quod habere arcere. Medicina, architectura, honestæ sunt his quorum ordini conueniunt. Mercatura si tenuis est, sordida putanda est: si magna, copiosa & multa, vndique ad portans, multis sine vanitate impertiens, non est admodum vituperanda. Agricultura nil melius, nil vberius, nil hominibero, dignius. Hactenus de Modestia, nunc de Verecundia dicendum est. quænil aliud est, quàm in gestu & verbo honestatem seruare.

l. off.

Tullius: In compositione namque nostri corporis magnam rationem videtur habuisse natura. Figuram enim nostram, in qua est honesta species, in aperto posuit: partes autem ad necessitatem naturæ datas ideo abdidit, quia deformem adpectum habituræ erant: Hanc diligenter fabricam naturæ imitata est verecundia. Quod enim natura occultauit, ea remouenit ab oculis omnes sinam habentes mentem: dant etiam operam, ut quàm oculissimè pareant necessitati. In verbis etiam seruanda est verecundia. Quorum enim partium vltus sunt necessarii, neque eas

partes, neque earum usus suis nominibus appellant. Viciosum est etiam in re seuerâ delicatum i. forte sermone. Cû collegæ in præturâ Pericles & Sophocles de communi officio tractare conuenissent: dixit Sophocles de quodam puero transiunte. O Pericle, pulchrum puerum.

Respondit Pericles: Prætor non deceet habere, non solum manus, sed ^{Sophocles.} & oculos continent. Si Sophocles idem in conuiuio dixisset, iustâ fortissimè caruisset reprehensione. Ad verecundiam quoque pertinet loquacitatem fugere, & arcanum alterius non scrutari, & contentionem vitare. Nam contra puerum contendere anceps est, cum superiore fursum, cum inferiore sordidum. Namque absente lædit. cum ebrio qui litigat.

Ad Abstinētiā pertinet statutum prandendi terminum non præuenire, & hoc ipsum honestatis est: Moderantiæ verò nimium ciborum appetitum rationis imperio reuocare. Pareitas est, mensuram refectiōnis non excedere. Sobrietas est excessum impetu cohibere. Huius officium est arcere malum ebrietatis. Pudicitia est moderamine rationis petulantiam domare. Ideo, ut ait Tullius, semper in promptu habeat vir fortis quantum natura hominis beatijs antecellat. Ille enim nihil sentit nisi voluptatem. Ad eam namque feruntur omni impetu; hominis autem mens, alitur discendo, meditando, agendo. Si quis autem est ad voluptates paulò propensior, modo non sit in pecudum genere: ex hoc quidem intelligitur voluptatem non esse dignam hominis præstantiâ, quia latebras quaerit. Si quis enim paulò erectius quamuis voluptate capiatur, occultat appetitum voluptatis propter verecundiam. Fugiamus ergo blandissimum voluptatum dominium. Nam voluptates blandissimæ, Dominiæ, maximas partes à virtute detorquent. Nam quam amore aliarum virtutum contra temperantiā agendū est. Sunt enim quædam adeò fœda, ut nec causâ conferunda patræ fœdus sit ea sapies quæ etiā dictu obscœna videtur.

Seneca de quatuor virtutibus temperantiā appellat continentiam, de quâ inter cetera dicit. Continentiam si diligas circumcide superflua. Item: Si continens fueris, eculque peruenies, ut repleto contentus sis. Item: Omnia quæ sunt blandimento rejice. Item: Nec præteritis inhærebis delicijs, nec desiderabis absentes. Palatum tuum fames excitet, non lapores. Desideria tua paruo redime: quia hoc tantum curare debes, ut deficiant. Item: A corpore ad spiritum, quantum potes * abducere. Item: Nec paupertas tibi inmensum sit, nec ^{* m.} ^{Te se-} ^{lima} ^{re la-} ^{gere.} prædium sordida, nec simplicitas neglecta, nec leuitas ludenda. Item: Nec tua desistas, nec aliena misereis. Item: Turpia fugito antequam accidant. Non quicquam vereberis plusquam te. Omnia tolerabilia præter turpitudinem diem crede. A verbis quoque turpibus abstineo. Nam licentia eorum impudentiam nutrit. Sermones viles magis quam fœdos & amabiles, vana, reos potius quam obscurantes. Mores his inter lumina stantibus, sed temperatos, & sine detrimento dignitatis & verecundiæ. Nam reprehensibilis infes est,

si pueriliter effusis, si muliebriter fluctus. Oribilem quoque facit hominem, aut superbus & clausus, aut maligrus & furtivus, aut anens inuocatus. Item: Non erit tibi scurrilis, sed grata urbanitas.

Sales tui sine dente sint: ioci sine vilitate: risus sine cachinno: Vox sine clamore: morsus sine tactu: quies sine dormientia. Sit tibi tantum laudari à turpibus, quam ob turpia, si laudaris. Item non eris iustus, nec arrogans: submites te, non propterea gravitate seruata, ad monitiones docenter, reprehensionis patienter. Si mendax obuius ut quis, scito quia perisistis: si in nocet, scito quia proinde videris. Nec exornas quæquam, nec dejas. Iusto victoriam fugæ ipse, cum rui vero non curius feratur, nec acerius repelleris: sed ante exhibitionem corrector, ut uti non in iocum quantitate præuenias, & scilicet facile venia dato. Requiriti facile responde: contendenti facile cede. Mobilis esto, non leuis: constans, non pertinax. Cunctis esto benignus, nemini inimicus, paucis familiaris, omnibus æquus: in me bonus, de me rure, seminator, nec alienæ inuidus, cum otiosus, cum natus si inuenias inimicè credulus. In adversis firmus, in prosperis cunctus & humilis: occultatur virtutibus, sicut alij virtutum, vanæ gloriæ contemptor. Audeas te res scientiam habere, nec ignotum si, nec me latere. Nullis in conspectum despicias: rari formosus ipse, sed reque. ^{* ad} etiam patens si uisus, non exosus sed amatus non adspersus. Sapienter etiam ^{si} pios & doli: que noli, sine arrogantia possidendi imperties. Quævis tibi in oculis aut in gaudia tibi posita imparti. Omnes tibi parasties, si inferiores superuendo non contemnas, superiores rectè viuendo non metuas. *Hæc margo V. in hoc caput 118.*

CAPVT CXIX.

I Actas victoriam] M. Credis victoriam.
 Somnias valetudinem] Absit, Seminas valet, ut habet M.
 Superbiæ tumores] Non timores, ut C.
 Homines interfecit] C. interfecit.
 Prima hæc & vltima] M. Primalis & vltima.
 Vicia superauit] Air C. adlatui:
 Cum bene pugnaris, cum cuncta peracta putaris;
 Quæ plus infestat. vincenda superbia restat.
 In confusione] V. In confusione.

Iactans victoria J C: Iactans vel iacens victoria.

Bonæ voluntatis, fulta J C. Bonæ voluntatis, vel ædificium cuiusque.

Flagellum memineris C. Flagellum, vel flabellum memineris &c.

Hi. ubi tribum ea quæ in margine V. deprehendi tanquam notus in cap. 119 De Iustitiâ.

Tribus in Libro de Officijs, hæc de iustitia diuisim ponit, quæ nos
inde collectæ coniunctim posuimus. Fundamentum, inquit, iustitiæ est
Fides, id est iudiciorum, conventionumque constantia & veritas. Item: Ius-
titie partes sunt, non violare homines; veræcundiæ, non offendere. I-
tem: Omnis actio vacare debet temeritate, & negligentia. In omni ac-
tione suscipienda, tria sunt tenenda. Primum, vt appetitus pareat ra-
tioni, deinde vt animaduertatur quanta res illa sit, quam efficere vo-
lumus, vt neue maior, neue minor cura suscipiatur quàm causa postu-
lit. Tertium, v. cauemus, vt ea quæ pertinent ad liberalem speciem
moderanda sint. Harum trium præstantissimum est appetitum obtem-
perare rationi. Item: Quæ parua videntur esse delicta, nec à mul-
tis intelligi possunt, ab his est diligentius declinandum. Vt in filiis
aut in tibijs quamuis parum discrepent, tamen idem à sciente animad-
uertere solet: sic valendum est in vna ne fortè quid dis-crepet, vel mul-
tò etiam magis, quo maius & melior actionum, quàm sonorum concen-
tus est. Itaque, vt in fidijs Musicorum aures, vel minima sentiant: sic
nos, si acres & diligentes esse volumus animaduersores vitiorum, sæpè
magna ex paruis intelligimus, ex oculorum obtutu, ex supercilliorum,
aut remissione, aut contractione: ex moestitia, ex hilaritate, ex risu,
ex locutione, ex reticentia, ex contentione vocis, ex summatione, &
cæteris similibus.

Item: Prima officij debentur Deo, secundæ patri, tertiæ parenti-
bus, deinde gratuita reliqua reliquis. Item: Tanta est vis iustitiæ, vt ne
illi quidem, qui maleficio, scelerisque pascuntur, possint sine vlla iusti-
tiæ periculâ viuere. Archipirata, nisi æquialiter prædam distulerint, aut
inveniri vult à socijs: aut reliquerit: Læpes etiam dicuntur latronum,
quibus pareant, & quas obsequant. Itaque propter æqualem prædæ
partitionem, & Burgulus Inyricus latro, de quo est apud Theopom-
pum, magnas opes habuit, & multò maiores Variathus Iustianus. Eum
latrario homini, atque in agro vitæ non digne optimo iustitiæ necessaria
est, eoque etiam magis, quod eam, si non habebunt, inutili habebunt.
tut, nullusque præterit. Item: multi autem sunt in iustitiâ. Item: Scimus
de iustitiæ causâ videntur omni bene morati Reges constituti: eademque
constitutio legum fuit causa, quæ Regno. Ius enim semper est iure
feruē-
dum.

hum æquabile; id si ab vno viro iusto & bono consequerentur, erant eo contenti. Cum miris contingeret, leges sunt inuentæ, quæ omnibus semper vnâ atque eâdem voce loqueretur.

Igitur iustitia est virtus conferentrix humanæ societatis, & vitæ communis. Hæc virtus omnia alia transcendit. Nemo enim iustus esse potest, qui mortem, qui exilium, qui dolorem, qui egestatem timet, aut quæcunq; his contraria sunt æquitati anteponeat. Diuiditur autem in iustitiam, in severitatem, & liberalitatem. Severitas est virtus dimitto supplicio eod. consistentia. Huius primum officium est, ne quis, cui nocet nil lacessius iniuriâ. Secundo, ut communibus statueret pro communibus, privatis pro privatis. Privata sunt, quæ habentur nullâ naturâ, sed aut veteri occupatione (ut qui quorundam in vacua venerunt) aut victoria aut qui bello potiti sunt, aut lege: ut qui testamento patrum hæredes facti sunt. Et quicquid quæ naturâ erant communia proprium ei cuiusque sit id quisque teneat. Qui autem plus appetet, violabit humanæ societatis.

Tertium est, exterminare ex hominum communitate pestiferum genus hominum. Ut enim quædam membra amputantur, si sanguine & spiritu carere cœperint, & nocere ceteris; sic ista in figura hominis feritas & inhumanitas belluæ à contrarii viri segreganda est. Nam quid interest, an ex homine se convertat quis in belluam, an sub hominis figurâ humanitatem belluæ gerat?

Liberalitas est virtus beneficiorum erogatrix: quam pro affectu benignitatem vel benevolentiam, pro effectu beneficentiam dicimus. Hæc in tribuendo, & retribuendo consistit. Cum igitur homines, hominibus plurimum, & obliui, & prolium, proprium hoc esse virtutis statuo, conciliare animos hominum statuo & ad suos usus adiungere. Melius est Principem diligere quàm timere, benevolentię vis magna est, metu imbecilla. Nulla vis impensj tanta est, quæ premente mente metu possit esse diuturna. Circa liberalitatem septem cauenda sunt. Primo, ne sis durus: secundo, ne dilator: tertio, ne raptor: quarto, ne prodigus: quinto, ne exprobrator: sexto, ne maleficiose neget: septimo, ne querelam facias de ingrato; &, * quia, ut ait Ennius, beneficia malè locata, malefacta arbitror. In dando beneficio habendus est delectus dignitatis, in quo spectandi sunt mores eius cui datur, & animus erga nos & cœhabitatio, & vitæ societas, & ad nostras utilitates. Beneficia antè colata, etiamsi non videntur compari dis, sed simulachra virtutis habentibus. Nunc em patet negligendum, in quo aliqua significatio virtutis appareat. Colendus est quisque maxime, in quantum lentioribus virtutibus, modestiâ scilicet & temperantiâ,

rantiâ, ornatior erit. Plurimum est illud in officio, à quò plurimum diligimur, ei plurimum tribuamus. Alia autem causa est eius, qui calamitate premitur, alia eius qui res meliores quærit, nullis rebus suis aduersis. Propensior enim benignitas debetur in calamitosos, nisi fortè digni fuerint calamitate: Melius apud bonos, quàm apud diuites puto collocari beneficium. Nam qui locupietes sunt, cum acceperint beneficium, se dedisse arbitrantur, aut aliquid à se expectari suspicantur: Item: Si malo opulento beneficias, in illo vno, aut forte in eius familiâ manet gratia. Si autem inopi & bono beneficias, omnes inopes & boni prædium sibi paratum vident.

Item: Beneficentia, alia opis, alia pecuniæ. Facilius est ea quæ pecuniæ, præsertim locupleti. Prima splendidiôr & viro bono dignior. Ea enim quæ est pecuniæ materiam suam exhaurit. Itaque benignitate tollitur benignitas. Hæc, quò in plures usus sis, eò minus in plures uti possis: alterâ verò consuetudine benefaciendi paratior & exercitatiores facit. Non tamen illud genus benignitatis omnino refutandum est. Nam sæpè idoneis hominibus indigentibus de re familiari impartendum est, sed diligenter, & moderatè. Multi enim patrimonia effuderunt inconsultè largiendo: Nihil autem stultius, quàm curare, ut diutius facere non possis, quod libenter facias.

Item: Duo sunt genera largorum: alteri dissipatores, alteri liberales dicuntur. Dissipatores sunt, qui epulis & muneribus histrionum & lenonum pecunias profundunt. Isti memoriam, aut breuem, aut nullam omnino sunt relicturi. Liberales sunt, qui suis facultatibus, aut captos à prædonibus redimunt, aut amicos filiorum collatione iuuant, vel in aliâ re necessariâ quærendâ vel augendâ. Beneficentia opere exercetur iuando consilio, defendendo in causis eloquio. Nam cum ex accusatione & defensione constet causâ, laudabilior est defensio. Est tamen accusatio persæpè probata, quam tamen scelus, non sæpè, sciipere debemus. Duri enim hominis, vel potius vix hominis videtur esse periculum capitis inferre multis. Sordidum est etiam ad famam committere, ut accusator nomineris: diligenter quoque tenendum ne innocentem iudicio capitis accersis, quod absque scelere nequit fieri. Nam quid tam inhumanum, quàm eloquentiam ad salutem hominum datam, ad bonorum perniciem conuertere? Initium iustitiæ est à naturâ profectum. Deinde quædam in consuetudinem utilitatis ratione venerunt, postea mores à natura profectos, & consuetudine iam probatos legum metus, & religio sanxit.

Naturæ ius est, quod non opinio genuit, sed quædam vis innata in-

X x x

feruit

facit religionem, pietatem, gratiam, vindicationem, obseruantiam, veritatem. Item: Iustitię partes sunt, quęcumque virtutes boni debitum reddant. Reddit autem Deo ius suum religio, pietas parentibus, innocentia minoribus, amicitia æqualibus, concordia ciuibus, misericordia egenis.

Cic. l. 2. de iur. nat. et gent. Religio est virtus diuinitatis curam cęrimoniarumque adferens; cuius officium triplex: Perpetrati sceleris poenitere, temporum mutabilitatem perpendere, vitium suum, ex toto, Deo committere. Quartam quoque eius officium est veritatem seruare.

Cic. l. 3. de iur. nat. et gent. Pietas est per quam sanguine iunctis, & patrię beneuolis officium & diligens attribuitur cultus. Nam, vt ait Tullius; Officium est communis inimicus, qui hostis est suorum. Innocentia est puritas animi omnem iniurię illationem abhorrens. Vt enim ait Seneca: Multis minatur, qui vni fecit iniuriam. Amicitia est, vt ait Tullius, voluntas bona erga aliquem causamque quę diligitur. Hęc est autem, inquit, lex in amicitia, vt neque rogemus res turpes, nec rogati faciamus.

Reuerentia est virtus personis grauib; vel aliquā pręlatione sublimatis, debite honorificationis cultum exhibens. Concordia est virtus ciues & compatriotas in eodem iure & cohabitatione spontaneę vinciens. Misericordia est virtus per quam animus super afflictorum calamitate mouetur. Hęc virtus, vt ait Terentius, nihil humanum à se alienum putat.

Duos præfatis iustitię generibus opponuntur duo iniustitię genera, truculentia & negligentia. Truculentia est pronitas ad iniuriam inferendam. Huius tres sunt causę: Metus, auaritia, ambitio. Truculentia autem diuiditur in vim & fraudem. Fraus quasi vulpeculę vis leuiter videtur. Vtrumque ab homine alienum, sed fraus odio digna maiore. Totius enim iustitię nulla pars capitalior, quàm eorum, quicquid maxime cum saluit, id agunt, vt viri boni videantur. Negligentia est non propulsare iniuriam cum possis & debeas. Huius hæ sunt causę: Aut inimicitias, aut liborem, aut sumptus suscipere volunt, aut suis occupationibus demerentur, aut odio ita elongantur, quod eos, quos tueri debent, dolentes esse percipiunt. In omni autem iniustitia permultum interest, vtrum perturbatione animi, an consilio fiat iniuria. Perturbatio enim plerumque breuis est, & ad tempus: ideo leuiora sunt, quę repentino motu accidunt, quàm ea quę præmeditata inferuntur. Seneca in libro de quatuor virtutibus: Iustitia est naturę tacita conuentio in adiutorio multorum inuenta. Hanc quisquis sectari desideras, time prius & ama Deum, vt amaris à Deo. Amabis autem Deum, si illum imita-

beris.

Beris, vt velis omnibus prodesse, nulli nocere. Iustus autem vt sis, non solum non nocebis, sed etiam nocentes prohibebis. Nam nihil nocere non est iustitia, sed abstinentia alieni. Si iustus fueris, nihil intererit si simpliciter affirmes, an iures. *Hucusque margo V. de Iustitia.*

CAPVT CXX.

Diximus suprâ] *Nempe c. 91.*

Via in exemplo] *Glossa est in hunc locum.*

Auct. aus mendacij] *Quia à seipso fuit mendax, & ipsomet mendacium genuit. B. Aug. 10. 9. 17. 42. in c. 8. Ioan.*

Heronymus] *In Ps. 5. 2. 7. Ergo male C. & M. Ieremias.*

Novam rem audio] *Textus B. Hieronymi pro audio nabet video. Hunc locum pro veritate semper proferendâ, vidisse iuvat.*

Quia septem circumspect.] *M. & C. hac omittunt, usque In omnibus. Sunt tamen in textu scripturae.*

Item Eccli. c. 25.] *M. & C. 68. V. 69.*

In eodem c. 41] *V. c. 112. C. & M. 110.*

In eodem, c. 13.] *V. 40. & 42. M. 40. & 52. Hodie 15.*

Veritas autem angulos] *Memini me non tam hoc legisse apud B. Hieronymum in illâ eleganti & sanctari epistola ad Rusticum Monachum, de vinculi forma, quæ incipit: Nihil Christiano.*

Simplicia decent bonit.] *Ita prou. 28. Simples possident bona eius: Dilectus vir doctissimus ac pyssinus in epist. ad Ricardum ad Franciscum Quignonum Cardinalem, ait: Pietati admodum amica est simplicitas. Præterea, vt habet margo M. Moyse sæpe vicit, & tenuit Deum furem.*

Qualis Rector ciuitatis.] *Tritum est illud:*

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

Seu:

Rex velit honesta, nemo non eadem velit.

Tales & ministri] *Tales & habitatores in eâ. Quod magis accedit ad verba sanctæ scripturæ, Luc. 10. Quis est Rector ciuitatis, tales & inhabitantes in eâ.*

2. Cor. c. 1.] *Tria c. 4.*

Nunquid reuitare] *C. ad latius: Impetu animi & instantia.*

Signauit nos veritate] *Quia verax est. Ait enim Ioannes ca. 3. sui Euangelij.*

Signauit, quia Deus verax est.

In Deo verax] *Plura vide Serm. 67. qui falso Augustino adscribitur, ad Fratres in eremo initio. to. 10.*

Circa rem incomplexam] *M. complexam. C. implexam.*

Transmutatio] *V. & C. Commutatio.*

Ita quod non gratia] *Sic B. Aug. tr. 80. in Ioan. to. 9.*

Sacrilegum ab effectu] *Hic, ab effectu, omittit V. & C.*

Etenim Socratico decreto] *Ex Boetio haec de omnia sunt. Is enim l. 1. de Consol. Primi 4. Nec mihi Socratico decreto sis esse arbitror, vel occulta ille veritatem, vel concessisse mendaciam. M. Et scitis pro certo non minus & c.*

Nudam veritatem pronuntiare] *Audiant illi B. Ioannem Chrysost. in Matth. Non solum pronuntior est veritatis, qui mendaciam pro veritate loquitur, sed qui non libere pronuntiat veritatem, quam pronuntiare oportet: aut non libere defendit veritatem, quam defendere oportet.*

3. Epist. Ioannis] *V. & C. adiungit capitis numerum. V. cap. 1. & 3. C. cap. 1. & 2.*

Prima c. 3.] *C. & V. ca. 7.*

Ecclesi. 24.] *Duo eadem c. 56.*

CAPVT. CXXI.

Lupus rapax] *Dilucidus Isidorus id exponit: Rapax, inquit, quia ex multâ fame & auiditate ad verbum Dei cucurrit, & violenter diripuit regnum Dei: & c. Vide eum in Comment. in Genesim.*

Diuersos ministros] *Alios nempe Pastores & Doctores, de quibus ad Ephes. 4. Plura inuenies in Commentarijs B. B. Aug. & Hier. in Ps. 67.*

Num. c. 23] *Duo c. 56 V. 55.*

Macula in mandatis] *V. solum, in mandatis. C. Macula immunda.*

Mandata trajiciendo] *V. & C. ita legunt M. Mandata trajiciendo. Nicetianus de Lira in hunc locum: Mandata legit. Vnde praeterea Glossam Moralem ibid.*

Occide & viuifica] *C. occidit & viuificat.*

Verbera patris] *C. & M. Verba patris.*

Comminationum] *V. comminationum. Quid id est?*

Isaias c. 9.] *V. & C. c. 28.*

Haberet subiungi] *V. Deberet adiungi.*

Filia Babylonis] *C. ad latius subnotat & moraliter exponit sic: Id est carnalistas: ad illud aufera, ait: propter illecebras carnis. Capidori expositionem re-
dolent.*

Is enim in hunc Psalmum: Filia Babylonis, ait, caro est, quae confusionem peccatorum ingerit, & c.

Vicissitudinem tuam] C. Vicissit. suam.

Paruulos suos prima.] C. pro Paruulos suos, habet: per quatuor suos primarios motus. *apparet amantissimè hoc loco non excepisse arrectu auribus dī. stantis vocem Tres primarios motus scio quidem, eosq; animales, non verò quatuor.* B. Thomam consule in Opusc. c. 5.

Ad petram, Christum] Glossa interl.

Ne vulpes parvæ] Illic V. Nouam inchoat periodum, & à precedenti distinguit hoc modo: Ne vulpes parvæ demoliantur vineam Dom. Sab. confringas capita &c. Et conteras caput &c. M. puncto præmisso, sic ait: Et confringens capita, &c. Et conteres &c.

Quæ de Deo mente compre.] Rectè margo C. Ut cum mente excedimus, mittendo si leui ad comprehendendum cælestia, quasi aliatenus (forte aliquatenus, vincimus in luctamine, sed vtiuam non nimis luctemur sic cum Deo.

Gustato enim spiritu] M. Gustando enim spiritum.

Quia parum à terrâ] V. Quia partim à terrâ tangitur, partim suspenditur & diutius.

Est autem triplex claudicatio] Ex auctore nostro Petro Cantore hæc citat Venerab. Religiosus Greg. Tilmannus Chartusia Paris. Monachus in lib. Allegor. noui testamenti in ep. ad Heb. c. 10. titulo de Triplici claudicatione.

Vt Hebionitæ] De quibus B. Hier. 10. 9. in Apologia Pamphili de Origene: to. 2. in Catal. de Ioanne Apostolo. B. Augustinus to. 6 libro de Hæresibus, Hæresi 10.

A reliquis se suspendunt] V. A reliquijs se suspendunt.

CAPVT CXXII.

Honestè, iustè] V. honesta, iustæ &c.

1. ad Cor. c. 15.] V. c. 60. C. 65. M. 75.

Ad Philip. c. 2.] Triac. 3.

Dici videretur, Id sentite] M. Id sentire in nobis.

Melior est obedientia] B. Greg. Moral. l. 35. c. 10. Obedientia victimis iure præponitur, quia per victimas aliena caro, per obedientiam verò propria voluntas maciatur.

Nec affirmo nec nego] Margo C. Quia putamus nos ligari.

Cum obedimus] C. *videm*: Ex officio vel causa honesta.

Hugo Abbas Cluniacensis] Rectè sic V. Non Clareuallensis ut C. M. *neutrum exprimit. Exstat vita eius in Biblioth. Cluniacensi edita à Martino Marciere & Andrea Quercetano. Vide Surium to. 2. die 29. Aprilis.*

A constructione] V. à constitutione. M. ad constructionem;

Omnibus præferens] C. Hominibus præferens.

perimentum gladij pro Christi non inductum est, sed ei pariter inest. infra c. 143.

Loculum parat] Ita r. & C. Estq; vera lectio, ut patet ex historia. M. m. e., laqueum parat.

Tuo Apostolus Iuliano] Vera prædixit. Nam non longo post tempore interijt. Erat autem Iulianus sophista, intimus Iuliani amicus, qui ista a pio iud magistro querebat, ut hic dicitur et respondit, ut habet Theodorus l. 3. in p. Euseb. c. 18. De eodem Iuliano ait B. Hieronymus to. 5 in c. 3. Abacuc: Dum adhuc esset puer, & in Grammaticæ ludo exercebat, omnesq; le verbes victimarum lingua e pollueretur, ac subitò in ipsi spercationis ardore Iuliani nunciatus est interitus.

Hac Nicolaus] Vita eius exstat apud Surium to. 6.

Tres pueros] Tres naves: Etenim distat per quinam per illos tres qui in ipsius imagine in epà ei appinguntur. Quà de re videatur Molanus de Picturis l. 3. c. 53. Noster autem etiam infra c. 131. legit pueros.

An erodas Theodosian] Ite colliguntur ex vitâ eiusdem, per Paulinum presbyterum conscripta. Sur. to. 2.

Thessalonice] 3 Ambrosio promiserat Imperator se veniam daturum civibus civitatis Thessalonice. sed agentibus Comitibus occulte cum Imperatore, ignorante Sacerdote vsque in horam senti in gladio civitas est donata, atque plurimi interempti innocentes. Quo audito Ambrosius Imperatorem excommunicat. M. & C. com. in p. Theodosianice. Latius historiam habent Theodoretus l. 5. c. 17. & Sozomenus l. 7. c. 23. & 24.

Hinc exercitium] Sanè ita est. Cum quis per fas & nefas tentatus est diu & afflictus, ac mor exsurgit in perferendum, non modo contumelijs & iniurijs animi, verum etiam signis & torberibus corporis. Cur hoc? Ab afflictis non fit passio: per diversos actus nascitur habitus & facilitas incommodorum tolerandorum.

Philosophus] Epistolâ ad Lucil. 13. initio.

Instrues te] Seneca impressus: Instruerem te.

Oculi tui] Oculi tui ad purgationem auri per ignem, sicut ex sequentijs indicatur: Quod tui ne utrum probatorium. Quidam scilicet voluit corrigere in margine C O oculi tui ob acti: excus. t. Oculi tui est.

Sugillatus est] id est, iureto percussus ac vilius vsque.

Virtus probat] Nam, ut Poëta Eur. in Poëmatibus:

Hinc crescunt animi: virescit vulnere virtus.

V. simpliciter: Multum enim adjicit tibi virtus lacerata. Seneca ep. 15.

CAPUT CXXIV.

Vagæ verò mentis] M. Vagæ ergo mentis.

Religiosæ viuentis] M. Excellentissimæ mentis.

Orare,

Orare, & legere] *ait enim iste to. 3. Libro de opere Monachorum cap. 29.* Domini Iesum, in cuius nomine hæc dico, testem inuoco super animam meam, quoniam quantum attinet ad meum commodum: multò mallem per singulos dies certis horis, quantum in bene moderatis Monasterijs conditatum est, aliquid manibus operari, & cæteris horas habere ad legendum & orandum: ut aliquid de diuinis literis agendum liberas, quàm tumultuosissimas perpexitates causarum alienarum pati de negotijs secularibus, vel iudicando damendis, vel interueniendo precidendis. *Ad hæc accedit Iul. B. Hier in epistola ad Rusticum Monachum, quæ incipit: Nichil Christiano: Scribantur libri inquit, ut & manus operetur orbem, & animus lectione saturaretur. Et paulo ante: Ama Scientiam Scripturarum, & carnis vitia non amabis. Aut Iul. I. Egere, ait C. ad latum: Sæpè multus pulvis est in lectione, & in publicâ maxime.*

Nutritura est] C. & M. Nutritiva est.

Aratus Martinus] Videatur vita eius per Severum Sulpitium conscripta; existat apud Sur. to. 6.

Appodiatum] i podio Græco nomine, quod locus est in quo suleri sunt, quibus ad spectandum innitimur. Gallicè, appuis.

CAPVT CXXV.

In titulo damnatur V. à textu sequente, quia pro De effectu orationis, habet, De affectu &c.

Ecclesiasticus c. 35.] V. c. 34. M. 93.

Idem c. 18.] Triac. 50.

Non impediant] C. in margine: Alio opere. Item ibidem: De Vocali oratione etiam intelligitur.

Lucæ c. 3.] Triac. 14.

II. Iulio disputant] Consulito vitam quæ apud Surium est to. 1.

Item Lucæ c. 9.] V. & C. c. 98. Nec mirum videatur si tantum numerum capitum referam. Nam Ammonius & Eusebius Euangelium Lucæ in 343. capita secarunt: Leda in capitula 91. Oecumenius & Euthymius in 83. B. Ambrosius in titulos 64. Recentiores verd Latini 24 capita faciunt.

Idem c. 11.] Triac. 125.

Ambrosius] ibi. inc. 11. Lucæ 1. titulo: De exemplo discipulos ad instantiam & perseverantiam orationis inducente.

Orare vigilantem] Textus B. Ambrosij: Vibrare vigilantem. Mirum, unde illa varietas eruperit. Non solum ibi, sed & alibi in m. ss. legi orare pro vibrare, pro ut recentior in pr. his operum B. Amb. subnotat ad latum, quæ facta est, & excusata Parisijs apud Guillelmum Merlin anno 1569.

Et Beda ait: Siamicus] *Libro 4. in Lucam c. 27. sed post B. Aug. to. 10. De Ter. in Domini, Sermon. 36.*

In Lucâ c. 18.] *V. & M. c. 214.*

Per hunc iudicem] *Glossa in hunc locum: F. B. Aug.*

Potest conijci] *V. Potes cognoscere.*

Precibus quærun] *V. Precibus tunc. C. tendunt.*

Oratione minoru] *Ly minorum abest in M. Hi. subnoto marginem C. Tati est: Quasi:*

Ex Ouidio.

Quæ non pro sunt singula multa iuuant.

Adm q. : Et ita multorum oratio. Quibus inducor credere melius legi in textu multorum quam minorum. Sic Prov. 18. Frater qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas firma. Et Iacobi 5. Orate pro inuicem, ut saluemini. Et Postarum Græcorum Princeps Homerus, ait:

Coniuncti pollent etiam vehementer inertes.

Hieronymus Paulæ] Hæc in epistola ad Paulam nondum vidi nec legi, at bene ad Eustochium, De Custodiâ Virginitatis c. 16. to. 1. Dicam tamen hoc vnum. In Epitaphio Paulæ matris ad Eustochium aliquid simile reperi in hac verba: Et cum os Thomas quæ signaret, & matris dolorem crucis niteretur in premente ienire, &c. Eadem, quæ ad Eustochium, habentur to. 9. in Regulâ tit. De Contemplatione.

Act. Apost. c. 11.] Tria c. 24.

In quâ horâ] Verba sunt Glossæ interl. in hunc locum.

Ergo nec alium orantem] Solum V. hæc legit in textu. C. sublegit in margini.

Item c. 12. Petrus] Tria c. 27.

Item c. 9.] Tria c. 20.

Videte per spem] M. interlineas: Super Videte addit: per fidem: super Vigilare, per spem. Præpostere. Vigilare, state in fide, ait Apostol. 1. Corinth. 16.

Item c. 5.] C. & M. c. 12.

Petrus 1. ep. c. 3.] Tria 8.

Item c. 4.] C. c. 10.

Iesum Filium Naue] Siue Nunsilium. Eccli. c. 46. Fortis in bello Iesus Naue, successor Moyfi in Prophetis.

Et B. Martino] supple reuelatum est. Videatur vita per Severum Sulpitium conscripta. Sur. to. 6.

CAPVT CXXVI.

Vnde Hieronymus] To. 6. in c. 5. ep. ad Ephesos, & in Reg. titulo de Contem-
platione. Citatur præterea de Consec. Dist. 5. Non mediocriter: & ab Hum-
berto Ord. Prædic. in l. erud. Religioforum.

Per caputium] Item B. Greg. dicit, non per caputium, sed per vestimenti fim-
briam tractum.

Multitudine horarum] M. orationum. Ait idem Humbertus qui supra in notis
ad hoc caput: Frequenter in oratione prelixa puritas cordis amittitur. Est
enim ut frequentius sumatica, quia ex consuetudine sine cordis attentione
labia mouentur. Ita est. Nam (apud) contingit, tales, post longam labiorum mo-
tionem, aut prelationem, non posse offerre quoniam orando dixerint.

Jeremias c. 48.] Trla 157.

Desidiosè] M. Negligenter. Sacra Biblia: Fraudulenter.

Sibi postulat] C. & V. Sibi orat.

Phantasia cogitat.] Varie distractiones, quas contrahunt qui orationes pro-
longant & diu continuant. Ergo, ut ait B. Augustinus, brevis & crebra sit oratio.
Aliud enim est sermo multus, aliud diuturnus affectus. Dicuntur Fratres in
Ægypto crebras quidem habere orationes, sed eas tamen breuissimas, & ra-
ptum quodammodo iaculatas: ne illa vigilanter erecta intentio, quæ oranti
necessaria est, per productiores moras eualescat atque hebetetur. Et infra:
Nam plerumque, hoc negotium plus gemitibus, quam sermonibus agitur, plus
fletu quam affatu. T. 2 ep. 121. ad Cironem de Orando Deo c. 10. Ideo, ait margino

Exod.
23.

C. comedite festinanter.

Euagrios Eremita] Is Comes fuit B. Hieronymi in eremo, ut liquet ex epist. ad
Florentium 5 & 6. I. 1 tom. & ad Augustinum 41. eiusdem Tomi.

Cum flagello] M. Cum flabello.

Tunde multrale] Tundere pectus, inquit B. Augustinus, est arguere, quod
latet in pectore, & euidente pulsi osculum castigare peccatum. Super c. 11.
Matthæi. M. Multrare. C. in margine: Mitrale. Est multrale, vas quo excipitur
ac quod ex animalium uberibus emulgetur.

Et clauso ostio] Spirituali nempe. Nam Beat. Augustinus. tom. 8. in Psal. 35.
inquit: Cubile est cor nostrum, ibi tumultum patimur malæ conscientie: Et
ibi requiescimus, quando bona conscientia est. Qui amat cubile cordis sui,
ibi aliquid boni agit. Ibi est cubile, ubi nos iubet Iesus Christus orare. Item
in Ps. 140. Clauso ostium ne tentator ingrediatur. Is enim pulsare non cessat
ut irrompat, si clausum inuenit, transit. Huius ostij duæ sunt valvæ, alia
cupiditatis, alia timoris &c.

Non

Non debemus intueri] C. Non debet &c.

Et contumelijs] Solum M.

Habuit genua callosa] *Hac confirmat Ioachim Perionius libello de gestis Apost. post Egegyptum & Eusebium. De Bartholomaeo Apost. ibid. B. Greg. Hom. 38. in Euang. eadem refert de sua sorore Tarsylla.*

Certum numerum genuf.] *Viti in quodam m. S. Florentissimi Monast. rj Camberon. hac ex auctore nostro citata in fine operis Stephani Cantuar. de Virtutibus & vitijs.*

Sape id quod petitur] Aliquando Deus, cum exoratur, non dat ad voluntatem, ut exaudiat ad salutem. B. Aug. in Ps 85, to. 8. Consule Bedam in Ioan. cap. 16.

Beda super illum locum] 2 Cor. 12. ver. 8. 9. Sed ea quae habet Beda, videntur ex B. Aug. desumpta to. 8. in Ps. 85.

CAPVT CXXVII.

IN multiitudo pericurum] *Quia dum usus iuramenti habetur, de facili pericurum incurritur. 22. q. 1. Non est contra.*

Et ita frequentiam iurandi] *Iuramentum homini non prohibetur tanquam malum, sed eius assuescentia. 22. q. 1. Non est contra.*

Eò quòd habeat auctoritas] *Nam 22. q. 1. Si peccatum: Alia causa iuramenti institutionis est infirmitas dubitantis, cum non vult credere. item ibi. c. Ita ergo.*

De utilitate rei cuiusmodi] *His versibus edicitur ex parte:*

Pax, ac fama, fides, reuerentia, cautio damni,

Defectus verbi sibi poscunt sacra tueri.

Alias causas in quibus licite iuratur, vide 22. quast. 1. Omne. Item ibidem can. 2. & sequentibus.

Exemplo Apostoli] *1. Cor. 15. Quotidie morior per vestram gloriam &c. Citantur hac 22. q. 1. Ca. 2. Non est contra.*

Pro re temporali] *sive, ut citato per me loco, cupiditate, aut delectatione iurandi.*

Quod amplius est] *Ad horum intellectum faciliorem videatur 22. q. 1. Si peccatum esset iuratio.*

Quia & testimonium] *C. in margine: Cogeris ad antecedens, ergo cogi potes ad consequens. M. in textu: quia & nec cogeris ad antecedens &c.*

Ergo à malo cuiuscumque] *M. omittit ergo, ait q. 3. Nec à malo cuiuscumque &c.*

Hoc consilium perfecti] *Responsio & solutio colliguntur ex 22. q. 1. Et iurabunt. Item cap. In nouo.*

Cur hoc observantes statim proclam. Catharum] Cathari erant heretici de quibus vide notas ad cap. 78. qui inter ceteros errores, debebant non licere unquam iurare.

Tres habent Comite] Ita 22 q. 1. Et iurabunt. Et q. 2. animaduertendum. Ex condicto pro pecuniâ] C. malè, ex contradicto.

Tanquam à blasphemo] Talis, iuxta canones, censetur blasphemus, qui per capitulum aut caput Dei iurat : Et si Clericus est ab ordine Ecclesiastico est deponendus, si laicus anathematizandus. 22. quasi. 1. Si quis per capitulum.

Ait c. 23.] *Tria* 65.

In eodem c. 27.] C. c. 70. in fine. V. 72. in fine.

Sap. c. 14.] *Tria* c. 34.

CAPVT CXXVIII.

DE 1. ait Dominus? De eadem B. Hieronymus ad Rusticum : Habe simplicitatem ex herbæ, ne aliquam machineris delos : & astutiam serpentis, ne alicuius suppleris iniurijs : quia non multum distat in vitio, aut decipere, aut decipi posse.

Hanc simplicitatem. Absunt hæc in C. & sive : Sed de hac queritur. M. similiter omittit, sed recuperat infra, post illa verba : Simplicitas decet bonitatem, & que : Estote paruuli.

Praue dilectionis] M. & V. Praue delectationis.

In omnibus agendis &] C. In omnibus vijs Domini.

Et facilitati vicinis] Beati Hieronymus super Osee 7. Prudentia absque simplicitate malicia est : & simplicitas absque ratione stultitia nominatur.

Simplex & rectus] Simplex per innocentiam mansuetudinis, rectus per cautelam discretionis. Beda de Templo Salom. l. 1.

Minorque in rebus] M. Mitiorque in rebus.

Simplicitas pro prud.] C. Simplicitas, prudentia & omnimoda discretio in omnibus.

Bono tamen noticia] V. bona.

Amica simplicitas] I. Simplicitatis. Nolo offendaris in Scripturis Sanctis non scientie, & quasi vilitate verborum : Quæ vel vitio interpretum, vel de industria sic prolata sunt, ut rusticam concionem facilius intraret & q. beati Hieron. ad Paulinum tom. 3. epist. 104. in fine. Incipit : Frater Ambrosius.

Estote paruuli] M. hic præmittit titulum talem : De bonâ simplicitate,

sed

sed non obseruauimus, tum quia duo omitebant, tum etiam, quia initio capi-
tu sanctam simplicitatem vocant, & titulum præferunt, præsertim C. De bona
simplicitate.

Qui ambulat simpliciter] Non duabus vijs, inquit C. ad laudem, Ex Ecclesia-
stici 2.

Parab. c. 2.] *Tria* c. 7.

Nimia simplicitas] Satù hoc colligitur ex B. Hier. in ca. 7. Osee, cuius verba su-
pra citantur: similiter ex Bedæ Venerabil. de Templo Salom. Simplicitas sine rectitu-
dine dissoluta est & stulta.

Demissos animo] Seneca in Prouerbijs: Malus ubi se bonum simulat, tunc est
pessimus.

2. Cor. ca. 9.] C. & V. c. 12. M. 22.

CAPVT CXXIX.

H Eb. c. 13.] *Tria* c. 21.

Genes. c. 18] *Tria* 35.

Item c. 19.] *Tria* 36.

Ad Romanos c. 12.] *Tria* 41.

Pet. 1. ep. c. 4.] *Tria* 10.

Longè ab Episcopis & cler.] Ego experientiâ didici aliquos Episcopos: susce-
pitales.

Tenebantur aorasia] Genes. 19. Ex 70. Interpretibus pro cæritate, habetur
aorasia.

Bedæ] In c. 24. Luca.

In hominâ super hunc] Non super hunc locum, sed super illam Luca 19. Vi-
dens Iesus ciuitatem illeuit super illam, & est hom. Bedæ Greg. 39. in Euang. in fine.

De Martyrio.

Iosue c. 6] *Tria* c. 11.

3. Reg. 17.] V. 43. C. 42.

4. Reg. 4] V. 7.

Iudicium c. 4] M. & C. 8. ferè in medio capituli.

CAPVT CXXX.

P Ro titulo V. legit: De quarto opere misericordiæ.

Proximi regendæ] C. & V. tegente. Si rectè præponendâ nuditate?

Martinus super erogando pallium cum paupere & conductur regnare ad assi-
chon p. n. & doctum inscriptum Frontispicio ceterisq. Locis p. B. dactoni in ciuitate
Audomaropolitana:

Martinus chlamydem cum paupere dimidiavit;
 Ut faciamus idem nobis exempla parauit.

Vnicam tunicam] M. Immo, quod plus est, tunicam etiam totam pauperi dedit;
Videatur vita scripta per Senerum Salpitiū. Sur. lib. 6.
 Ad Apost. c. 9.] C. & M. c. 22. V. 12.

CAPVT CXXXI.

V *Præfert hunc titulum: De 5. & 6. opere misericordiæ.*
 Hac dignum spectat C. in margini: Petrus, (sed melius Iacobus c. 1.)
 Religio Sancta & immaculata hæc est visitare infirmos,
 Nicolaus] apud Surium in eius vitâ. Habetur to. 6.

CAPVT CXXXII.

S *Ummarium I. tale est: De 4. & 5. & 6. & 7. opere misericordiæ. M. De Sepulturâ.*

Hæc gratia Antonius] C. pro Antonius habet Hieronymus, in l. ut reor, 4.
 basus] præcipit, quod B. Hieronymus hæc conscripserit in vitâ B. Pauli Eremitæ.

Appodiatum] Hoc est innixum, ut suprà dixi ad c. 124.

Manifeste. E. yptiaca] Iam vide per S. phronium Episcop. Ierosolymitanam
 conscriptionem, ut testatur Nicephorus libr. 17. cap. 5. Exstat apud Surium to. 2.

Verificator ille] Quis ille, quæritur, debetur est Episc. Cenoman. Postea Caroni
 Archiep. Hæc metra nondum puto impressa.

Mult. Deo placuerunt; Inter quos nominatissimus est Tobias.

Potius nos iuuant] Quia moremur pro opere misericordiæ.

Non sit superflua] Curatio funeris, inquit B. Aug. conditio sepulture,
 potius exsequiarum, magis sunt viuorum solatia, quam subitanea mortuo-
 rum. lib. 1. de Ciuit. cap. 12. prodest interim aliquod memoriale in sepultura loco
 appendere, quo mortalis & præteritæ amici moueantur orare pro defuncti animâ. Ideo
 monumenta sunt, ut mentem moueant. Græci enim vocant. προμνηστωρ, quod nos me-
 moriam & monumentum; & eorum linguæ memoria quæ meminimus præparati-
 citur.

Quam in remediis] Quid enim prodest homini in exiliū missi, si perietes domus
 eius, impensæ ornantur? Ita qui spiritui profuerit cadavera decorant?

Audiamus Horatium:

Abstine inani funere negum,
 Luctusque turpes & querimonias,
 Compescere clamorem ac sepulchri,
 Mitte superuacuos honores.

Lib. 2.
 Cap. 1.
 Ode 1.

Cælo

Cælo tegitur] Sic Lucanus l. 7. Pharsal. ad Cæsarem inhibentem occisorum corpo-
 ræ cremari, aut humari:

Nil agis hâc irâ, tabésne cadauera soluat
 An rogos, haud refert: placido natura receptat
 Cuncta sinu. Et post: Caput omnia tellus.
 Quæ genuit: cælo tegitur, qui non habet urnam.

Et apud Senecam: Omnibus natura sepulturam dedit.

Sepelit natura] Versus Mæcenatis:

Non tumulum curo, sepelit natura relictos.

CAPVT CXXXIII.

I N Matthæo c. 6.] *Tria 45.*

Ieiunium avari] *Versus in margine C.*

Ieiunat iustus, medicus, simulator, avarus.

Spiritui nempe iustus, carni medicus, fami simulator, studio retinendi a-
 varius.

Describens Hieronymus] In epist. ad Eustochium de custodia Virgin. Præterea
 citatur hæc de Consecrat. dist. 5. Sint tibi. Item ep. ad Furiam de Virginitate, quæ in-
 cipit: Obsecras.

Ait c. 2.] *Tria 6.*

Isaias c. 58.] C. & M. c. 172. v. 183.

Inuenitur voluntas] M. voluptas. Malè.

Affligere hominem] C. Afflig. hostem.

Item Eccli. cap. 34.] 1. 2. Abino vsque: Item Ionæ, tacet M.

Sanctorum pallidorum] Sic vocati a pallore vultus, & maceratione corporis,
 ut dixi ad c. 116.

Sancta Egyptiaca] in eiusdem vitâ, vide notas ad caput præcedens.

Pane cibatio] ad Iovinianum lib. 2. tom. 2. & ad Paulinum: Bonus ho-
 mo. Item in Regula de Abstinentiâ. epist. ad Marcellam, quæ incipit. Ambro-
 sius, habetur: Pane cibatio &c. Sicut etiam in Bedâ l. 5. Hist. Gentis Anglorum
 cap. 13.

Superat sobrietatem Christ.] Etenim Surius in Commentario rerum in
 orbe gestarum ab anno 1500. vsque ad 1566. Turcarum in cibus parsimoniam
 admirans sic in Christianos inuehit: Vbi Ferdinandus Rex suorum stra-
 gem, & Turcarum victoriam certis nuntiis cognouit, noua etque insi-
 gnia Solymanno munera mittit, quibus, animum eius sibi conciliaret. Le-
 gati eius à Turcis honorifice excepti sunt, & postera die cum Bâlis
 pransi, orizam, & carnes veruecinas, nihilque præterea sibi esculentum
 apponi cernunt. Ea Barbarorum temperantia, nostre gentis luxuriam
 pro-

procul dubio se erere colligit, cum illi non tam gulæ desiderio, quam naturæ
necessitati satisfecit. Nostros vero cum se proclarent sua patent intuitu de
cuiusmodi non habuerint, sed gulæ ve triq. et rursus ad uoluptate de no-
stris verbi gratia, ut si tales crant, p. a. a. g. d. p. ore. Atque tan de
tateb. is. il. ap. d. i. l. se. i. e. m. o. e. s. t. , c. o. m. u. t. i. i. n. o. m. o. l. i. s. h. o. r. a. s. p. r. o. t. r. a. h. u. i.
cui non tam d. i. t. a. t. a. v. i. , s. e. d. e. m. i. n. c. o. r. p. o. r. a. d. a. c. d. u. m. s. i. t. p. e. r. n. i. c. i. o. s. u. s. : S. e. d.
s. i. l. l. i. c. e. t. f. a. c. i. e. n. d. u. m. e. s. t. , q. u. o. d. d. i. c. i. s. o. l. e. r. :

Ede, bibe, lude, post mortem nulla voluptas.

His i. e. Clara nas de re Wilingus Canon. ut reb. in libro de sciencia & ab-
sinentia.

CAPVT CXXXIV.

AD Rom. c. 12. 1. Tri. c. 39.

In nouitate lentus] C. & M. In nouitate Spiritus-Sancti.

Aquâ incipiendum] Solum M.

Domandum est iumentum] Non a. similia legi apud Beatum Gregorium Rom.
10. in Euang.

Dalilam] Vxorem Samsonis C. & M. Dalidam.

Iohannes & Ieremias] De Iohanne Matth. 3. De Ieremia Prophetia sua c. 1.

Id est virilis] C. Id est audax. apud Hier. legitur virilis.

Facit vim perditioni.] C. Facit vim, domando, perditioni & c.

Otiositatem] M. Sumptuositatem.

Superstitionem] M. Superfluitatem.

Viuunt ut comedant] Nonne Epicureorum est?

CAPVT CXXXV.

EX M. caput serritus sum: nam duo præcedens continuabant.

Quem non vicit Sodoma] Glossa interl. in c. 19. Genesis.

Condimento cibi] V. edulij pro cibi.

Vel etiam utilitate] V. & C. & etiam utilitate.

Nec cupias mulum] nota n. M. admittit hunc versum Iuuenalis Sat. 11. Qui-
dam pro mulum legunt rhombu. u. Iuuenalis mulum, ut correxi.

Nisi ex latidie] Obsoleta ea gula est, quæ iam edisse non libet. Lippiu. in
Senecam.

Comparatis manus] C. Comparata manus: at Seneca comparatis.

Cum Venus in vinis. Ouid. 1. de Arte M. legit:

Tunc vedus in venis, ignis in igne venit.

Hic addam illud Claudiani:

Cum vino calefacta Venus, tunc sæuior ardet,

Deut. c. 32.] C. 50. V. & M. 55.

Item in eodem] *Tria* c. 19.

Jeremias c. 5.] C. & M. c. 20.

Et moechati sunt] M. & mentiti sunt.

Osee c. 13.] M. & C. 41. V. 61.

Frenit mundus] *Vititur* h. verbis B. Bernardus Serm. 9. de 9. vers. Psalmi:

Qui habitat.

Primo autem tentat hominem] *Videatur* Beatus Augustinus tom. 8. in finem Psalmi 8.

De facili labitur] V. & M. Cito despumat in libidinem. Verba sunt B. Hieronymi.

Cum filiabus Iob] C. cum filijs.

Nabuchodonosor abuteus epulis] C. ad latius: In lautitiâ. *Id autem dicitur* de Baltasar filio Nabuchodonosori.

Quæ sit distantia] V. Quæ sint discrimina. Sic Iuuenal. Sat. 6.

Gastrimargi] *Hec omittit* C.

C A P V T CXXXVI.

Incestus & ignomin.] V. Incestus, & vitij Sodomaorum ignominiosa turpitude.

Ioël ait] *Tria* David ait.

Appetitus fornicat.] Beda de Templo Salom. Brevis est voluptas fornicationis, sed perpetua poena. Vnde Doctus in libro de Consol. 3. Metro 7.

Habet omnis hoc voluptas

Stimulis agit fruentes

Apiumque par volantum,

Vbi grata mella fadit,

Fugit, & nimis tenaci

Ferit ista corda morfu.

Eadem habet prosa 7 ibidem. V. Abhinc ferè usque ad finem capitis, maximè discrepat & variat in lectione; Illa in contextum non reposui insis ex causis.

Hæc autem sunt: Boëtius in libro Consolationum sic ait: Appetitus voluptatis penus est anxietatis, lætetas poenitentiae. Et nunc flos Macrobius in libro Saturnalium, Flavianus quoque de vestigijs Philosophorum, de voluptate loquentes, dicunt: Finis voluptatis est poenitentia. Vnde Democritones cum à Laide nobilissima meretrice, supposita manu

ligere est; ut censet author noster, adulterium maius esse crimine, quàm incestum q. gradus. De adulterorum proliis legitur dist. 56. c. Si gens Anglorum, quod nec sint in fide stables, nec in bello seculari constantes, nec honorabiles hominibus, nec Deo amabiles.

Parab. c. 7.] Tria 19.

In Legenda S. Marcelli 7. Parisiæ urbis Episcopus fuit, ut ex Gregorio Pannon. apparet. De Glor. Confessorum c. 89. Vitam conspexit Fortunatus Episc. habet eam Sar. to. 6. die 1. Nouembris.

Absterge. 7. ut subigenda esse ea quæ in suis è membranis superaddita in V. adiungit. Si enim Incestus est cotus valde illicitus & maxime detestabilis alicuius cum coniunguntur suâ, ut coniunguntur iugè a. 1. mar. 1. licet, & comprehendat matrem, n. aveteram, sororem, cognatam, filiam, nepotem, matrem, & omnem usque ad quartum gradum, est licet sanguinis, propriæ quæ vel affinem, ut nouercam, consorem, nuram, & si de ceteris, si incestus etiam est cotus summe detestabilis cum Sponsa Christi. Sicut cum Sanctimoniali, vel cum sacro oleo munctâ, sicut cum Regina. Quando ab eis cognoscitur quàm à viro proprio, & è conuerso. Ad extirpandum huiusmodi crimen præcepit Apostolus Iam. Corinthum fruentem rem & incestuosum, qui uxorem patris sui, nouercam suam cognouerat, excommuni. 5. cari, & à confortio fidelium amoueri, & Angelis sitim tradi, ut spiritus eius in die Domini saluus fieret. Merito huius flagitij Deus vindictam in presenti, ad iudicium pœnæ æternæ, infligit frequenter. Vnde legitur in 2. Reg. quod Amnon, qui sororem suam oppresserat, interfectus est à fratre suo Absalom. Herodes etiam Terrarcha hoc crimine pollutus (videlicet quia illegitimè abutebatur vxore fratris sui) meruit fieri homicida, scilicet ut decollaret Iohannem: & postea relegitus à Romano Imperatore in exilium, ubi cum vxore fame periit. In illos etiam, qui Sponsas Christi Sanctimoniales, reclusas, & alias Deo dicatas violant, sæpè Deus in presenti vindictam exercet. Quidam enim huius criminis rei sæpè ruitur, & mutilant, quidam etiam paralyti percipiuntur, alij verò morte subitanæ præueniuntur, quorum anime miserabiliter in inferno cruciantur.

CAPVT CXXXVIII.

ET Superbia vite] Et superfluitas vini. V. omittit. M. autem in margine, post vini, addit alii. V. reiciat. C. ad ius su. inquit: Galtramarg. Gen. 5. (nam 2. cast. marg.) si nil sunt & sui. qui vendidit primogenita sua propter lentulam rusticam, & amittit benedictionem paternam. supra in iunc. cap. 135. omiserat.

De tantum duobus ergo peccatis &c. clamor adscendit] Recenseri s-

lent quatuor peccata clamantia in calum, homicidium voluntarium peccatum secundum dominum, de quibus hic loquitur, testum opprobrio pauperum, quantum merces operariorum auferenda. De tertio agitur Exo. i. 22. vers. 22. & 23. de 4. sac. 5. vers. 4. sed de duobus posterioribus non tam clare videtur, clamorem eorum ascendisse ad Dominum de terrâ.

Legitur Dominus conqueri] Hac de re dilucidè agit B. Aug. 10. 10. Serm. 247. de tempore. Et 32. q. 7. Adulterij & Flagitia.

In agro Damasceno] Idem legi in Genealogiâ Christi per Leviticam & regalem tribum, nonnulli vident et puto quam Trithemius Breviarium Biblicæ appellat auctore Petro Berthorio, cuius Prologus incipit: Considerans historiæ Sacræ prolixitatem. Post prologum sic orditur auctor historiæ, Adam in agro Damasceno formatus &c. quæ breuitati causâ omitto. Elegans opus est, in quo Patrum series per belle delineatur, dignitas, & circino laboriose expressis circuli nomina singulorum ex ordine & successione continentibus. Atulensis in Gen. I. q. 22. refert quoque Adam in agro Damasceno formatum fuisse.

Procre Androgyno] Sic legendum est, ut colligo ex B. Aug. 10. 3. l. 3. de Genesi ad litteram c. 22. & inde excerpta hæc exstimo. Tria Androgeos, Androgæus & filius Minos Cretæ Regis, de quo Virg. l. 6.

In foribus lethum Androgæo tum pendere poenas
Cecropidæ iussu &c.

Androgyni sive hermaphroditi dicuntur, qui utriusque sexus instrumentum habent. Tales inter infames ponuntur nec possunt esse Advocati. 3. q. 7. Infamis Parag. In digestis: Infames &c.

Homini androgyno] Iterum tria androgæo.

Permittit uti] V. & C. permittitur uti.

Vir permittunt] Dicerem ego hic, sicut & in sequenti permittit, habito respectu ad Ecclesiam, de qua supra. M. ut virum permittunt. Sed quid in Ecclesia, inquit Margo M. decepta fuerit in vicinâ sexus, & non potest contineri?

Quod à Deo detestatur] Toleranda est hæc lectio, nam detestor aliquando passim usuratur, ut Horat. l. 1. Carm. Beneque matribus detestata. M. Quod adeò detestatur.

Ad Rom. c. 1.] Trias. 4. & 5.

Epist. Iudæ] Iria c. 2. & M. legebatur exfornicante pro exfornicate, ut est in textu librico. Quæ voce composita significare voluit fornicationem qua fiat extra & præter modam naturæ.

Post carnem alteram] Margo M. Extra & supra omnem fornicationem peccauerunt. Hoc vitium detestatur Aug. 10. 10. Serm. 47. ad Fratres in eremo.

Scilicet

Scilicet morte] *Hac omittit V.*

Leuit. c. 20.] *M. & C. 42.*

Onan] *C. pro Onam habet homini. Vitiosè.*

Coloss. 3.] *Tris 8.*

Iosue c. 6.] *Tris 12.*

Iericho] *M. ad larus: Concupisc. mundi & carnis.*

Itulisti homines spastici] *Spastici dicti à spasmate quod est nervorum contractio. C. & M. H. iusmodi homines pauci & ereruat sunt. Omnes spastici huiusmodi eneruat sunt. Hac exponit B Hier. to. 4. in c. 19. & 26. Isaie. Item to 5. in 3. Naum.*

Sardanapoli] *De eodem prouerbium: Sardanapalo mollior Tertullian. tom. 1. lib. de Pall. cap. 4. num. 79. Iustin. lib. 1. ait eum muliere corruptiorem.*

Percussit arafia] *interp. 70. sic legunt pro cecitate Gen. 19.*

Isaias c. 66.] *M. & C. 201. V. 122.*

Postianuan] *V. & M. post vnam. C. post vnum.*

Item I. el 3.] *V. & M. 9. in fine. C. 10. Posuerunt puerum in prostibulo &c.*

Vbi vir nubit in femina] *Solum M. Ex Iustiniiani decreto.*

CAPVT CXXXIX.

IN Matt. c. 18.] *M. & C. 88. V. 78.*

Hier. Aug. & Ambrosius] *Ambros. lib. 1. De Iacob & vit. à Leat. ca. 3. 8. Aug. s. in. tom. 10. in appendice de Diuersis Serm. 5. & in Enchiridio ad Laurent. cap. 74. tom. 3. B. Hieronymus to. 5. in cap. 8. Matthai. V. pro Hier. legit. Rabanus.*

Secundum leges] *Conc. Tolet. 4. c. 67. & 70. & 12. q. 2. Episcopus qui mandipium. & Libertis Ecclesie Minimus dicitur qui libertate donatus est. Olim Domini volentes seruos a potestate aut seruitute liberos reddere, manus capus aut aliud membrum serui tenebant, sicq. à se mittebant.*

Calicem fudaris] *per calicem in sacra scriptura mors aut passio intelligitur.*

De condigno] *mo, si fas esset plusquam mercedem pro Deo appetendam dico, quia non sunt condignæ punctiones huius temporis &c. Rom. 8.*

Et argenti] *C. & M. agentis.*

Arcentibus] *Ita ad David referendum. Alioquin arcentibus, ut C. legit, ad commilitones.*

Ens in tonsurâ] *Auctori familiare est verbum ens pro existens. Tum tondebat Nabal gregem suum. 1. Reg. 25.*

dictam industriae lectoris. Neque hæc placebant. Nulla enim de industriae lectoris
fuit facta prius mentio. Ergo non prædictam.

R. ling. rectes] Adest hoc verbum in V. similiter Vel quod sequitur.

Quæ destructiva est] V. Quod destructiva est.

Matt. c. 3.] Tri 7.

Apud Matt. c. 4] Tri 20.

Ad poenitentię suffici.] M. hic præferebat titulum: Item de poenitentia, C.
ad latus: De confessione triphci.

Labore poenę] C. & M. etiam labor: Labore poenitentię.

Sine in futione gratię] V. & M. Sine visitatione gratię.

Conteraris] V. Conuertaris.

Vestigium peccati] M. ad latus: Et memoria.

Reuertere quater repetito] Loca B. Bernardi hæc apprimè exponentia: Vide
primo Sermon. 3. de Annuntiatione b. Mariæ, in fine. 2. Sermon. 3. Paruarum Sermon. 3.
Sermonem 58. ibidem.

Quod aduerbium] Sapienter nempe.

Sicut & verbum] Psallite.

Quotiescumque iteratæ] M. iterare.

Gregorius] To. 2. Hom. 20. in Euang. a te modum. M. & C. pro Grego. lab
beni August. nos. scio quidem ipsum hanc sententiam fuisse & alacris exponere, ite
5. in Ciuitate 2. l. 27. Et to. 1. c. 1. 50. Hom. Homilia ult. sed eadem verba non ha
bentur.

C A P. V T. CXLII.

O scendit Aug.] B. Gregorius non ad similia habet præcipue Moral. l. 9. c. 2. l.
Hac enim verba postrema: Dum autem hic iudicamur, temporalius
poenis &c. ibidem videntur: Similiter E. Hieron. 10. 9. ep. 1. ad Demetriadem post
initium.

Quasi diceret poenitens] Margo M. Quasi semper: Vnde nec ait reced
gito.

Matt. c. 3.] C. & M. cap. 11.

Parturientis, id est] expositio est B. B. Augustini atque Ambrosii in hunc
Psalmum. C. & M. ad latus hæc legunt: Si etiam de prædicatore exponi
tur, qui non nisi post partum poenitentię procedere debet ad partum
prædicationis, scilicet, de partu in partum. Alioquin, si imponitur
accedat, despicitur, eiusque prædicationis contemnetur, et ait Petrus Gre
gorius.

Non ait parientis] Hac restitui iuxta de primam citationem Patrum in me
dium.

mediate supra. Tria, ait non patientis. C. ad latum volebat correctum parturientis pro parientis, sed male.

Item: quanta debeat] Hec ad nouam lineam renocauit, ed quod C. mascula littera aperiit, M. autem initium prefixit talem: Item de contritione, sed a me intermissus est, quia in indicibus capitum omittetur.

Antiquitate in quatuor] Glossa oron. in hunc locum Ieroni cap. 11. Eadem recenset, quam puto esse Beati Ambrosii de Penitentia lib. 2. capit. 7. tom. 1.

Idem c. 6] Tria c. 27.

Diabolus] Solum V. Estq; Glossa interl.

Idem c. 7] Tria 32.

In directum] C. ad latum: Mediocriter.

Pro spiritibus] M. Pro temporalibus, æternis.

Idem c. 8] Tria 28.

Filiæ populi mei] C. in margine: Filiæ animæ meæ.

Idem c. 6] C. & M. 6. V. 9.

Eremita prolapsus] ex Libro Vitas. Patrum dicto.

Deut. c. 4.] Tria 14.

CAPVT CXLIII.

Confessio, cordis,] Inter ly cordis & oris, hac parenthesi utitur V. Vt ait David: Dixi confitebor, & tu remisisti.

Vnde Urbanus] De hoc diximus in c. 123.

Habet sequentia dicitur] Confessio habet & satisfactionis.

Est pars latæ etiam] unde Paulus Rom. 1. Quem poenitet.

Sicut auctoritas habet] Oratio auctoritas accipitur pro pluribus auctoribus, uti c. 79. & alibi.

Lepræ cognitionem] C. ad latum corripuit, contagionem.

Peracta enim poenit.] V Peracta enim poenâ.

Item Iudicium 1.] reperam in C. legunt: Item Moyses: Quis & c. cum illa verba non sint Moysi sed filiorum israel, dicentium: Quis adscendet ante nos contra Chananeam, & erit Dux belli? dixitq; de Dominus: Iudas adscendet & c.

Præcedet nos] M. & C. consequenter legunt, vos pro nos.

CAPVT CXLIV.

Qui curet vulnera fauciat] Vno, Inquit B. Gregorius, morsum districtio-
nis adhibeat, oleo molliciem pietatis, &c. à Propositu & Pralatu lectu di-
guissima. To. 1. Moral. l. 20. c. 8.

Fili non mihi] Verba hac confessoru seu confessariu, adhuc fortè induratum pœ-
nitenti cor, nonnihil emolliunt, & inducunt ad confessionem sinceram, fidelem, &
flebilem persoluendam.

Ville, qui nolenti restituere ablata] Simile, si non idem exemplum refert
Casarius, qui post etatem auctoris vixit, l. 3. c. 35.

Cophini Ecclesię] Ad horum maiorem intellectum, percurrere Hom. B. Greg 31.
in Euang.

Nimiam multitudinem] Quid gloriuntur nonnulli in multitudine? Pluribus
intentus minor est ad singula sensus.

Ad pœnitentiam maximè] V. Ad pœnam maximè.

Abbas de longo-Ponte] Hoc exemplum vel simile habet Casarius Libro
tertio.

De demoniaco] Idem aut simile Casarius refert l. 3. c. 2.

Iob. 7.] Triā 9.

Impudentissime iactant] Margines M. & C. Sic disputaui, talem matronam
(C. vicinam) tam nobilem & pulchram amaui. Addit C. l. x quibus superbiunt.
Hac videntur sumpta ex B. Bernardo.

CAPVT CXLV.

In conterendo] Non : In conuertendo, ut V. in textu & C. in margine.

Dictionis virtus] Pœnitentię scilicet dictionis, ait M. in margine.

In se vlciscendo] V. Vlciscenda, sed male & contra textum originale.

Ut corpus redimat] Ex Ouidio de Remedio Amo. l. 1. Eiusdem ex ep. Oenones ad

Paridem subijcio versus:

Leniter ex merito quid quid patiā ferendum est :

Quę venit indignè pœna, dolenda venit.

Solue funiculum] V. Solue vinculum. Quatuor prauę consuetudinū vincula
deprehendo, quę cum increuerint agrè dissoluntur. Nam difficulter era iur, ait
B. Hieron. quod rudes animi peribiberunt. Vincula hæc sunt : Primum. trullatio de-
lectationis : secundum, consensus : tertium, factum : quartum, profundum malorum, Latam
seu consuetudinis abyssus. Huius viscosi mali testimonium pete ex B. Aug. ro. 10. Serm.

44 de Verbu Domini, c. 6.

Huc ille Martyr] Cuius meminit Beatus Hieronymus in Vita S. Pauli, simi-

*Inter (sed paulo super) Nicophorum Hist. Eccles. l. 7. cap. 13. M. & C. Illuc inieci-
familias, omittunt, Martyr.*

Se stultum simulauit] O stultum prudentem! Nam teste Catone.

Stultitiam simulare loco prudentia summa est.

Id legitur de S. Simeone, Salo, id est stulto, in martyrol. Romano die Iulij. 1.

Vel scobebam] Hoc est mundabam. Isa Ianuensis.

Scobes & fordes] Scobes, sunt partes illæ minutissima limæ aut seruæ, vel aliis
instrumento trita & excissa, à nominatio scobs.

Vel fodiebam] B. Hier. in hunc vs. Fodiebam, inquit, tanquam agrum, ut
mitterem semen doctrinarum Domini.

Quia ingenuum] C. V. ingenium. M. Ingeminum.

Vel ventilabam] Videatur Glossa in hunc locum.

Romanos c. 6.] Tria 16.

Vias duras] Labores pœnitentiæ, aiunt margines C. & M.

Cilicium] Non tantum S. Ioannu Baptista sed, ut aiunt duo præfati margines:

Similiter Iudith, & Cecilie, & Nazareorum.

Parasitarius] Impressa S. Hieronymi: Parasitarius, ep. ad Marcellam, 344
incipit: Ambrosius. Vide notæ ad c. 133.

Vepres Benedicti] B. Gregorius l. 2. Dial. c. 2.

Lachrymæ Arsenij] Ex eiusdem vita qua apud Surium exstat.

Quinque carice Eulali]] Quibus sustentabatur. Duo margines:

Egyptiace] Vita apud Sur. est to. 2.

Simeonis Treuirensis] Cuius secl. am agitur 1. lunij.

Per Nathan] Habentur hæc de Pœnitentiâ Distinct. 3. Totam pœnam]

CAPIT. CXLVI.

Solum v. non diuidit caput.

Idola Laban] De his dixi ad c. 211.

Infelix Achan] Tria Achôr, sed male. Achôr enim nomen vallis est, ut legitur
Iosue 7.

Circumstantiæ peccatorum] M. ad latius: & omnis memoria.

Clausis ostijs mentis] Idem ibidem: Omnis domus tuæ.

Genesis c. 19] Tria 36.

Equipellere debet purgatorio] Contra eos, aiunt margines C. & M.
qui dicunt faciamus mundam pœnitentiam, sed hæc sordibus & cruciati-
bus;

CAPVT CXLVII

II *Abstem in corde*] *Margines duo: Ad agendum poenitentiam;*
Substantia mea] *Vita præsens, & omnia præsens, ait margo duplex:*
Nomen Dominus] *Soliditas æterna, aiunt quædam margines.*
Item Philosophus] *Illius liber elegans est de . . . vitare, & Christiano di-*
gnissimo, quamquam ab infideli conscriptus.

Item Propter] *Vitam virtutes, aut similes, . . .*
poenitentia, de quibus Poëta propheta:

Stat sua cuique dies: breue & irreparabile tempus.

Omnibus est vitæ: sed famam extendere factis

Hoc virtutis opus. Virgil. Æneidos 10.

Tanquam ad extremum] *Ita Horatius:*

O nunc crede diem tibi diluxisse supremum.

Item Hieronymus] *Vide eiusdem l. 3. Comment. in amos paulo post initium, &*
longe plura hæc de re inuenies.

Breuis & non vera voluptas] *Disputare, comedere, & huiusmodi, ait M. in*
margine. Ex hoc tempore tam angusto, & rapido, & nos uterente, qui li-
uaculatorem partem mittere in vanum? Non tam benignum ac liberale tem-
pus natura nobis dedit, vt aliquid ex illo vacet perdere: & vide quàm multa
etiam diuinitatibus pereant. Hæc ille magnus Seneca Epist. 117.

Viri diuitiarum] *Viri etiam litium, ait margo C. causarum, disputationum,*
potationum.

In manibus suis] *Nisi serpam, ait idem. Serpa est saix tutatoria, seu aliter*
aduntus, quo vineas, aut arbores putamus.

Cras minus aptus erit] *Vempe, ad agendum poenitentiam. Ita duo mar-*
gines.

Tota coena præsens] *Hoc est felicitas, delectatio, & iocunditas. Margi-*
nes duo.

Per quæ amittitur] *Nam qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet, i. Co-*
1. ad Gal. 2. ad lacus, addit quoque illud: Ne aquam ponas ad vnicum hazardum, &
factum alceæ.

Et huius finis] *Qui cito euanesceit, inquit C. in marg.*

Isaias c. 29] *Isaias 77. . .*

Diuinitatem priuogenituræ] *Fidem & virtutes, inquit margines.*

Benedictionemque paternam] *Idem in Euangelio: Venite benedicti patris*

mei. Matt. 25. . .

Poenitentia] *Seneca ep. 27. Improbare voluptatibus, etiam post*

ipsas poenitentia erit, ut in suis. Sola virtus præstat gaudium perpetuum, securum.

Mortis meditatio] Post Platonem in Phæd. B. Hier. ad Principiam Epitaphiana
Marcellæ, incipit: Sapè, & multum.

Item Hieronymus] Non ab similia vidi in eiusdem regule titulo de Pauperi-
tate: similiter in c. 25. Matthæi.

Cur modicum expectas] V. Contra modicum expectas. Exaudiamus
etiâ infidelem, fideliter tamen loquentem: Tu mortem, vt nunquam timeas,
semper cogita. Et idem supra: Viuere noluit, qui mori non vult. Seneca ep. 30.

Vadam ad portas] Margines C. & M. Hoc timeo, semper in mente habeo,
Abiata est] Idem margines: Translata est.

Quidam dimidiant Deo] V. Qui dant Deo dimidiant. Abusus notarij.

Quidam perficiunt] tinnit margines C. & M. Nicolaus, Ioannes.

Iob c. 7.] Trias 9

Item c. 14.] Trias c. 13.

Item c. 20.] Trias 18.

CAPVT CXLVIII.

N E fiat fuga vestra] A vitio & peccato. Margines duo.

Pœnitementi] Hec lego in margine M. Item: Vide qualem, & quantam
egerint pœnitentiam Theophilus, de quo in Legendâ Nauitatis B. Mariæ: &
Corpus (al. Corpus) de quo in Legendâ S. Dionysij fit mentio. In Legendâ
sæcra Iacobi de Poragine dic Natii. B. Virg. loco Theophili, citatur Iuo Carnotensis.

Vitales carpit auribus] Virg. 10. Æneidos.

Toto tempore vitæ] Tempus pœnitentia est vsque ad ultimum articulum vi-
tæ De Pœnit. Dist. 7. Tempus verò.

Bitumine] Et pœnitentialis satisfactionis, & longis laboribus, Margines duo.
Sicut enim exhibuistis] Hic tacer V. vsque ad finem capituli.

CAPVT CXLIX.

V. Omittit titulum, nec caput diuidit intercapedine.

Difficile auelli] Seneca Tragedia 6.

Dediscit animus serò, quod didicit diu.

Aristoteles 7. Et hic. Difficile est resistere consuetudini, quia assimilatur nature
2a. 2a. 6. Rhetor. Quod consuetum est, veluti innatum est. Virgil. Georg. 2.

— Adeo in teneris assuescere multum est.

Quasi altera natura] Ex Aristot. 7. Ethic.

Vt canis à corio] Horat. 2. Serm. V. Vix exterrebitur &c. Aliqua exempla
ria, impressa sicut

Vtque canis corio nunquam absterrebitur victo!

Hieronymus] Loquitur hic de Filijs Israël, Vnde addidi in textu: Populus Israhel.

Ieremias c. 13.] V. & M. c. 60. C. 61.

Idem c. 8.] Tria 34.

Idem cap. 9.] Duo 39. V. 38.

Archiep. Arist. 2. Ethic. Ex actum multoties iterato fit habitus.

Longa o restem] Siue, longa in dicam notis plenam.

Noli ergo mutuare] Cur hoc? ut Sapiens Pro. 22. Quia: qui accipit mutuum, seruus est foenerantis.

Quia ne pre-occupatus] C. ad latius legit ea, qua habentur Sap. 4. Iustus si more te preoccupatus fuerit, &c.

Celestis manna] M. Celestis gratia.

Actio iudicis contra] C. & M. Erga nos.

Fuerit soluendo] V. Soluenda.

Vnde Ambrosius] Locum citavi in margine ad c. 145. in fine. C. & M. legebans Gregorius.

Amaras potiones] M. potationes.

Et erubescencia] C. ad latius: Que causa induxit confessionem in Ecclesia.

Vel in substantia] V. Id omittit.

CAPVT. CL.

V. Elvitar] Hac duo verba absunt in M. & C.

Qui dormitis] V. Qui iacetis.

De manifesta visione] C. & M. Manifesta visitatione.

Satietaem visionis.] Tria omittunt visionis, sed est in textu biblico. C. & M. in margine legunt: Voluntatem Dei implendam. Videri hic potest Commentarius B. Hieronymi in hoc ultimum caput Isaie.

De cornu altaris] Vos, o Clerici, ait margo C.

Abacuc c. 3.] Tria c. 11.

Sophon. c. 1.] Tria 3.

A collibus] M. & C. a collisionibus. At textus scriptura, ut posuimus.

Quia enim non habuerunt] Videatur Comment. B. Hier. in c. 1. Sophoniae.

Ignis gehennae] Ignis etiam auaritia, inquit margo C. hic accenditur & inchoatur, in futuro consummatur.

Parab. c. 19.] Tria 39.

Heb. cap. 10.] C. & M. 17. V. 16.

Ignis emulatio] Audiamus margines C. & M. Fames & infatibilitas deuorant Prædicatori malos. Tria sunt infatibilia, scilicet, infernus (audior & infatibilior) malorum & vulua meretricis.

Iobc. 10.] V. & M. C. II. C. 9.
Beda de quodam] Hæc historia sumpta est ex V. Bedæ. T. 7. Gentis Anglorum.
5. c. 13. De hac etiam in Speculo exemplorum dist. 3. ex. 2. p. 7. in imagine Quinque
pater familias exprimitur Drig. linus, at locus citatus Drigelinus.

In interiora duceret] V. In anteriora produceret.

De quibusdam putei] Vbi puteus superborum, iniquum margines C. &
M. puteus curiosorum, puteus inuidorum, & sic de ceteris peccatis.

Tunc cœpi cogitare] Hæc, usque. Dux meus auget in id. & C.

Wilfrid] Tria si legunt, sed ven. Beda loco supra citato 20. at A fidum.

Intrans flumen] Monasterio, seu cum dicitur, ut patet, 3. intrans intrans ad flum.

Hieron. ad Heliodorum] Restitui locum. Tria enim, ad Rusticum, Hæc epist.
Iota ad Heliodorum incipit: Quanto amore. Vnde finem illius.

Iudicaturus Domini.] M. Tu gaudebis iudicaturus Domino. V. Tu gaude-
bis iudicaturus cum Domino.

bitur cum prole sua verè] Hier pro verè habet Venus. Mellis.

Operarij & quæstuarij] V. & M. operarij & quæstuarij. B. Hier. habet (operarij, hoc est, Iosephi.

CAPVT CLI.

A D Eustochium] De Virginitate seruandâ, quæ incipit: Audi filia.

De carcere] Et papillione corporis, iniquum margines M. & C. Vbi
ostio stans videas gloriam Dei pertransire.

Et recessit sibi] Tria tibi pro sibi.

Et concubina] C. ad latus: Animæ minoris meriti.

Erunt in diuersis] Hæc quoque restitui. Tria si agebant: Erunt in diuersis gre-
gibus carnis tuæ. & spiritus matris (V. matres) tuæ.

Nemo poterit dicere] Tria: Nemo poterat scire. Biblia Basilea impressa anno
1591. habent: Nemo poterat discere. Magna varietas.

Aliquid gloriosum] V. pretiosum.

Ad Demetriadem] De Virginitate. Habetur to. 9. incipit q. : Si summo inge-
nio.

Putabis durum] V. Dignum.

Tu ergo, cui] Hæc in eadem epist. ad Demetriadem, sed infra, sub fi-
nem.

Comitata Virginibus] V. Communicata.

Nec vllius temporis] Tria. Nec vllius temporis & C.

CAPUT CLII.

V Caput non diuidit, neque nonum titulum praefert. M. verò videtur velle di-
 uisum, rubea eaq; masculina addita littera, omisso tamen titulo, quem C.
 non omittit.

Effudi in me spiritum] C. in margine: dilatando præ gaudio patriæ.

Minimotrecti] De hoc vocabulo diximus in notis ad c. 78.

Secretum meum de vita] Hæc, usque, Et quemadmodum, absunt in C.

CAPUT CLIII.

Hoc caput de Proprietate ex C. & M. collegimus. Sed in M. alio caracte-
 re exaratum est à cæteris, & in fine capitis precedentis hæc habebat: Exolip-
 summa Magistri Petri Cantoris Parisiæensis. Forè auctor omiserat in summa
 agere de Proprietate, quod in fine recuperat.

Dicere me.] Prout vetat S. Benedictus in Regula c. 33.

Cum Achan] Duo Achor.

Mundiali aliquo] Vt legitur 16 q. 1. Adijcimus, in fine. Et B. Ambrosius 3.
 Offic. c. 9 B. Gregorius Registr. l. 10. c. 22.

Monedula] Aus est ex Graculorum genere aurum & nummos subripere solita.
 De hæc. Ouid. 7. Metam.

Nigra pedes, nigris velata Monedula pennis.

De Monacho Gregorio] Hæc historia habetur in vita eiusdem. Vide Surium
 to. 2. præterea apud B. August. Serm. 52. ad Fratres in eremo, siue 12. quæst. 1.
 Nolo.

Sacrilegus sit etiam laicus] 17. q. 4. Quisquis & 12. q. 2. Prædia.

Habet aureos] Quam belle tales describit B. Hieron. in epist. ad Heliadorum, quæ
 incipit: Grandes materias. Sint ditiores Monachi, inquit, quàm fuerant secu-
 lares: possideant opes sub Christo paupere, quis sub locuplete diabolo ha-
 buerant: suppiret eos Ecclesia diuites, quos antè mundus habuit mendicos.

Pitantiæ] Seu pitantias. Hic vocabulo sæpè vitur Casarius, pro portione vini
 aut feruli lautioræ.

Tobias exsul] C. Si Tobias esuriens, & qui propria habere poterat. Cætera
 desunt.

Quidam Religiosi] Præter illud B. Pauli 2. Tim. 2. Nemo militans Deo, im-
 pl. cat se negotijs secularibus, aliud insinuabo ex decreto Bonifa. 8. quo decernit
 Monachos posse confessiones audire Neque enim, inquit. B. Benedictus Monacho-
 rum præceptor alius fuit, huius rei aliquo modo fuit interdictor: sed eos se-
 cularium negotiorum edixit expertes fore tantummodò. Et 16. qu. 1. Monachi
 chi

chi, sic legitur: Nullus Monachorum forensis negotij susceptor, vel executor existat, nisi quod Monasterij exposcit utilitas, Abbate sibi nihilominus impetrante.

Depositarij] C. Depositarij, Horum est recipere pecunias, pro cautione quod Monachum maxime dedecet. B. Hieronymus ad Paulinum de instit. Monachi, ait: Quem senseris tibi, aut semper, aut crebro de nummis loquentem, institorem potius habeto quam Monachum. 16. q. 1. Si cupis. Item videto B. Hier. in Reg. titulo de Paupertate.

Iste enim pluribus] Hac parentesi inclusa, omittit M.

Ablatum] Post hac immediate legit C. Item Leuit. 81. hoc est, c. 24 ubi agitur de restitutione.

Prior quidam cuidam] C. Prior de M. D. volenti facere.

Item: Eremitam] Ex Libro Vitae Patrum dicto.

Item Hieronymus] In Regula de Paupertate, Et in Reg. Monacharum, de Si. in recipiendo Sorores, similia inuenies.

Tanta in Martino] Ex vita per Seuerum Sulpitium conscripta.

Vt ait S. Benedictus] Cap. 49. Regula sua.

Item Hieronymus] Epist. ad Heliodorum Monachum, ut supra dixi ad c. 2. l. o.

CVM EXEMPLAR MARCHIANENSE

ferè continuà varietate lectionis, ab alijs duobus re-
cederet, scilicet à cap. 66. vsque ad cap. 80. illud
verbotenus, vt loquuntur, descripsimus, &
descriptum hic consultò repolumus.

T sciendum quòd nihil magis offendit hoc triplex Prælati offi-
cium, quàm acceptio personarum, *quæ non est apud Deum*, s.
cut dicit Apostolus in Epistola ad Romanos. Super quo
cum dicit Augustinus: Acceptio personarum esset apud Deum,
num; si propter dignitatem Patrum receperet Iudeos, & pro-
pter indignitatem Patrum spreuisset Gentiles. Idem dicit Petrus in Actibus A-
postolorum, quando præceptum est ei ire ad Cornelium: *Nunc in uertute*
comperi, quod non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet
Deum, acceptus est illi. Sciendum autem quòd aliud est acceptio personarum,
aliud honorificentia.

Honorificentia est reuerentia alicui exhibita considerato gradu dignitatis
illius, cui reuerentia exhibetur, & illius, qui exhibet. Abusus autem huius
reuerentiæ, est acceptio personarum. Ista non est apud Deum. Et notandum
quando reuerentia non exhibetur cui debetur, tunc est personæ abiectio;
quando verò exhibetur cui non debetur, tunc propriè est personæ acceptio,
ita vt aliud sit acceptio personæ, aliud abiectio personarum, & aliud hono-
rificentia personarum. Notandum itaque, quòd circa huiusmodi honorifi-
centiam, quædam causæ sunt omninò licitæ & honestæ: quædam subho-
nestæ: quædam mediæ nec omninò licitæ, nec omninò illicitæ: quædam
sunt omninò illicitæ. Cæteræ omninò licitæ & honestæ sunt, quando alicui
reuerentia pro sanctitate suæ religionis exhibetur: & hæc sola est apud Deum.
Subhonestæ, quando Prælati, vel Principi, vel filio nobilis, vel scripturæ
ponto reuerentia exhibetur. Mediæ non omninò licitæ vel illicitæ quando
alicui ex quadam societate, vel ex indifferetâ beneuolentiâ reuerentia exhi-
betur, vt quando pauperes indigentes reliquiuntur, & non indigentes in
hospitio recipiuntur. Omninò illicitæ: quando alicui pro turpitudine aliqua,
vel pro sola pecunia reuerentia exhibetur, vt possit dici:

Cap.

66.

De ac-

ceptio.

Cap.

67.

De ac-

ceptio.

Cap.

68.

De ac-

ceptio.

Cap.

69.

De ac-

ceptio.

Cap.

70.

De ac-

ceptio.

Omnim-

Iuuen.

O nummi, nummi, vobis hic praeſtat honorem,

Iuven.

Vos eſtis Fratres.

Iuven.

Cap. 2

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Iuven.

Hinc omnino reſponſum. Dñs. Et de hac dicit Iacobus in Epiſt. Canonicâ: *Fratres nolite habere ſpeciem Domini noſtri Jeſu Chriſti gloria, in acceptione perſonarum. Si enim venerit in conſpectu tuo ut aurum annatum habens in manu, & dixerit ei, hi. bene: ſi autem venerit pauper in ſordido habitu, & dixeris ei: Sta a me, quia tu es pauper, & non habes quod offeram, tu contempniſti eum qui vocat te in nomine Domini. Et hoc facitis, & contempniſtis legem quam accepistis. Bene dicitur ei: Sta a me, quia tu es pauper, & non habes quod offeram, tu contempniſti eum qui vocat te in nomine Domini. Et hoc facitis, & contempniſtis legem quam accepistis.*

Item: *Nonne iniquarum cogitationum iudex eſt? Et dicit ibi Auguſtinus. Si hoc referatur ad Eccleſiaſticas dignitates, non eſſe leve peccatum. Quis enim ferat, ſp̄ito honeſti viri & ſcientiſi p̄cipere, diuitem ad Eccleſiaſticam dignitatem ſublimari. Item, ſi de quotidianis conſuetudinibus hoc dicitur; quis hic non peccat? tamen non peccat, niſi apud ſe ipſum. dicit, quod ſi diſtor eſt, ergo melior. Contra acceptionem perſonarum ſolentur Genitiſus in Deuteronomio per Moſen, ſem dicitur: *audite omnes, & quod iuſtum eſt facite. Non accipietis perſonam pauperis, Domini enim iudicium eſt. Ego ſolus ſum, & non eſt alius. Et non debet perſonam hominis accipere. Et Iob dicit: Nonne iſta eſt iniquitas mea, in quo Dominum homini adiuuavi. Nefcio enim, & non habeo ſcire. Et quando ſalutator meus contemnit vocare ſpiritum meum. Quia ſi peccet, contempnit perſonam viam, hoc eſt: Dominum in hominem ad equum. Item, in Eccleſiaſtico dicitur: *Non accipies perſonam in pauperem, ſed eſt contra pauperem, & deprecationem lei exaudies.* Et in epiſtolâ Canonicâ Iudæ dicitur: *Quidam ſunt garruli & murmuratores, perſonas propter quibus admittuntur, id eſt laudantes. Poſt auctoritates contra acceptionem introductas perſonarum, exemplum introducimus. Legitur enim quod Pharaon pugnaſſet in genitalibus Iudæum eſcurentem cum Madianitide, quamvis illum ſciret eſſe Ducem in tribu Simeonis, & ſnam filiam nobiliſſimi Principis Madianitarum. Et in hoc facto placuit Domino, & ceſſavit quaſſatio. Et Dominus dixit ad Moſem: *ſuſpēde Principes in paſtilulo, ut auertatur furor meus ab eis.* Ecce, quod nec Principibus parcendum eſt in ſcelere. Et ipſe Moſes audiens populum peccaſſe in vitulo conſtatili, dixit: *Qui Dominum accingatur gualio meum. Et transiens per medium caſtrorum, noli illius ſcelens participi, parebat. et dixit Moſes: Hodie conſecraſtis manus veſtras Domino, non enim peperciſtis fratri ſuavi, vel patri, vel matri in crimine. Et dicit ſibi gloriari: Ille eligitur Sacerdos & Leuita, qui ait patri & matri: nescio eos. Et de Domino legitur quod noluit ad donum Reguli diuertere, ne videretur diuitius honorare. Item: In libro Regum legitur, quod Ionathas eſuriens, dum met, inuenit mel & comedit, & exhilarati ſunt oculi eius, & fortius inſeutus eſt hoſtes. Quod audiens pater eius Saül, quia contra præceptum eius fecerat, voluit eum occidere. Quod feciſſet, niſi populus eum de manibus eius excaſſiſſet. Ecce quod paternus amor noluit parcere filio in transgreſſione præcepti. Et habes hoc argumentum, quod Princeps non debet ali-****

quid

IVXTA ALIVD EXEMPLAR

3

quid facere sine consensu populi, nec etiam Prælatus sine consilio Cleri.
Item super illud verbum prædictum (*Transiit Moyses per medium castrorum*)
dicit Gregorius: Per medium castrorum est transire, in Ecclesia Domini æ
qualitate vivere, arguere, prædicare, & iudicare, vt in nullius resideat fauore.
vt nec alicui propter sanguinẽ, vel priuatũ amorem à gladio sententiæ pareat.
Et si vir Dei est, qui diuino amore cingitur ad vindicandũ peccata illũ vitium
Dei non esse constet, qui vindicare aliorum peccata recusat. Tamen cum
moderamine contra acceptionem personarum est agendum. Quidam enim
dum acceptionem personarum vitant, in cuiusdam ingratitudinis vitium &
sobrietatis inurbanitatis currunt: vt verè possit dici:

Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt;

Sed medium tenere beati.

Summum enim ius iniuria summa est. Vnde & alibi dicitur: *Est iustus qui pe-*
rit in iustitiã sua. & alibi: *Qui nimis emungit, elicit sanguinem.* & alibi: *Non de-*
clinabis, neque ad dexteram, neque ad sinistram. Ad dexteram, per nimiam iusti-

Est modus in rebus, sunt certi denique fines

Contra quos, utraque, nequit consistere rectum:

Culpa enim est totam persequi culpam:

Ad prædicta autem, quæ contra incompositionem diximus, adden-
dum est de modestia, & maxime circa risum, circa quem facile cog-
noscitur sapiens. Vnde Ecclesiasticus ait: *In risu exultat vox sua,*
sapiens autem p̄ix tacite ridebit. Et sanctus Bernardus dicit de quodam Abba
te religiosissimo, qui in quatuordecim annis non risit, ita vt videretur dens
eius, sed obstantium gratiã faciem serenabat. Sed si bene recolimus, risum
integrum non admittit. Secutemur ergo hilaritatem lasciuia carentem, & vt
vno verbo explicem, secundum faciem Sanctõrum iucundemur. Et Do-
minus in Euangelio: *Va vobis qui rideris, quia plerabitis.* Vnde & ipse legitur
ter fleuisse, scilicet in suscitatione Lazari, super Ciuitatem, & in oratione,
sicut legitur in Epistolã ad Hebræos. Sed nunquam legitur risisse. Et hoc
questionem habet. Ipse enim defectus nostros assumptis: quos deu. uit cum
assumere, & reuera risum interiorem habuit, scilicet letitiam mentis, & ita
videtur quodd habuerit exteriorem, quod potuit esse, quamuis non leg. tur.
Et notandum, quodd ad modestiam prædictam & temperantiam haben-
dam, est maxime fugienda singularitas. Est autem duplex singularitas, sci-
licet mala, & bona. De malã prædicemus, vt expulso vitio magis virtus elu-
cescat.

De malã itaque singularitate dicit Philosophus: Omnis singularitas pa-
rit notam. Qui hanc non fugit, suspectus est, aut suspici. sus. Ita notat
aut aliquid significat, Propter hoc forte dictũ est: Hoc modicum deg. istet.

VERBUM ABBREVIATVM,

1. Cor. Hinc singularitatem regis Apost. lus, dixit: *Omnia omnibus factus sum.*
 2. Vnde & intendit se in *Can. vii.* Vnde & Timotheum circumcidit, vt con-
 3. socraret cum Iudeis. Vnde Augustinus dicit: Secundum morem patrie &
 4. confueru linem Ecclesie, in qua tibi viuendum est, debes viuere. Turp
 5. enim est pars, quæ suo corp vno conuenit. Vnde fortè dictum est. *Va soli,*
 6. *quia si uideretur non habet subiectum.* Solus est, quia præsumptione nouum
 7. vt eodiu lam inuenienti Tais enim *regulæ feru est qn depasit uicem:*
 8. Id est, destruit & occidit animam suam. Et Seneca in epistola ad Lucium
 9. ait: I lud te admono, ne eorum more / qui non proficere sed conspici ca-
 10. pient) facias aliquid, quæ in h bitu tuo aut genere notabilia sint. Asperam
 11. cultum, & intonsum caput, & negl gentiorem barbam, & ind etum argen-
 12. to odiu, & suble hiam positum, & quidquid aliud ambitiosè peruersa via
 13. sequitur, euita. Satis ipsum nomen Philosophæ (etsi modestè tractetur)
 14. inuidiosum est. Tunc omnia dissimilia sint. Frons nostra populo conuenit,
 15. non respiciend u regum l ractantem. Non putemus singularitatis iudicium
 16. aut argenti q e e uille, Id agimus, vt meliorem vitam sequamur quàm
 17. vulgus: nō tamen contrariè. Alii quoniam tuos emendari uoluerunt, fugamus à
 18. nobis & auertimus. Illud quoque est inus, vt nihil imitari uelint nostri,
 19. dum timent ne imitanda sint omnia. Hoc primum Philosophia inuitit,
 20. scilicet communioem, humanitatem, & congregationem, à qua professio-
 21. ne dissimilitudo nos separabit. Videamus ne ista per quæ admirationem pa-
 22. rare uolumus, ridiculosi & o iosa sint. Propositum nostrum est secundum
 23. naturam viuere. Hoc contra naturam est torquere corpus suum, & faciles
 24. odibile munditias, & squalorem appetere, & cibis non tantum vilibus uti, sed
 25. crudis & horridis. Quemadmodum enim desiderare delicatas res luxuriæ
 26. est: ita inuitas & non magno parabiles fugere, dementiæ est. Frugalitatem
 27. exigit Philosophia, non pœnam. Hic enim modus placet. Temperetur vi-
 28. ta nostra inter bonos mores & publicos, suspiciant omnes vitam nostram,
 29. sed non agnoscant. eadem faciamus quæ ceteri. Nihil inter nos & illos in-
 30. tererit. Plurimum dissimiles nos vulgò esse sciat, qui inspexerit propius.
 31. Qui domum intrauerit, nos potius miretur quàm supellestem nostram. Ma-
 32. nus est uile, qui sic vitur fictilibus sicut argento. Nec minor est ille, qui sic
 33. vitur argento, sicut fictilibus. Infirmi enim hominis est, non posse pati di-
 34. uitias.

Cap.

69.

De

bona

singa-

lanti-

ca.

leg.

Sana

ca.

Nunc de bona singularitate est dicendū, quæ magis propriè dicitur soli-
 tudo. De hac dicit Anna si na Raguëlis sicut legitur in Tob. a: *Nunquā*
ludentibus me miscui, nunquam illis, qui in uanitate ambulāt, participem me
feci. De hac dicit Sapiens: *Rarus in publico, honestus in domo.* De hac di-
 cit Jeremias: *Solitarius sedebam & tacebam.* De hac & Seneca in epistola ad
 Luciliū ait. *Quid vitandum præcipuè quæris? Turbam. Nondum tunc*
commit-

committeris illi. Ego certè confiteor inbecillitatem meam, nunquam mo-
res quos exili refero. Inimica est multorum conuersatio. Quid me existi-
mas dicere? Auarior redeo, ambitiosior. Luxuriosior, inò crudelior, & inhu-
manior, quotiens inter homines fui. Subducendus est populo tener animus,
& parum tenax recti, facile transit ad pures. Socrati, & Cato, & Lelio
excutere honestate n suam dissimilis multitudo potuisset. Vnum exemplum
auaritiæ, & luxuriæ multum mali facit. Cui n victor delicatus paulatim ener-
uat & emoluit, vicinus diues cupiditatem irritat. Malignus comes, quamuis
candido & simplici animo rubiginem suam affecit, quid tu accedere his
moribus credis? In quos publice tactus est impetus, necesse est vt imiteris,
aut oderis. Vtrūque autem deuitandum est, ne vel similes malis fias, quia mul-
ti sunt; neve inimicus multis, quia dissimiles sunt. Recede in teipsum quantū
potes. Cum his versare, quate meliorem facere possint. Illos admitte, quos
tu potes facere meliores. Mutad ista fiunt, & homines dum docent, discunt.
Ista autem solitudo maximè pendet ex bona societate. Vnde Cato ait: *Amicitia
cum bonis* fit aubi dicitur: Ex conacta mores formantur. Et Apostolus di-
cit: *Corrumpunt bonos mores colloquia mala*. Et Philosophus dicit: Potius vi-
dendum est tibi cum quibus edas, quàm quid edas. Et Poëta dicit:

Principi est virtus maxima, nosse suos.

Hunc versum multum præ cæteris versibus approbat sanctus Thomas Can-
tuarienti: Et hoc maxime pertinet ad Prælatos Ecclesiæ, tales habere eu-
bularios & commensales: ne eorum videantur approbare vitam quorum
habent conuersationem. Vnde Abraham, quando præceptum est ei circum-
cidere familiam suam: statim circumcidit omnes vernaculos suos, & se, &
totam familiam suam. O nui itaque Christianus, familiam suam debet spi-
ritualiter circumcidere: vt nullus sit in domo sua inordinatus. Item Salomō:
Qui graditur cum sapientibus, sapiens est: amicus stultorum similis eis efficitur.
Vnde à quodam sapiente dicitur: Morum similitudo parit societatem, &
congrata similia facile connectantur. In Psalmis etiam de malâ societate fu-
genda, & bonâ acquirendâ sæpè dicitur. Vnde in primo Psalmo: *Beatus Ps. 17.
vir, qui non abiit in conspectu impiorum, & in via peccatorum non stetit*. Et alibi;
Cum sanctis sanctus eris; & cum viro innocente innocens eris, & cum electo electus Eccli.
eris; & cum peruerso peruerteris. Difficile enim est tangere picem & non inquinari
ab ea. Vnde quidā sapiens dicit: Bonos Principes habētes praua latera, Scillæ
& Turpijs cōpirat scriptura. Scilla enim humanam habet faciem, sed caninis
capitibus succincta describitur. Harpiæ autem virgineam habent faciem, sed
rapacissimos ungues. Similiter Principes exterius sunt boni, sed mali eorū
ministri. Odoratu præde, Scyllæ ad rapinam parantur.

Item notandum, quod bonam societatem maxime impedit nimius carna-
lis affectus. Contra quem, maxime habemus exempla ab ipso Domino om-
nium

nium bonorum magistro: Cū enim ipse prædicaret, quid à de turbā dixit ei:
Matt. Magister, & frater tui, & sorores expectant te foris. Et respiciens in discipulos
 12. laus ait: Hi sūt fratres mei. Et ut generaliter cōcluderet, addidit: Omnis qui facit
 voluntatem Patris mei, qui in cælis est; hic est frater meus, & mater, & soror mea.
Luc. Quasi diceret: spirituales viri temper præponendi sunt carnalibus. Idem de
 eodem legitur: Qui cū eis esset duodecim remansit in Ierusalem; quo non
 inuenit inter cognatos, & amicos, & notos; post triduum rediit mater eius
 111. in Ierusalem, & inuenit eum in medio Doctorum interrogantem eos & re-
 spondentem. Et dixit ei mater: Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce ego & pater
 tuus doctores quærebamus te. Ipse autem dixit: Quis est pater meus, & mater
 100. me? Quis enim, quærebatis? Quis enim, quærebatis? Quis enim, quærebatis?
 19. diebathis quærebatis, quæ pateris mei sunt, oportet me esse? Hoc est spiritus
 per præter carnalibus. Idem dicit in nuptijs archiepiscopi in vino deficiente ad
 100. matrem eius inuenit eum ad miraculum. Quis enim, quærebatis? Quis enim, quærebatis?
 2. mea. Certe mulier erat ei cū ipso, qui affectu osculi ne dingerat eum. Unde de
 cruce ad discipulum dixit: Ecce mater tua. Sed in hoc verbo, quis enim, quærebatis?
 100. & pateris mei? Quis enim, quærebatis? Quis enim, quærebatis?
 19. libet Prælati, & etiam minor Sacerdos, in omni beneficio spirituali, dicat
 100. patri & matri: Quid mihi & tibi mater? quid mihi & tibi pater? Nos sumus
 Sacerdotes secundum ordinem Melchisedech, qui legitur non habuisse patrem vel
 matrem. Et in figurā Christi & nostris, qui non debeamus habere patrem vel
 matrem in spiritualibus sed dicere eis: Ego sum Sacerdos per ordinem Mel-
 chisedech, non noui vos. Unde dicitur: Ille eligatur Sacerdos & Levita: qui
 100. dicat patri & matri: non noui eos. Unde & in lege prohibitum erat, ne Sacerdos
 100. interesset faciebatur mortuorum etiam patrum, ne aliquid immunditiæ
 33. contraheret: sed etiam Sacerdoti non licet recedere à sanctis. Unde Do-
 100. minus illi volenti sepeire patrem suum ait: Dimitte mortuos, sepelice mortuos suos:
 21. tu autem vade prædicare regnum Dei. Unde super hoc verbo dicit Hierony-
 8. mus: Propter amorem Christi, debet dimittere insepultum, & propter eius
 100. amorem, nullum debet relinquere inhumatum, loco scilicet & tempore. Ve-
 6. runtamen caninum est odio habere parentes. Unde notandum est illud de
 100. Philistinis. Illi namque arcam Domini ceperunt, propter quam puniti sunt
 100. in posterioribus. Quod videntes, posuerunt arcam super plaustrum bouum,
 100. & adiunxerunt plaustrum duos vacca sotas, id est, à parto liberatas. Foetus
 100. enim vel fœta nomen polyentum est, scilicet ad habentem tectum; & d li-
 100. beratam à nato. Unde & ipse duæ vacce habebant vitulos domi reclusos.
 100. Et adduxerunt arcam Domini in Bethlames, mugientes post vitulos, sed
 100. cornua a recto tramite non flectentes. Bethlames interpretatur domus
 100. felis. Quia itaque vult arcam Domini in Bethlames ducere, id est ad vitam
 100. æternam: per assumptionem Corporis Christi venire: oportet eum esse fœtum
 100.

interius per bonum propositum, & exterius per opus bonum. Dicit siqui-
dem Gregorius: Vaceg (inquit) post vitulos mugiebant, sed cornua à recta
vià non flectebant. Sic quoque sancti post parentes per compassionem mu-
gunt: sed non flectunt cornua à recta vià per boni operis negligentiam. Ita
ergò compatiamur parentibus, vt non propter illos bona opera pratermitta-
mus. Ne timemus si uis uxori Loth, quæ respiciens ad Sodomam, versa est in
sals stagnam. Item Hieronymus super Leuiticum dicit: Summus Pontifex
non debet interesse funeribus mortuorum etiam Principum, ne tactu vel
viliu mortui pollueretur. Sed summus Pontifex noster, id est Christus, La-
zarum suscitauit. Et multi Monachorum & Clericorum vident hodie cor-
pora, & cum eo prandent & conuiuantur cum corpore, id est videndo
Iteu. super illam locum Machai, vbi legitur de statere inuento more piscis,
quem soluit Dominus pro se, & pro Petro in tributum, dicit glossa: Admi-
randum est paupertas Domini, quæ non habuit vnde tributum solueret. Et
opponit hi Augustinus sic: Nonne habebat Dominus pecunia
latus portabat? Libet vique. Sed nefas duxit quod erat pauperum in
vlus suos conuercere. Et hoc est contra Prelatos, qui patrimonium Cruci-
fixi (quod proprium est pauperum) in suos vlus expendunt. Item: Contra
nimium carnis affectum fuit, quod legitur in libro Iudicum: Ibi enim
legitur, quod Abimelech filius Gedeonis ex concubina, post mortem Ge-
deonis in tunc Sichem ad cognatos suos ex parte matris, qui constituerunt
eum Regem: & ambo eorum occidit septuaginta filios Gedeonis, qui fra-
tres eius erant: Sichemites quoque cognatos suos, quicum Regem fecerant,
occidit. Hæc quid carnales affectus debemus occidere. Exemplo etiam
horum amicitiam deberemus terreti, ne nimis diligamus amicos.
Ipsi enim factus nos diligant quamdiu parati sunt, nec sibi sufficiunt; cum
genui illi facti sunt, statim eos abijciunt, nec de eis curam gerunt. Simili-
ter quamdiu parentes nostri sibi non sufficiunt debemus eos sustentare, non
ad superfluitatem, sed ad exigentiam. Sed si nobi sufficiunt, non est nobis cu-
randum de eis. Item: dicitur in Genesi: *Gen. 12.* *Et de terra tua & de cognatione tua.* Et in
Psalmis dicitur: *Ps. 44.* *Aut puer, & uxor, & inclina auris; & obliuiscere populum tuum,*
& de domo patris tui. Quod si liceret, non posses codire, nisi domum patris tui obli-
uisceris. Item; exemplo Templianorum deberent Prælati instrui, ne haberet ami-
cos suos sibi collaterales. Ipsi enim Templarii nunquam habent consanguineum
sibi seruientem, ne communia bona patriu & ei distribuerent: Et illud
maximè quod Hieronymus dixit in epistola ad Heliodorum, facit contra
carnis affectum. Dicit enim: *Epist. de iust. de vi-*
me est, & qui non colligit mecum, aspergit. Recordare tyracinijs tui diem, quo
Christo in baptismo consepultus, in Sacramenti verba iurasti, pro nomine
eius

tor includit? Crede mihi, nescio quid plus lucis in eremo adspicio. Libet
 sarcinâ carnis abiectâ, ad purum ætheris volare fulgorem. Paupertatem ti-
 mes? sed beatos pauperes Christus appellat. Labore terres? nemo athleta
 sine sudoribus coronabitur. De cibo cogitas? sed fides famem non timer,
 Super nudam metuis humum membra fessa ieiunijs collidere? sed Dominus
 tecum iacet. Squalidi capitis dolet inculta cæsaries? sed caput tuum Chri-
 stus est. Infinita te eremi vastitas terret? sed tu Paradisum mente deambula.
 Quotiescunque illuc conscenderis, toties in eremo non eris. Scabra sine
 bainis attrahitur cutis? sed qui in Christo semel lotus est, non habet neces-
 se iterum lauari. Et ut breuiter audias Apostolum ad cuncta respondentem:
 Non sunt (inquit) *condigne passionis huius mundi ad futuram gloriam, quæ re-* Rom. 8
uelabitur in nobis. Delicatus miles es charissime, si vis gaudere cum sæculo & *1ª Epist.*
 postea regnare cū Christo] Indicabimus tibi, ut si nescis discas; si autem co- *de la-
de Bo-*
 gnouisti, pariter gaudeas. Bonus tuus, imò meus, & ut verius dicam, no- *lesi, in-*
 ster, scalam prælagam iacob somniantis iam scandit, *portat crucem* *per post*
terram *tristit*, *seminat in lachrymis, in gaudio metet.* Et Sacramento Moyti *plus*
 terpentem in eremo suspendit. Ecce puer meus honestis nobiscum sæculi *eorum*
 artibus institutus, cui opes affatim, dignitas apprimè inter cœquales erat, *timere*
 contempta matre, & sororibus, & charissi no sibi germano Insulam pelago *Gen.*
 circumsonante naufragam, cui asperæ cautes, & nuda saxa, & solitudo ter- *18.*
 rori est, quasi quidam nouus Paradisi colorus incedit. Nullus ibi agricola- *Mat.*
 rum, nullus Monachorum, nec paruulus quidem Onesimus (quo velut fra- *16.*
 tre in sæculo fruebatur) in tantâ vastitate adhæret lateri comes. Solus ibi, *Lud. 9.*
 imò Chasto comitante non solus. Videt gloriam Dei, quam Apostoli nifi in *Epist.*
 deserto non viderent. Non quidem conspiciunt turræ urbes: sed in noue ci- *125.*
 uitatis censum dedit nomen suum. Horrent membra sacco deformia? sed sic *Num.*
 melius *obuiam Christo rapietur in aëra.* Nullo Furiporum austro perterritus? *21*
 sed de latere Domini aquam vitæ bibit] Frater in eremo cibus præces, *Mat.*
 & olus nostris manibus irrigatum, lac de icæ rusticinæ, viles quidem sed *17.*
 innocentes cibos præbent. Ita viuentes non ab oratione somnus, non sturi- *Mat. 6*
 tas à lectione reuocabit. Si æstus est, secretum arboris vubra præbebit. Si *9.*
 autum us, ipsa aëris temperies, & strata super terram filia, locum quietis *Fl. es*
 ostendunt. Vere, ager floribus depingitur & inter garrulis aues psalmi dol- *sal. 4.*
 cius cantabuntur. Si frigus fuerit & brumales nives; ligna non emam, cali- *Epist.*
 das vigilabo & dormiam. Habeat sibi Roma suos tumultus arena seque- *ad*
 ritans in sanis, theatra luxurient: nobis verò *adherere Deo bonum est, & pot. ere* *17.*
 in Domino spem nostram; ut cum paupertatem istam in regna celorum mu- *ibid.*
 tanturimus, triumphamus in voce; quasi diceret: *Qui lenim mihi est in celo &*
 à te quid volui super terram? Quod est: cum tanta reperimus in patriâ: pri-
 ua & caduca quæstiles nos doleamus in terrâ] Et legenda, & sanctorum ori-

nium vita Anachoretarum sic commendatur. Ab huius diei solemnitate Anachoretarum singulare propositum non separatum esse confidimus; qui per singula eremi loca, in speluncis & exiguis cellarum tugurijs, modico contenti vabulo morabantur. Alij bestijs sociati, alij auihus subministrati, ciborum sperantes digitas vel delicias, luxus seculi calcantes, laudem temporalem non amantes, visus hominum fugientes, Angelorum assueti loquelis, pluribus essulere virtutibus; & cetera, quæ ibi leguntur. Hanc vitam videtur Dominus dedicasse, quando electo tentatore, solus remansit in deserto. Et erat cū bestijs, & Angeli ministrabant ei. Quidā dicunt hanc vitam incepisse à Ioāne Baptista, qui teneris ab annis antra deserti petijt. Vnde Carthusiensis Ordo festiuitatem eius, sicut Patroni, solemniter celebrat. Alij dicunt eam incepisse ab Eliā. Alij dicunt à Re habitis. Hanc vitam concupiuit Martinus cū esset dædennus. Cui voto sitisfecisset, aui corporis & ætatis infirmitas obstitisset. Hanc vitam commendauit Sanctus Remigius Remensis, qui de pueri digne ius est reclusum. & de recluso electus est in Episcopum. Hæc enim vita solitaria desideranda est maxime propter duo, scilicet et propter inuidiam vitandam, & propter peccati participationem fugiendam. Vbi enim multi sunt in cœnobio, vnus inuidet alij propter Prioratum, vel huiusmodi. Et quando multi assentiunt in Capitulo in aliquā re inuisibilitatē, omnes alij videtur in hæc peccasse. Quia consentire est non contradicere cū non possis. Et peccatum vniuersalitatis spargitur in singulos, & peccatum vnius redundat in plures. Vnde Apostolus: *modicum fermentum totam massam corrumpit*: Et sic male assignant illud vulgare prouerbum: Quod à multis peccatur, inultum est. Inultum quidem est apud mundum, sed non apud Deum, quia non minus peccabunt, quia cum pluribus peccabunt: non minus ardebunt, quia cum pluribus ardebunt. Vita ista Anachoretarum perfectior est quàm vita Cœnobarum. Sed inter has duas vitas securior est vita * Carthusiensium; qui omnia possident in numero, pondere, & mensurâ; quia in numero peculium, agrorum, & personarum. Hanc enim Dominus dedicauit, quando tentatus à Diabolo mansit in deserto, & Angeli ministrabant ei. Hanc vitam similiter elegit Baptista, qui in secreto permanens locustis & melle syuestri sustentabatur. De quo quidam ait: Quem non audent tangere cerastes & vipere, meretrix & salatrix tangunt ad inuicem reuerendum verticem sine reuerentiâ. Hunc habent patronum & aduocatum Carthusienses, qui singuli in singulis cellulis eremiticam ducunt vitam. Medij tamen sunt inter Anachoretas, qui modicam vel nullam sibi retinent possessionem. & cœnobitas qui, in personâ pauperum, multa possident & vitam habent eorū communem. Carthusienses verò omnia habent communia, in numero, & pondere, & mensurâ. Personas tredecim, & conuersos similiter, pro-

cudes, agros, libros, & huiusmodi, imitari cupientes Dominum, qui omnia fecit in numero, pondere, mensurâ.

Quidam dicunt vitam istam initiū habuisse à Præcurſore Domini, alij à Eliā, alij à Ionadab vel Rechabitis, qui vinum & ſiccerā non bibeant. Hanc vitam multū cupiuit Martinus dum erat duodennis, ſed imbecillitas ætatis & complexionis propoſitum præpediuit. Adeptus tamen Præſulatum, elegit ſibi locum eremi in qua vacaret orationi, & ibi modò eſt maioris Monafterij Abbatia. Plura tamen miracula operatus eſt antequam eſſet Pontifex, quàm poſt. Ille magnificus trium mortuorum ſuſcitator duos mortuos ante ſuſcitauit, vnum verò poſt. Beatus Germanus ſimiliter locum elegerat eremiticum exiſtens Pontifex, in quo ſecretiùs Deo & Angelis eius loquebatur. Item Beatus Remigius Remenſis, filius Comitis Laudunenſis reclusum interuit, ſed inde raptus eſt in Archiepiſcopum. Ad hanc eremi ſolitudinem inuitat nos Iſaias Propheta: *fugite, ſaluate animas, & eritis quaſi myrica in deſerte, & conſurgite, aſcendite à Cedar. Fugite de medio habitationis, id eſt, abite vehementer, in voraginibus ſedete, qui habitatis Aſſyriam, quia interpretatur ſagitta, & per quod intelligitur mundus, qui quodlibet ſagittat & vulnerat vitijs. Recedite de medio Babylonis, & de terrâ Chaldaeorum egredimini, & eſſote quali hædi ante greges. Et alibi: ſedebam & ſilebam. Et alibi. Præſtolare cum ſilentio ſalutare Dei tui. Perſectior eſt hæc vita communione Cœnobarum; quia iſtis non ſunt oſtia, nec vectes quo habitant. Illi ergo continuant agrum agro, poſſeſſiones habent quàmlibet parvæ, quo ad ſe vtantur, irritamenta tamen ſunt raptorum obloquentium. Nec omnino eſt ordo communis & laudabilis, in quo non poſſint aliqui ſaluari, aut non de ſacili, vt conuerſi.*

Meritores, quorum peccatum spargitur in totum gregem, vt habetur de* 73.
Achan, & Corinthio fornicatore, & peccatum plurimum, vel totius multitu- De le-
dinis deriuatur in singulos, vt crucifixo Iudeorum in plebem Ierofolymita- uico n-
nam, Vnde: *Eripite pauperem & egenum de manu peccatoris liberate.* Item: mi- tactu
rum est quodd non sentitur peccatum vel delictum in pluralitate: quod est ti.
valde sensibile in singularitate. Peccatum plurimum contaminat singulos, etiā *al. n-
peccata vel delicta singulorum contingunt vniuersos, quia: *Mille licet su- chor.*
mant deperit inde nihil: Totum habent omnes. Vnusquisque, qui potest, de- 1of 7.
bet retinere & contradicere, vel impedire. Ille quoque qui se excusat & ex P. 34.
cipit à peccato, vel delicto multitudinis, similis est Pilato (qui immundam vide
habens conscientiam, manus suas lauit, dicens: *Innocens & immaris sum à not. ad*
sanguine iusti huius.) Vel primo parenti, qui in Dominum peccatum suum c. 73.
retorsit, dicens: *Dominus, malis quam dedisti mihi, dedit mihi pomum & come- Mut.*
di. Et Eva ait; *Serpens decepit me.* Similiter: *Modicum fermentum totam mas- 27.*
Gen 3
1 Cor.

Сарис

73.

Dele.

uicon

cactu

DECCA

person
i

11.

1860

1857.
1. f.

103 7.

P/34

五

not. 22

C. 73.

Mat.

17.

- Gen 3

1 Cor

542

sem corrumpit. Nec minus ardebunt quia cum pluribus ardebunt, sed magis.
Et ut in hoc, aliquo exemplo instruaui; Quidam habens scrupulosam
conscientiam, quia in mulis præerat, quibus in nullo proderat, habens
multas Ecclesias, & multas præbendas; merens ubi non sterneret, inan-
ducans & bibens ubi non laborabat; lac & lanam subtrahens, non cura-
bit, sed mercenarijs annis tradebat: dum vitaret Scyllam incidit in
Charybdim. Intrans scilicet cœnobium Canonicorum Regularium, &
i uenit, quod pro numero personarum, habebat cœnobium numerum
Ecclesiarum, Præbendarum: Et cum egredi non liceret inde, statum,
quem in singularitate fugerat, doluit se in communiore inuenisse. Quid
ergo est faciendum, cui non est liber exitus, vel contradicendi li-
beritas, ut in secularibus Capitulis? Soluat qui potest. Quod autem indi-
citur à Luciano: quod à multis peccatur inultum est, non est verum, quia licet
ab homine reliquatur inultum non tam à Deo, quia aut Deus, aut homo pun-
nit peccatum. Ad solitudinem verò redeuntibus dicimus, quod perfecti qui-
bus in seilicet contemplari, qui debent solitudinem loci, & temporis.
Quorundam verò perfectorum scilicet, actiuorum & prædicatorum est
nunc sequi turbam, quia tener animus non est vino & formæ committendus.
Nec est tutum vacare solitudini propter illicitas cogitationes & pessimas, quæ
tunc maxime subrepunt. Sed tu infirmus & imperfectus medio tutissimus ibis;
ut nec in turba nec in solitudine sis, sed inter paucos bonos, scilicet quos tu
eligeris, à quibus possis instrui, & quos versâ vice instruas. De perfecto au-
tem qui tutè sibi ipsi potest committi, dicit Seneca, muto sententiam: fu-
ge multitudinē fuge paucitatē, fuge etiam vñ. Non habeo cum quo te cõmu-
nicatū velim, sed audeo te tibi cõmittere. * Socrates cum vidisset adolescentu-
lū secretò ambulante, interrogauit, quid illic solus faceret? Mecum (inquit) lo-
quor. * Socrates: Caue (inquit) rogo, & diligenter attende. ne cum homine ma-
lo loquaris. Lugentem timentem quæ custodire solemus, ne solitudine malè
utantur. Nemo enim est ex imprudentibus qui relinqui sibi debeat. Tunc
consilia mala agitant, tunc aut alijs aut sibi ipsis futura struunt pericula, tunc
cupiditates improbas ordinant, tunc quicquid metu aut pudore celabat cum
minus exponit, tunc audaciam acuit, libidinem irascit, iracundiam instigat,
denique (quod vñum habet audacia commodum) nil vlli committere,
non habere indicem vel iudicem, stulto parcat, ipse se prodat. Non inue-
nio cum quo te malim esse, quam tecum. Sic viuere cum hominibus tanquam
Deus videat: sic loquere cum Deo tanquam homines audiant.] Notandum
quod beatus Thomas Cantuariensis hæc de causâ familiares suos instruebat,
dicens, quis iaceret in lecto suo, nisi vellet dormire, vel nisi esset impeditus
infirmis. Item Senecæ 11. Aliquis vir bonus nobis eligendus est ac semi-
per ante oculos habendus, ut sic tanquam illo spectante viuamus & omnia
tanquam

tanquam illo videri te faciamus. Custodem nobis deus & pedagogum.
Magna enim pars peccatorum telit, si peccatori testis assistat. A quem
habet animus qui non retereatur, cuius auctoritate & secretum suum fan-
ctus faciat. O tunc etiam! quem non praesens tantum factum, sed & co-
gitatus nendat. O tunc etiam! qui sic aliquem vereri potest, ut ad memoriam
quoque eius se componat atque orinet. Qui sic aliquem vereri potest, ci-
to est verendus. Elige tibi Catonem; si hoc tibi videtur nimis rigidus, elige
tibi remissioris animi virum, Lelium scilicet: tibi elige eum cuius tibi placuit
vita & oratio, & ipsius minimum * anteforens vultus, idum tibi semper osten-
de * secundum exemplum. Opus est (inquam) aliquo, ad quem mores no-
stri se, plerique; nisi ad regulam priuam non corriges; nisi ad regulam, torta
non diriges.] Sen per elige tu Praetore tibi Paulum. Si vero tibi videtur ni-
mis rigidus, elige remissiorum Nicolauum, vel Augustinum.

Item Redundum ad hoc quod supra dictum est, quod peccatum vnus
re fundat in multitudinem, & peccatum multitudinis redundat in singulos.
Non est vera in quod dicitur vulgariter. Omnia peccata super Abbate ver-
tantur, ut ita sit qui si hircus emittoribus qui omnia peccata, vel delicta ho-
minu in secum extra castra asporiet, vel * afferat. Quod autem de facili, aut
leui occasi nequa quis contrahat peccatum vel delictum, ostendit David
capitulo 76 quando Saul iussit in Nobe Doeg Idumæo (cum emissarij vel
apparitores nolent excedere in Sacerdotes Domini) ut irreueret in 85 ve-
stros Ephod, quos omnes trucidauit, quia dederant panes propositionis &
gladium Goliae David, quem persequabatur. Abiathar solus ab hac strage
aufudit ad David. Qui audita strage causâ eius factâ, ait: ego sum reus omnium
animarum patris tui, & aliorum. Ideo David dicit se liberatum ab homicidio 25.
Nabal vir stulti, qui noluit ei in castris mittere debitam Regi benedictio-
nem, per uxorem eius Abigail quæ persuasit ei ne virum stultum occideret,
ne si sanguinem innoxium effunderet, hoc ipsum in singultum & scrupulum
cordis sui veniret semper. Inde in exercitu sitiens inquit: O si quis daret mihi
potum aqua de cisterna, quæ est in Beth.eem? Irruerunt ergo tres viri fortes per me
diu hostium exercitum, & haustam aquam in cisterna David propinauerunt: qui
noluit bibere, & libans eam Domino dixit: Proptius sit Dominus mihi, non bibam
sanguinem hominum illorum, qui prostrati sunt & animarum bibam periculum. In 1.
Deuteronomio capitulo * 19. Item: Preceptum est à Domino sex ciuitates re-
fugij, in medio terræ promissionis separari, & æquali spatio inter se distanti,
& stratum ad eas directum diligenter fieri, ut ab omni parte terræ promissio-
nis, possit sine impedimento, ab illo, qui nescienter sanguinem proximi fun-
derit, intrari: Alioquin, si diligentiâ in hoc habueritis, eritis sanguinis rei.

Item in Deuteronomio capitulo 22. Cum edificaueris domum novam, facies

murum tecti per circuitum, ne effundatur sanguis in domo tua, & sis reus alio la-
 bante, & in * precipitem ruente: Item: Præceptum est in lege: Vt qui ædificat
 domum, vel templum faciat luteulas circumquaque & apodationes, vel de-
 ambulatoria, ne possitaber lignarius vel cæmentarius ruere. Et tamen pla-
 num est tectum in qualibet domo palestinae regionis. Hic ergo tanguntur
 illi, qui non credunt se effundere sanguinem, nisi propria manu, vt Prælati,
 qui pro iniusta causâ mittunt Legatos Romanos, vel cogant ire aduersarios
 quos vexant. Percutunt etiam, qui mittunt ad nauigandum, vel ad nego-
 tiandum aliquos, & interim moriuntur, & submerguntur. Tanguntur etiam
 Aduocati, Medici, Principes iniuste bella moventes, & multi alij in hunc
 modum. Item Iob: Verebar omnia opera mea. Quilibet enim debet vereri ne
 opus suum sit de genere malorum. Et etiam sic bonum, ne in aliquâ peccet
 circumstantiâ, ne adhaereat puluis, vel palca, vel latum. Vt enim ait idem Iob:
 Opera nostra vel bona sunt in conspectu Domini, quasi passus mensi ruata, quo
 scilicet nihil abominabilius. Et vt ait Gregorius: Bona nostra non sunt pura
 bona; in la verò nostra sunt pura mala. Et alibi: Ordinis permutatio mutat
 meritum formam. Dic ergo cum Iob: Verebar omnia opera mea; quia bo-
 natum mentium est: ibi culpam agnoscere, vbi culpa non. Prouerbiorum
 18. iustus prior est accusator sui. Item numeri * 32. filij Ruben & Gad &
 dimidie tribus Manasse Moyfi inquirunt: Precamur, da nobis terram hanc ci-
 tra Iordanem pascuosam, ad alenda pecora nostra, & vt ibi collocemus uxores &
 paruos. Quibus Moyses: Si no:ueritis sequi Israël, in solitudine, Dominus popu-
 lum derelinquet, & vos eritis causa necis omnium. Et illi: Non reuertemur in do-
 mos nostras, & sive dum possideant filij Israël, hereditatem suam, sed præcedemus
 eos ad prælium. Quibus Moyses: Si facitis quod promittitis, tunc eritis inculpabiles
 & apud Dominum, & apud seculum, & apud Israël. Sin autem quod dicitis non
 feceritis, nulli dubium est quin in Dominum peccetis. Et scitote quia peccatum ve-
 strum comprehendet vos. Item in exodo capitulo * 21. Si bos cornupeta fuit ab
 heri aut nuntius tertius, & contestati sunt Dominum eius, nec reclusit eum, occiderit-
 que virum vel mulierem, bos lapidabitur, & Dominus occideatur. Item legitur
 in Actibus Apostolorum capitulo * 7. Quod testes deposuerunt vestimenta secus
 pedes Pauli consentientis in necem Stephani, & eum in manibus omnium, ser-
 uando vestes, lapidantis. Quid ergo dicendum de Episcopo, qui ceruum
 cornibus ramolum nutrebat, qui quandam mulierem cornibus petijt, pres-
 sit, & peremit? Nonne occasionem mortis dedit? Quid de alio Prælato,
 cui datus est leo, & incaueatus pedem vergibus armatum famelicus emisit,
 & mulierem lasit in c'p'ite, & sanguinem sugens interfecit? Cur viri Eccle-
 siastici bestias in domo tuis pascunt ac patrimonio Crucifixi, maximè cum in
 eis nulla attendatur vilitas? Potius impinguentur domestica, quæ ad nu-
 trien-

erendum & vñbus humanis apta sunt. Amoveantur quæ spectacula faciunt, illudibria quæ tibi non licet adspicere vel nutrire sicut mimos & histriones: Similes ergo sunt illi (qui non reputant se reos sanguinis, etiam leui occasione, quoad eos diffusi) Pilato manus lavanti, Iudæ proditori, dicenti Tradidi *Matth.* sanguinem iustum; Iudæis dicentibus: Quid a nos? Tu videris; & Phariseis 27. quibus dicitur in Actibus Apostolorum capitulo *3. Sanctum & iustum nega. *al. c. *stis, auctorem vite interfecistis quem Dominus suscitavit à mortuis.* Repete exemplum illius, qui peccata languidâ manu, & per Satrapas, & Satellites suos fecit, præstito iuramento eos ad publicè confitendum cogebat, & sibi omnia adscribebat, & ea quæ in propriâ personâ perpetraverat postea confitebatur. Collige exempla Magistri Roberti de Cameraco. Qui cùm Remis legeret, famulum cuiusdam amici sui innocentem in causâ fovit. Qui contra falsarium, qui illi tradiderat falsam monetam, monomachiam suscepit, & sic eum devicit. Magister verò Robertus, quia foverat eum innoxium in causâ sanguinis, semper in singulum peccatum illud habuit, & causæ huius nō di deinceps interesse noluit. Item: sanctus Episcopus Ambianensis *Confrat.* Officialium suorum fossata fieri iusserat ad recipiendum pisces; in quibus cùm puer quidam caderet, conclamatum est in vrbe: Puer iste submersus est, occurrere; tandem extractus est. Quem casum audiens Episcopus inconsolabiliter primò doluit, dicens se esse reum sanguinis pueri, quia occasionem dederat submergendi. Postea mirabiliter gauisus est de liberatione illius, qui viuis evasit. Recollige tertium exemplum, quomodò ex permissione suâ eius officialis suspendit hominem. Quæ quidem suspensio eius semper animum & vultum contristavit, & mortis horam maturavit. Quod leui occasione vel causâ quis in se contrahat peccatum vel delictum, quod non propriâ manu perpetravit, vel se contraxisse reputare debet, diximus, & ad hoc auctoritates induximus. *Contra suspiciosos.*

Robertus, videris de nos, ad ea, 74.

Quod autem ex leui suspicionē alium infamare, vel intemerarium pro- *Capitulum* rumpere iudicium non debeat, consequens est ostendere. Bona enim nostra *75.* modica, vel nulla debemus reputare, aliena verò mala nostra facere, & propria reputare. Quod Propheta amputandum à se petijt in orationario quinto: *Amputa opprobrium meum, & cætera, Gregorius: Aufer à me opprobrium, id Ps. 118.* peccatum, quod suspicatus sum. Suum dicit opprobrium quod de alijs suspicatur, quia facilis in alio putat quod in se sentit; quia cuius oculus videt vanitatem, hoc & de alijs suspicatur. vñ propter quod bonum agit, credat alterum facere. Quia enim occulta hominum non videntur, datus est locus suspicionibus. Ideo cùm Dominus de fine operum præcepisset, ne iudicium *Matth.* suam propter laudem hominum facerent, vel pecuniam, vel etiam vitium & verum. Nitum; quia poteramus alios propter hæc bona operatos suspicari, addidit: *Nolite iudicare & non iudicabimini. Invidorū est libenter suspicari opprobrium* *Luc. 12.*

brium alterius, cum nequeunt rodere quod eminet. Maximum est vitium
 humanitatis suspicio, quæ aliter putat quàm sit veritas, vt de malis bona,
 vel de bonis mala dicamus. Item ad Romanos capitulo * 2. *inexensibilis es o*
homo omnis qui iudicas. In quo enim iudicas alium, teipsum condemnas; eadem
enim agis, quæ iudicas & c. Et c. l. c. p. * 14. *Tu quis es qui iudicas alienum*
seruum? gratia Domini sit. aut c. *etiam iudicis. Potens est enim Deus se iudicare illu.*
te. * Gregorius: Ambigua debeamus in me non partem vertere, & plus salu-
Aug. tem quàm non partem eorum optare, & in futuro spem boni habere, & si aliter
rom. 4. sit in præfenti.
Senec. Quod hoc est malus cras erit optimus. Mathæus capitulo * 7. *Nolite iudica-*
Domi- re, de oculis scilicet & suspectis, *ut non iudicemini. in quo enim iudicio iudi-*
ri in caueritis iudicari. Et in quâ mensura mensi fueritis, remetietur vobis, & ex-
monte tera. Item: Maxima præsumptio est attribuere sibi spiritum propheticum,
c. 18. vt Eliseus, qui præiudit per spiritum, quod puer suus Giezi acceperat ea
 quæ Naaman Syrus, quem à leprâ curauerat, argentum, vestes, pecuniam,
 & cetera, quæ Eliseo oblata fuerant: Vel etiam auterri Domino potestatem
 & iudicium vel omniũ, & vltimæ scientiam, qui solus videt in absconditis, qui
 P. 93. *solus scrutatur corda & renes, qui solus nouit cogitationes hominum, quoniam ve-*
 & 7. *na sunt. Qui etiam ait: Qui sine peccato est, primus in eam lapidem mittat. Si-*
loc. 8. miter qui sine peccato, alium de oculis iudicet. Item super locum illum
 1. Cor. *secundæ Epistolæ ad Corinthios (Gloriatio mea hæc est testimonium conscien-*
 1. *tia mea.)* Gregorius: Nullus præsumat contra conscientiam, vel præferre, vel etiã
 in hoc *cogitare sententiam, dicens: Quis seruat castitatem vel quod dubet aliud mæ-*
 locum. *datũ: Si enim putat quod nemo imple sit nemo. Item: quidam cuncti grammatici*
nugi geruli, intra bati oculum hremuæ, videbant stratum suum inter duas
trabeculas plenum cinere & vilis, vt cubile Beati Germani. Liberè & aper-
tè tunc inter se dicebant: Orientator est iste, non debet huiusmodi ostende-
re. Quod audiens homo Dei, verum clausit ostiolum & nulli postea patuit
secretum religionis suæ. Vnde plures quoniam prius factæ sunt de strato sus-
piciones. Aiebant enim: Modò carnes conedit, modò iacet in plumis Sarda-
napsis, & ita scandalizabuntur. Vtrum faceret consilium in talibus saluã tri-
 1. Cor. *pulventate, vel non relinquare triplẽm veritatem, vitæ, doctrinæ, & ius-*
 2. *titutis. Potius pereat quæ inflat, quàm illa amittatur quæ ædificat. Non tibi*
 * al. 17 *assumere officium summi iudicis, qui, vt ait Elias capitulo * 11. habes ple-*
 * xpo *nitudinẽ in chrismatum, non secundum c. bonum oculorum iudicabit, nec secun-*
 * 20 *dum autẽ aurum arguet, sed iudicabit in iustitiã puerperes, & arguet in equitate*
pro matre suæ terræ. Item: Solus Dominus, qui est summus artifex vel arti-
tex, ne quis est Hircocrita, id est, tubaricus vel deauratus. & quis aureus.
Seneca Nam hypocrita dicitur ab hypo quod est sub, & * entis, quod est aurum. Ip-
 * 21 *sius Dei est dare aurum sapientiæ, vel argentum eloquij. Item in proverbij,*
 * 22 *In du-*

non euenerit, hoc Dominus non est locutus. Item: In ore duorum vel trium testium. Petrus
peribit qui interficietur. Item ad Heb. 6. Omnis controuersia finis erit iuramentum. Can.
Item alibi: Debe quoties effuderis sanguinem, eum lex precipit effundere. Item ad
Fortius ergo delendum est quoties effuderis sanguinem, quam lex non precipit
effundere. Item Magister: Si uenerint haec in praesentia tua, et non
Sacerdoti suo pro aana heretate, ut non non carnaliter, sed laqueis
benedicerem, citius pernam perpetuam habui quam illi pernam. Item: Si
in daretis excommunicati sunt angeli, archi, tortilegi, quanto magis eum
Dominus per miracula tentant, & Dominum ad facienda miracula tentant.
vel eorum per sacra uerba uidentur?

[illegible]

Nam mala sunt vicina bonis:

Multe fortius sunt exafflicti huiusmodi iudicia ex quibus sequitur sanguis etiam. Item in eligendo Pontifice non adest forte necesse in mulatorem (sed in durs fortitan permittere ut, ut apud Lucretium contigit de doctis Brutiis, qui propter peccata non cadere forte tamen indigni sum. Et tamen de electione illa penderet fas, vel penitus totius Diceceſeos.

Quanto magis cellere hic debent caminationes, vel tentamenta, quae
facillime effundunt & nullum inde proventumque a mercedibus? Item: *hol. ad*
Præcepta peritorum non faciunt legem communem. Si enim legitur de tribu *8.*
pueris, qui ducti sunt de fornace ignis inextincti, & etiam Sathola eorum *leui 3.*
non sunt immunda, si tamen ponas quod Iudas filius exivit de ventre eius, in *1.*
Daniel de culcitra eorum, si Joannes de olei ferventis dolio, & multi alii huius *1.*

modum: tu tamen non potes facere miracula per benedictionē tuam, quam facis super aquam vel fenum, quia non est hic Daniel. non sunt pueri tres innoxij, & huiusmodi. Noli ergo tu Sacerdos peccator inniti hodie miraculis, sed operibus bonis, quia non inuenitur dignus pro cuius merito operatur Dominus miracula. Item: hodie que sunt promissiones Dei in Euangelio, peccatis nostris impeditur, vel Dominus istius causam nouit, scilicet hęc:

Marci 16. in nomine meo Dæmonia eijcentur, angeli seruentur nobis, serpentes tollentur, & si mori ierum quid biberint, non eis nocuē, super agros manus imponent & bene habebunt, &c. Tu autem miser Sacerdos execrationes tuas vis semper exsequi in effectum. Item: In hac promissione Domini (*Quicquid petieritis Patrem in nomine meo dabit uobis.*) intelligendum est de his que pertinent ad salutem, id est, sine quibus non est salus; dignę, perseverantur; uobis, non pro illis, scilicet pro quibus petitis, vel cōtra quos petitis; nisi huiusmodi determinationes opponas vel intelligas non erit efficax hęc Domini promissio. Tu autem, carminationes tuas uis uanę esse falsas, vel fallaces, cūm petis indignę, non perseveranter, nec etiam pro te, sed pro alijs damrandis, vel saluandis; non de his quę sunt ad salutem æternam, vel de his sine quibus non potest esse salus, cūm miracula fiunt quandoque merito illius cui fiunt, uel illius pro quo fiunt, vel merito illius, qui orat ut fiant, uel meritis Sacerdotum qui orantur. Quandoque communiter & cooperantur merita illorum omnium, quandoque uoluntas Dei sola, quandoque plurium merita, & non omnium. Tu ergo quare vis semper operari miracula? Item dissena sunt & repugnantia huiusmodi. Nam reus confetur quem natura ignis lædet, innocens quem aquę natura recipit, & ut natura in duobus ad idem institutus uidetur neutrum debere obseruari. Si uerò natura ignis & aquę reum abiceret, quod ignis in eo naturam suam exercere designaretur ne uideret carnem teneram, aquę natura recipere non uellet pondusolum corpus, tunc uidentius esset miraculum, & conuenientius institutum; Vel si ferrum rigidum uideret, uel aqua frigida, tunc apertius esset.

Item: Quod si quis adinuenit huiusmodi uerba, quę ibi ponuntur & ordinantur, & unde habent auctoritatem. Salomon non instituit sicut exorcismos. Item: Quando datur potestas ista? Datur ne quando sit exorcista, uel quando Diaconus, uel quando Sacerdos? A quo habet officium istud? uel quid ei datur, uel peccat, si mutet, uel si decurrit, uel si protelet? Item, exorcismi nostri hodie non habent efficaciam, nisi quando Dominus uult. Non enim exorcista hodie potest eijcere Dæmonia, sicut in primitiua Ecclesia; nec etiam Sacerdotes omnes unius regni, omnibus exorcismis Salomonis, uel etiam nostris, possent uirtute illorum liberare unum Dæmoniacum.

niacum. Tu autem iues miser Sacerdos, qui praesumis facere incantationibus tuis quod ignis manum visibilem non vrat. Nullus est ibi Brixius, qui in birro prunas ardentes inultotolit, vidente populo, necdum suspicio de fornicatione male concepta cessauit. Potest ergo ille dicere, cui imponitur necessitas ferendi candens ferrum in manu: Non sum alter Ioannes integer mente & carne, qui illasus de fermentis olei dolio meruit egredi. Non sum puer Marcellus, post Parisiensis Episcopus, cuius in manum teneram nasei fiber ardentem ferri massam (cum quæreretur prunas ad incendendum altaris incensum) imposuit. Sed tener puer Marcellus de candenti ferro legitur dixisse: De ignis calore calet, sed nouem pondera habet. Dicat miser imperitus ille. Non ero statera ferri; *Non tentabo Dominum.* Item Psalmo 68. *Intende anima mea & libera eam, propter inimicos meos eripe me.* Hoc Christus ad Patrem pro se, & pro membris. *Propter inimicos meos,* Gregorius: conuertendos. Sed quaedam liberatio occulta, quia fit propter sanctos Episcopos, ut septem fratres Machabaei, qui consumpti sunt: quæ cum matre, ne contra legem De hominibus consentirent. Est & alia liberatio manifestilla, propter inimicos, vel puniendos, vel liberandos; ut tres pueri de igne liberati sunt etiam corpore. Vnde iste Nabuchodonosor conuersus, Dominum prædicat. Occulta est Christianis liberatio, quæ fit in anima. Aperta non est modò necessaria, quia omnes sunt fideles. Paucorum est, & raro Dominus operatur illam. *Non egredietur hodie Dominus in virtutibus nostris* (faciet per nos factis:) sed in suis quando vult, & videt expedire, & hoc raro, sed occulte liberat; ut Beatum Laurentium liberat occultâ liberatione. Qui cum esset combustus, non est in anima æstus. Item: forma sacramentalis etiam baptismi, quæ instituta est à Domino, propter vnam criminis notam, suum non habet in isto effectum. Ista autem adiuentio humana, vel magis Diabolica, numquam fallit? Item: nota quod Eugenio Papa residente in Remensi Consilio præsentibus Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, & viris litteratis, & authenticis Eius de Stella, Britto, quæ iam facta hæresi corruptus est. Et confessus dicebat se illum eum, qui vivit & regnat in sæc. & quædam alia bruta, ut Brutus dicebat & asserbat. Non tamen est ibi morti aduicatus, sed Samson Archiepiscopus tenuit eum in vinculis, & pane & aqua vitam finivit, & sic neminem postea corrupit. Idem: Samson Archiepiscopus Remensis, nulli permittebat Sacerdoti huius nodi facere consecrationes, vel potius execrationes super aquam illam, nisi prius præbissent Principes & Praetores cautionem de non effundendo sanguine, si reus in illo peregrino iudicio probaretur. Iudicium candentis ferri non permittebat vniquam fieri. Item: In Legendis Sanctorum, legitur de Gentilibus: Quilibet essent zelatores errorum suorum, & legis qualiscunque, in

spiritu, alij operatio virtutum Glosa. Id est, miraculorum contra naturam.
 Ergo citi n omni Sacerdoti liceat benedicere ferrum vel aquam, videtur om-
 nis Sacerdos esse sanctus, vel vsurpare gratiam faciendi miracula, v. l. dicere
 quod ipse est persona multarum facierum. Similiter de illo videtur, qui audet
 subire iudiciu n. Quod autem miraculum, probatur per hoc, quod inferior na-
 tura nihil ibi agere videtur, sed superior. Quod enim ignis manum non vrit,
 secundum superiores causas contingit, vel quod aqua ponderosum non reci-
 pit. Furor est igitur huiusmodi sibi vsurpare, & Dominum sic tentare. Con-
 tra quos Isaas 44 capite: Ergo sum Dominus irrita faciens signa diuinorum, *al. 75.*
 & alios in furorem vertens. Et alibi. Quamdiu habet homo quod rationabi-
 liter facere possit, non tentat Dominum. Vt quidem stultum esset, si quis nol et
 exire de domo ardente & accensa cum posset, sed per miraculum exis-
 ret liberationem: Si autem exire non posset, Domino tunc se committeret.
 Vt si non corpus velet saluari, animam susciperet. dicens: *in manus tuas co.* *Psalm.*
mendo spiritum meum &c. Sed iste qui consecrat ferrum vel aquam, vel qui *39.*
 ferre vult iudiciu, non videtur in tanto positus articulo, quod cogatur te-
 tare per miracula. Item: queratur an solum sit miraculum: quare do. ois a-
 gunt Sacerdotes, qui quati fortes temperant vni, alij exasperant? Contigit
 enim quod tres fuerunt qui debebant subire iudiciu, i. quem non adeo dili-
 gebant, feruens ferrum tradiderunt: secundo, quem magis diligebant, iam
 infrigilatum dederunt; tertio tandem, quem maxime diligebant. Et ita vi-
 detur quod non confidunt de miraculis, sed potius de fraude sua. Si-
 militer in aqua, quem volunt interdum saluare, quem volunt reum
 faciunt, quia decipiunt, vel in mergendo, vel in extrahendo, & ita homi-
 nem pro quo Christus mortuus est occidunt, & sanguinem eius leuiter
 effundunt. Item si de miraculo considerent, quare ligentur? sed erectum
 potius & nudum immittere deberent. Item: instruuntur illi, ut non contineant
 spiritum oris, & narium, vel ut non cum impetu descendant: & dicunt Phy-
 sici quod etiam eo nplexio cooperatur. Item: contendunt de immenso cor-
 pore. Quidam enim dicunt quod non est saluus nisi fundam cupæ percutiat.
 Alij, nisi totum corpus immergat, etiam de capillis; quidam dicunt quod
 non sunt de veritate humanæ naturæ, & ideo non est curandum, si supere-
 natent; nec ideo minus saluus. Et alij e contra: & ita ludibrida sunt huius-
 modi iudicia & ad cachinnum mouentia. Item: in monomachia, quare no-
 nit championem pro se: si fuerit quis non valetudinarius, vel sexagenarius,
 quando idem Dominus est ibi miracula ostensurus? Item quidam vetera-
 nes amissus erat hereditate n suam, nisi filium vel proximum haberet, qui pro
 illis iudiciu in aqua frigida subiret. habens filios multos preteritauit, quos si-
 lium suum & citius in cupæ fundum descenderet. Et mox sicut duo nati missi
 in aqua supernatares, tertium semis suum tertio, & fundum cupæ percutit & excla-

mauit præ gaudio: Benedicta tu hora quæ te genuit, quia tu es qui resti-
 Pf. 15. *tu es harenitas mea mihi.* Ecce iste nunc cor si habet multum de miracu-
 *f. r. 15. *lis, sed potius de naturali complexione.* Item: Magister sic probat hęc nu-
 non. *merita esse criminata peccata. & etiam plus peccare cor in Cardinalibus; ita*
 Pet. *si ex huiusmodi locum, vel tempus, vel causam, vel seruientem tuum ad quærē-*
 Cant. *dam iudicationem velenti fornicari peccas criminaliter, etiam si cor sensum*
 Ex. 10. *locum, quoniam cor quæ præbetis, etiam si non pedire possis, & non impedias, grauitur*
 Gen. 1. *peccas. Minus tamen tu sacerdos, qui totam causam, non solum occasio-*
 conu. *nem præbes, totum procuras homicidium, benedicendo, ligando, tenendo,*
 tract. *mittendo, & emittendo in aquam, vel ferrum tradendo, te, nisi, absente nihil*
se hinc fieri possit.

Similiter grauissime peccat Ecclesia, quæ pugnaturis in monomachia tra-
 dit sacra, locat armatas per filatorem, & multa in hunc modum, sine qui-
 bus non fierent. Hec de illa detestabili & reprobam in traditione, quæ con-
 u. 15. *stitit in peregrinis iudicijs & adinventionibus diablicis. Sunt autem triage-*
 78. *nera traditionum. Quædam sunt illicitæ & à Diabolo potius inuentæ, quam*
 Caput *ab homine, ut iam dictum est, penitus legi Dei contrariæ. Quædam sunt li-*
 79. *cite & viles, sed obicem facere videntur Dominis præceptis, ut traditiones quæ-*
 80. *dam Claustrorum, & istæ sunt debæ. Quædam sunt reuera, quæ faciunt se-*
 trad. *gi Dei obicem & aggrauant pro sua multitudine, & ideo magis cauendæ. Et*
 11. *primò de Claustralibus præceptum est in Euangelio: Si peccauerit &c. Tu*
 Mart. *ergo Claustralis, vel hoc mandatum implere non potes (cùm sit generale se-*
 12. *condum quod sum) non enim habes licentiã colloquendi cum socio. Non po-*
tes ordinem illum Euangelicum in claustro obseruare; ergo obicem facit
præcepto Domini Claustralis traditio. Dicunt quidam quòd mandatum
Euangelij datum est de atrocioribus & enormibus peccatis: sed in minoribus
locus socium accusat in Claustro: si verò viderit eum fornicari, dubium est
nobis, an coram omnibus turpitudinem eius reuelet, an Abbati tantum. Sed
constat, quòd nec in mediocribus, nec in maximis vitijs, nec in minimis mor-
talibus potest obseruare ordinem præcepti illius; ergo inobediens Deo. Item:
 13. *videtur traditio Claustralis contraire huic præcepto: Si oculus tuus, vel si dex-*
tera tua scandalizat te, proijce eum vel eam abs te. Per oculum vel dexteram, intelli-
gitur vita comtemplatiua, per sinistram actiua. Sed si grauet claustralem con-
 14. *templatiua, non permittitur exire vel redire ad actiuam. Ex quo semel adf-*
 15. *cendit ad Martham, non descendit ad Martham. Dicimus huiusmodi opus esse di-*
 16. *stinctione. Est enim duplex contemplatiua, simplex & sincera; quòd*
quis animæ suæ eligens suscipiendum, rapus in apothecam colloquitur. Do-
mino, interest choris Angelorum & Sanctorum collegijs, & sic:

Ad cithara sonitum grex obliuiscitur esum.

Et hoc est paucorum. Ab hac etiam Abbas Bernardus Clareuallensis quendam

dam Claustralem suam (quia se totum iam immerferat illis Theologicis personis, & qui iam incurrerat stupores capitis) ad actiuam aliquantulum reuocauit. Et & alia contemplatiua inferior illa summâ, quæ dici potest Contemplatiuorum actiua, & consistit in lectione historiarum, actiuum Apostolorum, & in cochlearibus faciendis, & in huiusmodi opusculis faciendis. Et ad talem actiuam contemplatiuam iussit Sanctus Bernardus venire Claustralem. Et de hac intelligi potest in Euangelio, quod ad istam, ab illâ, quilibet Claustralis grauatus descendat. Prior est ad amplum præmium, secunda est ad compensandu n remedium. Similiter duplex est actiua. Prælatorum dignior ad meritum, coniugatorum indignior, infirmitatis remedium. Item: August. Quidam habet homo, quid rationabiliter agit, Dominum non tentat. Contra hoc etiam mandatum. *Non occides*, intelligitur, nec te, nec alium. Quod videntur facere traditiones, quæ datæ sunt Claustralibus, *Exo. 20.* vt sine cucullâ non iaceant, vt paratiores sint semper: quia Sanctus Benedictus in Regulâ iubet, *ut vestiti & cincti iaceant, ut sint magis prompti.* Sed eadem ratione tenentur iacere calcæti, quia plus moræ impenditur in calcæcis informandis & ligandis, quàm in cucullis induendis. Dicunt quidam, quod sic imitantur Crucifixum. Et qui cucullam exiit, Monachatum exiit. Vnde quidam, cum alij exirent nudi de nauis naufragante, noluit cucullam exuere, cum tamen sciret natâre, & cucullâ impediens submersus est, alij saluatus. Similiter multi cogantur mori in ætate vexati morbo aliquo, vt acutâ febre, & huiusmodi: In hyeme verò multi frigore moriuntur, quia non audent caputium capiti imponere propter traditiones istas. Et ita frustra habent in vestibus caputia. Malunt ergo esse Deo inobedientes, quàm traditionibus suis. Sed queritur, quid censendum de illo, qui se submergit? Nonne sibi manus, iudicet mente n & corpus intect? Ergo communis punitiâ carere debuit. Quid nullum recipit ad confessionem remum scilicet fornicationis, vel propter carnis, quæ non remittat ad Deum, & Magistrum domus, laicum scilicet. Quid ergo faciendû Sacerdoti huius? Dicit ille, qui Sacerdoti officetur, quod non itat ad Magistrum idum lucem; prius decederet sine confessione. Tu autem Sacerdos perieras mihi miseris. Mitens tamen quo iam nodò reuelas confessionem istius, nec auditâ confessione audis nolentem ire iniungere sine licentiâ maioris lucis satisfactionem. Et sic male cogitatur mori sine confessione submergentes enormiter. Idem constitutum est in ordine Grandisfontani. Presbyter enim minoris loci auditâ fornicatione, vel furto fratre laici vel Clerici, laico Magistro, secundum traditionem suam, dicit: Domine necesse habent fratres isti, vt mittantur ad grandem montem. Prepositus verò statim maledixit eum, & in ponitur tamento, de celâ in celam mittitur confusus ubique verecundia gratæ, vique dum venit ad Magnum Priorem. Et ita vbicumque venit, quasi punitam esse eius crimen. Dicunt enim

posse si iuramentum præstetur. Non enim potes pro posse tuo Deo servire, si iurales. Invenitur tamen quod frustra extenderit quis orando manus suas ad Deum, qui eas pro posse suo non extendit ad egenum. Difficile ergo est illud verbum interpretandum scilicet, *pro posse*, & præceptum est tale iuramentum, nec est in discreta faciendum, quia est in libereum. Item: In eadem Ecclia iuratur, quod de ablatis æquivalentibus centum libras, non condonatur plus centum solidis: de centum solidis non plus quam quinque solidi. Quod videtur esse contra Evangelium: *Dimittite & dimittetur vobis*. Contra etiam consilium Apostoli, qui ait: *Quare non magis fraudem patimini: quare non magis iniuriam accipitis?* Coguntur etiam, qui sic iuraverunt, contendere, nec possunt iuri suo renunciare, vel litibus se tamen minus milium, si pro damnis suorum hominum restaurandis iurarent, non proprijs. Item: In alia Ecclia iuratur, quod non recipientur pignora de damnis, vel de rebus sibi debitis, nisi aurea vel argentea. Vnde annulum à quodam Nobili & credibili viro pro magna summa receperant, & delusi sūt, & forsitan perituri. Item: In quibusdam Ecclis iuratur, quod nullus canonicabitur, nisi fuerit ingenuus. Quod quidem primo introductum fuit propter servos Principis, qui propter parentes suos non auderent ita liberamonte contradicere. Hodie vero introducuntur in Ecclis filij servorum, vix aut nunquam alii: nec permittuntur remitti intrare quantumcumque digni.

Luc 6.
1. Cor.
6.

Item: Institutum est in Ecclia & iuramentum, quod non permitteatur interfectio, sed ex toto exsulset, quicumque hominum Ecclie suspectus de homicidio vel æ vel domus, noluerit se purgare iudicio ferri ignis, vel aquæ frigida. Super quo consultus Dominus Papa, mirum habuit quod Decretistæ & litterati hoc nunquam constituerunt, & mittendus esset à latere Domini Papæ Legatus, qui huiusmodi iuramenta & traditiones noxias purgaret. Sicut enim in multiloquio non deerit peccatum, ita in multiluvio non deerit periculum. Ut fidem faciamus, non traditionibus, sed traditionum increpationibus. Notandum & cavendum aliud, quod exigi solet Sacramentum. Iurat enim quilibet Sacerdos Prælati fas se servaturum mandata sua, & non celaturum subditorum commissa. De quo supra ut de tonsoribus & expilatoribus. Sic ergo Sacerdos non est pax, non est turris abundans pace. non est factus in tempore iræ iudicis reconciliatio: ex quo non potest discordes reconciliare sibi invicem ad quem pertinet hoc facere. Amittunt libertatem præcepti Evangelici: si peccaveris in te &c. usque die Ecclie, inclusivè; quia quam citò commiserunt, oportet ut hoc referant Ecclie, id est Prælato, nō ut moneat ad pacem. Hoc autem iuramentum non exgebat Moyses à Deo, à penticon, hæræis, & huiusmodi, qui sub se constituit, ut omnes causas ad eum referrent, sed difficillimas, ad quas aliquid non sufficerent.

Brum.
10.
12. q. 1.
1. Nō
est cō-
tra.

Ecclia
44.
Marc.
19.

Item: Accidit quòd duo pueri ludebant sagittulis trahendo in cimiterio,
 & incautè læsit vnus alium: occasione vulneris læsus ob fr. Inimicati sunt in-
 ter se parentes puerorum. Præbyter verò non audebat eos reconciliare, quia
 plagæ patet ditior erat: & si audiretur pax & fœlus inter eos venisse post
 discordiam, retractaretur causa ante Prælatum, vel magnum Pilatum. Et
 rogauit Magistrum Præbyter, vt discordiæ finem imponeret. Quod ipse
 non audebat propter illa exhorabile iuramentum, dicens. quod perplexus, si
 ret. Et ad Prælatum. Si ita bo rixas inter me & inter eos, qui à Prælatus
 multatur. Si subtraherem, vt mihi à Prælatus. Item: Videtur quòd eis
 non sit parce dum, quia curā reuocat, iam ei dederat Prælatus ad hoc: & ita
 non peccat. si reuocet ei sacra iuramentum commissa. Item: Sicut Archidiaconi
 exigunt hoc sacramentum, sic & ab eis exigunt Prælatus. vt scilicet duas par-
 tes non retineant de commissis, tertium Archidiaconi. Sed tamen clamant
 Archidiaconi in hoc sicut in actum iniustitiam quia Episcopi non iurant eis, quòd
 tertiam partem de omnibus commissis sint reuertuntur. Item: si recipiant viciat.
 Item: si ad permissum iuramentum iuratur in Ecclesia. quòd si per sep-
 tem vel octo menses. * Sicut quæ sunt traditionum aduentus quædam
 patiunt præsumptionem, & insultant contra præcepta Dei securitatem: ita
 præsumptionem & temeritatem securitatem arguendi sunt, qui sacre Scripturæ ri-
 gorem, arcum scilicet reuocant sensum & statim interpretatione emittunt
 quædam præcepta Euangelij esse esse non iana, Apostoli data, non modum is,
 quædam contra, quæ sunt per fœdis proposita, pro loco pro tempore, pro
 persona, & huiusmodi. Quædam ad terrorem. Vnde contra eos David ait:
 Nisi conuersi fueritis, gladium suum &c. Arcum itaque istum. si dicit & re-
 mittere faciunt pro voluntate sui priui interpretes volentes legem Dei se-
 qui priuas voluntates eorum, non se dirigere & modum are secundum termin-
 um & regalem Sacre Scripturæ nec eam interrogant secundum quod scri-
 ptum est. Ubi perierunt filij Israël quia os Domini id est, sacram Scripturam
 non interrogauerunt (Et Paulus: commendo vos Deo & verbo eius, id est, sacre
 Scripturæ, id est prius consuetudines & exempla aliorum et etantur & consu-
 lant. Contra quos Philo sophus: summa malorum est quod ad exempla malo-
 rum conueniunt. Nec tamen negandum est, quin consuetudo & interpretatio
 hæc non ita sit. si obiciat. si faciles emergunt, quum lo consulenda est
 ratio, vt leges & canones, vt lex Dei nihil in illis variat. Itaque expressum. Cō-
 sulere. Vnde ab obiciat. & prius ad si lem & modum sententiam hæ-
 bendum. Vnde Augustinus super illud versum: ex multa diligentibus legem
 facti sunt, & non est illi. si modum, si facientis vel prius. G. si andal in ipsa lex
 qui in aliam legem si quid in eam non interligit ad rationem, & quod absurdum vi-
 detur. Si are iudicat regnum & senescire. Ileo lex non est ita sancta, ut
 quia fides eius ex ea pendet, non ex moribus hominum, nec aliquibus ca-
 dentibus

dentibus ipsi fœdalo perire. Legem ergo securus diligit. & est ei pax, & Ps. 118
 nulli scandalum. In quâ si multi peccant ipse nō peccat: *Lex Domini immacu-* Ps. 92.
lata convertens a nimis, testimonium dōmni &c. vltq; illuminans oculo, &c. *Ide-* Ps. 118
lia omnia mandata eius confirmata in seculum seculi &c. & alibi, *Testimonia*
tua crebrius facta sunt nimis. Super quem locum Augustinus: Dixerunt qui-
 dam hæretici Dominum terribilius locutum fuisse, quàm verius, innuē ve-
 rius quàm terribilius. Et alibi; *Mandasti mandata tua custodiri nimis.* Ad-
 hæsi testimonij. tuis Domine, noli me confundere, quia: *non confundar cum per-*
spexero in omnibus mandatis tuis. His adhæsit benè Beatus Martinus qui obitus
 ouiculę contæ, ait: Du est quid i non vidi qui Euangelium impleat sicut
 ouicula, quæ tunicam suam dedit, lanam scilicet. Pellem verò pro tunica
 vna reservauit. Idem etiam chlamydem suam dimidiuit pauperi. Noli er-
 go nucem opponere folio, per prauam expositionem. Noli nucleum de testā
 elicium, Christo nato superinduere alterā testā. Adhære prius simplicitati
 Euangelij. Noli faciem opponere contra te: Ait Propheta in personā
 Domini: *factus est cor meum, id est, secreta cordis me.*, sacra Scriptura scilicet
tanquam uera quies in medio ventris mei, id est, simplicitatem & solidi Ps. 21.
 tatem, scripturę ore liquefecerunt & admirauerunt fragiles isti præ nimia 1/a. 1.
 eorum molitie. Item contra tales ait ihuas: *Argentum tuum versum est in ex 79.*
storum, vinum tuum mixtum est aqua, caupones tui miscent aquam vino, muta-
tus est color optimus. Et ita prauis sunt illi argentarij, vel aurifices, vel pictores,
 qui merum corrumpunt, varietate expositionum, meracissimi, viuū
 colorem, fūco vel mīto artific aliud est, fermentatā vel superflua interpretā-
 tione dehonestant. Item Mathæ 50. *Esto consentiens aduersario tuo ci-*
uidum es in via id est, consenti sacre scripturę, quæ tibi carnaliter viuendi ad-
uersatur dum es in via mandatorū. Caro nempe concupiscit aduersus spiritum &
 spiritus aduersus carnem. Item: qui verum dicit non laborat. Veritas enim Gal 5:
 non habet argulos. Ideo autem in exponendo sacram scripturam labora- Hierc;
 mus, quia operari volumus, & idcirco dici nūll hoc est pro loco, pro tem- nym.
 pore, pro personā vlt consiliū est, & huiusmodi. Philosophis & ranis magis 1/a. 1.
 curæ fuit integritas verborum, & elegans ornatu, quam integritas rerum & not. ad
 sensum. Sancti autem ē contrariū. Item: padeat vos, quod magis dissonat c. 80.
 & dissidet expositio vestra, quam facitis a librum. Aliter Euangelij viuifi- 2. Cor.
 cante, quā n illi allegorici antiquorum à litterā occidente. Hoc est quod 1. Cor
 Iudas litteratus Magistro Remis oppuluit: Vos Christiani dicitis quod 10.
 omnia litteral genda erant in lege veteri allegori ē, quia omnia contingebant
 antiqui iungenda: Sed vos simplicitatem Euangelij allegoricā & multiplici
 expositione exeratis: ita legem vestram ore diuino datam n honoratis. Qui-
 libet enim si n facit expositionem, dicens: sic volū, sic iubeo &c. Et quia
 nullus vestrum legem suam obseruat, nolo esse Christianus, sed infūto, ne-
 que

que etiam sum corrupi. & ream. nobiles facti. tuus Me. n. m. r. o. Qui vi-
dens legem Evangelij. inquit quibuldam dilectis. nec est Christi lex. sed
quamvis est onerosa & gravis. se iuvini me; Et ego ea vobis tem-
perabo. Et sic indagans plures & iocundas. laxando fructu in cibo &
potu. & cura corporis. in laxa eos in errorem. qui adhuc dicitur errat Ma-
th. hominorum. Et que videret recidi se. soliditatem Evangelij pro mo-
ribus suis. Non quod dixit tunc bona indolis & in quo spi-
ritus moriens & iust. Non tam omnia reddidi. habui ad ministratores. a quem-
dam. & dedi tunc mihi duos capones. ille alius duos caecos; ex æquo re-
didi omnia. Dicebant socij & Sacerdotes. Non sunt talia reddenda. Vos
multum laborabatis proiitij vobis. Ad hoc ipsam tenebar. Iustitiam quis
facere debet. Non tam volo fructu hic disputare cum Domino. Ipse e-

Tit. 6. mactabo velle, ne mihi concedat, quia omnia novit. Item: contra hos pre-
 c. 3. uos ciuipones est Aug. Minus Origenes, qui ut legitur in Ecclesiastica histo-
 ria a litera et hinc gloriari in pectoris contentus tunicâ percutienti paratus pre-
 Luc. 6. tere a terrenis cadam. De quo dictum est: hoc est, quid sit loquatur vult, &
 Luc. 6. sicut vult loquitur. Idem cum in Republica decreuisset, ut quidam discipuli
 Tit. 6. hos scilicet Ballides, in quâdam causâ iurasset, respondit: Nunquam iura-
 Tit. 6. turum. Et quia putabant eum hoc dixisse se: iterum alteruit, dicens.
 Mat. 7. Christianus sum, numquam iurabo. Et ideo protinus suscepit Martyrium.

Regno celorum, id est, cu n Ecclesiā militantibus vel triumphantibus. *Qui autem fecerit & docuerit*, scilicet sic esse faciendum, *hic magnus* vel etiam maximus, *vocabitur in Regno celorum*, merito & præmio. Ex his duobus colligo reliqua duo membra qui soluerit & non docuerit, vel è contrario, & qui fecerit, & nō docuerit, vel è cōtrario, vel qualis, vel quantus debeat vocari in Regno celorum. Item : audi quod sequitur: *Dico autem vobis : nisi abunden-* Mat 23
Gloria
daverit iustitiam vestra plusquam Scribarum & phariseorum non intrabitis in Regnum celorum. Non dicit de illorum iustitiā si nularā, vel etiam figuratā, sed morā & spirituali eos iustificante, vt etiam adlita in Euangelio ad perfectionem, impleatis, *non intrabitis in Regnum celorum.* Verbi causā. Audi-
tis, quia *dicitur est antiquis*, & huiusmodi. *Qui autem occiderit, reus erit iudi-*
cio secundum legem; Ego autem dico vobis plus G. ponendo scilicet, *non iras-*
ci; quia *omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.* Si ergo irascor peccato
eius, vel ipi, per prauos motus, caueas ne iudicium amplius irascendo, quā
debet, incurras.

Addit etiam quod *qui dixerit fratri suo rachi : G.* * Interiectionem, indi-
gnationem mentis exprimentem, &c. Nunc redeat Lector ad genuinum
textum auctoris. Tria enim exemplaria hic conueniunt, & deinceps, Ibid.
* alio
more
ad c.
30.

INDEX OMNIVM, QVÆ hoc libro continentur.

A.

Abates sabbelle debent Episcopis in cuius
sunt Diocesi. 113.
Abbas benedictio, seu inauguratō simplex
est & potest iterari. 114.
Abbas Cisterciensis Stephanus eleemosynam
sibi à Sacerdote simoniacō oblatam rejicit. 119.
Abbatissæ non excusantur à simoniâ, dum pa-
ciscuntur cum parentibus puellæ inuaturæ Mo-
nasterium. 414.
Abbatum à suis Diocesanis exemptio impro-
batur. 174.
Abbatialis mitræ cornua duo quid significant.
113 419.
Abbatialis mitræ lingulæ duæ quid significant,
114.
Abigail qua prudentiâ iram David mitigavit.
59.
Abraham in casâ exigua à Angelos Dei excepit
hospites. 225.
Abraham & Loth exemplo suo hospitalitatem
commendarunt. 293.
Abraham quinq; Regum victor; eorum mu-
nera respuit. 54.
Abstinentia nutrit est continentia. 300.
Abundantia panis peccati Sodomitum fuit ori-
go. 488.
Acceleranda est poenitentia ob septem causas.
323.
Acceptio munerum multiplex. 58.
Acceptio munerum reprobat. 60 398.
Absolutio quæ datur pactō pretio simoniaca
est. 67.
Acceptio personarum definitio, 172.

Acceptio munerum quemlibet obligat ad om-
nem seruitutem. 585.
Accipitribus assimilantur Prælatorum officia.
69.
Acedia & ignavia impediunt orationem. 129.
Achan de anathemate Iericho non impunè fu-
ratus est. 131. 333.
Acquiri & retineri iuste quænam munera pos-
sunt. 218.
Actio contemplatiua duplex. 205.
Actiua vita duplex. 481.
Accusare neminem leges obligant. 209.
Accusatio Pastorum quando non est recipien-
da. 484.
Sicut Adam primum hominem, sic & secun-
dum aggressa est superbia. 18.
Per Adæ superbiam vita mundi perierat, quæ
Christus humilitatē recuperavit. 341.
In adolescente quæ sint superbiz indicia. 26.
Adolescentibus curam committere animarum
quàm damnosum, 159.
Adolescens Romani lepidum commentum. 90.
Advena, & peregrinus edere de Agno Paschali
olim prohibebatur. 86.
Aduersis difficilè resistitur, nisi fortunæ prou-
dentia copuletur. 275.
Adulari nescit contempsit munerem. 58.
Adulatio oleum est simul & maledictio. 114.
Adulatio pauperes fugit, diuites sequitur. 115.
Adulatione & detractione homo sicut aurum in
fornace probatur. 115.
Adulationis oleum mentes emollit. 115.
Adulator omnis mente cæcus est. 116.
Adulatorum verba corumpunt. 32.
Adulatores aulici Xerxen in Lacædæmonios
bellum parare intendaciter instigant. 44.
Adul.

INDEX OMNIUM, QUÆ HOC LIBRO CONTINENTUR.

Adulatoribus comparatur Ioab Amasan oscu-
lo simulato necans. 117.
Adulator omnis est proditor. 117.
Adulterium quid sit, & quā n̄ grave crimē. 301.
Aduocatis periculosius nihil est mœrum ac-
ceptione. 58.
Aduocati maximē pecuniarum sunt cupidi.
133.
Aduocati linguam venalem habent. 133. 365.
Aduocati antiquitus viles reputabantur. 134.
Aduocatum malitia suggillatur. 134.
Aduocati sæpius horrenda morte decedūt. 135.
Aduocatus diues si pro aduocatione quidquam
accipiat, peccati mortaliter. 136.
Aduocati non diuinæ, sed soli humanæ inni-
cuntur iustitiæ. 136.
Aduocati coterelli. 445.
Aduocatos cogit restituere Ambianensis Epi-
scopus, quare. 446.
Ædificiorum superfluitas vitiosa est & repro-
banda. 225. 494.
Ædificiorum sumptuosorum expensæ paupe-
rum derogant elemosynis. 226.
Ædificium virtutum ex quibus consummetur.
241.
Ægrotus medicum non quærit eloquentem, sed
prudentem. 20.
Ægrotis valetudo corporis prius curæ est quàm
animæ. 325.
Ætas spectanda est in Sacerdotis ordinatione.
85.
Ætas ad Sacerdotalem reuerentiam maximē
necessaria est. 158.
Æquitati manifestæ ac rationibus viuis nul-
lius auctoritas potest refragari. 138.
Æternitati vita præsens comparata, velut pun-
ctum est temporis. 320.
Affectus carnalis nimis erga parentes rea
probat. 181.
Agellius, seu Aulus Gellius leges vrbium telis
comparabat arancarum. 138. 447.
Agnus Paschalis cum laetis agrestibus come-
di iubebatur. 84.
Agnus Dei cur canitur in missâ post Eucha-
ristiæ consecrationem. 263.
Alani de Sacerdotibus eleganter dicta. 451.
Alas duas habere debet oratio. 356.
Aleatum ludus quorū pariat mala. 401.
Alexander Magnus modum munera largiendi

ignorauit. 124.
Alexandri Magni exercitus patientissimus la-
borum. 272.
Alexander Papa in Concilio Lateranensi for-
neratores excommunicauit. 132.
Alexandri tertij Papæ præclara sententia euul-
gatur. 171. 183. 353.
Aliena rapit qui superflua retinet. 46.
Allophi dicuntur Philisthiæ. 36.
Altare ministrare, ac prædicare, interdum de
cupiditate laudis oriuntur. 39.
Altari quoties adstat Sacerdos Pascha immo-
lat. 72.
Altari Sacramentum imprestabile esse debet.
76.
Altaria multa in eodem templo improbantur.
81.
Ad altare Sacerdos cum lachrymis accedat. 84.
Per Altare idoli Belis signatur omnis simonia.
65. 99. 333.
Altare Rubenitarum exemptionem inferiorum
à Superioribus suis signabat. 113.
Altaris secretarius dicitur Diaconus. 157.
Altercatio non decet Sanctos. 11.
Aman in proprio patibulo suspensus est. 234.
Amasan, & Abner Ioab iniuriâ correptus in-
terfecit. 29.
Amasa non in inguine percussus est. 431.
Ambianensis Episcopus cogit Aduocatos ad re-
stitutionem, & quare. 446.
Ambi sinistri sunt munerum acceptores. 60.
Ambitio fori exacerbat litigantes. 136.
Ambitiosi suggillantur. 139.
Ambitio Romanam destruxit Rempublicam. 141.
Ambitio Clericorum, ex Iudæorum ambitio-
ne sumpsit exordium. 144.
Ambitio gulam comitatur. 199.
Amicitia, diuitias & honores ne præponas. 62.
Ab amore & odio priuato alienum esse decet
æquum iudicem. 62.
Amor carnis indignos ad dignitates promoue-
re solet. 143.
Amor Christi carnalem nescit affectum. 184.
Amram Moysen filium suum occultat mensi-
bus tribus. 72.
Anachoretarum solitudo excellentior est quàm
Cœnobitarum. 185.
Anachoretæ quidam ab Abbate B. Felice Præ-
dicationem non imperrant, & quare. 14.
Ana-

INDEX OMNIUM.

Anachoreta quidam mirâ industriâ fugat su-
perbiam: 25.
Anachoreta quidam plenum laqueis mundum
videt: 35.
Anachoretarum cellulae non superfluae. 494.
Anathema noui testamenti cum anathemate
veteris testamenti comparatur. 67.
Ananiam, Saphiram, ac Simonem magnum ob
simoniam B. Petrus grauiter corripit. 75. 333.
In Angaria Cruz portatur tripliciter. 171.
Anathemata debent esse Monachis omnia
mundana. 333.
Angelos de caelis in aërem hunc caliginosum
praecipitauerit superbia. 21.
Angelos in caelis primum occidit superbia. 17.
Angelorum ordinibus pro qualitate meritum
homines iusti inferuntur. 28.
Angeli sacram altaris Hostiam cum tremore
circumstant. 85.
Angelorum ordines à Deo dispositi. 117.
Angelica perfectio est, in nullo, aliter quam se-
ses habet, sapere. 193.
Angelorum conuersationi virgines associan-
tur. 215.
Animalia glebae quinquam homines dicantur:
16.
Animae fidelium defunctorum in Purgatorio
innuantur per Missae sacrificium. 81.
Animo simplici munera impertienda sunt. 124.
Animus virilis maximè necessarius est Praelato.
146.
Pro Animabus subditorum suorum spondere
Praelatus debet. 153.
Animam pro Christo ponere prodigaliter san-
cta est.
Ansa soror Moysis obdetractionem lepra per-
cussa est. 109.
Annexio plurium Missarum inter se explodi-
tur. 81.
Anniversaria ieiunia meritò in vnum redigun-
tur ab Episcopis. 408.
Anselmus Cantuariensis Episcopus nepotis sui
promotionem impedit, & cur. 235. 418.
Antigonus Rex. 437.
Antiquitus Advocati viles reputabantur. 134.
B. Antonius Anachoreta fratribus viuendi for-
mam petentibus Euangelium proposuit. 206.
B. Antonius S. Paulum primum Eremitam vi-
sitat. 246.

Aorasia cecitas. 124. 197.
Aper à grege suo buricmes eliciunt, quare. 139.
Apostari quid sit. 610.
Super Apostolos Spiritus Sanctus erat in linguis
igneis apparuit. 15. 151.
Apostatare à Deo facit superbia. 22.
Apostolus Paulus in praedicatione sua ab omni
munerum acceptione abstinent, quare. 69. 118.
Apostolorum & Episcoporum sandalia quid si-
gnificent. 71.
Apostoli duos tantum ad apostolatus officium
elegerunt.
Apostolus Paulus quinque ob causas à subditis
suis munera accipere renuit. 69. 118.
Apostoli quare lombos praecincti praedicare
iubentur. 146.
Apostolis ceteris B. Petrus ob prouectiorem
aetatem praefectus est. 158.
Apostoli paucas reliquerunt traditiones vt me-
lius seruarentur. 206.
Aqua iudicium peregrinum prohibetur. 197.
Aqua & ferri iudicia peregrina nihil in se certi
habere probatur exemplis. 207.
Aranea vermis est pavidus & venenosus. 233.
Araneorum telis leges vrbium assimilabat Angel-
li. 138.
Ardens Praedicator accendit auditores. 14. 454.
Argus centoculus Episcopos praesignat. 92.
Ariana haeresis in quo confundatur. 213.
Aristippus aulicus Regius à Diogene Cinico
contemnitur. 54.
Aristoteles ad nullam quaestionem sibi proposi-
tam nisi datis inducijs respondebat. 12.
Arpenna seu Arpina ferre, quid. 417.
Atrepticus quis dicatur. 516.
Atria quid sit. 337.
Athenij Palatini Eremitae praelara fiducia. 219.
Athenius Eremita conuicias ex oculis lachri-
mas fundebat. 246.
Austices in Ecclesia quinquam sine necessarijs, &
qui non. 223.
Aurum vento agitatae comparantur incon-
stantes. 196.
Auro, sicut & corpori nostro, vt dometur, tria
debentur. 196. 388.
Auiditas vilescit, & reuerentiam tollit. 405.
Asteriscus quid sit. 339.
Athanasij Papae pro fide exulantis quidam Ere-
mita causam defendit. 163. 285.
1185.

QVÆ HOC LIBRO CONTINENTVR.

Athenienses ingrati tudinis vitium grauer pu-
niebant, 304.
Athleta quis dicatur. 369.
Auaritia quid sit. 48. 49. 383.
Auaritia est idolorum seruitus. 51.
Auaritia inferno, ac vuluæ meretricis compa-
ratur. 52. 247.
Auaritia difficilius curatur quàm libidinis vitium.
52. 247.
Auaritia Ecclesiasticorum suggillatur. 69. 73.
Nihil Auaritia grauius cuiquam imprecari quis
potest. 51.
Auaritia indignos ad dignitates frequenter
promouet.
Auari sanguisugæ dicuntur. 70. 379.
Auari ieiunium Deo execrabile. 296.
Avaro nihil est sceleratius. 50.
Avaro pœnitenti quæ pœnitentia iniungenda
sit. 53.
Auarus indiget etiam his quæ possidet. 50. 247.
Auarus omnis immundus est. 51.
Auctoritatem Papalem sibi per triennium op-
tauit B. Bernardus tres ob causas. 111.
Auctoritas nulla æquitati manifestæ, ac viuz
rationi potest refragari. 138.
Auditorum utilitati nihil adeo obest, quàm do-
centium nimia subtilitas. 6.
Auditorum capacitati prædicatio accommoda-
ri debet. 169.
Auditor si deesset, detractor non esset. 32.
Auguribus munera non sunt conferenda. 437.
S. Augustinus infestissimus detractorum perse-
cutor. 31.
S. Augustinus fugiebat omnem ciuitatem Epi-
scopo orbatam. 140.
Augustus Cæsar in omnibus agendis morosus
fuit. 196.
Aurifrigium quid sit. 448.
In auro & argento beatam vitam reponere
turpissimum est. 45.
Aurum bulliens pluet super fœneratores in in-
ferno. 133.

B.

Balaam munerum acceptator. 56.
Baltazar Rex vasis sacris abutens regno
reiectus est. 144.
Baptismi effectum impedit macula peccati

mortalis. 200.
S. Basilii lingua ignea prædicare conspicie-
batur. 15. 152.
Beatitudines octo de fonte charitatis proce-
dunt. 245.
Belis idoli Sacerdotibus comparantur Mona-
chi proprietarii. 333.
Belissarius Comes stabuli. 414.
Bellorum strepitus & secularia negotia vitare
iubentur Prælati. 155.
Bellua multorum est qui pluries beneficiarius
est. 92.
Benedicamus Domino cur à pueris in Eccle-
sijs decantatur. 382.
Benedictio quæ Abbas inauguratur simplex est,
& potest iterari. 114.
S. Benedictus solitudinem exemplo suo com-
mendauit. 183.
S. Benedictus precibus suis Monachum à rin-
tatione liberauit. 289. 538.
S. Benedictus proprietatem in Monachis suis
maximè derelictus est. 335.
Benefactorum intentioni non satisficit plu-
rium Missarum connexio. 81.
Beneficia plura retinentes fictis Poëtarum
monstris comparantur. 87.
Beneficia Ecclesiastica quo ritu conferri solent.
90.
Beneficia Ecclesiastica ad cultum Dei propa-
gandum ordinantur. 94.
Beneficia plura retinentes detestabiliores sunt
Lamech bigamiam inducente. 95.
Beneficia Ecclesiastica conferendi varius mo-
dus explicatur. 103. 104. 105.
Beneficium Ecclesiasticum quod indigno con-
fert, pauperam res furatur. 156.
Beneficium Ecclesiasticum tutius est relinque-
re, quàm cum scrupulo retinere. 184.
S. Bernardus coram Monialibus prædicationem
inchoans obmutescit, & quare. 14.
S. Bernardus cum Teutonicis coram populis
absque fructu prædicasset; eius sermo postea per
interpretem recalcatus fructificauit. 14.
S. Bernardus papalem per triennium optauit
auctoritatem, tres ob causas. 111.
Bifaciata Missæ exploduntur. 80.
Blasphemia horrenda Clerici cuiusdam aleato-
ris. 66.
Boamūdus iudex infusus personarū fugit acce-
pto.

INDEX OMNIUM,

ionem.	174.
Bonarum mentium est ibi culpam agnoscere	191.
vbi culpa non est.	180.
Cum bonis connectio laudatur.	32.
Brenias vitz presentis in memoria nostra	488.
semper debet versari.	
Britto Manichæus.	
Brutis animalibus varijs omnia singulariter vi-	
tia comparantur.	
Bullienti auro potabuntur seneratores in in-	133.
ferni gehennâ.	
Burdones à grege apum repulsi hictiones de-	130.
signant.	
Bursas pauperum quâ arte Episcoporum offi-	66.
ciales emungant.	
Basilis Rex.	498.

C

C Adus quid sit.	433.
Cæcus mente est omnis adulator.	116.
De Cælestibus pulverem & quisquilias collige-	10.
re hortentum est.	
In cælis primum nata est superbia.	27.
Cælos aperit, & claudit oratio.	283.
Cæli peccatores dicantur superbi.	21.
In Cælum melius de tugurio prosilibitur quàm	227.
de palatio.	
Cæremontias Ecclesiæ non observat, qui Mis-	80.
sambis faciam celebrat.	
Cæremontiarum multitudine populus Israël	2.
meritis suis exigentibus oneratus est.	
Cayo Cæsari cõparatur plurius beneficiatus.	92.
Cæsar Angustus in omnibus agendis suis mo-	195.
rosus extitit.	
Cain invidiâ motus fratrem occidit.	29.
Cais signum erat cornu in nare.	361.
Quibus cæremonijs beneficia Ecclesiastica	90.
conferantur.	
Calumnia in peregrinis indicijs manet impuni-	203.
ta.	
Cameracensis cuiusdam Episcopi ludus spiri-	401.
tualis.	
Cameracensis quidam Canonicus scripturæ ebri-	483.
mutatam pectoris in forminis.	
Cancellarium suum S. Thomas Cantuariensis	57.
sub iuramento ad munera reiicienda.	106.
Cancro similis est vrsura peccati.	131.
Canipulas quid sit.	388.

Canones in 2. & 3. affinitatis gradu matrimo-	62.
nium contrahi prohibentes.	
Canones pro libitu condere, interpretari & ab-	138.
rogare Summus Pontifex potest.	
Canon derogatur canone contrario.	138.
Canonum Missæ quis maior, & minor.	407.
Cantici & Psalmi distindio.	484.
Capellatum pluralitas peperit ministeria Ca-	81.
pellanorum illegitima.	
Capilli Absalonis quod crebrius tondentur e-	59.
yberius exurgunt.	
Capiti serpentis fides comparatur.	237.
Caput maxime deturpat oculorum absentia.	21.
Cardinalibus quatuor virtutibus ornari debet	149.
Prælati.	
Carnalis affectus reprobandus est.	181.
Carni & sensuualitati hominum aduersatur Sa-	211.
era Scriptura.	
Carni nostræ sicut & asino tria debentur, vt	296.
dometur.	368.
Caro postea sic dormiat, vt mens in Christo vi-	218.
gilet.	
Caro cito ad præteritas illecebras adspirat.	317.
Carthusienses Altaris hostiam consecrare non	72.
audent nisi diebus festis.	
Carthusianum solitudo à quibus traxit origi-	188.
nem.	
Carthusiani cuiusdam Religiosi charitas com-	244.
mendabilis.	
Castrotrû acies terribilis debet esse Ecclesia.	143.
Casus frequens est malos puniri instrumento	234.
suz offensionis.	
Cathariz hæretici Nonatiani dicti sunt.	480.
Catheumenorum Missa quæ sit.	407.
Cathedram concionatoriam ascendere seniorum	169.
tantum est.	
Cauenda sumam opere est singularitas in con-	177.
gregatione.	
Causa & principium malorum omnium est su-	21.
perbia.	
Causa adeo iniosa nulla est pro quâ tuendâ	134.
non innocuiatur Adlocutus.	
Causæ pessimæ taciturnitatis sunt quinque.	164.
Causæ duæ taciturnitati in prædicatore de-	167.
beat considerari.	
Causæ garrulitatis vitiosæ sunt quatuor.	167.
Ob causas septem acceleranda est pœnitentia.	323.
Causidici linguam habent venalem.	133.
Celebrare officia facta pro lucro temporali ve-	181.

QVÆ HOC LIBRO CONTINENTVR:

Scriptura sacra. 70.
 Celeritas in loquendo non est amica Philo-
 sophie. 11.
 Cellæ Monachorum olim obedientie appellari
 solebant. 335.
 Cellulæ Anachoretarum non superflue. 494.
 Censuræ Ecclesiasticæ Clericorum peperit am-
 bitionem. 140.
 Cervix erecta per superbiam post peccatum
 maximè Deo displicet. 22.
 Charitas Princeps est omnium virtutum. 244.
 Charitas debet à seipso inchoari & in proximo
 perfici. 248.
 Charitas vult aliquando cæteris præferri pro-
 pter communem utilitatem. 140.
 Charitatem acius lædit detractio quàm cæce-
 ra vitia. 33.
 Absq; Charitate virtutes cæteræ deficiunt. 242.
 Charitate pendet lex & Prophetæ. 243.
 Charitatis filie sunt omnes virtutes. 245.
 Charitatis filia specialis est misericordia. 247.
 Choritz quinam dicantur. 108. 410.
 Choritz simoniaci sunt peiores. 108.
 Christi passio superbis non prodest. 24.
 Christi humilitate vita mundo redijt quam ad
 abstulerat superbia. 34.
 Christi vita tota in humilitate fundata est. 38.
 Christi paupertas maximè in cruce apparuit. 53.
 Christi exemplo carnalis parentum affectus ab-
 iiciendus est. 181.
 Christi humilitas docet debere nos esse con-
 tentos humilibus habitaculis. 227.
 Christi omnis actio nostra est instructio. 248.
 Christiani vita debet esse Crux & Martyriū. 72.
 Christiano maior exigitur sanctitas quàm à
 Iudæo. 214.
 Christianum histrionicus habitus non decet. 225.
 Christianus non censetur qui necdum per pa-
 tientiam probatus est. 270.
 Christus positus est in signū cui contradicitur. 8.
 Christus Iudæorum invidia crucifixus est. 28.
 Christus verbo & exemplo pauperatē præ-
 dicauit. 41.
 Christus in Eucharistia sōs est omnis gratiæ. 75.
 Christus semel se offerens sufficiens fuit ad re-
 demptionem totius generis humani. 77.
 Christus vigilanter & strenuè prædicationi
 institit. 151.
 Christus ante quinquaginta annos docuit. 158.

Christus nusquam risisse legitur. 177.
 Quouis cibo necessitate exigente Religiosis vi-
 concessum est, non autem veste superflua. 225.
 Ciborum damnosa est superfluitas. 220.
 In ciborum superfluitate, vnicā manu diabolus
 ferit, in vestem autem duabus manibus. 224.
 Ciniphes & Cynomia adulationem & detra-
 ctionem designant. 115.
 Cinis & cilicium arma sunt penitentiz. 316.
 Circuitus iustorum bonus multiplex est. 235.
 Cisterciensibus inhibitiū est habere in suis clau-
 stris decreta Gratiani. 477.
 Cistercienses malè reprehenduntur ab Episco-
 po Carnothensi. 485.
 In ciuitate eadem templorum pluralitas impro-
 batur. 82.
 Clamora esse non debet disputatio. 7. 344.
 Clareuallensis Abbas Willelmus maluit nego-
 tia Monasterij sui tractare, quàm prædicare. 15.
 Clavicula Salomonis damnata est. 478.
 Classicus 1. 2. & 3. sunt pulsus ad horas cano-
 nicas. 401.
 Claustralium opera orare & legere. 286.
 Claudicatio mortalis culpæ triplex est. 232. 533.
 Clementia species est misericordiz. 252.
 Clementia in iudice maximè elucere debet. 252.
 Clementia iudicis sit moderata. 506.
 Clerici cuiusdam horrenda blasphemia. 66.
 Clerici cunctes ad chorum tantum lucris causæ
 reprehenduntur. 70. 402.
 Clerici dies septimanæ computare debent. 405.
 Clerici corona & tonsura quid significant. 500.
 Clericis laicos esse meliores maximè destruit
 Ecclesia. 39. 151.
 Clericis Lia magis quàm Rachel diligitur. 94.
 Clerici nisi probatæ scientiæ ad honores non
 sunt assumendi. 143.
 Clericorum auaritia suggillatur. 73.
 Clericorum ad honores indigna promotio sug-
 gillatur. 142.
 Clericorum pigritia præ cæteris omnibus de-
 bet redargui. 219.
 Clericus diues in cōsciētia, pauper sit in pecunia. 50.
 Clericus adulator iubetur degradari. 117.
 Clericus diues pauperum elemosynas, usurpans
 sacrilegus est. 126.
 Clericus quidam ob adulteriū, erimen viscera
 sua in latrinas effudit. 479.
 Conobitarum solitudo securior est quàm A-
 nachor.

INDEX OMNIUM,

Nachoretarum. 185.
 Columbas vendere est pacto pretio mysteria
 altaris celebrare. 75.98
 Collatione Sacramentorum non potest Præla-
 tus etiam supremus in æternum privare. 112.
 Comes sola defunctorum est misericordia. 53.
 Comes quidam excommunicatus, cum absol-
 veretur à Summo Pontifice, ab ordinario tamen
 etiam petit absolutionem. 430.
 Comes Palatinus duplex. 489.
 Comites tres habet iuramentum. 291.
 Commoda querere, ac incommoda vitare na-
 turale est hominibus. 240.
 Communia idem quod communitas. 396.
 Commutatio beneficiorum & rerum spiritua-
 lium quænam simoniaca sit. 107.
 Compedes naturæ & gratiæ. 44.373.375
 Concelium Laxitatis usurarios excommu-
 nicat. 132.
 Conditionis abiectione homines antiquitus in ad-
 vocatos eligebantur. 134.
 Conditiones ecclesiæ nostræ laudabilis. 256.533.
 Confessarius vinum & oleum Samaritani debet
 habere pro peccantibus. 171.
 Confessarius tria præcipue debet iniungere
 peccanti. 171.313.
 Confessarius penam arbitriam peccantibus
 potest iniungere. 215.
 Confessarius peccantes debet punire & vn-
 gere. 312.
 Confessarii boni quæ sint qualitates. 312.
 Confessio triplex. 310.
 Confessio oris maxima pars est satisfactionis.
 311.
 Confessionis dilatio fugienda. 171.
 Confessionis quæ sint conditiones. 313.
 Confessionem peccatorum sæpe impedit vere-
 cundia. 315.
 Per confessionem omnium peccatorum delen-
 tur macule. 318.
 In Congregationem totam sæpe vnius redun-
 dat peccatum. 189.
 Conianguinitatis favore non est eroganda eccle-
 siæ. 123.
 Conscientiæ serenæ vocem sequitur vox præ-
 dicationis. 13.
 Conscientia occulta non est alieno subiecta iu-
 dicio. 192.
 Consentit peccandi, qui non corripit cum

possit. 189.
 Consentire quid sit. 381.
 Constabularius seu Cōnestabularius quis. 414.
 Constructio pulcherrimum domorum, inuitatio
 est superbiorum hospitium. 227.
 Cōsuetudine peccandi difficile est euellere. 323.
 Consuetudinis prauæ quatuor vincula. 553.
 Consummatio omnis peccati superbia. 22.
 Contemnitur pauper in iudicio. 61.
 Contemplatiua vita duplex. 205.481.
 Contemptu repellitur superbia. 25.
 Contemptus munerum causas mentendi & a-
 dulandi non habet. 58.
 Contentiosa disputatio auditores subuenit. 11.
 Continentia & abstinencia sorores sunt veritatis. 71.
 Continentiæ nutrix est abstinencia. 300.
 Contritio pro peccatis quanta esse debeat docet
 Christus in resurrectione Lazari. 309.
 Contritionis fides est iuramentum. 206.290.
 Contumeliosa & scandalosa prædicatione quæ
 censetur. 16.
 Ex Contumeliâ dupliciter oritur inuidia. 27.
 Conuersandum non est cum malis nisi causâ
 correctionis. 180.
 Conuersatio malorum maxime cauenda est. 178.
 Cor hominis profundum est & in scrutabilia. 194.
 Cor nostrum Sanctissimæ Trinitatis trilegium
 est. 245.
 Cor mundum custodire difficilius est quàm
 corpus. 262.
 Cordis mundiciam fides inchoat, spes & chari-
 tas consummant. 261.
 Cornu bellicum quid sit. 415.
 Cornua duo habet superbia. 22.
 Cornua Altaris duo quid significant. 80.
 Corona mitræ Prælati quid significant. 113.419.
 Corpori humano tria debeantur. 297.
 Corporis membra omnia sibi vendicat super-
 bia. 25.
 Corpus Christi maiori cum reuerentia confici-
 tur præseste Diacono. 277.
 Corpus nostrum ex natura sua vestium molli-
 tie non eget. 224.
 Correctio fraterna commendatur. 234.
 Corruptum est iudicium Iudicis munera cap-
 tantis. 61.
 Crates Thebanus ad Philosophiam accedens
 opes omnes suas abiecit. 54.
 Criminaliter peccat Prælati peccator etiam
 occulte.

QVÆ HOC LIBRO CONTINENTVR.

occultus si prædicauerit. 36.
 Cræcodilus. 445.
 Crucifigit denuo Christum qui indignè enim
 in altari sumit. 85.
 Ex Crucifixis eligendi sunt Ecclesiæ Prælati. 91.
 Crudelem esse, est hominem diffiteri. 151.
 Crux quatuor modis portatur. 171.
 Crux in angaria portatur triplici de causâ. 171.
 Culpam agnoscere ubi culpa non est, bonarum
 meritum est. 191.
 Culpam peccantis totam persequi non modica
 culpa est. 249, 252.
 Culpe somnus triplex est. 218.
 Ob cultum Dei propagandum instituta sunt
 beneficia ecclesiastica. 94.
 Cupiditas plures peccatorum complectitur spe-
 cies. 48.
 Cupiditas radix omnium malorum. 48.
 Non cupiditatem solum sed omnem eius oc-
 casionem vitare debemus. 54.
 Cupiditatem pariunt ac nutriunt diuitiæ. 48.
 Cupiditas Sacerdotum peperit venalitatem
 Ministerium. 77.
 Cupiditas monstruosa est beneficia plura re-
 tinere. 91.
 Cupiditas iusurabilis est. 379.
 Cuppa quid sit. 481.
 Cura non minori regitur vita humana in hoc
 mundo quàm nauis in mari. 117.
 Curiositas vestium superflua suggillatur. 221.
 Curiositatem matris suæ quâ ante Romanus
 adolescens elulerit. 90.
 Currere ad vinctum quid sit. 402.
 Currus Eliæ quatuor habet rotas, & quas.
 149, 174.
 Currus spiritualis seu quatuor virtutum fusè
 explicatur. 518.
 Cyriacus Diaconus acceptionem munerum, &
 simoniam deiecit. 57, 107.

D.

Dædalini qui sunt. 492.
 Dæmones quidam præstant taciturnitati,
 quidam autem garrulitati. 164.
 Dæmones si fidem habent, mortui est. 240.
 Inter Dæmones ille maximè laudatur qui
 Monachum subuerterit. 535.
 Damaratus Philosophus solus ausus est Xerxi

Regi verum dicere. 44, 116.
 Daniel & Ieremias in pueritia prophetaue-
 runt. 158.
 David in humilitate præsertim commen-
 datur. 35.
 David munerum acceptionem refugit. 56.
 David erga beneuolos suos maximè gratus
 semper exiit. 304.
 Debita illicita & si iuramento confirmata de
 patrimonio Christi non sunt soluenda. 183.
 Decanus quidam subditum suum quomodo
 cum confusione repulerit. 91.
 Defunctorum Animabus in purgatorio prodest
 Missæ sacrificium. 81.
 Defunctorum sola comes est misericordia. 253.
 Dei verbum de frigido pectore erumpens au-
 dito: es non inflammat. 15.
 Dei intuitu aduocatum agere laudabile est. 135.
 Dei solius intuitu danda est eiectio. 258.
 Deiectio superbiam sequitur. 36.
 Democritus continuò ridebat. 503.
 Demosthenes linguam habuit venalem. 57.
 Demosthenes fuit viua vox iuris. 164.
 De Deo pauci debent esse sermones nostri. 11.
 Deo nihil ita displicet sicut ceruix erecta post
 peccatum. 22.
 Deo qui sceleratur centuplum accipit. 130.
 Deo coacta seruitia non placent. 257.
 Deo consecrata in vsu prophanos non sunt
 transferenda. 423.
 Deo singulariter loquimur, hominibus autem
 pluraliter, & quare. 117, 43.
 Desideria naturalia finem aliquem habent. 49.
 Desiderare non necessaria est vanitas. 504.
 Desperandum non est de vlio homine dum ad
 huc est in viâ. 242.
 Detractio etiam in verum dicente quomodo
 deprehendi potest. 32.
 Detractio acrius charitatem lædit quàm exte-
 ra vitia. 33.
 Detractio occulta perniciosior est quàm ma-
 nifesta. 33.
 Detractio non audienda. 365.
 Detractione peior est adulatio. 115.
 Detractione & adulatione homo sicut aurum
 in fornace probatur. 115.
 Detractionis mater est inuidia. 29.
 Detractionis dens quis sit. 362.
 Detractores non erunt si desit auditor. 32.
 f Detra-

INDEX OMNIUM;

Detractores porcis & canibus cōparātur. 166
 Detractorum tria sunt genera. 32. 33.
 Detractorum poena triplex. 33.
 Detrahēre præsenti leuius crimen est quā
 absenti. 30.
 Deum solum, non autem amicum proferendo
 sententiam Iudex in mente habere debet. 61.
 Nec Deum nec homines respicit ambitio. 140.
 Inter Deum & homines mediator esse debet
 Prælatus. 149.
 Apud Deum non est personarum acceptio. 172.
 Deum nemo tentare debet. 193.
 Deum abnegare insipiens est cōsummata. 240.
 Deus prohibet ne lingua prædicare præsumat
 cui obuiat conscientia praua. 15.
 Deus pensat quo quis animo beneficium im-
 petatur. 124.
 Deus in lege Moyſi duodecim tantum perso-
 nis exclusit à contractu matrimonij. 138.
 Deus insipientem Sacerdotem raro sapientem
 facit. 144.
 Deus solus hypochritam deprehendere po-
 test. 194.
 Deus in extremo iudicio omnia exprobrabit
 non autem committit. 200.
 Deus in iudicio tentauit tribus
 homines. 48.
 Deus in iudicio ad usuram homini suggerit
 peccatum. 130.
 Diaconiae Sacerdotes debent esse scientiæ &
 moribus perfecti. 157.
 Diaconi officium non est prædicare ex aucto-
 ritate. 157.
 Diaconi septem à B. Petro Apostolo sum-
 mati. 437.
 Diaconis debetur prima manuum impositio.
 pag. 157.
 Diacono præsente maiori cum reuerentia con-
 scitur Corpus Christi. ibid.
 Diaconorum qualis esse status debet. 156.
 Diaconus paratus esse debet Sacerdotem ad
 martyrium, & ad euangelisandum sequi. 157.
 Diaconus in maioribus Ecclesijs desse non
 debet. ibid.
 Difficile est sine impedimento orare. 189.
 Quod dignitate præsit, præsit & morum hone-
 state. 98.
 Dignitates sæculi vel habitæ, vel concupiscentiæ ge-

nerant superbiam. 27.
 ad Dignitates Ecclesiasticas perueniendi via
 quadruplex. 97.
 Dignitates Ecclesiasticæ non cognationi &
 carni, sed moribus conferendæ sunt. ibid.
 ad Dignitates Ecclesiasticas qui illegitimè pro-
 mouentur, similes sunt Sacerdotibus Ieroboam
 R. gis. 98.
 Dignitates in primitiua Ecclesiâ sola virtus
 obtinebat. 141.
 Dignitates plures Ecclesiasticas occupare dam-
 nosum est. 88.
 Dignitatum Ecclesiasticarum pluralitatem ar-
 guit triplex vicius. 93.
 Dilatio confessionis magnam ruinam parit. 171.
 Dilectione seruens B. Magdalena pedes Chri-
 sti post resurrectionem tangere non permittitur,
 & quare. 14.
 Post Dilectionis trinam confessionem B. Pe-
 trus toti Ecclesiæ præfectus est. 143.
 Diogenes diuitias contemnens Aristippum re-
 gium Dionysij Sicili irridet. 34. 384.
 Diogenes amentiam hominum assidue desce-
 bat. 246.
 Disputationes nimium effusæ plus strepitus
 habent, & minus utilitatis. 7.
 Disputandi modus exigit vt sine lite & con-
 tentione fiat. 11.
 In Disputationibus Theologiæ non est clama-
 re, sed loqui. 7. 346.
 In Disputationibus præpropterum esse respon-
 dere, & cōtentionem est. 11.
 In Disputationibus inter traditiones licitas & illicitas
 207.
 Diues qui necessarijs contentus non est, lupos
 est. 45.
 Diues quod plura habuerit, eod plura desidera-
 bit. 49.
 Diuina officia triplicem ob causam celebra-
 tur. 71.
 Diuina Officia melius est omittere, quā in-
 digne celebrare. 74.
 Diuites superflua sua pauperibus obligantur
 erogare. 46.
 Diuites multis indigent. 46.
 inter Diuites computantur qui diuitias concu-
 piscunt. 155.
 Diuites facile in lites veniunt. 446.
 Diuitias superbia & cupiditas comitantur. 24.
 Diui.

QVÆ HOC LIBRO CONTINENTVR.

Diuitiarum modus quis sit.	45.	mos laudabilis.	414. 419.
Diuitias sequitur adulatio.	115.	Ecclesiasticorum reprehenditur auaritia.	69.
Diuitiz cum possidentur, non possunt non a-		Ecclesiasticorum officiorum venalitas suggilla-	
uari.	41.	tur.	345.
Diuitiz effeminatos & molles nutriunt, non		Ecclesiasticum beneficium quando licet con-	
autem fortes viros.	41.	ferre consanguineo.	412.
Diuitiz pariunt & nutriunt cupiditatem.	48	Ecclesiasticum beneficium conferendum non	
Diuitibus nemo verum dicit.	43, 116	est indigno.	421
Diuitibus dare, perdere est.	122.	Ecclesiastica monstra quando orta.	417.
Diuitibus ideo omnia licent, quia omnia pos-		Ecclesiastica ornamenta & vasa sacra quando	
sunt.	160.	vendi possint.	423, 100.
in Doctore doctrinam & prædicationem bona		Ecclesie stipendijs non debent sustentari, qui	
vita præcedere debet.	13,	bonis parentum possunt ali.	417.
Doctorem esse Prælatum decet.	146.	Ecclesie pax in ratione dati & accepti consistit.	
Doctrina viri in patientia consistit.	154.	69.	
Dolo adulationis Adam subuersus est.	115.	ab Ecclesie primitiuz instituto quantum rece-	
Dolus suus nemini debet patrocinari.	127.	dunt sanguinitas.	111.
ex Domo sua hominem tria expellunt. 151, 300.		Ecclesie, ciuitas, murus, & columna esse Præ-	
Domorum superbarum ædificatores Gyganti-		latus debet.	147?
bis turris Babel comparantur.	226.	Ecclesijs pluribus satisfacere vnus mihi	
Dona Spiritus Sancti varijs varia conferun-		non potest.	90.
tur.	91.	in Ecclesijs maioribus Diaconus deesse non de-	
si: Dormiat caro nostra, vt mens in Christo vi-		bet.	157.
gilet.	218.	Effectum Baptismi impedit peccatum mortale.	
Dubius testis non manet impunitus,	195,	200.	
E.			
Ebrietas libidinem accendit.	298.	Effectum orationis quid impedit.	290.
Ebrietas infinita parit monstra.	300.	Effectus inuidie fratrum odium est.	27.
Ecclesia quando inceperit possidere diuitias.		Effectus pacis quis sit.	266.
140.		Effectus orationis quis sit.	288.
in Ecclesia primitiua sola virtus dignitates ob-		Electio illegitima ad dignitates similis est alta-	
teinebat.	141.	riidoli Belis.	66. 99.
Ecclesia castrorum acies dicitur.	142.	Electio Canonica multiplex in veteri testamē-	
ab Ecclesia sua in maioribus solemnitatibus		to.	99
Prælati abesse non debent.	152.	Electorem iactu sortium fieri non permittit	
Ecclesia hoc tempore magis innititur bonis o-		Ecclesia.	198.
peribus, quàm in saculis.	199.	Electoris definitio.	99.
in Ecclesia diuersarum personarum sunt diuersa		Electoris Canonice sinceritatem tria impe-	
officia.	202.	diunt.	97.
in Ecclesia qui artifices sunt necessarii, & qui		Electio pax comparatur.	513.
non.	223.	Eleemosyna quibus, quomodo, & quo ordine	
Ecclesia vna constat ex pluribus personis multa-		facienda.	123, 156, 157, 510.
rum factum.	282.	Eleemosyna filia est misericordie.	236.
Ecclesiam nihil ita destruit, quàm Clericis lai-		Eleemosyna danda est solius Dei intuitu.	258.
cos vincere mentores.	39, 151.	Eleemosynam sibi à Sacerdote Simoniano tactā	
Ecclesiam fraudare sacrilegium est.	508.	abiecit Stephanus Abbas.	119.
Ecclesiarum quarundam erga beneficarios		Eleemosynarum quatuor sunt species.	259
		Eleemosynæ ex illicitè acquisitis non sunt fa-	
		ciendæ.	121.
		Eleemosynis pauperum derogat superfluis ex-	
		f2	disi-

INDEX OMNIVM,

Furtum est & rapina plura beneficia retinere,

93.

165.

G

Galfridus Clareuallensis Episcopus respuir.

141.

Gallus non caret. 448.

Gallus non caret. 92.

Gallus non caret prædicator assimilari. 170.

Ganeo quis sit. 441.

Garciones qui sunt. 398. 497.

Garrulitati quidam demones præfunt, & qui-

dam taciturnitati. 164.

Garrulitatis malæ quatuor sunt causæ. 167.

Gastrimargi, peccatores teræ dicuntur. 22.

Gastrimargia sobrietatem perit. 297.

Gastrimargia quanta sit perniciēs. 298.

Gedeon accensus huminibus contra Madiani-

ras pugnat. 16.

Gedeon iudicare populum Israël noluit nisi

diuinitus signo accepto. 147.

Gedeoni in ruinam familiaræ suæ versum est E-

phod quod sibi parauit. 113. 121. 333.

Geheonæ æternæ consideratio peccatores ad

penitentiam accelerandam excitat. 316.

Generologia filiorum adam. 548.

Generologia filiorum tria. 32.

Generologia actorum duo. 33.

Genera humilitatis malæ sunt duo. 37.

Genera spiritualium sunt quatuor, & quænam

ex his vendi possint. 100. 423.

Genera persecutorum sunt duo. 115.

Genera monachorum solutiorum sunt tria.

188.

A generis nobilitate nascitur superbia. 24.

Generis nobilitas indignos ad dignitates pro-

monere solet. 143.

Generositas animi Prælate maxime necessaria

est. 146.

S. Gengulphi vxor cū Clerico adulterata qualem

sortita est penam. 407.

Genus hominum venale sunt aduocati. 135.

S. Gerardus Cameracensis Episcopus. 483.

Gerardus munerum acceptionem lepra percu-

ssit. 57.

Gerardus & simonia in quo differunt. 102.

Gezi & Simonis turpis simonia. 74.

Gezi, Chore, & Simon sinceritatem canoni-

ce elationis impediunt.

97.

Gezi & Simonis sequacium sententia damnabi-

lis. 407.

Gilbertus Porretanus Episcopus piætauiensis

errores abiurauit. 429.

Gladus oculus est aduatio. 117.

Gla lium à sanguine prohibere quid sit. 153.

Gloria vana quid sit. 49.

Gloria æterna in duobus consistit. 332.

Gloriosus in Principe nihil est clementia. 252.

Gnato quis sit. 435.

Vnum Gomor Manna in populo Israël. 78.

cuius sufficiebat per diem. 78.

Gradus acquirendæ & conseruandæ humilitatis

sunt tres. 35.

Grammaticæ leges confundit aduatio. 117.

Grandimontensis ordo sub regula Sancti Be-

nedicti in Lemouicensi diocesi. 484.

Gratia eximia est hospitalitatis inter ceteras

virtutes. 293.

A gratiæ diuinæ dono frequenter oritur super-

bia. 24.

Gratiani decreta prohibita haberi in claustris

cisterciensium. 477.

Gratiæ tantum, & non sanguini exhibenda est

misericordia. 123.

Gratiæ & naturæ talentum iubet Deus mul-

tiplicari. 130.

Gratuitum non est quidquid ob lucrum vel ope-

ram locatam datur. 114.

Gratius nihil cuiquam imprecari potest quā

auaritia. 51.

Gregi suo pastor bonus verbo & exemplo præ-

sens adesse debet. 96.

S. Gregorius tricenarium fieri pro defunctis

instituit. 407.

Gubernatori nauis nauis abando similis est cu-

riosus prædicator. 17.

Gula quid sit. 49.

Gula libidinem fouet. 298.

Gula quatuor habet satellites. 298.

Gygantibus antiquis comparantur curiosi. 8

11.

A B habitu interiori & exteriori quandoque

oritur superbia. 23.

Sub habitu villi quandoque delitescit superbia.

24.

Habi-

QUE HOC LIBRO CONTINENTVR:

Habitus exterior signum est compositionis interioris. 26.
 Habitus Monachi non splendeat. 493.
 Cum hæc monerem acceptores in iudicio extremo collocauerunt. 60.
 Hæc tñ furtiuum domi suæ retineri Tobias senior prohibuit. 119.
 Hæreditas fœneratorum vix ad tertium hæredem transit. 133.
 Hæreticorum mallei S. Augustinus & S. Hilarius. 3.
 Hæretici & fœneratores perdicibus immundis comparantur. 132.
 Hæpyæ quid sint. 180.
 Hebdomadæ dies à Clericis per ferias debent numerari. 405.
 Heli Silonites pro peccatis filiorum morte punitus est. 190.
 Heluidius impiè de B. Virgine Deipara scripsit. 145 163.
 Heraclytus Philosophus semper flebat. 503.
 Hierarchia Angelorum à Deo instituta. 111.
 S. Hieronymus histriionum fautores ad clericatum promoueri prohibebat. 119.
 S. Hieronymus monachis affectum carnalem in parentem vetat. 183.
 S. Hieronymus Eremitæ solitudinem commendauit. 185.
 S. Hieronymus quàm reuerenter Martyrium templa visitauit. 405.
 S. Hieronymi de Heluidio sententia. 450 463.
 S. Hilarionis cellula cuius formæ. 494.
 Hilarion ei psallentem & orantem Deus diligat. 107.
 Hiltebertus Cenomanensis Episcopus. 502. 411.
 448 482.
 Hætrio nullis hominum vñbus aptus est. 129.
 Histrionibus munera non sunt eroganda. 128.
 437 441.
 Histrionibus munera dare, dæmonibus immolare est. 129.
 Histrionicus habitus Christianum non decet. 125.
 Homagium quid sit. 428.
 Homicidij & proditiõis mater inuidia. 29.
 Homicidio par crimen est adulterium. 301.
 Hominem de Paradiso fugauit superbia. 31.
 Hominem ex domo sua tria eiiciunt. 150. 300.
 Homines à lapsis præuisi obmutescunt. 57.
 Nec homines, nec Deum respicit ambitio. 149.

Homines dum docent, discunt. 178.
 Homines arcuati qui dicantur. 369.
 Homini Diabolus mutuo ad vsuram suggerit peccatum. 130.
 Homini à peccato quadruplex est lauacrum. 308.
 Homini in infirmitate difficile est de peccatis posuere. 315.
 Hominis sepulchra sunt quatuor. 128.
 Hominum genus triplex paupertatem simulat. 116.
 Hominum venale genus sunt Aduocati. 135.
 Hominum positiua iustitia nihil soliditatis habet. 136.
 Hominum mores tria maxime corrumpunt. 140.
 Hominum sensualitati sacra aduersatur scriptura. 211.
 Hominum & porcorum viscera magnam habent inter se similitudinem. 306.
 Homo sacculus est stercoreum. 39.
 Homo quomodo dicatur risibilis. 176.
 Homo multiplicem habet faciem. 236.
 Honestate morum præsit quisquis præstet dignitate. 98.
 Honores ac diuitiæ non sunt amicitij anteposendæ. 62.
 Ad honores Ecclesiasticos dum Ecclesia censu caruit, nemo aspirabat. 140.
 Honores Ecclesiastici cum magno animæ periculo acquiruntur. 141.
 Honorificentia quid sit. 172.
 Horam mortis debemus assidue meditari. 311.
 Hora mortis nobis incerta est. 314.
 Hospitalitatem exemplo suo commendauerunt Abraham & Loth. 293.
 Hospitalitas filia est misericordiæ. 292.
 Huges Abbas Cluniacensis. 533.
 In humanis negotijs sequenda sunt exempla prudentium. 210.
 Humanitati nihil est affinius clementia. 252.
 Humilitas. 367. 369.
 Humilitas omnia vitia enervat & omnes virtutes colligit. 23.
 Humilitas superbiæ aduersatur. 34.
 Humilitas viæ virgine occupatur. 35.
 Humilitas quadruplex. 37.
 Humilitas non animo solum sed cunctis corporis membris est exhibenda. 38.
 Humi-

May 1909

Ignorantia fomes est adulterii.	117.
Illicite acquisita non sunt offerenda in sacrificium.	121.
Impatiencia viris potius utilis. Solet esse familiaris.	154.
Imperatorem canonice electionis sunt tamen.	177.
Imperitiam tanta est veritas tacere quam falsum loqui.	163.
Imperitiosus predicans, etiam ex officio mortaliter peccat.	16.
Imperitiosis negandi consuecunt.	384.
Imprecatio omnium grauilissima est vt quis incedat in domum diaboli.	131.
Inimicus in domo sua est mala agitator communis.	401.
Inimicus in domo sua est mala agitator communis.	368.
Inimicus in domo sua est mala agitator communis.	26.
Inimicus in domo sua est mala agitator communis.	401.

Lucompositio exterior in compositionem in-	197.
teriorem designat.	26.
Inconstantes comparantur a iudici vento ag-	199.
itate.	199.
Inconstantia rumorosus comitatur.	ibid.
Inconstantia mulie. un. est.	ibid.
Inconstantia mentis membra corporis præber	
in quæta.	197.
Inlicita superbiz in adolescente.	26.
In iustæ promotionis q. iatur cauz.	143.
Infamiz notam incurrunt qui in diuersis reg.o-	
nibus curam suscipiunt animarum.	98.
Inferno, ac vuluæ meretricis comparatur au-	
ritia.	54.
In inferno fornicatores aut bullentis potaban-	
tur.	133.
Infideles quibus comparantur.	239.
Infirmitatis dolores vix admittunt memoriam	
de penitentiâ.	315.
Ingratitudois vitium Deo & hominibus est o-	
dium.	304.
Inimicus familiaris perniciosissimus.	116.
Iniquitatem totius populi portabant Prælati	
139.	
Iniquitas sua unicuique præna est & periculum	
234.	

QVÆ HOC LIBRO CONTINENTVR.

Ex iniuriâ dupliciter nascitur inuidia.	27.
Innocentia vitæ est fundamentum omnis scientiæ.	13.
Inopie remedium.	45.
Ab iniuriis primitiæ Ecclesiæ quantum recedant sanguinitæ.	109.
Instrumenta musicalia à lasciuis periculose audiuntur.	123.
Interpretes sacræ scripturæ debent de cælestibus negotijs prudenter tractare.	12.
Interpretatio scripturarum non debet pendere à voluntate nostra.	210.
Introitus Missæ, condimenta varia.	405.
Inuenta quando possunt dari pauperibus.	432.
Inuidia etiam Spiritum Sanctum persequitur.	27.
Inuidia, sicut & superbia iudicijs quibusdam manifestatur.	28.
Inuidia homicidij ac proditionis mater.	29.
Inuidia raro sic extinguitur, quin rursus pullulet.	29.
Inuidia quàm detestabilis.	29.
Inuidia & superbia quædam sancta est.	30.
Inuidia.	360, 361.
Inuidus est omnis avarus.	51.
Inuidiæ, mater superbia.	27.
Ioab inuidiæ, & superbiz typum gesserat.	29, 116.
S. Ioannes Baptista Christum baptisandum tangere veretur.	83.
S. Ioannes Baptista prædicationem suam inchoauit à penitentia.	307.
S. Ioannes Apostolus an fugerit relicta synodone.	456.
S. Ioannes eleemosynarius.	505.
S. Ioannes Chrysostomus Aduocati respuit officium.	134.
Iob Aduocatus pauperum.	135.
Ioseph non nisi probata eius sapientia Dominus Ægypti vocatus est.	143.
Ioseph & Moysen Prælati imitari debent.	152.
Iosias Rex auditis verbis legis flexit.	150.
Iosier terram Sanctam discedeat calcare iubetur.	85.
Itam vincere maius est quàm ciuitatem sibi subijcere.	250.
Ira facti hominis est.	34.
Isaias & Ieremias renes succincti prædicare iubentur.	16, 197.

Isaiæ Prophetiæ quot olim erant capita.	339.
Iubal Musices inuentor.	491.
Iucunditas æterna in duobus consistit.	332.
Iudâ proditore deteriores sunt Sacerdotes respectu lucri Missas celebrantes.	77.
Iudâ proditore grauius peccant qui Eucharistiam indignè sumunt.	83.
Iudæ proditori similes sunt sanguinitæ.	109.
Iudæorum Pontificum ambitionem imitantur Sacerdotes huius temporis.	144.
Iudex non sit similis stateræ quæ modico pondere inclinatur.	61.
Iudex solum Deum, non autem amicum habeat in mente.	61.
Iudex ab amore, odio, & cupiditate debet esse alienus.	62.
Iudex simoniacum occultum damnare non potest.	105.
Iudex humiliter de se sentiat.	147.
Iudex sit cæcus.	391.
In Iudice maxime elucere debet clementia.	252.
A Iudice sæculari tutelæ duas petere suspectum est.	93.
Iudicia nostra de occultis temeraria sunt.	191.
Iudicia peregrina aquæ & igni prohibentur.	197, 396, 482.
Iudicia peregrina sæpè fallunt.	197.
Iudicia peregrina nihil certi in se habere multis probatur exemplis.	201.
Iudicij appendicia.	391.
In Iudicio sanguinis non est coniecturaliter procedendum.	202.
In Iudicio peregrino calumnia manet impunita.	203.
In Iudicio extremo Deus omnia exprobrabit non autem commissa.	217.
Iudicis ingenium habent munera.	61.
Iudicium temerarium oritur ex superbiâ vel inuidiâ.	193.
Iudicium iustum iudex si vendat, simoniacus est.	133.
Iudicium perueritur quadrupliciter.	322.
Iuo Carnotensis librum Decretorum ad pedem proiecit quasi inutilem.	138, 482.
Ex iuramento frequenti sæpè labimur in perjurium.	168, 190.
Iuramentum tres habet Comites.	291.
Iura.	

INDEX OMNIVM;

Iuramentum non prohibetur vi malum. 339.
Iurare quando liceat. 290.
Iurare Christianum non decet. 211, 290.
Iuste acquiri, ac retineri quæ bona possint. 118.
Iustus sæpè pro vitæ sanctitate subrepsit superbia. 21.
Iustitia humana nihil habet soliditatis. 136.
Iustitia quid sit. 277.
Iustitiæ officium est cohibere superbiam. 277.
Iuventus attendenda est in Sacerdote ordinando. 85, 161.
Iuucrus duplex. 412.

L.

Laban impostor Prælatos Ecclesiæ munerum captatores præfiguravit. 59.
Labium æneum in introitu tabernaculi quare positum. 91.
Labor multiplex. 219.
Laborem poenitentiz præcedere humilitas debet. 35.
Laborem naturæ convertunt boni in laborem gratiæ, mali autem in laborem culpæ. 210.
In Licædemonens bellum parans Xerxes ab aulicis adulatores decipitur. 44.
Lacrimæ poenitentiz calicem Altaris faciunt dulciorem. 84.
Lacrimæ quædam laudabiles, quædam autem sunt vitiosæ. 245.
Lacrimæ multiplicès. 503.
Lacti coagulato comparatur superbia. 23.
Laicos Teutonicos sermo B. Bernardi ab alio recitatus ad sctum commouit. 14.
Laicos Clericis esse meliores maxime destruit Ecclesiam. 39, 51.
Lamech bigamo detestabiliores sunt quæ plures in Ecclesijs dignitates vsurpant. 95.
Lamentatio, carmen, & vx, quid sint. 15.
Laofrancus. 359.
Laqueos mundi euadet sola humilitas. 35.
A lasciujs instrumenta musicalia periculose audiuntur. 223.
Lateranense Concilium. 443.
Latratu Prælatorum lupi à grege debent arceri. 162.
Latro est qui in administratione spiritualium lucrum temporale sectatur. 75.
Laronem esse peius est quàm furem. 100, 108.

Laugacium hominis à peccato quadruplex. 308.
Laudabile est Dei intuitu Advocatū age. e. 135.
Laudari à turpibus ita turpe est sicut laudari ob turpia. 129.
Laudè & viuiperio homo sicut aurum igne probatur. 115.
In Lazari resurrectione docuit Christus quanta debeat esse peccatorum contritio. 308.
Lazarum pauperem Christus nomine proprio vocauit, diuini nomen tacuit. 44.
Lecator quis sit. 441.
Legale Sacerdotiū olim vèdere erat simonia. 98.
In lege Mosaicâ Deus duodecim tantum personas exclusit à contrahendo matrimonio. 138.
Legem ignorare non debent Sacerdotes. 144.
Legem communem non faciunt priuilegia paucorum. 159, 198.
Leges neminem accusare obligant. 209.
Leges omnes veteris testamenti vmbra sunt futurorum. 137.
Leges vrbium telis aranearum assimilabat Angelius. 138.
Leges iuxta quantitatem peccatorum statuunt quantitatem poenarum. 301.
Legis distinz implenda sunt opera antequam arceas ad doctrinam. 14.
Lepta giezuitica & simonia quomodo inter se differant. 102.
Leuius crimen est præsentî detrabere quàm absentî. 30.
Lex naturæ quos terminos cuiq; imponat. 45.
Lex, præceptum, testimonium, iustificatio, iudicium quomodo differant. 137.
Lex postriua maxime mobilis est. 138.
Lex Dei potius attendenda est quàm hominū exempla. 210.
Lex temporalis potest mutari. 447.
Lia Rachel ab Ecclesiasticis præferat ob avaritiam. 94.
Libanius Sophista amicus Iuliani apostataz. 535.
Libidinis ontrix est gula. 300.
Libidinosi peccatores terræ dicuntur. 122.
Libidinosus porco comparatur. 236.
Libido eo plus crescit quo plus exercetur. 247.
Libido facilius curatur quàm avaricia. 52, 247.
Librorum superflua multitudo lectoris animam distrahit. 1, 338.
Libros scribentes Dei honorem & proximi utilitatem spectent. 369.
Libri

QVÆ HOC LIBRO CONTINENTVR.

Libri Iob quot olim fuerunt capita.	344.
Lingua illius sine labore prædicat cuius vitæ moribus prædicat.	17.
Linguar vitia succensentur.	167.
Lingua venalem habent aduocati.	133.
In linguis igneis super Apostolos cur Spiritus Sanctus apparuit.	15, 152.
Lites multæ solent esse diuitibus.	445.
Ligantes & Aduocatos excæcat ambitio fori.	136.
Littera quomodo meretrix.	405.
Lixium penitentis quale sit.	316.
Locus Hypogæis subterraneus.	424.
Loquacitas mala bonæ taciturnitati aduersatur.	167.
Loquacitatis malæ quatuor causæ.	167.
Loqui aduersus Deum iniquitatem quomodo intelligatur.	10.
S. Lucas de Hungariâ moritur excommunicatus.	430.
S. Lucæ euangelium in quot capita olim fuerit diuisum.	457, 536.
Ludi algarum quomodo mala.	401.
Ludus spiritualis Wiboldi Episcopi Cameracensis.	505.
Lumbis præcinctis Prophetæ quatuor prædicare iubentur.	16, 297, 146.
Lupi quos prius aspexerint faciunt obmutescere.	57.
Lupo comparatur diues qui necessarijs non est contentus.	45.
Luporum rabies à gregæ duobus modis accenditur.	146.
Lupus in fabulâ quid sit.	388.
Luxuria consumit quod cõgrauit auaritia.	384.
Luxuriam fouet ebrietas.	299.
Luxus vestium reprehenditur.	356, 491, 224.

M.

M acula omnis peccati deletur per confessionem.	328.
Maculas corporis in introitu tabernaculi Iudæorum Sacerdotes eluebant.	16.
Misericordia quomodo Gedeon vicit.	15.
Magnanimitas mater fortitudinis.	285.
Magnanimitatis virtus maxime ad Ecclesiæ Prelatos pertinet.	284.
Magnanimitatis exempla plura.	185.

Magnus est qui vasis fictilibus vitur quemadmodum argenteis.	48, 177.
Mali Principij malus exitus.	158.
Cum malis conuersandum non est nisi causa & spe correctionis.	180.
Malitia aduocatorum declaratur.	134.
Malorum conuersatio fugienda.	178, 179.
Malorum omnium summa est quod viuimus ad exempla malorum.	210.
Malum ignotum vitari non potest.	21.
Mammillarum nuditatem reprehendit quidam Canonicus Cameracensis.	433, 490.
Mammona Deus diuitiarum.	41.
Mammotrecti qui sint.	479.
Per mandatorum Dei obseruantiam ad scripturam peruenitur intelligentiam.	9.
Manichæus in sacram Eucharistiam blasphemus.	213.
Manichæus Brito.	480.
Manna ad mensuram gomor cuius ex populo Israël sufficiebat per diem.	78.
Manfuetudinis etymologia.	40.
Manfuetudo humilitatis collectanea dicitur.	40.
Manumissus quis sit.	549.
S. Marcellus Parisiensis Episcopus.	480.
Manus cito nemini prælarus imponat.	157.
S. Marcus sibi pollicem abscidit ne Sacerdos ordinaretur.	85, 161.
S. Marcus Euangelista non pollicem sibi abscidit, sed quidam Anachoreta.	411.
S. Maria Deipara ceteris virtutibus humilitatem præposuit.	35.
S. Maria Deipara quæstuaria dicitur.	377, 34.
S. Maria Magdalena pedes Domini resurgentis tangere vetatur, & quare.	14, 86.
S. Maria Magdalena turrita dicitur.	410, 336.
S. Maria Ægyptiaca semel solum in deserto Eucharistiam sumpsit.	84.
S. Maria Ægyptiaca solitaria vitæ præbuit exemplum.	188, 196.
S. Mariæ Ægyptiacæ vita à quo sit conscripta.	472.
Marrancia quid sit.	416.
S. Martini Episcopi erga Sacerdotem reuerentia.	174.
S. Martini Episcopi de one pium elogium.	210.
S. Martinus oculis ac manibus in cælos semper intendebat.	g ²

INDEX OMNIVM,

intolebat.	235, 287.	Miles vnus duabus legionibus præfice non potest.	90.
S. Martinus elemosynarum largitor maximus.	258.	Milones Episcopi duo.	491.
S. Martini adhuc catechumenus potius mortuus, quam miles apparebat.	335.	Mentiri Ecclesiastici Lix Racheli præferunt.	94.
Martyrium omnium cruciatibus atrocior est purgatorij potius leuissima.	318.	M. racula patiæ etiam iniunctis interdum conceditur.	199, 237
Mater homicidij & proditoris inuidia.	29.	Misericordiæ auaritia opponitur.	53.
Mater detractionis inuidia.	29.	Misericordia omnibus impendenda est.	123
Materia peccandi sæpe dat occasio.	171.	Misericordia specialis est charitatis filia.	247.
Matrimonium intertie affinitatis gradu prohibetur.	68.	Misericordia maxime commensabilis est in Deo & hominibus.	247.
Matrimonium tantum esse in remedium quomodo intelligatur.	412.	Misericordia plenitudo virtutum.	248.
Matrona munuscula ab amatore recipiens corruptionis suspecta est.	61.	Misericordiæ duæ sunt species.	250.
S. Maurilius Episcopus ob leuem culpam grauiem egit penitentiam.	192, 474.	Misericors non legitur vllus nisi bono fine obijisse.	249.
Maximillæ hæreticæ.	461.	Missa sicca.	403.
Mediator inter Deum & hominem est Prelatus.	149.	Missa sicca pro fidelibus defunctis non solet celebrari.	81.
Medicum corporalem infirmus pluris facit.	315.	In Missa cur post Hostiæ consecrationem canitur Agnus Dei.	263.
Mediocritas in omnibus tenenda.	174.	Missa catechumenorum quæ.	407.
Vera mediocritas in quo consistat.	47.	In Missa quid brachiorum extensiones significant.	403.
Megareses molles conuiuium, & superbi ædificatores dicuntur.	226.	Missæ diversarum facierum refelluntur.	79.
Melle adulationis pauci non delectantur.	115.	Missæ bifaciæ similes sunt idolo Nabuchodonosor.	80.
Membra corporis omnia sibi vendicat superbia.	25.	Missæ bicipites, quæ sunt.	406.
Membris omnibus corporis humilitas præferenda est.	38.	Missæ fauorabiliores quæ sunt.	408.
Membrorum corporum & spiritualium inter se comparatio.	32, 111.	Missæ introitus condimenta varia.	405.
Mendacium vitium viscosum est.	279.	Missæ celebrantur reuerentia.	ibid.
Mentes hominum emolliat adulationis oleum.	115.	Missæ oblationes à laicali persona non sunt pariter recipiendæ.	408.
Mentiendi causas non habet contemptus munerum.	58.	Missæ canon maior & minor quis.	407.
Mentium bonarum est illuc culpam agnoscere ubi culpa non est.	191.	Missam ter celebrare in festo Natalis Domini concessum est.	78.
Mentiri seruorum est, non filiorum.	274.	Missam celebrare semel tantum in die Sacerdoti concessum est.	78.
Mercenarius est qui Deum propter aliud quam ipsum amat.	73.	Missarum plurius annexio non satisfacit benefactorum intentioni.	81.
Meretrix omnia membra habet venalia.	135.	Missarum multiplicatio procedit ex cupiditate Sacerdotum.	82.
Meritorium est Dei intuitu Advocatum agere.	136.	Missas qui pretio celebrant Iudæ proditores sunt deteriores.	77.
Meritum audientis & vita loquentis prædicationi respondere debent.	14.	Mites multi sunt dum illis non contradicuntur.	517.
Ad metam salutis peruenire cupientes debent lumbis succincti currere.	214.	Mitis non est qui humilis non est.	40.
		Mittæ coreæ duo quid significant.	113, 429.
		Mittæ abbaualis lingule duæ subiectionem significunt.	114.
			119.

QVÆ HOC LIBRO CONTINENTVR.

Molestia & modus in omni opere bono fer-
uans est. 175.
Modus intrandi in Ecclesiam Catholicam qua-
druplex. 97.
Modus varius conferendi beneficia Ecclesiasti-
ca. 103, 104, 105.
Mollitiem vestium sequitur superbia, & in on-
stantia vitium. 224.
Monachis portantibus cadaver sceleratoris
obicit miles dicens. 433.
Monachi Superioribus suis maiorem debent
obedientiam quam Canonici. 104.
Monachi vocabulum quid significet. 333.
Monachus carnalem pacem affectum S. Hie-
ronymus dissuadet. 183.
Monachorum vitam solitariam Christus insti-
tuit. Ioannes Baptista commendauit. 188.
Monachorum sortitorum tria genera. ibid.
Monachorum vestis non splendeat. 499.
Monachorum proprietas quantum vitii. 333.
Monachorum multi dum parentibus miserean-
tur animas perdunt. 182.
Monachum mente vagum S. Benedictus preci-
bus suis à tentatione liberauit. 289.
In Monasterijs diuisiones & schismata multæ
pariunt traditiones. 207.
In Monasterium iuniores viduæ non sunt ad-
mittendæ. 123.
Monasticæ quædam traditiones improbantur.
205.
Monedulis Monachi proprietarij comparan-
tur. 333.
Monialibus Prædicans S. Bernardus obmure-
scit; quare. 14.
Monoculus Abbas Clareuallensis. 534.
Moni is Poëtarum fictiis comparantur plu-
rium beneficiorum retentores. 87.
Monstra infinita parit ebrietas. 300.
Mortibus hæreticus carharus. 462.
Morbus ignotus non potest curari. 117.
Mores hominū tria maxime corrumpūt. 140.
A moribus communioribus Philosophia non
abhorret. 47.
Mortaliter peccant qui Hostiam sacram indi-
gnet sumunt. 84.
Mortaliter peccat Aduocatus diues si pro pa-
trocinio aliquid exgat. 136.
Monte calamitosā tepius degedūt Aduocati. 135.
Mortis hora debemus semper meminisse. 321.

Mortis hora incerta est. 324.
Mortui raros inueniunt amicos. 260.
Moyfes à munerum acceptione innocuus. 55.
Moyfes in monte Ores iubetur calceos depo-
nere. 86.
Moyfes non nisi signis pluribus acceptis ad
Pharaonem accessit. 147.
Moyfen & Ioseph Prælati imitentur. 152.
Moyfes & Phinees acceptionem personarum
fugerunt. 173.
Moyfes carnalem affectum vitauit. 284.
Mactrale quid sit. 538.
Mulier non nisi sexagenaria admittatur ad cu-
stodiam virginum. 158.
Multitudo hominum quæ copiosior fuerit, eo
difficilius regitur. 44, 116.
Multitudo non parit peccandi patrociniū. 203.
Multitudo constitutionum grauat constitu-
tes. 204.
Multitudo traditionum multos transgressores
continuit. 206.
Multitudo vix punitur nisi pro furto deana-
themate. 121, 434.
Mundana omnia Monachis esse debent sub
anathemate. 333.
Mundi pompæ difficulter possunt caueri. 23.
In mundi ruinam superbia & inuidia simul
conspirauerunt. 29.
Mundi laqueos euadet sola humilitas. 35.
Munditia cordis quæ. 511.
Munditiam cordis fides inchoat, spes & chari-
tas consummant. 262.
Mundum cum Christo iudicabunt qui omnia
pro Christo reliquerunt. 42.
Munera quænam possint iuste acquiri ac reti-
neri. 118.
Munera à foreratore accipere periculosum
est. 133.
Munera excæcant oculos iudicem. 57.
Munera sunt triplicia. 419.
In muneribus dandis quæ consideranda sint.
124.
Munerum acceptionem repulit Abraham etiam
victor. 54.
Munerum acceptio signum est diuinæ repro-
bationis. 55.
Munerum acceptio multiplex. 58, 120.
Munerum acceptores suggillatores. 60, 120.
Muros Ierusalem primus Nabuzardan de-
struxit.

INDEX OMNIUM;

Bruxie.	297.
Musæ nocentes quæ dicantur.	512.
Myſteria Domini tegenda ſunt, opera autem prædicanda.	9.
Myſteria Miſſæ varia explicantur.	80.

N.

N Abal Prælatos Eccleſiæ munera captantes, præfiguravit.	59.
Nabal ob ingratitudinem à Deo percuſſus eſt.	304.
Nabuzardan Magiſter coquorum.	375.
Nabuzardan primus deſtruxit muros Ieruſalem.	297.
Natus quid ſit.	426.
Natiuitates noſtræ plures ſunt.	110.
Natura in uſu temporalium cunctis modum præfixit.	23.
Natura ſepelit homines.	424. 425.
A naturæ dono oritur ſuperbia.	24.
Naturæ & fortunæ compedes.	44.
Naturæ lex quos terminos cuique imponit.	45.
Ex naturæ eodem vtero natæ ſunt continentia & abſtinentia.	71.
Naturæ & gratiæ talentum iubet Deus multiplicari.	130.
Naturale eſt homini vitare incommoda.	240.
Naturalia deſideria ſe em aliquem habent.	49.
Naui ſimilis eſt vita humana.	17.
Necceſſitati pauperum eroganda eſt elemoſyna, non autem ſanguini.	125.
Negotijs ſæcularibus renuntiare iubentur Prælati.	155.
In negotij humanis exempla prudentum, in vi à ſalutis legem Dei attende.	210.
Nemini debet fraus ſua patrocinari.	127.
Nepotes ſuos promoueri ad honores Anſelmus Doctor noluit, ne ſuperbirent.	125.
Nero Imperator viſus eſt in inferis cum ſuis Aduocatis in balneo auri bullientis.	135.
S. Nicolaus in elemoſynis excelsit.	258.
Nobiles alijs humiliores.	317.
Nobiles falſi qui ſunt.	ibid.
Nobilitas vera quæ ſit.	536.
Nobilitas generis indignos ad dignitates promouere ſolet.	143.

Noe & Loth non in domibus ſuperbis, ſed in humilibus tentorijs habitauerunt.	225.
Nomen omne Dei ineffabile eſt.	10.
Nomen Lazari pauperis Chriſtus exprimit, dignis Epulonis nomen tacet.	44.
Nomen Paſtoris non meretur qui ſibi commiſſo gregi non aſſeſt.	91.
Nomine olei, & maledictionis aduſio intellegitur.	114.
Nomenclator quid ſit.	442.
Notam infamiz incurrit qui in regionibus diuerſis curam ſuſcipit animarum.	912.
Novæ traditiones ſæpe dant materiam delinquendi.	206.
Novitas Miſſarum procedit ex cupiditate Sacerdotum.	81.
Novitiani qui ſunt.	480.
Nudi nudum Chriſtum ſequentes mundum cum Chriſto iudicabunt.	43.
Nudos veſtire opus miſericordiæ eſt.	294.
In numero virtutum computatur qui diuitias concupiſcit.	155.
Nummus eſt generis quadruplicis.	102.
Nutrix virtutum paupertas.	412.
Nutrix maioris Charitatis paupertas eſt voluntaria.	44.
Nutrix ſuperbiæ aduſio.	117.

O.

O Belus, quid ſit.	339.
Obedientia, quid ſit.	283.
Obedientiæ mater eſt humilitas.	283.
Obedientiæ triplex.	ibid.
Obedientiæ in peccatis pernicioſa.	284.
Oblatio unica Chriſti in cruce fuit ſufficiens ad redemptionem.	77.
Oblationes à populo in Miſſa factæ, indecenter à laicali perſona publicè recipiuntur.	408.
Obruſa quid ſit.	535.
Obſequium ſordidum quodam.	422.
Obſoniorum diuerſitas corpus inquinat, non alioſ.	1.
Oſtonaria Pſalmi 118. qualiter intelligenda.	51.
Oſtonaria Pſalmi 118. per verſum Gloria Patri. Benedictioni diuiditur in horis.	503.
Oſationem quæcumque cupiditatis effugere debemus.	54.

QVÆ HOC LIBRO CONTINENTVR.

Occasiones peccati fugiendæ. 171.
 Oculus peccator, si non sit Prælatus, potest
 prædicare. Prælatus autem in mortali peccato exi-
 stens non potest. 16.
 Oculi detractio crudelior quàm manifesta. 33
 Oculos ante & retrò Clericus habere debet.
 50, 52.
 Oculorum priuatio maximè corpus deturpat.
 92.
 Ob oculos mortis hora habenda semper. 321.
 Oñium fraternum effectus inuidiæ. 27. quàm
 giue peccatum. ibid.
 ab Odio & amore priuato debet remoueri &
 quus iudex. 62.
 Officialium Ecclesiasticorũ auaritia fugillatur;
 65.
 Officialium Episcopi tria genera. 393.
 Officium Prælatorum quoddam. 145.
 Officium Advocatorum olim vile & abiectum
 reputabatur. 134.
 Officia Ecclesiæ non sunt vendenda. 396.
 Officium Papale triplex. 171.
 contra Officium facit qui existens in proposito
 peccandi & impenitens prædicat. 16
 Officia diuina triplici ex causa celebrantur. 71.
 in Officijs Ecclesiasticis Deus non populi fre-
 quentiam, sed deuotionem spectat. 74.
 Officia ecclesiasticæ fraudes signantur per
 ostiola sub mensa Belis. 66, 99.
 Officia magnæ familiæ diuersa. 91.
 Officium boni Pastoris quoddam. 96.
 Officia ecclesiastica turbantur cum quis se à iu-
 risdict. one ordinarij subtrahit. 112.
 Oleum duplex, maledictionis & adulationis est.
 114.
 Oleo vasa vacua pauperis viduæ replet Eliseus.
 22.
 Omittere melius est diuina Officia, quàm in-
 dignè tractare. 74.
 Opes omnes suas Crates Thebanus ad Philo-
 sophiam accedens abegit. 54.
 Opera summi Pontificis vituperare, sacrilegiũ
 est. 114.
 Operam suam Advocatus licitè potest vendere.
 133.
 in Opere bono seruandus modus. 175.
 Opportunitatem torquendi præbere cum pollis
 impedire, mortale est. 203.
 Opus quoduis duobus terminis concluditur. 71.

Oratio Sapientis debet vitæ concordare. 191.
 in Oratione Dominica *Panis quotidianus* quis
 dicatur. 78.
 Oratio Dominica cur cõmunioni altaris à Sa-
 cerdote permittitur. 87.
 Oratio duas alas debet habere. 256.
 Oratio quid sit. 286.
 Orationis effectus. 288.
 Orationis effectum quidnam impediatur. 290.
 Orare est opus maximum omnium virtutum.
 286.
 Ordinis in opere bono permutatio meritum
 mutat formam. 191, 216.
 Inter ordines sacros Subdiaconatus de nouo
 insertus est. 157.
 Ordines Sacros non leuiter conferant Prælati,
 ibid.
 In ordinando Sacerdote spectanda ætas. 85.
 Oïgo superbiæ quæ sit. 23.
 Origenes, sicut docuit ita vixit. 217.
 Oris confessio maxima pars est satisfactionis,
 311.
 Ornatus verborum non requiritur dum veri-
 tas patet. 17.
 Ornatus vestium reprehenditur. 356.
 Ornamentum Prælati est patientia. 154.
 Ornan cor non reprehenditur vt Ephron ob
 venditionem terræ consecrandæ. 387.
 Oscula triplicia. 413.
 Osculum pacis olim feneratori non dabatur
 in Missa. 131.
 Ostium & via oriũ Christus est. 96.
 Ostiarius cameræ ordinandorum, nil ab ordi-
 narijs potest exigere. 425.
 Ostioli malum. 438.
 Ostioli verbi definitio. 169.
 Ostium & quies puillos reddunt animos. 286.
 Oues quomodo Pastorem sequi debeant. 96.
 Oza erat de tribu Leuiticâ,
 Oza Leuita Arcam Domini tangens indignè,
 morte percutitur. 83, 109.
 Ozias Rex contra officium ihus Deo offerens
 leprosus percutitur. ibid.

P.

Pactio pecuniæ pro absolutione spiritali pa-
 rit simoniam. 67. pactio omnis in spiritaliũ
 administratione abigenda. 101.
 Pale-

INDEX OMNIVM,

- Paletion. 343.
 Panis abundantia origo peccati Sodomorum, 438. panis nomine omne necessarium intelligitur. 439. panis quotidianus in oratione Dominica quis intelligatur. 79. panis nomine delicie intelligitur. 372.
 Sancti Pallidi quinam sunt. 519. eorum simplicitas in vestitu. 212. ieiunia. 296. Papale officium triplex. 171. papatum donec. Ecclesia pauper fuit nemo ambiebat papatus vatus per. 35. dies. 448.
 D. Papz opera redargueret est sacrilegium 114.
 D. Papz idoneitas in quo consistat. 353.
 D. Papa potest canones condere, interpretari & abrogare. 138.
 Parentum affectus carnalis fugiendus. 181.
 Papirij præteriti exemplum. 416. participatio non habenda cum detractionibus. 33. Pascha toties Sacerdos celebrat. quoties ad altare accedit. 72.
 Passio Christi superbis non prodest. 24.
 Pastorum accusatio quando recipienda. 484.
 Pastor, Zacharias & Serapion Eremitæ silentium commendat. 168.
 Pastor ignorans præco mutus est. 165. pastoris officium est gregi semper adesse. 91. pastor bonus intrat per ostium quomodo intelligitur. 96.
 Patientia virtutes omnes probat. 266. patientia matris obedientie. 283. patientia habenda. 517. patientia circumstantia. 515. patientia ornamentum Prælati. 154. patientie & fortitudinis differentia. 273. impatientia quædam sancta est. 273. patientia triplex obijcit ea triplici persecutioni. 271.
 Patrimonium crucifixi. 123, & 436.
 Patrocinium iustum licite potest vendere ad uocatus. 133.
 S. Paulus Apost. non nisi sexagenariam mulierem admittit in custodiam Virginum. 161.
 S. Paulus primus Eremita mortuus orauit. 287. à Sancto Antonio visitatur. 226, & 296.
 Pauperatis laus. 373-374.
 Paupertatem simulat triplicis generis homines. 126. paupertas voluntaria custodia virtutum. 41. charitatis signum. 44. humilitatis nouix. 154.
 Paupertatem Christus docuit verbo & exemplo. 44. Paupertas eos ostendit à quibus quisque ametur. 115. paupertas Christi maxime apparuit in cruce. 53. paupertas contempta obest, obsequata prodest. 154. paupertatis prædicatoris necessaria est paupertas. 155. paupertas ad iuauonem non in-
 venit. 115. paupertas viduarum subleuanda. 125. paupertatem simulat triplicis generis homines. 116.
 Pauper sincerius ridet quem diues. 42. pauper sit Clericus in pecunia, diues in conscientia. 50. pauperum res diuitibus dare sacrilegium est. 122.
 Pax triplex. 163. consummatio virtutum, ibid. Electio comparatur. 513. pacis effectus. 113, 114. & 166. pax in missa datur post consecrationem & cur. 263. Excoeratori non datur olim. 131. pax Ecclesie constituit in ratione dati & accepti. 69.
 Peccatum grauissimum Eucharistiam indignè sumere. 83. Peccatum quod non diluitur suo pondere ad aliud trahit. 314. peccatorum causa superbia. 21. peccata Mortalium reddunt S. Bernardum mutum ad prædicandum. 14. peccata per ignorantiam non censentur Sacerdos. 144.
 Peccatores prouocat ad poenitentiam accelerandam recordatio peccatorum æternæ. 326. peccatores cæli & terre qui sunt. 216. peccatum graue oñium fraternum 27. peccator per humilitatem piumò habet accessum ad Deum. 34. peccatoribus bene facere & demonibus immolare par erimen est. 114.
 Peccat grauius fenerator quam fur. 132. peccata auarientium debet prædicator ejicere quatuor modis. 171. peccati occasio fugienda, ibid. peccati consentit qui non corripit cum possit. 189. peccatori iustis auit peccatum impeditur. 187. peccatum vnius sæpè in totam congregationem terroretur. 189. peccantibus superbia est primum peccatum, & poenitentibus est vltimum. 21. peccati mortalis macula impedit effectum baptismi. 200. peccata à confessarijs non sunt leuiganda. 215. In peccatis perniciofa obedientia. 284. peccatis singulis poenitentia opponit contraria remedia. 318. peccatum inolitum debet poenitentia, si. cut ferrum igne & malleo purgari. 319. peccati consuetudo difficulter eraditur. 323.
 Pecuniarum maxime cupidi sunt Aduocati. 133.
 Pecunie, poenæ & culpe talentum prohibet Dominus dari ad vsuram. 130.
 Pelipatij qui sunt. 492.
 Perditibus non modis comparantur hæretici & vsurarij. 132.
 Peregrina aquæ & ferri indicia prohibentur. 482.
 In peregrinatione casus non manet impunitus. 203 & 198.
 Perisctio Angelica est non aliter sapere quam se ics

QVÆ HOC LIBRO CONTINENTVR:

res habet.	193.
Periculosa sunt verba quæ delectabilia.	20.
Periculosum est à fornicatore donaria accipere.	
133.	
Petillus aulicus Phalaridis. 498. proprio mortis commento cruciatus.	234.
Permutatio beneficiorum ob solum lucrum est simoniaca.	108.
Permenones qui sunt.	455.
Personam amici exuit iudex cum personam iudicis induit. 62. personarum acceptionis definitio.	172.
Personatus est beneficium.	413.
Persecutorum duo sunt genera. 115. persecutioni triplici triplex patientia obijcienda.	271.
Petri Cantoris reuerentia, circa Venerabile Sacramentum altaris. 409. quando hoc opus composuit nondum erat Monachus.	534.
Petri Abailardi errorem conuicit S. Bernardus. 434. Illicite acquisita pauperibus erogare requirit.	110.
Petri Blesensis contra acceptores munerum sententia.	398.
Petrus de Rigâ Remensis Clerici versus in S. Scripturam nondum impressi.	518. & 430.
Petrus Monoculus Abbas Clarcuall. quando obiit.	534.
Petrus Benthoriensis conscripsit epitomen genealogiæ filiorum Adam, quod opus vocatur à Truhenio, <i>Breniarium Bibliæ</i> .	548.
B. Petrus non nisi post triuam dilectionis confessionem Ecclesiæ est præfectus. 143. ob ætatem prouectiorem cæteris Apostolis est prælatus. 158. Ananiam, Saphiram & Simonem Magnum ob simoniæ crimen grauitè corripit.	75.
Pharisaicum ieiunium Deo odiosum.	296.
Philisthiæ procurauerunt ne esset faber ferrarius in populo Israël.	143.
Philosophiæ nomen odiosum 47, 177. Philosophia cælestis hoc promittit vt te Deo aliquid parere faciat. 6. Philoſi cælestis ab humana differt.	18.
Philosophos nil adeo infestat quàm cum verba non opera tractare dicuntur.	16.
Philosophi propositum secundum naturam viuere.	47, 177.
Phinees & Moyſes personarum acceptionem quomodo fugerint.	173.
Picias dantis non autem quantitas rei datur	

commendat eleemosynam.	258.
Pignus quid.	337.
Pigritia magnum peccatum. 216. pigritia in omnibus hominibus redarguitur, maxime autem in clerico.	219.
Pilum quid.	491.
Pygmæi describuntur.	343.
Ploratores qui sunt.	401.
Pœna leuissima purgatorii grauior est omnibus cruciatibus Martyrum. 318. pœna detractorum triplex. 33. pœnæ simoniacorum variz. 106. pœnæ quibus Choriz variz afficiuntur. 109. pœna vsurariorum quadruplex. 133. pœna arbitraria peccatis iniungunt confessarij.	215.
Pœnitens non est, nisi qui se sentit patientem. 270. pœnitentibus periculosa est præteritorum voluptatum recordatio. 317. pœnitentia tria præcipue debet iniungere confessarius. 171. pœnitentia avaro iniungenda est pecuniæ in pauperes erogatio. 53. erga pœnitentem quomodo se debet gerere confessarius.	171.
Pœnitentiæ laborem debet præcedere humilitas. 35. pœnitentia duas habet manus. 219. pœnitentiæ flagellum componitur ex quatuor virgis. 316. pœnitentia est antidotum contra omnia peccata. 307. ad pœnitentiæ perfectionem quatuor sunt necessaria. 307. à pœnitentiâ prædicationem inchoauit S. Ioannes Baptista. 307. pœnitentiam differens vsque ad diem mortis raro verè pœnitet. 317. pœnitentiæ corpus est fortitudo. 318. pœnitentia ob septem causas est acceleranda. 323. pœnitentia sequitur præcipiè sermonem & actionem.	195.
Pœtarum varia signenta.	79.
Pompæ diaboli.	356.
Popilius maxime ingratus Ciceronem cruci dauit.	305.
Porcorum & hominum viscera magnam habeant inter se conuenientiam.	306.
Porco libidinosus comparatur.	236.
Positua hominum iustitia nihil habet soliditatis.	136.
Potentum status periculosus, quare. 181. potentibus amica solet esse impatientia.	354.
Prædicatio multiplex. 13, & 16. prædicatio est rectum exercitij S. Scripturæ. ibidem. prædicationi vox necessand subseruit. ibidem. Prædicationis vox, vocem fletus, vocem confessionis, ac tandem	

INDEX OMNIUM

voce emulationis serenare cōscientiā supsequitur. ibidem. In prädicatione, mores prädicatoris potius quā verba locuntur. 14. prädicatione non debet haberi nisi de prämio patiz, de poenitent. 2. & de poena gehennæ. 15. prädicatione contumeliosa & scandalis plena est, quæ fit per eum cuius vita descipitur. 16. prädicatione debet esse talis, qualis S. Scriptura, vt curet infirmos potius quā delectet curiosos. 18. prädicationis humilis variz similitudines. 10. prädicatione assidua non fructificat sed vilesit. 78, 99, 147, & 166. prädicationis vox quintuplex. 166. prädicatione temperanda secundum capacitatem auditorum. 169. prädicationem suam S. Ioannes Baptista inchoavit à poenitentia. 307. In prädicationibus vtilia & sufficientia tantum sene apponenda. 21;

Prædicare non est Diaconi officium ex auctoritate. 157. prædicare altari ministrare, interdum de laudis cupiditate oriuntur. 39;

Prædicator qui non ardet non accendit. 14. In prædicatore requiruntur vita, scientia & facundia. 16. prædicator elegantiz nimium curiosus, non magis iuuare potest, quā nauis gubernator nauis abundus. 17. prædicator iubetur non esse anxius circa compositionem & curam sermonis. 18. prædicator sapiens debet dirigere sermonem iuxta capacitatem auditorum. 18. prædicator grater auditor, qui viuit vt loquitur. 146. prædicatorem decet vita austera. 146. circa prædicatorem duæ causæ iaciturnitatis debent attendi. 167. prædicator quomodo & quæ loci debet. 167. Prædicator gallinæ similis esse debet. 170.

Prælati peccator etiam occultis criminaliter peccabit si prædicauerit. 16. prælatorum iaciturnitas mala reprehenditur. 162. prælati Ecclesiarum pro iustitia munera accipientes, Nabal tudenti ones assimulantur. 59. prælatorum iniustæ extorsiones reprehenduntur. 65. prælatorum officiales exactores accipientibus comparantur. 69. prælati minoris res omnes, in potestate sunt prælati maioris tum demum cum deliquit. 169. à prælatorum obedientia sese subducentes reprobantur. 111. & 112. prælati superior non potest absolute excommunicatum à prælato inferiori, nisi cognouerit. 112.

Prælati iniquitatem totius populi portabunt. 139, & 190. Prælatorum officium quodnam. 143, & 171. Prælato generositas virilis necessaria est. 146. prælati indocti prædicatio contemnitur. 146.

prælatum esse doctorem condecet. ibidem. prælati magis interest dare subditis quā ab eis accipere. 148. prælati est mediator inter Deum & populum. 149. prælati debet vehi quatuor rotis. 149, & 518. prælatorum negligentia suggillatur. 150. prælati quā vigilans debet esse super gregem. ibidem. prælati debent imitari Ioseph & Moysem. 152. prælati in maioribus solemnitatibus non ab sint ab Ecclesia suā. ibidem. prælati spondet pro subditis. 153. prælati veri quomodo à falsis discernuntur. ibidem. prælati præcipua virtus est patientia. 154. debet bellorum strepitus vitare. 155. conferens beneficium indigno, bona pauperum furatur. 156. prælati electio per sortem reprobatur. 198. prælati vita actiua dignior est quā contemplatiua quantum ad meritum. 205. prælati magnanimitas decet. 284. prælati scientes delatoribus peccant. 263. prælati quomodo prodelt & præest. 419. prælati quæ bona potest dare parentibus. 438. prælati quomodo sunt cophini. 465. prælati ad quæ aperire os debet. 166. prælati nouitij & pueri suggillatur. 158. prælati debet ornari quatuor vittibus cardinalibus. 149.

Præpositus ruralis est Decanus Christianitatis. 393

Præpositus minorum, quis. 409.

Præcipuus quis. 414.

Princeps superior eximere quemquam non potest à principis minoris potestate nisi cognita causā. 112. principum fauor indignos ad dignitates sepe promouet. 143. principis gloriosum est citra meritum punire. 175. principes boni peruersorum vitiores ministerio scyllæ & harpyiæ comparantur. 180. In principe nil gloriolius clementia. 152.

Principatus in Ecclesia non cognationi & agni sed moribus deferendus est. 97. principatus mitis regum seruat incolumem. 252.

à Principio malo procedentia bonum nō habet exitum. 96.

Præiulia paucorum non faciunt legem communem. 159 & 198.

Probatio dilectionis exhibitio est operis. 136. 146, 310.

Prodigalitas sancta, est animam pro Christo ponere. 230. prodigalitas constanti cupiditas, auaritia & rapina. 53, & 231. prodigalitas vnum ex quibus caulis oritur. 230.

Profundum est cor hominis & inscrutabile. 194

Prolixitas nimia nocet. 339.

Prophas

QVÆ HOC LIBRO CONTINENT VR.

Prophanis auctoribus licet vti.	338.
Proprietates Monachorum sugillatur.	333.
Proprietarii Monachi qualis debeat esse sepultura.	334.
Psalmi & cantici distinctio.	484.
Psallentem hilariter & orantem diligit Deus.	207.
Prudentia quid sit.	274.
Prudentia virtutes omnes perficit.	274.
Prudentia simplicitatem virtutis comitatur.	292.
Pudor sæpè impedit peccatorum confessionem.	325.
A pueris in Ecclesijs cur Benedicamus Domino cantatur.	38.
Pulmentum quid.	433.

Valis esse debeat confessarius.	322.
Questiones in disputationibus præcipiâ. ter soluere turpe est & periculosum.	12.
Questores Episcoporum quâ fraude pauperum bursas emungant.	66.
Questoris cuiusdam Episcopi ridicula pecuniarum exactio.	68.
Questui habere Rempub. sceleratum est.	70.
Questuaria dicitur S. Maria Deipara.	38, 367.
Quibus munera largienda sunt attendendum.	114.
Quies & otium remissos reddunt homines.	286.

R.

Rachael in visionem paternæ avaritiæ, idola furata est.	59.
Radix omnis peccati superbia.	22.
Radix omnium malorum cupiditas.	48.
Radulphus afflighemienfis monachus, dictus tacens.	464.
Ramos suos quàm late extendat simonia.	105.
Ranis assimilantur adulatores.	115.
Raptores pauperum graviter pecc. it.	502.
Raptores sumus dum superflua retinemus.	46.
Rapina est plura beneficia retinere.	93.
Rarum charum est.	455.
Rationi nullum est cum crudelitate confortium.	252.
Rationi vitæ nullas auctoritas refragari potest.	138.
Regi solio Saulem præcipitavit superbia.	36.

Realis & mentalis simonia exprimitur.	202.
Ad regimen animarum Clericus non nisi probatæ scientiæ eligendus.	143.
Religionis fundamentum est bona taciturnitas.	166.
Religionis Christianæ potissimum signum est veritas.	280.
Religiosis, necessitate exigente quovis cibo vesci concessum est, veste autem superflua vii nunquam.	225.
Religiosi mendicantes meritò victum à rusticis petunt.	397.
Religiosorum Dux fieri non debet quis nisi prius fuerit miles.	424.
Remedia varia quibus eradicari possunt plures abusus Sacerdotum circa missas.	82.
Remedia contraria singulis peccatis per penitentiam debent opponi.	318.
Remedium inopiæ quodnam sit.	45.
Renes & lumbos succincti iubentur à Domino Iesaias & Ieremias prædicare.	16.
Reprobationis diuinæ indicium est munus acceptio.	55.
Restituere cogit aduocatos Episcopus Ambianensis.	446.
Res omnes minoris prelati sunt in poeitate maioris prelati tunc demum quando deliquit.	109.
Res pauperum diuitibus dare sacrilegium est.	122.
Respublica Romana ambitione destructa est.	141.
Rex appellati à pueris Hebræorum voluit Christus, non à scribis & Phariseis.	78.
Ad reuerentiam sacerdotalem necessaria est ætas.	158.
Retia prelatorum Ecclesiasticorum quæ rã.	66.
Reum se vitæ iustus pro modico etiam peccato confitetur.	190.
Risisse nusquam Christus legitur.	176.
In risu seruandus modus.	175.
Robertus Ambianensis Episc. ob lenem culpam maximè peccauit.	291.
Robertus fuit in ordine Episcopus.	474.
Ad Romanos epist. caput primum, olim in 4. capita diuisum.	507.
Roræ quatuor currus Eliæ quænam sint.	149.
274. & 518.	
Ruinam parit dilatio confessionis post peccatum.	171.

INDEX OMNIVM.

Ruina superbiam sequitur. 38.
In ruinam totius mundi superbia & invidia simul conspiraverunt. 29.
Contra rumorum seminatores & auditores. 195.
Rumorosos comitatur inconstantia. 196.
Ruralis Præpositus, est Decanus Christianitatis. 193.
S.

S Abelliana hæresis in quo consistat. 213.
Saburra quid. 340.
Sacramenti nomine iuramentum aliquando intelligitur. 484.
Sacramentorum collatione Prælati etiam maior non potest quæquam in æternum priuare. 112.

A Sacramentorum communione seneratores accendi sunt. 52.
Sacer ignis quid sit. 442.
Sacerdotes qui fieri cupiunt, quænam habent autem considerare. 251.

Sacerdotes quomodo muti. 451. Sacerdos toties Pascha immolat quoties Missam celebrat. 72.
Sacerdotes qui pacto pretio Missas celebrant, sunt deteriores Indæ proditores. 77. In Sacerdotis ordinatione ætas spectanda est. 85. Sacerdos quare in Missa ante communionem præmittat orationem Dominicam. 87. Sacerdotibus Ieroboam comparantur, qui ad dignitates simoniace eliguntur. 98. Sacerdotes si quam censentur peccare per ignorantiam. 94. Sacerdos qualis esse debeat. 145. Sacerdotes & Diaconi debent esse scientia & moribus perfecti. 157. Sacerdotem Diaconus paratus esse debet sequi ad Evangelizandum & ad Martyrium. 157. Sacerdotis verba aut vera sunt aut sacrilega. 279. Sacerdotibus mundicia cordis maxime necessaria est. 162. Sacerdotibus vitandus est carnalis præsertim parentum affectus. 181.

Sacerdotalem dignitatem regali fastigio prætulit S. Martinus. 174.

Ad sacerdotalem reuerentiam maxime necessaria est. 158.

Sacra Scriptura exercitum in tribus consistit. 2.
S. Scriptura quæ autem exponat S. Hieronymus. 3.
S. Scriptura quadruplici sensu vnius anni tracto exposuit Sanctus Hieronymus. ibidem.
S. Scriptura naïvis est non oneranda superfluis.

expositionibus, ibid. S. Scriptura variaz compositionibus quibus Glossarum superfluitas vitanda innuitur. 4. Ad S. Scriptura breuem expositionem moderi debemus propter sumptus nimios librorum, & diuini lætioris, iacturam temporis &c. 4.
S. Scriptura esca à prudente dispensatore dispensanda est. 9. S. Scriptura quæ simplicitate explicanda. 10. Sacra & diuina Scriptura viâ voce simplicia & viliâ loquitur. 18. S. Scriptura in iniquos iudices citatur. 83. S. Scriptura amica est simplicitati. 292. eius interpretatio non debet pendere à voluntate nostrâ, sed à contrâ. 210.
S. Scriptura vetat officia diuina pacto pretio celebrari. 70. S. Scriptura id est Genesios & quorundam librorum lectio iunioribus prohibita sunt olim. 161. S. Scriptura veritas vino comparatur. 211. Sacrificium Missæ quidam in artem magicam vesterunt. 81. Sacrificia ex illicitis acquisitis non sunt offerenda. 121.

Sacrilegium est res pauperum diuitibus erogare. 122.

Sacrilegus est qui rem sacram tollit de loco sacro. 334.

Ad Salutem duo sunt necessaria 213. ad Salutis meritum peruenire cupientes mundi huius stadium protinctos percurrere necesse est. 224.

Salomonis liber qui *Claricula* dicitur est damnatus. 478. Salomon duodecenis in Regem vnctus. 158.

Samson Archiepiscopus Remensis prohibuit peregrinorum iudicium ignis in sua diocesi exerceri. 201.

Samuel à munerum acceptione immunis. 56. Sanceium oppidum vbi. 417.

Sancti primitiue Ecclesiæ nullam quæstionem soluebant, nisi deliberatione præuia. 12.

Sanctimonialis quædam ob munerum acceptionem Prophetarum gratiam amittit. 107.

Sanctitas vite & conuersatio bona sunt fundamentum Prædicationis. 13.

Sandalia Apostolorum & Episcoporum quid significant. 71.

Sandalia & lingula mitræ Abbatialis subiectionem significant. 114.

A Sanguine gladium prohibere quid sit. 175. Sanguinitas qui dicitur. 109. Iudæ proditori comparantur. ibid.

Sanguinitas qui sunt. 420.

Sanguinis Dominici consecratio in vitâ Sancti Laurentij quomodo intelligatur. 478.

QVÆ HOC LIBRO CONTINENTVR:

Sanguinis effundendi occasionem præbere cum	203.	penitentia.	195.
Postis impedire, mortale est.	203.	Serpentis capiti fides comparatur.	237.
Sanguisugis assimilantur Prælati & officiales	70.	Seruitia coacta Deo non placent.	257.
exauctores Ecclesiastici.	70.	Seruorum est pigrescere, filiorum autem vigila-	216.
Sapientis oratio talis debet esse qualis eius vi-	19.	te.	216.
73. Sardanapalus quis & qualis,	475.	Signum est & nutritrix maioris charitatis pau-	44.
Sarpa quid.	555.	peritas voluntaria.	44.
Satellites quatuor habet gula.	298.	Sigis quibusdam dignoscitur inuidia sicut &	18.
Sat cito si sat bene.	196.	superbia.	18.
Satietas diuitibus conceditur.	46.	Silentij exemplum de Radulpho Afflighemien-	464.
Sauem e regni solio deiecit superbia. 36, 121.	121.	li.	464.
Ob inobedientiam e regno deiectus est. 121, 333	333.	Silento prælatus, est tantum nocet quantum	146.
Scandalis plebs est eius prædicatione cuius vita	16.	prodest exemplo.	146.
despicitur.	16.	S. Siluestri temporibus incepit Ecclesia pos-	140.
Scelestius avaro nil est.	50.	sidere diuitias.	140.
Schaci sunt calculi.	492.	Simon Magus ob simoniam æternum damnatur.	106.
Scriptura vide Sacra Scriptura.		Simoniam quid sit. 190. Simoniam realis & men-	191.
Scholam celestem per humilitatem in terris	34.	talis exprimitur.	191.
Christus creatus,	262.	Simoniam & lepra Giezitica in quo differant.	102.
Scholaribus S. Scripturæ necessaria est cordis	1.	Simoniam consistit in expectatione & conce-	102.
munditia.	1.	ptione muneris pro beneficio accipiendi.	74.
Scientia rerum vitam disponit.	5.	Simoniam Giezi & Simonis derelictanda est.	74.
Scientia vera est quæ tantum consistit in doctri-	24.	Simoniam ab Ecclesiâ eradicandam docuit	101.
na fidei & morum.	180.	Christus. 76. Simoniam committitur tripliciter,	101.
Scientia parit superbiam.	180.	Simoniam crimen grauius est in dante beneficiũ	104.
Scylla quid sit.	157.	quàm in accipiente. 104. de Simoniam interiori iu-	105.
B. Sebastiano prædicante Zoë vxor Nicostri	157.	dicare non debet Ecclesia. 105. Simoniam quàm la-	105.
vidit Angelum coram illo apertum librum præ-	160.	tè expandat ramos suos. 105. A Simoniam non excu-	414.
monstrantem.	160.	santur Abbatis quæ cum parentibus puellæ in-	414.
Secretarius altaris est Diaconus.	195.	trituræ Monasterium p. 414.	414.
Seniorum tantum est suggestum concionato-	168.	Simoniam quinam dicantur. 410. Simoniacus	133.
rium conscendere.	168.	est iudex, si iustum iudicium vendat. 133. Simo-	106.
Sententia viri debet esse certa animi responso.	414.	niaci diuersimodè à Deo puniuntur. 106. Simo-	403.
195.	414.	niaci est anathematis absolutio, quæ pacto pre-	108.
Serapion, Zacharias & Pastor Eremitæ taci-	118.	tio confertur. 67. Simoniaci rabies. 403. Simo-	291.
tyrinitatem commendant.	118.	niacorum sententia damnabilis. 403. Simoniaci	222.
Seneschalcus quis sit.	118.	Choriti grauius peccat. • •	357, 359, 345.
Sepeliri quo ritu debeat Monachus proprietaria	14.	Simplicitas multiplex est. 291. Simplicitas in	292.
rius. 334. Sepulchra suntuosa mortuis sunt potius	14.	vestitu commendatur.	357, 359, 345.
in augmentum supplicij quàm in remedium.	18, & 19.	Simplicitas nimia stultitiæ, & superba super-	292.
228.	18, & 19.	biz cognata est.	292.
Sepulchra hominis sunt quatuor,	18, & 19.	Simplicitatem virtutis comitatur prudentia.	51.
Serenitas conscientie quæ sit.	18, & 19.	Simulacrorum seruitus est auaritia,	176.
Sermo non est nisi ei respondeant vira loquen-	18, & 19.	Singularitas mala reprobat. 176. Singulari-	94.
tis & merito audientis.	18, & 19.	tas in congregatione summo opere est cauenda.	94.
in sermone unico Prædicator versatus quibus	18, & 19.	177. singularitatis vitium sugillatur.	94.
comparetur.	18, & 19.		94.
Sermonem & actionem præcipitem sequitur	18, & 19.		94.

INDEX OMNIVM.

Sirenes dicuntur adulatores. 166
Sicis quædam laudabilis quædam vitiosa. 246.
Sobrietatem perimit Gastermargia. 247.
Socratis exemplo iusticia vitanda. 384. So-
crates præcepit de iusticia dari inducias ad solu-
das quascumque quaestiones. 195.
Societas cum quibus habenda. 179
Sodomitis ostium Lush quærentibus compa-
rantur ij qui verbum Dei tractant sine fundamen-
to sanctitatis. 14.
Sodomiticum vitium quàm sit execrandum. 14.
103.
in Sodomitanis maioribus ab Ecclesiâ suâ
optime commendat. 152.
Sodomio triplex est. 178. Solitudo commen-
dat. ibid. & sequat.
Solitariam Monachorum vitam Christus insti-
tuit. 188.
Solitariorum Monachorum tria sunt genera.
ibid.
Somnia est vita præsens si æternitati compa-
retur. 320.
Somnus quadruplex est. 218. Somnus culpæ
triplex. ibid.
Sorores sunt viciarum continentia & abstenen-
tia. 74.
Spes in malis non est vera. 242.
Spes in bonis non est vera. 242.
Spes incerti boni nomen est. 187.
S. Spiritus super Apostolos idè in linguis 12-
neis apparuit, vt ignis & lingue ignea præfer-
rent eloquia. 15, & 152.
S. Spiritus varijs varia dona distribuit. 91.
Spiritus etiam persequitur inuidia. 28.
Spiritualium genera sunt quatuor. 100.
Quæ spiritualia vendi possunt. 100. Spiritua-
lium rerum commutatio simoniaca reprobat.
107. Spiritualium rerum seu beneficiorum per-
mutatio quædam permixta sit. 108.
Statere modico pondere addito inclinatur, sic &
iudex munere corruptus. 61.
Status potentum maximè meretriciosus, ac per-
iculosus, & quare. 181.
S. Augustinus Cisterciensis Eleè nosuam
fama de commendato carum tenere tenet.
119. 119. 119.
S. Augustinus comparatur hypochrita. 39
S. Augustinus de inuidia labori fastidio sui. 195.
Stultum se simulare, est prudentia iuuenta. 554.

QVÆ HOC LIBRO CONTINENTVR.

sem garrulitati. 164. taciturnitas mala Prælio ū
reprehenditur 162. taciturnitatis encomium. 168.

Talentum multiplex. 442. Talentum naturæ &
talentum gratiæ habet Dominus multiplicare. 130.

Taroloquium præcipitur. 196

Taurus generosior armentum solet præcedere.
142.

Telis araneorum leges vibium comparabat A-
gellus. 138.

Temerarium iudicium oritur ex superbia vel
inuidia. 193. contra temeraria iusticia. 152.

Temperantia ultra licitum non progreditur.
276. Sine temperantia ceteræ virtutes sæpe defi-
ciant. 276.

Temperandi sunt mores nostri inter bonos &
publicos. 47.

Templarij; illicitum fuit parentum suorum mi-
nisterio frui. 184.

Templum Vnicum habuit vniuersus populus
Israel. 81.

Temporalium curis iubeatur renuntiare Pæ-
lati. 155.

Temporalia pro spiritualibus tribus modis
possunt dari. 101.

Temporalia à Deo licet petere. 504.

Tempus venit fœnerator. 131.

Tempus, quo viuimus, etiam puncto minus est.
2.

Tentare Deum nemo debet. 198.

Terra peccatores dicuntur, qui libidini & Ga-
stria gæ se inhiunt. 32.

Terribilis ut castrorum acies esse debet Eccle-
sia. 142.

Testamenti veteris & noui distinctio. 71. ex te-
stamento veteri electio canonica multiplex adfer-
tur. 99. In testamento veteri lex, præceptum, te-
stimonium, iustificatio, iudicium distinguitur. 137

Testis si peccatori adsit, peccatum committen-
dum immeditur. 187

Testis dubius non remanet impunitus. 195.

Testimonia S. Scripturæ in quibus iudices dete-
stantia proficiuntur. 63, 64.

Testimonium verum tendere testis non debet.
133.

Theobaldus Comes. 260, 434 483. 510.

Thologum maxime pia decet simplicitas. 292

S. Thomas Cantuariensis simoniam & mune-
rum acceptionem à domo sua procul abegit. 572

206, 386.

B. Thomæ Mori Cancellarij Angliæ solertia.
445.

Thralylus Cynicus. 473.

Tharibuli forma & ministerium. 716.

Tobias furtiuum hoc lum retineri vetat. 119.

P-o Torcularibus, titulus Psalmi octau. 516.

In Tormenta singula, singulæ hominum volu-
ptates conuertuntur. 235.

Toxicum venenum vnde. 492.

Tractantes verbum Dei sine fundamento san-
ctitatis, similes sunt Sodomitis aoratiâ, seu cæci-
tate percussis. 14.

Traditiones licitæ & viles quænam sint. 204.

Traditionum multitudo grauat subditos. 204.

Traditiones quorundam Monasteriorum im-
probantur. 205.

Traditiones nouæ sæpe dant materiam delin-
quendi. 206.

Traditionum multitudo multos transgressores
constituit. ibid.

Traditiones licitæ & illicitæ quomodo dignos-
cantur. 207.

Traditiones multæ pariunt in Monasterijs di-
uisiones & schismata. 207.

Tricenarium pro defunctis quis instituit. 407.

Trutauia quid sit. 439.

Tubalcain inuentor malleorum. 491.

Tuberculis Romani medicritas laudatur. 46.

De Tugurio melius proficitur in cælum quam
de Palatio. 226.

Turcarum parsimoniam in cibis. 543.

Turpe est beatam vitam auro & argento re-
ponere. 45.

Turpis & capida pactio in spiritualium admi-
nistracione committitur. 101.

Ita Turpe est turpibus & peruersis dare quàm
obturpia. 124.

Tutelas plures à iudice seculari petere susce-
ptum est. 93.

Tutus auditur verum quàm dicitur. 168

Tutus est in remissione peccare, quàm in ni-
mio rigore. 175.

V.

V Ad reconciliari fratri tuo dupliciter ex-
ponitur. 363.

Vana gloria quid sit. 49.

Vane.

INDEX OMNIVM

Varietas duplex in Ecclesia commendabilis declaratur. 89.

Vasa fictilia mensæ Tiberonis Romani aureis ac argenteis nobilium ciuium vasis præponuntur. 47.

Vasis factis templi abutens Baltazar Rex regno priuatus est. 144.

Venalem linguam Advocatus habet. 133, 365.

Venenum occultum est adulatio. 117.

Venenum inuidiæ vix vnquam ita extinguitur, vt postea iterum non pullulet. 29.

Ventris tumor vituperatur. 359, 360.

Verecundia amica est virtuti. 165.

Verbum S. Scripturæ, sicut & verbum Dei incarnatum voluit Deus abbreviari. 1.

Verbum abbreviatum secundum mentem auditoris, quid hic? 337.

Verbo & exemplo Patres & Apostoli nos instruant. 8.

Verbi Dei prædicatio magnificentior est in tenui panno & facie pallidâ, quam in tumentibus & rubentibus buccis. 14.

Verbum Dei quod de frigido pectore erumpit, auditores non inflammât. 15.

Verbum Deo suavissimè prædicat, qui suavissimè diligit. 15.

Verbo non autem exemplo prædicantes vocantur animalia glebæ. 16.

Verba composita & si delectabilia, periculosa sunt. 20.

Verbis, incesu ac gestibus corporis motu exhibenda est humilitas. 38.

Verbo malo tripliciter quis vitur. 168.

Verbum otiosum quodnam dicitur. 169.

Verba Sacramentis aut vera sunt aut sacrilega. 279.

Veritas S. Scripturæ vino compatatur. 212.

Veritas dum patet, non requiritur ornatus verborum. 17, 280.

Veritatem tacere, & falsitatem loqui, æqualis impietas. 163, 280.

Veritas omnis in se dulcis, & si non malis. 215.

Veritas duplex est. 279.

Veritas potissimum signum est Christianæ Religionis. 280.

Vesom tutius auditur quam dicitur. 168.

Vesperis parce edendum. 435, 436.

Vestis syntactica Christianum non decet. 212.

Vestium semper in dies crescit superflua curio-

sitas. 212.

Vestium mollicies vitium duplex inducit, inconstantiam & superbiam. 214.

Vestium luxur reprehenditur. 356.

Veteris testamenti leges omnes, ymbra sunt futurorum. 137.

Via intrandi Ecclesiam, quadruplex. 97.

Via vitæ dicitur propriè humilitas. 35.

In Viâ fidei & morum, sequenda est potius lex Dei quam hominum exempla. 210.

Vide ne cantes bene, & malè viuas. 15.

Vigilias tres Christus commendat. 218.

Sicut Vinum bibentis, sic munerum acceptio iudicis hebetat ingenium. 61.

Vinum & oleum Samaritani Confessarius habere debet. 171.

Virtutis pro modico etiam peccato, reum se constituit. 190.

Viri sententia debet esse certa & indubitata aui- mi responsio. 195.

Viros fortes diuitiæ non nutriunt, sed molles & effeminatos. 42.

Virilitas prælatorum dignitatem præcedere debet. 146, 165.

Virorum quorundam Sanctorum charitas maximè laudabilis. 249.

De Virgine Deiparâ impiâ Heluidi hæresis. 145.

Virgines Angelicæ conuersationi vicinantur. 215.

ex Virgis quatuor componitur flagellum poenitentiae. 316.

Vidua Troiam oleo subleuauit Elifusus. 112.

Vidua veræ quænam dicatur. 123.

Virtus præcipua Prælatorum est patientia. 154.

Virtutes omnes dissipat superbia. 23.

In Virtutum exercitio perfectis sæpe subrepi- superbia. 21, 277.

Virtutibus cæteris Maria Virgo humilitatem prætulit. 35.

Virtutibus quatuor cardinalibus ornari debet prælatus. 149.

Virtutes omnes vnum sunt in radice charita- tis. 336.

Virtutis nullius tantus est defectus hodie quam fidei. 238.

Virtutum ædificium ex quibus consummentur. 241.

Virtutes omnes absque charitate deficiunt. 242.

Virtutum

QVÆ HOC LIBRO CONTINENTVR.

Virtutum omnium princeps est charitas. 244.
 Virtutes omnes sunt filie charitatis. 245.
 Virtutum plenitudo est misericordia. 248.
 Virtutum consummatio, pax est. 262.
 Virtutes omnes probat patientia. 266.
 Virtutes omnes perficit prudentia. 274.
 Virtuti nil æquè noxiū est, quàm voluptatis
 admixtio in concessis. 276.
 Virtutum omnium maximum opus est orare,
 286.
 Virtutum Cardinalium commendatio, 510.
 Virtutum Cardinalium currus, seu quadriga.
 518.
 Vita præsens somnus, vmbra & spuma dici-
 tur. 312.
 Vitæ Patrum liber qualis, 412.
 Vita bona scientiam rerum præcedere debet,
 13.
 Vitaloquentis & meritum audientis debent
 prædicationi respondere. 14.
 cuius Vita moribus prædicat, illius lingua sine
 labore prædicat. 17.
 Vita Christi tota in humilitate fuit. 38.
 Vita, scientia & facundia in prædicatore re-
 quiruntur. 16.
 Vita Christiani debet esse crux & Martyrium,
 72.
 cuius Vita contemnitur, prædicatione contemni-
 tur. 146.
 Vita austera prædicatorem decet. ibid.
 Vitæ contemplatiuæ, alia excellens, alia indig-
 nior. 205.
 Vitari non potest malum ignotum. 21.
 Vitium superbix, super omnia mala detestatur
 Deus. 22.
 Vitium nullum retriū est avaritiæ Principium.
 70.
 Vitium simonix grauius est in conferente bene-
 ficio quàm in accipiente. 104.
 Vitio Elcino, yna non est eroganda. 114.
 Vitium par est peccatoribus dare & demoni-
 bus immolare. 124.
 Vitium sodomiticum quàm enorme sit. 303.
 Vitia singula quæque, varijs brutis animali-
 bus comparantur. 306.
 Vitium muliebri est inconstancia. 196.
 Vnicitas ab vico, vntas ab vno. 418.
 Vnicitas triplex redarguit pluralitatem digni-
 tatum Ecclesiasticarum. 23.

Vnicitas mala, est vitium singularitatis. 247.
 Ad vinctam cutrere, quid sit. 402.
 Vnguenti caput, quid sit. 430.
 Vnicuique iniquitas sua poena est & patibulum,
 234.
 Voluntas & propositum distinguit maleficium.
 32.
 Voluptates singulæ, in singula hominum tor-
 menta conuertuntur. 235.
 Vox prædicationis quatriplex. 166.
 Vox subseruit prædicationi, eaq; multiplex. 13.
 Vocem fletus, & confessionis ac exultationis
 serenatæ conscientie sequitur vox prædicationis:
 13.
 Vppis, quæ ædificant in stercorebus suis com-
 parantur Sanguinibz. 110, 233.
 Vsuræ igni sacro (quem Græci Εὐροπιδας
 vocant) comparatur. 131.
 Vsuræ peccati, cancro comparatur. 131.
 Vsuræ sanguifuga est. 132.
 Vsurarij anathemate feriuntur. 132.
 Vsurarij in inferno auro bullienti potabuntur
 133.
 Vsurariorum poena quadruplex. 133.
 Vsurarij restitutio admirabilis & saluifera,
 443.
 Vsurarij sepultura ignominiosa. 382.
 Vsus bonus non iustificat malè acquisita. 404.
 & 122.
 ab Vtu difficillimum est reuelli. 276.
 in Vsu rerum temporalium, ipsa natura super-
 fluitatem verat, 23.
 ob Vtilitatem communem, ut aliquando chari-
 tas alijs præferri. 140.
 Waudræi anagrammata, In perum. 361. in
 avarum. 380.
 Wiboldi Episcopi Cameracensis ludus spiri-
 tualis in gratiam Clericorum exstructus. 401.
 Wicli error damnatus. 408.
 Wilhelmus Abbas Clareuallensis sæpe rogatus
 sermonem noluit contexere. 17.
 Vxori Loth comparantur qui carnali parentum
 adfectu ducuntur. 182.
 Vxores plures Iacob ducens ad procreandam
 prolem, excusantur. 245.

INDEX OMNIVM,

X

Z.

X Enocratis Philosophi industriâ Polemon.
de vanitatem munditatum asserta. Philoso-
phus evangetizans. 6.
Xerxes adulatores aulici decipiunt. 44, 1. 6,

Z Acharias Pater S. Ioannis Bapt. incredulus. 230.
Zelus accusatus. Ciriakus vendentes e templo
eijs. 75.
Zoë vxor Nicostati, predicante S. Sebastiano,
vidit Angelum librum apertum præferentem. 15.
Zozimus Abbas S. Mariz Ægyptiacæ S. Eu-
charistiam in deserto præbet. 84.

FINIS

ERRATA

F. 298. l. 3. à fine. lege, *Lasiniisq; senes.*
 F. 399. l. 14. lege *Hinc maris*, à, *muti*,
 F. 302. l. 3. à fine. lege, *plasmauit.*
 F. 305. l. 23. lege, *nisi qui plurimum*

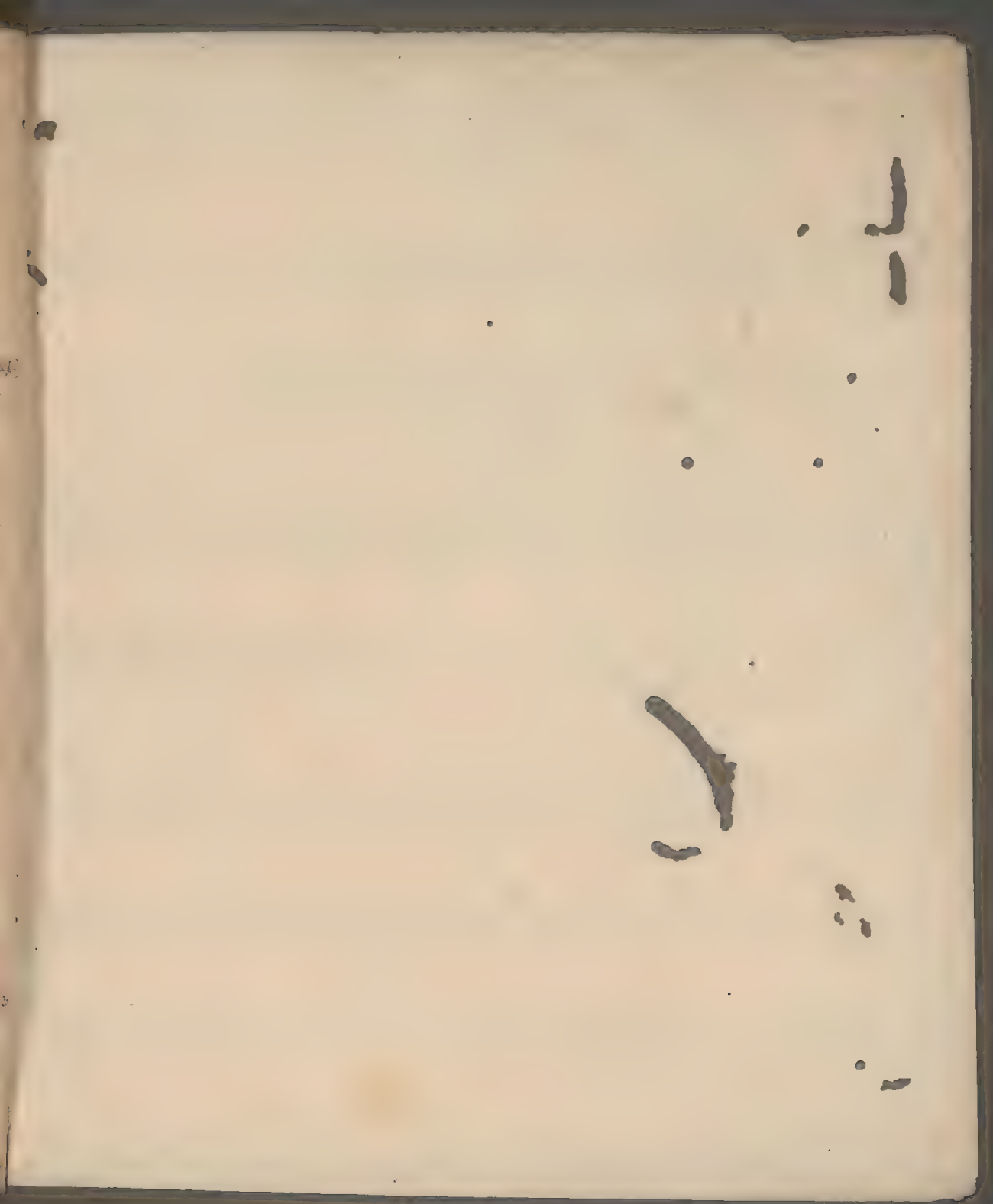
F. 315. l. 3. à fine. lege, *vel ventilabro*
 F. 318. l. 14. lege, *torrorem.*
 F. 318. l. 31 lege, *vagabundis lacerare*,
 F. 333. l. 7. lege, *dopingere.*

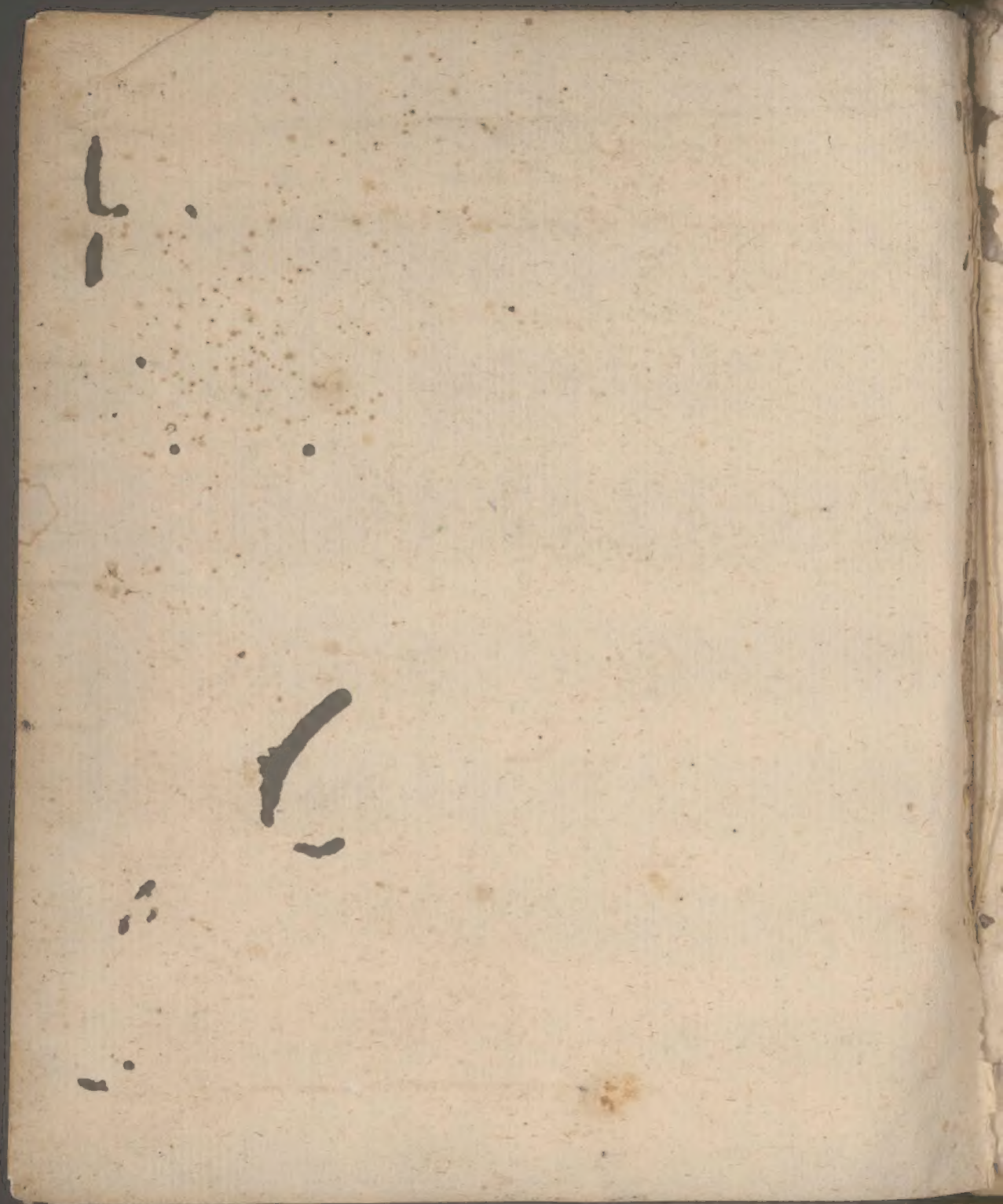
EX NOTIS.

F. 338. l. 22. lege, *studiofi.*
 F. 338. l. 3. à fine. lege, *Cantuariensis.*
 F. 339. l. 18. per *extra* intellige, *Decretal. Greg. l. 1.*
 10. 15.
 F. 344. l. 1. lege, *ex m. S. id est, ex manu scripto.*
 F. 345. l. 1. lege, *ex hoc offe.*
 F. 348. l. 16. lege *calcari.*
 F. 359. l. 16. lege, *in libro suo.*
 F. 359. l. 20. lege, *sed contra.*
 F. 361. l. 4. à fine. lege *ut visis.*
 F. 364. l. 16. post, *remedio?* interrog. tollatur.
 F. 365. l. 7. lege, *ad Rusticum.*
 F. 385. l. 29. lege, *aut triplicatis.*
 F. 367. l. 15. à fine. lege *semel verò.*
 F. 368. l. 5. lege, *indicarim.*
 F. 368. l. 9. lege, *Arymaria.*
 F. 369. l. vltima. lege, *quasi fundamentum.*
 F. 373. l. 13. à fine. lege, *extenditur.*
 F. 383. l. 19. lege, *Cornelium Gallum.*
 F. 388. l. 21. lege, *primò.*
 F. 389. l. 22. lege, *cum alijs dignè.*
 F. 394. l. 3. à fine. lege, *apocripha.*
 F. 399. l. 22. lege, *aris.*
 F. 393. l. 19. lege, *volebat.*
 F. 408. l. 11. lege, *suggero.*
 F. 422. l. 16. lege, *ut r...*
 F. 424. l. 6. à fine. l. 1. *multicellularum.*
 F. 428. l. 7. lege, *composito ex iustitio.*
 F. 429. l. 6. à fine. lege, *ex parua schedâ.*
 F. 432. l. 8. lege, *homine dedisti.*
 F. 434. l. 21. lege, *Abailardj.*
 F. 439. l. 13. lege, *ne verum.*
 F. 440. l. 12. lege, *Lun...*
 F. 443. l. 20. lege, *in textu manu scriptorū sep &c.*
 F. 449. l. 24. lege, *indignus.*
 F. 450. l. 4. lege, *prous & proximè.*
 F. 451. l. 5. lege, *abedarium.*

F. 451. l. 9. à fine. lege, *Debora.*
 F. 452. l. 4. à fine. lege, *promptus fuit.*
 F. 456. l. 7. lege, *pralucens.*
 F. 458. l. 15. à fine. lege, *dispensationem.*
 F. 462. l. 16. lege, *in se traditum.*
 F. 465. l. 11. lege, *ut habent Græci,*
 F. 466. l. 7. lege, *et si non constet.*
 F. 473. l. 5. Hoc, in reg. cap. 67. in margine scribendum est.
 F. 475. l. 7. lege, *ex Beato.*
 F. 476. l. 24. lege, *isne Seneca?*
 F. 480. l. 3. lege, *de v/m aqua.*
 F. 481. l. 1. à fine. lege, *callosa.*
 F. 482. l. 22. lege, *observavi.*
 F. 483. l. 12. à fine. lege, *observandis decim.*
 F. 498. l. 11. à fine. lege, *Busiridis.*
 F. 500. l. 3. lege, *ex se significat.*
 F. 500. l. 8. lege, *ratio verò.*
 F. 502. l. 17. à fine. lege, *charitate.*
 F. 502. l. 3. à fine. lege, *continent.*
 F. 503. l. 13. lege, *taxat.*
 F. 506. l. 18. lege, *potentis, non poteritis?*
 F. 512. l. 10. à fine. lege, *Æthra patent.*
 F. 516. l. 19. lege, *nescio, scio tamen.*
 F. 516. l. 9. à fine. lege, *Nam, loco non.*
 F. 517. l. 10. à fine. pro *nimum*, lege *minimū.*
 F. 521. l. 7. lege, *versari.*
 F. 524. l. 20. lege, *sua fidei.*
 F. 524. l. 3. à fine. lege *remouent.*
 F. 526. l. 21. lege, *hilaris.*
 F. 535. l. 9. lege, *persecutionis.*
 F. 543. l. 23. lege, *pallore vultus.*
 F. 545. l. 15. lege, *abutens oculis.*
 F. 547. l. 22. lege, *iudicium.*
 F. 549. l. 7. lege, *homines spassici.*
 F. 554. l. 7. lege, *aut ferrâ.*
 F. 562. l. vltima. lege, *ad Heliodorum.*

Ceteros errores, circa assensus & l. son. etiones communes, ipsa grammaticis industria faciliè corrigeat.

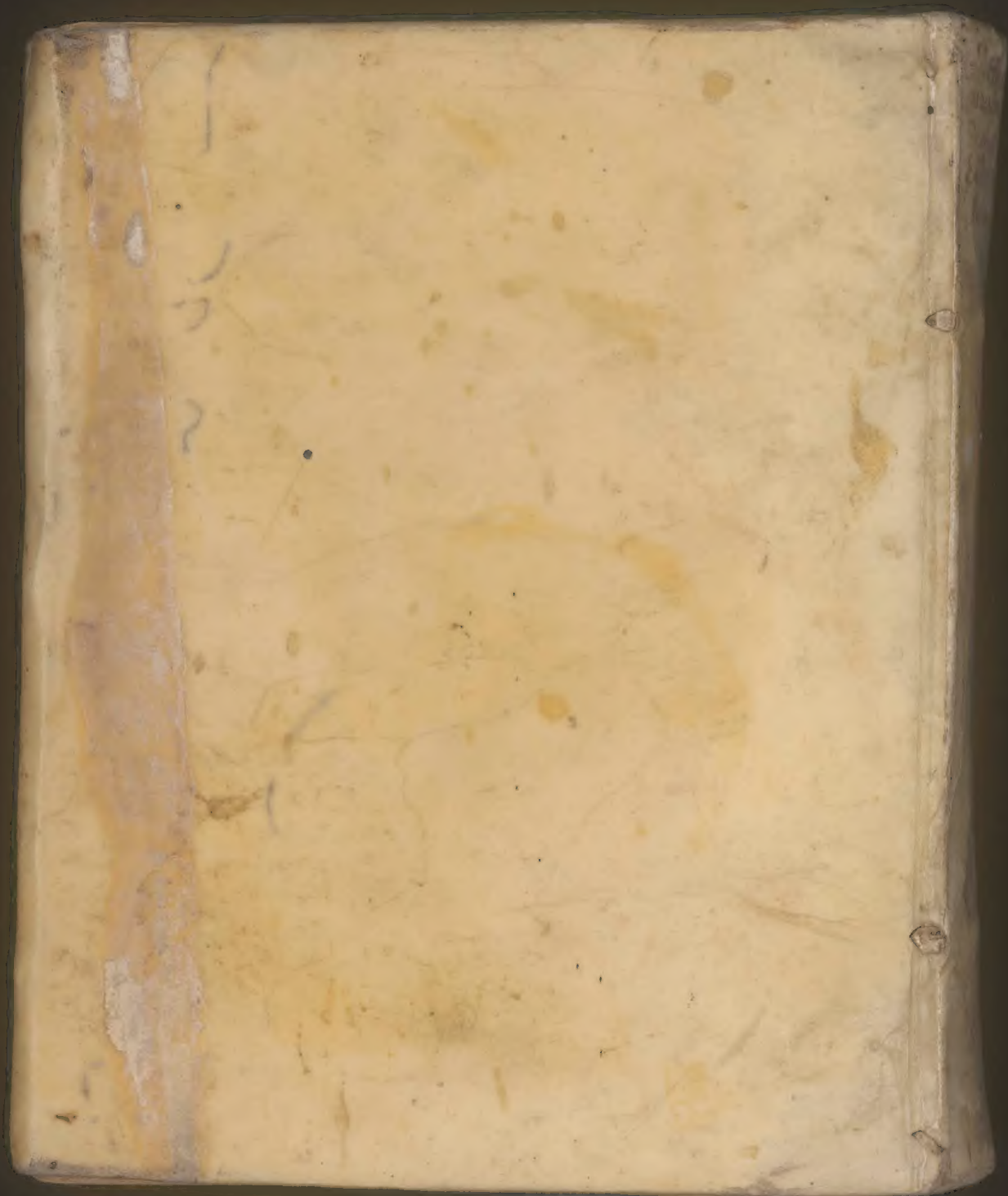

Biblioteka Jagiellońska

stdr0030432

Librum Abbre-
uiatum. Vnibilib
Petri Cantoris
Ecclie B. Maria
Parisiensis